

กรอบประเด็นการวิจัยของประเทศไทยให้พร้อมรับสถานการณ์
การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
Thailand Research Direction and Research Problems for
ASEAN Economic Community Situation

โดย
นายครรชิต พุทธิโกษา
ที่ปรึกษาด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กันยายน 2554

คำนำ

ในระยะเวลาอีกไม่นานต่อจากนี้ ประเทศไทยจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งมีเป้าหมายหลักที่จะให้ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรืออาเซียน มีตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการไหลเวียนของสินค้า บริการ แรงงานและการลงทุนอย่างเสรี รวมทั้งลดช่องว่างของระดับการพัฒนาภายในกลุ่ม อันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง สามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ ซึ่งนับเป็นความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างมากทั้งต่อไทยและต่อเพื่อนสมาชิกที่เหลือในอีก 9 ประเทศ

การวิจัยเพื่อสร้างความรู้ให้สามารถปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการแข่งขันในสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้จัดทำรายงานเล่มนี้ขึ้น โดยมุ่งหวังว่าหน่วยงานวิจัยและนักวิจัยทั่วประเทศจะได้นำกรอบประเด็นการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อเตรียมการรองรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือหาแนวทางใช้ประโยชน์จากมาตรการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ทันท่วงที และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป ที่ได้ใช้ข้อมูลจากรายงานนี้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การก้าวเดินสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพร้อมกันเป็นไปอย่างมั่นคงต่อไปด้วย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กันยายน 2554

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เป็นหนึ่งใน 3 เสาที่ผู้นำอาเซียน ได้ลงนามเห็นชอบให้มีการจัดตั้งตามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ อาเซียนได้จัดทำแผนงานเชิงบูรณาการที่เรียกว่า AEC Blueprint ประกอบด้วยแผนงาน 4 ด้าน ที่จะนำไปสู่คุณลักษณะสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) คือ

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base)

ประกอบด้วย (1) การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี (2) การเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี (3) การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี (4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรี และ (5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี นอกจากนี้ ยังได้รวมองค์ประกอบสำคัญอีก 2 ส่วน ได้แก่ การรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน (ผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ผลิตภัณฑ์เกษตร ผลิตภัณฑ์ประมง อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ การท่องเที่ยว การบิน และโลจิสติกส์) และความร่วมมือเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของสินค้า/ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร และป่าไม้เข้าไว้ด้วย

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เป็นการพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคและส่งเสริมขีดความสามารถของอาเซียนในการที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิต ดึงดูดการลงทุน หรือเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลก โดยประเทศสมาชิกได้ร่วมกันพัฒนากลไกและมาตรการใหม่ ๆ ตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว เช่น ยกเลิกการศุลกากรขาเข้า ยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี ปรับปรุงประสานพิธีการด้านศุลกากรและการอำนวยความสะดวกในการค้าให้เรียบง่าย เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน จัดข้อจำกัดต่อการค้าบริการ จัดทำข้อตกลงการยอมรับคุณสมบัติวิชาชีพ ปรับปรุงกรอบความตกลงเขตการลงทุนของอาเซียนและความตกลงด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุนของอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มความมั่นใจต่อนักลงทุนอาเซียน พัฒนารอบแผนงานมาตรฐานความสามารถและคุณสมบัติของงานหรืออาชีพและความชำนาญของผู้ฝึกอบรมในสาขาบริการสำคัญ เสริมสร้างขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสนับสนุนความชำนาญ การเข้าทำงาน และพัฒนาเครือข่ายข้อมูลด้านตลาดแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อสร้างมาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาค จัดตั้งระบบโดยใช้แนว GAP GAHP GHP GMP HACCP สำหรับ

ผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหารที่มีความสำคัญทางการค้า ส่งเสริมความร่วมมือ แนวทางร่วมและการถ่ายโอนเทคโนโลยี ระหว่างอาเซียนกับองค์ระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และภาคเอกชน ส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรของอาเซียนในการเพิ่มอำนาจและเสริมสร้างการเข้าสู่ตลาดของผลิตภัณฑ์เกษตร เป็นต้น

2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) ประกอบด้วย (1) นโยบายการแข่งขัน (2) การคุ้มครองผู้บริโภค (3) สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (IPR) (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (5) มาตรการด้านภาษี (6) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์

การดำเนินงานที่สำคัญของทั้ง 6 องค์ประกอบเพื่อนำไปสู่การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ได้แก่ จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานกำกับดูแลงานด้านนโยบายการแข่งขันและพัฒนาแนวนโยบายการแข่งขันของภูมิภาคให้แล้วเสร็จ จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคอาเซียน จัดตั้งระบบยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอาเซียน และส่งเสริมการประสานงานระหว่างสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศสมาชิก การเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในภูมิภาคด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรชีวภาพ และการแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม จัดทำกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดน พัฒนาการเชื่อมโยงต่อความเร็วสูงระหว่างโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติ เครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าและท่อส่งก๊าซธรรมชาติระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน อำนวยความสะดวก ส่งเสริมความร่วมมือและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในสาขาพลังงานที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ อาทิ ไบโอดีเซล รวมถึงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการพัฒนาสาขาเหมืองแร่ที่ยั่งยืนทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและสังคม ยกเลิก/ลดอุปสรรคต่อการลงทุนและ/หรือการสนับสนุนเงินทุนเพื่อพัฒนาโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค พัฒนาและดำเนินการเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีด้านการทำสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์และกรอบการยอมรับร่วมกันด้านลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น

3. การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Region of Equitable Economic Development) ประกอบด้วย (1) การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ของประเทศสมาชิกโดยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ตลาด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทักษะแรงงาน แหล่งเงินทุน รวมทั้งเทคโนโลยี และ (2) ความริเริ่มในการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiatives for ASEAN Integration: IAI) เพื่อให้สมาชิกทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจของกัมพูชา ลาว เมียนมาร์และเวียดนาม โดยครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร การเสริมสร้างขีดความสามารถในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค พลังงาน
บรรยากาศการลงทุน การท่องเที่ยว การลดระดับความยากจนและการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

4. การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Region Fully Integrated into the Global Economy) โดยดำเนิน 2 มาตรการ คือ (1) การเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี และความตกลงว่าด้วยหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจกับประเทศนอกอาเซียน (2) การมีส่วนร่วมในเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานโลก โดยนำหลักปฏิบัติสากล มาตรฐานในการผลิตและจำหน่ายมาใช้ในภูมิภาค พัฒนาความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อยกระดับขีดความสามารถและผลิตภาพด้านอุตสาหกรรม และการเข้ามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและระดับโลกให้กับประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่าของอาเซียน

แผนงานและมาตรการดังกล่าวข้างต้นและอีกหลายมาตรการที่จะดำเนินการร่วมกันในอนาคตอันใกล้ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่งต่อประเทศสมาชิกด้วยกันแทบทั้งสิ้น ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบจัดทำแนวทางและนโยบายด้านการวิจัย ส่งเสริมสนับสนุนและบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียน จึงได้จัดทำรายงานกรอบประเด็นการวิจัยของประเทศไทยให้พร้อมรับสถานการณ์การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขึ้น เพื่อให้หน่วยงานวิจัยทั่วประเทศได้ใช้เป็นแนวทางดำเนินการศึกษาวิจัย และเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศตามบทบาทของ วช. ภายใต้สถานการณ์การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนี้

กรอบประเด็นการวิจัย

จำแนกตามสถานการณ์

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้สูงขึ้น ประกอบด้วย
 - 1.1 การพัฒนาฐานข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนให้ครอบคลุม มีประสิทธิภาพที่นักลงทุนและนักธุรกิจสามารถเข้าถึงได้ เป็นภาษาไทย
 - 1.2 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยภาคเอกชนและส่งเสริมให้มีการใช้ผลงานวิจัย และนวัตกรรมในการประกอบการอย่างแพร่หลาย
 - 1.3 ศักยภาพและการกลไกในการเสริมสภาพคล่องทางการเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ให้รวดเร็วและมีขั้นตอนการดำเนินงานให้น้อยที่สุด

1.4 การสร้างโอกาสเพื่อรุกเข้าไปทำตลาดใหม่ โดยการสร้างฐานข้อมูลของประเทศตลาดใหม่ การจัดลำดับความสำคัญของตลาดเป้าหมาย และจัดทำแผนงานการเข้าไปทำตลาดที่ชัดเจน

1.5 การรักษาตลาดเดิม โดยเน้นวิธีการประชาสัมพันธ์และการสร้าง Brand Thailand ของสินค้าไทยคู่ตลาด ศักยภาพในการกระจายสินค้า และการติดตามประเมินสถานการณ์ตลาด

1.6 การปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและบริการของไทย ให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล และการสร้างความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบมาตรฐานของไทย

1.7 ศึกษาแนวทางในการสร้างพันธมิตรทางการค้าและการลงทุน เน้นการสร้างกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน

2. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้พร้อมรับการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ประกอบด้วย

2.1 การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร สินค้าอุตสาหกรรมและบริการให้มีการผลิตและการจัดการที่ทันสมัย มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล เน้นการรวมกลุ่มเครือข่าย Cluster ให้มีขนาดใหญ่ (Plantation) และการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

2.2 การปรับโครงสร้างการค้าให้สามารถพึ่งตนเองมากขึ้นโดยการขยายตลาดในประเทศ

2.3 การปรับโครงสร้างการค้าให้กระจายความเสี่ยง โดยการขยายตลาดการส่งออกไปยังตลาดใหม่ การใช้ช่องทาง AEC และส่งเสริมการค้าชายแดน

2.4 ศึกษาข้อดีข้อเสียในการใช้เงินตราสกุลอื่นนอกจากดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในการส่งออก เพื่อลดแรงกดดันของค่าเงินบาท

2.5 การปรับโครงสร้างการเงิน

2.5.1 ศึกษาแนวทาง ทิศทางการปรับตัวของค่าเงินบาทให้มีเสถียรภาพและสอดคล้องกับประเทศคู่แข่ง

2.5.2 การพัฒนาตลาดเงิน ตลาดทุน ให้มีศักยภาพในระดับนานาชาติ

2.5.3 การสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ทันสมัย

2.5.4 การเพิ่มประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายเงินทุนของนักลงทุนไทยและการเพิ่มศักยภาพด้านการเงินให้กับผู้ประกอบการไทย

2.5.5 การสร้างสถาบันการเงินเฉพาะกิจหรือสินเชื่อเฉพาะธุรกิจสาขาต่าง ๆ

2.6 การศึกษาวิจัยการปรับโครงสร้างกฎระเบียบและภาษี

2.6.1 การปรับปรุงกฎหมายด้านการค้า การลงทุนและการบริการ ให้ทันสถานการณ์

2.6.2 การปรับปรุงโครงสร้างภาษีในการลงทุน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

2.6.3 การปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจและการส่งออกให้
เทียบเท่าอารยประเทศ

2.7 ศึกษาวิจัยการปรับโครงสร้างการใช้พลังงาน

2.7.1 นโยบายและแผนงานการใช้พลังงานทดแทนของประเทศไทยที่มุ่งเป้าอย่าง
ชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.7.2 การจัดการวัตถุดิบที่ใช้ผลิตพลังงานทดแทนให้เพียงพอ

2.7.3 การพัฒนาเครื่องจักร เครื่องยนต์ในการผลิต ให้สามารถใช้กับพลังงานทดแทน
ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

2.8 การปรับโครงสร้างด้านโลจิสติกส์

2.8.1 ศึกษาวิจัยการสร้างระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิต การค้าและบริการ

- ระบบราง

- การสร้างระบบรางของไทยให้สามารถเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน
- การสร้างระบบรางคู่ ทางหลักของรถไฟ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว
- การสร้างระบบรถไฟความเร็วสูง

- ทางน้ำ

- การเพิ่มศักยภาพของกองเรือไทย
- การเพิ่มการขนส่งทางเรือในแม่น้ำสายหลักของไทย
- การเพิ่มการสร้างท่าเรือขนส่งสินค้าทางน้ำที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ
- ศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็น

อุปสรรคต่อการเดินเรือ

- ทางอากาศ

- การศึกษาพัฒนาเครือข่ายการบิน เพื่อใช้สนามบินที่มีอยู่ให้ได้เต็มศักยภาพ
- การศึกษา พัฒนา Air Cargo ในภูมิภาคต่าง ๆ

- ด้านอื่น ๆ

- ศึกษาการสร้างจุดเชื่อมโยงระบบขนส่งทั้งทางราง ทางบก ทางน้ำและ

ทางอากาศ ที่มีประสิทธิภาพ

- ศึกษาการตั้งศูนย์กลางขนส่งและกระจายสินค้าเพื่อการส่งออกตาม

ภูมิภาคต่าง ๆ

- ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงฝั่งอันดามัน-อ่าวไทย

2.8.2 การศึกษาวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์

- การเพิ่มประสิทธิภาพการออกเอกสารต่าง ๆ เพื่อความรวดเร็ว
- การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการรถไฟ
- การพัฒนาการขนส่งทางแม่น้ำโขง และการสร้างสัมพันธ์ระหว่างประเทศใน

ภูมิภาค

- การพัฒนากฎหมายการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ
- แนวทางการลดต้นทุน ณ ท่าเรือและการเดินเรือชายฝั่งทะเลให้ต่ำเพื่อสร้าง

โอกาสการแข่งขันสำหรับการส่งออก

- การปรับปรุงการคมนาคมขนส่งทางอากาศเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการบิน

ของภูมิภาค

- การพัฒนาเส้นทางรถไฟในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ 5 จังหวัด

ชายแดนภาคใต้

- การพัฒนาระบบ National Single Window ให้สมบูรณ์

2.8.3 การติดตามและประเมินผล ประเมินปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาใน

การดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์

3. การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ให้แรงงานไทยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของนานา

ประเทศ ประกอบด้วย

3.1 การวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของบัณฑิตหรือแรงงาน

- ศึกษาความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงานว่าต้องการบัณฑิตหรือแรงงานสาย

วิชาชีพใด ในระยะปัจจุบันและช่วงเวลาต่อไป

- แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ที่มีความรู้ ทักษะความชำนาญ
- การพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานสากล
- วิธีการตรวจสอบมาตรฐาน สถาบันการศึกษาและบัณฑิตหรือแรงงานอย่าง

ต่อเนื่อง

3.2 การวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวางแผนและตัดสินใจ

- ฐานข้อมูลสถิติความต้องการแรงงานของภาคเอกชนตามสายวิชาชีพและเผยแพร่

เพื่อเป็นฐานการตัดสินใจของนักเรียน นักศึกษา

- ฐานข้อมูลด้านการผลิต การค้า การลงทุนและการตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ตลอดจนแนวคิดด้านกลยุทธ์ของประเทศต่าง ๆ

3.3 การวิจัยพัฒนาวิธีการ เทคนิคการถ่ายทอดองค์ความรู้จากฐานสู่ฐาน เช่น พี่สอนน้อง การลงมือทำจริงกับผู้ชำนาญการ และจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างความชำนาญการพิเศษ

4. การส่งเสริมจริยธรรมและธรรมาภิบาลให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจธุรกิจที่มีความเป็นธรรม และเป็นสุข ประกอบด้วย

4.1 การพัฒนาวิธีการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีจริยธรรมและธรรมาภิบาล

4.2 พัฒนาระบบการตรวจสอบและประเมินผลความโปร่งใสในการดำเนินงานของ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสำคัญ ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับภาคประชาชนมาก ให้เป็นที่ยอมรับ ในระดับสากล

4.3 การพัฒนาวิธีการสร้างแรงจูงใจและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น

5. การส่งเสริมการค้า การลงทุนที่รักษาสິงแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

5.1 การปรับปรุงกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ ที่อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

5.2 ศึกษากระบวนการตรวจสอบและประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้รับการยอมรับ ร่วมมือ จากทุกภาคส่วน และควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน รวมทั้งส่งผลที่ดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

5.3 ศึกษาวิธีการสร้างจิตสำนึก วัฒนธรรม ค่านิยมในการอนุรักษ์และห่วงแหนธรรมชาติ ให้กับผู้ประกอบการผลิตต่าง ๆ ชุมชนในท้องถิ่น

6. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย

6.1 ศึกษาให้มี Early Warning System ติดตามภาวะเศรษฐกิจ ธุรกิจและการค้า ระหว่างประเทศทั้งในมุมมองของทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้ประกอบการ โดยมีการเชื่อมโยง ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารกันจากภาครัฐ-ภาคเอกชน และจากส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค

6.2 ศึกษาวิจัยคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ในอนาคตและแนวทางวิธีการที่เตรียมไว้แก้ไข สถานการณ์นั้น ๆ

6.3 ศึกษามาตรการรองรับสถานการณ์ ที่เป็นระบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน สามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

จำแนกตามกลุ่มธุรกิจ

กลุ่มธุรกิจที่ควรดำเนินการศึกษาวิจัยเร่งด่วน เพื่อตอบสนองความต้องการและให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภาคธุรกิจได้แก่

1. กลุ่มธุรกิจเกษตรและอาหาร

มุ่งพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานสากล เกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาการกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้เกิดความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยภาครัฐและเอกชนร่วมกันกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ และผลักดันให้ผู้ผลิตดำเนินการตามข้อกำหนด

1.2 การพัฒนาระบบความมั่นคงทางวัตถุดิบ เพื่อรักษาสถานการผลิตให้มีความเพียงพอต่อความต้องการบริโภค โดยการรวมตัวของผู้ผลิตรายย่อยเป็นกลุ่มต่าง ๆ การร่วมทุนระหว่างเกษตรกรและเอกชน การส่งเสริมผู้ผลิตวัตถุดิบภายนอกประเทศให้สามารถผลิตตามมาตรฐาน

1.3 การพัฒนาตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้โดยเน้นการพัฒนาความชำนาญของผู้ส่งออก และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอ

1.4 การปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่ม และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

1.5 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการผลิตและการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนธุรกิจต่อไป โดยเน้นการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ และระบบการเงินเพื่อสินค้าเกษตรและอาหาร

2. กลุ่มธุรกิจบริการสุขภาพ

มุ่งพัฒนาให้เป็นผู้นำด้านธุรกิจการให้บริการทางการแพทย์ การผลิตยาเวชภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสินค้าสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ของภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วย

2.1 การพัฒนาปรับปรุงกฎระเบียบของรัฐให้เอื้อต่อการแข่งขันของภาคเอกชน บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และระดับปฏิบัติการ

2.2 การพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐานของผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานประกอบการ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ ให้เทียบเท่าสากล

2.3 การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและทำการตลาดเชิงรุก โดยการศึกษาแนวทางการขยายกลุ่มของผลิตภัณฑ์ปลະการบริการสุขภาพทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย รวมถึงการผลักดันโรงพยาบาลเอกชนและธุรกิจสปาออกสู่ต่างประเทศ

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน และพอเพียงตามนโยบายด้านสุขภาพของภาครัฐ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ

2.5 การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างมูลค่าสินค้า โดยสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพพอในการรักษา ได้มาตรฐานความปลอดภัย

3. กลุ่มธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ

มุ่งพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ประกอบด้วย

3.1 การพัฒนากฎระเบียบและกลไกของรัฐ เพื่อสนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง เช่น ฮองกง และอินเดีย

3.2 การปรับปรุงและสร้างระบบการจัดหาวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อให้เพียงพอพร้อมสำหรับการแข่งขัน โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อการลงทุนเรื่องวัตถุดิบ

3.3 ศึกษาแนวทางการรักษาตลาดเดิม การขยายตลาดใหม่ และการเพิ่มส่วนแบ่งตลาด รวมทั้งการสร้าง Brand ไทย และการรักษามาตรฐานของสินค้า

3.4 ศึกษาแนวทางการสร้างแรงงานฝีมือให้มีความชำนาญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพอเพียงสำหรับอุตสาหกรรมฯ

4. กลุ่มธุรกิจสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

มุ่งพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางธุรกิจสิ่งทอและแฟชั่นของภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วย

4.1 การพัฒนารูปแบบพันธมิตรธุรกิจข้ามประเทศ ตามศักยภาพ ความถนัดของแต่ละประเทศ และพัฒนารูปแบบพันธมิตรธุรกิจภายในประเทศทั้งแนวระนาบและแนวดิ่งพร้อมทั้งการปรับปรุงการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชนให้เป็นทิศทางเดียวกัน

4.2 การเพิ่มผลผลิตการผลิต และนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่า และช่วยขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น

4.3 การพัฒนากำลังคนทุกระดับตลอดห่วงโซ่อุปทานให้เหมาะสมกับการค้าระหว่างประเทศ เพื่อรองรับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 การขยายตลาดในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสและรายได้ด้วยวิธีการต่างๆ

5. กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว

มุ่งพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความคุ้มค่าที่สุดในเอเชีย ประกอบด้วย

5.1 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จูงใจ คุ้มค่า เพื่อกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ

5.2 การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

5.3 การยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมความสะดวก ความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยวให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล

5.4 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และปัจจัยพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว

5.5 การพัฒนาโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค

5.6 การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร โทรคมนาคมและระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

5.7 การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรบุคคลทางการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ให้มีศักยภาพในวิชาชีพ มีจิตในการให้บริการและมีคุณธรรมจริยธรรม

6. กลุ่มธุรกิจก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์

มุ่งสู่การเป็นภาคธุรกิจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประกอบด้วย

6.1 การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ให้เข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยเน้นให้มีการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ธุรกิจนี้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการออกไปประมูลงานก่อสร้างในต่างประเทศ

6.2 การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ

6.3 การปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบให้เอื้อต่อความต้องการของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดการขยายตัวของตลาดและสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจ เน้นการมีมาตรการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาธุรกิจ และลดอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจ

6.4 การพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมรับกับสถานการณ์เน้นการสร้างความร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ

7. กลุ่มธุรกิจการค้าชายแดน

มุ่งพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน การท่องเที่ยวและการบริการต่อเนื่องของภูมิภาคอินโดจีน ประกอบด้วย

7.1 การพัฒนาระดับด้านการค้าชายแดน ให้มีความสามารถในการแข่งขันทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน

7.2 การกำหนดยุทธศาสตร์การคมนาคม ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ที่เชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้าน ในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน ตั้งแต่กรอบเล็กไปจนถึงกรอบใหญ่

7.3 การปรับปรุงและสร้างถนน ทางรถไฟและสะพานให้เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางบกภายในประเทศ และระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน

7.4 ความร่วมมือในการเปิดเส้นทางการบินเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค

7.5 การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดและสร้างรายได้

7.6 การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการค้า การท่องเที่ยว การขนส่งระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนและการบริการของประเทศ

กรอบประเด็นวิจัยที่นำเสนอมานี้ เป็นการเสริมในประเด็นที่ยังขาดไปไม่ได้ระบุไว้ในนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 และเป็นการสนับสนุนในประเด็นที่ระบุไว้แล้วในนโยบายและยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้สามารถใช้รายละเอียดต่าง ๆ ได้ในยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขา

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ

ในส่วนของสภาวิจัยแห่งชาติ ซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายการวิจัยของประเทศ เห็นควรให้ วช.ซึ่งทำหน้าที่หน่วยงานเลขานุการได้ดำเนินการและปรับบทบาทให้มีความพร้อมและศักยภาพในการกำหนดทิศทาง กำกับดูแล สนับสนุนข้อมูลแก่รัฐและเอกชน และเข้าไปมีบทบาท ‘นำ’ ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกลางด้านการวิจัยในแต่ละประเทศอาเซียน โดยในระยะแรกมีข้อเสนอที่ควรจะได้ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำกรอบการวิจัยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งในภาพรวม และในอีก 2 เสาหลัก คือ “ประชาคมความมั่นคงอาเซียน” และ “ประชาสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน”

2. จัดทำแผนงาน “ความร่วมมือด้านการวิจัยของอาเซียน” เสนอต่อนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแล เพื่อเสนอขออนุมัติให้ วช. เป็นองค์กรในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกลางด้านการวิจัย หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการวิจัยในหมู่ประเทศสมาชิก โดยประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ

2.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ยุทธศาสตร์ แนวทางและทิศทางการวิจัย รวมทั้งระบบวิจัยของแต่ละประเทศ

2.2 การศึกษาดูงานด้านการวิจัยของแต่ละประเทศ

2.3 ศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการร่วมมือทางการวิจัยในระดับอาเซียน ทั้งด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย การพัฒนานักวิจัยและการผลิตนักวิจัย การจัดทำมาตรฐานนักวิจัยหรือมาตรฐานทางการวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลการวิจัยหรือการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทางการวิจัย

โดยในเบื้องต้นเห็นควรหาแนวทางร่วมมือในการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

- การอำนวยความสะดวกทางการค้าในอาเซียน
- การค้าสินค้าของอาเซียน
- การพัฒนาบุคลากรอาเซียนให้ทันสมัย
- การพัฒนาระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน
- การตรวจสอบและรับรองในอาเซียน
- การปรับประสานมาตรฐาน และกฎระเบียบด้วยเทคนิค
- ความปลอดภัยของสินค้าเกษตรกรรมในอาเซียน
- การค้าบริการของอาเซียน
- การยอมรับร่วมในสาขาบริการ
- การลงทุนของอาเซียน
- การรวมตัวทางการเงินในอาเซียน
- ความร่วมมือด้านอาหาร เกษตรและป่าไม้ของอาเซียน
- ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน
- ความปลอดภัยของอาหาร

- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความปลอดภัยอาหารของอาเซียน
- การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

- นโยบายการแข่งขัน
- การคุ้มครองผู้บริโภค
- สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน
- การขนส่งของอาเซียน
- เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- ความมั่นคงด้านพลังงานในอาเซียน

การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

- วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- การรวมกลุ่มอาเซียน และการลดช่องว่างการพัฒนา
- การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในอาเซียน

การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

- เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA)
- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP)
- เขตการค้าเสรีอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (AKFTA)
- เขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA)

2.4 การจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารหน่วยงานวิจัยหน่วยงานกลางด้านการวิจัย หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการวิจัยในหมู่ประเทศสมาชิก

3. พัฒนาฐานข้อมูลด้านการวิจัยที่มีอยู่ให้ครอบคลุม ครอบคลุม สามารถสนองตอบต่อความต้องการของภาคเอกชน โดยเพิ่มคลังข้อมูลงานวิจัยในศาสตร์ต่าง ๆ ที่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ และมีประโยชน์ต่อภาคธุรกิจด้วยวิธีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา หรือเผยแพร่ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้ภาคเอกชนรับทราบโดยกว้างขวาง นอกเหนือจากการเผยแพร่ในภาครัฐ

4. จัดทำหลักเกณฑ์ หรือมาตรฐาน หรือข้อกำหนด หรือข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการ (ข้อผูกพันเฉพาะ) ในสาขาย่อย “การบริการด้านการวิจัยและพัฒนา” ซึ่งเป็นหนึ่งใน 12 สาขาในการเจรจาการค้าบริการ หรือ Service Sectoral Classification List

5. ปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการวิจัยโดยชาวต่างประเทศ ให้เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายนักวิจัยอาเซียนอย่างเสรี

6. วางแนวทางในการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของนักวิจัยไทย
7. จัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ด้านการวิจัยระหว่างนักวิจัยไทย และนักวิจัยอาเซียน การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างนักวิจัยกับภาคเอกชน รวมทั้งรายการข้อยกเว้นด้านการวิจัยที่ไม่อนุญาตให้ต่างชาติทำการวิจัยในไทย
8. ปรับเปลี่ยนระบบหรือเพิ่มการถ่ายทอดผลงานวิจัย หรือคลินิกนักวิจัยให้เข้าถึงภาคเอกชนและชุมชนมากกว่าในปัจจุบันที่เน้นเฉพาะในหมู่นักวิจัย นักวิชาการด้วยกันเท่านั้น (เริ่มจากการเชิญหน่วยงานภาคเอกชนเข้ารับการประชุม สัมมนา ฝึกอบรมและเยี่ยมชมนิทรรศการให้มากขึ้น อย่างน้อยในอัตราส่วนผู้แทนภาครัฐต่อผู้แทนภาคเอกชน เท่ากับ 4:1
9. ปรับสัดส่วนการอุดหนุนทุนวิจัยให้มุ่งเน้นการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ หรือสนับสนุนการพัฒนาการค้า การบริหารให้มากขึ้น
10. เข้าไปมีบทบาทนำในการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้หน่วยงานวิจัยเพิ่มความสามารถในการจัดหารายได้จากภาคเอกชนมากขึ้น รวมทั้งการทบทวนปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการวิจัยระหว่างหน่วยงานวิจัยภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการทำงานวิจัยร่วมกัน

ข้อเสนอเพื่อพิจารณาในการพัฒนาระบบวิจัยในภาพรวมของประเทศ

1. สนับสนุนให้หน่วยงานวิจัยของรัฐผลิตงานวิจัยที่ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน พร้อม ๆ กับการมุ่งยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการเอกชนให้สามารถวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย
2. จัดให้มีกลไกสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานวิจัยภาครัฐ และภาคเอกชน และส่งเสริมการถ่ายโอนบุคลากรทางการวิจัยระหว่างหน่วยงานวิจัยของรัฐและของเอกชน
3. ดึงภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ

.....

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	น
บทที่	
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ระเบียบวิธีวิจัย	4
ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลการวิจัย	4
ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน	4
การนำเสนอผลการดำเนินงาน	5
ระยะเวลาในการดำเนินงาน	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 หลักการความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	12
สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	
(Association of South East Asia Nations: ASEAN)	12
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)	24
เป้าหมายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน	25
แนวทางนำร่องสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	26
พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)	30
วิวัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน	62
ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศ/กลุ่มประเทศ	
นอกภูมิภาค (External Relations)	109

บทที่	หน้า
3 ศักยภาพและขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจโดยรวมของไทย	
ในภูมิภาคอาเซียน	118
ข้อมูลพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน	118
ภาพรวมการค้าสินค้าไทยในตลาดอาเซียน	119
การส่งออกสินค้าของไทยในอาเซียน	119
การนำเข้าสินค้าของไทยจากอาเซียน	122
ตำแหน่งสินค้าไทยในอาเซียน	125
ภาพรวมการค้าบริการของไทยในตลาดอาเซียน	156
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
(Small and Medium Enterprises: SMEs)	262
แรงงานไทย	271
การลงทุน	277
4 แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง	
กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	282
สรุปสาระสำคัญทิศทางและยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ	
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	321
สรุปสาระสำคัญนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ	
ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 – 2559)	343
5 บทวิเคราะห์และกรอบประเด็นการวิจัย	381
ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ	400
กรอบประเด็นการวิจัย	403
ภาคผนวก	413
บรรณานุกรม	463

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่นของประชากรและ การขยายตัวของจำนวนประชากร ของประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี พ.ศ. 2552	414
2 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2553 (ไตรมาส 3)	415
3 แสดงมูลค่าและสัดส่วนการส่งออก การนำเข้า การค้าภายในและ ภายนอกอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียนในปี พ.ศ. 2552	416
4 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทย ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	417
5 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทย ในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	418
6 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนโครงสร้างสินค้าส่งออกของไทย ในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	419
7 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทย ในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	424
7.1 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปกัมพูชาจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552	425
7.2 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปบรูไนจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552	425
7.3 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปพม่าจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552	426
7.4 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปฟิลิปปินส์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552	426
7.5 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปมาเลเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552	427

ตารางที่	หน้า
7.6 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปลาวจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550–2552	427
7.7 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปเวียดนามจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550–2552	428
7.8 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปสิงคโปร์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550–2552	428
7.9 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปอินโดนีเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2550–2552	429
8 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้าส่งออก 10 อันดับแรก ของไทย ในตลาดโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)	430
9 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทย จากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)	431
10 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทย จากอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)	432
11 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนโครงสร้างสินค้านำเข้าของไทย จากอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)	433
12 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้านำเข้า 10 อันดับแรกของไทย จากอาเซียน ระหว่างปี 2551–2554 (ไตรมาส 1)	438
12.1 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากกัมพูชาจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550–2552	439
12.2 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากบรูไนจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550–2552	439
12.3 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากพม่าจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550–2552	440
12.4 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากฟิลิปปินส์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550–2552	440
12.5 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากมาเลเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550–2552	441

ตารางที่	หน้า
12.6 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากลาวจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550-2552	441
12.7 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากเวียดนามจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550-2552	442
12.8 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากสิงคโปร์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550-2552	442
12.9 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากอินโดนีเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก ระหว่างปี 2550-2552	443
13 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้านำเข้า 10 อันดับ แรกของไทยจากตลาดโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	444
14 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนการค้าของไทยกับประเทศ สมาชิกอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	445
15 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนโครงสร้างสินค้าเกษตรกรรม ของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)	447
16 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังประเทศในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552	452
17 แสดงจำนวนและสัดส่วนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาค/ประเทศต่าง ๆ 10 อันดับ แรกที่เดินทางมาท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552	453
18 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศต่าง ๆ ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2554	454
19 แสดงแผนที่นำทางยุทธศาสตร์การพัฒนากาบริการของประเทศไทย	456
20 แสดงจำนวนแรงงานไทยจำแนกตามระดับการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2549	461

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงโครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551 2552 และ 2553	121
2 เปรียบเทียบสินค้าส่งออกของไทยในอาเซียน ระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2553 และไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2554	121
3 แสดงโครงสร้างสินค้านำเข้าของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551 2552 และ 2553	123
4 เปรียบเทียบสินค้านำเข้าของไทยในอาเซียน ระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2553 และไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2554	124
5 แสดงส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมของอาเซียน	145
6 แสดงโครงสร้างและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบริการการท่องเที่ยว	178
7 แสดงการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ของโลกและของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2548-2553	181

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (Association of South East Asian Nations: ASEAN) เป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความใกล้ชิดและมีความสำคัญกับไทยมากที่สุด ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของอาเซียนมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยไทยมีบทบาทสำคัญในการผลักดันความร่วมมือของอาเซียนให้มีความคืบหน้ามาตลอด ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ความตกลงด้านการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 รวมถึงความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรม ความมั่นคง และอื่น ๆ ในปัจจุบันอาเซียนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ซึ่งประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillars) ได้แก่ (1) ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และ (3) ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-cultural Community: ASCC) ทั้ง 3 เสดังกล่าวข้างต้นนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC เป็นเรื่องที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด เนื่องจากมีรากฐานมาจากความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจที่ประเทศสมาชิกได้ดำเนินการร่วมกันมาแล้วระยะหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสานต่อความร่วมมือและความตกลงที่มีอยู่เดิมให้เป็นรูปธรรมและมีแบบแผนมากยิ่งขึ้น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กำหนดวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์อาเซียนที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ โดย (1) มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม (2) มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิต โดยจะริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว (3) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมใน

กระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน (4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงิน และตลาดเงินทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ

การดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเริ่มต้นนำร่องจากการรวมกลุ่มใน 12 สาขาสำคัญของอาเซียน (12 Priority Integration Sectors) เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ ได้อย่างเสรีและมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ประเทศสมาชิกยังได้ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใน ค.ศ. 2015 โดยจัดทำเป็นแผนงานเชิงบูรณาการด้านเศรษฐกิจที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC Blueprint” ซึ่งระบุไว้ความว่าในปี ค.ศ. 2015 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive Economic Region) การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Region of Equitable Economic Development) และการเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Region Fully Integrated into the Global Economy) โดยในการนี้อาเซียนได้กำหนดแผนงานเพื่อดำเนินการไปสู่คุณลักษณะสำคัญในแต่ละด้านไว้อย่างครอบคลุม อาทิ การขจัดมาตรการทางภาษีและที่มิใช่ภาษี การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า การส่งเสริมสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนามาตรฐานและความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร และการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี เป็นต้น

แผนงานและมาตรการข้างต้นและอีกหลายมาตรการของอาเซียนที่จะดำเนินการร่วมกันในอนาคตอันใกล้ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบในทางใดทางหนึ่งต่อประเทศสมาชิกด้วยกันแทบทั้งสิ้น ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบจัดทำแนวทางและนโยบายด้านการวิจัย ส่งเสริมสนับสนุนและบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ จึงได้รวบรวมศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดกรอบประเด็นการวิจัยให้หน่วยงานวิจัยและนักวิจัยทั่วประเทศนำไปเป็นแนวทางศึกษาวิจัยเตรียมการรองรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หรือหาแนวทางใช้ประโยชน์จากมาตรการต่าง ๆ อย่างเต็มที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ประเทศไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง รวมทั้งในสาขาที่ไทยจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ตลอดจนเพื่อให้ได้แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างไทย

กับประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน และแนวทางการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศภายใต้สถานการณ์การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนตามบทบาทหน้าที่ของ วช. อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ได้กรอบประเด็นการวิจัยรองรับสถานการณ์การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของไทยที่เหมาะสม ก่อประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับ AEC Blueprint ให้หน่วยงานวิจัยทั่วประเทศใช้เป็นแนวทางดำเนินการ
2. เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนและการบริหารจัดการด้านการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ภายใต้สถานการณ์การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน

ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินงานในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย โดยมีเป้าหมายสุดท้ายที่กรอบประเด็นการวิจัยที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งในเชิงรุกและเชิงรับของประเทศไทย และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยวิเคราะห์เชิงลึกในภาพกว้างจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. หลักการความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน
2. ศักยภาพและขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจโดยรวมระหว่างปี พ.ศ. 2549–2554 ของไทยในภูมิภาคอาเซียน
3. แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการค้าสินค้า การค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย รวมทั้ง แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขาของ วช.

ระเบียบวิธีวิจัย

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลในการวิจัย

การดำเนินงานในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย

1. หลักการความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน: เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของอาเซียน และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน วิวัฒนาการที่ผ่านมา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศักยภาพและขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจโดยรวมของไทยในภูมิภาคอาเซียน: เป็นข้อมูลเศรษฐกิจโดยรวมระหว่างปี พ.ศ. 2549-2554 สถานการณ์ปัจจุบัน ตำแหน่งของการค้าสินค้า การค้าบริการ และแรงงานของประเทศไทยในภูมิภาคอาเซียน
3. แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการค้าสินค้า การค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย รวมทั้ง แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขาของ วช.

โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลจากเอกสารความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในด้านต่าง ๆ แผนงานการรวมกลุ่มของอาเซียน พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ นโยบายและแผนการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชน ฐานข้อมูลสถิติ สำนะโนประชากร รายงานประจำปี รายงานผลการสำรวจ รายงานผลการวิจัย รายงานการประชุม บทวิเคราะห์ เอกสารประกอบการประชุม/สัมมนา

ขั้นตอนและวิธีดำเนินงาน

1. รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องทั้งที่มีการเผยแพร่ในรูปเอกสารสิ่งพิมพ์ และเผยแพร่ทางเว็บไซต์หลักของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเลขาธิการอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สภาหอการค้าไทย องค์การการค้าโลก สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานสถิติ

แห่งชาติ กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ฯลฯ จัดหมวดหมู่และประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้

2. ศึกษาเชิงลึกในแต่ละประเด็น

2.1 หลักการความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน

2.2 ศักยภาพและขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจโดยรวมของไทยในภูมิภาคอาเซียน

2.3 แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการค้าสินค้า การค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย รวมทั้งแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขาของ วช.

3. วิเคราะห์ผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบที่ไทยจะได้รับจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ความพร้อมของไทย ทิศทางที่ควรจะเป็น จุดเด่นที่เป็นโอกาสและจุดด้อยที่เป็นอุปสรรคของไทยต่อการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4. จัดทำกรอบประเด็นการวิจัยที่เหมาะสมกับประเทศไทยในฐานะสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในทุกประเด็นทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเกี่ยวกับทิศทางการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างไทยกับอาเซียน และการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศภายใต้สถานการณ์การรวมกลุ่มของภูมิภาคอาเซียน โดยต่อยอดจากผลการศึกษาและการวิเคราะห์ในข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 บนพื้นฐานของความสอดคล้องกับแนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการค้าสินค้า การค้าบริการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย รวมทั้ง แนวทางพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

การนำเสนอผลการดำเนินงาน

เนื้อหาหลักที่นำเสนอในรายงานนี้ ประกอบด้วย

1. หลักการความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน

2. ศักยภาพและขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจโดยรวมระหว่างปี พ.ศ. 2549-2554 ของไทยในภูมิภาคอาเซียน

3. แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการค้าสินค้า การค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย รวมทั้ง แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขาของ วท.

4. บทวิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการดำเนินงาน

การดำเนินงานครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเมษายน ถึง กันยายน 2554

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการดำเนินงานในครั้งนี้ จะทำให้ประเทศไทยมีกรอบประเด็นการวิจัยเพื่อรองรับสถานการณ์ การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งส่งผลต่อความพร้อม โอกาสและขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ข้อมูลข้อเสนอแนะ ประกอบการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศภายใต้ความร่วมมือของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ความมั่นคง แข็งแกร่งด้านวิชาการ การวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสมาชิกกลุ่มอาเซียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

กรอบประเด็นการวิจัย หมายถึง แนวทาง หรือหัวข้อของการวิจัยในภาพกว้าง ๆ หรือสิ่งที่น่าสนใจ ที่สมควรจะดำเนินการวิจัย

ทิศทางการวิจัย หมายถึง ลักษณะหรือแนวทางการทำวิจัยที่มุ่งไปสู่สิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) หมายถึง เสาหลักหนึ่งในสามเสาหลักของจัดตั้งประชาคมอาเซียน ที่มุ่งเน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) หมายถึงกลุ่มประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไน ดารุสซาลาม กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม ที่รวมตัวดำเนินนโยบายทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมร่วมกัน

พันธมิตรทางเศรษฐกิจ (Closer Economic Partnership: CEP) หมายถึง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีการพัฒนารูปแบบไปจากที่เคยมีมา โดยมีกรอบความร่วมมือที่กว้างขวางกว่าเขตการค้าเสรี

สนธิสัญญา (Treaty) หมายถึง ความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งได้ทำขึ้นระหว่างรัฐ หรือกับองค์การระหว่างประเทศเป็นลายลักษณ์อักษรและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นตราสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับประกอบกัน และไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรก็ตาม โดยตราสารนั้น ต้องก่อให้เกิดสิทธิและพันธกรณีระหว่างประเทศขึ้น ประเภทของสนธิสัญญาอาจแบ่งตามจำนวนประเทศที่เป็นภาคี (ประเทศคู่สัญญา) ได้แก่ (1) สนธิสัญญาทวิภาคี (Bilateral Treaty) คือ สนธิสัญญาสองฝ่าย หรือสนธิสัญญาที่มีคู่ภาคี 2 ฝ่าย (2) สนธิสัญญาพหุภาคี (Multilateral Treaty) คือ สนธิสัญญาที่มีผู้เข้าร่วมเจรจาหรือร่วมลงนามมากกว่า 2 ฝ่ายขึ้นไป หรืออาจพิจารณาจากชื่อที่เรียก เช่น (1) สนธิสัญญา (Treaty) เป็นข้อตกลงสำคัญเป็นทางการที่กระทำโดยรัฐ มักเป็นความตกลงทางการเมือง (2) อนุสัญญา (Convention) ปกติใช้กับเอกสารทางการที่มีลักษณะเป็นพหุภาคี หรือเอกสารความตกลงที่ร่างขึ้นโดยองค์การของสถาบันระหว่างประเทศ (3) พิธีสาร (Protocol) เป็นความตกลงที่มีลักษณะเป็นทางการน้อยกว่าสนธิสัญญาหรืออนุสัญญา และไม่ใชความตกลงที่กระทำโดยประมุขของรัฐ (4) ความตกลง (Agreement) เป็นเอกสารที่มีลักษณะเป็นทางการน้อยกว่าสนธิสัญญาหรืออนุสัญญา และไม่ได้กระทำโดยประมุขของรัฐ ปกติใช้ความตกลงในลักษณะที่มีขอบเขตจำกัด หรือมีลักษณะไม่ถาวร และมีภาคน้อยกว่าภาคีในอนุสัญญาตามปกติ (5) บันทึกหรือหนังสือแลกเปลี่ยน เป็นวิธีที่ไม่เป็นทางการ โดยรัฐอาจจะแสดงเจตนารมณ์ว่ายอมรับพันธกรณีบางอย่าง และ (6) ข้อตกลง (Arrangement) ใช้เรื่องความตกลงที่มีลักษณะชั่วคราวหรือเฉพาะกาล หรืออาจพิจารณาจากฐานะของผู้เข้าร่วมการทำสนธิสัญญา เช่น สนธิสัญญาที่ทำโดย

ประมุขของรัฐ ถือเป็นอำครภาคิผู้ทำสัญญา สนธิสัญญาที่ทำโดยรัฐบาล เป็นสนธิสัญญาระหว่าง รัฐบาล สนธิสัญญาที่ทำโดยรัฐมนตรี สนธิสัญญาที่ทำโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลด ภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มที่ทำข้อตกลงลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น 0% และใช้อัตรา ภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งเน้นด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (Goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลัง ๆ นั้น รวม ไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (Service) และการลงทุนด้วย

เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA) หมายถึง การรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเพื่อส่งเสริมให้การค้าขายระหว่างกันอาเซียน เป็นไปอย่างเสรี โดยมีเป้าหมายที่จะลดภาษีศุลกากรระหว่างกันลงเหลือ 0-5% และยกเลิก มาตรการกีดกันทางการค้าอื่น ๆ

กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) หมายถึง ความตกลงรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน มี เป้าหมายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการเปิดเสรีการค้าบริการ (Liberalization of Trade in Services) ระหว่างประเทศสมาชิก การเปิดเสรีในด้านการเข้าสู่ตลาด (Market Access) ด้านการ ประพฤติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และข้อผูกพันซึ่งลด/เลิกมาตรการอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรค ต่อการเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก

เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) เป็นความร่วมมือเพื่อให้อาเซียน เป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนทั้งจากภายในและภายนอกอาเซียน มีบรรยากาศการลงทุนที่เสรีและ โปร่งใส โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนเดิม 6 ประเทศเปิดเสรีการลงทุนและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่นักลงทุนอาเซียนภายในปี 2553 และสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ภายในปี 2558

ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) เป็นความตกลงด้านการลงทุนฉบับใหม่ของอาเซียน โดยนำความตกลงว่าด้วยเขตการลงทุน อาเซียน (Agreement on the ASEAN Investment Area: AIA) ผสมกับความตกลงว่าด้วยการ ส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนอาเซียน (ASEAN Agreement for the Promotion and Protection of Investment) มาปรับปรุงให้ทันสมัยครอบคลุมและทัดเทียมกับกฎเกณฑ์การลงทุนในระดับสากล

โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO) คือโครงการที่มีผู้ประกอบการอย่างน้อย 1 ราย ในประเทศอาเซียนประเทศใดประเทศหนึ่งร่วมมือกับผู้ประกอบการอย่างน้อย 1 ราย ในอีกประเทศหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของอาเซียน และสนับสนุนการแบ่งการผลิตภายในอาเซียน รวมถึงการใช้วัตถุดิบภายในภูมิภาค

ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (Agreement to Establish and Implement the ASEAN Single Window) เป็นความตกลงที่ผลักดันให้สมาชิกอาเซียนตั้ง National Single Window ในประเทศตนเอง ให้มีการยื่นเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ณ จุดเดียว โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก ให้ส่งข้อมูลให้กรมศุลกากรเพื่อการตัดสินใจในการตรวจปล่อยสินค้าเพียงครั้งเดียว และเมื่อสามารถจัดตั้ง National Single Window ขึ้นได้ จะมีการประสานกันในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยพัฒนานำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ให้เกิดการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window) โดยสรุปสาระสำคัญของความตกลงดังกล่าวได้ดังนี้ (1) ร่าง ASEAN Agreement to Establish and Implement the ASEAN Single Window ซึ่งได้รับความเห็นชอบในหลักการจากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว มีสาระสำคัญประกอบด้วยเป้าหมายและหลักการ คำจำกัดความ การพัฒนาของ ASEAN Single Window และการดำเนินงาน (2) ร่างพิธีสารว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Protocol to Establish and Implement the ASEAN Single Window) ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีสาระสำคัญประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ คำจำกัดความทั่วไป และคำจำกัดความของ ASEAN Single Window และ National Single Window ขอบเขตของการนำไปใช้ รูปแบบของเอกสาร พิธีการและการบริหารข้อมูล การนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลไปใช้ในธุรกิจ กระบวนการบทบาทและหน้าที่ของกรมศุลกากรและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจปล่อยสินค้า ข้อกำหนดอื่น ๆ เช่น การระงับข้อพิพาท การจัดการเกี่ยวกับหน่วยงาน และการบังคับใช้

ข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน (Common Effective Preferential Tariff:CEPT) เป็นการลดอัตราภาษีศุลกากรแก่สินค้าที่นำเข้าระหว่างกันของประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน

ความตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Agreements: MRAs) เป็นความตกลงที่เสนอให้คู่ค้าแต่ละฝ่ายยอมรับมาตรฐานและการตรวจสอบสินค้าของกันและกันในการทำการค้าระหว่างประเทศ และเกิดขึ้นเมื่อประเทศคู่ค้ามีมาตรฐานบังคับที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละประเทศจะเปรียบเทียบมาตรฐาน และวิธีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าแต่ละชนิดที่จะทำการค้าของประเทศคู่ค้า โดยที่ไม่ต้องตรวจสอบและรับรองซ้ำอีกต่อไป

สินค้าอ่อนไหว (Sensitive List: SL) หมายถึง สินค้าที่อาจสร้างผลกระทบต่อเนื่องอย่างรุนแรงในทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในตลาดสินค้านั้น ตัวอย่างของสินค้าประเภทนี้ในหลายประเทศ ได้แก่ สินค้าเกษตรบางรายการ สิ่งทอ และเหล็กกล้า

มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Measures: NTMs) เป็นกฎระเบียบข้อบังคับของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ โดยองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) อนุญาตให้ใช้ได้ในการป้องกันการนำเข้าที่เป็นธรรมชาติ หรือมีสิทธิใช้เป็นข้อยกเว้นในการผูกเงินและจำเป็น รวมทั้งเพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ พืชและสัตว์ ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่มีเหตุผล หรือไม่มีผลต่อการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง และต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ภายใต้ความตกลงที่กำกับดูแล เช่น มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) มาตรการอุปสรรคทางการค้าด้านเทคนิค (Technical Barriers to Trade: TBT) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping: AD) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty: CVD) เป็นต้น

การกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTBs) เป็นกฎระเบียบข้อบังคับที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ กำหนดขึ้น เพื่อเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของประเทศคู่ค้า หรือเพื่อกีดกันการนำเข้าที่ไม่สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ การกำหนดคุณภาพที่เกินมาตรฐานสากล หรือการเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าและใช้เวลาในการตรวจสอบนานมากจนอาจทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ตลอดจนการปฏิบัติด้านพิธีการศุลกากรที่ไม่เป็นธรรมชาติ เช่น การบริหารโควตาภาษี (Tariffs Rate Quotas: TRQs) สวัสดิภาพสัตว์ (Animal Welfare) มาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-related Environmental Measures) การปิดฉลากสินค้าตัดแต่งสารพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms: GMOs) มาตรฐานแรงงาน (Trade and Labour Standard) เป็นต้น

กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO) หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดประเทศที่เป็นแหล่งที่มาของสินค้า กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้กำหนดสัญชาติ

ที่แท้จริงของสินค้า ทำให้ประเทศคู่ค้าไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้า ป้องกันประเทศนอกกลุ่มสมาชิกสิทธิแหล่งกำเนิดสินค้า และสนับสนุนให้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเพื่อให้ได้สิทธิแหล่งกำเนิดสินค้า

หลักความโปร่งใส (Transparency) เป็นหลักที่กำหนดให้ประเทศภาคีต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ กฎระเบียบ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางการค้า และการลงทุนภายในประเทศ ยกเว้นข้อมูลลับหรือข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงภายในประเทศ

การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment: NT) เป็นข้อกำหนดหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้การปฏิบัติแก่ต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจการค้าและการลงทุนในประเทศอย่างเท่าเทียมกับคนในชาติ

ข้อจำกัดในการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation to National Treatment) หมายถึง การให้การปฏิบัติต่อต่างชาติด้อยกว่าคนในชาติตน ซึ่งมักจะเป็นกฎหมาย/ระเบียบภายในที่มีการเลือกปฏิบัติ เช่น กรณีที่รัฐบาลให้การอุดหนุนเฉพาะคนชาติ หรือการกำหนดเงื่อนไขให้บริษัทต่างชาติต้องถ่ายเทเทคโนโลยีและประสบการณ์ของตนแก่คนในชาติ เป็นต้น

การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-favoured Nation Treatment: MFN) การกำหนดให้สมาชิกขององค์การการค้าโลกต้องให้การปฏิบัติที่ดีที่สุดแก่สมาชิกทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกัน

การให้สิทธิพิเศษทางการค้าในอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangements: ASEAN-PTA) หมายถึง การให้สิทธิพิเศษทางการค้าในอาเซียนโดยการลดอัตราภาษีนำเข้าส่งออก อัตราที่ได้ตกลงกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนขยายตัวยิ่งขึ้น และจัดอุปสรรคทางการค้าภายในอาเซียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคต่อไป

ระบบเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window: NSW) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนำเข้า ส่งออกสินค้า เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในการตรวจสอบใบอนุญาตและใบรับรองต่าง ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ก่อนการตรวจปล่อยสินค้า ระบบนี้จะทำหน้าที่ประสานกิจกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์แบบครบวงจร ผู้ประกอบการสามารถรับส่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์กับองค์กรที่เกี่ยวข้องได้อัตโนมัติตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่ต้องเดินทางไปติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง

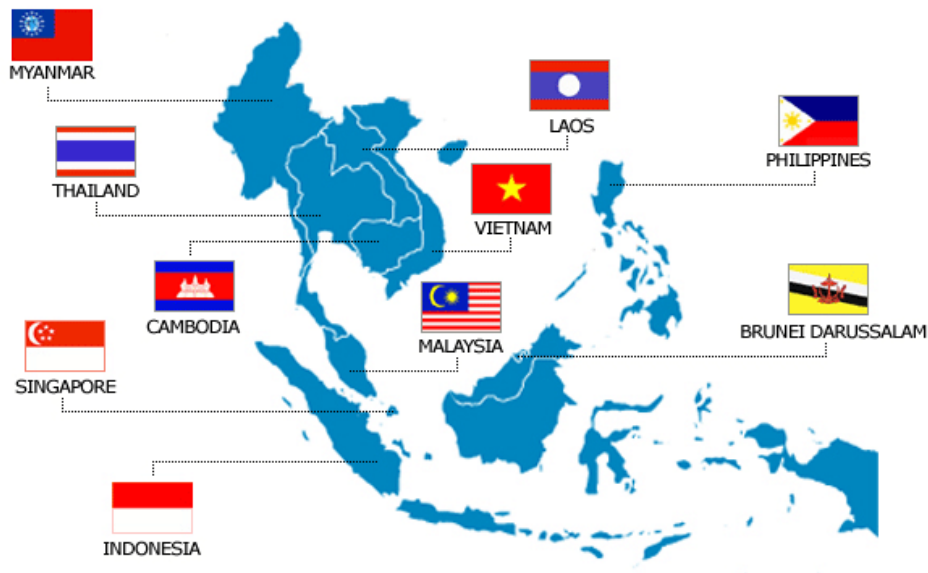
บทที่ 2

หลักการความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

หลักการความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานในครั้งนี้ เพราะนอกจากจะเป็นกรอบแนวทางและแผนงานที่ไทยจะต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แล้ว ยังเป็นเงื่อนไขที่ไทยจะเตรียมการรองรับและหาแนวทางใช้ประโยชน์จากมาตรการต่าง ๆ อย่างทัน่วงที่ด้วย ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงภูมิหลัง เป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และวิวัฒนาการความร่วมมือของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างต่อเนื่องและชัดเจน ในส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(Association of South East Asian Nations: ASEAN)

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (dip.go.th)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน เป็นองค์กรทางภูมิรัฐศาสตร์ และองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) หรือที่รู้จักกันในชื่อ ปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok

Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ณ วังสราญรมย์ กระทรวงการต่างประเทศ กรุงเทพฯ โดยมีสมาชิกเริ่มแรก 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมา บรูไน ดารุสซาลาม ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกประเทศที่ 6 เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2527 และได้มีประเทศสมาชิกเข้าร่วมเพิ่มเติม 4 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ (พม่า) และเวียดนาม หรือ เรียกสั้น ๆ ว่า กลุ่ม CLMV (Cambodia Laos Myanmar Vietnam) รวมประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ มีพื้นที่รวม 4,435,830 ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ 591.84 ล้านคน (Selected Basic ASEAN Indicators, 2011) สภาพภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 27 – 36 องศาเซลเซียส พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าฝนเขตร้อน มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง สับปะรด ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และพริกไทย

ในปี พ.ศ. 2553 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ GDP (Gross Domestic Product) ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน คิดเป็นมูลค่ารวมราว 1.8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ อยู่ในลำดับที่ 9 ของโลกเรียงตาม GDP (EC. Europa.eu อ้างถึงใน วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2554)

สัญลักษณ์ของอาเซียน คือ ต้นข้าวสีเหลือง 10 ต้นมัดรวมกัน หมายถึง ประเทศสมาชิกรวมกันเพื่อมิตรภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและความก้าวหน้า สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งอาเซียนตามปฏิญญากรุงเทพฯ ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร

2. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
 3. เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
 4. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
 5. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรม การวิจัย และส่งเสริมการศึกษา ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 6. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนปรับปรุง การขนส่งและการคมนาคม
 7. เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอก องค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่น ๆ และองค์การระหว่างประเทศ
- (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักรับผิดชอบกระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

จากวัตถุประสงค์เริ่มแรกของการก่อตั้ง เมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกัน การค้ารุนแรง ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้า ระหว่างกันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาค
- รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค
- ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค

(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2551)

กลไกบริหารของอาเซียน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาเซียนพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว คือ กลไกการบริหารของอาเซียน ที่ช่วยผลักดันให้กิจกรรมของอาเซียนดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย กลไกที่สำคัญ ได้แก่

1. การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) เป็นการประชุมระดับหัวหน้ารัฐบาล และเป็นกลไกบริหารสูงสุดของอาเซียนในการกำหนดนโยบายและแนวทางความร่วมมือด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมระหว่างกัน มีกำหนดการประชุมเป็นทางการทุกปี
2. การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting: AMM) เป็นการประชุมประจำปี เพื่อกำหนดแนวทางในระดับนโยบายและทบทวนข้อตัดสินใจ เพื่อบนนโยบายและโครงการให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดำเนินการต่อไป
3. การประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Ministers' Meeting: AEM) เป็นการประชุมประจำปีของรัฐมนตรีที่ดูแลรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

4. การประชุมรัฐมนตรีเฉพาะด้านอื่น ๆ (Other ASEAN Ministers' Meeting) ซึ่งจัดให้มีขึ้นตามความจำเป็น และเพื่อเร่งรัดการทำงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหารือเกี่ยวกับโครงการความร่วมมือด้านต่าง ๆ เช่น การเกษตรและป่าไม้ การศึกษา สวัสดิการสังคม พลังงาน กฎหมาย สาธารณสุข แรงงาน สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การขนส่ง โทรคมนาคม ฯลฯ

5. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting: SOM) โดยแยกเป็นเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการเมือง เศรษฐกิจ และเฉพาะด้าน เช่น พัฒนาสังคม วัฒนธรรมและสนเทศ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ยาเสพติด ฯลฯ

6. คณะกรรมการประจำอาเซียน (ASEAN Standing Committee: ASC) เป็นการประชุมระดับอธิบดีกรมอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียนทุก 2 เดือน เพื่อติดตามความคืบหน้าและแก้ไขปัญหาในโครงการความร่วมมือระหว่างกัน

7. สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) เป็นหน่วยบริหารงานกลางของอาเซียน ตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย มีเลขาธิการอาเซียน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากประเทศสมาชิกให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี เป็นหัวหน้าสำนักงาน และมีรองเลขาธิการอาเซียน 2 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี

8. สำนักงานอาเซียนแห่งชาติ (ASEAN National Secretariat) คือ กรมอาเซียนในกระทรวงการต่างประเทศแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ภายในประเทศ และกับประเทศสมาชิกอื่นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

(กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ม.ป.ป.)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาความร่วมมือในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของอาเซียนมีความคืบหน้าตามลำดับ โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน เมื่อ พ.ศ. 2540 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งเป็นโอกาสครบรอบ 30 ปีของการก่อตั้งอาเซียน ผู้นำของประเทศสมาชิกได้ให้การรับรอง “วิสัยทัศน์อาเซียน 2020” หรือ ASEAN Vision 2020 ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ภายใน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) อาเซียนจะมีรูปแบบความร่วมมือที่พัฒนาใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ อาเซียนจะมีลักษณะ ดังนี้ (กองอาเซียน กรมอาเซียน, 2548)

1. วงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations)
2. หุ่นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development)
3. มุ่งปฏิสัมพันธ์กับประเทศภายนอก (An Outward-looking ASEAN)
4. ชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies)

เพื่อดำเนินการต่าง ๆ ให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อ พ.ศ. 2546 ที่เมืองบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนได้ลงนาม ปฏิญญาร่วมด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เห็นชอบให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) ภายใน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) โดยประชาคมดังกล่าว ประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillars) ได้แก่

1. ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC)

มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาภายใน ภูมิภาคโดยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประชาคมความมั่นคงอาเซียนจะ

- 1) ใช้เอกสารทางการเมืองและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการ แก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง
- 2) ริเริ่มกลไกใหม่ ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคง และกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือในด้านนี้ ซึ่งรวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการส่งเสริมสันติภาพภายหลังจากการเกิดข้อพิพาท
- 3) ส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลซึ่งอาเซียนยังไม่มีความร่วมมือด้านนี้ ทั้งนี้ ความร่วมมือข้างต้นจะไม่กระทบต่อนโยบายต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารของประเทศสมาชิกกับประเทศนอกภูมิภาค

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

กำหนดวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ที่ว่า “อาเซียน ปี 2020 เป็นหุ้นส่วน ร่วมกันในการพัฒนาอย่างมีพลวัต (ASEAN 2020: Partnership in Dynamic Development)” โดย จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้

- 1) มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า การบริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนา ทางเศรษฐกิจ และการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม ภายในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563)
- 2) มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิต โดยจะริเริ่มกลไกและ มาตรการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว

3) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมใน กระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงิน และ ตลาดเงินทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบ ความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ

3. ประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-cultural Community: ASCC)

มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของอาเซียน โดยครอบคลุมความร่วมมือในหลายสาขา เช่น ความร่วมมือด้านปราบปราม ยาเสพติด การพัฒนาชนบท การขจัดความยากจน สิ่งแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรม สตรี สาธารณสุข และเยาวชน เป็นต้น

แผนปฏิบัติการของประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน เน้นการดำเนินการใน 4 ประเด็นหลัก คือ (กลุ่มงานนโยบาย กรรมาอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2550)

1) สร้างประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทร โดยเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน เสริมสร้าง ความเสมอภาค และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยใช้มาตรการระดับภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการ ดำเนินการภายในประเทศ ในด้านต่าง ๆ อาทิ

1.1) ยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้ไร้โอกาสและผู้ด้อยโอกาส โดยเสริมสร้าง ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ดูแลด้านการพัฒนาชนบทและขจัดความยากจน และส่งเสริมวิธีการที่จะให้ คนเหล่านี้มีส่วนร่วมในสังคม

1.2) ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและพัฒนาให้การศึกษา มี มาตรฐานสูง โดยใช้การสร้างเครือข่ายและการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา

1.3) ลดความเสี่ยงทางสังคมของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ โดยสนับสนุน โครงการซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาระหว่างประเทศ และส่งเสริมบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ การดูแลผู้สูงอายุ การบริการด้านสาธารณสุข และการศึกษา

1.4) ส่งเสริมให้ครอบครัว ประชาสังคม และภาคเอกชนมีส่วนร่วมอย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น ในการแก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาด้านสวัสดิการสังคม ด้วยการจัดตั้ง เครือข่ายและโครงการแลกเปลี่ยน รวมทั้งส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความ ยากจนและสวัสดิการสังคม

1.5) ส่งเสริมให้สตรีและเยาวชนมีส่วนร่วมในกลุ่มกำลังแรงงานที่สามารถทำงานได้ดีขึ้นด้วยการจัดการฝึกอบรมทักษะ และสามารถเข้าถึงสินเชื่อขนาดเล็กและระบบข้อมูลได้มากขึ้น

1.6) แก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาระบบการสาธารณสุข

1.7) ป้องกันการแพร่กระจาย และลดอันตรายของโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (โรคเอดส์) และโรคติดต่ออื่น ๆ

1.8) เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบฐานข้อมูลความมั่นคงด้านอาหาร

1.9) ทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ประเทศสมาชิกสามารถฟื้นตัวจากภัยพิบัติได้รวดเร็ว โดยลดผลกระทบทางลบของภัยพิบัติเพื่อมุ่งสู่การเป็นชุมชนที่ปลอดภัยขึ้นและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.10) ทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่ปลอดภัยเสถียร ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยการป้องกัน บำบัด และใช้ชุมชนเป็นฐานในการควบคุมการใช้สารเสพติดในทางที่ผิด ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างการพัฒนาทางเล็ก และการจัดการลักลอบค้ายาเสพติด

1.11) การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในอาเซียน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภูมิภาค ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการส่งเสริมการนำวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยีไปใช้ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้น

2) แก้ไขผลกระทบต่อสังคมอันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ การมุ่งสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาอาจทำให้เกิดปัญหาความไม่เสมอภาคทางสังคมซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อภาพทางการเมืองต่อไป แผนการปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรม จึงเน้นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถในการแข่งขัน และสร้างระบบการป้องกันทางสังคมเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของมนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาและฝึกอบรม การพัฒนาฝีมือแรงงาน และเสริมสร้างความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สวัสดิการสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาธารณสุข โดยเน้นปัญหาที่มากับโลกาภิวัตน์ เช่น โรคระบาด (ใช้หวัดนก SARS มาลาเรีย และวัณโรค) เป็นต้น

3) ส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง โดยมีกลไกเพื่อจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ตลอดจนการป้องกันและขจัดภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อม การป้องกันมลพิษจากหมอกควันที่ข้ามแดน การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการและส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ

4) เสริมสร้างรากฐานที่จะนำไปสู่ประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.2020 (พ.ศ. 2563) ซึ่งจะเป็นภูมิภาคที่ประชาชนตระหนักถึงอัตลักษณ์ (Identity) ร่วมกันของภูมิภาค ท่ามกลางความ

หลากหลายทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยการให้การศึกษากับประชาชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและปฏิสัมพันธ์ในหมู่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักว่า ในท่ามกลางความหลากหลายทางประสบการณ์และมรดกทางวัฒนธรรมนั้น ประชาชนอาเซียนยังมีความเชื่อมโยงกันด้านประวัติศาสตร์ แหล่งที่อยู่อาศัยในเขตที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ และความมุ่งหวังที่จะเห็นสันติภาพและความรุ่งเรืองของภูมิภาคที่จะเป็นพื้นฐานของการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันของอาเซียนได้

ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2548) จากเดิมที่ได้กำหนดไว้ในปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ตามปฏิญญาเซบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Cebu Declaration on The Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015) รวมทั้งจัดโครงสร้างองค์กรของอาเซียนรองรับภารกิจและพันธกิจ แปลงสภาพอาเซียนจากองค์กรที่มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันแบบหลวม ๆ เพื่อสร้างและพัฒนาไปสู่สภาพการเป็น “นิติบุคคล” ซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็น “กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)” ทำหน้าที่เป็น “ธรรมนูญ” การบริหารปกครองกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ซึ่งผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังปรากฏตามสโลแกนที่ว่า “สิบชาติ หนึ่งอาเซียน” (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.) และในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของอาเซียนซึ่งจัดขึ้นที่สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ได้ประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การดำเนินงานของอาเซียนเป็นไปภายใต้กฎหมายเดียวกันและปูทางไปสู่การสร้างตลาดเดียวในภูมิภาคภายใน 7 ปี

กฎบัตรอาเซียนจะช่วยขับเคลื่อนการสร้างประชาคมอาเซียนอย่างไร

กลุ่มงานนโยบาย กรมอาเซียน (2550) ได้กล่าวถึง การสร้างประชาคมอาเซียนโดยใช้กฎบัตรอาเซียนในการขับเคลื่อน สรุปได้ว่า แม้ว่าอาเซียนจะก่อตั้งมาแล้วกว่า 40 ปี และประสบความสำเร็จหลายด้าน โดยเฉพาะในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพในภูมิภาค แต่ด้วยสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนไป อาเซียนจึงต้องปรับตัว ซึ่งมีข้อพิจารณาหลายประการที่ผู้นำอาเซียนได้หารือกันแล้วเห็นว่าควรต้องปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับอาเซียน เช่น

1. อาเซียนมีลักษณะเป็นองค์กรหลวม ๆ ไม่มีนิติฐานะ ประเทศสมาชิกยึดถืออำนาจอธิปไตยของตนเต็มที่ ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของอาเซียนเท่าที่ควร หลักการ ระเบียบ และวิธีการของอาเซียนไม่เอื้อต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีกรณีประเทศสมาชิกไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่ตกลงไว้ แต่ยังไม่มีการแก้ไขที่จะบังคับให้สมาชิกปฏิบัติตามพันธกรณีที่ตกลงกันไว้

3. แม้อาเซียนจะประสบผลสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศสมาชิกในช่วงที่ผ่านมา แต่อาเซียนก็ยังเป็นองค์กรที่ห่างไกลจากประชาชน ผลประโยชน์จากการดำเนินการต่าง ๆ ของอาเซียนยังตกไม่ถึงประชาชนส่วนใหญ่ และนโยบายอาเซียนไม่ได้สะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

4. หลังยุคสงครามเย็นเป็นต้นมา อาเซียนมีบทบาทและความสำคัญลดลงไปเพราะไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทใหม่ เช่น การรวมตัวอย่างเข้มแข็งในระดับภูมิภาคของกลุ่มประเทศต่าง ๆ การเติบโตอย่างรวดเร็วของจีนและอินเดีย นอกจากนี้ ปัจจุบันมีปัญหาท้าทายและภัยคุกคามของโลกยุคปัจจุบัน เช่น โรคระบาด การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ เป็นต้น แต่อาเซียนยังขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพและมีหลักการบางอย่าง (โดยเฉพาะหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน) ที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนมีงบประมาณจำกัด

กฎบัตร จะเป็น Legal and Institutional Framework เพื่อให้อาเซียนสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ตามที่ผู้นำได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้ โดย

1. ให้สถานะ “นิติบุคคล” แก่อาเซียน เพื่อให้อาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีสถานะทางกฎหมาย ซึ่งสามารถลงนามในสนธิสัญญาและทำนิติกรรมต่าง ๆ ในนามของประเทศสมาชิกตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ทำให้อาเซียนเป็นองค์การที่มีกฎเกณฑ์ในการทำงาน (Rule-based Organization) โดย

1) ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้กฎบัตรและความตกลงของอาเซียน รวมถึงการออกกฎหมายภายในรองรับพันธกรณี (Obligation to Comply)

2) มีกลไกการระงับข้อพิพาทสำหรับความตกลงในทั้ง 3 เสาหลัก (Enforcement)

3) มีกลไกตรวจสอบการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศสมาชิก โดยเลขาธิการอาเซียนเป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติตามคำตัดสินจากกลไกการระงับข้อพิพาทของประเทศสมาชิก และรายงานต่อผู้นำ (Monitoring)

4) มีมาตรการลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามพันธกรณี (Sanctions) โดยให้ผู้นำสามารถตัดสินกรณีการละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายอย่างร้ายแรง

3. ทำให้อาเซียนเป็นองค์การที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-oriented Organization) โดย

1) มุ่งให้กิจกรรมของอาเซียนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน ความมั่นคงของมนุษย์ เสริมสร้างประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และสิทธิมนุษยชน รวมถึงการมีองค์กระระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การกำหนดให้องค์การต่าง ๆ ของอาเซียนมีหน้าที่ปรึกษาหารือกับภาคประชาชนในการดำเนินงานภายใต้ความรับผิดชอบ การให้สถานะที่ปรึกษากับองค์การภาคประชาชนต่าง ๆ เป็นต้น

4. ทำให้อาเซียนเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกำหนดโครงสร้างองค์กรใหม่ เพื่อปรับปรุงการประสานงาน ปรับกระบวนการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และปรับหลักการ Non-interference ให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้อาเซียนสามารถแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมได้ทันเวลาที่ โดย

1) ตั้ง ASEAN Summit ระดับผู้นำ ซึ่งจะประชุมร่วมกันบ่อยขึ้นเพื่อให้แนวทางและเสริมสร้างเจตนารมณ์ในการสร้างประชาคมอาเซียน

2) ตั้งคณะมนตรี (Councils) ของแต่ละเสาหลัก เพื่อความเป็นเอกภาพและการประสานงานที่ดีระหว่างกิจกรรมภายใต้แต่ละเสาหลัก และประเด็นที่เป็น Cross-cutting Issues

3) ตั้งองค์กร ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน มีหน้าที่กลั่นกรองเรื่องต่าง ๆ ก่อนที่จะเสนอเข้าสู่การพิจารณาของผู้นำ

4) เพิ่มบทบาทและหน้าที่ของประธานอาเซียน เพื่อให้การดำเนินงานของอาเซียนเกิดความต่อเนื่อง และมีการประสานงานที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน

5) เพิ่มอำนาจและความรับผิดชอบของเลขาธิการอาเซียน โดยนอกจากจะเป็น Chief Administrative Official แล้ว ยังมีหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามคำตัดสินจากกลไกระงับข้อพิพาทของประเทศสมาชิกและรายงานต่อผู้นำ และสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ขององค์การของอาเซียนกับภาคประชาสังคม

6) ตั้งสำนักผู้แทนถาวรของประเทศสมาชิกประจำอาเซียนที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมประชุม และการประสานงานที่ดีขึ้น

7) การตัดสินใจด้วยหลักการ "ฉันทามติ" ยังคงเป็นหลักการสำคัญของอาเซียน แต่ในกรณีที่ไม่สามารถหาฉันทามติในระหว่างประเทศสมาชิกได้ ให้ผู้นำสามารถตกลงกันให้ใช้วิธีการตัดสินใจรูปแบบอื่นได้ ซึ่งจะทำให้กระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8) ยกระดับ Political Dialogue เพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียน

โครงสร้างของกฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วย อาศัยบทและข้อบังคับ 55 ข้อใน 13 หมวด (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2554)

หมวด 1 วัตถุประสงค์และหลักการ: กล่าวถึงวัตถุประสงค์และหลักการ

หมวด 2 สภาพบุคคลตามกฎหมาย: ระบุฐานะทางกฎหมาย

หมวด 3 สมาชิกภาพ: อธิบายสมาชิก การรับสมาชิกใหม่

หมวด 4 องค์การ: กล่าวถึงองค์การและทำงาน ประกอบด้วย ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน คณะมนตรีประสานงาน คณะมนตรีประชาคมอาเซียนต่าง ๆ องค์การรัฐมนตรีเฉพาะสาขา คณะกรรมการถาวรประจำอาเซียน เลขาธิการและสำนักเลขาธิการ องค์การสิทธิมนุษยชนอาเซียน

หมวด 5 องค์การที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน

หมวด 6 ความคุ้มกันและเอกสิทธิ์: เอกสิทธิ์ทางการทูตของอาเซียน

หมวด 7 การตัดสินใจ: กล่าวถึงเกณฑ์การตัดสินใจอยู่บนหลักการปรึกษาหารือและฉันทามติ

หมวด 8 การระงับข้อพิพาท: กล่าวถึงวิธีระงับข้อพิพาทและคนกลาง โดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเป็นช่องทางสุดท้าย

หมวด 9 งบประมาณและการเงิน: กล่าวถึงการจัดทำงบประมาณของสำนักเลขาธิการ

หมวด 10 การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน: กล่าวถึง ประธานอาเซียน พิธีการทางการทูต ภาษาทำงาน

หมวด 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์: กล่าวถึงคำขวัญ ธง ดวงตรา วันและเพลงอาเซียน

หมวด 12 ความสัมพันธ์ภายนอก: กล่าวถึงแนวทางและขั้นตอนการเจรจาของอาเซียนกับคู่เจรจา

หมวด 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย: กล่าวถึงการบังคับใช้

ภาคผนวก 1: กล่าวถึงองค์การระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา

ภาคผนวก 2: กล่าวถึงองค์การที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน คือ รัฐสภา องค์การภาคธุรกิจ สถาบันวิชาการ และองค์กรภาคประชาสังคม

ภาคผนวก 3: อธิบายรายละเอียดตรงอาเซียน

ภาคผนวก 4: อธิบายรายละเอียดดวงตราอาเซียน

สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วย

- ตามกฎบัตรนี้ อาเซียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล

- วัตถุประสงค์ของกฎบัตร เป็นการประมวลบรรทัดฐาน (Norm) และค่านิยม (Value) ของอาเซียนที่สรุปได้ดังนี้

- ภาพรวมของประชาคมอาเซียน การรักษาและเพิ่มพูนสันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ การเพิ่มความร่วมมือด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง

- ด้านเศรษฐกิจ สร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวและความสามารถในการแข่งขันสูง การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า/บริการ การลงทุนและแรงงาน การเคลื่อนย้ายทุนเสรียิ่งขึ้น

- ด้านความมั่นคงของมนุษย์ บรรเทาความยากจน และลดช่องว่างการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านความร่วมมือด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีพ

- ด้านสังคม ส่งเสริมอาเซียนที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างสังคมที่ปลอดภัย มั่นคงจากยาเสพติด เพิ่มพูนความกินดีอยู่ดีของประชาชนอาเซียน ผ่านโอกาสที่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงการพัฒนามนุษย์ สวัสดิการ และความยุติธรรม

- ด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่คุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ

- ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยเคารพความหลากหลายและอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม

- ด้านการเมืองความมั่นคง คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างประชาธิปไตย เพิ่มพูนธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ตอบสนองต่อสิ่งที่ท้าทายความมั่นคง เช่น การก่อการร้าย

- หลักการของกฎบัตรนี้ อยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การไม่แทรกแซงกิจการภายใน การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี สิ่งที่น่าสนใจ คือ การรวมศูนย์กับความสัมพันธ์กับภายนอก จึงทำให้กฎบัตรนี้เป็นเสาหลักของการสร้างประชาคมอาเซียนและต่อยอดถึงข้อผูกมัดทางกฎหมายของข้อตกลงอาเซียนต่าง ๆ

- กลไกของอาเซียน ให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนเป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบายของอาเซียน โดยมีการประชุมสุดยอดปีละ 2 ครั้ง มีคณะมนตรีประสานงานอาเซียนที่มาจากรัฐมนตรีต่างประเทศเป็นผู้บริหารงานทั่วไป และคณะมนตรีประชาคมอาเซียนดำเนินการตามพันธกรณีในแต่ละสาขา เลขาธิการเป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่บริหาร สำหรับการติดตามความคืบหน้าในกิจการต่าง ๆ ของอาเซียน รวมทั้งมีคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียนเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียน

- การบริหารงาน ประธานอาเซียนดำรงตำแหน่งมีวาระ 1 ปี และประเทศที่เป็นประธานอาเซียนจะรับตำแหน่งประธานกลไกของอาเซียนทุกตำแหน่ง อาทิ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน มন্ত্রীประสานงานอาเซียน มंत्रीประชาคมอาเซียนคณะต่าง ๆ ประธานผู้แทนถาวรประจำอาเซียน เป็นต้น

ขณะเดียวกัน สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงประเด็นใหม่ในกฎบัตรอาเซียนที่แสดงถึงความก้าวหน้าของอาเซียนไว้ ดังนี้

1. การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน
2. การให้อำนาจเลขาธิการอาเซียนสอดส่องและรายงานการทำตามความตกลงของรัฐสมาชิก
3. การจัดตั้งกลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก
4. การให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อผู้ละเมิดพันธกรณีตามกฎหมายบัตรอาเซียนอย่างร้ายแรง
5. การเปิดช่องให้ใช้วิธีการอื่นในการตัดสินใจได้ หากไม่มีฉันทามติ
6. การส่งเสริมการปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ร่วม ซึ่งทำให้การตีความหลักการห้ามแทรกแซงกิจการภายในมีความยืดหยุ่นมากขึ้น
7. การเพิ่มบทบาทของประธานอาเซียนเพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที
8. การเปิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาสังคมมากขึ้น
9. การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน 2 ครั้งต่อปี จัดตั้งคณะมนตรีเพื่อประสานความร่วมมือในแต่ละเสาหลัก และการมีคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียนที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการประชุมของอาเซียน เป็นต้น

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

(ASEAN Economic Community: AEC)

ความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นเสาหลักให้เกิดการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ที่นำไปสู่การเปิดเสรีการค้า การบริการ เงินลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Single Base) และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ในลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) ที่มีการจัดทำเกณฑ์อ้างอิงในด้านเศรษฐกิจตามช่วงระยะเวลา ก็เพื่อทำให้สิทธิประโยชน์แก่กัน

ระหว่างสมาชิก การขยายตลาดในภูมิภาค รวมทั้งเพื่อแสดงบทบาทความเข้มแข็งของกลุ่ม เพิ่มอำนาจในการต่อรอง และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอาเซียนเอง เนื่องจากประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนดำเนินนโยบายแบบเปิด ต้องพึ่งพารายได้จากการส่งออก กอปรกับการค้าในตลาดโลกมีแนวโน้มของการจัดทำเขตการค้าเสรีที่มุ่งเน้นความร่วมมือในระดับภูมิภาคมากขึ้น เช่น การรวมกลุ่มของประเทศในตะวันออกกลาง (Gulf Cooperation Council: GCC) การรวมกลุ่มของประเทศในเอเชียใต้ (Bay of Bengal Initiative for Multi Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) การรวมกลุ่มของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ (Closer Economic Relation: CER) สมาคมการรวมกลุ่มของละตินอเมริกา (Latin America Integration Association: LAIA) ตลาดร่วมแห่งอเมริกาใต้ (Mercado Comun del Sur: MERCOSUR) สมาพันธ์ความตกลงด้านภาษีของกลุ่มประเทศแอฟริกาใต้ (Southern African Customs Union: SACU) รวมทั้งสหภาพยุโรป (European Union: EU) ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกถึง 27 ประเทศ นับเป็นความจำเป็นของอาเซียนที่จะต้องเร่งรัดการรวมตัวทางเศรษฐกิจให้ก้าวทันกับกระแสเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ที่สำคัญคือการเติบโตของประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เช่น จีน และอินเดีย ซึ่งกำลังมีบทบาทและเป็นแหล่งดึงดูดทางเศรษฐกิจที่สำคัญ หากอาเซียนไม่เร่งรัดการรวมกลุ่มให้เข้มแข็ง ก็มีความเป็นไปได้ที่จะสูญเสียตลาดทั้งด้านการค้าและการลงทุนให้กับทั้งสองประเทศนี้

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น นับได้ว่าเป็นความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียน และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นเสาหลักอีก 2 เสา เพราะมีรากฐานมาจากความร่วมมือและความตกลงทางเศรษฐกิจที่อาเซียนได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว เนื่องจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอาเซียนมีพัฒนาการมาโดยลำดับ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการดำเนินงานต่อยอดมาจากความร่วมมือและความตกลงที่มีอยู่เดิมให้เป็นรูปธรรมและมีแบบแผนมากยิ่งขึ้น

เป้าหมายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน

อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายใน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยกำหนดเป้าหมายให้มีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base) และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น (Free Flows of Goods, Services, Investment and Skilled labors, and Freer Flow of Capital)

แนวทางนำร่องสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเริ่มต้นนำร่องจากการทดลองเร่งรัดการรวมกลุ่มใน 12 สาขาสำคัญของอาเซียน (12 Priority Integration Sectors) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการในสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวได้อย่างเสรี สร้างการรวมกลุ่มในด้านการผลิตและการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อส่งเสริมการเป็นฐานการผลิตร่วมของอาเซียน และมีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2551) โดยได้กำหนดประเทศผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinators) ในแต่ละสาขา ดังนี้

อินโดนีเซีย	(1) ผลิตภัณฑ์ยานยนต์	(2) ผลิตภัณฑ์ไม้
มาเลเซีย	(3) ผลิตภัณฑ์ยาง	(4) สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
เมียนมาร์	(5) ผลิตภัณฑ์เกษตร	(6) ผลิตภัณฑ์ประมง
ฟิลิปปินส์	(7) อิเล็กทรอนิกส์	
สิงคโปร์	(8) เทคโนโลยีสารสนเทศ	(9) สุขภาพ
ไทย	(10) การท่องเที่ยว	(11) การบิน
เวียดนาม	(12) โลจิสติกส์	

แผนงานภายใต้การรวมกลุ่ม 12 สาขาสำคัญของอาเซียน ประกอบด้วย

1. การเร่งรัดจัดภาษีสินค้า ใน 9 สาขาหลัก¹ (เกษตร/ประมง/ไม้/ยาง/สิ่งทอ/ยานยนต์/อิเล็กทรอนิกส์/เทคโนโลยีสารสนเทศ/สุขภาพ) ให้เร็วขึ้นจากกรอบการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) อีก 3 ปี

ประเทศ	กำหนดการ AFTA เดิม	กำหนดการเร่งลดภาษี
ASEAN เดิม 6 ประเทศ	1 มกราคม 2553 (2010)	1 มกราคม 2550 (2007)
CLMV	1 มกราคม 2558 (2015)	1 มกราคม 2555 (2012)

ทั้งนี้ การลดภาษีดังกล่าวได้มีการยกเว้นสำหรับสินค้า 2 ประเภท คือ

บัญชีสินค้าอ่อนไหว (Sensitive List: SL) สินค้าในประเภทนี้ไม่ต้องลดภาษีเป็น 0% แต่ต้องลดภาษีให้เหลือน้อยกว่า 5% สินค้าอ่อนไหวในแต่ละประเทศ มีดังนี้

¹ สินค้าที่จะเร่งลดภาษีใน 9 สาขาสำคัญมีจำนวนทั้งสิ้น 4,272 รายการ โดยประเทศสมาชิกสามารถยกเว้นรายการสินค้าที่ไม่พร้อมเร่งลดภาษี (Negative List) ได้ไม่เกิน 15% ของจำนวนรายการสินค้าทั้งหมด

ไทย กาแฟ มันฝรั่ง มะพร้าวแห้ง และไม้ตัดดอก
 บรูไนดารุสซาลาม กาแฟ ชา
 กัมพูชา เนื้อไก่ ปลามีชีวิต ผักผลไม้บางชนิด พืชบางชนิด
 ลาว สัตว์มีชีวิต เนื้อโคกระบือ สุกรไก่ ผักผลไม้บางชนิด ข้าว ยาสูบ
 มาเลเซีย สัตว์มีชีวิตบางชนิด เนื้อสุกร ไก่ ไข่ พืชบางชนิด ผลไม้บางชนิด ยาสูบ
 เมียนมาร์ ถั่ว กาแฟ น้ำตาล ไหม ฝ้าย
 ฟิลิปปินส์ สัตว์มีชีวิตบางชนิด เนื้อสุกร ไก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด
 เวียดนาม สัตว์มีชีวิตบางชนิด เนื้อไก่ ไข่ พืชบางชนิด เนื้อสัตว์ปรุงแต่ง น้ำตาล
 สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไม่มี

บัญชีสินค้าอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List: HSL) สินค้าในประเภทนี้ไม่ต้องลดภาษีเป็น 0% คือ

สินค้าข้าว ของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์

สินค้าน้ำตาล ของอินโดนีเซีย

2. การขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) อาเซียนได้จัดทำหลักเกณฑ์ (Criteria) การจำแนกมาตรการที่มีใช้ภาษีของประเทศสมาชิกแล้ว ซึ่งใช้พื้นฐานหลักเกณฑ์การจำแนกตามองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) และได้เห็นชอบแผนงานการขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี (Work Programme on elimination of NTBs) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 5 ประเทศมีกำหนดที่จะขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษีทั้งหมดใน พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ภายใน พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) และประเทศ CLMV ภายใน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552	พ.ศ. 2553	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2558
NTBs ชุดที่ 1	สมาชิกทั้งหมด				
NTBs ชุดที่ 2		สมาชิกทั้งหมด			
NTBs ชุดที่ 3			อาเซียน 5		
				ฟิลิปปินส์	
					CLMV

ที่มา: ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2552

ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนั้นมีรายการสินค้าที่ต้องขจัดมาตรการที่มีใช้ภาษี ดังนี้

NTBs ชุดที่ 1 (พ.ศ. 2551) ลำไย พริกไทย น้ำมันถั่วเหลือง ใบยาสูบ และน้ำตาล

NTBs ชุดที่ 2 (พ.ศ. 2552) ปอกระเจา ป่าน มันฝรั่ง

NTBs ชุดที่ 3 (พ.ศ. 2553) ข้าว เนื้อมะพร้าวแห้ง มะพร้าว น้ำมันมะพร้าว ชา ถั่วเหลือง เมล็ดกาแฟ กาแฟสำเร็จรูป น้ำมันดิบ/นมปรุงแต่ง และนมผงขาดมันเนย
(ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2552)

3. การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO) ให้มีความโปร่งใส มีมาตรฐานที่เป็นสากล และอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนมากขึ้น ขณะนี้ นอกเหนือจากกฎ 40% Value-added Content แล้ว อาเซียนได้พัฒนาการคิดแหล่งกำเนิดสินค้าโดยวิธีแปรสภาพ อย่างเพียงพอ (Substantial Transformation: ST) เพื่อเป็นทางเลือกในการคำนวณแหล่งกำเนิด สินค้าให้กับสินค้าสิ่งทอ อลูมิเนียม เหล็ก และผลิตภัณฑ์ไม้ และได้เริ่มใช้วิธีการคิดคำนวณ แหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมบางส่วน (Partial Cumulation ROO) เพื่อให้การคำนวณสัดส่วน วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตภายในขั้นต่ำ 20% สามารถนำมานับรวมในการคิดแหล่งกำเนิดสินค้าแบบ สะสมของอาเซียนได้ เพื่อรับสิทธิประโยชน์ภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Agreement: AFTA)

4. การค้าบริการ² อาเซียนได้เห็นชอบเป้าหมายการเปิดเสรีสาขาบริการสำคัญ 5 สาขา (Priority Services Sectors) ได้แก่ สาขาการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุขภาพ และ สาขาการบิน ภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สาขาโลจิสติกส์ ภายใน พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) สำหรับสาขาบริการอื่น ๆ ได้กำหนดเป้าหมายไว้ภายใน พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ซึ่งจะต้องเร่งเจรจา และจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดในแต่ละรอบของการเจรจา ทั้งในด้านการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment: NT) ซึ่งได้สรุปผลการเจรจารอบที่ 4 (ปี พ.ศ. 2548-2549) และจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 5 ซึ่งรัฐมนตรี เศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามพิธีสารอนุวัติข้อผูกพันชุดที่ 5 เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2549 ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ขณะนี้ อยู่ระหว่างการเจรจารอบที่ 5 (ปี พ.ศ. 2550-2551) โดยได้จัดทำข้อ

² สาขาบริการที่ไทยเสนอเปิดตลาดเพิ่มเติมภายใต้ข้อผูกพันชุดที่ 5 ประกอบด้วย การรักษาในโรงพยาบาล (ทั้ง คนไข้นอกและคนไข้ใน) บริการที่พักประเภท โฮเทล และศูนย์ที่พักแบบต่าง ๆ การติดตั้งวางระบบคอมพิวเตอร์ การประมวลผลข้อมูล บริการโทรเลข โทรสาร บริการโคคมินาคมเสริม เช่น Electronic mail, Voice mail บริการ ด้านการแปล และบริการตรวจเรือเพื่อออกใบสำคัญรับรอง ทั้งนี้ เงื่อนไขการเปิดตลาดยังคงอยู่ภายใต้กรอบ กฎหมายไทยที่กำหนดในปัจจุบัน

ผูกพันการเปิดตลาดชุดที่ 6 ซึ่งเป็นการปรับปรุงข้อเสนองการเปิดตลาดในข้อผูกพันชุดที่ 5 แล้วเสร็จ และได้มีการลงนามใช้สารอนุวัติข้อผูกพันชุดที่ 6 ดังกล่าว เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์

5. การลงทุน ส่งเสริมการลงทุนภายในภูมิภาคโดยการร่วมลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและสร้างเครือข่ายด้านการลงทุนของอาเซียน ซึ่งขณะนี้ได้จัดทำรายชื่อเขตส่งเสริมการลงทุนพิเศษและเขตนิคมอุตสาหกรรมในอาเซียนแล้วเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงด้านการผลิตและการใช้วัตถุดิบภายในภูมิภาค

6. การอำนวยความสะดวกพิธีการด้านศุลกากร อาเซียนได้จัดทำความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว เมื่อ พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window: NSW) ให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2551 และประเทศ CLMV ภายใน พ.ศ. 2555 เพื่อเชื่อมโยงเป็นระบบบริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวของอาเซียน (ASEAN Single Window) ต่อไป ซึ่งไทยและฟิลิปปินส์ได้เริ่มโครงการนำร่องการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียว เมื่อ พ.ศ. 2549 โดยทดลองใช้กับใบขนสินค้าขาออกและแบบฟอร์ม D ก่อน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถยื่นเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก ณ จุดเดียว โดยกรมศุลกากรสามารถตัดสินใจในการตรวจปล่อยสินค้าได้ในคราวเดียว

7. การพัฒนามาตรฐานและความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ ได้จัดทำมาตรฐานการยอมรับร่วมสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าแล้ว ในระยะต่อไปจะพัฒนาให้ครอบคลุมสินค้าอื่น ๆ ภายใต้การรวมกลุ่มสาขาสำคัญ เช่น ผลิตภัณฑ์ไม้ เครื่องมือแพทย์ ยาสมุนไพร และผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพ เป็นต้น

8. การเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบวิชาชีพ แรงงานฝีมือ และผู้มีความสามารถพิเศษ อยู่ระหว่างการพัฒนาจัดทำ ASEAN Business Card เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่นักธุรกิจภายในภูมิภาค และเร่งพัฒนามาตรฐานการยอมรับร่วมสำหรับบุคลากรในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้ได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในสาขาวิศวกรรม สาขาพยาบาล สถาปนิก และคุณสมบัติผู้สำรวจแล้ว และอยู่ระหว่างการพัฒนาในสาขาวิชาชีพอื่น ๆ เช่น นักกฎหมาย นักบัญชี บุคลากรทางการแพทย์ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพของผู้เชี่ยวชาญและแรงงานฝีมือภายในอาเซียน

9. การอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางภายในอาเซียน อยู่ระหว่างการปรับประสานกระบวนการ/พิธีการในการตรวจลงตราให้กับนักเดินทางต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในอาเซียน รวมทั้งการยกเว้นการตรวจลงตราให้กับผู้เดินทางสัญชาติอาเซียนที่เดินทางภายในอาเซียน

นอกจากมาตรการข้างต้น ยังมีเรื่องของพัฒนาระบบข้อมูล/สถิติการค้าและการลงทุนภายในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม (Industrial Complementation) การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร การส่งเสริมสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางภายในอาเซียน อีกด้วย

พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)

เพื่อไปสู่เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาเซียนได้จัดทำแผนงานเชิงบูรณาการการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อให้เห็นการดำเนินงานในภาพรวมที่จะนำไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายใน ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ได้อย่างชัดเจน แผนงานในเชิงบูรณาการนี้เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่จะช่วยบอกคุณลักษณะสำคัญและองค์ประกอบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนว่า เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วจะมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการจัดทำ AEC Blueprint (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2551)

1. เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจนตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดจนบรรลุเป้าหมายประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)
2. เพื่อสร้างพันธะสัญญาระหว่างประเทศสมาชิกที่จะดำเนินการไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน

คุณลักษณะสำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตาม AEC Blueprint

- เป้าหมายสุดท้ายของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามที่ระบุไว้ในภายใต้วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 คือ การดำเนินการไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกโดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเชิงลึกและกว้างมากขึ้น ผ่านความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันและแผนการดำเนินงานใหม่ภายใต้กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน
- ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยกลไกและมาตรฐานการต่าง ๆ อาทิ การเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในสาขาสำคัญ การอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักธุรกิจ แรงงานฝีมือและผู้มีความสามารถพิเศษ และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในด้านกลไกสถาบันของอาเซียน

- ในขณะเดียวกัน การดำเนินงานไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) ผ่านความร่วมมือภายใต้โครงการแผนงานการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) และแผนงานในกรอบภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานแผนความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร การยอมรับคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพ การหารือในเรื่องเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายทางการเงิน มาตรการทางการค้า และการเงิน การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและการเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสาร การพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-ASEAN) การรวมกลุ่มของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการจัดซื้อภายใน และส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

- ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ

- การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน (Single Market and Production Base)
- การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (Highly Competitive

Economic Region)

- การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน (Region of Equitable Economic Development)

- การเป็นภูมิภาคที่บูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ (Region Fully Intergrated into the Global Economy)

คุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การรวบรวมแผนงาน/มาตรการภายใต้คุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ภายใต้พิมพ์เขียวนี้จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความเป็นเอกภาพ รวมทั้งช่วยให้การปฏิบัติตามแผนงานและการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนงานสำคัญเพื่อดำเนินการไปสู่คุณลักษณะสำคัญในแต่ละด้าน

1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ (1) การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี (Free Flow of Goods) (2) การเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี (Free Flow of Service) (3) การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี (Free Flow of Investment) (4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น (Free Flow of Capital) และ (5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี (Free Flow of Skilled Labour) นอกจากนี้ การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันได้รวม

องค์ประกอบสำคัญอีก 2 ส่วน คือ การรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน (Priority Integration Sectors) และความร่วมมือด้านอาหาร การเกษตร และป่าไม้ (Food, Agriculture and Forestry)

1.1 การเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรี

1) การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญที่จะส่งเสริมการไปสู่จุดมุ่งหมายของการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน การเป็นตลาดเดียวสำหรับสินค้า (และบริการ) จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคและส่งเสริมขีดความสามารถของอาเซียนในการที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตของโลก หรือเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลก

2) การดำเนินงานเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA ทำให้อาเซียนประสบความสำเร็จที่สำคัญในการยกเลิกภาษีศุลกากร อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีไม่เพียงแต่การยกเลิกภาษีศุลกากรเท่านั้น ยังต้องคำนึงถึงการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้อยู่ด้วย นอกจากนี้ องค์ประกอบที่สำคัญอย่างอื่น ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมการเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรี คือ มาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า เช่น การบูรณาการด้านพิธีการศุลกากร การจัดตั้งระบบ ASEAN Single Window และการส่งเสริมกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน (Common Effective Preferential Tariff: CEPT) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงระเบียบพิธีการในทางปฏิบัติภายใต้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า และการปรับประสานมาตรฐานและความสอดคล้องในด้านพิธีการ

3) ความตกลงว่าด้วยการใช้ตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน [Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)] จะถูกทบทวนและส่งเสริมให้เป็นความตกลงที่มีความครอบคลุมเพื่อให้บรรลุการเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรีและสอดคล้องกับความประสงค์ของอาเซียนที่จะเร่งให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใน ค.ศ. 2015

4) การยกเลิกภาษีศุลกากร (Elimination of Tariffs) ภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าภายในอาเซียนจะถูกยกเลิกให้สอดคล้องกับกรอบเวลาและพันธกรณีที่ระบุไว้ภายใต้ความตกลง CEPT และความตกลง/พิธีสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงาน:

- ยกเลิกอากรศุลกากรขาเข้าสำหรับสินค้าทุกรายการ ยกเว้นสินค้าที่โอนย้ายมาจากบัญชีอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง ภายใน ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และภายใน ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) สำหรับประเทศ CLMV โดยมีความยืดหยุ่นได้สำหรับ CLMV ในสินค้าอ่อนไหวบางรายการภายใน ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ซึ่ง

สอดคล้องกับข้อบทที่ระบุไว้ภายใต้พิธีสารเพื่อแก้ไขความตกลง CEPT สำหรับการยกเลิกภาษีอากรศุลกากรขาเข้า

- ยกเลิกอากรศุลกากรขาเข้าสำคัญสินค้าที่อยู่ในสาขาสำคัญ (Priority Integration Sectors) ภายใน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ และ ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) สำหรับประเทศ CLMV ซึ่งสอดคล้องกับข้อบทที่ระบุไว้ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน (ฉบับแก้ไข)

- โอนย้ายสินค้าในบัญชีอ่อนไหวเข้าสู่ CEPT และลดภาษีศุลกากรของสินค้าเหล่านี้ลงเหลือ 0-5% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2010 (พ.ศ. 2553) สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ วันที่ 1 มกราคม 2013 (พ.ศ. 2556) สำหรับเวียดนาม วันที่ 1 มกราคม 2015 (พ.ศ. 2558) สำหรับลาวและพม่า และวันที่ 1 มกราคม 2007 (พ.ศ. 2550) สำหรับกัมพูชา ซึ่งสอดคล้องกับข้อบทภายใต้พิธีสารว่าด้วยกลไกการดำเนินการพิเศษสำหรับสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหวและอ่อนไหวสูง

- โอนย้ายสินค้าออกจากบัญชียกเว้นทั่วไปเพื่อให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ภายใต้ความตกลง CEPT

5) การยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (Elimination of Non-tariff Barriers) อาเซียนประสบความสำเร็จอย่างดีในการเปิดเสรีด้านภาษีศุลกากร ประเด็นสำคัญที่อาเซียนจะมุ่งดำเนินการไปจนถึง ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) คือ การยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (NTBs) อย่างสมบูรณ์

การดำเนินงาน:

- ส่งเสริมความโปร่งใสโดยยึดมั่นกับพิธีสารว่าด้วยกระบวนการแจ้ง (Protocol on Notification Procedure) และการจัดตั้งกลไกการเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพ

- ยึดตามพันธกรณีที่จะไม่เพิ่มเติมและลดจำนวนมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี

- ยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี (NTBs) ทั้งหมดภายในปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 5 ประเทศ ปี ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) สำหรับฟิลิปปินส์ และปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) โดยมีความยืดหยุ่นได้ถึงปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) สำหรับประเทศ CLMV ซึ่งสอดคล้องกับแผนการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช่ภาษี

- ส่งเสริมความโปร่งใสของมาตรการที่มีใช่ภาษี (NTMs)

- ดำเนินการในส่วนที่เป็นไปได้เพื่อให้มีกฎเกณฑ์และกฎระเบียบระดับภูมิภาคที่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติที่ดีในระดับสากล

6) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (ROO) ดำเนินการใช้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ตอบสนองต่อพลวัตรและการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตของโลก เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ส่งเสริมเครือข่ายการผลิตระดับภูมิภาค สนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ลดช่องว่างการพัฒนา และส่งเสริมให้มีการใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้ CEPT ให้มากขึ้น

การดำเนินงาน:

- ปฏิรูปและผลักดันการพัฒนากฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าภายใต้ CEPT เพื่อให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตที่เกิดขึ้นในภูมิภาค รวมทั้งดำเนินงานปรับปรุงส่วนใดส่วนหนึ่งที่จำเป็น เช่น การให้มีการใช้มาตรการการแจ้งผลล่วงหน้า และการปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า

- ทำให้ระเบียบพิธีการในทางปฏิบัติภายใต้กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าของ CEPT ง่ายขึ้น และให้มีการดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้มีกระบวนการเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น กระบวนการออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์และมีการจัดรูปแบบวิธีการเพื่อการออกใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้านี้ระหว่างประเทศให้เป็นรูปแบบเดียวกันเท่าที่จะทำได้

- ทบทวนกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าที่ใช้ในทางปฏิบัติในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ และรวบรวมและสำรวจขบวนการการสะสมที่เป็นไปได้ ในกรณีต่าง ๆ ที่เป็นไปได้

7) การอำนวยความสะดวกในการค้า (Trade Facilitation) กระบวนการระเบียบพิธีการและการไหลเวียนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางการค้าและศุลกากรที่เรียบง่าย เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน ได้รับการคาดหวังว่าจะช่วยลดต้นทุนทางธุรกรรมที่เกิดขึ้นในอาเซียน ซึ่งจะช่วยให้ผลักดันขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออก และอำนวยความสะดวกการรวมกลุ่มของอาเซียนให้เป็นตลาดเดียวสำหรับสินค้า บริการและการลงทุน และฐานการผลิตเดียวกัน

การดำเนินงาน:

- ประเมินสถานการณ์อำนวยความสะดวกทางการค้าในอาเซียน
- พัฒนาและดำเนินการตามแผนงานด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีกระบวนการ ระเบียบพิธีการและการไหลเวียนของข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางการค้าและศุลกากรที่เรียบง่าย เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน

- ส่งเสริมการดำเนินการและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศให้มีความโปร่งใสและชัดเจน

- สร้างกลไกความร่วมมือด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าระดับภูมิภาค
- จัดตั้งศูนย์รวมด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าของอาเซียน
- พัฒนามาตรการระดับชาติเพื่อสนับสนุนและเป็นหลักประกันในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มระดับภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถอย่างเต็มรูปแบบเพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติตามแผนดำเนินการเป็นไปด้วยความราบรื่น

8) การรวมกลุ่มทางศุลกากร (Customs Integration) จากการเร่งรัดการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การไปสู่วิสัยทัศน์ด้านศุลกากรของอาเซียนปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) ได้ถูกเร่งรัดเป็นปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาศุลกากรระหว่างปี ค.ศ. 2005–2010 (พ.ศ. 2548-2553) มีจุดมุ่งหมาย (a) บูรณาการโครงสร้างศุลกากร (b) ปรับปรุงการจำแนกประเภทพิกัดศุลกากร การประเมินราคาทางศุลกากร และการกำหนดแหล่งกำเนิดสินค้าให้ทันสมัยและจัดทำระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน (ASEAN e-Customs) (c) ปรับระบบการตรวจปล่อยสินค้าให้มีความคล่องตัวมากขึ้น (d) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (e) ส่งเสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (f) ลดช่องว่างในการพัฒนาด้านศุลกากร และ (g) ยอมรับเทคนิคการบริหารความเสี่ยงและการตรวจสอบหลังการตรวจปล่อย (Post Clearance Audit: PCA)

การดำเนินงาน:

- พัฒนาเทคนิคทางศุลกากรให้ทันสมัย ตามแนวทางระเบียบวิธีการที่เรียบง่าย และเป็นรูปแบบเดียวกัน และมีการประเมินอาการตามแนวทางที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ และแนวทางปฏิบัติที่ดีโดยการปฏิบัติตามรูปแบบของกระบวนการขนส่งสินค้าระดับภูมิภาค (การตรวจปล่อยของอาเซียนและแบบฟอร์มใบขนส่งสินค้าของอาเซียน ปี 2007)

- จัดทำระบบการส่งสินค้าผ่านแดนของศุลกากรอาเซียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้า และชนิดของการขนส่ง

- จัดทำระบบของศุลกากรของอาเซียนเพื่อจัดการกับกรอบงานด้านศุลกากรในกรณีพิเศษ เช่น การนำเข้าชั่วคราว การผลิตนอกเขตประเทศ การผลิตภายในเขตประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกการรวมกลุ่มทางการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน

- ยอมรับมาตรฐานและแนวการปฏิบัติระหว่างประเทศ เพื่อให้การจำแนกประเภทพิกัตศุลกากรมีรูปแบบเดียวกัน ปรับปรุงระบบการประเมินราคา การตรวจสอบแหล่งกำเนิดสินค้า และการแลกเปลี่ยนให้เป็นแนวเดียวกัน ในส่วนที่เป็นไปได้

- ดำเนินการระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียน
- ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือร่วมกันเพื่อให้ระบบศุลกากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

9) ความตกลงว่าด้วยการอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน (Agreement to Establish and Implement the ASEAN Single Window) การใช้กฎระเบียบ กระบวนการและขั้นตอนทางการค้าและศุลกากรที่เป็นแนวทางเดียวกันและมีมาตรฐาน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกทางการค้า จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน การอำนวยความสะดวกด้านศุลกากรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน คือ การเชื่อมต่อบริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวแห่งชาติของแต่ละประเทศสมาชิก บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวแห่งชาติจะทำให้สามารถส่งข้อมูลเพียงครั้งเดียว ประมวลผลข้อมูลและข่าวสารในคราวเดียว และตัดสินใจตรวจปล่อยสินค้าได้ในคราวเดียว ซึ่งจะช่วยให้การตรวจปล่อยทางศุลกากร ลดต้นทุนและเวลาการทำธุรกรรม ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการค้าและความสามารถในการแข่งขัน

การดำเนินงาน:

- อาเซียน 6 (บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย) เริ่มดำเนินการบริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวแห่งชาติ ภายในปี ค.ศ. 2008 เป็นอย่างช้า

- อาเซียน 4 (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) เริ่มดำเนินการบริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวแห่งชาติ ไม่ช้าไปกว่าปี ค.ศ. 2012

- จัดทำองค์ประกอบข้อมูลให้เป็นมาตรฐานบนพื้นฐานแบบข้อมูลของ WCO (WCO Data Model) ชุดข้อมูลของ WCO (WCO Data Set) และสารบัญข้อมูลการค้าของสหประชาชาติ (United Nations Trade Data Elements Directory: UNITED) และเร่งนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ เพื่อให้กระบวนการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นแบบดิจิทัล

10) มาตรฐานและอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Standards and Technical Barriers to Trade) ระบบมาตรฐานคุณภาพการประกัน การรับรองระบบงาน และการวัดมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิผลในการลดต้นทุนการผลิต เพื่อการนำเข้า/ส่งออกภายในภูมิภาค การดำเนินการปรับมาตรฐาน กฎระเบียบทางเทคนิค และ

กระบวนการตรวจสอบและรับรองให้สอดคล้องกัน จะเป็นไปตามแนวนโยบายด้านมาตรฐานและการรับรองของอาเซียนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น มีการพัฒนาคุณภาพของการตรวจสอบและรับรอง และให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

การดำเนินงาน:

- ปรับมาตรฐานกฎระเบียบทางเทคนิคและกระบวนการตรวจสอบและรับรองให้สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติสากลในส่วนที่สามารถดำเนินการได้³
- จัดทำและดำเนินการตามความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Agreements: MRAs) ในการตรวจสอบและรับรองรายสาขาตามแนวทางที่ระบุไว้ในกรอบความตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมของอาเซียน
- เสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิค และขีดความสามารถของห้องปฏิบัติการทดสอบ การสอบเทียบ การตรวจ การรับรองและการรับรองระบบงาน โดยใช้หลักการและแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับภูมิภาค/สากลเป็นพื้นฐาน
- ส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสในการกำหนดและการนำมาตราฐานกฎระเบียบทางเทคนิค และกระบวนการตรวจสอบและรับรองไปปฏิบัติ โดยให้สอดคล้องกับความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าภายใต้ WTO และแนวนโยบายด้านมาตรฐานและการรับรองของอาเซียน (ASEAN Policy Guideline on Standards and Conformance)
- เสริมสร้างความแข็งแกร่งของระบบตรวจติดตามผลหลังการวางตลาด (Post Market Surveillance) เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานตามกฎระเบียบทางเทคนิคที่ได้ปรับให้สอดคล้องกันบรรลุผลสำเร็จ
- จัดทำโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการตามแผนงานเป็นไปอย่างราบรื่น

1.2 การเคลื่อนย้ายบริการอย่างเสรี

1) การเปิดเสรีการค้าบริการเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญส่วนหนึ่งต่อไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะเกิดจากการลดข้อจำกัดต่อผู้ให้บริการของอาเซียนในการให้บริการ และเข้ามาจัดตั้งกิจการในประเทศสมาชิกอื่นตามเงื่อนไขกฎเกณฑ์ภายในประเทศ การ

³ การระบุมมาตรฐาน กฎระเบียบทางเทคนิค และการประเมินความสอดคล้องที่จะต้องมีการปรับประสานหรือการจัดทำมาตรฐานการยอมรับร่วมรายสาขาจะต้องคำนึงผลกระทบต่อการค้าอาเซียน ความซับซ้อนของกฎเกณฑ์โครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิค และความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เปิดเสรีการค้าบริการดำเนินการโดยการเจรจาเป็นรอบ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การเจรจาของ คณะกรรมการการประสานงานด้านการค้าบริการของอาเซียน (Coordinating Committee on Services) การเจรจาบางสาขา เช่น สาขาการเงิน และการขนส่งทางอากาศ รับผิดชอบโดยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ในการเจรจาเปิดเสรีจะต้องไม่ดำเนินการเปิดเสรีในช่วงท้าย และเห็นชอบให้มีความ ยึดหยุ่นที่ตกลงกันล่วงหน้าสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน

เพื่อช่วยให้เปิดเสรีการค้าบริการในปี ค.ศ. 2015 ได้ อาเซียนอยู่ระหว่าง ดำเนินงานเพื่อยอมรับคุณสมบัติวิชาชีพ เพื่อบำบัดความสะดุดการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาค การดำเนินงาน:

- จัดข้อจำกัดต่อการค้าบริการอย่างมีนัยสำคัญสำหรับ 4 สาขาบริการ สำคัญ ได้แก่ การขนส่งทางอากาศ เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ และการท่องเที่ยว ภายใน ค.ศ. 2010 และสาขาบริการสำคัญที่ 5 ได้แก่ โลจิสติกส์ ภายใน ค.ศ. 2013
- จัดข้อจำกัดต่อการค้าบริการอย่างมีนัยสำคัญสาขาบริการทุกสาขาที่อยู่ใน ภายใน ค.ศ. 2015
- ดำเนินการเปิดเสรีโดยการเจรจาอย่างต่อเนื่องเป็นรอบ รอบละ 2 ปี จนถึง ปี ค.ศ. 2015 ตัวอย่างเช่น 2008 2010 2012 2014 และ 2015
- ตั้งเป้าหมายจัดทำข้อผูกพันสาขาใหม่ขั้นต่ำในแต่ละรอบการเจรจา โดย 10 สาขาใน ค.ศ. 2008 15 สาขาใน ค.ศ. 2010 20 สาขาใน ค.ศ. 2012 20 สาขาใน ค.ศ. 2014 และ 7 สาขาใน ค.ศ. 2015 โดยใช้ GATS W/120 เป็นพื้นฐานในการจำแนกสาขาบริการต่าง ๆ
- จัดทำตารางข้อผูกพันสำหรับทุกรอบการเจรจาตามเกณฑ์ที่กำหนด:
 - ไม่มีข้อจำกัดสำหรับการค้าบริการรูปแบบที่ 1 และ 2 ยกเว้นกรณีมี เหตุผลอันสมควร (เช่น เพื่อความปลอดภัยของสาธารณชน) ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการตกลงระหว่าง ประเทศสมาชิกเป็นกรณี ๆ ไป
 - อนุญาตการถือหุ้นของคนสัญชาติอาเซียนไม่น้อยกว่า 51% ใน ค.ศ. 2008 และ 70% ใน ค.ศ. 2010 สำหรับสาขาบริการสำคัญ 4 สาขา และไม่น้อยกว่า 49% ใน ค.ศ. 2008 51% ใน ค.ศ. 2010 และ 70% ใน ค.ศ. 2013 สำหรับสาขาโลจิสติกส์ และไม่น้อยกว่า 49% ใน ค.ศ. 2008 51% ใน ค.ศ. 2010 และ 70% ใน ค.ศ. 2015 สำหรับสาขาบริการอื่น ๆ
 - จัดข้อจำกัดอื่น ๆ ในการเข้าสู่ตลาดสำหรับการค้าบริการรูปแบบที่ 3 อย่างก้าวหน้าภายใน ค.ศ. 2015

- ตั้งเป้าหมายสำหรับการเปิดเสรีสำหรับข้อจำกัดในด้านการประติบัติเยี่ยงคนชาติสำหรับการค้าบริการรูปแบบที่ 4 และข้อจำกัดในข้อผูกพันในตารางผูกพันภาพรวม สำหรับการเจรจาแต่ละรอบภายใน ค.ศ. 2009
- จัดทำข้อผูกพันให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตกลงกันสำหรับข้อจำกัดในด้านการประติบัติเยี่ยงคนชาติ การค้าบริการรูปแบบที่ 4 และข้อจำกัดในตารางผูกพันภาพรวมภายใน ค.ศ. 2009
- รวบรวมมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการให้เสร็จสิ้นภายในเดือนสิงหาคม 2008
- อนุญาตให้มีความยืดหยุ่นในภาพรวม⁴ ในการจัดทำตารางข้อผูกพันการเปิดเสรี ซึ่งครอบคลุมสาขา ที่จะยกเว้นจากการเปิดเสรีและสาขาที่ไม่สามารถเปิดเสรีได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดสำหรับการค้าบริการในแต่ละรูปแบบ ตารางข้อผูกพันสำหรับการเปิดเสรีในแต่ละรอบการเจรจาจะมีความยืดหยุ่นได้ ดังนี้
 - การจัดทำข้อผูกพันให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดสำหรับการเจรจาในรอบถัดไป หากประเทศสมาชิกไม่สามารถจัดทำข้อผูกพันได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดในรอบก่อนหน้านี้นั้น
 - อนุญาตให้มีการทดแทนสาขาที่ได้มีการตกลงกันในการเปิดเสรีในรอบนั้น แต่ประเทศสมาชิกไม่สามารถจัดทำข้อผูกพันสำหรับสาขานั้นได้ ด้วยสาขาอื่นที่อยู่นอกเหนือจากที่ตกลงกัน
 - การเปิดเสรีโดยวิธีการ ASEAN-X⁵
- ดำเนินการจัดทำข้อตกลงการยอมรับคุณสมบัติวิชาชีพที่กำลังเจรจาอยู่ให้แล้วเสร็จ ซึ่งรวมบริการ สถาปัตยกรรม บริการด้านบัญชี คุณสมบัติผู้สำรวจ บุคลากรด้านการแพทย์ ภายใน ค.ศ. 2008 และบุคลากรด้านทันตกรรมภายใน ค.ศ. 2009
- ดำเนินการตามข้อตกลงการยอมรับคุณสมบัติวิชาชีพให้สอดคล้องตามข้อกำหนดในแต่ละข้อตกลง

⁴ ตัวเลขความยืดหยุ่นในภาพรวม 15% ให้มีการทบทวนภายหลังจากการรวบรวมมาตรการที่เป็นอุปสรรคแล้วเสร็จในปี 2008

⁵ คือหลักการที่ประเทศสมาชิกตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป สามารถเปิดตลาดระหว่างกันมากขึ้นโดยไม่ต้องขยายผลการเปิดตลาดให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นที่ไม่ได้ร่วมเจรจาดังกล่าว (เช่น ไทยและกัมพูชาได้มีข้อผูกพันเปิดตลาดสาขาการศึกษาให้แก่กัน)

- ให้ระบุและจัดทำข้อตกลงยอมรับคุณสมบัติวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ ภายใน ค.ศ. 2012 และดำเนินการให้แล้วเสร็จใน ค.ศ. 2015
- ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและเสริมสร้างขีดความสามารถในด้านการค้าบริการ สำหรับสาขาบริการด้านการเงิน⁶

3) มาตรการเปิดเสรีสำหรับสาขาบริการด้านการเงินควรที่จะเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถดำเนินการพัฒนาสาขาการเงินตามลำดับอย่างเป็นขั้นตอน และรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงทางการเงิน เศรษฐกิจและสังคม ประเทศสมาชิกจะดำเนินการตามหลักการทยอยเปิดเสรี ดังนี้

- a) การเปิดเสรีโดยหลักการ ASEAN-X ซึ่งประเทศที่มีความพร้อมในการเปิดเสรีสามารถเริ่มดำเนินการได้ก่อน และประเทศสมาชิกที่เหลือสามารถเข้าร่วมในภายหลัง
- b) ขั้นตอนการเปิดเสรีจะต้องคำนึงถึงนโยบายของชาติและระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและด้านการเงินของสมาชิกแต่ละประเทศ

การดำเนินงาน:

- ทยอยเปิดเสรีข้อจำกัดสำหรับสาขาย่อยต่าง ๆ หรือรูปแบบการให้บริการที่ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศได้ระบุไว้ ภายใน ค.ศ. 2015
- ทยอยเปิดเสรีในข้อจำกัดสำหรับสาขาย่อยหรือรูปแบบการให้บริการอื่นที่เหลือ นอกจากที่ระบุไว้ ภายใต้ “ความยืดหยุ่นที่ตกลงกันล่วงหน้า” ภายใน ค.ศ. 2020

1.3 การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี

- 1) นโยบายการลงทุนที่เสรีและเปิดกว้างเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการลงทุนระหว่างกันภายในอาเซียน การไหลเข้าของเงินลงทุนใหม่และการนำผลกำไรกลับมาลงทุนใหม่แบบยั่งยืนจะสนับสนุนและพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียน
- 2) ความร่วมมือด้านการลงทุนของอาเซียนกำลังดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบความตกลงเขตการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) ปี ค.ศ. 1998 ในขณะที่การคุ้มครองการลงทุนอยู่ภายใต้ความตกลงที่แยกต่างหาก คือ ความตกลงด้านการส่งเสริมและการ

⁶ มาตรการลงทุนสำหรับสาขาบริการทางการเงินจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายใต้มาตรการกำกับดูแลและมาตรการป้องกันดูแลการเงิน ตามบทบัญญัติได้ความตกลงการค้าบริการภายใต้ WTO

คุ้มครองการลงทุนของอาเซียน ปี ค.ศ. 1987 หรือที่อ้างถึงโดยทั่วไปในชื่อความตกลงว่าด้วยการคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (Investment Guarantee Agreement: IGA)

3) ภายใต้กรอบความตกลงเขตการลงทุนของอาเซียน ทุกอุตสาหกรรม (การผลิต เกษตร ประมง ป่าไม้ และเหมืองแร่ และบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 ภาคอุตสาหกรรม) จะเปิดเสรีและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่นักลงทุนทั้งก่อนและหลังการลงทุน โดยมีข้อยกเว้นได้ตามรายการยกเว้นชั่วคราว (Temporary Exclusion List: TEL) และรายการอ่อนไหว (SL) ของประเทศสมาชิก รายการยกเว้นชั่วคราวจะต้องถูกยกเลิกภายในเวลาที่ตกลงกัน ในขณะที่รายการอ่อนไหวไม่มีการจบเวลาในการยกเลิก แต่จะมีการทบทวนรายการดังกล่าวเป็นคราว ๆ ไป

4) เพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่มในภูมิภาคและการเป็นเขตการลงทุนที่แข่งขันได้ จะต้องทบทวนกรอบความตกลงเขตการลงทุนของอาเซียนและความตกลงด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองการลงทุนของอาเซียนเพื่อให้มีความตกลงด้านการลงทุนเต็มรูปแบบ ซึ่งจะต้องมองไปข้างหน้า พร้อมกับปรับปรุงคุณลักษณะ บทบัญญัติและข้อผูกพันโดยคำนึงถึงแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นใจต่อนักลงทุนอาเซียน ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียนเต็มรูปแบบ (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ซึ่งจะจัดทำขึ้นโดยอิงความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน และความตกลงคุ้มครองการลงทุนของอาเซียนที่มีอยู่เดิม โดยครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การคุ้มครองการลงทุน (Investment Protection)

ให้การส่งเสริมการคุ้มครองผู้ลงทุนและการลงทุนภายใต้ความตกลงเต็มรูปแบบ การดำเนินงาน:

- เสริมสร้างกลไกในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - กลไกระงับข้อพิพาทระหว่างผู้ลงทุนกับภาครัฐ (Investor State Dispute Mechanism)
 - การโอน (Transfer) และการส่งคืน (Repatriation) ทุน กำไร และเงินปันผล ฯลฯ⁷
 - ขอบเขตการยึดทรัพย์ (Expropriation) และให้การชดเชย

(Compensation) ที่โปร่งใส

⁷ เนื่องจากรายการเหล่านี้เกี่ยวข้องกับกรณีการเคลื่อนย้ายเงินทุน จึงต้องดำเนินการตามหลักการของแนวทางการเปิดเสรีด้านเงินทุน เคลื่อนย้าย ซึ่งระบุไว้ใน “การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรียิ่งขึ้น” โดยเฉพาะในส่วนของการยินยอมให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรียิ่งขึ้น

- ให้ความคุ้มครองและความมั่นคงเต็มรูปแบบ
- ให้การชดเชยความเสียหายอันเนื่องมาจากการเกิดจลาจล (Strife)

การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือ (Facilitation and Cooperation)

กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ นโยบาย และขั้นตอนด้านการลงทุนที่มีความโปร่งใส มีความสอดคล้อง และสามารถคาดการณ์ได้

การดำเนินงาน:

- ปรับปรุงประสาน ตามความเหมาะสม นโยบายการลงทุน เพื่อบรรลุเป้าหมาย การส่งเสริมอุตสาหกรรมและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ
- ปรับปรุงขั้นตอนการขอรับการลงทุนและการขออนุญาต โดยการลด ขั้นตอนและให้มีความเรียบง่าย
- ส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลด้านการลงทุน: กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ นโยบาย และขั้นตอนด้านการลงทุน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านทางศูนย์บริการลงทุนเดียว (One-stop Investment Center) หรือคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Investment Promotion Board)
- ปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการลงทุนในทุกรูปแบบ ซึ่งครอบคลุมด้านการค้า สินค้าและการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการกำหนดนโยบาย
- ส่งเสริมการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น
- หารือกับภาคธุรกิจของอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกการลงทุน
- ระบุและดำเนินการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันทั้งในกรอบกว้าง ของอาเซียน (ASEAN-Wide) และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทวิภาคี

การส่งเสริมและการสร้างความรับรู้ในด้านการลงทุน (Promotion and Awareness)

ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นแหล่งรวมของการลงทุนและเครือข่ายการผลิต

การดำเนินงาน:

- สร้างสภาพแวดล้อมที่จำเป็น เพื่อส่งเสริมการลงทุนทุกรูปแบบและสาขา ใหม่ที่มีการเติบโตให้เข้ามายังอาเซียน
- ส่งเสริมการลงทุนระหว่างกันในอาเซียน โดยเฉพาะจากอาเซียน 6 ไปยัง กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม

- ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกิจการข้ามชาติ
- ส่งเสริมการถือกำเนิดด้านอุตสาหกรรมและเครือข่ายการผลิตระหว่างบริษัทข้ามชาติที่อยู่ในอาเซียน
- ส่งเสริมคณะผู้แทนร่วมด้านการลงทุนที่เน้นการรวมกลุ่มของภูมิภาคและเครือข่ายการผลิต
- ขยายประโยชน์จากความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียนอื่น ๆ นอกเหนือจากความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AICO) เพื่อกระตุ้นการรวมกลุ่มของภูมิภาคและเครือข่ายการผลิต
- ดำเนินการเพื่อให้มีการจัดตั้งเครือข่ายความตกลงทวิภาคีด้านการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีซ้อนระหว่างอาเซียน

การเปิดเสรีการลงทุน (Liberalisation)

การทยอยเปิดเสรีด้านการลงทุนของประเทศสมาชิก เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการเปิดเสรีด้านการลงทุนใน พ.ศ. 2015

การดำเนินงาน:

- ขยายมาตรการไม่เลือกปฏิบัติซึ่งรวมถึงการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (NT) และการปฏิบัติเยี่ยงชาติ (Most-favoured Nation Treatment) ที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งให้กับนักลงทุนในอาเซียนด้วยข้อยกเว้นที่จำกัด ลด และหากเป็นไปได้ยกเลิกข้อยกเว้นนั้น ๆ
- ลด และหากเป็นไปได้ ยกเลิกข้อจำกัดในการเข้ามาลงทุนในสาขาสำคัญซึ่งครอบคลุมการค้าสินค้า
- ลด และหากเป็นไปได้ ยกเลิกมาตรการจำกัดและอุปสรรคด้านการลงทุนรวมถึงข้อกำหนดผลการดำเนินงาน

1.4 การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรียิ่งขึ้น

1) เสริมสร้างความแข็งแกร่งในการพัฒนาและการรวมตัวของตลาดทุนในอาเซียน

การดำเนินงาน:

- บรรลุความสอดคล้องในมาตรฐานด้านตลาดทุนในอาเซียนที่มากขึ้นในด้านการออกกฎเกณฑ์ในการเสนอขายตราสารหนี้ ข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูล และหลักเกณฑ์การจัดจำหน่าย

- ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วม หรือความตกลงสำหรับการยอมรับซึ่งกันและกันในคุณสมบัติและคุณวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ของผู้ประกอบวิชาชีพด้านตลาดทุน
- มีความยืดหยุ่นมากขึ้นด้านภาษาและข้อกำหนดที่ใช้บังคับสำหรับการออกหลักทรัพย์
- ปรับปรุงโครงสร้างหักภาษี ณ ที่จ่ายตามความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการขยายฐานนักลงทุนในตราสารหนี้ที่ออกในอาเซียน
- ส่งเสริมให้ใช้ตลาดเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันเองในตลาดหลักทรัพย์ และตลาดตราสารหนี้ รวมถึงกิจกรรมการระดมทุนข้ามพรมแดน

2) การยินยอมให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรียิ่งขึ้น การเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายเงินทุนให้ดำเนินการตามหลักการ ดังนี้

2.1) ส่งเสริมการเปิดเสรีบัญชีทุนอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับวาระแห่งชาติและความพร้อมทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก

2.2) เปิดโอกาสให้มีมาตรการปกป้องที่เพียงพอเพื่อรองรับผลกระทบจากปัญหาความผันผวนของเศรษฐกิจมหภาค และความเสี่ยงเชิงระบบ ที่อาจเกิดจากการเปิดเสรีด้านเงินทุนเคลื่อนย้าย รวมถึงการมีสิทธิที่จะใช้มาตรการที่จำเป็นเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาค

2.3) ดำเนินการเพื่อให้สมาชิกอาเซียนทุกประเทศได้รับผลประโยชน์จากการเปิดเสรีด้านเงินทุนเคลื่อนย้ายอย่างทั่วถึง

การดำเนินงาน:

- ยกเลิก หรือผ่อนคลายนโยบายจำกัด ตามความเป็นไปได้และความเหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกในการจ่ายชำระเงินและการโอนเงินสำหรับการทำธุรกรรมบัญชีเงินสะพัด
- ยกเลิก หรือผ่อนคลายนโยบายจำกัดในการเคลื่อนย้ายทุน ตามความเป็นไปได้และความเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและมาตรการริเริ่มต่าง ๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุน

1.5 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี

1) ให้บริหารจัดการการเคลื่อนย้ายหรืออำนวยความสะดวกในการเดินทางสำหรับบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน ให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของประเทศผู้รับ อาเซียนอยู่ระหว่างดำเนินการ เพื่อ

การดำเนินงาน:

- อำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราและออกใบอนุญาตทำงานสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและแรงงานฝีมืออาเซียน ที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้ามพรมแดน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการลงทุน

2) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเปิดเสรีการค้าบริการ (ภายใน ค.ศ. 2015) อาเซียนอยู่ระหว่างการดำเนินการประสานและสร้างมาตรฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรในภูมิภาค

การดำเนินงาน:

- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกของเครือข่ายมหาวิทยาลัยของอาเซียน (AUN) เพื่อเพิ่มการเคลื่อนย้ายทั้งนักเรียนและเจ้าหน้าที่ภายในภูมิภาค
- พัฒนารอบแผนงานมาตรฐานความสามารถและคุณสมบัติของงาน หรืออาชีพและความชำนาญของผู้ฝึกอบรมในสาขาบริการสำคัญ (ภายใน ค.ศ. 2009) และสาขาบริการอื่น ๆ (จาก ค.ศ. 2010 ถึง ค.ศ. 2015)
- เสริมสร้างขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสนับสนุนความชำนาญ การเข้าทำงาน และพัฒนาเครือข่ายข้อมูลด้านตลาดแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

1.6 สาขาสำคัญในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

1) ในขณะที่มีความประสงค์ให้เกิดการรวมกลุ่มในทุกสาขาเศรษฐกิจ อาเซียนได้ตระหนักถึงความท้าทายที่สำคัญที่จะเกิดขึ้น และในระยะแรกจะมุ่งใช้ทรัพยากรในการพัฒนาการรวมกลุ่มที่จำกัดในบางสาขาสำคัญ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภาพรวมของอาเซียน

2) 12 สาขาสำคัญได้ถูกระบุเพื่อเร่งรัดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจประเทศสมาชิกหลายประเทศได้รับหน้าที่การเป็นผู้ประสานงานในแต่ละสาขา สาขาสำคัญแต่ละสาขามีแผนงานซึ่งรวมมาตรการเฉพาะสาขาและมาตรการในภาพรวมที่คาบเกี่ยวกับการดำเนินงานทุกสาขา เช่น มาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า

3) การเพิ่มประสิทธิภาพของสาขาสำคัญเหล่านี้จะช่วยให้อาเซียนสามารถแข่งขันเพื่อเงินทุนและรักษากิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการจ้างงานในภูมิภาค การใช้แนวทางเป็นรายสาขา (Sectoral Approach) ช่วยให้ภูมิภาคสามารถใช้ทรัพยากรที่จำกัดในการรวมกลุ่มที่มีความรวดเร็วและลึกซึ้งในสาขาสำคัญเหล่านี้ ในขณะที่เดียวกันทำให้สมาชิกอาเซียนมี

โอกาสที่จะสังเกตและจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่ม รวมทั้งสามารถร่วมกันพัฒนาพันธกรณีของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง ก่อนการรวมกลุ่มในกรอบกว้าง

การดำเนินงาน:

- ดำเนินการทบทวนการดำเนินงานทุก ๆ 2 ปี เพื่อตรวจสอบสถานะการดำเนินการ ความคืบหน้า และประสิทธิภาพของแผนงานการรวมกลุ่มสาขาสำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามกำหนดเวลา
- ระบุโครงการเฉพาะสาขา หรือความริเริ่ม ผ่านการหารืออย่างสม่ำเสมอกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคเอกชน

1.7 อาหาร เกษตร และป่าไม้

1) ยกระดับการค้าภายในและภายนอกอาเซียน และความสามารถในการแข่งขันของสินค้า/ผลิตภัณฑ์อาหาร เกษตร และป่าไม้ของอาเซียนในระยะยาว

การดำเนินงาน:

- ติดตามการดำเนินการตามความตกลง CEPT ในผลิตภัณฑ์เกษตรและป่าไม้
- พัฒนาและใช้ระบบบริหารจัดการคุณภาพประมงที่จะช่วยสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับความปลอดภัยของอาหารและสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ประมงอาเซียนในตลาดโลกโดยการดำเนินการตามระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (Hazard Analysis Critical Control Point: HACCP) และปรับปรุงวิธีปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ และปรับใช้ระบบบริหารจัดการด้านคุณภาพและความปลอดภัยเพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับธุรกิจขนาดเล็กในอาเซียน ภายในปี ค.ศ. 2009
- จัดตั้งระบบโดยใช้แนวทางการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร/การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Good Agriculture/Aquaculture Practice: GAP) การจัดการทางสุขาภิบาลและสุขภาพสัตว์ที่ดี (Good Animal Husbandry Practices: GAHP) การปฏิบัติทางสุขลักษณะที่ดี (Good Hygiene Practice: GHP) การปฏิบัติที่ดีทางการผลิต (Good Manufacturing Practice: GMP) และระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม (HACCP) เป็นพื้นฐาน สำหรับผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหารที่มีความสำคัญทางการค้า มีศักยภาพทางการค้า ภายในปี ค.ศ. 2012
- ปรับปรุงระบบการกักกันและวิธีการตรวจสอบหรือสุ่มตัวอย่าง ภายใน ค.ศ. 2010 และมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชสำหรับผลิตภัณฑ์เกษตร อาหาร และป่าไม้ ที่มีความสำคัญทางการค้า มีศักยภาพทางการค้า ให้สอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากลที่สามารถปฏิบัติได้ ภายใน ค.ศ. 2015

- ปรับปรุงประสาณระดับปริมาณสารตกค้างสูงสุดที่ยอมรับได้ของยาปราบศัตรูพืชในผลิตภัณฑ์ที่มีการค้าอย่างแพร่หลาย ให้สอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากล ที่สามารถปฏิบัติได้ ภายใน ค.ศ. 2010
 - ปรับปรุงประสาณกรอบกฎเกณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์เกษตรที่ได้จากเทคโนโลยีภาพสมัยใหม่ ให้สอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากล ที่สามารถปฏิบัติได้ ภายใน ค.ศ. 2015
 - ปรับปรุงประสาณมาตรฐานด้านความปลอดภัยและคุณภาพสำหรับผลิตภัณฑ์พืชสวนและผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในอาเซียน ให้สอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากลที่สามารถปฏิบัติได้ ภายใน ค.ศ. 2015
 - ปรับปรุงประสาณการควบคุมสุขภาพสัตว์ (ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ) เพื่อความปลอดภัยของอาหาร โดยใช้กรอบมาตรฐานร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้สอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากล ที่สามารถปฏิบัติได้ ภายใน ค.ศ. 2015
 - ปรับปรุงประสาณแนวทางสำหรับการใช้สารเคมีในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและมาตรการเพื่อจัดการใช้สารเคมีอันตราย ให้สอดคล้องกับแนวทางหรือมาตรฐานสากล ที่สามารถปฏิบัติได้ ภายในปี 2009
 - พัฒนารอบอ้างอิงระดับภูมิภาคสำหรับระเบียบขั้นตอนการออกไปรับรองด้านป่าไม้ ภายในปี 2015
- 2) ส่งเสริมความร่วมมือ แนวทางร่วมและการถ่ายโอนเทคโนโลยี ระหว่างอาเซียน กับองค์กรระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และภาคเอกชน
- การดำเนินงาน:
- พัฒนากลยุทธ์/ท่าที่ร่วมในประเด็นที่อยู่ในความสนใจของอาเซียนกับองค์กรระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก (WTO) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (World Organisation for Animal Health: OIE) อนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (International Plant Protection Convention: IPPC) คณะกรรมาธิการโครงการมาตรฐานอาหาร (CODEX) อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) และประเทศคู่เจรจา
 - ส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยและการถ่ายโอนเทคโนโลยีสำหรับผลิตภัณฑ์เกษตร อาหาร และป่าไม้

- จัดตั้งพันธมิตรด้านยุทธศาสตร์และแนวทางร่วมกับภาคเอกชนในการส่งเสริมความปลอดภัยทางอาหาร โอกาสการลงทุนและร่วมลงทุน สนับสนุนการค้าผลิตภัณฑ์เกษตรและการเข้าสู่ตลาด
- เสริมสร้างความพยายามในการต่อต้านการค้าไม้ที่ผิดกฎหมายและการค้าที่เกี่ยวข้อง การเกิดไฟฟ้า และผลที่เกี่ยวข้องจากไฟฟ้า

3) ส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรของอาเซียนเป็นวิธีการในการเพิ่มอำนาจและเสริมสร้างการเข้าสู่ตลาดของผลิตภัณฑ์เกษตร เพื่อสร้างเครือข่ายกลไกในการเชื่อมโยงสหกรณ์การเกษตร และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตรในการส่งเสริมประโยชน์ให้กับเกษตรกรในภูมิภาค

การดำเนินงาน:

- เสริมสร้างพันธมิตรด้านยุทธศาสตร์ระหว่างสหกรณ์การเกษตรในอาเซียน ผ่านความร่วมมือในระดับทวิภาคี ระดับภูมิภาค และระดับพหุภาคี
- จัดตั้งการเชื่อมโยงทางธุรกิจระหว่างสหกรณ์การเกษตรที่มีศักยภาพในอาเซียน
- ส่งเสริมการลงทุนทางตรงและการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับสหกรณ์การเกษตรอาเซียน ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้ค้า

2. การไปสู่ภูมิภาคที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง

2.1 นโยบายการแข่งขัน

1) วัตถุประสงค์หลักของนโยบายการแข่งขันคือการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมที่มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม แม้ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศ^๑ จะมีหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขันทางการค้า แต่ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานอย่างเป็นทางการของอาเซียนทำหน้าที่ประสานงานด้านนโยบายและกฎหมายการแข่งขันทางการค้าในภูมิภาค เพื่อเป็นเครือข่ายสำหรับหน่วยงานกำกับดูแลนโยบายด้านการแข่งขัน หรือองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการ

^๑ ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกอาเซียนเพียง 4 ประเทศเท่านั้น คือ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ที่มีกฎหมายการแข่งขันทางการค้า และมีหน่วยงานที่กำกับดูแลงานด้านแข่งขันทางการค้าดังกล่าว มาเลเซียยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการแข่งขันในระดับประเทศ แต่มีการบังคับใช้กฎระเบียบต่าง ๆ เฉพาะรายสาขา เพื่อบังคับใช้และดูแลการแข่งขันในตลาด

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านนโยบาย ตลอดจนแบบแผน แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และกฎหมายการแข่งขันทางการค้า

การดำเนินงาน:

- ผลักดันให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศมีนโยบายด้านการแข่งขันทางการค้าภายใน ค.ศ. 2015
- จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานกำกับดูแลงานด้านนโยบายการแข่งขันเพื่อเป็นเวทีสำหรับหารือ และประสานงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการแข่งขัน
- สนับสนุนแผนงาน/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนานโยบายการแข่งขันของแต่ละประเทศ
- พัฒนาให้มีแนวนโยบายการแข่งขันของภูมิภาคให้แล้วเสร็จใน ค.ศ. 2010 บนพื้นฐานของประสบการณ์ของแต่ละประเทศสมาชิกและมาตรฐานการปฏิบัติที่เป็นสากลโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดสภาพแวดล้อมของการแข่งขันที่เป็นธรรม

2.2 การคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection)

1) ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางนั้น อาเซียนตระหนักดีว่ามาตรการทั้งหลายที่จะนำไปสู่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทุกมาตรการจะต้องไม่ละเลยความสำคัญของผู้บริโภค ขณะนี้ มาตรการการคุ้มครองผู้บริโภคกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาควบคู่ไปกับมาตรการทางเศรษฐกิจ เพื่อระบุถึงประเด็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดขึ้น

การดำเนินงาน:

- เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียนโดยการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคในอาเซียน (ASEAN Coordinating committee on Consumer Protection: ACCCP)
- จัดตั้งเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่ออำนวยความสะดวกในการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนข้อมูล
- จัดหลักสูตรฝึกอบรมในภูมิภาคสำหรับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภค และผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคทุกภาคส่วน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการรวมเป็นตลาดเดียวกันของอาเซียน

2.3 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights: IPR)

1) โดยหลักการแล้ว นโยบายทรัพย์สินทางปัญญานับเป็นแรงผลักดันที่ทรงอิทธิพลในด้าน (a) การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม สติปัญญา และศิลปะ รวมถึงการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์จากการสร้างสรรค์นี้ (b) การรับและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงอย่างมีประสิทธิภาพ และ (c) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุผลการปฏิบัติงานตามความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา

2) นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญายังมีส่วนช่วยก่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการสร้างสรรค์และการประดิษฐ์ที่รุ่งโรจน์ และให้ความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ นโยบายด้านทรัพย์สินทางปัญญายังส่งอิทธิพลต่อทั้งปริมาณและคุณภาพของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงที่ได้รับความคุ้มครอง การสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นปัจจัยหลักของการเพิ่มมูลค่าการผลิตภายในประเทศและขีดความสามารถทางการแข่งขันระหว่างประเทศ

3) ความร่วมมือในระดับภูมิภาคด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้รับแนวทางจากแผนปฏิบัติการด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน 2004 – 2010 (ASEAN IPR Action Plan 2004 – 2010) และแผนงานความร่วมมืออาเซียนด้านลิขสิทธิ์ (ASEAN Cooperation on Copyrights) ซึ่งมุ่งมั่นพัฒนาวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรม ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสภาวะแวดล้อมด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นมิตรกับนักธุรกิจ นักลงทุน นักประดิษฐ์ และผู้สร้างสรรค์ในอาเซียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ แผนงานเหล่านี้ได้ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมให้สาธารณชนมีความเข้าใจ การประสานงาน และการสร้างเครือข่าย การคาดการณ์ การเพิ่มขีดความสามารถ และการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาในการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

การดำเนินงาน:

- ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน 2004 – 2010 และแผนงานความร่วมมืออาเซียนด้านลิขสิทธิ์ให้ครบถ้วน
- จัดตั้งระบบยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ของอาเซียน เพื่อจัดเก็บข้อมูลของอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอให้แก่ผู้ขอรับความคุ้มครอง และส่งเสริมการประสานงานระหว่างสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียน ในฐานะที่เป็นสำนักงานรับคำขอ โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านภาษาที่จะใช้
- การเข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) หากเป็นไปได้

- หรือและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
- ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในภูมิภาคด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge: TK) ทรัพยากรชีวภาพ (Genetic Resources: GR) และการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม (Cultural Traditional Expressions: CTE)

2.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Development)

1) ความร่วมมือด้านการขนส่ง โครงข่ายการขนส่งที่มีประสิทธิภาพมั่นคง และบูรณาการในอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาใช้ศักยภาพของเขตการค้าเสรีอาเซียนได้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมแรงจูงใจด้านการเป็นฐานการผลิตเดียว การเป็นจุดหมายด้านการท่องเที่ยวและการลงทุนในภูมิภาค อีกทั้งลดช่องว่างของการพัฒนา ยิ่งไปกว่านั้น การขนส่งในอาเซียนยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะเชื่อมโยงอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และเอเชียใต้

2) ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคได้ร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและบริการโลจิสติกส์ สนับสนุนการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ อำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและการรวมกลุ่มด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมการเปิดเสรีสาขาการขนส่งทางอากาศและทางน้ำ และจะเร่งวางกรอบการดำเนินงานด้านการเปิดเสรีบริการขนส่งทางอากาศในอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบโดยเร็ว

3) การอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ แผนปฏิบัติการด้านการขนส่งอาเซียน (ASEAN Transport Action Plan: ATAP) 2005–2010 ครอบคลุมการขนส่งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ และการอำนวยความสะดวกในการขนส่ง โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวประกอบด้วยมาตรการการดำเนินงาน 48 มาตรการ

การดำเนินงาน:

- ดำเนินการตามกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน ภายใน ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552)
- ดำเนินการตามกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ภายใน ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553)
- เร่งรัดการหาข้อยุติการจัดทำร่างกรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งข้ามแดนให้แล้วเสร็จ ภายใน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) และเริ่มดำเนินการตามกรอบความตกลงฯ ได้ภายใน ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553)

4) การขนส่งทางบก ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสายสิงคโปร์-คุนหมิง (Singapore-Kunming Rail Link Project: SKRL) และโครงการโครงข่ายทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway Network: AHN) ให้เสร็จสมบูรณ์

การดำเนินงาน:

- พัฒนาเส้นทางช่วงขาดภายใต้โครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสายสิงคโปร์-คุนหมิง ให้เสร็จสมบูรณ์
- พัฒนาโครงการโครงข่ายทางหลวงอาเซียนให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างถนน/การปรับปรุงถนนต่ำกว่าระดับ 3 สำหรับเส้นทางขนส่งผ่านแดน (Transit Transport Routes: TTRs) ที่กำหนด ในโครงการโครงข่ายทางหลวงอาเซียน
- เสริมสร้างการรักษาความปลอดภัยทางถนนในอาเซียน

5) การขนส่งทางน้ำและทางอากาศ นำหลักการและกรอบการทำงานเพื่อให้มีการรวมกลุ่มสาขาการขนส่งทางทะเลของอาเซียนเป็นตลาดเดียวมาใช้ และพัฒนาการเป็นตลาดการบินร่วมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินงาน:

- ปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องขององค์การทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organization: IMO)
- ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการว่าด้วยการขนส่งทางทะเลที่มีการรวมตัวและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาคอาเซียน
- ดำเนินนโยบายการเปิดน่านฟ้าเสรีอาเซียน (แผนงานรวมกลุ่มสาขาการบิน)
- พัฒนตลาดการบินร่วมอาเซียน (ASEAN Single Aviation Market)

6) โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ (Information Infrastructure) โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่มีการป้องกันความปลอดภัยและเชื่อมต่อกันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจของภูมิภาค มีการดำเนินการหลาย ๆ ด้านเพื่อสนับสนุนการเชื่อมต่อโครงข่ายระหว่างกัน (Interconnectivity) และความสามารถในการทำงานร่วมกันทางด้านเทคนิค (Technical Interoperability) ระหว่างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การยกระดับเครือข่ายแห่งชาติที่มีอยู่และพัฒนาเครือข่ายดังกล่าวให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศของภูมิภาค ให้ความสำคัญเท่า ๆ กันกับการเพิ่มความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในการใช้อินเทอร์เน็ตและความปลอดภัยในการทำธุรกรรม การจ่ายเงิน และการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

7) พัฒนาการเชื่อมโยงต่อความเร็วสูง (High-speed Inter-connection) ระหว่างโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติ (National Information Infrastructures: NII) ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน

การดำเนินงาน:

- อำนวยความสะดวกให้เกิดการเชื่อมต่อความเร็วสูง ระหว่างโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติ ของทุกประเทศสมาชิกอาเซียน ภายใน ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) และดำเนินมาตรการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Plan)

- เสริมสร้างขีดความสามารถ และจัดทำโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับศูนย์ประสานการรักษาความปลอดภัยคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (Computer Emergency Response Teams: CERTs) ของแต่ละประเทศ และเพิ่มศักยภาพให้กับความมั่นคงปลอดภัยบนเครือข่ายสารสนเทศ (Cyber-security Network) ของอาเซียน โดยการขยายเครือข่ายของการดำเนินการทดสอบการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉินต่อความมั่นคงบนเครือข่ายและสารสนเทศ (ASEAN CERT Incident Drills) ให้ครอบคลุมประเทศคู่เจรจาของอาเซียนภายใน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550)

- ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง (ประชาชน ชุมชน ธุรกิจ และหน่วยงานภาครัฐ) มีส่วนร่วมในการพัฒนา และนำเทคโนโลยีสารสนเทศและบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในภูมิภาคมาใช้งานที่เกี่ยวข้อง

- สนับสนุนให้สาขาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (ในเบื้องต้นประกอบด้วยสาขาสำคัญ เช่น ศาลากร โลจิสติกส์ ขนส่ง ธุรกิจเกี่ยวกับข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ)

- เพิ่มจำนวนประเทศสมาชิกในการตกลงยอมรับร่วมกันของอาเซียน (ASEAN MRA) สำหรับอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคม

- พัฒนานโยบายและกรอบการกำกับดูแลในเชิงลึกเพื่อรองรับโอกาสและความท้าทายทางธุรกิจในส่วนที่เกี่ยวกับโครงข่ายยุคหน้า (Next Generation Network) ซึ่งรวมถึงการทำงานร่วมกันได้ของสินค้าและบริการ ระบบสารสนเทศ และเครือข่ายที่เชื่อมโยงกัน

8) ความร่วมมือด้านพลังงาน การมีแหล่งพลังงานที่มั่นคงและเพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ระบบเศรษฐกิจรวมทั้งภาคอุตสาหกรรมมีการพัฒนาที่ยั่งยืน ความร่วมมือในภูมิภาคด้านโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน และโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรพลังงานในภูมิภาคอย่างเหมาะสมและก่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านพลังงานมากขึ้น โครงการเหล่านี้ยังเป็นโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในด้านการ

ลงทุน การเงิน และการถ่ายโอนเทคโนโลยี การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างประเทศทั้งด้านเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งทั้งด้านความมั่นคง ความยืดหยุ่น และคุณภาพของพลังงาน

9) เร่งการพัฒนาโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน โครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียนมี 14 โครงการ และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน มี 7 โครงการ

การดำเนินงาน:

- เร่งการดำเนินการโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน
- ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชนเกี่ยวกับโครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน และโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียนให้มากขึ้น
- ดำเนินการเร่งความตกลงอาเซียนว่าด้วยความมั่นคงทางปิโตรเลียม (ASEAN Petroleum Security Agreement: APSA) ให้แล้วเสร็จเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของแหล่งน้ำมัน และก๊าซในภูมิภาค

10) ในขณะที่ประเทศสมาชิกกำลังผลักดันทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2015 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความมั่นใจว่าพัฒนาการดังกล่าวเป็นไปอย่างยั่งยืนภายใต้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดสภาวะก๊าซเรือนกระจกด้วยนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิผล ซึ่งช่วยบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลก อาเซียนตระหนักดีถึงความจำกัดของแหล่งสำรองพลังงานฟอสซิลของโลกและความไร้เสถียรภาพของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงในตลาดโลก จึงเน้นความสำคัญในการสร้างแหล่งพลังงานทดแทนที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ อาทิ ไบโอดีเซล และส่งเสริมให้มีการค้า การอำนวยความสะดวก และความร่วมมือในสาขาพลังงานที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ รวมไปถึงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับแหล่งพลังงานดังกล่าว

11) ความร่วมมือด้านการทำเหมืองแร่ เพิ่มศักยภาพด้านการค้าและการลงทุน และเสริมความแข็งแกร่งด้านความร่วมมือ และการสร้างขีดความสามารถในสาขาภูมิศาสตร์และการเหมืองแร่ เพื่อให้มีการพัฒนาสาขาเหมืองแร่ที่ยั่งยืนในภูมิภาค

การดำเนินงาน:

- สนับสนุนการค้าและการลงทุนในสาขาเหมืองแร่ให้มากขึ้น
- เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรและบุคลากรในสาขาภูมิศาสตร์และการเหมืองแร่ในอาเซียน

- ส่งเสริมการพัฒนาสาขาเมืองแร่ให้มีพัฒนาการที่ยั่งยืนทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและสังคม

- สนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสาขาเมืองแร่

12) การสนับสนุนด้านการเงินแก่โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เงินทุนมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยที่อาเซียนได้เร่งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องส่งเสริมการลงทุนมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค ดังนั้น การพัฒนาวิธีการระดมเงินทุนแบบใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดให้ภาคเอกชนสนใจลงทุนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การดำเนินงาน:

- ส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการสนับสนุนด้านการเงินแก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค อาทิ โครงการเชื่อมโยงท่าส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน โครงการเครือข่ายระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน โครงการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟสิงคโปร์-คุนหมิง และโครงการทางหลวงอาเซียน

- ยกเลิก/ลดอุปสรรคต่อการลงทุนและ/หรือการสนับสนุนเงินทุนเพื่อพัฒนาโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาค

2.5 ภาษีอากร

ดำเนินการให้ประเทศสมาชิกจัดทำความตกลงว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อนแบบพหุภาคีขึ้นระหว่างกันในปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) เท่าที่จะสามารถดำเนินการได้

2.6 พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

เพื่อบรรณโยบายและโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และช่วยให้การค้าสินค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ (พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์) ภายในอาเซียนบรรลุผลสำเร็จ โดยการปฏิบัติตามกรอบความตกลง e-ASEAN และอยู่บนพื้นฐานของกรอบความตกลงร่วมอื่น ๆ

การดำเนินงาน:

- ยอมรับแนวปฏิบัติที่ดีมาใช้ดำเนินนโยบายการแข่งขันด้านโทรคมนาคมและเตรียมความพร้อมของกฎระเบียบ/กฎหมายด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายในประเทศ

- ทำให้เกิดความสอดคล้องด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการทำสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์และการระงับข้อพิพาท

- พัฒนาและดำเนินการเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีด้านการทำสัญญาทางอิเล็กทรอนิกส์ หลักการสำหรับการระงับข้อพิพาทและกรอบการยอมรับร่วมกันด้านลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคอาเซียน
- อำนวยความสะดวกเรื่องการยอมรับร่วมกันของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคอาเซียน
- ศึกษาและสนับสนุนการยอมรับแนวปฏิบัติที่ดีและแนวทางของกฎระเบียบและ/หรือมาตรฐานที่อยู่บนพื้นฐานของกรอบความตกลงร่วม
- จัดตั้งเครือข่ายระหว่างภาครัฐกิจในภูมิภาคอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เพื่อเป็นเวทีสำหรับส่งเสริมด้านการค้าและการลงทุน

3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน

3.1 การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

พิมพ์เขียวนโยบายของอาเซียนด้านการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ASEAN Policy Blueprint for SME Development: APBSD) 2004–2014 ได้กำหนดกรอบแนวทางสำหรับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน มาตรการนโยบายต่าง ๆ และผลลัพธ์ ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- a) เร่งพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างเหมาะสมตามความหลากหลายของประเทศสมาชิกอาเซียน
 - b) พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการปรับตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอาเซียน โดยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ตลาด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะแรงงาน แหล่งเงินทุนรวมทั้งเทคโนโลยี
 - c) เสริมสร้างความยืดหยุ่นให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของอาเซียน เพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบที่เกิดจากเศรษฐกิจมหภาคและความไม่มั่นคงทางการเงิน ตลอดจนความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางการค้าที่เสรีมากขึ้น
 - d) เพิ่มการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาภูมิภาคอาเซียนในภาพรวม
- การดำเนินงาน:
- ดำเนินการตาม APBSD 2004–2014
 - ส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายผลผลิต และการกระจายสินค้าของภูมิภาค

- ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3.2 ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน

1) เนื่องจากประเทศอาเซียนมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเน้นการรวมกลุ่มของอาเซียนทั้งในแนวลึกและแนวกว้าง โดยให้มีความร่วมมือด้านเทคนิคและการพัฒนา โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันและเร่งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาดำเนินการให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง และในภาพรวมทำให้อาเซียนพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

2) ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (IAI) เริ่มขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) โดยกำหนดแนวทางและเน้นความพยายามร่วมกันในการลดระดับช่องว่างของการพัฒนาทั้งภายในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ ด้วย ปัจจุบัน ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร การเสริมสร้างขีดความสามารถในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาค พลังงาน บรรยากาศการลงทุน การท่องเที่ยว การลดระดับความยากจนและการปรับปรุงคุณภาพชีวิต

3) ในการปรับตัวเพื่อรองรับความท้าทายจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน ประเทศสมาชิกใหม่ (CLMV) ของอาเซียนจะต้องพัฒนานโยบายที่จะเพิ่มการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการลงทุนทั้งภายในประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ขยายธุรกิจภาคเอกชน ในขณะเดียวกันก็ต้องบรรลุเป้าหมายเชิงสาธารณะ

การดำเนินงาน:

- ส่งเสริมให้ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียนเป็นเวที (Platform) ในการกำหนดและดำเนินการตามโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิคและการเสริมสร้างขีดความสามารถ สำหรับทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในอาเซียน โดยเฉพาะประเทศสมาชิกใหม่ และตามความตกลงในกรอบอนุภูมิภาคอื่น ๆ เช่น IMT-GT⁹ และ BIMP-EAGA¹⁰ เพื่อยกระดับให้เท่าเทียม

⁹ IMT-GT หรือ Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle คือโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อเกื้อกูลกันทางเศรษฐกิจและสังคมในระหว่าง 3 ประเทศ โดยส่งเสริมการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการผลิต การลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานลดต้นทุนการขนส่ง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

¹⁰ BIMP-EAGA หรือ Brunei-Indonesia-Malaysia-Philippines-East ASEAN Growth Area คือโครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจอาเซียนด้านตะวันออก เป็นความร่วมมือทางด้านการค้า การท่องเที่ยว การลงทุนของประเทศบรูไนฯ อินโดนีเซีย มาเลเซียและฟิลิปปินส์

กันในการพัฒนาโครงข่ายด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายในภูมิภาคประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศต้องให้การสนับสนุนโครงการความร่วมมือเพื่อการรวมตัวของอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

- รวบรวมการสนับสนุนจากคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย และธนาคารโลก เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- สร้าง/พัฒนาขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่รัฐในการพัฒนา/ดำเนินนโยบายสังคมและเศรษฐกิจเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ
- จัดทำการศึกษาด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นครั้งคราว เพื่อตรวจสอบและประเมินผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

4 การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

อาเซียนดำเนินงานในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากขึ้น ด้วยการพึ่งพาตลาดและอุตสาหกรรมในระดับโลก เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของอาเซียนให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล และสร้างอาเซียนให้มีพลวัตรและเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลกที่แข็งแกร่งมากขึ้น และสร้างความมั่นใจว่าตลาดภายในยังคงน่าดึงดูดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ จึงจำเป็นที่อาเซียนจะต้องคำนึงถึงบริบทอื่นประกอบนอกเหนือจากการดำเนินงานภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กฎเกณฑ์และกฎระเบียบภายนอกจะต้องถูกนำมาพิจารณาให้มากขึ้นในการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4.1 แนวทางการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันต่อปฏิสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับภายนอก

1) อาเซียนจะต้องดำเนินงานเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับภายนอก ซึ่งรวมถึงการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTAs) และความตกลงว่าด้วยหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Comprehensive Economic Partnership: CEPs) ซึ่งสามารถดำเนินได้ โดย

การดำเนินงาน:

- ทบทวนพันธกรณีของ FTA/CEP เทียบกับพันธกรณีของการรวมกลุ่มภายในอาเซียน
- ดำเนินการให้ระบบที่จะสนับสนุนการประสานงานมากขึ้นในการเจรจาการค้ากับประเทศคู่เจรจาภายนอกอาเซียน และในเวทีการเจรจาการค้าในระดับภูมิภาคและระดับพหุภาคี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุกรอบท่าทีการเจรจาร่วมกัน

2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานของโลก

อาเซียนจะต้องส่งเสริมการเข้าไปมีส่วนร่วมในเครือข่ายอุปทานของโลกมากขึ้น โดยการดำเนินงาน:

- รับหลักปฏิบัติสากลที่ดีและมาตรฐานในการผลิตและจำหน่ายมาใช้ในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง
- พัฒนาความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อยกระดับขีดความสามารถและผลิตภาพด้านอุตสาหกรรมและส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและระดับโลกให้กับประเทศสมาชิกที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่าของอาเซียน

แนวทางดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด

แผนกลยุทธ์ที่รวมหลักเกณฑ์สำคัญสำหรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในเชิงลึกและครอบคลุมเป็นภาคผนวกของแผนงานนี้ ทั้งนี้ได้มีการหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนเพื่อรวบรวมความเห็นและได้จัดการประชุมประสานงานเพื่อทบทวนแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และตารางเวลาการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความมั่นใจว่ามาตรการ แผนงานต่าง ๆ และเป้าหมายที่กำหนดข้างต้น มีความสอดคล้องต้องกัน ตลอดจนเสริมสร้างความรู้สึกที่เป็นเจ้าภาพของพิมพ์เขียวนี้ร่วมกัน

หน่วยงานอาเซียนที่เกี่ยวข้องจะประสานการดำเนินงานตามแผนงานและมาตรการต่าง ๆ ในขณะที่ยังหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง จะรับผิดชอบในการดูแลการดำเนินการและเตรียมพร้อมสำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับชาติ ทั้งนี้ จะดำเนินการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในลักษณะหุ้นส่วนกับภาคเอกชน สมาคมอุตสาหกรรมและประชาคมต่าง ๆ ในระดับภูมิภาคและระดับประเทศตามความจำเป็น เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการของการรวมกลุ่ม

เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติตามแผนงานและมาตรการเหล่านี้จะต้องได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านสถาบันหรือกลไกที่จำเป็น ทรัพยากร ขีดความสามารถ และเจตนารมณ์ทางการเมืองในกระบวนการของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

1. กลไกการดำเนินงาน

1.1 รัฐมนตรีกำกับดูแลด้านต่าง ๆ จะรับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามแผนงาน และติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามพันธกรณีเฉพาะในขอบเขตที่เกี่ยวข้อง โดยที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในฐานะรัฐมนตรีที่รับผิดชอบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน ภายใต้ คณะมนตรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนงานในภาพรวม

1.2 เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องดำเนินงานตามมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

การดำเนินงาน:

- คณะทำงานระดับสูงว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนจะเป็นผู้ให้ความเห็นในเชิงกลยุทธ์ต่อรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนในประเด็นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามแผนงานในพิมพ์เขียวนี้ให้เป็นไปตามกำหนดเวลา
- ดำเนินการปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนและรับข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแผนงานในพิมพ์เขียว
- เลขาธิการอาเซียนจะเป็นผู้รายงานความคืบหน้าการดำเนินการการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ให้รัฐมนตรีในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและผู้นำอาเซียนรับทราบ

1.3 เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงานนี้ได้ผลดียิ่งขึ้น และกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับความริเริ่มทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ทั้งที่ระบุในแผนงานและที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากนั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรต้องดำเนินการตามมาตรการต่อไปนี้

- 1) ปรับปรุงขั้นตอนการออกประกาศที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของอาเซียนให้โปร่งใส โดยดำเนินการตามพิธีสารว่าด้วยกระบวนการแจ้ง (Protocol on Notification Procedures)
- 2) การให้สัตยาบันต่อพันธกรณีทางกฎหมายของอาเซียนจะต้องดำเนินการภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่มีการลงนาม
- 3) กระบวนการตัดสินใจขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจจะต้องดำเนินการโดยความเห็นชอบร่วมกัน ในกรณีที่ไม่สามารถบรรลุความเห็นชอบร่วมกันได้ อาเซียนอาจพิจารณาแนวทางอื่นเพื่อให้กระบวนการตัดสินใจเป็นไปโดยรวดเร็ว
- 4) นำกลไกระงับข้อพิพาทของอาเซียน (Dispute Settlement Mechanism: DSM) มาใช้เพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งกฎระเบียบ
- 5) หลักการ ASEAN-X สามารถนำมาใช้ในการเร่งการดำเนินงานตามแผนงานในด้านเศรษฐกิจ
- 6) ให้มีความยืดหยุ่นในการดำเนินงานไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะต้องมีการตกลงกันก่อนล่วงหน้า และไม่ก่อให้เกิดความล่าช้าต่อการดำเนินงานในภาพรวมเพื่อไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.4 ความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนงานและมาตรการเพื่อไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยประเทศสมาชิกจำเป็นจะต้องมีการติดตาม ทบทวน และเผยแพร่ให้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ สำนักเลขาธิการอาเซียนจะต้องทบทวนและติดตามการปฏิบัติตามแผนงาน

การดำเนินงาน:

จัดทำตัวชี้วัดในเชิงสถิติ ซึ่งรวมถึงอัตราภาษี และระบบฐานข้อมูลด้านการค้า
ข้อสังเกตเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อมูลสถิติและคุณภาพของข้อมูล และ AEC Scorecards
เพื่อติดตามและประเมินความคืบหน้าการดำเนินงานตามองค์ประกอบต่าง ๆ ของประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียน

1.5 ในสาขาการเงิน

จัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่เหมาะสมเพื่อให้มีการรายงานอย่างสม่ำเสมอต่อผู้นำ
อาเซียน

2. ทรัพยากร

ดำเนินการให้มีการวิจัยและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถโดยอาศัย
ทรัพยากรด้านต่าง ๆ

การดำเนินงาน:

2.1 กองทุนเพื่อพัฒนาอาเซียน (ASEAN Development Fund) โดยการสมทบทุนจาก
ประเทศสมาชิก จะเป็นเครื่องขับเคลื่อนในการใช้ทรัพยากรจากแหล่งอื่นทั้งภายในอาเซียนและ
ภายนอกอาเซียน

2.2 ระบุหัวข้อและดำเนินการศึกษาด้านวิชาการหรือโครงการอบรมในประเด็นหรือ
หัวข้อที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์และการสนับสนุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ เพื่อสนับสนุนการ
ดำเนินงานตามแผนงาน เพื่อเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.3 แปลงเป้าหมายและเป้าประสงค์ของแผนงานเพื่อเร่งรัดการจัดตั้งประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียนไปสู่เป้าหมายและเป้าประสงค์ระดับชาติ และรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา
ของแต่ละประเทศ

2.4 สนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของธนาคารพัฒนาเอเชีย ธนาคารโลก ประเทศคู่
เจรจา และภาคเอกชนในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในระดับภูมิภาค

2.5 สร้างความแข็งแกร่งในด้านการวิจัยและการวางแผนของสำนักงานเลขาธิการ
อาเซียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

2.6 สร้างความแข็งแกร่งในด้านความสามารถในการวิจัยและการพัฒนาทรัพยากร
บุคคลของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ

2.7 จัดทำโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถที่เหมาะสม เพื่อช่วยประเทศสมาชิกใหม่ ในการส่งเสริมการพัฒนาตลาดการเงินและกรอบกลไกการกำกับดูแลตลาดการเงินที่มีประสิทธิภาพ

3. การสื่อสาร

ความสำเร็จของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในขั้นตอนของการรวมกลุ่ม นอกจากการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานนี้แล้ว ยังต้องมีแผนงานด้านการสื่อสารที่ดีเพื่อสร้างการรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในทุกประเทศสมาชิก และเผยแพร่ความคืบหน้าของการจัดตั้งประชาคมอาเซียนต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งภาคธุรกิจ และประชาคมในอาเซียนได้รับทราบ

การดำเนินงาน:

3.1 ดำเนินการตามแผนงานการสื่อสารที่ครอบคลุมรอบด้านเพื่ออธิบายให้หน่วยราชการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญและสาธารณชนได้ทราบวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และโอกาสที่ท้าทายของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.2 พัฒนาเวทีระดับภูมิภาคเพื่อใช้ในการหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการดำเนินการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.3 ประเทศสมาชิกจะต้องจัดตั้งกลไกระดับชาติเพื่อรายงานผลการดำเนินงานและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอ

3.4 พัฒนาเว็บไซต์เพื่อสื่อสารเรื่องการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงประชาคมอย่างทั่วถึงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนสามารถให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นต่อความริเริ่มทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ของอาเซียน

การทบทวน

แผนงานเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะต้องมีการทบทวนเป็นระยะ โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการต่าง ๆ ของภูมิภาคและของโลกเป็นสำคัญ

วิวัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน

นับแต่อาเซียนได้รับการก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยช่วงแรกหลังการก่อตั้ง (พ.ศ. 2510–2520) ในช่วงเวลานี้ ยังมีการเผชิญหน้าทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้การเจริญเติบโตของอาเซียนเป็นไปไม่รวดเร็วนัก และมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถรองรับความคิดเห็นหลากหลายของสมาชิกและสร้างรากฐาน

สำหรับจุดมุ่งหมายร่วมกันต่อไป กอปรกับการดำเนินงานของอาเซียนในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับใด ๆ ควบคุมให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อตกลง หลักการหรือรูปแบบการดำเนินงานในบางเรื่องยังเป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์ที่ไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน ขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการระงับข้อพิพาท ขั้วเคลื่อนไหวและถ่ายโอนนโยบายของกลุ่มลงสู่การปฏิบัติในทิศทางเดียวกันของประเทศสมาชิก ทำให้การดำเนินงานของอาเซียนขาดสภาพบังคับที่แน่นอน ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมจึงมีไม่ค่อยมาก แต่อาเซียนก็สามารถสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกได้เป็นผลสำเร็จ ทิศทางในการวางแผนงานด้านเศรษฐกิจของอาเซียนเริ่มชัดเจนมากขึ้นหลังจากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งแรก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 โดยผู้นำอาเซียน 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ได้ลงนามในเอกสารสำคัญสองฉบับ ได้แก่ Declaration of ASEAN Concord และ Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia ที่ระบุความร่วมมือทางเศรษฐกิจหลายด้านเพื่อการดำเนินการต่อไป (สำนักมาตรฐานทางการค้า กรมการค้าพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, ม.ป.ป) ต่อมาในช่วงเวลาแห่งการขยายตัวของความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2521–2540) อาเซียนมีความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งเกิดความตกลงทางด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ หลายฉบับ อาทิ

เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA)

ใน พ.ศ. 2520 รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยสิทธิพิเศษทางการค้าอาเซียน หรือ ASEAN PTA (Preferential Trading Arrangements: PTA) ซึ่งเป็นการให้สิทธิพิเศษโดยสมัครใจและแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้า สิทธิพิเศษส่วนใหญ่เป็นการลดภาษีศุลกากรขาเข้าและการผูกพันอัตราอากรขาเข้า ณ อัตราที่เรียกเก็บอยู่ หลังจากนั้นก็มีโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะ 4 โครงการ ด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project: AIP) โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Complementation: AIC) โครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Ventures: AIJV) และโครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ (Brand-to-Brand Complementation: BBC) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2533 องค์ประกอบสำคัญของเขตการค้าเสรีอาเซียนเริ่มปรากฏให้เห็นเป็นครั้งแรกเมื่อรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนตกลงใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมบางชนิด รวมทั้งซีเมนต์ ปูน และเยื่อกระดาษ อย่างไรก็ตาม โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจก่อนการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัย ดังนี้

- สมาชิกอาเซียนไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ แม้จะอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน การรวมตัวเกิดจากการคุกคามความมั่นคงจากภายนอก มิใช่จากสำนักแห่งความเป็นภูมิภาคเดียวกัน
- แต่ละประเทศอยู่ระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ จึงมองกันเป็นคู่แข่งการส่งออกและเห็นว่าภายนอกภูมิภาค คือ แหล่งเงินทุนและเทคโนโลยี
- โครงสร้างองค์กรอ่อนแอ สำนักเลขาธิการอาเซียนมีงบประมาณจำกัด ไม่มีอำนาจและความเป็นอิสระเพียงพอที่จะกำหนดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
(www.dft.moc.go.th สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554)

อาเซียนได้พยายามศึกษาหาแนวทางและมาตรการที่จะขยายการค้าระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกัน โดยใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน หรือ CEPT สำหรับสินค้าของอาเซียน ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 เมื่อเดือนมกราคม 2535 ณ ประเทศสิงคโปร์จึงได้มีมติเห็นชอบข้อเสนองานของไทย (โดยนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน) ในการเริ่มจัดตั้ง AFTA ตามกรอบความตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และความตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน [Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)]

เงื่อนไขการได้รับสิทธิประโยชน์ AFTA

1. ต้องเป็นสินค้าที่อยู่ในบัญชีลดภาษีหรือ Inclusion List (IL) ของทั้งประเทศผู้ส่งออกและนำเข้า
2. เป็นสินค้าที่มีการผลิตในอาเซียนประเทศใดประเทศหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งประเทศ (ASEAN Content) รวมกันแล้วคิดเป็นมูลค่าอย่างน้อย 40% ของมูลค่าสินค้า (แต่ก่อนอาเซียนเคยกำหนดว่าสินค้าจากประเทศสมาชิกอาเซียนใดประเทศหนึ่งจะได้รับสิทธิประโยชน์ AFTA เมื่อส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอีกประเทศหนึ่ง ก็ต่อเมื่อสินค้านั้นมีสัดส่วนการผลิต (Local Content) ภายในประเทศสมาชิกผู้ส่งออกไม่ต่ำกว่า 40% ต่อมาอาเซียนได้ผ่อนคลายข้อกำหนดดังกล่าว โดยนำกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าแบบสะสมบางส่วน (Partial Cumulation) มาใช้ (สัดส่วนขั้นต่ำ 20%) ตัวอย่างเช่น เวียดนามส่งสินค้าที่มี Local Content 20% มาไทย เวียดนามจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ AFTA จากไทย แต่ไทยสามารถนำสินค้านี้มาใส่ Local Content ของไทยเพิ่ม หากเพิ่มจนถึง 40% และส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ไทยก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้กรอบ AFTA)

3. อาเซียนได้นำกฎการแปลงสภาพอย่างเพียงพอ (ST) มาใช้ กล่าวคือ สินค้าที่แปรรูปไปจากวัตถุดิบอย่างมาก โดยในกรณีที่มีประเทศที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมากกว่าหนึ่งประเทศจะถือว่าสินค้านั้นมีแหล่งกำเนิดจากประเทศสุดท้ายที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเกิดขึ้น โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนพิกัดศุลกากร โดยนำมาใช้กับสินค้าบางประเภทแล้ว ได้แก่ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม แป้งข้าวสาลี ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม และเหล็ก เป็นต้น

หลักการของ AFTA

เมื่อแรกดำเนินการอาเซียนได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดภาษีศุลกากรระหว่างกันลงเหลือ 0-5% รวมทั้งยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภายในเวลา 15 ปี เริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม 2536 และสิ้นสุด 1 มกราคม 2551 ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 อาเซียนได้เร่งรัดการดำเนินงาน AFTA จากเดิม 15 ปี เป็น 10 ปี คือ ให้ลดภาษีลงเหลือ 0-5% ภายใน 1 มกราคม 2546 รวมทั้งให้นำสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูปในรายการที่เคยได้รับการยกเว้นการลดภาษีเป็นการชั่วคราวและสินค้าเกษตรไม่แปรรูป เข้ามาลดภาษีภายใต้ AFTA ด้วย

กำหนดการลดภาษี

สินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป/ แบ่งออกเป็น 2 บัญชี

1. บัญชีลดภาษี (Inclusion List: IL) แยกเป็น 2 ประเภท

1.1 สินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) จะต้องลดภาษีเหลือ 0-5% ภายในเวลา 7 ปี (1 มกราคม 2543 สำหรับสมาชิกเดิม และ 1 มกราคม 2543-2550 สำหรับสมาชิกใหม่) ประกอบด้วยสินค้า 15 กลุ่ม ได้แก่ น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ยาง เยื่อกระดาษ ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว แคลเทดที่ทำจากทองแดง เพอร์นิเจอร์ไม้และหวาย ปูนซีเมนต์ แก๊สซิภัณฑ์ พลาสติก ผลิตภัณฑ์หนัง สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์

1.2 สินค้าลดภาษีปกติ (Normal Track) จะต้องลดภาษีเหลือ 0-5% ภายในเวลา 10 ปี (1 มกราคม 2543 สำหรับสมาชิกเดิม และ 1 มกราคม 2549-2553 สำหรับสมาชิกใหม่)

2. บัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (TEL)

สมาชิกสามารถขอยกเว้นการลดภาษีชั่วคราวสำหรับสินค้าบางรายการได้ โดยนำสินค้านั้นไว้ในบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว แต่ต้องเริ่มทยอยนำเข้ามาลดภาษีปีละ 20% ของจำนวนรายการที่ขอยกเว้นทั้งหมด โดยเริ่มนำเข้ามาลดภาษีช้ากว่ารายการใน IL 3 ปี และลดภาษีเหลือ 0-5% ภายในเวลา 7 ปี (ลดภาษี 1 มกราคม 2539-1 มกราคม 2546 สำหรับสมาชิกเดิม และ 1 มกราคม 2542-2546 ถึง 1 มกราคม 2549-2553 สำหรับสมาชิกใหม่)

สำหรับสินค้าเกษตรไม่แปรรูป เริ่มนำเข้ามาลดภาษีช้ากว่าสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป คือ เริ่มในปี พ.ศ. 2539 (สมาชิกเดิม) และปี พ.ศ. 2542-2546 (สมาชิกใหม่) แต่จะต้องสิ้นสุดพร้อมกันกับสินค้าอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป คือ ในปี พ.ศ. 2546 (สมาชิกเดิม) และปี พ.ศ. 2549-2553 (สมาชิกใหม่) ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวและอ่อนไหวสูง ทั้งนี้ การลดภาษีแบ่งออกเป็น 3 บัญชี ได้แก่

1. บัญชีลดภาษี (IL) ประเทศสมาชิกจะต้องลดภาษีสินค้าในบัญชinelongเหลือ 0-5% ภายในเวลา 7 ปี (1 มกราคม 2539-1 มกราคม 2546 สำหรับสมาชิกเดิม และ 1 มกราคม 2542-2546 ถึง 1 มกราคม 2549-2553 สำหรับสมาชิกใหม่)
2. บัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว (TEL) ประเทศสมาชิกสามารถขอยกเว้นการลดภาษีสินค้าเกษตรไม่แปรรูปเป็นการชั่วคราวได้ โดยจัดสินค้าไว้ในบัญชียกเว้นลดภาษีชั่วคราว แต่ต้องทยอยนำสินค้าในบัญชinelongเข้ามาลดภาษีในแต่ละปีเป็นจำนวนเท่า ๆ กัน และลดภาษีเหลือ 0-5% ภายในเวลา 6 ปี โดยเริ่มลดภาษีช้ากว่าสินค้าใน IL 1 ปี และสิ้นสุดพร้อมกับ IL (1 มกราคม 2540-1 มกราคม 2546 สำหรับสมาชิกเดิม และ 1 มกราคม 2543-2547 ถึง 1 มกราคม 2549-2553 สำหรับสมาชิกใหม่)
3. บัญชีอ่อนไหว (SL) จะนำเข้ามาลดภาษีช้าที่สุด และต้องลดภาษีเหลือ 0-5% ภายในเวลา 10 ปี รวมทั้งมีมาตรการพิเศษอื่น ๆ ยกเว้นสินค้าอ่อนไหวสูง (HSL) ซึ่งมีอัตราภาษีสุดท้ายสูงกว่า 5% และมีมาตรการคุ้มกันพิเศษได้

นอกจากสินค้าในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาเซียนลดอัตราภาษีระหว่างกันตามกำหนดการข้างต้น แล้ว มีสินค้าบางรายการที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม ชีวิตและสุขภาพของประชาชน ทรัพยากรอันมีค่าทางประวัติศาสตร์ สัตว์และพืช ศิลปวัตถุโบราณ ซึ่งประเทศสมาชิกไม่จำเป็นต้องนำมาตรการแต่ต้องนำสินค้านั้นไปใส่ไว้ในบัญชีหนึ่งเรียกว่า บัญชียกเว้นทั่วไป (General Exception List: GE)

เนื่องจากวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในอาเซียน ผู้นำอาเซียนได้ประกาศใช้มาตรการระยะสั้นเพื่อเร่งรัดการลงทุนจากต่างประเทศ และฟื้นฟูเศรษฐกิจที่เรียกว่ามาตรการเข้มข้น หรือ Bold Measures ซึ่งรวมถึงการเร่งรัด AFTA ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนธันวาคม 2541 โดย

- ให้ประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ ลดภาษีสินค้าในบัญชีลดภาษีทุกรายการให้เหลือ 0-5% ใน พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ต้องลดภาษีสำหรับสินค้า 60% ให้เหลืออัตรา 0% สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ ให้พยายามลดภาษีเหลือ 0-5% ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ใน พ.ศ. 2546 สำหรับเวียดนาม พ.ศ. 2548 สำหรับลาวและพม่า พ.ศ. 2550 สำหรับกัมพูชา

- ให้ประเทศสมาชิกลดภาษีลงเหลือ 0% ภายใน พ.ศ. 2553 สำหรับประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศ และภายใน พ.ศ. 2558 สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ 4 ประเทศ

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2546 ประเทศอาเซียนเดิม 6 ประเทศได้ลดภาษีสินค้าทุกรายการ ลงเหลือ 0-5% (ยกเว้นสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหว) เป็นจำนวนกว่า 49,000 รายการ โดยสินค้า 60% มีอัตราภาษีที่ 0% (สำหรับสินค้าเกษตรไม่แปรรูปที่อ่อนไหวสามารถลดภาษีลงเหลือ 0-5% ได้ถึง พ.ศ. 2553)

การยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barriers : NTBs)

นอกจากการลดภาษีแล้ว ยังมีเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่กำลังดำเนินการภายใต้ความตกลง AFTA คือ การยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณ (Quantitative Restrictions) และมาตรการที่มีใช้ภาษีอื่น ๆ (NTBs) ซึ่งความตกลง CEPT กำหนดว่าเมื่อสินค้าหนึ่ง ๆ มีการลดภาษีลงเหลือ 20% หรือต่ำกว่า ก็ต้องยกเลิกมาตรการจำกัดปริมาณนำเข้าทันที และให้ทยอยยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภาษีอื่น ๆ ภายในเวลา 5 ปีต่อมา แม้ว่าการดำเนินการเพื่อยกเลิก NTBs ระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกันไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร แต่ก็มีกำลังดำเนินการอย่างจริงจัง เริ่มจากการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีของอาเซียนรายประเทศ จัดหมวดหมู่ของมาตรการเหล่านั้นว่า มาตรการใดที่ประเทศสมาชิกสามารถกระทำได้ และมาตรการใดที่ไม่สามารถกระทำได้ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณายกเลิกมาตรการซึ่งมีลักษณะที่กีดกันการค้าโดยตรงต่อไป

ในขณะเดียวกัน อาเซียนได้เร่งปรับประสานมาตรฐานสินค้าและจัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (MRAs) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า ซึ่งเท่ากับเป็นการลดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษีสระหว่างกัน โดยได้เริ่มดำเนินการปรับประสานมาตรฐานสินค้า 20 กลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น ในส่วนของการจัดทำ MRAs นั้น อาเซียนได้จัดทำความตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมรายสาขาสำหรับอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical and Electronic Equipment) และความตกลงว่าด้วยการยอมรับร่วมว่าด้วยการรับรองการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง (ASEAN MRA on Product Registration Approvals for Cosmetics) และอยู่ระหว่างการจัดทำ MRAs สำหรับสินค้ายา และอาหาร (prepared foodstuff)

สำหรับสินค้าเกษตรได้มีการปรับประสานมาตรการด้านสุขอนามัยพืชในสินค้าเกษตร 14 ชนิด เช่น ข้าว มะม่วง มะพร้าว ชিং กาแฟ เป็นต้น และได้ปรับประสานระดับสูงสุดของสารตกค้างจากยาฆ่าแมลงในพืชผักต่าง ๆ นอกจากนี้เพื่อลดอุปสรรคและขยายการค้าในอาเซียน สำหรับวัคซีนสัตว์ อาเซียน ยังได้จัดพิมพ์ชุดคู่มือวัคซีนสัตว์ที่ประกอบด้วยคู่มือหลักเกณฑ์การรับรองห้องทดสอบ

วัคซีนสัตว์ มาตรฐานวัคซีนสัตว์ มาตรฐานอาเซียนสำหรับอุตสาหกรรมวัคซีนสัตว์ และกฎระเบียบ
การจดทะเบียนวัคซีนสัตว์ในอาเซียน

ความตกลงด้านการค้าบริการของอาเซียน

(ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS)

สมาชิกอาเซียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการค้าบริการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจ
มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงร่วมกันจัดทำและลงนามยอมรับกรอบความตกลงว่าด้วยบริการของ
อาเซียน หรือ AFAS เมื่อเดือนธันวาคม 2538 และมีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อ (1) ขยายความร่วมมือในการค้าบริการบางสาขาที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้
สมาชิกอาเซียนมากขึ้น (2) ลดอุปสรรคการค้าบริการระหว่างสมาชิก (3) เปิดตลาดการค้าบริการ
ระหว่างกลุ่มให้มากขึ้นกว่าการเปิดตลาดธุรกิจบริการที่แต่ละประเทศได้มีข้อตกลงไว้กับองค์การ
การค้าโลก (World Trade Organization: WTO) มีเป้าหมายที่จะเปิดเสรีอย่างเต็มที่ในปี 2558 (ค.ศ.
2015) โดยในการเจรจาใช้หลักเกณฑ์ กติกา และวิธีการในการเจรจาตามที่กำหนดไว้ในความตกลง
ทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ของ WTO ซึ่งได้
จัดแบ่งสาขาในการเจรจาการค้าบริการ หรือ Service Sectoral Classification List เพื่อเป็นพื้นฐาน
ในการจัดทำข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการ (ข้อผูกพันเฉพาะ) แยกเป็นสาขาย่อยของบริการที่มี
การค้าระหว่างประเทศ 12 สาขา ดังนี้

1. สาขาธุรกิจ (Business Services)

A. บริการวิชาชีพ (Professional Services)

- a. ทางกฎหมาย (Legal Services)
- b. ด้านการบัญชีและการจัดเก็บ (Accounting, Auditing and Bookkeeping

Services)

- c. ด้านภาษีอากร (Taxation Services)
- d. ด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services)
- e. ด้านวิศวกรรม (Engineering Services)
- f. Integrated Engineering Services
- g. ภูมิสถาปัตย์และการผังเมือง (Urban Planning and Landscape

Architectural Services)

- h. การแพทย์และทันตกรรม (Medical and Dental Services)
- i. รักษาสัตว์ (Veterinary Services)

j. การผดุงครรภ์ พยาบาล กายภาพบำบัด และบุคลากรทางการแพทย์ (Services Provided by Midwives, Nurses, Physiotherapists and Para-medical Personnel)

k. อื่น ๆ (Other)

B. บริการด้านคอมพิวเตอร์และที่เกี่ยวข้อง (Computer and Related Services)

a. บริการให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับการติดตั้งฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์

(Consultancy Services Related to the Installation of Computer Hardware)

b. บริการด้านการจัดทำซอฟต์แวร์ (Software Implementation Services)

c. บริการประมวลผลข้อมูล (Data Processing Services)

d. บริการฐานข้อมูล (Data Base Services)

e. อื่น ๆ (Other)

C. บริการด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Services)

a. บริการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ (R&D Services on Natural

Sciences)

b. บริการวิจัยและพัฒนาด้านสังคมและมนุษยศาสตร์ (R&D Services on Social

Sciences and Humanities)

c. บริการวิจัยและพัฒนาสหสาขา (Interdisciplinary R&D Services)

D. บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Services)

a. บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเจ้าของหรือเช่าสินทรัพย์

(Involving Own or Leased Property) เช่น บริการเช่าหรือทำสัญญาเช่าสินทรัพย์ที่พักอาศัย บริการเช่าหรือทำสัญญาเช่าสินทรัพย์ที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย การขายอาคารที่พักอาศัยและที่ดิน การขายสินทรัพย์ที่ไม่ใช่ที่พักอาศัยและที่ดิน

b. บริการด้านอสังหาริมทรัพย์บนพื้นฐานของค่าธรรมเนียมหรือสัญญา (On a Fee

or Contract Basis)

E. บริการเช่า/ลีสซิง (Rental/Leasing Services Without Operators)

a. เรือ (Relating to Ships)

b. เครื่องบิน (Relating to Aircraft)

c. อุปกรณ์การขนส่งอื่น ๆ (Relating to Other Transport Equipment)

d. เครื่องจักรและอุปกรณ์ (Relating to Other Machinery and Equipment)

e. อื่น ๆ (Other)

F. บริการทางธุรกิจอื่น ๆ (Other Business Services)

- a. บริการโฆษณา (Advertising Services)
 - b. บริการวิจัยการตลาดและการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน (Market Research and Public Opinion Polling Services)
 - c. บริการให้คำปรึกษาด้านการจัดการ (Management Consulting Service)
 - d. บริการให้คำปรึกษาด้านการผลิต (Services Related to Man. Consulting)
 - e. บริการด้านการทดสอบและการวิเคราะห์ (Technical Testing and Analysis Service)
 - f. การล่าสัตว์และป่าไม้ (Services Incidental to Agriculture, Hunting and Forestry)
 - g. ประมง (Services Incidental to Fishing)
 - h. เหมืองแร่ (Services Incidental to Mining)
 - i. บริการเพื่อการผลิตอื่นๆ (Services Incidental to Manufacturing)
 - j. บริการด้านพลังงาน (Services Incidental to Energy Distribution)
 - k. การจัดหาบุคลากร (Placement and Supply Services of Personnel)
 - l. การสืบและรักษาความปลอดภัย (Investigation and Security)
 - m. บริการให้คำปรึกษาทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค (Related Scientific and Technical Consulting Services)
 - n. การบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ (Maintenance and Repair of Equipment)
 - o. บริการทำความสะอาดอาคาร (Building-cleaning Services)
 - p. บริการถ่ายภาพ (Photographic Services)
 - q. บริการบรรจุภัณฑ์ (Packaging Services)
 - r. การพิมพ์ การประกาศ (Printing, Publishing)
 - s. บริการจัดประชุม (Convention Services)
 - t. อื่นๆ (Other)
2. บริการด้านการสื่อสาร (Communication Services)
- A. บริการไปรษณีย์ (Postal Services)
 - B. บริการด้านการท่องเที่ยว (Courier Services)
 - C. บริการโทรคมนาคม (Telecommunication Services)
 - a. บริการโทรศัพท์ (Voice Telephone Services)

- b. บริการรับ-ส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีแบบ Packet-switched (Packet-switched Data Transmission Services)
- c. บริการรับ-ส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีแบบ Circuit-switched (Circuit-switched Data Transmission Services)
- d. บริการโทรพิมพ์ (Telex Services)
- e. บริการโทรเลข (Telegraph Services)
- f. บริการโทรสาร (Facsimile Services)
- g. บริการให้เช่าวงจรสำหรับใช้เฉพาะกลุ่ม (Private Leased Circuit Services)
- h. บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail)
- i. บริการรับฝากข้อความ (Voice Mail)
- j. บริการข้อมูลออนไลน์ หรือสืบค้นฐานข้อมูล (On-line Information and Data Base Retrieval)
- k. บริการรับ-ส่งข้อมูลผ่านระบบ Electronic Data Interchange (Electronic Data Interchange (EDI))
- l. บริการโทรสารที่มีการใช้งานพิเศษเพิ่มเติมจากเดิม เช่น การจัดเก็บโทรสารเพื่อส่งต่อ หรือการจัดเก็บโทรสารเพื่อการสืบค้น (Enhanced/Value-added Facsimile Services, Incl. Store and Forward, Store and Retrieve)
- m. บริการเปลี่ยนรหัสหรือรูปแบบของข้อมูล เพื่อใช้ในระบบการรับ-ส่งข้อมูลที่แตกต่างกัน (Code and Protocol Conversion)
- n. บริการประมวลผลข้อมูลออนไลน์ ซึ่งครอบคลุมถึงการประมวลผลการทำธุรกรรมทางการเงิน (On-line Information and/or Dataprocessing (Incl.Transaction Processing))
- o. บริการอื่น ๆ (Other)
- D. บริการทัศนโสต (Audiovisual Services)
 - a. บริการผลิตวีดีทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว และการจัดจำหน่าย (Motion Picture and Video Tape Production and Distribution Services)
 - b. บริการฉายภาพเคลื่อนไหว (Motion Picture Projection Service)
 - c. บริการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Radio and Television Services)
 - d. บริการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Radio and Television Transmission Services)
 - e. การบันทึกเสียง (Sound Recording)

f. อื่น ๆ (Other)

E. อื่น ๆ (Other)

3. บริการก่อสร้างและด้านวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง (Construction and Related Engineering Services)

A. งานก่อสร้างโดยทั่วไป (General Construction Work for Buildings)

B. งานก่อสร้างทั่วไปสำหรับวิศวกรรมโยธา (General Construction Work for Civil Engineering)

C. งานติดตั้งและประกอบ (Installation and Assembly Work)

- การประกอบและเตรียมการก่อสร้าง
- งานติดตั้ง เช่น เครื่องปรับอากาศ เครื่องทำความร้อน ระบบประปา ท่อแก๊ส
- การวางสายไฟ สัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ ลิฟท์ ฉนวน เป็นต้น

D. งานก่อสร้างอาคารขั้นสุดท้ายและงานเก็บความเรียบร้อย (Building Completion and Finishing Work) เช่น การฉาบปูน ทาสี ทำพื้น ฝ้าผนัง การตกแต่งภายใน ปูกระเบื้อง ปูพรม งานไม้ เป็นต้น

E. อื่น ๆ (Other) เช่น

- งานเตรียมการก่อสร้าง ณ จุดก่อสร้าง
- การวางรากฐาน การขุดเจาะบ่อน้ำ ทำหลังคา งานคอนกรีต งานโลหะ การก่ออิฐหิน
- บริการเช่าอุปกรณ์ก่อสร้าง หรือบริการรื้อถอนอาคาร

4. บริการจัดจำหน่าย (Distribution Services)

A. บริการสำนักงานตัวแทน (Commission Agents' Services)

B. บริการค้าส่ง (Wholesale Trade Services)

C. บริการค้าปลีก (Retailing Services)

D. แฟรนไชส์ (Franchising)

E. อื่น ๆ (Other)

5. บริการการศึกษา (Educational Services)

A. บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Primary Education Services)

- ขั้นพื้นฐานก่อนวัยเรียน แต่ไม่รวมถึงบริการรับเลี้ยงเด็กซึ่งจัดอยู่ในบริการสังคม
- ระดับประถมอื่น ๆ แต่ไม่รวมถึงบริการหลักสูตรสอนอ่านหนังสือสำหรับผู้ใหญ่

B. บริการการศึกษาระดับมัธยม (Secondary Education Services)

- ระดับมัธยมทั่วไป
 - ระดับมัธยมระดับสูง
 - เทคนิคและวิชาชีพ
 - เทคนิคและวิชาชีพสำหรับคนพิการ
- C. บริการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Higher Education Services)
- เทคนิควิชาชีพชั้นสูง ซึ่งหมายถึงการศึกษาในระดับอนุปริญญา
 - ระดับอุดมศึกษาอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงการศึกษาในระดับปริญญาหรือเทียบเท่า
- D. การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) การศึกษาผู้ใหญ่เฉพาะที่อยู่นอกระบบการศึกษาปกติ ซึ่งรวมถึงการเรียนการสอนผ่านวิทยุ/โทรทัศน์
- E. การศึกษาอื่น ๆ (Other Education Services) ครอบคลุมบริการด้านการศึกษาอื่น ๆ ทั้งหมด แต่ไม่รวมถึงบริการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสันถนาการ เช่น การศึกษาที่สอนโดยโรงเรียนสอนการกีฬา-ครูสอนพิเศษตามบ้าน
6. บริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Services)
- A. บริการบำบัดน้ำเสีย/น้ำทิ้ง (Sewage Services)
- B. บริการกำจัดขยะมูลฝอย (Refuse Disposal Services)
- C. บริการด้านสุขาภิบาลและที่เกี่ยวข้อง (Sanitation and Similar Services)
- D. อื่น ๆ (Other)
7. บริการทางการเงิน (Financial Services)
- A. การประกันภัยทุกประเภทและบริการที่เกี่ยวข้อง (All Insurance and Insurance-related Services)
- a. บริการประกันชีวิต อุบัติเหตุและสุขภาพ (Life, Accident and Health Insurance Services)
- b. Non-life Insurance Services
- c. Reinsurance and Retrocession
- d. Services Auxiliary to Insurance (Including Broking and Agency Services))
- B. บริการด้านธนาคารและธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ (ยกเว้นการประกันภัย) (Banking and Other Financial Services (Excl. Insurance))
- a. การรับฝากเงินและกองทุนรวมที่มีกำหนดชำระคืน (Acceptance of Deposits and Other Repayable Funds From the Public)

- b. สินเชื่อทุกประเภท (Lending of All Types, Incl., Inter Alia, Consumer Credit, Mortgage credit, Factoring and Financing of Commercial Transaction)
- c. ลีสซิ่งทางการเงิน (Financial Leasing)
- d. บริการชำระและโอนเงิน (All Payment and Money Transmission Services)
- e. การค้ำประกันและภาระผูกพัน (Guarantees and Commitments)
- f. ตลาดแลกเปลี่ยน ไม่ว่าในตลาดหลักทรัพย์ เคาน์เตอร์ หรืออย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี (Trading for Own Account or For Account of Customers, Whether on an Exchange, in an Over-the-counter Market or Otherwise, the Following:)
- ตลาดตราสาร (Money Market Instruments (Cheques, Bills, Certificate of Deposits, Etc.))
 - แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange)
 - ตราสารอนุพันธ์ (Derivative Products Incl., But Not Limited to, Futures and Options)
 - บริการเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนและตราสารอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Rate and Interest Rate Instruments, Inclu. Products Such as Swaps, Forward Rate Agreements, etc.)
 - การโอนหลักทรัพย์ (Transferable Securities)
 - การต่อรองทางการเงิน (Other Negotiable Instruments and Financial Assets, ilncl. Bullion)
- g. Participation in Issues of All Kinds of Securities, Incl. under-writing and Placement as Agent (Whether Publicly or Privately) and Provision of Service Related to Such Issues
- h. นายหน้าทางการเงิน (Money Broking)
- i. การจัดการกองทุน (Asset Management, Such as Cash or Portfolio Management, All Forms of Collective Investment Management, Pension Fund Management, Custodial Depository and Trust Services)
- j. บริการชำระและส่งมอบสินทรัพย์ทางการเงิน (Settlement and Clearing Services for Financial Assets, Incl. Securities, Derivative Products, or and Other Negotiable Instruments)

k. การให้คำปรึกษาทางการเงินและบริการอื่น ๆ รวมถึงการวิเคราะห์ วิจัย และการให้คำแนะนำ (Advisory and Other Auxiliary Financial Services on All The Activities Listed in or Article 1B of MTN.TNC/W/50, Incl. Credit Reference and Analysis, Investment and Portfolio Research and Advice, Advice on Acquisitions and on Corporate Restructuring and Strategy)

l. การให้ เผยแพร่ จัดทำข้อมูลทางการเงิน (Provision and Transfer of Financial Information, and Financial Data Processing and Related Software by Providers of Other Financial Services)

C. อื่น ๆ (Other)

8. บริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการทางสังคม (Health Related and Social Services)

A. โรงพยาบาล (Hospital Services)

B. บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพมนุษย์ (Other Human Health Services)

C. บริการทางสังคม (Social Services)

D. อื่น ๆ (Other)

9. การท่องเที่ยวและการเดินทาง (Tourism and Travel Related Services)

A. โรงแรมและภัตตาคาร (Hotels and Restaurants (Incl. Catering))

B. บริการตัวแทนการท่องเที่ยวและบริษัททัวร์ (Travel Agencies and Tour Operators Services)

C. บริการมัคคุเทศก์ (Tourist Guides Services)

D. อื่น ๆ (Other)

10. บริการเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการกีฬา (Recreational, Cultural and Sporting Services) (Other Than Audiovisual Services)

A. บริการด้านการบันเทิง (Entertainment Services (Including Theatre, Live Bands and Circus Services))

B. บริการข่าวสาร (News Agency Services)

C. ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ และบริการวัฒนธรรมอื่น ๆ (Libraries, Archives, Museums and Other Cultural Services)

D. กีฬา และนันทนาการอื่น ๆ (Sporting and Other Recreational Services)

E. อื่น ๆ (Other)

11. บริการขนส่ง (Transport Services)

A. การขนส่งทางทะเล (Maritime Transport Services)

- a. การขนส่งผู้โดยสาร (Passenger Transportation)
- b. การขนส่งสินค้า (Freight Transportation)
- c. ให้เช่าเหมาเรือ พร้อมลูกเรือ (Rental of Vessels with Crew)
- d. การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมเรือ (Maintenance and Repair of Vessels)
- e. บริการลากจูง (Pushing and Towing Services)
- f. บริการสนับสนุนการขนส่งทางทะเล (Supporting Services for Maritime

Transport)

B. การขนส่งทางน้ำภายในประเทศ (Internal Waterways Transport)

- a. การขนส่งผู้โดยสาร (Passenger Transportation)
- b. การขนส่งสินค้า (Freight Transportation)
- c. ให้เช่าเหมาเรือ พร้อมลูกเรือ (Rental of Vessels With Crew)
- d. การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมเรือ (Maintenance and Repair of Vessels)
- e. บริการลากจูง (Pushing and Towing Services)
- f. บริการสนับสนุนการขนส่งทางน้ำในประเทศ (Supporting Services for

Internal Waterway Transport)

C. บริการขนส่งทางอากาศ (Air Transport Services)

- a. การขนส่งผู้โดยสาร (Passenger Transportation)
- b. การขนส่งสินค้า (Freight Transportation)
- c. การให้เช่าเหมาเครื่องบิน (Rental of Aircraft With Crew)
- d. การบำรุงรักษาและการซ่อมแซม (Maintenance and Repair of Aircraft)
- e. บริการที่สนับสนุนการขนส่งทางอากาศ (Supporting Services for Air

Transport)

D. การขนส่งอวกาศ (Space Transport)

E. การขนส่งทางรถไฟ (Rail Transport Services)

- a. การขนส่งผู้โดยสาร (Passenger Transportation)
- b. การขนส่งสินค้า (Freight Transportation)
- c. บริการลากจูง (Pushing and Towing Services)

d. การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมอุปกรณ์ขนส่งทางรถไฟ (Maintenance and Repair of Rail Transport Equipment)

e. บริการที่สนับสนุนการขนส่งทางรถไฟ (Supporting Services for Rail Transport Services)

F. บริการขนส่งทางถนน (Road Transport Services)

a. การขนส่งผู้โดยสาร (Passenger Transportation)

b. การขนส่งสินค้า (Freight Transportation)

c. การให้เช่ารถเพื่อการพาณิชย์ (Rental of Commercial Vehicles With Operator)

d. การบำรุงรักษาและการซ่อมแซมอุปกรณ์ขนส่งทางถนน (Maintenance and Repair of Road Transport Equipment)

e. บริการสนับสนุนการขนส่งทางถนน (Supporting Services for Road Transport Services)

G. การขนส่งทางท่อ (Pipeline Transport)

a. การขนส่งเชื้อเพลิง (Transportation of Fuels)

b. การขนส่งสินค้าอื่น ๆ (Transportation of Other Goods)

H. บริการเสริม (Services Auxiliary to All Modes of Transport)

a. การขนถ่ายสินค้า (Cargo-handling Services)

b. การเก็บรักษาและคลังสินค้า (Storage and Warehouse Services)

c. ตัวแทนการขนส่ง (Freight Transport Agency Services)

d. อื่น ๆ (Other)

I. บริการขนส่งอื่น ๆ (Other Transport Services)

12. บริการอื่น ๆ (Other Services Not Included Elsewhere) เช่น เสริมสวย รับจัดงานศพ

ทั้งนี้ ในแต่ละสาขา WTO ได้กำหนดรูปแบบของการให้บริการสำหรับเป็นหลักเกณฑ์การเปิดเขตการค้าเสรีออกเป็น 4 รูปแบบ (4 Mode of Supply) คือ

รูปแบบที่ 1: การบริการข้ามพรมแดน (Cross-border Supply) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 1 เป็นการให้บริการจากพรมแดนของประเทศสมาชิกหนึ่งไปสู่พรมแดนของประเทศสมาชิกอื่นที่เป็นลูกค้า โดยผู้ให้บริการไม่ต้องปรากฏตัวอยู่ในประเทศประเทศลูกค้า เช่น การศึกษาผ่านทางไกล บริการผ่านสื่อสารโทรคมนาคม และบริการให้คำปรึกษาผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

รูปแบบที่ 2: การบริโภคในต่างประเทศ (Consumption Abroad) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 2 เป็นการให้บริการที่เกิดขึ้นในพรมแดนของประเทศผู้ให้บริการ โดยอาศัยการเคลื่อนย้ายของผู้บริโภคเป็นเงื่อนไขสำคัญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ บริการด้านการท่องเที่ยว การออกไปรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลต่างประเทศ การไปศึกษาในต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3: การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial Presence) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 3 เป็นการเข้าไปลงทุนจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บริการในประเทศลูกค้า เช่น การจัดตั้งสาขา สำนักงานตัวแทน หรือบริษัท เป็นต้น

รูปแบบที่ 4: การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา (Presence of Natural Person) หรือเรียกว่า การค้าบริการ Mode 4 เป็นการเข้าไปทำงานหรือประกอบอาชีพในสาขาบริการด้านต่าง ๆ เป็นการชั่วคราว ในประเทศลูกค้า เช่น การเข้ามาประกอบวิชาชีพที่ปรึกษากฎหมายของนักกฎหมายชาวต่างชาติในไทย ครูต่างชาติเข้ามาให้บริการสอนภาษาในประเทศไทย เป็นต้น

ความตกลง GATS มีหลักการสำคัญที่เป็นหลักการพื้นฐาน 4 เรื่อง คือ

1. การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured-Nation Treatment: MFN) กำหนดให้สมาชิกต้องให้การปฏิบัติที่ดีที่สุดแก่สมาชิกทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม GATS ก็เปิดช่องให้สมาชิกสามารถยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามหลักการ MFN ได้ในบางกรณี
2. ความโปร่งใส กำหนดว่าหากสมาชิกจะมีการออกกฎหมาย กฎระเบียบ หรือมาตรการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อการค้าบริการ จะต้องตีพิมพ์มาตรการดังกล่าวล่วงหน้าหรืออย่างน้อยก่อนที่ จะมีผลใช้บังคับ และรายงานให้ WTO ทราบโดยเร็วอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมทั้งให้จัดตั้งจุดตอบข้อซักถาม (Enquiry Point) เพื่อให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับกฎระเบียบการค้าบริการเมื่อมีประเทศสมาชิก ร้องขอ อย่างน้อย 1 แห่ง
3. การกำหนดกฎระเบียบภายในประเทศ ให้สิทธิสมาชิกในการออกกฎหมาย หรือกฎระเบียบเพื่อใช้กำกับดูแลธุรกิจบริการในประเทศของตนได้ตลอดเวลา ตราบใดที่การกำหนดกฎระเบียบภายในดังกล่าวนำมาใช้อย่างมีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ ไม่ลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติระหว่างคนชาติและคนต่างชาติ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการโดยไม่จำเป็น
4. การเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) กำหนดให้สมาชิก WTO มีหน้าที่เข้าร่วมเจรจาเป็นรอบ ๆ ในการเจรจาแต่ละรอบ สมาชิกจะต้องลดหรือยกเลิกข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าบริการใน 2 ลักษณะ คือ ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด (Limitation to Market Access) และข้อจำกัดในการให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation to National

Treatment) อย่างไรก็ตามก็ดี GATS ให้ความยืดหยุ่นกับประเทศกำลังพัฒนา โดยยอมให้ผูกพันการเปิดตลาดในจำนวนสาขาหรือกิจกรรมที่น้อยกว่าประเทศกำลังพัฒนา

การเจรจาการค้าบริการใน WTO มี 2 เรื่องหลัก คือ การเจรจาเปิดตลาด และการเจรจาจัดทำกฎเกณฑ์ GATS กำหนดให้มีการเจรจาเพื่อจัดทำกฎเกณฑ์สำหรับการค้าบริการ ซึ่งประกอบด้วยกฎเกณฑ์ใน 4 เรื่อง ดังนี้

1. มาตรการปกป้องฉุกเฉิน (Emergency Safeguards Measures: ESM) อาเซียนมีบทบาทสำคัญในการเจรจาเรื่อง ESM โดยเป็นผู้ผลักดันให้มีกลไกปกป้องฉุกเฉินเพื่อใช้ในกรณีที่เกิดการเปิดตลาดบริการตามพันธกรณีของ WTO ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยมีแนวคิดคือ อนุญาตให้สมาชิกถอนข้อผูกพันการเปิดตลาดเป็นการชั่วคราวเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามข้อเสนองานของอาเซียนถูกคัดค้านอย่างมากจากสมาชิกบางกลุ่ม (โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้ว) โดยอ้างว่าไม่จำเป็นต้องมี ESM เนื่องจาก GATS ได้ให้ความยืดหยุ่นต่อประเทศกำลังพัฒนาแล้ว เช่น มีหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ ทั้งนี้ การเจรจาเรื่อง ESM ได้ดำเนินมาเป็นเวลายาวนานเกินกว่า 10 ปี แล้ว แต่ก็ยังไม่มีความคืบหน้า

2. การจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement) ในการเจรจาเรื่องนี้ สมาชิกมีความเห็นแตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งต้องการให้มีการเจรจาเปิดตลาดสำหรับการจัดซื้อโดยรัฐ หมายถึง อนุญาตให้สมาชิก WTO ประเทศอื่นสามารถขายหรือให้บริการแก่ภาครัฐของประเทศตนได้ โดยเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้าร่วมประมูลโครงการจัดซื้อบริการของภาครัฐ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ไม่ต้องการเจรจาเรื่องเปิดตลาด เพราะเห็นว่าการจัดซื้อโดยรัฐถือเป็นเครื่องมือของรัฐสำหรับใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเจรจาเรื่องนี้ยังไม่มีความคืบหน้า

3. การอุดหนุน (Subsidies) GATS กำหนดให้สมาชิกเจรจาจัดทำกฎระเบียบการอุดหนุนด้านการค้าบริการ เพื่อมิให้สมาชิกใช้มาตรการอุดหนุนที่ก่อให้เกิดการบิดเบือนการค้าบริการ และให้สมาชิกแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการอุดหนุนทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการ เพื่อให้ประโยชน์ในการเจรจาจัดทำกฎระเบียบด้านการอุดหนุน แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มี การแลกเปลี่ยนข้อมูลใด ๆ การเจรจาเรื่องนี้ยังไม่คืบหน้าเช่นกัน

4. การจัดทำวินัยเพื่อใช้กำกับดูแลการออกกฎเกณฑ์ภายในประเทศ (Disciplines on Domestic Regulations) เป็นเรื่องที่มีความคืบหน้ามากที่สุดในการเจรจาจัดทำกฎเกณฑ์การค้าบริการภายใต้ GATS การจัดทำวินัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจว่ากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขและกระบวนการออกใบอนุญาตการให้บริการ เงื่อนไขและกระบวนการยอมรับคุณสมบัติ

การให้บริการ และมาตรฐานทางเทคนิคของประเทศสมาชิกจะไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าบริการ โดยไม่จำเป็น ขณะนี้สมาชิก WTO อยู่ระหว่างการเจรจาเพื่อจัดทำวินัยและมีร่างเอกสารเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการหารือกันแล้ว

ในส่วนของอาเซียน ประเทศสมาชิกได้จัดทำตารางข้อผูกพันการค้าบริการของตนเอง ประกอบด้วยตารางข้อผูกพันทั่วไป และตารางผูกพันเฉพาะ โดยแต่ละประเทศยังมีสิทธิในการออกกฎระเบียบภายในประเทศของตนเพื่อกำกับดูแลธุรกิจบริการให้มีคุณภาพได้ และสมาชิกทุกประเทศต้องเข้าร่วมการเจรจาเป็นรอบ ๆ ละ 3 ปี ซึ่งภายหลังได้ลดลงเหลือรอบละ 2 ปี เพื่อทยอยผูกพันการเปิดตลาดให้มากขึ้น ทั้งสาขา (Sector) และรูปแบบการให้บริการ (Mode of Supply) รวมถึงลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อผู้ให้บริการในกลุ่มสมาชิก ที่ผ่านมามีการเจรจาไปแล้วหลายรอบ โดยการเจรจาในรอบแรก (พ.ศ. 2539–2541 และ พ.ศ. 2542–2544) มุ่งเน้นการเปิดเสรีใน 7 สาขาบริการ คือ สาขาการเงิน การขนส่งทางทะเล การขนส่งทางอากาศ การสื่อสารโทรคมนาคม การท่องเที่ยว การก่อสร้าง และสาขาบริการธุรกิจ ต่อมาในการเจรจารอบที่ 3 (พ.ศ. 2545–2547) และรอบที่ 4 (พ.ศ. 2548–2549) ได้มีการขยายขอบเขตการเจรจาเปิดเสรีให้รวมทุกสาขาบริการ นอกเหนือจากการเปิดตลาดร่วมใน 7 สาขาข้างต้นแล้ว ยังได้ริเริ่มวิธีเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการตามหลักการ ASEAN-X ด้วย กล่าวคือ ประเทศสมาชิกตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปที่มีความพร้อมจะเปิดเสรีสาขาบริการใดให้แกกันมากขึ้นก็สามารถกระทำก่อนได้ และเมื่อประเทศอื่นมีความพร้อมจึงค่อยเข้ามาร่วม โดยหวังว่าวิธีนี้จะช่วยให้การเปิดตลาดเป็นไปด้วยความรวดเร็วมากขึ้น ในปัจจุบันตารางผูกพันการค้าบริการของประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ตารางผูกพันในการเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 8¹¹ (The 8th Package of Commitment under ASEAN Framework Agreement on Services) หรือที่เรียกว่า พิธีสารอนุวัติข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 8 ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

¹¹ ข้อผูกพันเปิดตลาดชุดที่ 8 คือ ตารางข้อผูกพันที่มีการระบุธุรกิจบริการต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนสัญญาว่าจะลดเงื่อนไขหรือกฎระเบียบบางประการที่จะเป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจบริการของผู้ให้บริการหรือนักลงทุนจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น การผูกพันเงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ ไว้ในตารางข้อผูกพันก็คือการแสดงว่า ประเทศนั้น ๆ จะไม่เพิ่มเติมข้อจำกัดอื่น ๆ ที่สร้างอุปสรรคทางการค้าบริการให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นในอนาคตมากขึ้นไปกว่าที่ได้ระบุไว้ อย่างไรก็ตามประเทศสมาชิกยังคงสิทธิในการบังคับใช้กฎหมายในการกำกับดูแลธุรกิจบริการ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ด้านการควบคุมมาตรฐาน ความเป็นธรรมด้านการแข่งขัน ประโยชน์ของผู้บริโภค ความมั่นคงของชาติ ผลกระทบด้านวัฒนธรรมและประเพณี ผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยมีเงื่อนไขให้ใช้กฎหมายบังคับที่เท่าเทียมกันทั้งกับคนในชาติและคนต่างชาติ กรณีกฎหมายที่จำเป็นอย่างยิ่งหรือที่ทุกประเทศมีการใช้บังคับในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน สมาชิกก็อาจขอสงวนในตารางข้อผูกพันได้ โดยต้องมีการตกลงกับสมาชิกก่อน ในการประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านการบริการของอาเซียน (Coordinating Committee on Services: CCS) ซึ่งกฎหมายที่ไทยขอสงวนไว้โดยให้การปฏิบัติต่างระหว่างต่างชาติดกับไทย อาทิเช่น ประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น

- พิธีสารฯ และข้อผูกพันที่อยู่ในภาคผนวกท้ายพิธีสารฯ จะมีผลใช้บังคับใน 90 วัน ภายหลังจากวันที่ประเทศสมาชิกได้ลงนาม
- สำหรับประเทศสมาชิกที่ไม่สามารถแจ้งการดำเนินการตามกระบวนการภายในของตนให้แล้วเสร็จได้ภายใน 90 วัน นับจากวันที่ลงนาม สิทธิและภาระผูกพัน (Rights and Obligations) ของประเทศนั้น ๆ ภายใต้อาเซียนฯ และภาคผนวกท้ายพิธีสารฯ จะเกิดขึ้นในวันที่ประเทศสมาชิกแจ้งให้ฝ่ายเลขาธิการอาเซียนทราบเป็นลายลักษณ์อักษรว่าได้ดำเนินการตามกระบวนการภายในของตนเสร็จสิ้นแล้ว

ทั้งนี้ สำหรับข้อผูกพันฯ ที่เป็นภาคผนวกท้ายพิธีสารฯ ภายใต้อาเซียน Blueprint กำหนดเป้าหมายเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 8 ไว้จำนวน 80 สาขา โดยประเทศสมาชิกสามารถยื่นข้อผูกพันเปิดตลาดสาขาบริการจำนวน 80 สาขาไปในครั้งเดียวได้ หรือหากไม่สามารถยื่นข้อผูกพันได้ครบถ้วนในครั้งเดียว สมาชิกสามารถทยอยยื่นสาขาบริการเพิ่มเติมได้ภายหลังจากจะครบ 80 สาขา หมายความว่า ข้อผูกพันที่อยู่ในภาคผนวกซึ่งแนบท้ายพิธีสารฯ ที่จะมีการลงนามไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์ หรือประเทศสมาชิกสามารถใช้ข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 แทนไปก่อนก็ได้ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีแผนงานที่จะต้องเปิดเสรีสาขาบริการเหล่านี้เพิ่มเติมให้มากขึ้น โดยเฉพาะการลดอุปสรรคในการเข้ามาให้บริการของอาเซียนจากเดิมที่ผูกพันไว้ในข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 อาทิ จำนวนผู้ให้บริการและสัดส่วนการถือหุ้น เป็นต้น

นอกเหนือจากการเปิดตลาดการค้าบริการในรอบ AFAS แล้ว สมาชิกอาเซียนยังต้องเร่งรัดเปิดตลาดในสาขาบริการที่เป็นสาขาบริการสำคัญ (Priority Sectors) 5 สาขา ได้แก่ สาขาโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุขภาพ สาขาการท่องเที่ยว และสาขาการบิน ภายในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สาขาบริการโลจิสติกส์ ภายในปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) และเปิดเสรีบริการสาขาอื่น ๆ ทุกสาขา (Non Priority Sectors) ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

เขตการลงทุนอาเซียน (Framework Agreement on ASEAN Investment Area: AIA)

อาเซียนได้ลงนามกรอบความตกลงว่าด้วยเขตการลงทุนอาเซียน ในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนทั้งจากภายในและภายนอกอาเซียน และมีบรรยากาศการลงทุนที่เสรีและโปร่งใส ทั้งนี้จะครอบคลุมเฉพาะการลงทุนโดยตรงในสาขาการผลิต เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาดังกล่าว (Services Incidental) แต่ไม่รวมการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment)

อาเซียนเดิม 6 ประเทศ มีเป้าหมายเปิดเสรีการลงทุนและให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่นักลงทุนอาเซียน พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) และสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ หรือประเทศในกลุ่ม CLMV ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015)

หลักการที่สำคัญภายใต้ AIA

1. หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (NT) หมายถึง ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติต่อนักลงทุนอาเซียนเท่าเทียมกับที่ปฏิบัติต่อนักลงทุนที่เป็นคนชาติตน ทั้งนี้ นักลงทุนอาเซียน หมายถึง บุคคลธรรมดาที่เป็นคนชาติ (Nation) ของประเทศสมาชิกอาเซียน หรือ นิติบุคคลใดของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ลงทุนในประเทศสมาชิกอื่น โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นของคนชาติอาเซียน รวมกันแล้วอย่างน้อยที่สุดเท่ากับสัดส่วนขั้นต่ำที่กำหนดให้เป็นหุ้นคนชาติ และสัดส่วนการถือหุ้นประเภทอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในและนโยบายของชาติที่มีการพิมพ์เผยแพร่ของประเทศ ที่รับการลงทุนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนนั้น ๆ

2. หลักการว่าด้วยการเปิดตลาด (Opening-up of Industries) หมายถึง ประเทศสมาชิกจะต้องเปิดเสรีทุกอุตสาหกรรมแก่นักลงทุนสัญชาติอาเซียน แต่มีข้อยกเว้นได้ โดยประเทศสมาชิกจะต้องยื่นรายการประเภทกิจการที่ขอยกเว้นชั่วคราว (TEL) และรายการประเภทกิจกรรมที่มีความอ่อนไหว (SL) ได้ แต่ต้องมีการทบทวนเพื่อยกเลิกรายการดังกล่าว

ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน

(ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA)

เพื่อให้เป็นไปตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC Blueprint ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ 39 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2550 ได้มีมติให้คณะกรรมการความร่วมมือด้านการลงทุนอาเซียน (CCI) ทบทวนกรอบความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) และความตกลงส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Investment Guarantee Agreement: ASEAN IGA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1987 โดยผนวกให้เป็นความตกลงเต็มรูปแบบฉบับเดียว เรียกว่า ASEAN Comprehensive Investment Agreement (ACIA) การจัดทำความตกลง ACIA แล้วเสร็จในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 ได้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมร่วมระหว่างรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน และคณะกรรมการเขตการลงทุนอาเซียน ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2551 และลงนามไปเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประเทศไทย ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. การจัดทำความตกลง ACIA เป็นไปตามหลักการ (Guiding Principles) ที่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาเซียน 10 ประเทศ ดังนี้

1.1 มุ่งไปข้างหน้า ยืนยันในหลักการเดิมของความตกลง AIA และ IGA และพัฒนาให้ดีขึ้น

- มุ่งไปข้างหน้าโดยการเพิ่มข้อบทใหม่ 2 ข้อบท คือ การห้ามกำหนดข้อกำหนดให้ปฏิบัติ (Prohibition of Performance Requirements: PPR) และข้อบทว่าด้วยผู้บริหารอาวุโสและกรรมการบริหาร

- ยืนยันในหลักการเดิม เช่น การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (NT) และการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) เป็นต้น

- พัฒนาให้ดีขึ้น ในส่วนของกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนกับรัฐ (Investor State Dispute Settlement: ISDS) การโอนเงิน และการปฏิบัติต่อการลงทุน

1.2 ไม่มีการถอยหลังของข้อผูกพันภายใต้ความตกลง AIA และ IGA เดิม (No Back-tracking) ยกเว้นในกรณีที่มีการจ่ายค่าชดเชย

1.3 ให้มีการเปิดเสรีการลงทุน การคุ้มครอง การส่งเสริมการลงทุน และการอำนวยความสะดวก รวมอยู่ในความตกลงฉบับเดียว

1.4 เป็นการเปิดเสรีแบบก้าวหน้า เพื่อนำไปสู่บรรยากาศการลงทุนที่เป็นเสรี ACIA มีรูปแบบการเขียนรายการข้อสงวนที่เป็นแบบเฉพาะตัว เพียง 1 รายการ โดยจะทยอยลดข้อจำกัดในการลงทุนลงเรื่อย ๆ ให้สอดคล้องกับกำหนดการทางยุทธศาสตร์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ค.ศ. 2008-2010 2011-2013 และ 2014-2015

1.5 ให้นักลงทุนอาเซียนและนักลงทุนต่างชาติที่มีกิจการอยู่ในอาเซียนและต้องการขยายการลงทุนในอีกประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลง ACIA

1.6 การพิจารณาให้การปฏิบัติที่แตกต่างและเป็นพิเศษต่อสมาชิกใหม่ของอาเซียน เช่น การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค การสร้างขีดความสามารถ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

1.7 ให้ความยืดหยุ่นในประเด็นอ่อนไหวของแต่ละประเทศ

1.8 ตัดหลักการต่างตอบแทนที่เคยมีในความตกลง AIA ออก เพื่อให้ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ภายใต้ ACIA ได้อย่างเต็มที่

1.9 ยังคงหลักการปฏิบัติที่ดีกว่าให้เฉพาะกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เช่นเดียวกับ AIA

1.10 อนุญาตให้มีการขยายขอบเขตไปยังสาขาอื่น ๆ ในอนาคตได้

2. ขยายครอบคลุมทั้งการลงทุนโดยตรง (FDI) และลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio)

3. การเปิดเสรีให้เป็นไปตามความสมัครใจ ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเลือกเปิดในสาขา/เวลาที่พร้อม ตามกรอบเวลาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยการลดหรือยกเลิกข้อจำกัด

หรือเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน แต่ต้องไม่ออกกฎระเบียบใหม่ ๆ ที่เข้มงวดกว่า หรือสงวนเพิ่มสาขาที่ผูกพันไว้ภายใต้ความตกลง AIA เดิม ยกเว้นแต่มีการจ่ายค่าชดเชย

ครอบคลุมการเปิดเสรีการลงทุนในสาขาเกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ อุตสาหกรรมการผลิต และบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 สาขาข้างต้น แต่ไม่ครอบคลุมสาขาบริการ ทั้งนี้ ภายใต้ความตกลง AIA เดิม ไทยได้สงวนรายการสาขาการลงทุนไว้ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ยกตัวอย่างเช่น

สาขาการผลิต: ไทยสงวนสาขาการทำกิจการหนังสือพิมพ์ การผลิตเครื่องไม้แกะสลัก การผลิตเส้นไหมไทย การทอผ้าไหมไทย หรือการพิมพ์ลวดลายผ้าไหมไทย การผลิตเครื่องดนตรีไทย การผลิตเครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องทองลงหิน หรือเครื่องเซรามิก การผลิตถ้วยชามหรือเครื่องปั้นดินเผา ที่เป็นศิลปวัฒนธรรมไทย การผลิตน้ำตาลจากอ้อย การผลิตแป้งจากข้าวและพืชไร่ การผลิตไม้อัดแผ่นไม้วีเนียร์ ชิปบอร์ด หรือฮาร์ดบอร์ด และการผลิตปูนขาว

สาขาเกษตร: ไทยสงวนการทำนา ทำไร่ ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงไหม การทำนาเกลือ รวมทั้งการทำเกลือสินเธาว์ และการสีข้าว

สาขาประมง: ไทยสงวนการทำประมงเฉพาะการจับสัตว์น้ำในน่านน้ำไทยและในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย และการประมง เฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

สาขาป่าไม้: ไทยสงวนการทำป่าไม้และการแปรรูปไม้จากป่าธรรมชาติ การแปรรูปไม้เพื่อทำเครื่องเรือนและเครื่องใช้สอย และการทำป่าไม้จากป่าปลูก

สาขาเหมืองแร่: ไทยสงวนการทำเกลือหิน การทำเหมือง รวมทั้งการระเบิดหรือย่อยหิน

สาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับ 5 ภาค: ไทยสงวนสาขาบริการที่เกี่ยวข้องกับภาคการผลิต เกษตร ประมง ป่าไม้ และเหมืองแร่ ไว้ทั้งหมด เนื่องจากยังขาดความชัดเจน

4. การคุ้มครอง ครอบคลุมทุกสาขาการลงทุน รวมทั้งกิจการบริการ ในกรณีของการประติบัติต่อการลงทุนอย่างเท่าเทียมและเพียงพอ ให้การชดเชยค่าเสียหายกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบ การให้นักลงทุนสามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนได้โดยเสรี การอนุญาตให้นักลงทุนสามารถฟ้องร้องรัฐได้หากทำผิดพันธกรณีและก่อให้เกิดความเสียหายต่อการลงทุนนั้นภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2554)

โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน

(ASEAN Industrial Cooperation: AICO)

ความร่วมมือภายใต้โครงการ AICO มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมระหว่างภาคเอกชนของอาเซียน เพื่อลดต้นทุนการผลิตโดยการลดภาษีนำเข้าสินค้าสำเร็จรูป กิ่ง-

สำเร็จรูปและวัตถุดิบลงเหลือ 0-5% ทันที และเพื่อสนับสนุนการแบ่งผลิตและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมในอาเซียน

เงื่อนไขการดำเนินการ

1. ผู้ประกอบการอย่างน้อย 1 ราย ในประเทศอาเซียนประเทศหนึ่งร่วมมือกับผู้ประกอบการอีกอย่างน้อย 1 ราย ในอีกประเทศอาเซียนหนึ่ง (สามารถมีประเทศที่เข้าร่วมโครงการได้มากกว่า 2 ประเทศ) ยื่นคำร้องขอรับสิทธิประโยชน์ภายใต้ AICO ต่อหน่วยงานที่แต่ละประเทศกำหนด ซึ่งในส่วนของไทย คือ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

2. ต้องมีหุ้นคนชาติที่บริษัทนั้นตั้งอยู่อย่างน้อย 30%

3. ต้องชี้แจงเหตุผลว่าจะร่วมมือกันอย่างไร

สิทธิประโยชน์

1. ใน พ.ศ. 2548 สินค้าและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตภายใต้โครงการ AICO เสียภาษีนำเข้าในอัตรา 0%

2. สินค้านั้นได้รับการยอมรับเสมือนเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศ

3. สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ที่มีใช้ภาษีได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของประเทศที่ให้สิทธิประโยชน์

4. ไม่ถูกจำกัดด้วยระบบโควต้าหรือมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี

ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน

ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอาเซียนได้เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ASEAN Committee on Science and Technology: COST) เมื่อปี พ.ศ. 2521 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสมาชิกอาเซียน และได้กำหนดสาขาความร่วมมือเป็น 9 สาขา โดยมีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละสาขา ดังนี้

1. คณะอนุกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร (Sub Committee on Food Science and Technology: SCFST)

2. คณะอนุกรรมการด้านเทคโนโลยีชีวภาพ (Sub Committee on Biotechnology: SCB)

3. คณะอนุกรรมการด้านอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Sub Committee on Microelectronics and Information Technology: SCMIT)

4. คณะอนุกรรมการด้านเทคโนโลยีวัสดุศาสตร์ (Sub Committee on Material Science and Technology: SCMST)

5. คณะอนุกรรมการด้านการวิจัยพลังงานนอกแบบ (Sub Committee on Non-conventional Energy Research: SCNCER)

6. คณะอนุกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางทะเล (Sub Committee on Marine Science and Technology: SCMSAT)

7. คณะอนุกรรมการด้านอุตุนิยมวิทยาและธรณีฟิสิกส์ (Sub Committee on Meteorology and Geophysics: SCMG)

8. คณะอนุกรรมการด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Sub Committee on Science and Technology Infrastructure and Resources Development: SCIRD)

9. คณะอนุกรรมการด้านเทคโนโลยีอวกาศและการประยุกต์ (Sub Committee on Space Technology and Applications: SCSTA)

แผนปฏิบัติการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Plan of Action on Science and Technology) มีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อบรรลุ ASEAN Vision 2020 ซึ่งในแผนปฏิบัติการฯ ฉบับล่าสุด (ค.ศ. 2000-2006) มีเนื้อหาสำคัญดังนี้

1. สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. เน้นโครงการที่มีลักษณะ ASEAN-help-ASEAN ให้มีความสำคัญกับประเทศสมาชิก ที่ด้อยพัฒนา
3. เสริมสร้างชุมชนวิทยาศาสตร์ที่มีความสามารถ
4. เสริมสร้างระบบที่จะผลักดันการทำงานนวัตกรรม
5. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างยั่งยืน ผ่านการลงทุนและการสร้างรายได้

COST จะมีการประชุมเป็นประจำปีละ 2 ครั้ง นอกจากนี้มีการประชุมรัฐมนตรีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting on Science and Technology: AMMST) อย่างเป็นทางการเป็นประจำทุก 2 ปี และอย่างไม่เป็นทางการทุกปี

COST ได้จัดตั้งกลไกเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ที่สำคัญคือการจัดงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาเซียน (ASEAN Science and Technology Week: ASTW) ซึ่งจะจัดทุก 3 ปี การจัด ASTW เป็นวิธีหนึ่งที่จะระดมทุนจากภาคเอกชน

(www.mfa.go.th/internet/document/1717.doc)

ความร่วมมือด้านการเงินการคลัง

อาเซียนได้จัดตั้งระบบระวังภัยอาเซียน (ASEAN Surveillance Process) ขึ้น เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2541 เพื่อสอดส่องดูแลภาวะเศรษฐกิจและการเคลื่อนย้ายเงินทุนในภูมิภาค โดยให้มีการหารือและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจประเทศสมาชิกในภูมิภาคและในโลก โดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ได้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและเงินทุนโดยการจัดการฝึกอบรมด้านเทคนิคแก่เจ้าหน้าที่ประเทศสมาชิก และในการจัดตั้ง ASEAN Surveillance Technical Support Unit ในสำนักงานเลขาธิการอาเซียนเพื่อสนับสนุนระบบดังกล่าว

อาเซียนได้เห็นชอบเรื่องการเสริมสร้างกลไกสนับสนุนและแก้กฎระหว่างกันภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Enhancing self-help and support mechanism in East Asia) โดยได้กำหนดแนวทางความร่วมมือกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่สำคัญ ดังนี้

1. จัดทำความตกลงทวิภาคีด้านการแลกเปลี่ยนการซื้อ ขาย เงินตราหรือหลักทรัพย์ต่างประเทศ
2. หารือเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบเตือนภัยในภูมิภาค
3. การแลกเปลี่ยนการหารือเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาค

ความริเริ่มเชียงใหม่ (Chiang Mai Initiative) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2543 เป็นการปรับปรุงความตกลงแลกเปลี่ยนเงินตราอาเซียน (ASEAN Swap Arrangement: ASA) ในด้านโครงสร้าง รูปแบบและวงเงิน และให้เสริมด้วยเครือข่ายความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี (Bilateral Swap Arrangement: BSA) โดยได้ขยายให้ ASA รวมประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศแล้ว รวมทั้งขยายวงเงินเป็นจำนวน 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2543

ในส่วนของไทย ได้ลงนามในความตกลง BSA กับ (1) ญี่ปุ่น ในวงเงิน 3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2544 กับ (2) สาธารณรัฐประชาชนจีน ในวงเงิน 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2544 และกับ (3) สาธารณรัฐเกาหลี ในวงเงิน 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2545

ความตกลง BSA ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นและกับจีน เป็นลักษณะ One-way Swap กล่าวคือ ประเทศทั้งสองจะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยในการขอกู้ยืมแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างเงินบาทและเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ความตกลง BSA ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐเกาหลีเป็นลักษณะ Two-way Swap กล่าวคือ ทั้งไทยและสาธารณรัฐเกาหลีจะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการขอกู้ยืมแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างเงินบาทกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยและสาธารณรัฐเกาหลีสามารถดำเนินธุรกรรมขอซื้อเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐและขายเงินสกุลท้องถิ่น

ระหว่างกันได้ โดยในเวลาต่อมาประเทศผู้ซื้อจะต้องซื้อคืนเงินสกุลท้องถิ่นและขายคืนเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐให้แก่ประเทศผู้ให้กู้

การจัดทำความตกลง BSA ในกรอบอาเซียน+3 มีความคืบหน้า ดังนี้

- ประเทศอาเซียนที่จัดทำ BSA ครบสมบูรณ์แล้ว: ไทย และ มาเลเซีย
- อยู่ระหว่างการเจรจา: จีน-ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น-อินโดนีเซีย และ ญี่ปุ่น-สิงคโปร์
- ประเทศในกลุ่ม+3 ที่จัดทำ BSA ระหว่างกันแล้ว: จีนกับญี่ปุ่น จีนกับสาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่นกับสาธารณรัฐเกาหลี

เกาหลี ญี่ปุ่นกับสาธารณรัฐเกาหลี

ความร่วมมือด้านการเกษตร ป่าไม้อาเซียน

ครอบคลุมความร่วมมือในด้านประมง ป่าไม้ ปศุสัตว์ พืช และอาหาร เพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการฮานอย (Ha Noi Plan of Action) ที่มุ่งส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหารและความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในด้านอาหาร การเกษตรและผลผลิตป่าไม้ โดยจะจัดการประชุมเป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 ครั้ง เริ่มจากการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Official Meeting: SOM) และระดับรัฐมนตรีด้านการเกษตรและป่าไม้ (ASEAN Ministers on Agriculture and Forestry: AMAF) 1 ครั้ง หลังจากนั้นจะเป็นการประชุม Special SOM AMAF อีก 1 ครั้ง ที่ผ่านมามีการประชุมมาแล้ว 24 ครั้ง ประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่และเกี่ยวข้องกับระหว่างภาคส่วน เช่น ความมั่นคงด้านอาหาร การบรรเทาผลกระทบและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสาขาเกษตรและป่าไม้ รวมถึงมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช ยังเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก

ความคิดริเริ่มเพื่อไปสู่การบรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มของอาเซียน

การปรับประสานด้านคุณภาพและมาตรฐาน การรับรองความปลอดภัยของอาหาร และการจัดทำระบบการรับรองคุณภาพสินค้าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จะทำให้สินค้าเกษตรของอาเซียนพร้อมที่จะแข่งขันในตลาดโลก โดยการเสนออาหารที่ปลอดภัย มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐาน ปัจจุบัน อาเซียนอยู่ระหว่างการพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร (Good Agricultural Practices: GAP) มาตรฐานในการผลิต การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร การกำหนดระดับปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดในอาหารที่ยอมรับได้ของอาเซียน (Maximum Residue Limits: MRL) สำหรับยาฆ่าแมลง เกณฑ์ในการรับรองสินค้าปศุสัตว์ และการทำปศุสัตว์ (Criteria for Accreditation of Livestock and Livestock Products Enterprises) แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการสำหรับกุ้ง (Guideline for Good Management Practices for Shrimp) และข้อควรปฏิบัติสำหรับการประมงที่มีความรับผิดชอบ (A

Code of Conduct for Responsible Fisheries) โดยจะนำข้อกำหนดดังกล่าวทั้งหมดมาใช้ในอ้างอิงสำหรับการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติและเรื่องที่มีความสำคัญลำดับแรก เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการเกษตรของแต่ละประเทศ

การเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารยังคงเป็นเป้าหมายพื้นฐานของอาเซียน และเพื่อตอบสนองต่อความกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคที่เพิ่มขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา อาเซียนได้ให้การรับรองแถลงการณ์อาเซียนว่าด้วยความมั่นคงด้านอาหาร (ASEAN Statement on Food Security) แผนนโยบายบูรณาการความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (ASEAN Integrated Food Security: AIFS) และแผนกลยุทธ์ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (Strategic Plan of Action on ASEAN Food Security: SPA-FS) เพื่อส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในระยะยาว และปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ ยังมีความคิดริเริ่มอื่น ได้แก่ ASEAN Multi-sectoral Framework on Climate Change (AFCC): Agriculture and Forestry towards Food Security โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสาขาเกษตรและป่าไม้

ป่าไม้ยังคงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญมากของภูมิภาคอาเซียน ในแง่ของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมถึงสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การส่งเสริมการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management: SFM) การบังคับใช้กฎหมายไม่ให้มีการทำไม้ผิดกฎหมาย (Forest Law Enforcement and Governance) และการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการตัดไม้ทำลายป่า และการทำให้ป่าเสื่อมโทรม (Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation: REDD) จึงเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจและเป็นเรื่องที่สำคัญลำดับแรกของอาเซียน ด้วยเหตุนี้ อาเซียนจึงได้จัดทำแนวทางปฏิบัติ เกณฑ์และตัวชี้วัด ดังนี้

1. เกณฑ์และตัวชี้วัดของอาเซียนสำหรับการบริหารจัดการป่าเขตร้อนอย่างยั่งยืน ครอบคลุมถึงรูปแบบในการติดตาม การประเมินผล และการรายงาน
2. แนวทางปฏิบัติของอาเซียนในการดำเนินงานตามข้อเสนอของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยป่าไม้ (Intergovernmental Panel on Forests/Intergovernmental Forum on Forest: IPF/IFF)
3. แนวทางปฏิบัติของอาเซียนในการรับรองการป่าไม้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน (ASEAN Guidelines on Phased Approach to Forest Certification: PAFC)
4. เกณฑ์และตัวชี้วัดของอาเซียนสำหรับความถูกต้องตามกฎหมายของป่าไม้

นอกจากนี้ อาเซียนยังยืนยันพันธกรณีในการต่อต้านการตัดไม้จากป่าโดยผิดกฎหมายและเกี่ยวข้องกับการค้า ตามที่ระบุไว้ในแถลงการณ์ของรัฐมนตรีเกษตรและป่าไม้ของอาเซียนว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายไม่ให้มีการทำไม้ผิดกฎหมายในอาเซียน

กรอบแผนงานบูรณาการความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (AIFS) และแผนกลยุทธ์ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (SPA-FS)

เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารในระยะยาว และเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในอาเซียน ผู้นำอาเซียนได้ให้การรับรองกรอบแผนงานบูรณาการความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (ASEAN Integrated Food Security (AIFS) Framework) และแผนกลยุทธ์ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน (Strategic Plan of Action on ASEAN Food Security: SPA-FS) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ในปี 2552 โดยกรอบแผนงาน AIFS และ SPA-FS เป็นการวางแผนงานสำหรับช่วงเวลา 5 ปี (ปี 2552-2556) เพื่อกำหนดมาตรการ กิจกรรม และระยะเวลาในการส่งเสริมความร่วมมือในการดำเนินงานและการติดตาม

องค์ประกอบหลักของ AIFS

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านอาหารที่กำลังเกิดขึ้น เช่น การพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความมั่นคงด้านอาหารถือเป็นส่วนหนึ่งในกรอบ AIFS ด้วย รัฐมนตรีเกษตรและป่าไม้ของอาเซียนได้ตกลงให้จัดตั้งกลไกในการดำเนินงานและติดตามผลตามกรอบงาน AIFS และ SPA-FS โดยประสานงานร่วมกับคณะทำงานรายสาขาของอาเซียนที่เกี่ยวข้อง การหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียในระดับประเทศและภูมิภาค ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความร่วมมือและทำให้ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมความรู้ลึกเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ อาเซียนยังจำเป็นต้องส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรผู้บริจาค เช่น องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agricultural Organization) ธนาคารโลก (World Bank) สถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (International Rice Research Institute) กองทุนระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม (International Fund for Agricultural Development) และธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank)

ความปลอดภัยของอาหาร

ในช่วงปีที่ผ่านมา อาเซียนได้ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างระบบและกระบวนการในการควบคุมคุณภาพของอาหาร เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายอาหารที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และมีความปลอดภัย ที่เสริมมากขึ้นในภูมิภาค โดยที่สินค้าอาหารและเกษตรของอาเซียนมีคุณภาพตาม

มาตรฐานสากลจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลก อาเซียนจึงเน้นความสำคัญเรื่องการปรับประสานคุณภาพและมาตรฐาน การรับรองความปลอดภัยของอาหาร รวมถึงการจัดทำระบบการรับรองสินค้าอาหารและเกษตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

มาตรการหลักในการส่งเสริมความปลอดภัยของอาหาร

ในปี 2549 อาเซียนได้ให้การรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของอาเซียนสำหรับผักและผลไม้สด (ASEAN Good Agricultural Practices for Fresh Fruit and Vegetables: ASEAN GAP) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการผลิต การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ในอาเซียน การปฏิบัติตามที่ระบุไว้ใน ASEAN GAP มีเป้าหมายเพื่อให้มั่นใจว่าผักและผลไม้ที่ผลิตได้ในอาเซียนมีความปลอดภัยในการรับประทานและมีคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้บริโภค นอกจากนี้ ASEAN GAP ยังทำให้มั่นใจได้ว่าอาหารถูกผลิตและจัดการในลักษณะที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิการของแรงงานในสาขาเกษตรและอาหาร จนถึงปัจจุบัน อาเซียนได้กำหนดมาตรฐานค่าสารพิษตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits: MRL) ของอาเซียน สำหรับสารกำจัดศัตรูพืช 61 ชนิด จำนวน 775 มาตรฐาน รวมทั้งได้ให้การรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรของอาเซียน สำหรับมะม่วง สับปะรด ทุเรียน มะละกอ ส้มโอ และเงาะ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลไม้นี้มีความปลอดภัย โดยมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมต่อผู้บริโภค หลังจากผ่านขั้นตอนการเตรียมการและการบรรจุหีบห่อแล้ว นอกจากนี้ อาเซียนได้ให้การรับรองมาตรฐานอาเซียนสำหรับวัคซีนสัตว์ 49 มาตรฐาน เกณฑ์ในการรับรองการทำปศุสัตว์ 13 เกณฑ์ (Criteria for accreditation of livestock establishments) และเกณฑ์ในการรับรองสินค้าปศุสัตว์ 3 เกณฑ์ เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่ปรับประสานแล้วของอาเซียน

ความคืบหน้าอื่น ๆ ในสาขาเกษตรและประมง คือ อาเซียนอยู่ระหว่างการเสริมสร้างเครือข่ายการทดสอบอาหารที่ผลิตจากพืชที่ดัดแปรพันธุกรรม การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติในการบริหารจัดการที่ดีสำหรับกุ้ง การพัฒนาข้อควรปฏิบัติสำหรับการประมงที่มีความรับผิดชอบ (A Code of Conduct for Responsible Fisheries) และการดำเนินงานตามระบบการวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) ในการผลิตอาหารทะเลและผลิตภัณฑ์ประมง

ในปี 2547 อาเซียนได้จัดตั้งเครือข่ายกลางด้านความปลอดภัยอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Safety Network) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐของประเทศสมาชิกอาเซียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความปลอดภัยของอาหาร

การต่อสู้กับภัยคุกคามจากไข้หวัดนก (Avian Influenza)

การแพร่ระบาดของไข้หวัดนกในช่วงปีที่ผ่านมาทำให้อาเซียนต้องเพิ่มความสนใจในประเด็นความปลอดภัยของอาหารในภูมิภาค และเนื่องจากการเกิดโรคไข้หวัดนกในคนมีความเชื่อมโยงกับการสัมผัสโดยตรงกับสัตว์ปีกที่ตายแล้ว หรือเป็นโรคในช่วงที่ทำการฆ่าและการประกอบอาหาร อาเซียนจึงต้องส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเสริมสร้างศักยภาพ การรับรองความปลอดภัยของอาหาร และการบริหารจัดการสัตว์ปีกมีมาตรฐานเดียวกัน โดยดำเนินการร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ประเทศผู้บริจาค และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties: OIE)

กรอบแผนงานรายสาขาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความปลอดภัยอาหารของอาเซียน (AFCC)

รายงานและการศึกษาจากหลายแห่ง ระบุว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากที่สุดของโลก เนื่องจากการมีแนวชายฝั่งทะเลยาว มีความหนาแน่นของประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลสูง และมีการพึ่งพาการเกษตร ประมง ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่นสูง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นในทุกสาขา โดยเฉพาะสาขาเกษตรและป่าไม้ซึ่งได้รับผลกระทบสูงมาก ดังนั้น ภัยคุกคามของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจจึงกลายเป็นเรื่องที่อาเซียนให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก อย่างไรก็ตาม ยังมีความเป็นไปได้ในการใช้มาตรการปรับตัวและบรรเทาผลกระทบดังกล่าว เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายนี้ และจากการที่อาเซียนตระหนักถึงศักยภาพในการเสริมสร้างความยืดหยุ่นของประชาชนและระบบนิเวศน์ รวมทั้งเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยความร่วมมือกัน อาเซียนจึงได้จัดทำกรอบแผนงานรายสาขาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความปลอดภัยอาหารของอาเซียน (ASEAN Multi-sectoral Framework on Climate Change and Food Safety: AFCC)

แนวความคิดริเริ่มในการจัดทำกรอบแผนงาน AFCC

รัฐมนตรีเกษตรและป่าไม้อาเซียนได้ให้การรับรองกรอบแผนงาน AFCC เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2552 ครอบคลุมสาขาเกษตร ประมง ปศุสัตว์ และป่าไม้ รวมถึงสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และพลังงาน ขอบเขตที่ครอบคลุมกว้างขวางของ AFCC แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างสาขา (Cross Sectoral Issue) ดังนั้น ความร่วมมือระหว่างสาขาต่าง ๆ ในการดำเนินมาตรการปรับตัวและบรรเทาผลกระทบจึงเป็น

เรื่องจำเป็น ด้วยเป้าหมายเพื่อให้เกิดความปลอดภัยของอาหารผ่านทางการใช้ที่ดิน ป่าไม้ น้ำ และทรัพยากรทางน้ำอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ โดยการลดความเสี่ยงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้มากที่สุด AFCC ได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

- การประสานงานเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การปรับตัวและบรรเทาผลกระทบ
- ความร่วมมือในการดำเนินมาตรการปรับตัวและบรรเทาผลกระทบ

การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM)

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ของการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM) คือ เพื่อส่งเสริมการจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนในอาเซียนและกำจัดการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม เช่น การตัดไม้ที่ผิดกฎหมายและเกี่ยวข้องกับการค้าโดยการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร การถ่ายทอดเทคโนโลยี การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่สาธารณะ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการบังคับใช้กฎหมายและหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM) รัฐมนตรีเกษตรและป่าไม้อาเซียนได้ให้การรับรองเกณฑ์และตัวชี้วัดของอาเซียน (ASEAN Criteria and Indicators: C&I) ในการจัดการป่าไม้เขตร้อนอย่างยั่งยืน รวมถึงรูปแบบในการติดตามการประเมินผล และการรายงาน (Monitoring, Assessment and Reporting: MAR) ของ SFM โดย C&I ถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้ประเทศสมาชิกอาเซียนใช้เป็นกรอบในการกำหนดนิยามการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน และการประเมินความคืบหน้าในการดำเนินการไปสู่เป้าหมายของ SFM นอกจากนี้ ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ทราบถึงแนวโน้มในสาขาป่าไม้และผลกระทบจากการแทรกแซงการจัดการป่าไม้ รวมทั้งช่วยสนับสนุนการตัดสินใจด้านนโยบายป่าไม้ของประเทศ เป้าหมายสูงสุดของเครื่องมือดังกล่าว คือ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการป่าไม้ที่ดี และสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อาเซียนยังได้จัดทำรูปแบบการติดตามประเมินผลและรายงาน (MAR) ทั้งแบบ Online และ Offline สำหรับ SFM เพื่อช่วยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนติดตามความคืบหน้าของ SFM ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (SFM) การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้และหลักธรรมาภิบาล (Forest Law Enforcement and Governance: FLEG) เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อน และเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการไปสู่การจัดการป่าไม้ที่ดีขึ้น ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าว อาเซียนจึงได้ให้การรับรองแผนงานด้าน FLEG (ปี 2551-2558) เป้าหมายโดยรวมของการดำเนินการ FLEG คือ มีการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนเพื่อเสริมสร้างอุปทานป่าไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมายและยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการค้าสินค้าป่าไม้ที่มีการแข่งขันกันในตลาด อันนำไปสู่การลดความยากจนในภูมิภาค ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของแผนงาน FLEG คือ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายและหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริม

การค้าภายในและภายนอกอาเซียน รวมถึงความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวของสินค้าป่าไม้ของอาเซียน ในการนี้ อาเซียนได้ให้การรับรองแนวทางปฏิบัติของอาเซียนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนในการรับรองการป่าไม้ (ASEAN Guidelines on Phased Approach to Forest Certification: PACT) รวมถึงเกณฑ์และตัวชี้วัดของอาเซียนสำหรับความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ที่ตัดจากป่า เพื่อสนับสนุนความคิดริเริ่มในการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้และหลักธรรมาภิบาล (FLEG) อาเซียนได้ยืนยันพันธกรณีในการต่อต้านการทำไม้ที่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าตามที่ระบุไว้ในแถลงการณ์รัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้และหลักธรรมาภิบาลในอาเซียน

(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

ความร่วมมือด้านการขนส่ง (ASEAN Transport Cooperation)

ความร่วมมือด้านการคมนาคมขนส่งของอาเซียน ในปัจจุบันนอกจากจะได้มีการตกลงจัดทำโครงข่ายทางหลวงอาเซียน 23 สายทางทั่วทั้งภูมิภาคแล้ว ยังได้มีการกำหนดมาตรฐานทางหลวงอาเซียนและให้ประเทศสมาชิกดำเนินการยกระดับทางหลวงแห่งชาติภายในประเทศที่ได้รับการกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงอาเซียนให้มีสภาพอย่างน้อยตามมาตรฐานขั้นต่ำของทางหลวงอาเซียน (ถนนลาดยาง 2 ช่องจราจร) ภายในปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) และขยายเป็นทางหลวง 4 ช่องจราจรในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)

กรอบความตกลงอาเซียนว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (ASEAN Framework Agreement on the Facilitation of Goods in Transit)

เป็นกรอบในการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนในอาเซียน ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้การค้าภายในได้ AFTA ขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง จะให้สิทธิในการขนส่งสินค้าผ่านแดน (Transit) ไปยังประเทศที่สาม โดยประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศที่ถูกผ่านแดนจะต้องอำนวยความสะดวกให้กับประเทศอื่น ไม่มีการเปิดตรวจสินค้าโดยไม่จำเป็น ไม่มีการจัดเก็บภาษีสินค้านำเข้าจากสินค้าผ่านแดน และไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนพาหนะในการขนส่งสินค้า ทั้งนี้ อาเซียนได้จัดทำพิธีสารแนบท้ายอีก 9 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 การกำหนดเส้นทางการขนส่งผ่านแดนและจุดอำนวยความสะดวก

ฉบับที่ 2 การกำหนดด้านพรมแดนสำหรับเข้าออก

ฉบับที่ 3 ประเภทและปริมาณของรถ

ฉบับที่ 4 ข้อกำหนดทางเทคนิค

ฉบับที่ 5 แผนแห่งกลุ่มประเทศอาเซียนว่าด้วยการประกันภัยรถยนต์ภาคบังคับ

ฉบับที่ 6 จุดผ่านแดนสำหรับรถไฟและสถานีชุมทาง

ฉบับที่ 7 ระบบศุลกากรในการผ่านแดน

ฉบับที่ 8 มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

ฉบับที่ 9 สินค้าอันตราย

ความช่วยเหลือประเทศสมาชิกใหม่ภายใต้กรอบความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI)

ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการครั้งที่ 4 ที่สิงคโปร์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2543 เห็นชอบกับข้อเสนอของสิงคโปร์ในเรื่อง “ความริเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน” (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อเป็นกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคระหว่างประเทศพัฒนาแล้วในอาเซียนกับประเทศสมาชิกใหม่ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม (CLMV) เพื่อส่งเสริมการรวมตัวของอาเซียน และลดช่องว่างด้านการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิก หลังจากนั้นได้มีการจัดทำ IAI Work Plan ประกอบด้วยความร่วมมือใน 4 สาขา คือ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค มีกรอบเวลา 7 ปี คือ ค.ศ. 2002-2008 รวมทั้ง ข้อเสนอโครงการ IAI 51 โครงการ ซึ่งที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 8 ที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ได้ให้การรับรองทั้ง IAI Work Plan และโครงการ IAI แล้ว และเกาหลีใต้ประกาศจะให้เงินสนับสนุนโครงการ IAI ที่สำคัญ 3-4 โครงการเป็นจำนวน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ประเทศไทยได้เสนอจัดทำโครงการร่วมด้านการพัฒนาขีดความสามารถของข้าราชการสำหรับประเทศ CLMV (Joint IAI Project on Capacity Building for Civil Service) ซึ่งฝ่ายไทยรับจะจัดการฝึกอบรมใน 2 ส่วน คือ (1) การจัดสัมมนาสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย 1 ครั้ง และ (2) การจัดฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน 4 หลักสูตร โดยพร้อมร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นที่อาจส่งผู้เชี่ยวชาญมาร่วมจัดการฝึกอบรม หรือรับจัดฝึกอบรมให้ข้าราชการ CLMV ในหลักสูตรอื่น ๆ

ประเทศสมาชิกเดิม 6 ประเทศได้เห็นชอบในการดำเนินโครงการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (ASEAN Integration System of Preferences: AISP) แก่ประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน ภายใต้กรอบ AFTA เพื่อกระตุ้นและพัฒนาระบบและศักยภาพทางการค้าของประเทศเหล่านี้ให้สอดคล้องและทัดเทียมกับประเทศสมาชิกเดิม โดยเป็นการดำเนินการในลักษณะการให้ฝ่ายเดียวและในระดับทวิภาคีระหว่างประเทศผู้ให้กับประเทศผู้รับ โดยเริ่มดำเนินการในเดือนมกราคม 2545

ความร่วมมือด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของอาเซียน (ASEAN Small and Medium Enterprises: ASEAN SMEs)

เป็นการมุ่งส่งเสริมบทบาทและพัฒนา ASEAN SMEs ให้มีความสามารถในการแข่งขันซึ่งหาก SMEs ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ก็จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการเติบโตของระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป

จากการประชุมคณะทำงานอาเซียนด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม-1 สิงหาคม 2545 ที่ประชุมได้พิจารณาเอกสาร Policy Blueprint for the ASEAN SMEs Development Decade 2002-2012 ซึ่งจัดทำโดยสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อกำหนดทิศทางและยกระดับมาตรฐาน SMEs ของอาเซียน สรุปข้อเสนอของสำนักเลขาธิการอาเซียน ได้ว่า SMEs จะต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการทำธุรกิจ โดยต้องมองว่าการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันเป็นในลักษณะข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ดังนั้น SMEs ในแต่ละประเทศจะต้องเร่งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ใน 6 ด้าน คือ

1. การเป็นผู้ประกอบการที่ดี
2. เน้นการเติบโตของธุรกิจ
3. เน้นการผลิตสู่ตลาดต่างประเทศ
4. มุ่งพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ
5. เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต
6. สร้างเครือข่ายธุรกิจทั้งในระหว่างกลุ่มธุรกิจประเภทเดียวกันและระหว่างธุรกิจในสายที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาช่วยเสริม อย่างไรก็ตาม ได้เน้นว่าการยกระดับ SMEs ทั่วอาเซียน จำเป็นต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ความร่วมมือทางด้านการกำหนดด้านมาตรฐานให้สอดคล้อง

ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ครั้งที่ 24 ระหว่างวันที่ 22-26 ตุลาคม 2535 ที่กรุงมะนิลา ได้มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านคุณภาพและมาตรฐาน (ASEAN Consultative Committee for Standards and Quality: ACCSQ) ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ACCSQ ได้รับการยอมรับจากองค์กรด้านมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Organisation for Standardization: ISO) ว่าเป็นองค์กรด้านมาตรฐานในระดับภูมิภาคของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ACCSQ จัดตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการยกเลิกมาตรการกีดกันการค้าทางด้านเทคนิคต่าง ๆ (Technical Barriers to Trade: TBT) เพื่อทำให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิก

อาเซียนขยายตัวมากขึ้น ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 6 ในปี พ.ศ. 2541 ได้เห็นพ้องให้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้ ACCSQ ให้เป็นไปตามทิศทางที่ระบุไว้ใน Hanoi Plan of Action โดยให้มีการดำเนินการ ดังนี้

- ปรับมาตรฐานสินค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สำหรับสาขาที่มีความสำคัญในอันดับต้นจำนวน 20 สาขา โดยเริ่มในปี พ.ศ. 2543 และดำเนินการปรับกฎระเบียบในปี พ.ศ. 2548
 - ดำเนินการตามกรอบความตกลงเรื่องการยอมรับร่วม (MRAs) โดยให้เริ่มในสาขาที่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญ โดยให้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542
 - ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านเทคนิคและการทดลองในห้องปฏิบัติการโดยยึดตามขั้นตอนและแนวทางตามมาตรฐาน
 - สนับสนุนเครือข่ายข้อมูลทางด้านมาตรฐานและกฎระเบียบทางด้านเทคนิคโดยใช้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อยกระดับและปรับความรู้ให้เข้ากับกฎระเบียบภายใต้ WTO
- ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ได้ลงนามในกรอบความตกลง MRAs เมื่อเดือนธันวาคม 2541 ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 6 ซึ่งความตกลงดังกล่าวเป็นการวางกรอบในการเจรจาจัดทำ MRAs สำหรับสาขาเฉพาะ โดยเริ่มจากด้านผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องสำอาง ยา อุปกรณ์โทรคมนาคม และ Prepared Foodstuff ซึ่งมีความคืบหน้าดังนี้
- ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์: ได้มีการลงนามความตกลงการยอมรับร่วมรายสาขาผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของอาเซียนเมื่อเดือนเมษายน 2545 โดยจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2546 สำหรับประเทศกัมพูชา ลาว มาเลเซีย และสิงคโปร์ ประเทศบรูไน อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม จะเข้าร่วมในปี พ.ศ. 2546 ส่วนฟิลิปปินส์และเมียนมาร์จะเข้าร่วมในปี พ.ศ. 2547
 - เครื่องสำอาง: คณะทำงานด้านผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้จัดทำเอกสารด้านเทคนิค 7 ฉบับ สำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของอาเซียนให้ใช้มาตรฐานเดียวกัน อาทิ ขั้นตอนการจดทะเบียน ฉลาก การระบุส่วนประกอบ เป็นต้น และได้จัดทำ Agreement on ASEAN Harmonized Cosmetic Regulatory Scheme เสร็จสิ้นแล้ว ซึ่งผ่านความเห็นชอบของที่ประชุม AEM ครั้งที่ 34 เมื่อ 12 กันยายน 2545 ขณะนี้รอการลงนาม
 - อุปกรณ์โทรคมนาคม: เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2544 ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีด้านการคมนาคม (TELMIN) ได้ให้การรับรอง MRA ในสาขาดังกล่าว และเรียกร้องให้มีการบังคับใช้อย่างรวดเร็ว

- ยา: ได้มีการระบุหัวข้อที่จะจัดทำให้มีมาตรฐานเดียวกัน ได้แก่ คุณภาพ ประสิทธิภาพ ความปลอดภัย และข้อมูลด้านการบริหาร โดยขณะนี้ คณะทำงานด้านผลิตภัณฑ์ยาได้จัดทำ ASEAN Common Technical Requirements (ACTRs) เสร็จแล้ว และกำลังจัดทำ ASEAN Common Technical Dossiers (ACTDS) รวมทั้ง พิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำ MRA สำหรับผลิตภัณฑ์ยา

- ผลิตภัณฑ์อาหาร: ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของรัฐมนตรีอาเซียนด้านการเกษตรและป่าไม้ (SOM AMAF) มีมติไม่ดำเนินงานเรื่องการจัดทำ MRA สำหรับผลิตภัณฑ์อาหาร ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของ ACCSQ ว่าจะดำเนินการต่อไปหรือไม่ ซึ่ง ACCSQ ได้มีมติให้จัดการสัมมนาเรื่องดังกล่าวเพื่อสำรวจความพร้อมความสนใจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและแลกเปลี่ยนความเห็น เพื่อนำผลจากการสัมมนามาประกอบการพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดทำ MRA สำหรับผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต่อไป

ความร่วมมือของอาเซียนด้าน Functional Cooperation

ความร่วมมือเฉพาะด้านนี้ เป็นความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่มีใช้ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี รวมทั้งส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในภูมิภาค เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์เบื้องต้นประการหนึ่งของอาเซียนในการส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีทัดเทียมกับประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 ที่ประชุมฯ ได้ลงนามร่วมกันใน “ปฏิญญากรุงเทพ ปี 2538” (the 1995 Bangkok Declaration) เพื่อประกาศเจตจำนงที่จะให้มีการยกระดับความร่วมมือเฉพาะด้านให้ทัดเทียมกับความร่วมมือทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องการยกระดับความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรมและสนเทศของอาเซียน อันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนชาวอาเซียน ตลอดจนปลูกจิตสำนึกในความเป็นอาเซียน (ASEAN Awareness)

พัฒนาการของการดำเนินงาน

การดำเนินงานความร่วมมือด้าน Functional Cooperation ของอาเซียนแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2510-2520 หรือในช่วง 10 ปีแรกของการก่อตั้งอาเซียน เป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความร่วมมือของประเทศในภูมิภาคจากระดับทวิภาคีมาเป็นพหุภาคี และการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อกันเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันที่เคยมีมาก่อนในภูมิภาค ความร่วมมือในช่วงนี้จึงเป็นความพยายามของประเทศสมาชิกอาเซียนในการก่อตั้งกรอบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสังคม วัฒนธรรมและสนเทศเป็นสำคัญ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งมีการแบ่งออกเป็นคณะอนุกรรมการด้านสาธารณสุขและโภชนาการ ด้านเยาวชน ด้านแรงงาน ด้านสตรี ด้านการศึกษา และด้านการจัดการภัยพิบัติ คณะกรรมการอาเซียนด้านวัฒนธรรมและสนเทศ คณะกรรมการอาเซียนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด

ระยะที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2530 เป็นช่วงของการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอาเซียน มีการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน และการสถาปนาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศภายนอกในรูปแบบความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาอย่างเข้มข้น ซึ่งเป็นผลให้อาเซียนได้รับความร่วมมือจากประเทศคู่เจรจาในการดำเนินกิจกรรมและโครงการความร่วมมือด้านการพัฒนาเป็นอย่างมากในช่วงนี้ อันทำให้เกิดมีรูปแบบของกลไกในการแก้ไขปัญหาทางด้านสังคมใหม่ ๆ ขึ้น ในกรอบความร่วมมือในด้านนี้เพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขและดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาทางสังคมใหม่ ตลอดจนเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมที่เกิดขึ้น อาทิ เจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อม คณะทำงานอาเซียนด้านโรคเอดส์ และการประชุมคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนอาเซียน

ระยะที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2540 เป็นช่วงที่อาเซียนได้ขยายสมาชิกภาพจนครบ 10 ประเทศในภูมิภาค การประสพวิกฤตการณ์ทางการเงินและเศรษฐกิจ และการแพร่ขยายของกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้อาเซียนมีการกำหนดวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการตามวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 หรือแผนปฏิบัติการฮานอย ซึ่งเป็นแผนความร่วมมือด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความร่วมมือเฉพาะด้าน รวมทั้งการส่งเสริมให้อาเซียนตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือด้าน Functional Cooperation และยกระดับความร่วมมือในด้านดังกล่าวให้มีความสมดุลเพื่อทัดเทียมกับความร่วมมือด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในช่วงนี้อาเซียนจึงมีการจัดตั้งกลไกระดับภูมิภาคเพื่อประสานความร่วมมือในกรอบความร่วมมือใหม่ ๆ เช่น เจ้าหน้าที่อาวุโสและรัฐมนตรีอาเซียนด้านกฎหมาย เจ้าหน้าที่อาวุโสและ

รัฐมนตรีอาเซียนด้านการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจน คณะทำงานอาเซียนด้าน
โครงการรองรับทางสังคม และเจ้าหน้าที่อาวุโสและรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ

ระยะที่ 4 ระหว่างปี พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน เป็นช่วงของการปรับปรุงองค์กรที่มีอยู่ให้
สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และการส่งเสริมกระบวนการในการสนับสนุนการ
รวมตัวของอาเซียน ซึ่งมุ่งเร่งรัดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่
ให้ทันกับระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม ในช่วงนี้อาเซียนได้ปรับองค์กรของ
คณะกรรมการอาเซียนด้านการพัฒนาสังคมใหม่ให้เป็นระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและรัฐมนตรีอาเซียน
ด้านสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม รวมทั้งยกระดับคณะกรรมการอาเซียนด้านสาธารณสุข
และโภชนาการ ด้านเยาวชน ด้านแรงงานภายใต้คณะกรรมการดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่อาวุโสและ
รัฐมนตรีอาเซียนในแต่ละด้านดังกล่าว ตลอดจนขยายกลไกความร่วมมือไปยังกรอบอาเซียน+3 (กับ
จีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี) จนเกือบครบทุกด้าน

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือเฉพาะด้านในกรอบอาเซียนได้พัฒนามาเป็น
ลำดับตามสภาพแวดล้อม ความต้องการของประเทศสมาชิก และกระแสของโลกาภิวัตน์ จนปัจจุบันมี
พัฒนาการที่สำคัญยิ่ง คือ การก่อตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งพัฒนามาจากการที่
ผู้นำอาเซียนได้รับรองเอกสารวิสัยทัศน์อาเซียน 2020

ในการดำเนินงานความร่วมมือ อาเซียนได้ดำเนินการทั้งในรูปแบบของความตกลงในระดับ
ต่าง ๆ (MOU/Agreement/Declaration) และโครงการความร่วมมือทั้งระหว่างประเทศสมาชิก
อาเซียนด้วยกันและระหว่างอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศคู่เจรจา
ทั้งในกรอบอาเซียน+1 และอาเซียน+3 และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ

- ด้านการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน: มีปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีใน
ภูมิภาคอาเซียน (Declaration on the Elimination of Violence Against Women in The ASEAN
Region) และโครงการฝึกอบรมด้านวิชาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพของสตรี เช่น
Livelihood Management Training Programme for ASEAN Women โครงการพัฒนาเยาวชน
เช่น Korea-ASEAN Future-Oriented Cooperation Project: Youth Exchange Programme
โครงการเรือเยาวชน (Ship for Southeast Asian Youth Programme)

- การส่งเสริมสวัสดิการสังคม: โครงการด้านการเตรียมการสำหรับสังคมที่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
การส่งเสริมให้ชุมชนและครอบครัวสามารถดูแลสมาชิกของตนให้อยู่รอดในสังคม การต่อต้านการค้า
มนุษย์ และการส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคม

- การพัฒนาชนบทและขจัดความยากจน: การฝึกอบรมในเรื่องการสร้างศักยภาพแก่
องค์กรท้องถิ่นในการบริหารจัดการในเรื่องการพัฒนาชนบทและการขจัดความยากจน การจัดการ

ด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ยากจน โครงการด้านการเสริมสร้างรายได้ เช่น Employment and Income-Generation / Promote Economic Entrepreneurship and the Development of Rural Enterprises (เช่น Thailand's Workshop One Tambon One Product)

- การศึกษา: ASEAN University network/ASEAN-EU University Network Programme (AUNP)/AUN SEED-NET/ทุนการศึกษา/โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน/ASEAN-China Academic Exchange Programme, the Roundtable Meeting/ASEAN-ROK International College Exchange Programme

- ด้านสาธารณสุข: โครงการความร่วมมือในการป้องกันและขจัดโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (เอดส์) โรคอุบัติใหม่ อุตุนิคม และโรคระบาดต่าง ๆ โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรด้านสาธารณสุข เช่น โครงการ Excellent Training Center in AIDS, TB, and STIs/ASEAN-China AIDS Laboratory Network/และการพัฒนา เช่น โครงการ ASEAN-China Training and development Programme on Formulation Technology and Clinical Test on Natural Resource Based Medicine/Biological, Chemical Investigation and Standardization of Selected ASEAN Medicinal Plants

- การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ: มีโครงการเพื่อพัฒนาความร่วมมือใน 8 ประเด็นหลัก คือ (1) การต่อต้านการค้ายาเสพติด มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติดในปี 2015 (Drug Free ASEAN 2015) (2) การต่อต้านการค้ามนุษย์ มีปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือในการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีและเด็ก (3) การปราบปรามโจรสลัด (4) การลักลอบค้าอาวุธ (5) การปราบปรามการฟอกเงิน (6) การต่อต้านการก่อการร้าย (7) การปราบปรามอาชญากรรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (8) การปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และมีข้อตกลง เช่น บันทึกความเข้าใจอาเซียน-จีน ด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (MOU between ASEAN and China in the Field of Non-traditional Security Issues) สนธิสัญญาว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือระหว่างกันทางอาญา (Mutual Legal Assistance in Criminal Matters Treaty) ระบบเครือข่ายข้อมูลกฎหมายอาเซียน (ASEAN Legal Information Network System)

- ด้านสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมความร่วมมือใน 10 สาขาหลักคือ (1) ความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม (Global Environmental Issues: Focus on Multilateral Environmental Agreements) (2) ไฟบนดินและไฟป่า และมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน (Land and Forest Fires and Transboundary Haze Pollution) (3) สิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง (Coastal and Marine Environment) (4) การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainable Forest Management) (5) การจัดการพื้นที่คุ้มครอง

(Sustainable Management of Protected Areas) (6) ทรัพยากรน้ำ (Freshwater Resources) ซึ่งไทยเป็นประเทศแกนนำในด้านนี้ (7) การเสริมสร้างความสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมศึกษา (Public Awareness and Environmental Education) (8) การส่งเสริมเทคโนโลยีที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีสะอาด (Promotion of Environmentally Sound Technologies and Cleaner Production) (9) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในเมือง (Urban Environmental Management and Governance) (10) รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและการปรับปรุงฐานข้อมูลให้สอดคล้องกัน (Sustainable Development Monitoring and Reporting, Database Harmonization)

- ส่งเสริมการดำเนินงานของสถาบัน/กลไกที่เกี่ยวข้อง เช่น ASEAN Center for Biodiversity/ASEAN Coordinating Center for ASEAN Transboundary Haze Control / ASEAN Specialized Meteorological Centre/และกลไกอื่น ๆ ที่กำลังศึกษาอยู่ทางการจัดตั้ง คือ (1) ASEAN Emergency Response and Strategic Planning Institute for Environmental Disasters เพื่อจัดการภัยพิบัติ เช่น ไฟบนดิน/ไฟป่า หมอกควันที่เกิดจากไฟ การตัดไม้ทำลายป่า ภูเขาไฟระเบิด และหมอกควันจากภูเขาไฟระเบิด การเกิดเมฆสีน้ำตาลในเอเชีย หรือ Asian Brown Cloud อุบัติภัยจากสารเคมี และการรั่วไหลของน้ำมัน ภัยพิบัติจากการย่อยสลายตามธรรมชาติ และภัยพิบัติอื่น ๆ ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (2) ศูนย์หรือเครือข่ายเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม (Regional Centre or Network for the Promotion of Environmentally Sound Technologies)

- ให้ความร่วมมือในกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาเซียนมีความตกลงที่สำคัญคือ ข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษหมอกควันข้ามแดน (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution)/ปฏิญญาเรื่องแหล่งมรดกทางธรรมชาติของอาเซียน (ASEAN Declaration on Heritage Parks)/ASEAN Agreement on the Conservation of Nature and Natural Resources และกำลังจัดทำข้อตกลงด้านการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรทางชีวภาพและพันธุกรรม (ASEAN Framework Agreement on Access to, and Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from the Utilization of, Biological and Genetic Resources)

● ด้านแรงงาน: โครงการด้านการพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงาน เช่น การจัดตั้งสถาบันเครือข่ายการฝึกอบรมทักษะฝีมือแรงงาน (รวมด้าน ICT) โครงการเสริมสร้างระบบการรับรองมาตรฐานแรงงานในอาเซียน โครงการบริหารการส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ โครงการด้านประกันสังคม/ให้ความคุ้มครองทางสังคมแก่คนงาน โครงการเพื่อตอบรับการเปิดเสรีด้านบริการ เช่น Liberalising and Facilitating the Movement of Individual Service Providers under AFAS

- ด้านวัฒนธรรมและสนเทศ: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิก โครงการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของกันและกัน เช่น ASEAN Cultural Week/ASEAN TV News โครงการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในระดับและวงการต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนบุคลากร (People-to-People Exchange Programme) เช่น ASEAN Journalists Visit Programme
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: จัดตั้งเครือข่ายและโครงการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับการพัฒนาศักยภาพของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ ASEAN Science and Technology Week/ASEAN Food Conference และการจัดตั้ง ASEAN Virtual Institute of Science and Technology (AVIST) ซึ่งเป็นการเรียนผ่าน Internet โดยมีเป้าหมายพัฒนาบุคลากรด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกลุ่มประเทศสมาชิก
- การจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Regional Programme on Disaster Management): มี ปรากฏการณ์อาเซียนว่าด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องภัยพิบัติตามธรรมชาติ (2519) และต่อมา มี ข้อตกลงด้านการจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (Regional Instrument on Disaster Management and Emergency Response) และแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคอาเซียนด้านการ จัดการภัยพิบัติ

โครงการที่เป็นรูปธรรมซึ่งประเทศไทยได้มีบทบาทสำคัญในการริเริ่ม ได้แก่ การเสนอให้แต่ละ ประเทศสมาชิกรับเป็นศูนย์ในการดำเนินความร่วมมือในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยประเทศไทยรับเป็นศูนย์ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดของอาเซียน การเร่งรัดให้ อาเซียนเป็นเขตปลอดจากยาเสพติดภายในปี ค.ศ. 2015 หรือ พ.ศ. 2558 การกำหนดให้ปี พ.ศ. 2545-2546 เป็นปีแห่งการปลูกจิตสำนึกในการต่อต้านยาเสพติดในอาเซียน การผลักดันแผนการ ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในภูมิภาค และการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศระดับภูมิภาค เกี่ยวกับเชื้อ HIV/โรคเอดส์ การจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน โดยไทยได้เป็นที่ตั้งของสำนักงาน เลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และสำนักงานเลขาธิการ ASEAN University Network/Southeast Asia Engineering Education Development Network (AUN/SEED-Net) ซึ่ง เป็นโครงการความร่วมมืออาเซียน-ญี่ปุ่นในด้านวิศวกรรมศาสตร์ การผลักดันการจัดตั้งคณะทำงาน อาเซียนด้านโครงข่ายรองรับทางสังคม ข้อเสนอของไทยในการจัดตั้งระบบเตรียมพร้อมปฏิบัติการร่วม อาเซียนเพื่อให้ความช่วยเหลือระหว่างกันกรณีภัยพิบัติ และข้อเสนอให้มีการจัดตั้ง Voluntary Trust Fund เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของศูนย์เตือนภัยล่วงหน้ากรณีคลื่นยักษ์ในภูมิภาค โดยไทยได้ให้คำมั่นที่ จะบริจาคเงิน 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐเข้ากองทุน เป็นต้น (กองอาเซียน 4 กรมอาเซียน, 2548)

การคุ้มครองผู้บริโภคของอาเซียน (ACCP)

การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นความร่วมมือสาขาใหม่ภายในอาเซียน ตามแผนงานภายใต้พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คณะกรรมการประสานงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคระหว่างรัฐบาลซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนชื่อ เป็นคณะกรรมการว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของอาเซียน (ASEAN Coordinating Committee on Consumer Protection: ACCP) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม 2550 คณะทำงาน ACCP ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกลางเพื่อปฏิบัติและตรวจสอบการเตรียมการและกลไกภายในภูมิภาค และเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ยั่งยืน การปฏิบัติตามพันธกรณีในพิมพ์เขียวการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คณะกรรมการ ACCP ได้ให้การรับรองแนวทางยุทธศาสตร์สำหรับการคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรการทางนโยบายและการดำเนินงานตามลำดับความสำคัญ โดยมีกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติที่ชัดเจน รวมทั้งการพัฒนา (1) กลไกการแจ้งและการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในปี 2553 (2) กลไกการปรับปรุงผู้บริโภคข้ามแดนภายในปี 2558 และ (3) แผนการยุทธศาสตร์สำหรับการส่งเสริมศักยภาพภายในปี 2553

คณะผู้เชี่ยวชาญด้านการแข่งขันของอาเซียน

(The ASEAN Experts Group on Competition: AEGC)

ในเดือนสิงหาคม 2550 รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนเห็นชอบการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการแข่งขันของอาเซียน (The ASEAN Experts Group on Competition: AEGC) ให้เป็นเวทีระดับภูมิภาค เพื่อหารือและร่วมมือด้านนโยบายและกฎหมายการแข่งขัน (CPL) คณะทำงานจัดประชุมครั้งแรกในปี 2551 และมีมติว่า ใน 3-5 ปีข้างหน้า จะให้ความสำคัญการสร้างนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติในประเทศสมาชิก พัฒนาแนวทางนโยบายการแข่งขันของภูมิภาคอาเซียน และจัดทำคู่มือนโยบายและกฎหมายการแข่งขันในอาเซียนสำหรับภาคธุรกิจ

ความร่วมมือด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน (IPRs)

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมมือกันเพื่อ (1) บังคับใช้แผนปฏิบัติการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน ปี 2547-2553 และแผนงานสำหรับความร่วมมือของอาเซียนทางด้านลิขสิทธิ์ (2) จัดตั้งระบบการจัดเก็บเอกสารของอาเซียนสำหรับการออกแบบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บเอกสารแก่ผู้ใช้และเพื่อสนับสนุนการประสานงานระหว่างสำนักงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียน (3) เพื่อลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศร่วมกัน รวมถึงพิธีสารเมดริด (4) เพื่อสนับสนุนให้มีการหารือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานผู้ดูแลระดับชาติเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และ (5) เพื่อสนับสนุนความร่วมมือในภูมิภาคเกี่ยวกับ

ทรัพย์สินทางปัญญาสาขาใหม่ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge: TK) ทรัพยากรชีวภาพ (Generic Resources: GR) และการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม (Cultural Traditional Expressions: CTE) กิจกรรมความร่วมมือเหล่านี้ได้ถูกระบุไว้ในพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คณะทำงานเกี่ยวกับความร่วมมือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (AWGIPC)

คณะทำงาน AWGIPC มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำสำหรับความร่วมมือของอาเซียนทางด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่ปี 2539 ความร่วมมือดังกล่าวทำให้เกิดความชัดเจนในการประสาน การจดทะเบียน และการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายในอาเซียน

ในการบรรลุพันธกรณีตามที่กำหนดไว้ในพิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศสมาชิกได้มีการศึกษาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมลิขสิทธิ์ ได้มีการจัดประชุมเพื่อหารือเกี่ยวกับการเข้าเป็นสมาชิกต่อพิธีสารเมดริด และจัดตั้งโครงการนำร่องเกี่ยวกับความร่วมมือในการตรวจสอบสิทธิบัตรของอาเซียน (ASPEC) และ “IP Direct” ของอาเซียน นอกจากนี้ คณะทำงาน AWGIPC ได้พยายามเผยแพร่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางนโยบายและตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่อความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้าของประเทศสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ

ในการดำเนินงานของ AWGIPC ได้มีการร่วมมือระหว่างหุ้นส่วนและองค์กรต่าง ๆ รวมถึงสมาคมสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ จีน (สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของรัฐ-SIPO) คณะกรรมาธิการยุโรป ญี่ปุ่น (สำนักงานสิทธิบัตรของญี่ปุ่น-JPO) สำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าของสหรัฐอเมริกา (USPTO) และกรมยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา และองค์การว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนงานความร่วมมือระยะยาวได้ถูกพัฒนาระหว่าง AWGIPC และ USPTO สำหรับปี 2547-2553 โดยจะขยายแผนงานนี้ต่อไปอีก 5 ปี ในระหว่างนั้น โครงการใหญ่ระยะ 4 ปีของอาเซียนเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา (ECAP III) ได้เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 ซึ่งเป็นโครงการต่อจาก ECAP II AWGIPC และได้ร่วมมือกันในหลาย ๆ แผนงานซึ่งเกี่ยวกับการขับเคลื่อนอุปสงค์ทาง IP

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมภายในภูมิภาคสำหรับการบังคับใช้ในอนาคต AWGIPC ได้ตัดสินใจรวบรวมและบังคับใช้แผนยุทธศาสตร์ IPR ของอาเซียน ปี 2554-2558 ต่อเนื่องจากแผนปฏิบัติการปี 2547-2553 โดยมีฟิลิปปินส์เป็นประเทศหลัก ประเด็นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญามีความซับซ้อนทางเทคนิคมากขึ้น (เช่น การคุ้มครองสิทธิบัตรและลิขสิทธิ์ที่มีขอบเขตกว้างขึ้นและลึกมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

ทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพและการสื่อสาร) นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงสาขาที่กว้างมากขึ้นในด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น (TK) ทรัพยากรชีวภาพ (GR) และการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิม (CTE) โครงสร้างพื้นฐานทางทรัพยากรชีวภาพปัญญาและความเชี่ยวชาญมีความแตกต่างอย่างมากภายใน อาเซียน โดยมีช่องว่างความแตกต่างระหว่างอาเซียนเดิม 6 และอาเซียนใหม่ ความแตกต่าง ดังกล่าวมีนัยยะเกี่ยวกับธรรมชาติและความเอาใจจริงเอาใจทางด้านการร่วมมือในภูมิภาค และ ความต้องการความช่วยเหลือทางเทคนิคภายในอาเซียนและระหว่างกลุ่มย่อยของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและมีความสามารถทางด้านทรัพยากรชีวภาพปัญญาและ ศักยภาพทางสถาบันในอาเซียน ยังคงมีจำกัด ในระหว่างนี้ ได้มีความพยายามที่จะบังคับใช้แนวทาง “อาเซียน-ช่วย-อาเซียน” เมื่อสามารถทำได้ รวมถึงการแลกเปลี่ยนบทเรียนและการพิจารณาอย่าง ลึกซึ้งเกี่ยวกับนโยบายของประเทศสมาชิก ในการเข้าเป็นสมาชิกของสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และการปฏิบัติตามกิจกรรมหรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

อาเซียนลงนามกรอบความตกลง e-ASEAN ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ของ ความร่วมมืออาเซียนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ดังนี้ (1) พัฒนา เสริมสร้างความแข็งแกร่ง และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันในสาขา ICT ของอาเซียน (2) ลดความแตกต่างทางดิจิทัล ในประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่างประเทศสมาชิก (3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและ เอกชนในด้านการรับรู้เรื่อง e-ASEAN และ (4) ส่งเสริมการเปิดเสรีการค้าผลิตภัณฑ์ ICT การบริการ เกี่ยวกับ ICT และการลงทุนเพื่อการสนับสนุน e-ASEAN

กรอบความตกลง e-ASEAN กำหนดมาตรการเพื่ออำนวยความสะดวก หรือส่งเสริม (1) การจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานสำหรับข้อมูลของอาเซียน (2) การเติบโตของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ในอาเซียน (3) การเปิดเสรีการค้าผลิตภัณฑ์ ICT การบริการเกี่ยวกับ ICT และการ ลงทุนเพื่อการสนับสนุน e-ASEAN (4) การลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ ICT และการให้บริการ ICT (5) สังคมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Society) และการเสริมสร้างความสามารถเพื่อที่จะลดความแตกต่าง ด้านดิจิทัลภายในและระหว่างประเทศสมาชิก และ (6) ใช้เทคโนโลยี ICT ในการให้บริการของ รัฐบาล (e-Government)

อาเซียนได้จัดทำแผนแม่บท ICT ของอาเซียนสำหรับปี พ.ศ. 2554-2558 เพื่อรองรับการ พัฒนาของอาเซียน แผนแม่บทดังกล่าวมีเป้าหมายที่จะเป็นยุทธศาสตร์เสริมสร้างความแข็งแกร่ง บทบาทของสาขา ICT ในการดำเนินการตามแผนงานประชาคมอาเซียน (2552-2558) (Roadmap for an ASEAN Community) แผนแม่บทจะกำหนดผลลัพธ์ที่จะยกระดับสาขา ICT ของอาเซียน รวมถึงความคิดริเริ่ม ASEAN Broadband Corridor ไปรับรองทักษะทาง ICT การปรับประสาน

กฎระเบียบด้าน ICT ค่าบริการ international roaming และความปลอดภัยใน Cyber (Cyber Security) เป็นต้น ในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนสิงหาคม 2551 ได้ให้ความเห็นชอบการดำเนินโครงการเพื่อจัดทำแผนแม่บทดังกล่าว และเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจอาเซียนเพื่อร่วมประชุมและหารือในการทำแผนแม่บท ICT อาเซียน ที่ผ่านมาอาเซียนได้หารือเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานข้อมูลของอาเซียน (ASEAN Information Infrastructure: All) อย่างสม่ำเสมอ และได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อที่จะส่งเสริมด้านโครงสร้างพื้นฐานฯ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานฯ มีการพัฒนาไปมาก โดยเฉพาะการจัดทำ Guidelines for the Next Generations Network (NGN) Migration ที่จัดทำโดย ASEAN Telecommunication Regulators' Council (ATRC) สำหรับการดำเนินการอื่น ๆ ที่สำคัญรวมถึงความปลอดภัยในข้อมูลและเครือข่าย และการสื่อสารในชนบท อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนในด้าน All จะเน้นการเสริมสร้างความสามารถ การศึกษา การวิจัย ไม่ได้มุ่งเน้นการก่อสร้าง สำหรับการเชื่อมโยงทางกายภาพ ตั้งแต่ปี 2549 เครือข่ายของคณะ ASEAN Computer Emergency Response ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องทั้งภายในภูมิภาคอาเซียน และระหว่างอาเซียนกับคู่เจรจา ขณะนี้อาเซียนกำลังดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายการแลกเปลี่ยนทางอินเทอร์เน็ตในภูมิภาค (ASEAN Internet Exchange Network)

นโยบายและโครงการการเชื่อมโยง ICT อื่น ๆ

อาเซียนยังดำเนินการส่งเสริมการพัฒนาแรงงานด้าน ICT ความสามารถในการแข่งขันในตลาด ICT และการดำเนินธุรกิจและสังคมด้วยสื่อ Online เพื่อที่จะส่งเสริมบทบาทของอาเซียนในสาขา ICT ในภูมิภาค อาเซียนดำเนินการความร่วมมือกับคู่เจรจาได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหภาพยุโรป อินเดีย และสหภาพการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศ รวมถึงการหารือและการพัฒนาโครงการซูเปอร์ไฮเวย์ข้อมูลอาเซียน-จีน และเครือข่ายข้อมูล Trans-Eurasia ที่กำลังดำเนินการอยู่ ขณะที่ภาคเอกชนก็มีบทบาทเกี่ยวกับสาขา ICT ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่โครงการถึงนโยบายและการปรึกษาด้านกฎระเบียบ

ความมั่นคงด้านพลังงานในอาเซียน

วัตถุประสงค์โดยรวมของความร่วมมือด้านพลังงานในอาเซียน เพื่อส่งเสริมความมั่นคงและความยั่งยืนด้านพลังงานในภูมิภาคอาเซียน โดยคำนึงถึงประเด็นด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือด้านพลังงานของอาเซียนในปัจจุบัน ดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านพลังงาน ปี พ.ศ. 2553-2558 (ASEAN Plan of Action on Energy Cooperation: APAEC) ให้ความสำคัญในโครงการหลัก 7 สาขา ได้แก่ (1) การเชื่อมโยงระบบสาย

ส่งไฟฟ้าของอาเซียน (ASEAN Power Grid: APG) (2) การเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน (Trans-ASEAN Gas Pipeline: TAGP) (3) เทคโนโลยีถ่านหินและถ่านหินสะอาด (4) พลังงานที่นำมาใช้ใหม่ได้ (Renewable Energy: RE) (5) การสงวนรักษาและประสิทธิภาพของพลังงาน (Energy Efficiency and Conservation: EE&C) (6) นโยบายและการวางแผนพลังงานภูมิภาค และ (7) พลังงานนิวเคลียร์

การเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซธรรมชาติของอาเซียน (TAGP) เป็นการก่อสร้างท่อส่งก๊าซความยาว 4,500 กิโลเมตร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใต้ทะเล มีมูลค่าประมาณ 7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ณ ปัจจุบัน อยู่ระหว่างดำเนินโครงการเชื่อมโยงท่อส่งก๊าซแบบทวิภาคี จำนวน 8 โครงการ มีความยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 2,300 กิโลเมตร ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเชื่อมโยงระหว่างกันของ TAGP อาเซียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเงินทุนล่วงหน้า รวมทั้งกำหนดกลไกและรูปแบบการสนับสนุนทางการเงินเพื่อดำเนินงานตามความตกลงที่มีอยู่ ขณะเดียวกันการพัฒนาโครงการเชื่อมโยงระบบสายส่งไฟฟ้าของอาเซียน (APG) ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 5.9 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าโดยอยู่ระหว่างดำเนินโครงการเชื่อมโยงระบบสายส่งไฟฟ้า 4 โครงการ และอยู่ระหว่างการวางแผนโครงการเพิ่มเติมอีก 11 โครงการ เพื่อให้มีการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในปี พ.ศ. 2558 ทั้งนี้ เพื่อให้โครงการ APG มีความคืบหน้า อาเซียนจำเป็นต้อง (1) เร่งรัดการพัฒนาโครงการเชื่อมโยง APG 15 โครงการ รวมถึงการกำหนดรูปแบบและกลไกการสนับสนุนเงินทุน (2) พัฒนาพลังงานจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ระหว่างสาขาลิตรพลังงานกับแหล่งพลังงานในท้องถิ่น (3) สนับสนุนการใช้ทรัพยากรในอาเซียนอย่างเหมาะสม เช่น เงินทุน ผู้เชี่ยวชาญ และสินค้าที่นำมาใช้ในสาขาการผลิต การส่ง และการกระจายพลังงาน ความร่วมมือด้านพลังงานในอาเซียนยังคำนึงถึงการส่งเสริมการแข่งขันด้านการตลาดพลังงานที่มีประสิทธิภาพ การมีอุปทานด้านพลังงานที่เชื่อถือได้และมั่นคง และการพัฒนาสาขาพลังงานที่มีพลวัตในภูมิภาค

นอกจากนี้ อาเซียนยังมีกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมากในสาขาความร่วมมือด้านการสงวนรักษาและประสิทธิภาพพลังงาน (EE&C) และการนำพลังงานมาใช้ใหม่ได้ (RE) โดยครอบคลุมโครงการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กร เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในโครงการ EE&C และ RE และการขยายตลาดสำหรับสินค้า EE และ RE ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านพลังงาน ปี พ.ศ. 2553-2558 (APAEC 2010-2015) ได้กำหนดเป้าหมายในการลดอัตราส่วนของปริมาณการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (Energy Intensity) ของอาเซียนลงอย่างน้อย 8% ภายในปี พ.ศ. 2558 โดยใช้ฐานปี พ.ศ. 2548 และการบรรลุเป้าหมายการมีพลังงานที่นำมาใช้ใหม่ 15% ของศักยภาพการเก็บพลังงานรวมในภูมิภาค ในสาขาถ่านหิน อาเซียนได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีถ่านหินและถ่านหินสะอาดอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ แผนงานด้าน

พลังงานของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการใช้ถ่านหินในการผลิตพลังงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการส่งเสริมและการเพิ่มขึ้นของการใช้และการค้าถ่านหินที่สะอาดขึ้น ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มสาขาพลังงานในภูมิภาค

เพื่อสนับสนุนบทบาทของอาเซียนด้านพลังงานในภูมิภาค ความร่วมมือด้านพลังงานของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาจึงครอบคลุมกิจกรรม แผนงานและโครงการที่หลากหลาย กิจกรรมสำคัญที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนงานความร่วมมือด้านพลังงานระหว่างอาเซียน-สหภาพยุโรป ปี 2553 การพัฒนาแผนงานการเก็บสำรองน้ำมันสำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน+3 การดำเนินโครงการกลไกการพัฒนาพลังงานสะอาด (Clean Development Mechanism) และโครงการเสริมสร้างศักยภาพด้านพลังงานนิวเคลียร์

(กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศ/กลุ่มประเทศนอกภูมิภาค (External Relations)

นอกจากความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันแล้ว อาเซียนยังได้มีความร่วมมือและสถาปนาความสัมพันธ์ในฐานะคู่เจรจากับ 10 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ อินเดีย จีน รัสเซีย และกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ในกรอบอาเซียน+3 และโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนจะแบ่งกันทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเหล่านี้ โดยจะมีการผลัดเปลี่ยนกันทุก ๆ 3 ปี อาเซียนได้มีการปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอกับประเทศคู่เจรจาในลักษณะการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ และการพบปะกันในระดับรัฐมนตรีในการประชุมที่เรียกว่า Post Ministerial Conferences (PMC) ซึ่งจะมีขึ้นภายหลังการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในทุกปี ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 อาเซียนได้ปรับปรุงรูปแบบการประชุมดังกล่าว โดยจัดให้มีการประชุม PMC กับประเทศคู่เจรจา 6 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา สหภาพยุโรป นิวซีแลนด์ รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา โดยมีรัฐมนตรีต่างประเทศของอาเซียนเข้าร่วม 5 คนในแต่ละการประชุม (จากเดิมซึ่งมีรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเพียง 1 คน) สำหรับจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และอินเดียจะปรับให้เป็นการประชุมระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน 10 ประเทศกับทั้ง 4 ประเทศ โดยแยกเป็นรายประเทศ และจัดขึ้นในช่วงก่อนการประชุมสุดยอดอาเซียน และประชุมสุดยอดอาเซียน+3 และ

อาเซียน+1 (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) และการประชุมสุดยอดอาเซียน-อินเดีย ซึ่งมีขึ้นในช่วงปลายปีของทุกปี

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาและองค์การระหว่างประเทศ อาเซียนได้จัดตั้งคณะกรรมการในนครหลวงของประเทศคู่เจรจาที่เรียกว่า คณะกรรมการอาเซียนในประเทศที่สาม (ASEAN Committee in Third Country) คณะกรรมการเหล่านี้ประกอบด้วยหัวหน้าคณะผู้แทนทางการทูตของประเทศสมาชิกอาเซียนในประเทศเจ้าภาพ มีหน้าที่ในการปรึกษาหารือและประสานงานกับรัฐบาลประเทศคู่เจรจาเกี่ยวกับความช่วยเหลือและความร่วมมือที่ให้แก่ประเทศอาเซียน

(www.dft.moc.go.th/nongkhai/detail/20053301647121.htm)

อาเซียน+3 (จีน เกาหลี และญี่ปุ่น)

ในการประชุม Informal ASEAN Summit ครั้งที่ 3 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 1999 ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนและประเทศ+3 (จีน เกาหลี และญี่ปุ่น) ได้มีแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยความร่วมมือเอเชียตะวันออก (1st Joint Statement on East Asia Cooperation) เพื่อประกาศเจตนารมณ์อย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก ที่จะเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันด้านการเมือง เศรษฐกิจ การเงิน สังคม วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนา ซึ่งนับได้ว่าเป็นก้าวแรกและก้าวสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศ+3 (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น)

ผู้นำอาเซียน+3 ได้ให้ความเห็นชอบการจัดตั้งกลุ่มวิสัยทัศน์เอเชียตะวันออก (East Asia Vision Group: EAVG) ขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 1999 ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และภาคเอกชน (ไม่รวมภาครัฐ) เพื่อระดมความคิดและแสวงหาแนวทางการขยายความร่วมมือระหว่างกัน ต่อมาในการประชุมผู้นำอาเซียน+3 เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ณ กรุงบันดาร์ เสรี เบกาวัน ประเทศบรูไนฯ ที่ประชุมได้พิจารณาจัดตั้งกลุ่มศึกษาเอเชียตะวันออก (East Asia Study Group: EASG) ขึ้น ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อาวุโสภาครัฐ เพื่อประเมินนัยสำคัญของข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของ EAVG

EASG ได้พิจารณาข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของ EAVG และได้คัดเลือกมาตรการที่เห็นว่าเป็นมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมได้ (Implementable Concrete Measures) โดยจัดกลุ่มเป็นมาตรการระยะสั้น 17 มาตรการ และมาตรการระยะปานกลางถึงระยะยาว 9 มาตรการ

ในการประชุม ASEAN+3 Summit เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 ณ กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว ผู้นำอาเซียน+3 ได้แลกเปลี่ยนความเห็นในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก (East Asia Free Trade Area: EAFTA) และเห็นชอบตามมติของที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ

อาเซียน+3 (ASEAN Economic Ministers+3 Consultations: AEM+3) ให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดตั้ง EAFTA ซึ่งเป็นหนึ่งใน 9 มาตรการระยะปานกลางถึงระยะยาว ที่เป็นข้อเสนอแนะของกลุ่ม EAVG ภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน+3

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการจากสถาบันหรือมหาวิทยาลัยซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเอเชียศึกษา จาก 13 ประเทศสมาชิก

ผลการศึกษา EAFTA: Phase I

ผู้เชี่ยวชาญได้มีการประชุมกันทั้งหมด 4 ครั้ง และสรุปผลการศึกษา “Towards an East Asia FTA: Modality and Roadmap” (Final Report of EAFTA: Phase I) โดยผู้เชี่ยวชาญ ระบุว่า การจัดทำ EAFTA นั้น จะทำให้ GDP ของประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1.2% และสวัสดิการทางเศรษฐกิจ (Economic Welfare) เพิ่มขึ้น 104.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยในส่วนของอาเซียน จะได้รับประโยชน์มากกว่าโดย GDP ของอาเซียน เพิ่มขึ้น 3.6% ขณะที่จีน เกาหลี ญี่ปุ่น เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.9% ในส่วนของไทย GDP จะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 4.5% และ Economic Welfare เพิ่มขึ้น 8,798 ล้านเหรียญสหรัฐ

ต่อมาที่ประชุมสุดยอดอาเซียน+3 ครั้งที่ 10 (The 10th ASEAN plus Three Summit) เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2550 ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ได้เห็นชอบข้อเสนอของเกาหลีที่จะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในขั้นที่ 2 (EAFTA Phase II) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ของ EAFTA ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีเอเชียตะวันออก ระยะที่ 2 ซึ่งมีการประชุมทั้งหมด 5 ครั้ง

ผลการศึกษา EAFTA Phase II

ผลการศึกษา EAFTA Phase II นั้น ได้ศึกษาเชิงลึกในประเด็นทางด้านเทคนิคที่สำคัญ เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ ประโยชน์ และผลกระทบที่จะได้รับจากการจัดทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียน+3 ขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ มองว่า EAFTA จะส่งผลประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกอย่างน้อยแค่นั้น ขึ้นอยู่กับระดับของการเปิดตลาด ยิ่งเปิดมากเท่าไรก็ยิ่งเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามรายการสินค้าอ่อนไหวของแต่ละประเทศยังคงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาอยู่

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญ มองว่า EAFTA นั้น จะต้องแก้ไขปัญหาค่าความแตกต่างของกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (ROOs) ในแต่ละความตกลง ASEAN+1 นั้น ทำให้เกิดอุปสรรคแก่ผู้ประกอบการ ดังนั้น การรวมกฎให้เป็นหนึ่งเดียว (Unified ROOs regime) ภายใต้ EAFTA จะช่วยลด Transaction Cost สำหรับผู้ประกอบการในการส่งออกไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกโดยใช้

One Set of Harmonized ROOs สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน+3 แทนที่จะต้องใช้ 3 กฎภายใต้กรอบความตกลงต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญฯ เสนอให้เริ่มมีการเจรจาจัดทำความตกลง EAFTA อย่างช้าสุดภายใน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2554)

สถานะล่าสุด จากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา+3 และการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก หรือกลุ่มประเทศอาเซียน+6 (East Asia Summit Ministers Working Lunch) เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2552 ณ กรุงเทพฯ ที่ประชุมรับทราบผลการศึกษาของทั้ง 2 กรอบ (EAFTA และ CEPEA) และมีมติให้ภาครัฐของแต่ละประเทศสมาชิกทำการศึกษาเชิงลึกด้านเทคนิคจากผลการศึกษาดังกล่าว

ที่ประชุมเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาแนวทางการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. การรวมกลุ่มว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าในแต่ละกรอบ (Unified Rules of Origin)
2. การจำแนกพิศุลกากร (Tariff Nomenclature)
3. กระบวนการด้านศุลกากร (Customs Procedure)
4. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation)

โดยจะเสนอผลการศึกษาในที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศคู่เจรจาในเดือนสิงหาคม 2553

อาเซียน+6 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์)

ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AEM-METI) และรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน+3 (AEM+3) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อเดือนสิงหาคม 2549 ประเทศญี่ปุ่นเสนอให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญภาควิชาการ (Track II) ของกลุ่มประเทศ East Asia Summit หรือ EAS ประกอบด้วยอาเซียน จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอินเดีย ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง Comprehensive Economic Partnership in East Asia (CEPEA) ซึ่งเป็น FTA ระหว่างประเทศอาเซียน+6 ประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ ที่ประชุม EAS ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2550 ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการศึกษาดังกล่าว โดยญี่ปุ่นจะจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างนักวิชาการซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละประเทศครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2550

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ของ CEPEA ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศอาเซียน+6 (CEPEA) โดยมีการประชุมร่วมกันทั้งหมด 6 ครั้ง

ผลการศึกษา Phase I

ผู้เชี่ยวชาญ ได้สรุปผลการศึกษา (Final report of CEPEA Track Two: Phase I) และนำเสนอต่อที่ประชุมผู้นำเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) ในเดือนธันวาคม 2551 ที่กรุงเทพฯ โดยระบุว่า การจัดทำ CEPEA นั้น จะทำให้ GDP ของประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.11% โดยในส่วนของอาเซียนนั้น จะได้รับประโยชน์มากกว่าโดย GDP ของอาเซียน เพิ่มขึ้น 3.83% ในส่วนของไทย GDP จะเพิ่มขึ้นเท่ากับ 4.78%

นอกจากนี้ ผลการศึกษาได้ครอบคลุมประเด็นอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ องค์ประกอบของ CEPEA ซึ่งประกอบด้วย การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ พลังงานและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ได้เสนอแนะแนวทางสู่การทำเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก โดยเสนอให้ประเทศสมาชิกต้องเริ่มที่เข้าใจหลักพื้นฐานและเป้าหมายของ CEPEA อันจะมุ่งไปสู่การเปิดเสรี การอำนวยความสะดวก และความร่วมมือระหว่างกัน

การประชุม AEM ครั้งที่ 40 และ AEM-METI Consultations ครั้งที่ 15 ระหว่างวันที่ 25-28 สิงหาคม 2551 ณ ประเทศสิงคโปร์ มีมติเห็นชอบและสนับสนุนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาต่อในระยะที่ 2 (CEPEA Track Two Study Group: Phase II) โดยเน้น 3 เสาหลัก คือ ด้านความร่วมมือ (Cooperation) ด้านการอำนวยความสะดวก (Facilitation) และการเปิดเสรี (Liberalization)

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการศึกษา CEPEA Phase II โดยให้ครอบคลุมถึงการศึกษาวិเคราะห์ในความตกลง ASEAN+1 FTAs ที่มีอยู่ รวมไปถึงกฎ Special & Differential Treatment ที่มีประสิทธิภาพ แนวทางของการเปิดเสรี (Liberalization) และการอำนวยความสะดวก (Facilitation) ที่เหมาะสมซึ่งนำไปสู่แนวทางที่จะช่วยลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก และระบุแนวทางด้านความร่วมมือต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างความสามารถ (Capacity) ของประเทศสมาชิก เพื่อรองรับการเปิดเสรีภายใต้อาเซียน+6 (CEPEA)

ผลการศึกษา Phase II

ผลการศึกษา EAFTA Phase II นั้นได้ศึกษาลงลึกในสาขาการผลิตที่สำคัญ เพื่อศึกษาเชิงลึกถึงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อสาขาการผลิตนั้น ๆ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของภาคสาขาการผลิตหลัก ๆ และศึกษาในสาขาที่มีความอ่อนไหว เช่น เกษตร และอุตสาหกรรมรถยนต์ นอกจากนี้จะมีการศึกษาถึงผลกระทบต่อภาคบริการและการลงทุน ถิ่นกำเนิดสินค้า ความร่วมมือด้านการพัฒนา การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและบริการ

ได้มีการเสนอผลการศึกษาต่อที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน+3 ในเดือนสิงหาคม 2009 แล้ว และที่ประชุมให้ศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

สถานะล่าสุด

จากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา+3 และการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจเอเชียตะวันออก หรือ กลุ่มประเทศอาเซียน+6 (East Asia Summit Ministers Working Lunch) เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2009 ณ กรุงเทพฯ ที่ประชุมรับทราบผลการศึกษาร่วมกันของทั้ง 2 กรอบ (EAFTA และ CEPEA) และมีมติให้ภาครัฐของแต่ละประเทศสมาชิกทำการศึกษาเชิงลึกด้านเทคนิค จากผลการศึกษาดังกล่าว

ที่ประชุมเห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาแนวทางการรวมกลุ่มในระดับภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. การรวมกลุ่มว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าในแต่ละกรอบ (Unified Rules of Origin)
2. การจำแนกพิภักศุลกากร (Tariff Nomenclature)
3. กระบวนการด้านศุลกากร (Customs Procedure)
4. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Cooperation) โดยเสนอผลการศึกษาในที่

ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและประเทศคู่เจรจาในเดือนสิงหาคม 2553

อาเซียน-ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

ผู้นำอาเซียน ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ได้ลงนามในแถลงการณ์ร่วม ตกลงให้เริ่มการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2547 ณ กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว หัวข้อหลักของการเจรจา ได้แก่ การค้าสินค้า กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า การค้าบริการ การลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และประเด็นกฎหมายและสถาบัน

กลไกการเจรจามี ASEAN-Australia-New Zealand Trade Negotiating Committee:

AANZTNC เป็นคณะทำงานหลักในการเจรจา โดยมีหัวหน้าคณะเจรจาของบรูไนฯ ทำหน้าที่ประธานฝ่ายอาเซียน AANZTNC ได้ตั้งคณะทำงานและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบการเจรจาในเรื่อง (1) กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (2) การค้าบริการ (3) การลงทุน (4) ประเด็นกฎหมาย (5) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (6) พิธีการศุลกากร (7) สุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (8) มาตรฐานกฎระเบียบทางเทคนิค และขั้นตอนการประเมินความสอดคล้อง และ (9) ทรัพย์สินทางปัญญา

แนวทางการเจรจาเป็นการเจรจาแบบ Single Undertaking โดยมีการเจรจาทุกหัวข้อไปพร้อม ๆ กัน และตกลงยอมรับผลการเจรจาทั้งหมดในคราวเดียว มีเป้าหมายให้มีการเจรจาในสาระสำคัญแล้วเสร็จภายในเดือนพฤษภาคม 2551 เพื่อให้สามารถลงนามความตกลงได้ในการประชุม AEM-CER Consultations ในเดือนสิงหาคม 2551

ความตกลง AANZFTA มีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม 2553 กับประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ บรูไนฯ มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และเวียดนาม สำหรับประเทศกัมพูชา อินโดนีเซีย และลาว ความตกลงมีผลบังคับใช้ไปอีก 60 วันหลังจากวันที่ให้สัตยาบัน สำหรับไทยมีผลใช้บังคับในวันที่ 12 มีนาคม 2553

อาเซียน และสหภาพยุโรป (EU)

ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและสหภาพยุโรป ครั้งที่ 8 ณ ประเทศบรูไนฯ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2550 ทั้งสองฝ่ายได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนและสหภาพยุโรป โดยเป็นการเจรจาระหว่างภูมิภาคต่อภูมิภาค กรอบการเจรจาครอบคลุมเรื่องการค้าสินค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ โดยตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สหภาพยุโรป (Joint Committee on ASEAN-EU FTA) ทำหน้าที่คณะเจรจาหลัก (Trade Negotiating Committee: TNG) สำหรับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-สหภาพยุโรป และจะมีการตั้งคณะทำงานและกลุ่มเจรจาต่าง ๆ ขึ้น หลังจากสามารถตกลงหัวข้อการเจรจาทั้งหมดได้แล้ว

แผนการเจรจา กำหนดให้มีการเจรจาปีละ 4 ครั้ง โดยการเจรจาครั้งแรกมีขึ้นในเดือน มกราคม 2551 ในการเจรจาแต่ละครั้ง สหภาพยุโรปจะจัดให้มีการสัมมนาหรือประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการเจรจาของอาเซียนก่อนการประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการร่วม ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 4-5 มีนาคม 2552 ณ ประเทศมาเลเซีย สหภาพยุโรปเห็นว่าการเจรจาดำเนินไปอย่างล่าช้า อาเซียนมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันมาก จึงต้องการเจรจากับสมาชิกอาเซียนที่มีความพร้อมก่อน ในขณะที่อาเซียนยืนยันการเจรจาในระดับภูมิภาค ทั้งสองฝ่ายจึงเห็นพ้องที่จะพักการเจรจาในระดับภูมิภาค และได้้นำเรื่องเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน-สหภาพยุโรปพิจารณา ในระหว่างการประชุม AEM Retreat เดือนพฤษภาคม 2552 ซึ่งที่ประชุมรับทราบเรื่องหยุดพักการเจรจา

อาเซียน และอินเดีย

ผู้นำอาเซียน-อินเดีย ได้ร่วมลงนามในกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดทำ FTA อาเซียน-อินเดีย (Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and India) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2546 ณ เกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย

กรอบการเจรจา

- ครอบคลุมการค้าสินค้า บริการ การลงทุน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ กลไกการระงับข้อพิพาท และให้ความยืดหยุ่นแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน CLMV

- การเปิดเสรีการค้าสินค้า ผู้นำได้ตั้งเป้าหมายให้เจรจาแล้วเสร็จภายในกรกฎาคม 2550 โดยลดภาษีสินค้าส่วนใหญ่เป็น 0% ภายในปี พ.ศ. 2554 และเข้าสู่ศตวรรษในปี พ.ศ. 2558

- การค้าบริการและการลงทุน ให้เจรจาภายหลังข้อตกลงการค้าสินค้า โดยให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนรายสาขา

กลไกการเจรจา ได้ตั้ง ASEAN Trade Negotiating Group (TNG) เป็นเวทีประชุมหารือระหว่างสมาชิกอาเซียน และจัดตั้งคณะเจรจการค้าอาเซียน-อินเดีย (ASEAN-India Trade Negotiating Committee: TNC) เป็นเวทีหารือระหว่างอาเซียน-อินเดีย โดยมีมาเลเซียเป็นประธานฝ่ายอาเซียน

อาเซียน และญี่ปุ่น

ผู้นำอาเซียน-ญี่ปุ่น ได้ร่วมลงนามในกรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (Framework for Comprehensive Economic Partnership between ASEAN and Japan) เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2546 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย กรอบการเจรจาครอบคลุมใน 4 ประเด็นสำคัญ คือ (1) การเปิดเสรี (การค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุน) (2) กฎเกณฑ์ทางการค้า (กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า) (3) การอำนวยความสะดวกทางการค้า (พิธีการศุลกากร การค้าไร้กระดาษ) และ (4) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เช่น SMEs, ICT, HR

สรุปผลความตกลงฯ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การเปิดเสรีการค้าสินค้า ในส่วนของญี่ปุ่น สินค้า 96.7% ของมูลค่านำเข้าจากอาเซียน จะถูกนำมาลด/ยกเลิกภาษีนำเข้า โดยอัตราภาษีของสินค้า 90% ของมูลค่าการนำเข้าจากอาเซียน จะลดเป็น 0% ทันทีที่ความตกลงมีผลใช้บังคับ ในส่วนของไทย สินค้า 90% ของมูลค่านำเข้าจากญี่ปุ่นและอาเซียนจะถูกนำมาลด/ยกเลิกภาษีภายใน 10 ปี โดยอัตราภาษีของสินค้า 44.81% ของมูลค่าการนำเข้าจากญี่ปุ่นและอาเซียนจะลดเป็น 0% ทันทีที่ความตกลงมีผลใช้บังคับ

2. การค้าบริการและการลงทุน ยังไม่มีการเปิดเสรี แต่ให้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการการค้าบริการและคณะอนุกรรมการการลงทุนภายใน 1 ปี นับจากวันที่ความตกลงมีผลใช้บังคับ เพื่อหารือและเจรจาต่อไป

3. กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

- 1) สินค้าที่ผลิตหรือได้มาทั้งหมดจากในประเทศ

- 2) กฎทั่วไป (General Rule) สำหรับสินค้าที่นอกเหนือจากข้อ 1) และไม่ได้อยู่ใน List ของกฎเฉพาะสินค้าในข้อ 4) จะถือว่าได้แหล่งกำเนิดก็ต่อเมื่อมี Regional Value Content (RVC) 40% หรือมีการเปลี่ยนแปลงพิภพในระดับ 4 หลัก (CTH)

3) สินค้าที่ผลิตในประเทศภาคี (Entirely Produced) โดยนำเข้าวัตถุดิบที่ได้แหล่งกำเนิดจากประเทศภาคีตั้งแต่ 1 ประเทศขึ้นไป

4) กฎเฉพาะสินค้า (Product Specific Rules: PSR) มีจำนวนรายการสินค้าทั้งสิ้นประมาณ 40% ของรายการสินค้าทั้งหมด ได้แก่สินค้าประเภทสิ่งทอ รองเท้า เครื่องหนัง ยานยนต์ เหล็ก เพอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป เป็นต้น

4. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ จะส่งเสริมความร่วมมือสำหรับผลประโยชน์ร่วมกันในการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศภาคี ในสาขาความร่วมมือด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการค้า สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ทรัพย์สินทางปัญญา พลังงาน ข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสาร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การท่องเที่ยวและ Hospitality การขนส่งและโลจิสติกส์ เกษตรประมงและป่าไม้ สิ่งแวดล้อม นโยบายการแข่งขัน และสาขาอื่น ๆ ตามแต่จะตกลงกัน

ไทยลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP) เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2551 และรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบความตกลงแล้วเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2551

ความตกลง AJCEP มีผลบังคับใช้แล้วกับประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ เวียดนาม ลาว และเมียนมาร์ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2551 บรูไนฯ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2552 และมาเลเซีย เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2552 ความตกลงได้มีผลบังคับใช้กับไทยแล้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2552 เป็นต้นไป โดยกัมพูชา เริ่มบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2553 สำหรับอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อยู่ระหว่างดำเนินการกระบวนการภายใน

คณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบกรอบเจรจาการค้าบริการและการลงทุน 23 มิถุนายน 2552 และรัฐสภาให้ความเห็นชอบ 9 พฤศจิกายน 2552

การดำเนินการขั้นต่อไป อาเซียนและญี่ปุ่นได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการว่าด้วยการค้าบริการและคณะอนุกรรมการว่าด้วยการลงทุน เพื่อการจัดทำข้อบ่งชี้ด้านการค้าบริการและการลงทุน เมื่อพฤศจิกายน 2552 เพื่อเจรจากันต่อไป

กล่าวได้ว่านับจากการก่อตั้งอาเซียนเมื่อปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน ได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมมิตรภาพ ความเข้าใจระหว่างประชาชนในประเทศสมาชิกและมีส่วนในการปูพื้นฐานสำหรับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคให้ก้าวรุดหน้าไปสู่การบรรลุเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคต แม้จะมีบางกรอบความร่วมมือที่ยังไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม และต้องหาข้อสรุปร่วมกันต่อไป

บทที่ 3

ศักยภาพและขีดความสามารถ ด้านเศรษฐกิจโดยรวมของไทยในภูมิภาคอาเซียน

ประเทศไทยเป็น 1 ใน 5 ประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งและเป็นจุดกำเนิดสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการประสานและผลักดันความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของอาเซียนอย่างแข็งขัน โดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลภายใต้การนำของ ฯพณฯ นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ริเริ่มให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ขณะเดียวกันอาเซียนก็มีความสำคัญต่อประเทศไทย โดยนอกจากจะทำให้ไทยได้รับโอกาสในการขยายตัวด้านการค้า การลงทุน ช่วยเพิ่มอำนาจการเจรจาระหว่างประเทศ ช่วยสร้างพันธมิตร และสร้างความเป็นปึกแผ่นแล้ว ไทยยังได้รับความร่วมมือจากอาเซียนในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเกิดขึ้นระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มสมาชิก อันจะนำมาซึ่งข้อยุติของปัญหา ความมีเสถียรภาพและสันติภาพในอนาคตด้วย

อย่างไรก็ตาม ในโอกาสที่อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 ไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมทั้งในเชิงรุกและเชิงรับเพื่อเสริมสร้างโอกาสให้ไทยได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็เพื่อป้องกันผลกระทบในทางลบที่อาจจะเกิดขึ้นให้เหลือน้อยที่สุดด้วย โดยในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลสำคัญด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการสืบค้นเพื่อให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถของแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะของประเทศไทย สำหรับประกอบกรณีวิเคราะห์และกำหนดประเด็นการวิจัยเตรียมพร้อมรองรับสถานการณ์อันใกล้ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ภาพรวมการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน และแรงงาน ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศไทยมีพื้นที่ 513,120 ตารางกิโลเมตร มากเป็นอันดับที่ 3 ในกลุ่มอาเซียน รองจากประเทศอินโดนีเซีย และเมียนมาร์ ในปี พ.ศ. 2552 ไทยมีประชากร 66.903.0 พันคน มากเป็นอันดับที่ 4 รองจากอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม โดยมีความหนาแน่นของประชากร 130 คนต่อ

ตารางกิโลเมตร รองจากสิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ในขณะที่อัตราการขยายตัวของจำนวนประชากรมีสัดส่วน 0.6% ซึ่งน้อยที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน (ตารางที่ 1 ในภาคผนวก)

ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ GDP ของประเทศสมาชิกอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2547-ไตรมาสที่ 3 ของปี 2553 ประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มี GDP สูงที่สุดในทุกปี ขณะที่ไทยมี GDP มากเป็นลำดับที่ 2 รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยที่ประเทศกัมพูชามี GDP น้อยที่สุดในกลุ่ม (ตารางที่ 2 ในภาคผนวก) ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะ GDP ของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าระหว่างปี พ.ศ. 2547-2551 ไทยมีตัวเลข GDP เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และกลับลดลงเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจโลก โดยเมื่อเปรียบเทียบ GDP ช่วง 3 ไตรมาสแรกของ พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 จะเห็นได้ว่า GDP ของไทยใน พ.ศ. 2553 มีการเติบโตที่สูงกว่าช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ที่มีข้อมูล GDP รายไตรมาสในช่วง 2 ปีดังกล่าวก็มีการเติบโตในทิศทางเดียวกันนี้ด้วยเช่นเดียวกัน

ข้อมูลการค้าภายในและภายนอกอาเซียนในปี พ.ศ. 2552 ของประเทศสมาชิกในกลุ่ม สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าสูงที่สุด โดยไทย และมาเลเซีย มีมูลค่าการค้ารองลงมา ลาว เป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้าภายในอาเซียนน้อยที่สุด หากพิจารณาเฉพาะข้อมูลการส่งออกภายในตลาดอาเซียน สิงคโปร์ ยังคงเป็นประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ มาเลเซียและไทย การนำเข้าจากตลาดภายในกลุ่มอาเซียน ประเทศที่มีมูลค่าสูงใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย และมาเลเซีย จะเห็นได้ว่าไทยยังคงเป็นคู่ค้าสำคัญของกลุ่มใน 3 อันดับแรกทั้งการนำเข้าและการส่งออก ทั้งนี้หากพิจารณาสัดส่วนการค้าภายในอาเซียนกับการค้าภายนอกอาเซียนเป็นรายประเทศจะเห็นว่าประเทศลาว และเมียนมาร์ มีการส่งออกและนำเข้าสินค้าจากกลุ่มอาเซียนในสัดส่วนที่สูงกว่าตลาดภายนอกอาเซียนอย่างชัดเจน (ตารางที่ 3 ในภาคผนวก)

ภาพรวมการค้าสินค้าไทยในตลาดอาเซียน

การส่งออกสินค้าของไทยในอาเซียน

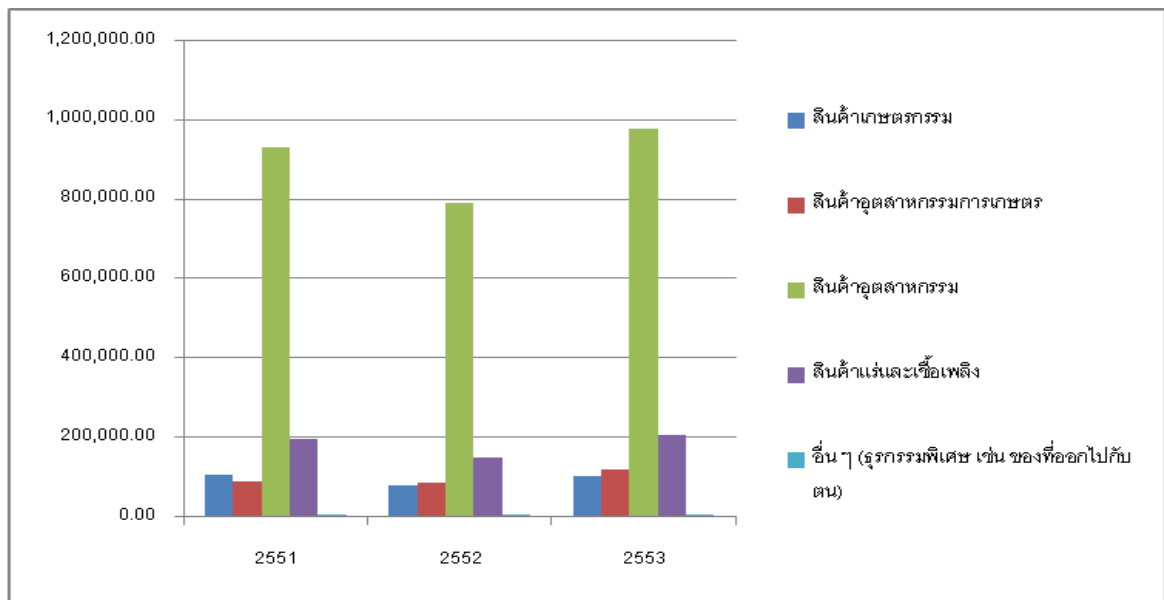
ภูมิภาคอาเซียนถือเป็นคู่ค้าและตลาดส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยมาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการส่งออกในปี พ.ศ. 2551 2552 และ 2553 ที่เก็บรวบรวมโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ และกรมศุลกากร (2554) พบว่า ไทย ส่งออกสินค้าไปยังประเทศในภูมิภาคอาเซียน คิดเป็นสัดส่วน 22.55% 21.30% และ 23.73% ของมูลค่าการส่งออก

ทั้งหมดตามลำดับ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวอาเซียนถือเป็นตลาดที่ไทยส่งออกสินค้าสูงเป็นอันดับที่ 2 รองจากการส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งมีสัดส่วน 39.59% 40.17% และ 40.60% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดตามลำดับ

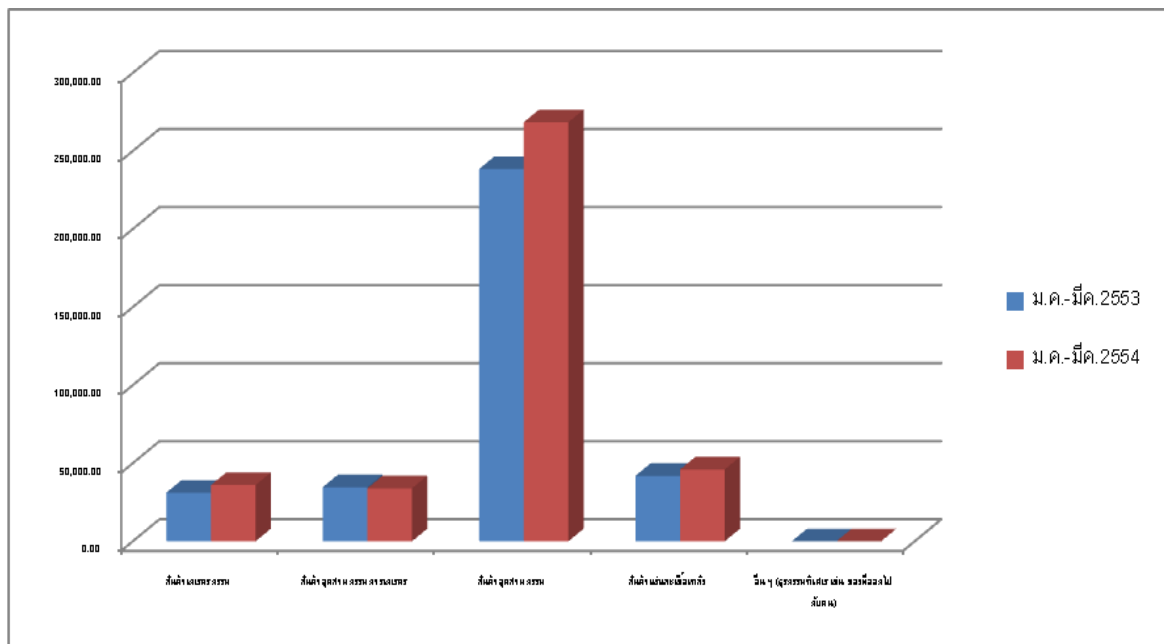
สำหรับการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยในตลาดอาเซียนระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 มีอัตราที่ไม่สม่ำเสมอ โดยในปี พ.ศ. 2552 มีอัตราการขยายตัวติดลบ (-16.14%) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากภาพรวมของมูลค่าการส่งออก จะพบว่าในปีดังกล่าวการส่งออกของไทยไปยังตลาดต่าง ๆ มีอัตราการขยายตัวติดลบในทุกภูมิภาค ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจของโลกซึ่งอยู่ในช่วงถดถอย และการขาดเสถียรภาพทางการเมืองของไทยในช่วงเวลานั้น หากพิจารณาการส่งออกในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2553 และไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 จะพบว่าการส่งออกในเดือนไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 มีสัดส่วนมูลค่าและอัตราการขยายตัวที่น้อยกว่าช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2553 (ตารางที่ 4 ในภาคผนวก) เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 โดยจำแนกออกเป็นรายประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน จะพบว่า ไทยส่งออกสินค้าไปยังประเทศมาเลเซียมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และบรูไนดารุสซาลาม ตามลำดับ (ตารางที่ 5 ในภาคผนวก)

ทั้งนี้ โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 จำแนกเป็นหมวดสินค้าหลัก ๆ เรียงตามลำดับสัดส่วนมูลค่าการส่งออกจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร สินค้าเกษตรกรรม สินค้าแร่และเชื้อเพลิง และสินค้าอื่น ๆ โดยสินค้าอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัว 11.29% -15.02% และ 23.64% ช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 มีอัตราการขยายตัวต่ำกว่า แต่มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสูงกว่าช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร มีการขยายตัวในอัตรา 19.42% -3.26% และ 35.97% และในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 มีอัตราการขยายตัว -2.00% สัดส่วนการส่งออก 8.82% ขณะที่ช่วงเวลาเดียวกันของปี 2553 มีอัตราการขยายตัวถึง 86.70% สัดส่วนการส่งออก 10.00 % สำหรับสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าแร่และเชื้อเพลิงมีอัตราการขยายตัวลดลง กล่าวคือ สินค้าเกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัว 30.86% -23.42% และ 28.65% สินค้าแร่และเชื้อเพลิงมีอัตราการขยายตัว 48.04% -23.44% และ 37.56% โดยทั้ง 2 สินค้ามีอัตราการขยายตัวในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 ต่ำกว่าช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนอย่างเห็นได้ชัด แม้สินค้าเกษตรจะมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสูงกว่าปีที่ผ่านมาในช่วงเวลาเดียวกันก็ตาม (ตารางที่ 6 ในภาคผนวก)

แผนภูมิที่ 1 แสดงโครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยในอาเซียน
ระหว่างปี พ.ศ. 2551 2552 และ 2553

แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบสินค้าส่งออกของไทยในอาเซียน
ระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2553 และไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2554

สินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 ได้แก่ (1) รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (2) น้ำมันสำเร็จรูป (3) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (4) เม็ดพลาสติก (5) เคมีภัณฑ์ (6) ยางพารา (7) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล (8) แผงวงจรไฟฟ้า (9) เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ และ (10) น้ำตาลทราย ในจำนวนนี้มีเพียงเม็ดพลาสติกเท่านั้นที่มีอัตราการขยายตัวในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 สูงกว่าช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2553 โดยสูงถึง 80.17% ขณะที่สินค้าที่เหลือมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่า (ตารางที่ 7 ในภาคผนวก) สำหรับโครงสร้างสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยไปยังแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียน มีรายละเอียดดังนำเสนอไว้ในตารางที่ 7.1-7.9 ในภาคผนวก

ในขณะเดียวกัน สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยในตลาดโลก ระหว่างปี พ.ศ.2551-2553 ได้แก่ (1) รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (2) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (3) ยางพารา (4) อัญมณี (5) เม็ดพลาสติก (6) วงจรไฟฟ้า (7) ผลิตภัณฑ์ยาง (8) เคมีภัณฑ์ (9) ข้าว และ (10) น้ำมันสำเร็จรูป ในจำนวนนี้ อัญมณี ยางพารา และเม็ดพลาสติก มีอัตราการขยายตัวในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 สูงกว่า 50% ขณะที่เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ มีการขยายตัวติดลบ (-14.95%) (ตารางที่ 8)

อย่างไรก็ตาม สินค้าส่งออกสำคัญ 10 อันดับแรกทั้ง 2 ตารางดังกล่าว จะเห็นได้ว่า รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เม็ดพลาสติก ยางพารา และเคมีภัณฑ์ เป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้ไทยในมูลค่าสูงทั้งในตลาดโลกและในภูมิภาคอาเซียน

การนำเข้าสินค้าของไทยจากอาเซียน

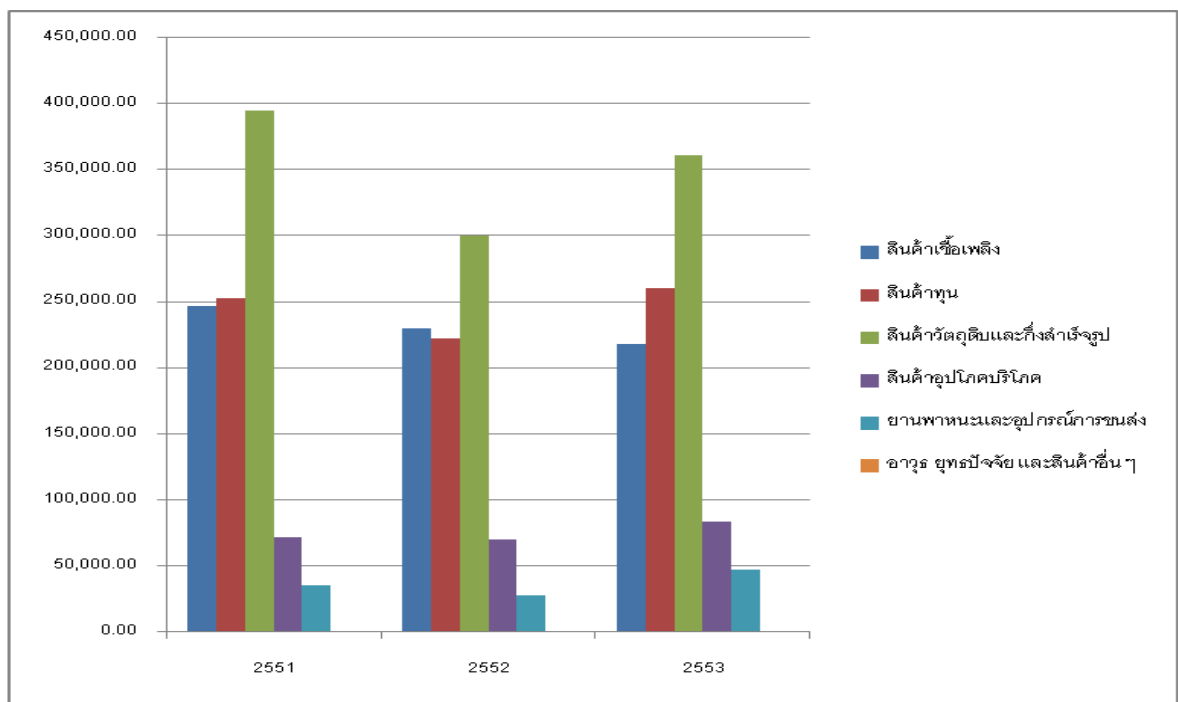
สำหรับการนำเข้าสินค้าของไทยจากอาเซียนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 มีสัดส่วน 16.81% 18.50% และ 16.64% ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดของไทย เป็นตลาดนำเข้าอันดับที่ 2 รองจากการนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย และมีอัตราการขยายตัวลดลงในแต่ละปี คือ 14.89% -15.09% 14.16 % ทั้งนี้ หากพิจารณามูลค่าการนำเข้าสินค้าของภูมิภาคอาเซียน ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2553 และไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 พบว่าในช่วงเวลาเดียวกันนั้น ปี พ.ศ. 2554 ไทยมีมูลค่าการนำเข้าในสัดส่วน 17.66% ซึ่งสูงกว่าปี พ.ศ. 2553 ที่มีสัดส่วน 16.81% (ตารางที่ 9 ในภาคผนวก)

เมื่อจำแนกมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากภูมิภาคอาเซียนออกเป็นรายประเทศ พบว่า ไทยนำเข้าสินค้าจากมาเลเซียมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เมียนมาร์

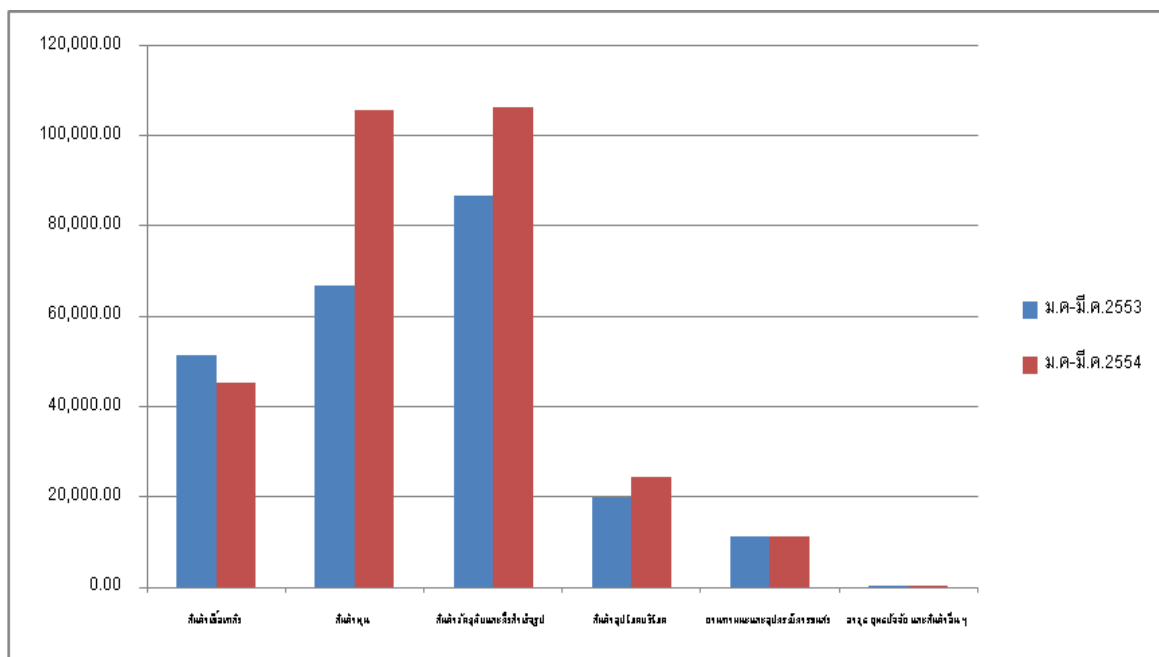
เวียดนาม ลาว กัมพูชา และบรูไนฯ ตามลำดับ (ตารางที่ 10 ในภาคผนวก) และหากพิจารณาเทียบเคียงอันดับการส่งออกและนำเข้าสินค้าของไทยกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน จะเห็นได้ว่า มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย เป็นประเทศคู่ค้าสำคัญที่มีมูลค่าการส่งออกและการนำเข้าใน 3 อันดับแรกทั้ง 2 ตาราง

ทั้งนี้ โครงสร้างสินค้านำเข้าของไทยจากอาเซียนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 จำแนกเป็นหมวดสินค้าหลัก ๆ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป สินค้าทุน สินค้าเชื้อเพลิง สินค้าอุปโภคบริโภค ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง อาวุธ ยุทโธปกรณ์และสินค้าอื่น ๆ (ตารางที่ 11 ในภาคผนวก)

แผนภูมิที่ 3 แสดงโครงสร้างสินค้านำเข้าของไทยในอาเซียน
ระหว่างปี พ.ศ. 2551 2552 และ 2553

แผนภูมิที่ 4 เปรียบเทียบสินค้านำเข้าของไทยในอาเซียน
ระหว่างไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2553 และไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2554

สินค้านำเข้า 10 อันดับแรกของไทยจากประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ (1) ก๊าซธรรมชาติ (2) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (3) เคมีภัณฑ์ (4) น้ำมันดิบ (5) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (6) แผงวงจรไฟฟ้า (7) สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ (8) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ (9) ถ่านหิน และ (10) เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ (ตารางที่ 12 ในภาคผนวก) รายละเอียดสินค้านำเข้าของไทยใน 10 อันดับแรกจากแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 12.1-12.9 ในภาคผนวก

ในขณะที่สินค้านำเข้าจากตลาดโลกของไทยใน 10 อันดับแรก ได้แก่ (1) น้ำมันดิบ (2) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ (3) เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ (4) เคมีภัณฑ์ (5) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (6) เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ (7) แผงวงจรไฟฟ้า (8) สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ (9) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และ (10) ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ (ตารางที่ 13 ในภาคผนวก)

โดยสรุป การค้าระหว่างไทยกับอาเซียน ในระหว่างปี พ.ศ. 2551–2553 มีมูลค่าการค้าจำนวน 2,321,535.81 1,957.433.17 และ 2,375.038.20 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 19.65% 19.98% และ 19.77% ของมูลค่าการค้าไทยในตลาดโลกตามลำดับ โดยมีมูลค่าการส่งออก 1,319,391.20 1,106,492.00 และ 1,403,597.60 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 22.55% 21.30%

และ 22.73% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยในตลาดโลกตามลำดับ มีมูลค่าการนำเข้า 1,002,144.6 850,941.2 971,440.6 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 16.81% 18.50% และ 16.64% ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยในตลาดโลกตามลำดับ จะเห็นได้ว่าไทยมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าสูงกว่าการนำเข้าสินค้าในทุกช่วง โดยในแต่ละปีไทยได้ดุลการค้า จำนวน 317,246.65 255,550.76 และ 432,157.09 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวของดุลการค้า 23.52% -19.45% และ 69.11% ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเทศ มูลค่าการค้าของไทยกับมาเลเซียมีจำนวนสูงที่สุด จำนวน 648,275.26 556,123.46 677,837.74 ล้านบาท โดยในปี พ.ศ. 2551 ไทยได้ดุลการค้า 2,284.94 ล้านบาท ในขณะที่อีก 2 ปีต่อมา ไทยเป็นฝ่ายเสียดุลการค้า 34,448.90 และ 8,640.76 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ และ อินโดนีเซีย โดยทั้ง 2 ประเทศ ไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า กล่าวคือ ไทยได้ดุลการค้าจากสิงคโปร์ 96,311.90 60,619.11 และ 83,255.37 ล้านบาท ได้ดุลการค้าจากอินโดนีเซีย 27,746.12 28,010.74 และ 51,191.18 ล้านบาท ตามลำดับ

สำหรับภาพรวมการค้าของไทยในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ นอกเหนือจาก 3 ประเทศข้างต้น ไทยเป็นฝ่ายได้ดุลทางการค้าในเกือบทุกประเทศ ยกเว้นเมียนมาร์ที่ไทยเสียดุลการค้าอย่างต่อเนื่องในทุกปี จำนวน -68,566.98 -43,323.55 และ -24,369.27 ล้านบาท (ตารางที่ 14 ในภาคผนวก)

ตำแหน่งสินค้าไทยในอาเซียน

เนื่องจากสินค้าตามโครงสร้างการส่งออกและการนำเข้าของไทยมีขอบเขตที่กว้างหลากหลายและบางสินค้ามีข้อมูลค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในที่นี้จะขอนำเสนอเฉพาะข้อมูลของสินค้าสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในวงกว้าง และจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการรองรับเป็นการเร่งด่วน ดังนี้

สินค้าเกษตรกรรม

สินค้าเกษตรกรรมเป็นสินค้าที่ทำรายได้จำนวนมหาศาลให้กับประเทศ แม้จะมีมูลค่าการส่งออกเป็นรองสินค้าในหมวดอื่น ๆ เช่น สินค้าอุตสาหกรรม และสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูงเมื่อเปรียบเทียบราคาต่อจำนวนขึ้น อย่างไรก็ตามสินค้าเกษตรก็ยังมีมีความสำคัญเพราะการเกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของประชากรจำนวนมาก เห็นได้จากรายงาน

ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในครั้งล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2546 ที่ระบุว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ถือครองทำการเกษตรถึง 5.79 ล้านราย ไม่นับรวมจำนวนผู้รับจ้างทำการเกษตรอีกประมาณ 4.28 ล้านราย มีพื้นที่การเกษตรถึง 111.95 ล้านไร่ หรือประมาณ 34.9% ของเนื้อที่ทั้งประเทศ นอกจากการส่งออกในลักษณะสินค้าเกษตรกรรมแล้ว ผลผลิตทางการเกษตรยังนับเป็นปัจจัยและวัตถุดิบหลักที่ป้อนโรงงานในประเทศให้เกิดการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อส่งออกในหมวดสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรอีกด้วย

การส่งออกสินค้าเกษตรกรรมของไทยไปยังตลาดอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 มีมูลค่า 104,152.0 79,763.6 และ 102,612.2 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 7.89% 7.21% และ 7.31% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ตามลำดับ โดยสามารถเรียงลำดับมูลค่าสินค้าเกษตรของไทยจากมากไปหาน้อย จำแนกตามหมวดสินค้าต่าง ๆ ได้แก่

สินค้ากสิกรรม: ยางพารา ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวโพด ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง ใบยาสูบ ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง เมล็ดผักและสเปอรี่ที่ใช้สำหรับการเพาะปลูก ถั่ว เครื่องเทศและสมุนไพร พืชน้ำมัน ธัญพืช หมาก กัญชง กล้วยไม้ ผลไม้ กาแฟ ฝ้าย เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ และครึ่งสินค้าประมง: ปลา กุ้ง สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย ปลาหมึก แมงกระพรุน และตะพาบน้ำ ปศุสัตว์: ไก่ เป็ด เนื้อและส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ที่บริโภคได้ สุกรสดแช่เย็นและแช่แข็ง ไข่ไก่สด กระดุกและขนสัตว์ปีก

ทั้งนี้ หากพิจารณาในภาพรวม สินค้าเกษตร 10 อันดับแรกของไทยในตลาดอาเซียนที่ทำรายได้สูงให้กับประเทศ ได้แก่ ยางพารา ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าวโพด ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง ไก่ ปลา กุ้ง ใบยาสูบ และผักสดแช่เย็นแช่แข็ง (ตารางที่ 15 ในภาคผนวก)

WTO ได้รายงานสถิติการค้าระหว่างประเทศเมื่อมีนาคม 2553 ว่า เมียนมาร์เป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมในตลาดโลกสูงที่สุดของอาเซียน รองลงมาได้แก่ อินโดนีเซีย และไทย โดยคิดเป็นสัดส่วน 38.6% 21.1% และ 18.4 % ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมในตลาดโลกตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าไทยยังคงมีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรกรรมในอันดับต้น ๆ ของกลุ่ม โดยสำนักงานสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554) ได้ระบุนโยบาย เป้าหมาย และสถานการณ์ปัจจุบันของพืชเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทยในตลาดโลกไว้ในรายงานข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร ปี พ.ศ. 2553 ของไทยดังนี้

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
ข้าว		
1. การพัฒนาการผลิต 1.1 บริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกให้มีประสิทธิภาพ 1.2 บริหารจัดการด้านการผลิตให้ได้ข้าวแต่ละขั้นคุณภาพตามความต้องการของตลาด 2. การสร้างความเข้มแข็งแก่ชาวนา 2.1 สร้างความรู้ ความสามารถในการผลิต บริหารจัดการผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 ชาวนาได้รับการบริการและการสนับสนุนทางวิชาการ ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วทั่วถึง 2.3 ชาวนามีรายได้มั่นคง คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2.4 องค์กรชาวนามีความเข้มแข็ง 3. การพัฒนาการตลาด 3.1 จัดตั้งและพัฒนาตลาดซื้อขายข้าว ตั้งแต่ระดับในนาถึงการส่งออก 3.2 ส่งเสริมการซื้อขายข้าวในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า 4. การวิจัยและพัฒนา 4.1 สร้างความเชื่อมั่นในการบริโภคข้าวไทย 4.2 ให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับตลาดเป้าหมาย 4.3 ให้มีการแปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม 5. การบริหารจัดการด้านการส่งออก 5.1 พัฒนาตลาดเดิมและขยายตลาดใหม่ 5.2 จัดระบบส่งออกทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค	1. ได้พันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง คุณภาพดี ต้นทุนโรค แมลงศัตรูข้าวที่สำคัญและทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างน้อย 12 พันธุ์ เมื่อสิ้นสุดปี 2558 2. ได้เทคโนโลยีการผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์อย่างน้อย 8 เทคโนโลยีเมื่อสิ้นสุดปี 2558 3. ผลผลิตข้าวต่อไร่ในปีเพาะปลูก 2558/59 เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% ของผลผลิตต่อไร่ในปีเพาะปลูก 2553/54 4. ต้นทุนการผลิตข้าวต่อตันในปีเพาะปลูก 2558/59 ลดลงอย่างน้อยร้อยละ 15 ของต้นทุนการผลิตข้าวต่อตันในปีเพาะปลูก 2553/54 5. ปริมาณข้าวหอมมะลิคุณภาพได้มาตรฐานในปีเพาะปลูก 2558/59 เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 20% ของปริมาณข้าวหอมมะลิมีคุณภาพได้มาตรฐานในปีเพาะปลูก 2553/54 7. ชาวนาได้รับการบริการและสนับสนุนทางด้านวิชาการและข้อมูลข่าวสารด้านข้าวตั้งแต่ปี 2554 ถึงปี 2558 เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 2 ล้านคน 8. ศูนย์ข้าวชุมชนมีความ	1. ไทยผลิตข้าวเป็นอันดับ 6 ของโลก แต่สามารถส่งออกได้เป็นอันดับ 1 ของโลก ครองส่วนแบ่งการตลาด 30% โดยปริมาณการส่งออกข้าวคิดเป็น 40-45% ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ 2. ไทยสามารถผลิตและส่งออกข้าวได้หลากหลายชนิดทุกชั้นคุณภาพ ตอบสนองความต้องการได้ทุกตลาด 3. มาตรการดำเนินงานของภาครัฐ 3.1 โครงการประกันรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรอบที่ 1 และรอบที่ 2 โดยกำหนดให้มีรายได้เหนือต้นทุนการผลิต 40% (ต้นทุน-ค่าขนส่ง-กำไร 40%) 3.2 โครงการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวเปลือก กรณีเป็นข้าวคุณภาพต่ำโดยให้ปรับราคาลงจากเกณฑ์กลางอ้างอิงของข้าวเปลือกเจ้า ณ ความชื้นไม่เกิน 15% โดยข้าวเปลือกเจ้า 10% ลดลงตันละ 200 บาท และข้าวเปลือกเจ้า 25% ลดลงตันละ 600 บาท 3.3 โครงการจัดตลาดนัดข้าวเปลือก โดยรัฐจัดหาสถานที่ ดูแลการซื้อขายให้ได้รับความเป็นธรรม และไม่ต่ำกว่าเกณฑ์กลางอ้างอิงที่กำหนด 3.4 โครงการจัดระบบการปลูกข้าวในเขตชลประทาน 22 จังหวัด ให้มีการปลูกไม่เกินปีละ 2 ครั้ง โดยปลูกพืชหมุนเวียนสลับกับข้าวให้มีการใช้น้ำไม่เกินปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ ตัดวงจรระบาดของศัตรูข้าวและรักษาระบบนิเวศข้าวให้มีความสมดุล ระยะเวลาโครงการ ปี 2554-2558 3.5 โครงการส่งเสริมและขยายผลการลดต้นทุนการผลิตข้าว ในด้านการจัดการเมล็ดพันธุ์ การปรับปรุงดินการบริหารศัตรูพืชอย่างถูกวิธี และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 4. คู่ค้าที่สำคัญ ข้าวคุณภาพดี ข้าวหอมมะลิ: สหรัฐอเมริกา ไ오เวอร์รีโคสต์ เซเนกัล ยोंกง กานา สิงคโปร์ จีน ข้าว 100% 5%: อิรัก มาเลเซีย ยोंกง ไ오เวอร์รีโคสต์ อิหร่าน ข้าวคุณภาพปานกลาง – ต่ำ เซเนกัล โกตดิวัวร์ เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น โตโก

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
4 การพัฒนาการจัดระบบกระจายสินค้า 4.1 เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการบริหารจัดการด้านการกระจายสินค้าและบริหาร Logistic 5 การบริหารจัดการข้าวทั้งระบบ 5.1 มีองค์การกำหนดนโยบายและบริหารจัดการข้าวทั้งระบบ จัดตั้งกองทุนวิจัยเรื่องข้าวครบวงจร	เข้มแข็งจำนวนไม่น้อยกว่า 70% เมื่อสิ้นสุดปี 2558	● ข้าวหนึ่ง: ไนจีเรีย เบนิน สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ สาธารณรัฐอาหรับเยเมน รัสเซีย ● คู่แข่งที่สำคัญ ● ข้าวคุณภาพดี: สหรัฐอเมริกา เวียดนาม ออสเตรเลีย ● ข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ เวียดนาม จีน ปากีสถาน เมียนมาร์ ● ข้าวหนึ่ง: สหรัฐอเมริกา อินเดีย
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์		
1. นโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร 2. เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้สอดคล้องกับความต้องการตลาด	เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม ตลาดมีเสถียรภาพ ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต้นทุนต่ำ ผลผลิตต่อไร่สูง คุณภาพดี	1. เนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นจากปี 2552 จำนวน 0.18% เนื่องจากเกิดภาวะเพลี้ยระบาดในมันสำปะหลัง เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทนสำหรับราคาแนวโน้มสูงกว่าปี 2552 เป็นไปตามราคาตลาดโลก เนื่องจากความต้องการใช้เพิ่มขึ้น และประเทศผู้ผลิตธัญพืชได้รับผลกระทบจากภัยแล้งและน้ำท่วม ผลผลิตเสียหายมีการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทดแทน 2. การนำเข้าปี 2553 นโยบายและมาตรการการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ภายใต้กรอบ WTO ในโควตา 54,700 ตัน อากร 20% นอกโควตา 43% ภายใต้กรอบ AFTA อากร 0% ภายใต้กรอบ FTA ไทย-ออสเตรเลีย นำเข้าในโควตา 6,981.26 ตัน อากร 13.33% นอกโควตา อากร 66.70% ภายใต้ความตกลงอาเซียน-ญี่ปุ่น ในโควตา อากร 16.4% นอกโควตา อากร 14.5% และภายใต้ความตกลง อาเซียน-เกาหลี ในโควตา ร้อยละ 13.33 3. นโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร มี.ย 2553 มติ ครม. 29 ให้ดำเนินโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยเกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรและนำไปรับรองเกษตรกรไปทำสัญญากับ ธ.ก.ส. ปริมาณการใช้สิทธิ์ไม่เกิน 20ตัน/ครัวเรือน เลือกว่าจะใช้สิทธิ์รับเงินได้ตั้งแต่วันเก็บเกี่ยวแต่ไม่เกิน 28 ก.พ. 2554 ซึ่งเกษตรกรจะได้รับชดเชยรายได้จากส่วนต่างของราคาประกันที่ 7.14 บาท/กก. กับราคาเกณฑ์กลางอ้างอิงที่ประกาศทุกวันทั้ง 1 และ 16 ของเดือน 4. คู่ค้าที่สำคัญ: เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ 5. คู่แข่งที่สำคัญ: สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา บราซิล

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
ข้าวฟ่างเลี้ยงสัตว์		
ระดับการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	ผลิตข้าวฟ่างคุณภาพดีให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	1. เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 2. ใช้ในประเทศเกือบทั้งหมด มีการส่งออกน้อยมาก 3. ปี 2553 ตามข้อตกลง WTO ไม่มีโควตานำเข้า แต่กำหนดภาษีนำเข้า 2.45 บาท/กก. 4. คู่ค้าที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ ได้หวัน 5. คู่แข่งที่สำคัญ: สหรัฐอเมริกา อินเดีย ออสเตรเลีย
มันสำปะหลังโรงงาน		
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ 2. เพิ่มการใช้ในประเทศ ทั้งเป็นเอทานอล และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ 3. เจรจาทางการค้า เพื่อลดการกีดกันและขยายตลาด	1. รักษาระดับพื้นที่ผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่เป็น 5.0 ตัน 2. รักษาความเป็นผู้นำในการส่งออก 3. สร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ เช่น เอ-ทานอล บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ พลาสติกชีวภาพ	1. เป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลก ครองส่วนแบ่งการตลาด 80% มูลค่าการส่งออกรวมมากกว่า 60,000 ล้านบาทต่อปี 2. ผลผลิตใช้ในประเทศ 27% อยู่ในรูปบริโภคโดยตรง (แป้ง) 20% อาหารสัตว์ 4% และพลังงาน 3% 3. มีการกีดกันการนำเข้า - กำหนดโควตานำเข้า ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ 4. การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มของจีน ทำให้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยมีราคาสูงขึ้น 5. คู่ค้าที่สำคัญ: มั่นเดิน: จีน ● มันสำปะหลังอัดเม็ด: จีน สหภาพยุโรป ● แป้งมันสำปะหลัง: จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ได้หวัน 6. คู่แข่งที่สำคัญ: เวียดนาม อินโดนีเซีย
อ้อยโรงงาน-น้ำตาล		
1. ส่งเสริมการผลิตในเขตที่เหมาะสมกับการปลูกอ้อย 6 ล้านไร่ 2. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยและน้ำตาล 3. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านโลจิสติกส์ 4. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงจากน้ำตาล 5. การแปรรูปเป็นเอทานอลเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน การวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพและการแปรรูป	1. เพิ่มขีดความสามารถแข่งขันในตลาดโลก 2. รักษาความเป็นผู้นำอันดับ 2 ในการส่งออกน้ำตาลของโลก 3. พัฒนาไปสู่การผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ	1. เป็นผู้ส่งออกน้ำตาลอันดับ 2 ของโลก รองจากบราซิล 2. เป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้โควตาภาษีข้อตกลง WTO 3. มี พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ควบคุมการผลิต และการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ 4. มูลค่าการผลิตน้ำตาล 103,000 ล้านบาท รายได้จากการส่งออก 73,000 ล้านบาท 5. สร้างงานให้ชาวไร่อ้อยและแรงงานเก็บเกี่ยวกว่า 600,000 ราย 6. ผลผลิตน้ำตาลส่วนใหญ่ใช้ส่งออกต่างประเทศประมาณ 70% ส่วนที่เหลือใช้ภายในประเทศ 7. ประสบกับปัญหาด้านทุนการผลิตที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 8. คู่ค้าที่สำคัญ: อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น กัมพูชา ได้หวัน จีน คู่แข่งที่สำคัญ: ออสเตรเลีย บราซิล แอฟริกาใต้

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
สับปะรดโรงงาน		
1. กำหนดเขตเศรษฐกิจการเกษตรปลูกสับปะรดโรงงาน 2. วิจัยปรับปรุงพันธุ์และขยายหน่อพันธุ์ปลอดโรคให้แก่เกษตรกร 3. วางแผนการผลิตร่วมกันระหว่างโรงงานแปรรูปกับเกษตรกร และทำข้อตกลงซื้อขายแบบมีสัญญา (Contract Farming) 4. ส่งเสริมเกษตรกรผลิตสับปะรดตามมาตรฐาน GAP 5. สร้างตราสินค้าไทยในตลาดโลก 6. สนับสนุนแหล่งน้ำในแปลงสับปะรด	รักษาความเป็นผู้นำทั้งด้านการผลิตและการส่งออก ผลิตภัณฑ์สับปะรด ได้แก่ สับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรด	1. เป็นผู้ผลิตสับปะรดเป็นอันดับ 1 ของโลก 12-15% ของผลิตรวมของโลก 2. เป็นผู้ส่งออกสับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรดเป็นอันดับ 1 ของโลก มีส่วนแบ่งในตลาดโลก 40-45% 3. อัตราการขยายตัวการส่งออกสับปะรดกระป๋อง 10% 4. คู่ค้าที่สำคัญ: - สับปะรดกระป๋อง: สหรัฐอเมริกา เยอรมนี รัสเซีย - น้ำสับปะรด: เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา สเปน 5. คู่แข่งที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย
แก้วเหลือง		
1. นำเข้าเมล็ดธัญพืช 0% ไม่จำกัดปริมาณและช่วงเวลานำเข้า 2. ส่งเสริมการผลิตแก้วเหลืองเกรดแปรรูปอาหารเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต	1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตแก้วเหลืองคุณภาพดี โดยเน้นปลูกแก้วเหลืองฤดูแล้ง 2. ผลิตแก้วเหลืองสายพันธุ์ธรรมชาติ Non-GMOs เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร	1. ไทยผลิตแก้วเหลืองได้ไม่พอใช้ (ผลิต 11% ของความต้องการใช้ทั้งหมด) 2. แก้วเหลืองไทยเป็นแก้ว Non-GMOs ขณะที่แก้วเหลืองนำเข้าเป็นแก้ว GMOs 3. คู่ค้าที่สำคัญ: อาเจนตินา สหรัฐอเมริกา บราซิล
แก้วเขียว		
รักษาระดับพื้นที่ปลูก	1. ผลิตให้มีคุณภาพดี และเพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศ 2. ปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. ปริมาณความต้องการใช้แก้วเขียวในประเทศยังคงมีมาก แต่เนื่องจากการผลิตไม่เพียงพอ จึงต้องนำเข้าเมล็ดแก้วเขียวผิวดำจากประเทศเพื่อนบ้าน 2. คู่ค้าที่สำคัญ: สหรัฐอเมริกา ศรีลังกา มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ 3. คู่แข่งที่สำคัญ: เมียนมาร์ ฝรั่งเศส ลาว อินโดนีเซีย
แก้วลิสง		
รักษาระดับพื้นที่ปลูก	1. ผลิตให้มีคุณภาพดี และสอดคล้องกับความต้องการใช้ในประเทศ 2. ปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. ผลิตเพื่อบริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด และยังไม่เพียงพอต้องนำเข้า 2. การค้าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเพื่อนบ้านสำหรับการส่งออกมีทั้งในรูปแบบลิสงทั้งเปลือกและลิสงกะเทาะเปลือก 3. คู่ค้าที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ คู่แข่งที่สำคัญ: จีน อินเดีย เวียดนาม

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
ยางพารา		
1. เพิ่มการใช้ยางในประเทศ 2. ขยายการลงทุนในอุตสาหกรรม ต้นน้ำ/กลางน้ำและปลายน้ำ ของผลิตภัณฑ์ยาง	พัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมยางของภูมิภาค	อัตราการจัดเก็บเงินสงเคราะห์สัมพันธกับราคายางเป็น 5 ระดับ คือ 1. ราคายางไม่เกิน กก.ละ 40 บาท แต่ไม่เกิน 60 บาท เก็บ เงินสงเคราะห์ 90 สต./กก. 2. ราคายางเกิน กก.ละ 40 บาท แต่ไม่เกิน 60 บาท เก็บเงิน สงเคราะห์ 1.40 บาท/กก. 3. ราคายางเกิน กก.ละ 60 บาท แต่ไม่เกิน 80 บาท เก็บเงิน สงเคราะห์ 2 บาท/กก. 4. ราคายางเกิน กก.ละ 80 บาท แต่ไม่เกิน 100 บาท เก็บ เงินสงเคราะห์ 3 บาท/กก. 5. ราคายางเกิน กก.ละ 100 บาท เก็บเงินสงเคราะห์ 5 บาท/กก. ทั้งนี้ให้อิงราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 FOB กรุงเทพฯ เป็นเกณฑ์ในการคำนวณเงินสงเคราะห์ โดยกระทรวงเกษตร และสหกรณ์จะประมาณราคายางที่ใช้เป็นเกณฑ์ทุกวันที่ 1 และ 16 ของเดือน มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2553 เป็นต้นไป คู่ค้าที่สำคัญ: - ยางแผ่นรมควัน : ญี่ปุ่น จีน สหรัฐอเมริกา - ยางแท่ง: จีน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา เกาหลี - น้ำยางข้น: มาเลเซีย - ยางคอมพาวด์: จีน มาเลเซีย ญี่ปุ่น คู่แข่งที่สำคัญ: อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม
ปาล์มน้ำมัน		
1. สนับสนุนกล้ำปาล์มน้ำมันพันธุ์ ดี และมีคุณภาพให้เกษตรกรที่ ขยายพื้นที่ปลูกใหม่ และ ปรับปรุงสวนปาล์มเก่า 2. ใช้ทดแทนน้ำมันดีเซล 3. ให้การสนับสนุนการผลิต ปี 2555	เป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมัน ปาล์ม และเป็นแหล่ง พลังงานที่ยั่งยืนของประเทศ	1. เป็นแหล่งเชื้อเพลิงที่สร้างขึ้นใหม่ได้ 2. มีตลาดรองรับชัดเจนไม่จำกัดปริมาณ 3. ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมพร้อมลงทุน 4. ผลผลิตและความต้องการไม่สอดคล้องกันทั้งปริมาณ และช่วงเวลา 5. การเปิดตลาดตาม AFTA ส่งผลกระทบรุนแรงเพราะ แข่งขันด้านราคาไม่ได้ 6. มีคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันทั้งระบบ 7. คู่ค้าที่สำคัญ: มาเลเซีย จีน เมียนมาร์ คู่แข่งที่สำคัญ: มาเลเซีย อินโดนีเซีย

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
กาแฟ		
1. ลดพื้นที่ปลูกกาแฟในพื้นที่ไม่เหมาะสม 2. เพิ่มการบริโภคกาแฟที่ผลิตในประเทศ	1. รักษาสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์เพื่อการส่งออกและใช้ในประเทศ 2. ดำรงอุตสาหกรรมในประเทศไว้ 3. รณรงค์ให้มีการบริโภคกาแฟที่ผลิตภายในประเทศ	1. ไทยผลิตกาแฟใช้ในประเทศ 76% และส่งออกในรูปแบบเมล็ดกาแฟ 24% ผลิตกาแฟได้เป็นอันดับที่ 18 ของโลก 2. ผลิตกาแฟพันธุ์โรบัสต้า 87% แหล่งผลิตจังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ กระบี่ นครศรีธรรมราช ผลิตกาแฟพันธุ์อาราบิก้า 13% แหล่งผลิตจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน น่าน 3. กาแฟไทยไม่สามารถแข่งขันกับเวียดนาม และอินโดนีเซียได้ เนื่องจากไทยมีต้นทุนการผลิตสูงกว่า 4. ราคากาแฟขึ้นอยู่กับราคาตลาดโลก ราคาตกต่อเนื่องปี 2550 เป็นต้นมา ราคากาแฟเริ่มดีขึ้น เนื่องจากราคาตลาดโลกสูงขึ้น 5. ปี 2552 เปิดตลาดตามข้อตกลง WTO ทั้งปริมาณในโควตา อัตราภาษีในและนอกโควตา 6. คู่ค้าที่สำคัญ: สหรัฐอเมริกา อิตาลี ลาว มาเลเซีย 7. คู่แข่งที่สำคัญ: เวียดนาม อินโดนีเซีย
ชา		
1. ส่งเสริมการปลูกชาจีนคุณภาพดี 2. ส่งเสริมการลงทุนและสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชา	ขยายตลาดชาไทยและผลิตภัณฑ์สู่ตลาดโลก	1. การผลิตชาจีน 16% ชาอัสสัม 84% 2. แหล่งปลูกที่สำคัญ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน น่าน 3. ไทยส่งออกใบชาไปประเทศไต้หวัน สหรัฐอเมริกา และผลิตภัณฑ์ชาไปประเทศสหรัฐอเมริกา กัมพูชา ตามลำดับ 4. ไทยนำเข้าใบชาจากประเทศจีน อินโดนีเซีย และผลิตภัณฑ์ชาจากประเทศไต้หวัน สหรัฐอเมริกา ตามลำดับ 5. ปี 2552 เปิดตลาดตามข้อตกลง WTO ทั้งปริมาณในโควตา อัตราภาษีในโควตา และนอกโควตา 6. คู่ค้าที่สำคัญ: ไต้หวัน กัมพูชา สหรัฐอเมริกา 7. คู่แข่งที่สำคัญ: อินเดีย จีน ศรีลังกา
ลำไย		
1. กระจายการผลิตโดยจัดทำเขตส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดู (Zoning) 2. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไยโดยการถ่ายทอดความรู้ตรวจรับรองแปลงตามมาตรฐาน GAP พร้อมทั้งปรับปรุงสวนเก่า	1. รักษาระดับพื้นที่ปลูกไม่ให้เพิ่มขึ้น 2. กระจายผลผลิตให้ออกสู่ตลาดตลอดปี (ลำไยนอกฤดู)	1. แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ ตาก น่าน 2. เป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ของโลกมูลค่าส่งออกปีละกว่า 5,000 ล้านบาท 3. มีการผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อลดความเสี่ยงในด้านราคาที่ตกต่ำในช่วงฤดูกลาง

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
3. กระจายผลผลิตลำไยสดสู่ตลาด ปลายทาง 4. สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการ พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นลำไยแปรรูป อบแห้ง และพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมตลาดภายในและขยาย ตลาดส่งออกในตลาดเดิม ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย และตลาดใหม่ ได้แก่ อินเดีย คูโบ ออสเตรเลีย	3. รักษาการเป็นผู้นำในการ ผลิตและการส่งออก ลำไยสดและผลิตภัณฑ์ที่มี คุณภาพของโลก เพื่อ สร้างความมั่นคงใน รายได้ และความมั่นคง ให้แก่เกษตรกร และ ประเทศชาติ	4. คู่ค้าที่สำคัญ: - ลำไยสด อินโดนีเซีย จีน ฮองกง - ลำไยอบแห้ง จีนมาเลเซีย สิงคโปร์ ฮองกง คู่แข่งที่สำคัญ เวียดนาม จีน
ทุเรียน		
1. ปรับปรุงสร้างการผลิตทุเรียน คุณภาพตามมาตรฐาน GAP GMP HACCP 2. ส่งเสริมการผลิตทุเรียนนอกฤดู 3. สร้างมูลค่า (Value Creation) เช่น ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียน อบแห้ง ทุเรียนสดแช่เย็น (Fresh Chilled) 4. พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อ กระจายผลผลิตสู่ผู้บริโภค	เป็นผู้นำในการผลิตทุเรียน คุณภาพตอบสนองความ ต้องการของตลาดโลก	1. เป็นประเทศส่งออกรายใหญ่ของโลก ปี 2552 มูลค่า ส่งออก 5,000 ล้านบาท ส่วนแบ่งการตลาด 50% 2. คุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดได้รับฉายาว่า King of Fruits 3. เกษตรกรและผู้ประกอบการมีความชำนาญและ ประสบการณ์สูง 4. มีเทคโนโลยีในการผลิตทุเรียนนอกฤดู รวมทั้ง ผลการวิจัย ได้คุณสมบัติใหม่ของพันธุ์ เช่น ไร้กลิ่น ออก ก่อน ออกหลัง เนื้อสีชมพู 5. ทุเรียนพันธุ์หมอนทองซึ่งมี 65% ของผลผลิตทุเรียน ทั้งหมด เป็นที่นิยมของตลาดทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ 6. คู่ค้าที่สำคัญ: - ทุเรียนสด: จีน ฮองกง อินโดนีเซีย - ทุเรียนแช่แข็ง: สหรัฐอเมริกา จีน ออสเตรเลีย 7. คู่แข่งที่สำคัญ เวียดนาม มาเลเซีย ออสเตรเลีย
มังคุด		
1. ปรับปรุงสร้างการผลิตมังคุด คุณภาพมาตรฐาน GAP GMP HACCP 2. เน้นสร้างมูลค่า ด้วยการแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ ด้านเวชภัณฑ์และเครื่องสำอาง 3. สร้างตราสินค้ามังคุดไทย 4. วิจัยพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบ เนื้อแก้วยางไหลในผล	เป็นผู้นำในการผลิตและการ ส่งออกมังคุดคุณภาพใน ตลาดโลก โดยดำเนินการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ผลไม้ไทย ปี 2553-2557	1. ส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก มูลค่ากว่าปีละ 1,900 ล้านบาท และตลาดยังมีความต้องการมังคุดคุณภาพ อีกมาก 2. รดชาติดี ได้รับฉายาว่า Queen of Fruits 3. เปลือกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านอาหารและ เครื่องสำอางได้ 4. เกษตรกรและผู้ประกอบการมีความชำนาญและมี ประสบการณ์สูง 5. คู่ค้าที่สำคัญ: มังคุดสด: จีน ฮองกง เวียดนาม

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
5. ขยายการส่งออกทั้งตลาดเดิม และตลาดใหม่ 6. พัฒนาระบบโลจิสติกส์ เพื่อกระจายผลผลิตสู่ผู้บริโภค ปลายทางอย่างรวดเร็ว		มังคุดแช่แข็ง: เกาหลีใต้ ไต้หวัน ญี่ปุ่น คู่แข่งที่สำคัญ อินโดนีเซีย เวียดนาม
เงาะ		
1. ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกเงาะพันธุ์สีชมพู และพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยปลูกแทนด้วยพืชอื่นที่มีศักยภาพ เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ถั่วเขียว 2. เน้นการสร้างมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในลักษณะพร้อมบริโภค 3. สร้างตราสินค้าเงาะไทย 4. ขยายการส่งออก โดยเน้นตลาดอินเดีย ปากีสถาน ตะวันออกกลาง และเกาหลีใต้ 5. พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อกระจายผลผลิตสู่ผู้บริโภค ปลายทางอย่างรวดเร็ว	เป็นผู้นำในการผลิตและการส่งออกเงาะสดและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก โดยดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ผลไม้ไทย ปี 2553-2557	1. ผลผลิตเงาะมากกว่า 95% ของผลผลิตทั้งหมดใช้บริโภคภายในประเทศในรูปผลสด 2. ผลผลิตเน่าเสียหาย อายุการเก็บรักษาสั้น ทำให้ราคาไม่มีเสถียรภาพ 3. คู่ค้าที่สำคัญ: เงาะสด: มาเลเซีย ฮองกง เวียดนาม - เงาะบรรจุภาชนะอัดลม: กัมพูชา มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา 4. คู่แข่งที่สำคัญ: อินโดนีเซีย เวียดนาม
ลิ้นจี่		
1. ส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงในการผลิตลิ้นจี่คุณภาพ 2. สนับสนุนสถาบันเกษตรกรให้มีบทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และกระจายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค 3. เร่งวิจัยการยืดอายุลิ้นจี่สดเพื่อขยายตลาด	ผลิตลิ้นจี่คุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ	1. แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม และจันทบุรี 2. ชนิดพันธุ์ที่สำคัญ ได้แก่ ฮงฮวย ประมาณ 73% ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ไหวเอี้ยะ และกิมเจ็ง 3. ส่งออกในรูปผลสดและผลิตภัณฑ์ประมาณ 35% 4. คู่ค้าที่สำคัญ : ลิ้นจี่สด: จีน ฮองกง อินโดนีเซีย เนเธอร์แลนด์ ลิ้นจี่บรรจุภาชนะอัดลม: สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย ฝรั่งเศส 5. คู่แข่งที่สำคัญ: จีน เวียดนาม
พริกไทย		
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม 2. สนับสนุนการแปรรูปให้	เน้นการผลิตเพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการใช้ในประเทศ และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร	1. แหล่งปลูกพริกไทยอยู่ที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีพื้นที่ปลูก 98% ของประเทศ 2. 73% ของผลผลิตใช้บริโภคภายในประเทศ 3. 92% ของการส่งออกอยู่ในรูปของพริกไทยป่น

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
หลากหลาย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปที่ทันสมัย 3. เสริมสร้างประสิทธิภาพการตลาด โดยส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ถึงคุณประโยชน์ของพริกไทย รวมทั้งสร้างเครือข่ายข้อมูลการค้าที่ทันต่อสถานการณ์		4. มีการเปิดเขตการค้าเสรีภายใต้ AFTA โดยลดภาษีเหลือ 5% ในปี 2546 และเหลือ 0% ในปี 2553 5. คู่ค้าที่สำคัญ: พริกไทยเม็ด: โปแลนด์ ออสเตรเลีย อินเดีย เยอรมนี พริกไทยป่น: ยองกง เนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ไต้หวัน สหรัฐอเมริกา คู่แข่งที่สำคัญ: มาเลเซีย อินเดีย อินโดนีเซีย เวียดนาม ศรีลังกา
ลองกอง		
1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลองกองคุณภาพดีสู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง 2. จัดกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ยุโรป และจีน เพื่อขยายตลาดส่งออก 3. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตลองกองคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด	1. ผลิตลองกองคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ 2. รักษาระดับราคาผลผลิตให้มีเสถียรภาพ	1. ผลิตได้ทั้งภาคตะวันออกเหนือ และใต้ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด อุดรดิตถ์ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส 2. คุณภาพผลผลิตดีเป็นที่ต้องการของตลาด แต่มีปัญหาในเรื่องการกระจายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค รวมทั้งแมลงที่ติดไปกับช่อผล 3. มีโอกาสในการขยายการส่งออกเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะกับประเทศจีน 4. คู่ค้าที่สำคัญ: กัมพูชา เวียดนาม สหรัฐอเมริกา
มะม่วง		
1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตมะม่วงคุณภาพ มาตรฐาน GAP GMP HACCP 2. สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลาย พร้อมพัฒนาบรรจุภัณฑ์ในลักษณะแช่เย็น 3. เพิ่มการส่งออกในตลาดเดิม และขยายการส่งออกในตลาดใหม่	เป็นผู้ส่งออกมะม่วงสด และผลิตภัณฑ์คุณภาพดีในตลาดเอเชีย และออสเตรเลีย	1. เป็นผู้ผลิตรายย่อยในแถบภูมิภาคเอเชีย 2. ใช้บริโภคในประเทศ 98% ในรูปผลสด 3. ปี 2552 มูลค่าการส่งออกมากกว่า 1,500 ล้านบาท 4. มาตรการกีดกันทางการค้าเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาด 5. มีศักยภาพในการนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ 6. คู่ค้าที่สำคัญ: มะม่วงสด: ญี่ปุ่น เวียดนาม มาเลเซีย มะม่วงบรรจุภาชนะอัดลม: ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ 7. คู่แข่งที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ อินเดีย
ส้มเขียวหวาน		
1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตส้มเขียวหวานคุณภาพ 2. สร้างมาตรฐานสุขอนามัยและระบบรับรองคุณภาพ 3. สร้างมูลค่าโดยพัฒนาการแปรรูป	ผลิตส้มเขียวหวานมีคุณภาพได้มาตรฐาน ปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปกป้องเกษตรกรและอุตสาหกรรมส้มให้มีความ	1. กิ่งพันธุ์ไม่มีคุณภาพ มีโรคและแมลงมาก และเทคโนโลยีการผลิตขาดความเหมาะสมทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศคู่แข่ง 2. บริโภคภายในประเทศ 99% ของผลผลิตสดทั้งหมด 3. การนำเข้าส่วนใหญ่จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
รูปผลิตภัณฑ์ใหม่ 4. สร้างระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านการผลิตและการตลาด	ยั่งยืน	จากการเปิดเสรีทางการค้า ส่งผลกระทบต่อราคาส้มที่เกษตรกรได้รับ 4. ปริมาณการส่งออกในรูปแบบผลสดมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จำพวกน้ำส้มต่าง ๆ 5. คู่ค้าที่สำคัญ: ส้มเขียวหวานสด: สิงคโปร์ จีน ฮองกง ส้มแมนดารินสด: ฮองกง ลาว เยอรมนี คู่แข่งที่สำคัญ: จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์
ส้มโอ		
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตส้มโอคุณภาพโดยถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม (GAP) 2. พัฒนารูปแบบการส่งออกในลักษณะสดแช่เย็น และพร้อมบริโภค 3. จัดแสดงสินค้าเพื่อประชาสัมพันธ์ส้มโอไทยในต่างประเทศ ขยายการส่งออก	เป็นผู้นำในการผลิตและการตลาดส้มโอคุณภาพดีในตลาดโลก	1. ไทยเป็นผู้ผลิตส้มโอรายใหญ่ที่มีส้มโอพันธุ์ดี ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ทั้งภายในและต่างประเทศ 2. ผลผลิตส้มโอใช้เพื่อบริโภคภายในประเทศ ประมาณ 96% และส่งออกประมาณ 4% ของผลผลิตทั้งหมด 3. ส้มโอไทยมีรสชาติดี มีเปลือกหนาเก็บได้นาน และขนส่งได้ไกล สามารถให้ผลผลิตตลอดทั้งปี 4. คู่ค้าที่สำคัญ: จีน ฮองกง ลาว 5. คู่แข่งที่สำคัญ: อิสราเอล เวียดนาม
กล้วยไข่		
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่ดีและเหมาะสม (GAP) 2. จัดระบบซื้อขายแบบมีสัญญา (Contract Farming) โดยเฉพาะการผลิตกล้วยไข่เพื่อการส่งออกทดแทนเงาะ 3. ขยายการส่งออกโดยเน้นตลาดจีน และญี่ปุ่นจากการเปิดเสรีการค้า และโควตาภายใต้ JTEPA 4. สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สามารถขนส่งได้ไกลขึ้น	พัฒนาคุณภาพผลผลิตเพื่อขยายการส่งออก	1. สามารถผลิตออกสู่ตลาดได้ตลอดทั้งปี 2. แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ จันทบุรี เพชรบุรี 3. ความต้องการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดจีน ซึ่งชาวจีนเรียกว่า “หวงดีเจียว” หมายถึงกล้วยจักรพรรดิ 4. คู่ค้าที่สำคัญ: จีน ฮองกง ญี่ปุ่น
กล้วยหอม		
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม (GAP)	พัฒนาคุณภาพเพื่อการส่งออก	1. กล้วยหอมสามารถผลิตออกจำหน่ายได้ตลอดปี 2. ปลูกได้ทุกภาคของประเทศ โดยมีแหล่งผลิตกล้วยหอมที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี ชุมพร เพชรบุรี นนทบุรี

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
2. จัดระบบซื้อขายแบบมีสัญญา (Contract Farming) 3. ขยายการส่งออก โดยเน้นตลาด จีนและญี่ปุ่น จากการเปิดเสรีการค้า และภายใต้โควตา JTEPA 4. สร้างมูลค่าเพิ่มโดยเน้นการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างตราสินค้าเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค		สรรบุรี หนองคาย และนครสวรรค์ 3. พันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูก คือ พันธุ์หอมทอง มูลค่าการส่งออกปีละมากกว่า 100 ล้านบาท 4. คู่ค้าที่สำคัญ: ญี่ปุ่น จีน ลาว คู่แข่งที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ เอกวาดอร์
กระเทียม		
1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิต โดยสนับสนุนให้เปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น ได้แก่ มันฝรั่งโรงงาน ถั่วเหลือง ฯลฯ 2. รณรงค์ให้มีการบริโภคกระเทียมไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในครัวเรือนและร้านอาหารไทย 3. สนับสนุนให้มีการแปรรูปกระเทียมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น กระเทียมดอง กระเทียมแกะกลีบบรรจุด้วยสุญญากาศ กระเทียมผง 4. ให้กระเทียมเป็นสินค้าควบคุม โดยมีใบขนย้ายและผู้ครอบครองกระเทียมต้องแจ้งปริมาณการครอบครองกระเทียมตั้งแต่ 2 ตันขึ้นไป	รักษาระดับพื้นที่เพาะปลูกกระเทียม ไม่เกิน 85,000 ไร่	1. ดันทุนการผลิตสูงกว่าทำให้แข่งขันสู้ต่างประเทศไม่ได้ เช่น จีน 2. เกษตรกรเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาราคตกต่ำอยู่เป็นประจำ 3. มีการลักลอบนำเข้าจากจีน ทำให้กระเทียมราคาถูกเข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมาก 4. เปิดตลาดตามข้อผูกพัน WTO ปริมาณในโควตา 65 ตัน อัตราภาษี 27% และภาษีนอกโควตา 57% สำหรับข้อตกลง AFTA เปิดตลาดเสรีเก็บภาษีอัตรา 0% ในปี 2553 5. คู่ค้าที่สำคัญ: สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย สหราชอาณาจักร 6. คู่แข่งที่สำคัญ: จีน เมียนมาร์
หอมแดง		
1. ส่งเสริมให้มีการลดการใช้สารเคมี (GAP) และแก้ปัญหาโรครากเน่า และโรคตา 2. ส่งเสริมการปลูกหอมแดงอินทรีย์ 3. ส่งเสริมการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานหอมแดง	ส่งเสริมการผลิตให้มีคุณภาพดี สอดคล้องกับความต้องการใช้ภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ	1. ราคาคตกต่ำ ในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดเดือน ก.พ.-มี.ค. เป็นประจำทุกปี ทำให้รัฐต้องเข้าช่วยเหลือแทรกแซงตลาด 2. ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ 3. มีการนำเสียระหว่างการขนส่ง 4. มีมาตรฐานหอมแดงใหม่ 5. เปิดตลาดหอมแดงภายใต้ข้อตกลง AFTA อัตราภาษี 0% ในปี 2553 6. คู่ค้าที่สำคัญ: มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ 7. คู่แข่งที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ เวียดนาม

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
หอมหัวใหญ่		
ควบคุมปริมาณการนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ตามข้อผูกพัน WTO 3.15 ต้น (6,944 ปอนด์) ลดปัญหาสารพิษตกค้าง เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพดี ส่งออกไปขายตลาดญี่ปุ่น เร่งรัดปราบปรามการลักนำเข้าเมล็ดพันธุ์ และหอมหัวใหญ่ ส่งเสริมการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานหอมหัวใหญ่	ส่งเสริมการผลิตให้ได้คุณภาพดี สอดคล้องกับความต้องการใช้ภายในประเทศ และส่งออกไปต่างประเทศ	มีการแทรกแซงตลาดหอมหัวใหญ่เป็นประจำ ต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง เช่น จีน มีปัญหาการลักลอบนำเข้าหอมหัวใหญ่ และนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่นอกระบบมาปลูก เปิดตลาดตามข้อผูกพัน WTO ปริมาณในโควตา 365 ตัน อัตราภาษี 27% อัตราภาษีนอกโควตา 142% และตามข้อตกลง AFTA เปิดตลาดเสรีเก็บภาษีอัตรา 0% ในปี 2553 คู่ค้าที่สำคัญ: ญี่ปุ่น มาเลเซีย คู่แข่งที่สำคัญ: จีน เวียดนาม
มันฝรั่ง		
สนับสนุนให้มีการผลิตหัวพันธุ์ทดแทนการนำเข้า ส่งเสริมการปลูกมันฝรั่งพันธุ์โรงงานในช่วงฤดูฝนเพื่อทดแทนการนำเข้า ทดสอบสายพันธุ์ที่เหมาะสม ให้มีการนำเข้าหัวมันฝรั่ง เพื่อใช้ในการแปรรูปช่วงฤดูฝน (ก.ค.-ธ.ค)	ส่งเสริมขยายการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่ขยายตัว	ส่งเสริมให้มีการผลิตหัวพันธุ์ทดแทนการนำเข้าได้อย่างเพียงพอ ขาดแคลนผลผลิตหัวมันฝรั่งสดมาใช้แปรรูปในช่วงฤดูฝน ผ.ค.-ธ.ค.) สายพันธุ์มันฝรั่งที่เหมาะสมมีจำกัด เปิดตลาดตามข้อผูกพัน WTO สำหรับพันธุ์มันฝรั่งเปิดตลาดไม่จำกัดจำนวน อัตราภาษี 0% และหัวมันฝรั่งสดเพื่อการแปรรูปปี 2552-2554 เปิดตลาดปริมาณ 36,000 ตัน อัตราภาษี 27% สำหรับนอกโควตาเก็บภาษีในอัตรา 125% คู่ค้าที่สำคัญ: ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ใต้หวัน เกาหลี คู่แข่งที่สำคัญ: จีน
สุกร		
พัฒนาการผลิตสุกร โดยขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสุกร พัฒนาฟาร์มสุกรเข้าสู่มาตรฐาน และวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ พัฒนาการตลาดสุกร โดยขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ ผู้ค้าส่งและค้าปลีก และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการขนส่ง ข้ำแหละและจำหน่าย พัฒนาโรงฆ่าสุกรให้ได้มาตรฐาน	พัฒนาการผลิต การตลาดสุกรและผลิตภัณฑ์ทั้งระบบให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ไม่ก่อมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อขยายการส่งออก	สุกรที่ผลิตได้ต้องอาศัยตลาดภายในประเทศเป็นหลัก ส่วนตลาดต่างประเทศมีจำกัด เนื่องจากไทยยังไม่ปลอดจากโรคปากและเท้าเปื่อย ปริมาณส่งออกเพียง 1-2% ของผลผลิต คู่ค้าที่สำคัญ: เนื้อสุกร:ฮ่องกง ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร: ญี่ปุ่น ฮ่องกง คู่แข่งที่สำคัญ: จีน บราซิล สหรัฐอเมริกา

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
4. พัฒนามาตรฐานปัจจัยการผลิตและผลิตภัณฑ์		
5. จัดตั้งกองทุนพัฒนาสุกร		
ไก่เนื้อ		
1. วิจัยและพัฒนาเพิ่มผลผลิตของสัตว์ปีก	1. เพิ่มมูลค่าการผลิตโดยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย	1. ผลิตเป็นอันดับ 9 และส่งออกเป็นอันดับ 4 ของโลก
2. สร้างตราสัญลักษณ์และพัฒนาบรรจุภัณฑ์	2. เป็นสินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และปลอดภัยในการบริโภค	2. มูลค่าคิดเป็น 2.55% ของ GDP สาขาเกษตร และ 30% ของสาขาปศุสัตว์
3. ควบคุมป้องกันโรคระบาดสัตว์ปีก		3. คู่ค้าที่สำคัญ: สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลีใต้
4. พัฒนาโรงฆ่าชำแหละและโรงงานแปรรูปให้ได้มาตรฐาน		4. คู่แข่งที่สำคัญ: บราซิล จีน สหรัฐอเมริกา
5. พัฒนาระบบโลจิสติกส์		
6. เป็นสินค้าที่มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนเรียกว่ามีสเตอร์ไก่		
โคเนื้อ		
1. เพิ่มผลผลิตโคเนื้อ	ผลิตโคเนื้อคุณภาพดี เพื่อทดแทนการนำเข้าและเพิ่มรายได้ครัวเรือนเกษตรกร	1. ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยและมีการเลี้ยงกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งที่มีการเลี้ยงมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ตามลำดับ
2. ร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านควบคุมป้องกันโรค		2. การผลิตยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ
3. วิจัยและพัฒนาพันธุ์โคเนื้อ		3. มีการนำเข้าโคเนื้อมีชีวิตจากประเทศเพื่อนบ้าน นำเข้าเนื้อและผลิตภัณฑ์จากประเทศผู้ผลิตส่งออกรายสำคัญของโลก
4. พัฒนาระบบตลาด		4. คู่ค้าที่สำคัญ: โคมีชีวิต: มาเลเซีย ลาว เนื้อและผลิตภัณฑ์: ลาว ฮองกง ญี่ปุ่น กัมพูชา
		5. คู่แข่งที่สำคัญ: โคมีชีวิต: เวียดนาม ลาว กัมพูชา เนื้อและผลิตภัณฑ์: ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา
โคนม-นํ้านมดิบ		
1. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต	1. ผลิตแม่โคนม ผลิตภัณฑ์นมและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดตลาดส่งออกในประเทศในภูมิภาคอาเซียน	1. นํ้านมดิบที่ผลิตได้ใช้ผลิตนมพร้อมดื่มบริโภคในประเทศเกือบทั้งหมด
2. ศึกษาวิจัยพัฒนาพันธุ์โคนมผลิตภัณฑ์นมและธุรกิจต่อเนื่อง	2. เป็นศูนย์กลางการผลิตโคนมในภูมิภาคอาเซียน	2. นำเข้าผลิตภัณฑ์หลายชนิด ที่สำคัญคือ นมผงขาดมันเนยที่สามารถใช้ผลิตนมพร้อมดื่มที่มีต้นทุนต่ำกว่าการใช้นํ้านมดิบ
		3. นํ้านมดิบ/นมปรุงแต่ง และนมผงขาดมันเนยเป็นสินค้าที่มีโควตาใน WTO ปี 2547-2551 นํ้านมดิบปรุงแต่งมี

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
		โคเวตา 2,372.74 ตัน ภาษี 20% นมผงขาดมันเนยโคเวตา 55,000 ตัน ภาษี 20% แต่เก็บจริง 5% โคเวตาใน TAFTA 2,200 ตัน ภาษี 5% 4. คู่ค้าที่สำคัญ: ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา
กุ้งทะเลเพาะเลี้ยง		
1. เพิ่มศักยภาพพื้นที่เลี้ยงและพัฒนาสายพันธุ์ 2. เพิ่มศักยภาพการเลี้ยง 3. ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์กุ้งเป็นอาหารปลอดภัย 4. เพิ่มมูลค่าสินค้าและสร้าง Brand 5. เพิ่มศักยภาพการตลาด 6. ผลักดันให้เกิดการจำหน่ายสินค้าที่มีการแปรรูปมากขึ้น จนมีสัดส่วน กุ้งปรุงแต่ง: กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง = 65:35	1. ดำรงความเป็นประเทศผู้นำในการส่งออก 2. ผลิตกุ้งคุณภาพดีและปลอดภัยต่อการบริโภค 3. เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์	1. กุ้งทะเลที่เพาะเลี้ยงมี 2 ชนิด คือ กุ้งขาวแวนนาไม และกุ้งกุลาดำ ในสัดส่วน 99:1 2. ผลิตได้อันดับ 1 ของโลก หรือ 23% ของผลผลิตโลก 3. ส่งออกเป็นอันดับ 1 ของโลก 4. การส่งออกส่วนใหญ่ในรูปกุ้งแช่เย็นแช่แข็ง และกุ้งปรุงแต่ง 5. การส่งออกประสบปัญหาเงินบาทแข็งค่า ทำให้ไม่สามารถรับคำสั่งซื้อในระยะยาวได้ 6. คู่ค้าที่สำคัญ : กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง: สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป แคนาดา เกาหลีใต้ กุ้งปรุงแต่ง: สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป 7. คู่แข่งที่สำคัญ: จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย อินเดีย
ปลาทูน่า		
1. เพิ่มมูลค่าการผลิตและกระตุ้นให้มีการบริโภคทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ 2. วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ จากปลาทูน่า 3. ตั้งกองเรือประมงน้ำลึก โดยรัฐร่วมสนับสนุนเงินกับภาคเอกชนในอัตราส่วน 30:70	1. ดำรงความเป็นประเทศผู้นำในการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่า 2. เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์	1. ไทยมีเรือจับปลาทูน่า 8 ลำ ใช้เป็นวัตถุดิบในประเทศ 0% 2. วัตถุดิบ 90% ได้จากการนำเข้า 3. ไทยส่งออกปลาทูน่าบรรจุกระป๋องอันดับ 1 ของโลก 4. แหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ: ไต้หวัน วานูวาตู เกาหลี ญี่ปุ่น มัลดีฟส์ จีน ปาปัวนิวกินี หมู่เกาะมาร์แชลล์ โคลอมเบีย 5. คู่ค้าที่สำคัญ: สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา อียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย 6. คู่แข่งที่สำคัญ: ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ สเปน เวียดนาม
ปลาสดสวยงามและพรรณไม้น้ำ		
1. วิจัยและพัฒนาการผลิต การปรับปรุงพันธุ์เพื่อคุณภาพหลายของสินค้า 2. พัฒนามาตรฐานการผลิตและคุณภาพผลผลิตให้เป็นที่ยอมรับของตลาดโลก 3. ปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนการนำเข้าและส่งออก 4. พัฒนาระบบการขนส่งเพื่อการขนส่ง	1. เป็นศูนย์กลางการส่งออกในภูมิภาค 2. พัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและการปรับปรุงพันธุ์เพื่อสร้างชนิดพันธุ์ใหม่ตามความต้องการของตลาด	1. การส่งออกปลาสดสวยงามและพรรณไม้น้ำ (เฉพาะที่ขอใบรับรองปลอดศัตรูพืช) มีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ 2. ผลผลิตปลาสดสวยงามและพรรณไม้น้ำส่วนใหญ่ประมาณ 90% ผลิตเพื่อการส่งออก เหลือ 10% จำหน่ายในประเทศ 3. ตลาดในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น เนื่องจากประชาชนนิยมเลี้ยงปลาสดสวยงามและพรรณไม้น้ำมากขึ้น 4. ปลาสดสวยงามและพรรณไม้น้ำเป็นสัตว์น้ำเขตร้อน จึงมีวงจรชีวิตสั้น ทำให้สามารถศึกษาวิจัยได้รวดเร็ว 5. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการผลิตปลาสดสวยงามและพรรณไม้น้ำเพื่อการส่งออก

นโยบาย	เป้าหมาย	ปัจจุบัน
		6. คู่ค้าที่สำคัญ:สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย 7. คู่แข่งที่สำคัญ: สิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม
กล้วยไม้		
1. พัฒนาคุณภาพผลผลิตโดย • จัดตั้งเขตการผลิตปลอดเพลี้ยไฟ • ตรวจรับรองสวนก่อนส่งออก • เร่งรัดปรับปรุงพันธุ์ใหม่ ๆ • จัดตั้งคลินิกกล้วยไม้เคลื่อนที่ 2. ขยายการส่งออก โดย • ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์กล้วยไม้ไทยโดยผ่านสื่อต่าง ๆ • กำหนดค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมและจัดหาพื้นที่ระวางเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่ง 3. พัฒนาระบบการส่งออกโดยปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ของกล้วยไม้ส่งออก	1. เป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ (Cash Cow) โดยมุ่งยกระดับรายได้เกษตรกรและผลักดันการส่งออกให้ได้ปีละ 10,000 ล้านบาท ตั้งแต่ปี 2554-2559 เป็นต้นไป 2. รักษาความเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกกล้วยไม้เมืองร้อน เป็นอันดับ 1 ของโลก	1. ผลิตและส่งออกกล้วยไม้สกุลหวาย เป็นอันดับ 1 ของโลก 2. มีธุรกิจการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อที่สามารถผลิตต้นพันธุ์ที่มีคุณภาพ และราคาต่ำกว่าประเทศอื่น รวมทั้งเกษตรกรบางส่วน สามารถพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและปรับปรุงพันธุ์ได้เอง 3. คุณภาพไม่สม่ำเสมอ และลดต่ำลงเมื่อถึงมือผู้บริโภคเนื่องจากขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในระดับสวนเกษตรกรและผู้ส่งออก เช่น การตัดดอกที่มีจำนวนดอกบานน้อย มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการรวมสาร Methyl Bromide เพื่อแก้ปัญหาเพลี้ยไฟในกล้วยไม้ส่งออก 4. ขาดผลผลิตกล้วยไม้พันธุ์ใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นความต้องการซื้อของผู้บริโภค 5. การส่งออกประสบปัญหาด้านต้นทุนการขนส่ง จากค่าระวางที่มีราคาแพง ขาดห้องเย็นที่สนามบิน และมีการใช้มาตรการกีดกันด้านสุขอนามัย 6. คู่ค้าที่สำคัญ: ดอกกล้วยไม้: สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อิตาลี ต้นกล้วยไม้: ญี่ปุ่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา 7. คู่แข่งที่สำคัญ:- ดอกกล้วยไม้: มาเลเซีย สิงคโปร์ ต้นกล้วยไม้: ไต้หวัน

ขณะเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2552 ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้วิเคราะห์ตำแหน่งตลาดสินค้าเกษตรไทย 4 ชนิดภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง น้ำมันปาล์ม และเมล็ดกาแฟ ใน 3 ประเด็น คือ (1) ด้านการส่งออก ประกอบด้วย ส่วนแบ่งตลาดอาเซียน และอัตราการขยายตัวของการส่งออก (2) ด้านนโยบายรัฐบาลของไทยเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน และ (3) ด้านศักยภาพการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตต่อไร่ ปริมาณผลผลิตต่อไร่ และพื้นที่เพาะปลูก รวมทั้งใช้แนวคิด BCG Matrix (Boston Consulting Group Growth-Share Market Matrix Model) โดยแบ่งสถานะของสินค้าเกษตรไทยในตลาดอาเซียนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1: กลุ่มสินค้าทำเงิน (Cash Cows) คือ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นสินค้าที่ถือว่าทำเงินหรือสร้างรายได้เข้าประเทศสูง เนื่องจากมีส่วนแบ่งตลาดอาเซียนอยู่ในอันดับ 1 คิดเป็น 91.6% ในปี พ.ศ. 2551 และมีการขยายตัวของการส่งออกไปยังอาเซียนเพิ่มขึ้น แม้อัตราจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำที่ 8.4% ก็ตาม ดังนั้น การเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยจะไม่ประสบปัญหาถูกแย่งส่วนแบ่งตลาด แต่เพื่อให้ยังคงครองส่วนแบ่งตลาดไว้ได้ต่อเนื่อง จึงต้องพยายามรักษาและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังให้ได้ตามที่ตลาดต้องการ พร้อมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังให้ได้ปริมาณผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ดันทุนการผลิตต่อไร่ลดลง

กลุ่มที่ 2: กลุ่มสินค้าไร้ทิศทาง (Question Marks) สินค้าที่อยู่ในกลุ่มนี้ คือ ข้าว และน้ำมันปาล์ม โดยข้าวนั้นเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทยในตลาดอาเซียนมานาน เคยครองส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุด แต่ปัจจุบันสูญเสียตลาดให้เวียดนามไปแล้ว ส่วนการขยายตัวของการส่งออกแม้จะมีทิศทางเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ข้าวไทยช่วงชิงตำแหน่งผู้ครองตลาดในอาเซียนกลับมาจากเวียดนามได้ ส่งผลให้สถานะของส่วนแบ่งตลาดในปัจจุบันมีความไม่แน่นอน และมีแนวโน้มที่จะถูกแย่งส่วนแบ่งมากยิ่งขึ้น ส่วนสินค้าน้ำมันปาล์มแม้จะมีการขยายตัวของการส่งออกเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับข้าว แต่มีส่วนแบ่งตลาดในระดับต่ำ คือ 6.29% ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2550 รวมทั้งต้นทุนการผลิตต่อไร่ของข้าวและปาล์มน้ำมันในประเทศสูงกว่าคู่แข่งอย่างเวียดนามในด้านข้าว และมาเลเซียในด้านปาล์มน้ำมัน ก็เป็นแรงกดดันทำให้สินค้าทั้ง 2 ของไทยมีราคาสูงกว่าคู่แข่ง ทำให้ถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดไปอีก ดังนั้นหากเข้าสู่การเป็น AEC อาจยังมีปัญหามากขึ้น เนื่องจากความได้เปรียบของคู่แข่ง ด้านต้นทุน ปริมาณผลผลิต รวมถึงปัญหาข้าวและน้ำมันปาล์มจากประเทศอาเซียนจะทะลักเข้ามาในไทยเพิ่มขึ้นทำให้กระทบต่อเกษตรกรไทย ซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเข้ามาดำเนินการแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยข้าวควรเร่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวไทยอย่างจริงจัง ทั้งการกำหนดงบประมาณ ขั้นตอน ระยะเวลา และการตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานทุกระยะ พร้อมทั้งเร่งทำการตลาดข้าวไทยโดยสร้างเอกลักษณ์และปรับปรุงสินค้าให้ได้มาตรฐานตามที่ตลาดกำหนด เพื่อสร้างจุดขายให้แก่ข้าวไทย สำหรับน้ำมันปาล์มควรขยายการเพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่ และส่งเสริมการรวมตัวกันระหว่างสวนปาล์มและโรงงานแปรรูป เพื่อสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบการผลิต และราคา

กลุ่มที่ 3: กลุ่มสินค้าตกต่ำ (Dogs) สินค้าเกษตรไทยที่จัดอยู่ในกลุ่มสินค้าตกต่ำ คือ เมล็ดกาแฟ ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยมีการผลิตน้อยกว่าคู่แข่งในอาเซียน ผลผลิตส่วนใหญ่ถูกใช้ในประเทศ และ

เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนแล้ว พบว่าแม้ไทยจะมีการขยายตัวของการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนเพิ่มขึ้น แต่มีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก คิดเป็น 1.4% ในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับคู่แข่งในตลาดอาเซียนแล้ว ถือว่าแตกต่างกันมาก ประกอบกับต้นทุนการเพาะปลูกกาแฟต่อไร่สูงกว่าคู่แข่ง และมีแนวโน้มพื้นที่เพาะปลูกลดลงเรื่อย ๆ ยิ่งตอกย้ำให้สินค้าเมล็ดกาแฟของไทยมีทิศทางการผลิตและการค้าลดลง จึงทำให้สินค้าชนิดนี้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มของสินค้าตกต่ำ ดังนั้น หากเข้าสู่การเป็น AEC จะยิ่งทำให้กาแฟจากประเทศคู่แข่งในอาเซียนทะลักเข้ามามากขึ้น เป็นผลเสียต่อเกษตรกรชาวสวนกาแฟ ซึ่งควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหาและเตรียมพร้อม โดยการขยายพื้นที่เพาะปลูกที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่ สร้างเอกลักษณ์ของกาแฟไทยในด้านรสและกลิ่นของกาแฟที่มีความแตกต่าง และปรับปรุงมาตรฐานเมล็ดกาแฟให้ได้ตามที่ตลาดกำหนดอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

จากข้อสรุปสถานะทางการตลาดของสินค้าเกษตรส่งออกของไทยในตลาดอาเซียน เมื่อนำมาประเมินความรุนแรงของความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างไทยกับคู่แข่งแล้ว ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ ได้ให้ข้อสรุปไว้ดังตารางต่อไปนี้

สินค้า	ความรุนแรงของปัญหา	สถานะทางการตลาด	แนวทางแก้ไข
ข้าว	มาก	ไร้ทิศทาง	- เร่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ข้าวไทยอย่างจริงจัง ทั้งการกำหนดงบประมาณ ขั้นตอน ระยะเวลา และการตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานทุกระยะ - สร้างเอกลักษณ์ จุดเด่นของสินค้าข้าวไทย - ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่ และเพิ่มปริมาณผลผลิต
ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	ต่ำ	ทำเงิน	- รักษาและพัฒนาคุณภาพผลผลิต - เพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่ - ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่
น้ำมันปาล์ม	มาก	ไร้ทิศทาง	- ขยายการเพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ - ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่ - ส่งเสริมการรวมตัวกันระหว่างสวนปาล์มและโรงงานแปรรูป เพื่อสร้างความมั่นคงทางวัตถุดิบ การผลิต และราคา
เมล็ดกาแฟ	มากที่สุด	ตกต่ำ	- ขยายพื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่ที่เหมาะสม - ลดต้นทุนการผลิตต่อไร่ - สร้างเอกลักษณ์ของกาแฟไทยในด้านรสและกลิ่นของกาแฟที่มีความแตกต่าง

สินค้าอุตสาหกรรม

สินค้าอุตสาหกรรม เป็นกลุ่มสินค้าที่ทำรายได้ให้กับไทยเป็นมูลค่าสูงทั้งในอาเซียน และในตลาดโลก โดยเฉพาะยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ซึ่งไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดในอาเซียน เนื่องจากเป็นศูนย์รวมและฐานการผลิตของบริษัทยานยนต์ชั้นนำ เช่น โตโยต้า ฟอर्ड อีซูซุ มิตซูบิชิ มาสด้า นิสสัน BMW ฯลฯ รวมทั้ง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล จากตารางที่ 6 ในภาคผนวก จะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2551 ยกเว้นในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นปีที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยหดตัวลง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2554 จะเห็นได้ว่าไทยมีมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสูงกว่าช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยเมื่อพิจารณาประเทศคู่ค้า จะเห็นได้ว่าไทยมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปยังตลาดในกลุ่มประเทศอาเซียนมากที่สุด รองลงมา เป็น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ดังนี้

มูลค่าและสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยในตลาดสำคัญ

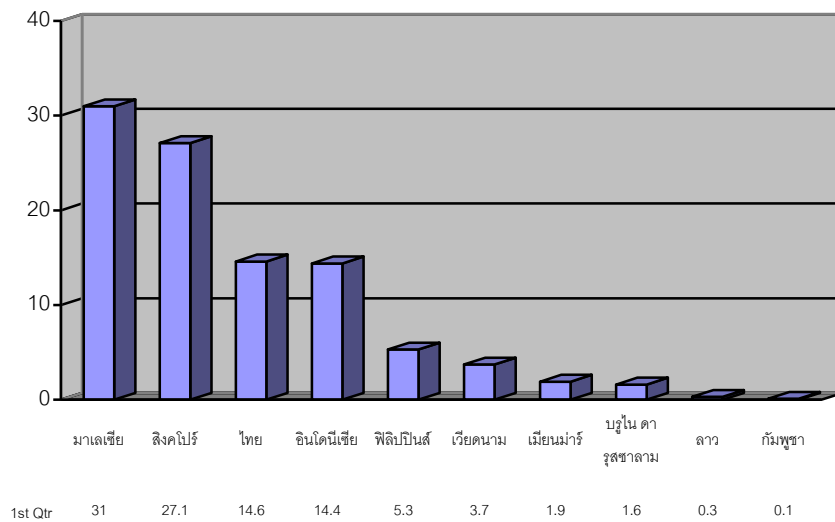
ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552

	2549		2550		2551		2552	
	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์ สหรัฐ)	สัดส่วน (%)
ทุกประเทศ	108,039	100	130,049	100	145,540	100	127,740	100
อาเซียน	20,936	19.38	26,441	20.33	31,011	21.31	25,739	20.15
ญี่ปุ่น	13,477	12.47	15,049	11.57	16,075	11.05	13,098	10.25
สหรัฐอเมริกา	17,501	16.20	17,355	13.34	17,909	12.31	14,609	11.44
สหภาพยุโรป	16,067	14.87	19,346	14.88	20,443	14.05	15,949	12.49
ประเทศอื่น ๆ	40,057	37.08	51,858	39.88	60,102	41.30	58,345	45.67

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์

ทั้งนี้ หากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่าประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมในอาเซียนมากที่สุด รองลงมา เป็นประเทศสิงคโปร์ สำหรับไทย มีส่วนแบ่งสินค้าอุตสาหกรรมในอาเซียนเป็นอันดับที่ 3

แผนภูมิที่ 5 แสดงส่วนแบ่งตลาดสินค้าอุตสาหกรรมของอาเซียน

ที่มา : Global Trade Atlas อ้างถึงในศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (2553) ได้ศึกษาตำแหน่งการตลาดและศักยภาพการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมไทยในอาเซียน เพื่อศึกษาว่าปัจจุบันสินค้าอุตสาหกรรมของไทย มีความสามารถในการแข่งขันมากน้อยแค่ไหนในตลาดอาเซียน อุตสาหกรรมที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย (1) อาหารแช่แข็ง (2) อาหารแปรรูป (3) สิ่งทอ (4) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (5) อัญมณีและเครื่องประดับ (6) อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน (7) เคมีภัณฑ์ (9) ผลิตภัณฑ์ยาง (10) พลาสติก (11) ผลิตภัณฑ์ไม้ (12) เหล็ก (13) อโลหะ โดยอาศัยแนวคิดของ BCG Matrix (Boston Consulting Growth-Share Market Model) มาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม ว่าใช้หรือไม่ใช้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่

1. ครองส่วนแบ่งตลาดอาเซียนมากกว่า 40%
2. สามารถรักษาตำแหน่งของส่วนแบ่งตลาดได้ในช่วง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2549-2551)
3. ส่วนแบ่งตลาดอาเซียนมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2549-2551)
4. มูลค่าการส่งออกในตลาดอาเซียนขยายตัวติดต่อกันในช่วง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2549-2551)
5. มีมาตรการส่งเสริมของรัฐบาลที่ดีอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน
6. ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน
7. คุณภาพสินค้าสูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน
8. แรงงานมีศักยภาพสูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน

9. ระดับเทคโนโลยีสูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน

10. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน

โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังนี้

สถานะสินค้าอุตสาหกรรมไทยที่ส่งออกไปในตลาดอาเซียน

เกณฑ์การพิจารณา	ดาว	แนวโน้มทำเงิน				ทิศทางไม่ชัดเจน						แนวโน้มตกต่ำ		น้ำหนัก
		ผลิตภัณฑ์ยาง	สิ่งทอ	ยานยนต์และชิ้นส่วน	ผลิตภัณฑ์ไม้	อาหารแปรรูป	เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์	ชิ้นเนื้อ และเครื่องประดับ	เคมีภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์จากพลาสติก	เหล็ก	อาหารแช่แข็ง	อโลหะ	
1. ครองส่วนแบ่งตลาดอาเซียนมากกว่า 40%	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	2.40
2. สามารถรักษาตำแหน่งของส่วนแบ่งตลาดได้ในช่วง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2549-2551)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✗	1.20
3. ส่วนแบ่งตลาดอาเซียนมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2549-2551)	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	1.40
4. มูลค่าการส่งออกในตลาดอาเซียนขยายตัวติดต่อกันในช่วง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2549-2551)	✓	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✗	1.00
5. มีมาตรการส่งเสริมของรัฐบาลที่ดีอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน	✗	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	0.54
6. ดัชนีทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	0.95
7. คุณภาพสินค้าสูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1.36
8. แรงงานมีศักยภาพสูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	0.68
9. ระดับเทคโนโลยีสูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน	✓	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	0.39
10. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สูงอยู่ในอันดับที่ไม่น้อยกว่าอันดับ 3 ในกลุ่มอาเซียน	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✗	0.08
รวมคะแนน	8.5	5.1	6.7	6.3	3.7	3.8	3.4	3.3	4.9	4.3	2.0	2.0	10.0	

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปและจัดกลุ่มของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตามสถานะของแต่ละอุตสาหกรรมได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 อุตสาหกรรมที่เป็นดาว เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขัน มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และมักมีเงินทุนพอที่ทำให้อุตสาหกรรมมีความยั่งยืน ซึ่งอุตสาหกรรมที่อยู่ในฐานนี้ควรมุ่งเติบโตต่อไป สินค้าที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นดาวมี 1 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมยาง ซึ่งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งในตลาดอาเซียนสูงเป็นอันดับ 1 ของกลุ่ม หรือคิดเป็น 45.0% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด (พ.ศ. 2551) นอกจากนี้ถ้าพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของส่วนแบ่งตลาดของอุตสาหกรรมยางไทย เห็นได้ว่าส่วนแบ่งทางการตลาดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ประกอบกับมีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกในตลาดอาเซียนที่มีทิศทางเป็นบวกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงศักยภาพของแรงงาน และคุณภาพสินค้าของอุตสาหกรรมก็ถูกจัดอยู่ในลำดับต้น ๆ ของกลุ่มอาเซียน จึงกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมยางเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่เป็นดาวเด่นของไทยในตลาดอาเซียน

กลุ่มที่ 2 อุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มทำเงิน เป็นกลุ่มที่มีการเติบโตไม่สูงมาก แต่มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูง หรือมีแนวโน้มของส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่จะสร้างรายได้เข้าประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมของไทยที่มีแนวโน้มความสามารถในการทำเงินในตลาดอาเซียนมีทั้งสิ้น 3 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมยานยนต์ และชิ้นส่วน และอุตสาหกรรมไม้ โดยเหตุผลที่อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมที่มีโอกาสทำเงินในตลาดอาเซียน เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีส่วนแบ่งตลาดในอาเซียนเป็นลำดับที่ 3 รองจากมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ตามลำดับ โดยมีส่วนแบ่งตลาดใน พ.ศ. 2551 คิดเป็น 18.2% อย่างไรก็ตาม แม้ว่าส่วนแบ่งการตลาดของไทยจะเป็นอันดับที่ 3 ในอาเซียนแต่อุตสาหกรรมสิ่งทอก็มีแนวโน้มของส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มมากขึ้นในช่วง พ.ศ. 2549-2551 ในขณะที่ส่วนแบ่งทางการตลาดของอินโดนีเซียลดลง รวมถึงมีศักยภาพแรงงาน คุณภาพสินค้า ระดับเทคโนโลยี และการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับต้น ๆ ของกลุ่ม จึงเป็นที่น่าจับตามองว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอน่าจะเป็นอุตสาหกรรมตัวหนึ่งที่ทำเงินได้ในตลาดอาเซียน

ส่วนเหตุผลที่อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนเป็นอุตสาหกรรมที่มีโอกาสทำเงินได้ในตลาดอาเซียน เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับ 1 ของกลุ่ม โดยมีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็น 46.0% ในปี พ.ศ. 2551 ประกอบกับมีอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกในทิศทางที่เป็นบวก อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าจับตามองว่าส่วนแบ่งตลาดของอุตสาหกรรมยานยนต์ในปี พ.ศ. 2551 มีการปรับตัวลดลง ขณะที่ส่วนแบ่งตลาดของประเทศสิงคโปร์ และอินโดนีเซียเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้ปัจจุบันอุตสาหกรรมยานยนต์จะสามารถทำเงินในตลาดอาเซียนได้แต่ก็มีหลาย ๆ ประเทศที่เริ่มเข้ามาช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดกับไทย

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไม้เป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่มีความเป็นไปได้ที่จะทำเงินในตลาดอาเซียน เนื่องจากประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ. 2547 ถึงปี พ.ศ. 2549 ที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับที่ 4 ของกลุ่มอาเซียน โดยเป็นรองมาเลเซีย อินโดนีเซีย และพม่า ตามลำดับ ปี พ.ศ. 2550 ส่วนแบ่งตลาดของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็น 14.2% ขณะที่ปี พ.ศ. 2549 มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็น 7.3% ทำให้ตำแหน่งส่วนแบ่งตลาดของไทยในปี พ.ศ. 2550 ขึ้นเป็นอันดับ 2 ของกลุ่ม อีกทั้งส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2551 ยังปรับตัวสูงขึ้นเป็น 14.6% ซึ่งจากที่กล่าวในข้างต้นทำให้อุตสาหกรรมไม้เป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่สามารถทำเงินในตลาดอาเซียนได้ในอนาคต

กลุ่มที่ 3 อุตสาหกรรมที่มีทิศทางไม่ชัดเจน เป็นอุตสาหกรรมที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดไม่สูง หรือมีแนวโน้มของส่วนแบ่งตลาดที่มีลักษณะผันผวน หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก เนื่องจากอุตสาหกรรมมีกระแสเงินสดค่อนข้างน้อย ต้องการเงินทุนและการส่งเสริม เพื่อให้เติบโตต่อไป อุตสาหกรรมที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย 6 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ อุตสาหกรรมพลาสติก และอุตสาหกรรมเหล็ก สำหรับสาเหตุที่ทำให้อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเป็นอุตสาหกรรมที่มีทิศทางไม่ชัดเจนนั้น ปัจจัยหลักมาจากส่วนแบ่งตลาดในอาเซียนที่มีลักษณะที่ผันผวน กล่าวคือส่วนแบ่งตลาดในบางปีปรับตัวสูงขึ้น แต่ในบางปีส่วนแบ่งตลาดปรับตัวลดลง ประกอบกับมูลค่าการส่งออกในบางปีมีทิศทางที่หดตัวลงทำให้อุตสาหกรรมอาหารถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีทิศทางไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตามจากส่วนแบ่งทางการตลาดของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่ยังคงสามารถอยู่ในลำดับที่ 3 ของกลุ่ม และมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ในช่วง 20.0-25.8% ถ้าได้รับการส่งเสริมที่มากขึ้นอาจทำให้อุตสาหกรรมอาหารเติบโตได้มากขึ้น

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีทิศทางไม่ชัดเจน เนื่องจากส่วนแบ่งตลาดที่ผันผวน รวมถึงมูลค่าการส่งออกในปี พ.ศ. 2550 ที่หดตัว 1.0% ซึ่งเป็นผลให้ส่วนแบ่งตลาดของไทยใน พ.ศ. 2550 ตกมาอยู่เป็นลำดับที่ 4 โดยเป็นรองประเทศ มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2551 มูลค่าการส่งออกกลับมาขยายตัวอีกครั้ง จึงทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดของไทยจึงขึ้นมาอยู่ในตำแหน่งที่ 3 เช่นเดียวกับปี พ.ศ. 2549

สำหรับสาเหตุที่อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับถูกจัดในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีทิศทางไม่ชัดเจน เนื่องจากในตลาดอาเซียนนั้นประเทศไทยมีส่วนแบ่งตลาดน้อยมาก โดยในปี พ.ศ. 2551 มีส่วนแบ่งตลาดเพียง 2.7% อยู่เป็นอันดับที่ 5 ในกลุ่มอาเซียน เป็นรองประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย

สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ รวมถึงมูลค่าการส่งออกใน พ.ศ. 2550 ยังมีทิศทางที่หดตัวลงถึง 13.7% เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2549 สำหรับในปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการส่งออกกลับมาขยายตัวได้สูงถึง 63.7% เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 แต่ลำดับของส่วนแบ่งตลาดในอาเซียนกลับตกไปอยู่ในอันดับที่ 5 ซึ่งเป็นปีแรกที่ไทยมีส่วนแบ่งตลาดน้อยกว่าฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าส่วนแบ่งตลาดของอุตสาหกรรมอัญมณีของไทยในตลาดอาเซียนจะมีค่าน้อยมาก แต่สำหรับมูลค่าการส่งออกไปตลาดโลกนั้นพบว่าไทยมีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ดังนั้น ถ้าได้รับการส่งเสริมทางด้านการตลาดให้มากขึ้น ตลาดอาเซียนอาจกลายเป็นแหล่งรายได้แหล่งใหม่ของอุตสาหกรรมอัญมณีไทย

สาเหตุที่อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์เป็นอุตสาหกรรมที่มีทิศทางไม่ชัดเจน มีสาเหตุหลักมาจากการหดตัวของมูลค่าการส่งออก 6.3% ในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งส่งผลให้ส่วนแบ่งตลาดของไทยตกไปอยู่ในอันดับที่ 4 ของกลุ่ม โดยเป็นรองสิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซียตามลำดับ อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2551 มูลค่าการส่งออกกลับมาขยายตัว 22.6% จึงทำให้ส่วนแบ่งตลาดของไทยกลับมาอยู่เป็นลำดับที่ 3 ของกลุ่มอีกครั้ง ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ยังมีทิศทางที่ไม่ชัดเจน

อุตสาหกรรมพลาสติกเป็นอีกหนึ่งอุตสาหกรรมที่มีสถานะไม่ชัดเจน เนื่องจากส่วนแบ่งทางการตลาดของอุตสาหกรรมนี้มีลักษณะที่ค่อนข้างคงที่ โดยไทยมีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับที่ 3 ของกลุ่มเป็นรองประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย

อุตสาหกรรมเหล็กถูกจัดเป็นอุตสาหกรรมในกลุ่มที่มีทิศทางไม่ชัดเจน เนื่องจากมีทิศทางของส่วนแบ่งตลาดที่ผันผวน กล่าวคือบางปีมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น แต่บางปีมีส่วนแบ่งตลาดลดลง อีกทั้ง ยังมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่ไม่สูงนัก โดยในปี พ.ศ. 2551 มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 10.6% ของมูลค่าการส่งออกในกลุ่ม เป็นอันดับที่ 4 รองจากอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ตามลำดับ

กลุ่มที่ 4 อุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มตกต่ำ เป็นอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มของส่วนแบ่งทางการตลาดที่ลดลง หรือกำลังถูกแย่งตลาดจากประเทศคู่แข่ง จึงจำเป็นต้องติดตามอย่างใกล้ชิดว่าควรถอนตัวหรือเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น อุตสาหกรรมในกลุ่มนี้ประกอบด้วย 2 อุตสาหกรรม คือ อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง และอุตสาหกรรมโลหะ เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งเป็นอุตสาหกรรมที่มีส่วนแบ่งตลาดในอาเซียนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2549 ไทยมีส่วนแบ่งตลาดในอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งเป็นอันดับ 2 ของกลุ่ม รองจากอินโดนีเซีย แต่พอปี พ.ศ. 2550 ส่วนแบ่งตลาดของไทยปรับตัวลดลงจนอันดับตกมาอยู่ที่ 3 เป็นรองเวียดนาม หลังจาก

นั้นในปี พ.ศ. 2551 ส่วนแบ่งตลาดยังคงปรับตัวลดลงทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดของไทยตกเป็นอยู่อันดับ 5 เป็นรองมาเลเซียกับพม่า รวมถึงมูลค่าส่งออกที่หดตัวอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2547 2548 2549 และ 2551

สำหรับเหตุผลที่อุตสาหกรรมอโลหะมีแนวโน้มตกต่ำเกิดจากส่วนแบ่งทางการตลาดที่เริ่มปรับตัวลดลง ในปี พ.ศ. 2549 อุตสาหกรรมอโลหะเคยมีส่วนแบ่งทางการตลาดเป็นอันดับ 1 ของกลุ่ม โดยมีส่วนแบ่งตลาดเท่ากับ 32.6% แต่ในปี พ.ศ. 2550 ส่วนแบ่งทางการตลาดปรับลดลงเป็น 27.6% ในขณะที่ส่วนแบ่งทางการตลาดของมาเลเซียปรับสูงขึ้นเป็น 36.7% ส่งผลให้อันดับของส่วนแบ่งตลาดของไทยตกไปอยู่อันดับที่ 2 ของกลุ่ม ซึ่งสาเหตุหนึ่งอาจเป็นผลจากมูลค่าการส่งออกที่หดตัวลงในปี พ.ศ. 2550 แต่หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2551 ส่วนแบ่งตลาดของไทยยังคงปรับตัวลดลงเหลือ 25% แม้ว่ามูลค่าการส่งออกจะกลับขยายตัวได้ 11.8% ในขณะที่ส่วนแบ่งตลาดของมาเลเซียเพิ่มเป็น 45.0%

สรุปสถานะของสินค้าอุตสาหกรรมไทยในอาเซียน

กลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นดาว ผลิตภัณฑ์ยาง	กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีทิศทางไม่ชัดเจน อาหารแปรรูป อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก เหล็ก
กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มทำเงิน สิ่งทอ ยานยนต์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ไม้	กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มตกต่ำ อาหารแช่แข็ง อโลหะ

จากการจัดสถานะของแต่ละอุตสาหกรรมข้างต้น ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้นำอุตสาหกรรมในกลุ่มต่าง ๆ มาจัดใหม่ในรูปแบบของวัฏจักรธุรกิจ และมีบทวิเคราะห์ว่ายานยนต์และชิ้นส่วนเป็นอุตสาหกรรมที่อยู่ในระยะที่เติบโตสูงสุด ทำให้กลยุทธ์ในปัจจุบันควรเน้นรักษาระดับความสามารถในการแข่งขันให้ยังคงเป็นอันดับ 1 ของอาเซียน สำหรับอุตสาหกรรมที่อยู่ในระยะขยายตัว เช่น อุตสาหกรรมยาง ควรเร่งขยายการลงทุนและผลักดันให้เกิดการเติบโตมากขึ้น ส่วนอุตสาหกรรมที่อยู่ในระยะเริ่มเติบโต ได้แก่ อุตสาหกรรมไม้ และสิ่งทอ ควรจะจัดหากลยุทธ์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและเร่งขยายตลาด และอุตสาหกรรมที่อยู่ในช่วงระยะเริ่มต้น ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อัญมณีและ

เครื่องประดับเคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก และเหล็ก ควรเร่งพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน
เร่งหากลยุทธ์เพื่อแข่งขันหรือรักษาส่วนแบ่งตลาด ควรลงทุนเพิ่ม เพื่อก้าวไปสู่ระยะเริ่มเติบโต

สุดท้ายอุตสาหกรรมที่อยู่ในระยะตกต่ำมี 2 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมโลหะ และอาหาร
แช่แข็ง ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเริ่มมีแนวโน้มที่
จะสูญเสียตลาดให้กับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน ดังนั้นการวางกลยุทธ์ของทั้ง 2 อุตสาหกรรมนี้จึง
ต้องพิจารณาว่าจะเร่งเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน หรือถอนตัวจากตลาด

สำหรับกลยุทธ์ในการส่งเสริมและปรับปรุงอุตสาหกรรมในสถานะต่าง ๆ ศูนย์ศึกษาการค้า
ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มีข้อเสนอดังนี้

สินค้า	สถานะ	ลำดับมูลค่า การส่งออก	สถานการณ์ของอุตสาหกรรม	กลยุทธ์การส่งเสริมและปรับปรุง
ผลิตภัณฑ์ยาง	ดาว	8	ตลาดยังสามารถเติบโต และมีส่วน แบ่งตลาดเพิ่มขึ้นในแต่ละปี	ขยายตลาดโดยการลงทุนเพิ่ม เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับ ผู้ประกอบการ
สิ่งทอ	มี แนวโน้ม ทำเงิน	7	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ ครองตลาด แต่ยังมีแนวโน้มที่ ปรับตัวสูงขึ้น แม้มูลค่าการส่งออก บางปีจะหดตัวลง	ควรหากลยุทธ์เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดหรือเพิ่ม ส่วนแบ่งทางการตลาด โดย ลดต้นทุนการผลิต ปรับปรุงคุณภาพสินค้า ปรับปรุงรูปแบบของสินค้าให้ทันสมัย
ยานยนต์และ ชิ้นส่วน	มี แนวโน้ม ทำเงิน	2	มีส่วนแบ่งตลาดเป็นอันดับ 1 แต่ ส่วนแบ่งตลาดลดลงเล็กน้อยในปี 2551 แม้มูลค่าส่งออกยังคงเติบโต	ควรหากลยุทธ์เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด โดย พัฒนาคุณภาพสินค้า พัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง
ผลิตภัณฑ์ไม้	มี แนวโน้ม ทำเงิน	10	ส่วนแบ่งตลาดตลาดค่อนข้างห่าง จากผู้ครองตลาด แต่ยังมีแนวโน้มที่ ปรับตัวสูงขึ้น และมูลค่าการส่งออก ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง	หากลยุทธ์เพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด โดย พัฒนาคุณภาพสินค้า พัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น
อาหารแปรรูป	มีทิศทาง ไม่ ชัดเจน	3	ส่วนแบ่งตลาดไม่ห่างจากประเทศผู้ ครองตลาดมากนัก แต่ส่วนแบ่ง ตลาดมีแนวโน้มที่ผันผวน และ มูลค่าการส่งออกที่หดตัวในบางปี	หากลยุทธ์เพื่อแข่งขันส่วนแบ่งทางการตลาด โดย ส่งเสริมด้านการตลาด พัฒนาคุณภาพและสุขภาพอนามัยของสินค้า พัฒนาฝีมือแรงงาน
เครื่องใช้ไฟฟ้า และ อิเล็กทรอนิกส์	มีทิศทาง ไม่ ชัดเจน	1	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ ครองตลาด ส่วนแบ่งตลาดมี แนวโน้มที่ผันผวน และมูลค่าการ ส่งออกที่หดตัวในบางปี	หากลยุทธ์เพื่อแข่งขันส่วนแบ่งทางการตลาด โดย เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมด้านการตลาด ลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย พัฒนาความรู้ความสามารถแรงงานให้สูงขึ้น

สินค้า	สถานะ	ลำดับมูลค่าการส่งออก	สถานการณ์ของอุตสาหกรรม	กลยุทธ์การส่งเสริมและปรับปรุง
อัญมณี และเครื่องประดับ	มีทิศทางไม่ชัดเจน	12	ส่วนแบ่งตลาดห่างจากผู้ครองตลาดมาก มีมูลค่าการส่งออกน้อยในตลาดอาเซียน แม้ว่ามีแนวโน้มของส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้น แต่ลำดับของส่วนแบ่งทางการตลาดกลับลดลง	รักษาส่วนแบ่งตลาดในอาเซียน โดย ● ส่งเสริมด้านการตลาดให้มากขึ้น ● เปลี่ยนไปส่งเสริมการตลาดในภูมิภาคอื่น ๆ
เคมีภัณฑ์	มีทิศทางไม่ชัดเจน	4	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ครองตลาด ส่วนแบ่งตลาดมีแนวโน้มที่ผันผวน และมูลค่าการส่งออกที่หดตัวในบางปี	หากกลยุทธ์เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดโดย ● เสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ● ส่งเสริมด้านการตลาด ● พัฒนาคูณภาพสินค้าให้สูงขึ้น ● พัฒนาศักยภาพของแรงงานให้สูงขึ้น
ผลิตภัณฑ์จากพลาสติก	มีทิศทางไม่ชัดเจน	6	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ครองตลาด และไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่มูลค่าการส่งออกยังคงขยายตัว	หากกลยุทธ์เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดโดย ● ส่งเสริมด้านการตลาด ● พัฒนาคูณภาพสินค้า ● พยายามลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย
เหล็ก	มีทิศทางไม่ชัดเจน	5	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ครองตลาดและมีแนวโน้มที่ผันผวน แต่มูลค่าการส่งออกยังคงขยายตัว	หากกลยุทธ์เพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดโดย ● ส่งเสริมด้านการตลาด ● พัฒนาคูณภาพสินค้า ● พยายามลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย
อาหารแช่แข็ง	มีแนวโน้มตกต่ำ	11	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ครองตลาด และมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมูลค่าการส่งออกมีไม่มากนักและแนวโน้มที่หดตัวอย่างต่อเนื่อง	หากกลยุทธ์รักษาสวนแบ่งตลาดในอาเซียน โดย ● ภาคเอกชนต้องพยายามปรับลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วย ● ภาครัฐต้องเข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง ● เปลี่ยนไปส่งเสริมการตลาดในภูมิภาคอื่น ๆ
อโลหะ	มีแนวโน้มตกต่ำ	9	ส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างห่างจากผู้ครองตลาดมากนัก แต่ส่วนแบ่งตลาดมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และมูลค่าการส่งออกที่หดตัวในบางปี	หากกลยุทธ์รักษาสวนแบ่งตลาดในอาเซียน โดย ● เสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขันให้มากขึ้น ● พัฒนาคูณภาพของแรงงาน ● พัฒนาคูณภาพของสินค้า ● เปลี่ยนไปส่งเสริมการตลาดในภูมิภาคอื่น ๆ

ขณะเดียวกันจากการศึกษาในเบื้องต้นของฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป) เกี่ยวกับโอกาสและการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดอาเซียนโดย

พิจารณาจากแต้มต่อทางภาษีที่ผู้ส่งออกไทยได้รับจากอัตราภาษีที่ลดลงภายใต้ข้อตกลงเทียบกับอัตราภาษีนำเข้าเดิม ควบคู่กับส่วนแบ่งตลาดของผู้ส่งออกไทยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และอัตราการใช้สิทธิส่งออกภายใต้กรอบข้อตกลงของอาเซียน พบว่า สินค้าส่งออกที่ไทยได้เปรียบและมีศักยภาพเหนือคู่แข่งในตลาดอาเซียน จำแนกรายตลาดมีดังนี้

ตลาดอินโดนีเซีย ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสในการส่งออกผลิตภัณฑ์ยาง ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง เพอร์นิเจอร์ เครื่องปรับอากาศ เครื่องสำอางและสบู่ ซึ่งในกรณีของผลิตภัณฑ์ยางนั้น อินโดนีเซียมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจ แม้ว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศผู้ผลิตยางพาราที่สำคัญและมีวัตถุดิบยางพาราจำนวนมาก แต่เทคโนโลยีในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ยางประเภทต่าง ๆ ยังไม่สามารถเทียบชั้นกับไทยได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์ยางของไทยมีโอกาสขยายตลาดในอินโดนีเซีย ประเทศไทยจึงควรรุกตลาดเพื่อใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าภายใต้กรอบข้อตกลงให้เต็มประสิทธิภาพ สำหรับเพอร์นิเจอร์และเครื่องปรับอากาศ ความต้องการในอินโดนีเซียมีมากตามการเติบโตทางเศรษฐกิจและภาคอสังหาริมทรัพย์ที่ขยายตัว โดยเพอร์นิเจอร์ที่มีโอกาสทำตลาดในอินโดนีเซียเป็นสินค้าระดับกลางถึงระดับบน ซึ่งไทยได้เปรียบด้านคุณภาพเหนือคู่แข่งอย่างจีนและเวียดนามที่เน้นสินค้าราคาถูก ส่วนเครื่องปรับอากาศไทยได้เปรียบตรงที่อินโดนีเซียเรียกเก็บภาษีนำเข้าจากคู่แข่งสำคัญของไทย ทั้งจีนและเกาหลีใต้ สูงกว่าที่เรียกเก็บจากไทย ทั้งที่จีนเองก็ได้ประโยชน์จากข้อตกลงอาเซียน-จีน ซึ่งต้องลดอัตราภาษีนำเข้าระหว่างกันลงด้วยเช่นกัน แต่เครื่องปรับอากาศจากจีนยังถูกอินโดนีเซียเรียกเก็บภาษีสูงกว่าไทย

ตลาดมาเลเซีย เพอร์นิเจอร์และเครื่องปรับอากาศมีโอกาสดีด้วยเหตุผลเดียวกับในอินโดนีเซีย คือ สินค้าไทยมีคุณภาพดีเหนือคู่แข่งเช่นจีนและเวียดนาม และไทยได้เปรียบด้านภาษีเหนือคู่แข่งอย่างจีนและเกาหลีใต้ ในกรณีเครื่องปรับอากาศ นอกจากนี้ ยังมีสินค้าอื่นที่ไทยมีโอกาสขยายตลาดในมาเลเซีย คือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

ตลาดฟิลิปปินส์ เส้นใยประดิษฐ์เป็นที่ต้องการมากในฟิลิปปินส์ ขณะที่ไทยได้เปรียบด้านภาษีเหนือประเทศคู่แข่งนอกกลุ่มอาเซียน เช่น จีน เกาหลีใต้ และอินเดีย ส่วนคู่แข่งในอาเซียนด้วยกันเอง ไทยมีศักยภาพการผลิตที่เหนือกว่า สินค้าอีกกลุ่มหนึ่งที่มีโอกาสในฟิลิปปินส์ คือ ปูนซีเมนต์ เนื่องจากความต้องการมีมากตามการขยายตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์และการพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ ขณะที่การผลิตในฟิลิปปินส์ยังมีไม่เพียงพอและต้นทุนสูง ซึ่งไทยได้ประโยชน์เนื่องจากศักยภาพการผลิตอยู่ในระดับสูงและได้ประโยชน์ด้านภาษี ประกอบกับมีผู้ประกอบการ

เอกชนไทยเข้าไปดำเนินธุรกิจก่อสร้างในฟิลิปปินส์หลายราย จึงหันมานำเข้าปูนซีเมนต์จากไทยเป็นจำนวนมาก

ตลาดเวียดนาม สินค้าที่ไทยมีโอกาสดี ได้แก่ น้ำตาลทราย เนื่องจากเวียดนามผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และได้เปรียบด้านระยะทางขนส่งและภาษี เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งสำคัญอย่างบราซิล อินเดีย และสหภาพยุโรป ส่วนผลิตภัณฑ์ยาง เศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างร้อนแรงนอกจากทำให้เวียดนามมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ยางมากจนผลิตได้ไม่พอใช้ในประเทศแล้ว ศักยภาพในการแปรรูปยางพาราของเวียดนามก็ยังไม่ดีนักเมื่อเทียบกับไทย สำหรับผลไม้ เทคโนโลยีและองค์ความรู้ในการเพาะปลูก แปรรูป และเก็บรักษาผลไม้ของเวียดนามยังล้าหลัง ทำให้เวียดนามต้องพึ่งพาผลไม้นำเข้าจากไทย เช่น ลำไย มังคุด และมะขาม เพอร์นิเจอร์เป็นสินค้าอีกรายการหนึ่งที่ขยายตัวดีในเวียดนาม เนื่องจากภาคก่อสร้างหิรมทรัพย์เติบโตมากอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามโอกาสอาจจำกัดอยู่ในกลุ่มเพอร์นิเจอร์ระดับกลางถึงระดับบน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับที่เวียดนามมีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ เครื่องปรับอากาศ รถยนต์และรถจักรยานยนต์ สินค้าไทยล้วนมีโอกาสส่งออกไปเวียดนาม เนื่องจากศักยภาพการผลิตของไทยอยู่ในระดับสูง และไทยได้เปรียบด้านภาษีเหนือคู่แข่งนอกกลุ่มอาเซียน ขณะที่คู่แข่งในอาเซียนด้วยกัน เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สินค้าไทยได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งที่ใกล้กับเวียดนามมากกว่า

ตลาดกัมพูชาและลาว ปัจจุบันยังลดภาษีไม่มากนัก ทำให้อัตราการใช้สิทธิด้านภาษีของผู้ส่งออกไทยยังอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม สินค้าที่มีโอกาสส่งออกไปกัมพูชา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ยาง เนื่องจากกัมพูชายังผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการและศักยภาพในการแปรรูปยางพารายังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ อาหารสัตว์ ก็มีโอกาสดี เพราะกัมพูชาหันมาเลี้ยงสัตว์ เพื่อป้อนความต้องการในประเทศทดแทนการนำเข้า ทำให้มีความต้องการอาหารสัตว์มากขึ้น และในปี พ.ศ. 2553 กัมพูชาได้ลดภาษีนำเข้าอาหารสัตว์เพิ่มเติมหลายรายการ สำหรับผลิตภัณฑ์พลาสติกและเคมีภัณฑ์เป็นสินค้าอีกหมวดหนึ่งที่มีโอกาสสูงในการส่งออกไปกัมพูชา เพราะกัมพูชายังไม่มีอุตสาหกรรมต้นน้ำจำพวกปิโตรเคมี ทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ และจะมีการลดภาษีในหมวดนี้เพิ่มเติมอีกหลายรายการใน พ.ศ. 2553 ขณะที่การส่งออกไปยัง ลาว สินค้าประเภทผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เครื่องดื่ม รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ล้วนมีโอกาสขยายตลาด ขณะเดียวกันใน พ.ศ. 2553 ลาว มีการลดภาษีสินค้าเหล่านี้เพิ่มเติมหลายรายการ

โดยฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย เห็นว่าสินค้าที่ไทยได้เปรียบและมีโอกาสขยายตลาดได้มากเป็นสินค้าที่ไทยมีคู่แข่งอยู่นอกอาเซียน ทำให้สินค้าไทย

ได้เปรียบด้านภาษี ขณะที่หากเป็นคู่แข่งในอาเซียน สินค้าไทยเองมักได้เปรียบด้านเทคโนโลยีการผลิต/คุณภาพสินค้าที่สูงกว่าเป็นสำคัญ ดังนี้

สินค้าไทยที่ได้เปรียบจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจำแนกเป็นรายประเทศ

ตลาดส่งออก	สินค้าที่ไทยได้เปรียบ
อินโดนีเซีย	ข้าวโพด ผลิตรถยนต์ยาง ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน เครื่องปรับอากาศ เครื่องสำอางและสบู่
มาเลเซีย	เสื้อผ้าสำเร็จรูป เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน เครื่องปรับอากาศ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ
ฟิลิปปินส์	ข้าวโพด อาหารสัตว์เลี้ยง เส้นใยประดิษฐ์ ตู้เย็น ตู้แช่แข็งและส่วนประกอบ ปูนซีเมนต์
บรูไนฯ	ผลิตรถยนต์ยาง
สิงคโปร์	เครื่องดื่ม
เวียดนาม	ผลิตรถยนต์มันสำปะหลัง น้ำตาลทราย ข้าวโพด ผลิตรถยนต์ยาง ผลไม้ เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น ตู้แช่แข็งและส่วนประกอบ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ปูนซีเมนต์
กัมพูชา	ผลิตรถยนต์ยาง อาหารสัตว์เลี้ยง เพอร์นิเจอร์และชิ้นส่วนตู้เย็น ตู้แช่แข็งและส่วนประกอบ ผลิตรถยนต์พลาสติก เคมีภัณฑ์
ลาว	ผลิตรถยนต์มันสำปะหลัง เครื่องดื่ม เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ส่วนประกอบคอมพิวเตอร์

ที่มา: ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากสินค้าไทยจำนวนไม่น้อยมีโอกาสสร้างความได้เปรียบจากการเปิดเสรี แต่ในเวลาเดียวกันก็มีสินค้าอีกจำนวนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการเปิดเสรีทางการค้า ต้องปรับตัวเพิ่มประสิทธิภาพเช่นกัน โดยในกรณีสินค้าไทยที่เสียเปรียบการแข่งขันในตลาดอินโดนีเซีย ได้แก่ ผลิตรถยนต์มันสำปะหลัง (ส่วนแบ่งตลาดของไทยลดลง เพราะอินโดนีเซียนำเข้าจากประเทศอื่นมากขึ้น เช่น สิงคโปร์ มาเลเซียและจีน) เม็ดพลาสติก และผลิตรถยนต์พลาสติก (ส่วนแบ่งตลาดของไทยลดลง การแข่งขันรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะจากคู่แข่งสำคัญอย่างจีน มาเลเซีย สิงคโปร์และเวียดนาม) ส่วนในตลาดมาเลเซีย ได้แก่ หนังและผลิตภัณฑ์หนัง (ไทยเริ่มสูญเสียส่วนแบ่งตลาดให้เวียดนาม) วงจรรพิมพ์ ดังแสดงต่อไปนี้

ตลาดส่งออก	สินค้าที่ไทยต้องเพิ่มประสิทธิภาพ
อินโดนีเซีย	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ผ้าผืน เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์พลาสติก
มาเลเซีย	ข้าวโพด อาหารสัตว์เลี้ยง ผ้าผืน หนังสือและผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์และหนังสืออัด
ฟิลิปปินส์	ยางพารา ด้ายและเส้นใยประดิษฐ์ ผ้าผืน เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์
เวียดนาม	ยางพารา อาหารสัตว์เลี้ยง
กัมพูชา	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ข้าว ข้าวโพด ด้ายและเส้นใยประดิษฐ์ ผ้าผืน
ลาว	ผ้าผืน หนังสือและผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์และหนังสืออัด เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ ตู้เย็น ตู้แช่แข็ง

ที่มา: ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ภาพรวมการค้าบริการของไทยในตลาดอาเซียน

ธุรกิจบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย เห็นได้จากสัดส่วนการผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีอัตรา 1 : 4 : 5 แม้ว่า GDP ของประเทศจะลดลงอย่างต่อเนื่องหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ภาคบริการมีสัดส่วนเฉลี่ย 56.30% และได้ลดลงเหลือ 49.4% ในช่วงระยะ 3 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2552) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่า สาขาที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคบริการช่วงก่อนเกิดวิกฤต คือ สาขาค้าส่งค้าปลีก การขนส่ง การเงินและการธนาคาร และสาขาการก่อสร้าง ซึ่งมีสัดส่วนรวมกันเกือบ 70% ของมูลค่าภาคบริการ แต่ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ สาขาที่มีบทบาทโดดเด่นขึ้นมา คือ สาขาส่งเสริมการค้า สาขาโรงแรมและภัตตาคาร ส่วนสาขาที่มีบทบาทลดลงอย่างเห็นได้ชัด คือ สาขาการเงินการธนาคาร และสาขาการก่อสร้าง นอกจากนี้ ภาคบริการยังเป็นธุรกิจที่มีจำนวนผู้ประกอบการสูงถึง 81% ของจำนวนผู้ประกอบการทั่วประเทศ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ โดยมีสัดส่วนแรงงานถึง 45.30% ของจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมดในช่วง 3 ปีแรกของแผนฯ 10 เพิ่มขึ้นจาก 35.50% ในช่วงแผนฯ 7 ซึ่งสอดคล้องกับการลดลงของแรงงานในภาคการเกษตร ซึ่งจากความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจบริการกลายเป็นธุรกิจที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ และเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2558

ดังที่ได้นำเสนอไปแล้วว่าในการเจรจาด้านการค้าบริการ อาเซียนใช้หลักเกณฑ์ กติกา และวิธีการในการเจรจาตามที่กำหนดไว้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ หรือ GATS ของ WTO ซึ่งได้จัดแบ่งสาขาในการเจรจาการค้าบริการ หรือ Service Sectoral Classification List เป็น 12 สาขา ดังนี้

1. สาขาธุรกิจ (Business Services) ได้แก่ บริการวิชาชีพ บริการด้านคอมพิวเตอร์และที่เกี่ยวข้อง บริการด้านการวิจัยและพัฒนา บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ บริการเช่า/ลิสซิ่ง บริการทางธุรกิจอื่น ๆ (เช่น บริการโฆษณา วิจัยการตลาดและการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ให้คำปรึกษาด้านการจัดการ/การผลิต การทดสอบและการวิเคราะห์ การล่าสัตว์และป่าไม้ ฯลฯ)
2. บริการด้านการสื่อสาร (Communication Services) ได้แก่ บริการไปรษณีย์ บริการด้านการท่องเที่ยว บริการโทรคมนาคม บริการทัศนโสต
3. บริการก่อสร้างและด้านวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง (Construction and Related Engineering Services) งานก่อสร้างโดยทั่วไป งานก่อสร้างทั่วไปสำหรับวิศวกรรมโยธา งานติดตั้งและประกอบ งานก่อสร้างอาคารขั้นสุดท้ายและงานเก็บความเรียบร้อย (เช่น การฉาบปูน ทาสี ทำพื้น ฝ้าผนัง การตกแต่งภายใน ปูกระเบื้อง ปูพรม งานไม้ เป็นต้น) อื่น ๆ (เช่น งานเตรียมการก่อสร้าง ณ จุดก่อสร้าง การวางรากฐาน การขุดเจาะบ่อน้ำ ทำหลังคา งานคอนกรีต งานโลหะ การก่ออิฐ/หิน บริการเช่าอุปกรณ์ก่อสร้าง หรือบริการรื้อถอนอาคาร)
4. บริการจัดจำหน่าย (Distribution Services) บริการสำนักงานตัวแทน บริการค้าส่ง บริการค้าปลีก แฟรนไชส์ และอื่น ๆ
5. บริการการศึกษา (Educational Services) บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาอื่น ๆ
6. บริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Services) บริการบำบัดน้ำเสีย/น้ำทิ้ง บริการกำจัดขยะมูลฝอย บริการด้านสุขภาพและที่เกี่ยวข้อง และอื่น ๆ
7. บริการทางการเงิน (Financial Services) การประกันภัยทุกประเภทและบริการที่เกี่ยวข้อง บริการด้านธนาคารและธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ
8. บริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการทางสังคม (Health Related and Social Services) โรงพยาบาล บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพมนุษย์ บริการทางสังคมอื่น ๆ
9. การท่องเที่ยวและการเดินทาง (Tourism and Travel Related Services) โรงแรมและภัตตาคาร บริการตัวแทนการท่องเที่ยวและบริษัททัวร์ บริการมัคคุเทศก์ และอื่น ๆ
10. บริการเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการกีฬา (Recreational, Cultural and Sporting Services) บริการด้านการบันเทิง บริการข่าวสาร ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ กีฬาและนันทนาการอื่น

11. บริการขนส่ง (Transport Services) การขนส่งทางทะเล ทางน้ำภายในประเทศ ทางอากาศ การขนส่งอวกาศ ทางรถไฟ ทางถนน ทางท่อ บริการเสริม และบริการขนส่งอื่น ๆ

12. บริการอื่น ๆ (Other Services Not Included Elsewhere) เช่น เสริมสวย รับจัดงานศพ

ในที่นี้ จึงขอยกตัวอย่างสถานการณ์ปัจจุบันในบางสาขาการบริการของไทย ซึ่งได้มีผู้ศึกษาไว้บ้างแล้ว เพื่อให้เห็นศักยภาพและขีดความสามารถของสาขาบริการต่าง ๆ ตลอดจนแนวโน้มของการพัฒนาภาคบริการไทย ดังนี้

บริการก่อสร้างและบริการทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง

การก่อสร้างเป็นสาขาบริการที่มีบทบาทสูงต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเศรษฐกิจของประเทศมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้แบ่งผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้าง (Constructor) ในประเทศไทย เป็น 2 กลุ่มหลักตามลักษณะของการรับงาน คือ

1. กลุ่มผู้ประกอบการรับงานของรัฐ มีการแบ่งย่อยลงไปตามชนิดของงานที่รับและเงินทุนจดทะเบียน เช่น กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม (47.34% ของงบก่อสร้างทั้งหมด) แบ่งผู้ประกอบการที่รับงานเพื่อขอจดทะเบียนเป็นผู้รับเหมางานก่อสร้างชั้นต่าง ๆ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มก่อสร้างทาง กลุ่มก่อสร้างสะพาน และกลุ่มบำรุงทาง โดยประกอบด้วย 5 ชั้น ตามความสามารถในการลงทุน (ทุนจดทะเบียนที่ชำระมูลค่าหุ้นแล้ว) เป็นเงื่อนไขในการจัดชั้นผู้ประกอบการ คือ ชั้นพิเศษ ชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3 และชั้น 4 โดยต้องมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 4,000 100 20 10 และ 5 ล้านบาท ตามลำดับ

2. กลุ่มผู้ประกอบการก่อสร้างในภาคเอกชน แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ตามลักษณะของงานก่อสร้าง คือ โยธา (ถนน สะพาน ฯลฯ) และงานระบบ (ไฟฟ้า น้ำประปา การบำบัดน้ำเสีย ท่อ ฯลฯ) และคุณลักษณะของกลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเป็นประเภทที่มีการจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด มีลักษณะของธุรกิจเป็นกิจการเดียวไม่มีสาขา จะเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่

ข้อมูลที่รวบรวมโดยสำนักการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2554) ระบุว่า การลงทุนก่อสร้างของไทยมีมูลค่าสูงถึงปีละ 8 แสนล้านบาท การลงทุนในโครงการของรัฐและเอกชนอยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มูลค่าของอุตสาหกรรมก่อสร้างมีสัดส่วน 1-3% ของ GDP ทั้งนี้ ข้อมูลจากสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยรายงานว่าช่วงระยะเวลา 5 ปีก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 อุตสาหกรรมก่อสร้างมีสัดส่วนประมาณ 6-6.4% ต่อ GDP ของประเทศ และลดลงเหลือ 4.8% ในปี พ.ศ. 2540 จากนั้นลดลงอย่างต่อเนื่องจนอยู่ในระดับ 2.35% ของ GDP ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2550 การขยายตัวและหดตัวของภาคการก่อสร้างมีความผันผวนอย่างมาก

เนื่องจากอุตสาหกรรมนี้ขาดทิศทางและขาดเสถียรภาพ ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แสดงตัวเลขมูลค่าการก่อสร้างในภาคเอกชนและภาครัฐของไทย ช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศมีอัตราการขยายตัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544–2551 ว่ามีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน และกลับลดลงในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจของโลกกำลังประสบปัญหา โดยในปี พ.ศ. 2544–2545 การก่อสร้างในภาครัฐมีมูลค่าสูงกว่าการก่อสร้างในภาคเอกชนเกือบเท่าตัว แล้วมูลค่าการก่อสร้างของเอกชนค่อยขยับตัวเลขสูงเกือบเท่าของภาครัฐในระยะหลัง ดังนี้

มูลค่าการก่อสร้างและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

จากอุตสาหกรรมก่อสร้างของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2544–2552

	มูลค่า (ล้านบาท)								
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ก่อสร้างภาครัฐ	101,814	100,516	95,744	101,884	109,788	120,591	132,621	131,060	131,576
ก่อสร้างภาคเอกชน	52,679	65,203	78,955	92,582	104,216	113,867	116,642	128,163	114,500
รวม	154,493	165,719	174,699	194,466	214,004	234,458	249,263	259,223	246,076
GDP	5,133,502	5,450,643	5,917,369	6,489,476	7,092,893	7,844,939	8,525,197	9,080,466	9,041,551
ภาคก่อสร้าง/GDP	3.01%	3.04%	2.95%	3.00%	3.02%	2.99%	2.92%	2.85%	2.72%

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากข้อมูลของกรมพัฒนาเศรษฐกิจการค้า (ณ วันที่ 21 กันยายน 2553) มีธุรกิจก่อสร้างที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลไทย จำนวนทั้งสิ้น 74,965 ราย ซึ่งแบ่งกลุ่มธุรกิจออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. การเตรียมสถานที่ก่อสร้าง 624 ราย
2. การก่อสร้างและวิศวกรรมโยธา 61,965 ราย
3. การติดตั้งภายในอาคาร 10,606 ราย
4. งานตกแต่งอาคารให้สมบูรณ์ 1,770 ราย

นอกเหนือจากการจัดโครงสร้างตามลักษณะกิจกรรมการก่อสร้างดังกล่าวแล้ว อุตสาหกรรมก่อสร้างยังแบ่งตลาดตามมูลค่าโครงการอย่างชัดเจนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงขนาดของผู้รับเหมาก่อสร้างด้วย โดยแบ่งออกเป็น

1. ผู้รับเหมาขนาดใหญ่ เน้นโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ โครงการสาธารณูปโภคพื้นฐาน และโครงการก่อสร้างของภาครัฐ ปัจจุบันมีผู้รับเหมาในกลุ่มนี้ประมาณ 5 ราย
2. ผู้รับเหมาขนาดกลาง เน้นการก่อสร้างโครงการอสังหาริมทรัพย์ต่าง ๆ เช่น โรงงาน อุตสาหกรรม อาคารชุด อาคารสำนักงาน เป็นต้น รวมไปถึงจนถึงการเป็นผู้รับช่วงต่อจากผู้รับเหมาขนาดใหญ่ในโครงการต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานของรัฐ ผู้รับเหมาในกลุ่มนี้มีประมาณ 10 ราย

3. ผู้รับเหมาขนาดเล็ก ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก เน้นรับเหมางานก่อสร้างขนาดเล็ก เช่น บ้านเดี่ยว การต่อเติม การซ่อมแซม หรือเป็นผู้รับเหมาช่วง ซึ่งรับงานจากผู้รับเหมาขนาดใหญ่และผู้รับเหมาขนาดกลางอีกทอดหนึ่ง

สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภายใต้กลุ่มอุตสาหกรรม อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีจำนวน 53 บริษัท ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และเป็นบริษัทก่อสร้างประมาณ 10 กว่าบริษัท ในส่วนของการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว นับตั้งแต่เดือน มีนาคม 2543 จนถึงเดือนตุลาคม 2553 มีสถิติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวประเภทธุรกิจ บริการทางวิศวกรรม การก่อสร้างและบริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- มีการอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจ¹² รวมทั้งสิ้น 2,585 ราย เป็นธุรกิจก่อสร้าง 436 ราย คิดเป็น 17% ของจำนวนการอนุญาตทั้งหมด
- มีการออกหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว¹³ รวมทั้งสิ้น 2,247 ราย เป็นธุรกิจก่อสร้าง 238 ราย คิดเป็น 11% ของจำนวนการออกหนังสือทั้งหมด

จากข้อมูลจำนวนบริษัทต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงสภาพการแข่งขันในเบื้องต้นว่า ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของผู้ประกอบการขนาดเล็กเป็นตลาดที่มีการแข่งขันมากที่สุด เนื่องจากเป็นธุรกิจที่เข้าสู่ตลาดได้ง่าย ไม่ต้องอาศัยเงินทุนสำรองมากนัก สำหรับตลาดของผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดใหญ่และขนาดกลางจะเห็นได้ว่าการแข่งขันน้อย เพราะมีจำนวนคู่แข่งไม่มากนัก โดยบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่ของไทย ใน 10 อันดับแรกมีดังนี้

1. บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันเงินทุนจดทะเบียน 4,921,678,180 บาท ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง
2. บริษัท ข.การช่าง จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 1,652 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอาคาร ถนน ท่าเรือ สะพาน ฯลฯ

¹² ธุรกิจก่อสร้างเป็นธุรกิจบัญชี 3 ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ถือเป็นธุรกิจที่คนไทยยังไม่พร้อมแข่งขัน ต่างด้าวต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว จึงจะสามารถประกอบธุรกิจนี้ได้ (ยกเว้น การก่อสร้างด้านสาธารณูปโภคหรือโทรคมนาคม ที่มีทุนขั้นต่ำของคนต่างด้าว 500 ล้านบาทขึ้นไป)

¹³ การออกหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจเป็นการอนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ หรือการนิคมฯ) หรือได้รับสิทธิตามสนธิสัญญา (เช่น ไทย-อเมริกัน) เพื่อประกอบธุรกิจในประเทศไทย โดยเป็นไปตามมาตรา 10 และ 12 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

3. บริษัท ซินเทค คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) (syntec) ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 1,600 ล้านบาท ประกอบธุรกิจในการให้บริการรับเหมาก่อสร้าง มีธุรกิจการพัฒนอส่งหาริมทรัพย์ และการลงทุนในประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม
4. บริษัท ชิโน-ไทย เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอน จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 300 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอาคาร สาธารณูปโภค ตัวแทนจำหน่ายเครื่องจักรที่ใช้ในงานก่อสร้าง งานซ่อมบำรุงในโรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ
5. บริษัท เนวรัตน์พัฒนากการ จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันเงินทุนจดทะเบียน 2,217.95 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจด้านวิศวกรรมและการก่อสร้างอาคารสูง อาทิ โรงพยาบาล และศูนย์สรรพสินค้า โรงแรม รีสอร์ท โครงการบ้านจัดสรร ฯลฯ
6. บริษัท ฤทธา ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 550 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจด้านรับเหมาก่อสร้าง อาทิ คอนโดมิเนียม ห้างสรรพสินค้า สนามบิน โรงงาน ฯลฯ มูลค่าที่ผ่านมา รวมกว่า 500,000 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2551 มีมูลค่างานรวมมากกว่า 10,000 ล้านบาท
7. บริษัท คอนสตรัคชั่น ไนส์ จำกัด ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 60 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอาคารสูง คอนโดมิเนียม ฯลฯ
8. บริษัท สี่พระยา ให้บริการรับเหมาก่อสร้างอาคารสูง คอนโดมิเนียม ห้างสรรพสินค้า โรงแรม ฯลฯ
9. บริษัท แสงฟ้าก่อสร้าง จำกัด ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 500 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอาคารสูง อาทิ คอนโดมิเนียม โรงเก็บเครื่องบิน ฯลฯ
10. บริษัท พรีเมียม จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันทุนจดทะเบียน 40 ล้านบาท ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างงานอาคาร โรงงานอุตสาหกรรม งานระบบ ฯลฯ

การประเมินขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในสาขาก่อสร้างไทย โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI (Thailand Reserch Development Institute) เมื่อปี พ.ศ. 2552 พบว่า งานก่อสร้างภายในประเทศ บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวล๊อปเมนต์ จำกัด (มหาชน) ติดอันดับที่ 193 ของบริษัทก่อสร้างที่มีรายได้รวมสูงสุด 200 อันดับแรก สำหรับงานก่อสร้างในต่างประเทศ ผู้ประกอบการไทยมีบทบาทในด้านการก่อสร้างประเภทโยธาและการติดตั้งระบบไฟฟ้า รวมทั้งมีขีดความสามารถในด้านการที่ปรึกษาการออกแบบและควบคุมงาน โดยบริษัทก่อสร้างของไทยสามารถเอาชนะการแข่งขันโครงการก่อสร้าง และโครงการด้านการออกแบบและควบคุมงานหลายโครงการ โดยเฉพาะในประเทศอาเซียนที่มีชายแดนติดต่อกับไทย และประเทศในแถบตะวันออกกลางซึ่งมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก จากการสัมภาษณ์สหพันธ์ธุรกิจ

บริการออกแบบและก่อสร้างแห่งประเทศไทย หรือ FEDCON พบว่า บริษัทก่อสร้างของไทยมีความโดดเด่นในด้านการออกแบบซึ่งมีผลงานดีในราคาที่แข่งขันได้ มีวิศวกรควบคุมงานและมีช่างฝีมือทั้งงานปูน งานเหล็ก งานไม้ รวมทั้งช่างไฟฟ้าที่มีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการโดยเฉพาะในโครงการก่อสร้างของประเทศในแถบตะวันออกกลาง ในขณะที่โครงการก่อสร้างในประเทศเพื่อนบ้านเช่น ลาว หรือกัมพูชา บริษัทก่อสร้างไทยจะนำเข้าเครื่องมือ เครื่องจักรไปจากประเทศไทย เนื่องจากต้นทุนค่าขนส่งไม่สูงมากนัก โดยจ้างคนงานไร้ฝีมือในท้องถิ่นซึ่งมีค่าแรงถูกกว่าแรงงานไทย นอกจากนี้ข้อมูลการประมูลงานด้วยวิธีการประกวดราคานานาชาติ (International Competitive Bidding หรือ ICB) แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการไทยมีความสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติได้พอสมควร โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างและบำรุงรักษาทางหลวงที่ผู้รับเหมาก่อสร้างของไทยชนะทุกโครงการ เนื่องจากเป็นงานก่อสร้างที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงแต่อย่างใด สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีขั้นกลางถึงสูง เช่น การก่อสร้างสถานีย่อย หรือโรงไฟฟ้า บริษัทก่อสร้างของไทยจะเป็นพันธมิตรกับบริษัทต่างชาติเข้าร่วมประกวดราคา จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ธนาคารโลกของ TDRI พบว่า แม้ผู้ประกอบการไทยจะไม่ได้เป็นผู้ชนะการประกวดราคาโครงการในแถบประเทศเพื่อนบ้าน แต่เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เป็นผู้รับเหมาช่วงในหลายโครงการโดยเฉพาะในลาว ซึ่งเป็นประเทศที่ธนาคารโลกให้เงินกู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่

สำหรับตัวเลขการจ้างงานนั้น ข้อมูลจากสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย รายงานว่า ก่อนวิกฤตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างจ้างแรงงานประมาณ 4.0 ล้านคน และปัจจุบันการจ้างแรงงานลดลงเหลือประมาณ 2.5 ล้านคน โดยไม่รวมภาคการผลิตและขนส่งที่เกี่ยวข้อง บุคลากรสายอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอุตสาหกรรมก่อสร้าง ได้แก่ วิศวกรที่จดทะเบียนกับสภาสถาปนิก มีประมาณ 15,000 คน และบุคคลในสายวิชาชีพทางช่างเทคนิคและสายธุรกิจ เช่น นักบัญชี การเงิน และพนักงานระดับปฏิบัติการอีกจำนวนมาก

การดำเนินธุรกิจเชิงรุก¹⁴

เนื่องจากงานก่อสร้างในประเทศไทยมีไม่มาก และมีการแข่งขันตัดราคากันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างพื้นฐาน การออกไปรับงานต่างประเทศของไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่เริ่มบุกตลาดต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมามีโครงการ

¹⁴ ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ก่อสร้างในต่างประเทศที่ผู้รับเหมาไทยออกไปประมูลแข่งขันและได้รับงานมาจำนวนไม่น้อย โดยส่วนใหญ่เป็นโครงการก่อสร้างพื้นฐานในประเทศเพื่อนบ้านและแถบเอเชีย เช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา เนปาล ชูแดน เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังมิได้ผู้ประกอบการไทยเพียงไม่กี่รายที่สามารถไปรับงานต่างประเทศได้ เนื่องจากปัญหาหลัก 3 ประการ คือ

1. ด้านเงินทุน เช่น ขาดแคลนหลักทรัพย์ค้ำประกัน และเงินทุนหมุนเวียน
2. ด้านการตลาด เช่น ขาดข้อมูลโครงการก่อสร้าง และการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ กฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติในแต่ละประเทศ การศึกษาลู่ทางการตลาด และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ด้านศักยภาพของผู้ประกอบ เช่น ความเสียเปรียบทางด้านภาษา ระบบการบริหารงาน และความน่าเชื่อถือ

ปัจจุบันประเทศไทยมีข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการสาขาก่อสร้างและบริการทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ 7 กรอบความตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่ WTO AFAS TAFTA JTEPA ACFTA AKFTA และ AANZFTA โดยในส่วนของ AFAS มีข้อผูกพันการค้าบริการก่อสร้างของไทย ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ ก่อสร้างอาคารทั่วไป ก่อสร้างทั่วไป สำหรับวิศวกรรมโยธา งานติดตั้งและประกอบ งานก่อสร้างอาคารขั้นสุดท้าย/งานเก็บความเรียบร้อย และอื่น ๆ

ข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการสาขาก่อสร้างและบริการทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

รูปแบบ	ข้อผูกพัน
บริการข้ามพรมแดน (Mode 1)	-
การเข้าไปรับบริการใน ต่างประเทศ (Mode 2)	ผูกพันการอนุญาตให้คนไทยไปให้บริการในต่างประเทศได้ ไม่มีข้อจำกัด
การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Mode 3)	● ผูกพันเฉพาะการจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัด โดยสัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกิน 49% ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ● จำนวนผู้ถือหุ้นที่เป็นต่างชาติต้องน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด
การทำงานของคนต่างชาติ (Mode 4)	ผูกพันให้คนต่างชาติ (ยกเว้นวิศวกรโยธา) เข้ามาได้ 2 ประเภท คือ ผู้มาติดต่อธุรกิจ: เช่น การมาประชุม มาทำสัญญาซื้อขายบริการ หรือมาเตรียมการจัดตั้งธุรกิจ อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน

รูปแบบ	ข้อผูกพัน
	4. ผู้โอนย้ายภายในบริษัท: ที่เป็นบริษัทข้ามชาติหรือบริษัทในเครือ ผูกพันเฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการและผู้เชี่ยวชาญพิเศษ โดยให้พนักงานและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี เมื่อครบกำหนดแล้วต่ออายุได้ 2 ครั้ง ๆ ละ ไม่เกิน 1 ปี

บริการก่อสร้างถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ ทำรายได้ให้กับผู้ประกอบการในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมของผู้ประกอบการไทยก็ยังคงต้องประสบกับปัญหาในหลาย ๆ ประการ ทั้งในระดับโครงสร้าง กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ ไปจนถึงจริยธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ได้เคยเปิดเผยถึงข้อมูลเกี่ยวกับอัตราสินบนในอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ผู้ประกอบการถูกเรียกเก็บจากเจ้าหน้าที่ในหลาย ๆ โครงการ และเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มโครงการไปจนถึงการตรวจรับ ทั้งนี้ สำนักงานการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2554) ได้รวบรวมปัญหาที่ภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยประสบอยู่ในปัจจุบัน ทั้งที่เป็นปัญหาอันเกิดจากปัจจัยภายในและปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายใน

- การขาดหน่วยงานเจ้าภาพที่ชัดเจนส่งผลให้การดำเนินนโยบายของภาครัฐขาดความต่อเนื่องและชัดเจน เกิดการพัฒนาไร้ทิศทาง และแก้ปัญหาไม่ทันที่ แม้ว่าที่ผ่านมาการแก้ปัญหาจะมาจากภาคเอกชน ซึ่งมีการรวมตัวกันเป็นสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ เช่น สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย สมาคมสถาปนิกสยาม ฯลฯ แต่การรวมตัวดังกล่าว เป็นเพียงการรวมตัวทำงานแบบสมัครใจที่ขาดอำนาจและการสนับสนุนจากภาครัฐ การแก้ไขปัญหาจึงไม่สามารถทำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ การไม่มีเจ้าภาพรับผิดชอบนอกจากจะเป็นปัญหาด้านนโยบายแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาความยุ่งยากในการติดต่อหน่วยงานที่กระจัดกระจาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการทำงานในเชิงบูรณาการและขาดแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์

- ระบบราชการไม่ทันสมัย เริ่มตั้งแต่ระบบจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่สะท้อนความเป็นจริง ผู้ประกอบการรายย่อยประสบปัญหาจากนโยบายภาครัฐที่โครงการเอื้อประโยชน์ต่อบริษัทขนาดใหญ่ ขาดความเป็นชาตินิยม ทำให้บริษัทขนาดเล็กไม่สามารถดำเนินการอยู่ได้ในภาวะที่มีการแข่งขันสูง นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องระบบการเบิกจ่ายเงินที่ล่าช้าของภาครัฐ ทำให้ผู้รับเหมาขาดสภาพคล่อง แต่ไม่สามารถร้องเรียนผู้ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเกรงว่าจะไม่ได้รับงานจากภาครัฐอีก

- ไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมการก่อสร้าง ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการก่อสร้าง ดังนั้นความรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความ

เสียหายจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นหน่วยงานเจ้าภาพอยู่ระหว่างการจัดทำกฎหมายจัดตั้ง “องค์กรวิชาชีพก่อสร้าง” ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายดังกล่าว สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยมีข้อกังวลต่อการเปิดเสรีในประเด็นเรื่องกำหนดความรับผิดชอบ และเห็นว่าควรกำหนดเงื่อนไขให้กรรมการผู้จัดการมีสัญชาติไทย หรืออย่างน้อยมีถิ่นพำนักถาวรในประเทศไทย

- ขาดการพัฒนาฝีมือแรงงาน คนงานที่อยู่ในธุรกิจก่อสร้างจะมีคุณภาพชีวิตต่ำ ขาดเกณฑ์มาตรฐานในการวัดการทำงาน ผู้ประกอบการประสบปัญหาการไหลออกจากระบบของแรงงานที่มีฝีมือ บุคลากรขาดทักษะด้านภาษาและการใช้คอมพิวเตอร์

- ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การขาดการวิจัยและพัฒนา มี 2 สาเหตุหลัก คือ (1) การไม่ให้ความสำคัญกับงานวิจัยเท่าที่ควร งบประมาณหน่วยงานภาครัฐที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นงบจัดการ บางหน่วยงานอาจมีการตั้งงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาบ้าง แต่ก็คิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก (2) ธุรกิจก่อสร้างเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันค่อนข้างสูง ส่งผลให้สัดส่วนกำไรน้อย ท่ามกลางธุรกิจที่ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้ การถ่ายโอนเทคโนโลยีจากผู้ประกอบการต่างชาติเองก็อยู่ในระดับต่ำ ผู้ประกอบการไม่มีกำไรพอที่จะทำการวิจัยและพัฒนา

2. ปัจจัยภายนอก อุตสาหกรรมก่อสร้างไทยยังต้องปรับตัวให้ทันต่อแรงกดดันภายนอก เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาที่ดีขึ้น เช่น การเปิดเสรีการค้า การกำหนดมาตรฐานการทำงานจากองค์กรสากลต่าง ๆ ที่สูงขึ้น การแข่งขันจากการใช้เทคโนโลยีที่สูงกว่าของคู่แข่ง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาสำหรับผู้ประกอบการไทยที่ต้องแข่งขันในตลาดต่างประเทศ แต่ไม่สามารถดำเนินการตามโอกาสและความพร้อมที่มีอยู่ เช่น

- ระบบการเงิน/ภาษี ระบบการเงิน การค้าประกัน และระเบียบธนาคารพาณิชย์ ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการออกไปทำงานในต่างประเทศ เช่น เสียค่าธรรมเนียมในการทำแบงก์การันตี (Bid Bond) ในอัตราสูง การต้องนำเงินไปค้ำประกัน Bond เป็นต้น

- มีข้อผูกมัดในด้านเงินช่วยเหลือและเงินกู้ ผู้ประกอบการต่างชาติได้รับการสนับสนุนจากแหล่งเงินและรัฐบาล ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสน้อยมากที่จะแข่งขันในโครงการประเภทนี้

- เงื่อนไขทางกฎหมายการประกอบวิชาชีพ การเข้าไปประกอบวิชาชีพในประเทศอื่น จะมีกฎหมายการประกอบวิชาชีพในประเทศนั้น ๆ ควบคุมไว้

● ขาดประสบการณ์ต่างประเทศ ที่ผ่านมามีบริษัทไทยไม่ได้พัฒนาการทำงานและหา
งานในต่างประเทศ ส่งผลให้ขาดประสบการณ์ที่จะแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้จัดทำแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง
ไทย โดยวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและภัยคุกคาม (SWOT Analysis) ของอุตสาหกรรม
ก่อสร้าง พบว่า อุตสาหกรรมก่อสร้างของไทยมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้สามารถแข่งขันกับประเทศ
อื่น ๆ ได้ ในขณะเดียวกันก็มีจุดอ่อนหลายด้าน แต่ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์
ส่งผลให้อุตสาหกรรมขาดการพัฒนาอย่างมีระบบและไร้ทิศทาง สรุปการวิเคราะห์ด้านต่าง ๆ ได้
ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weaknesses)
● มีประสบการณ์ยาวนาน ● สถาปนิก วิศวกร ช่างเทคนิค และช่างฝีมือ แรงงานมีศักยภาพ ● มีผู้ประกอบการมากมาย ● มีอุตสาหกรรมสนับสนุนมาก ● มีความสามารถในการปรับตัวสูง	● ขาดนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนที่ชัดเจน เป็นการพัฒนาอย่างไร้ทิศทาง ● ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในการแข่งขัน ระดับสากล ● ธุรกิจใช้เทคโนโลยีต่างประเทศมาก ● ขาดความเป็นชาตินิยม ● การถ่ายโอนเทคโนโลยีน้อย/ไม่มี R&D ● ขาดแหล่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิง ● ขาดความคล่องตัวในการทำงานเนื่องจากมี หน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องมาก ● ระบบการจ่ายเงินที่ล่าช้าของทางราชการ ● ระบบจัดซื้อจัดจ้างไม่สะท้อนความเป็นจริง ● ขาดการพัฒนาฝีมือแรงงานและเทคโนโลยีอย่าง เป็นระบบและต่อเนื่อง ● ขาดเกณฑ์มาตรฐานในการวัดการทำงาน ● คนงานมีคุณภาพชีวิตต่ำ ● การไหลออกจากระบบของแรงงานที่มีฝีมือ ● ผลผลิตของคนงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ● บุคลากรขาดทักษะด้านภาษาและการใช้ คอมพิวเตอร์

โอกาส (Opportunity)	ภัยคุกคาม (Threats)
● โครงการที่มีขนาดใหญ่และใช้เทคโนโลยีสูงมีจำนวนมาก ไทยยังมีส่วนแบ่งน้อยมาก ● ประเทศเพื่อนบ้านกำลังพัฒนาโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานขนาดใหญ่ ● อุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างยังมีการพัฒนา ● การเปิดการค้าเสรีทำให้ไทยมีโอกาสมากขึ้น ● เศรษฐกิจมีแนวโน้มว่าจะฟื้นตัว	● การบังคับให้เปิดเสรีทางการค้าและการบริการของ WTO APEC และ AFTA ● การบังคับใช้มาตรฐานที่สูงขึ้นจากประเทศที่เจริญแล้ว เช่น ISO 3002 ISO 14000 ISO 18000 UIA ● การแข่งขันกับบริษัทต่างชาติที่ต้นทุนต่ำกว่า เพราะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ● การแข่งขันที่ใช้เทคโนโลยีสูงกว่า ● บุคลากรและแรงงานในต่างชาติราคาถูกกว่าไหลเข้าประเทศ ● งานก่อสร้างในประเทศลดลง

ขณะที่ภาคเอกชนโดยสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2552) ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมก่อสร้างไทยทั้งในภาครัฐ และในภาคเอกชนไว้เช่นกัน ดังนี้

จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคามของอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในภาครัฐ

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	● ก่อให้เกิดการจ้างงานได้มากทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การจ้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและขนส่ง ● เป็นอุตสาหกรรมที่สามารถกระจายรายได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงทุกระดับ ● มีสินค้าและแหล่งวัตถุดิบในประเทศเพียงพอให้สามารถสร้างงานที่มีต้นทุนต่ำได้ ● ผู้ประกอบการมีความยืดหยุ่นและมี Service Mind ● บุคลากรระดับบริหารและวิศวกรมีจำนวนมาก และมีศักยภาพ	● ขาดทิศทาง ขาดเสถียรภาพ ● ขาดแรงงาน (เนื่องจากแรงงานไทยไม่ชอบทำงานก่อสร้าง) ● ขาดบุคลากรระดับปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ช่างเทคนิค ช่างเขียนแบบ เป็นต้น ● ในภาวะเศรษฐกิจถดถอย ผู้ประกอบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนยาก ● ความผันผวนของราคาสวัสดุก่อสร้าง ส่งผลต่อสถานะทางการเงิน และการบริหารงานของผู้ประกอบการ

โอกาส (Opportunity) • รัฐมีนโยบายสร้างงานผ่านอุตสาหกรรมก่อสร้าง มีแผนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น รถไฟฟ้า • งานในประเทศยังมีมาก เช่น การขยายเครือข่ายระบบสาธารณูปโภค การขยายพัฒนาเมืองหน้าด่านที่สำคัญ เพื่อลดการกระจุกตัวของเมืองหลวง การสร้างและขยายเครือข่ายระบบ Logistic เป็นต้น • วัสดุก่อสร้างราคาถูก	กลยุทธ์ในการใช้จุดแข็งเพื่อสร้างโอกาส • ภาครัฐต้องผลักดันให้เกิดโครงการก่อสร้างทุกขนาดให้ครอบคลุมผู้รับเหมาทุกระดับ ทั้งโครงการขนาดใหญ่ เช่น โครงการขนส่งมวลชน และโครงการระดับภูมิภาค โครงการก่อสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ชลประทาน โรงพยาบาล โรงเรียน เป็นต้น • ใช้วัสดุและสินค้าก่อสร้างที่ผลิตในประเทศมากที่สุด (เพิ่ม Local Content ในงานก่อสร้างภาครัฐ) • เร่งรัดงานที่ประมูลแล้ว แต่ยังไม่ได้เซ็นสัญญา ให้เซ็นสัญญาโดยเร็ว • จัดจ้างภาคเอกชน ทั้งงานออกแบบ ควบคุมงาน และก่อสร้าง เพื่อกระจายรายได้มากที่สุด	กลยุทธ์ในการพลิกวิกฤตเป็นโอกาส • ภาครัฐต้องสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และประสานงานไปยังสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ปล่อยสินเชื่อภาคการก่อสร้างที่มีความเสี่ยงต่ำ • หน่วยงานรัฐต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด ควบคุมราคาวัสดุก่อสร้างหลัก และปรับราคากลางให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง
ภัยคุกคาม (Threats) • ขาดสถาบัน/องค์กรกลางในการกำกับนโยบาย ทิศทางของอุตสาหกรรม • รัฐไม่ส่งเสริมอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ประกอบการต้องช่วยเหลือตนเอง แก้ปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ และขาดการบูรณาการ • ขาดกฎหมายก่อสร้างรองรับ • ขาดการจัดอันดับผู้ประกอบการ ทำให้การควบคุมมาตรฐานเป็นไปได้ยาก • ขาดระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นธรรมกับทั้ง 2 ฝ่าย • การเข้าสู่ธุรกิจก่อสร้างทำได้ง่าย เพราะขาดการควบคุม • ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ทำให้โครงการก่อสร้างภาครัฐขาดความต่อเนื่อง • เศรษฐกิจทั่วโลกถดถอย ทำให้การลงทุนทุกประเภทหยุดชะงัก • การเปิดเสรีทางการค้า ทำให้บริษัทก่อสร้างต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจใน	กลยุทธ์ป้องกันภัยคุกคาม • จัดตั้งสถาบันการก่อสร้าง ที่มีตัวแทนจากภาครัฐและเอกชนเข้าร่วม เพื่อเป็นองค์กรกลางที่กำหนดทิศทางนโยบาย และสร้างเสถียรภาพให้อุตสาหกรรมก่อสร้าง • นำ พรบ. การก่อสร้าง หรือกฎหมายระเบียบต่างๆ มาใช้ เพื่อให้มีการจัดลำดับชั้นผู้ประกอบการทั้งไทยและต่างชาติ • จัดตั้ง “สภาการก่อสร้าง” • แก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความเป็นธรรมต่อภาครัฐ และผู้ประกอบการ ทั้งในด้านขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการ • ภาครัฐต้องมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม • รัฐต้องเป็นตัวกลางในการประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาแรงงานไทย (กระทรวงแรงงาน) เพื่อทำงานในประเทศ และ	กลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงจุดอ่อนจากภัยคุกคาม • ภาครัฐต้องมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม • รัฐต้องเป็นตัวกลางในการประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาแรงงานไทย (กระทรวงแรงงาน) เพื่อทำงานในประเทศ และสร้างบุคลากรระดับปฏิบัติการ (กระทรวงศึกษาธิการ) ให้มีความพร้อม

ประเทศได้งายขึ้น • รัฐบาลมีงบประมาณจำกัด ทำให้ไม่สามารถสร้างโครงการขึ้นมาได้เพียงพอ • กฎระเบียบที่ขัดขวางการลงทุน • อัตราการเสียภาษีเครื่องจักรอุปกรณ์ก่อสร้างมีอัตราสูง	สร้างบุคลากรระดับปฏิบัติการ (กระทรวงศึกษา) ให้มีความพร้อม • แก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน เช่น กฎหมายศึกษาลดกระทบสิ่งแวดล้อม EIA • ลดภาษีเครื่องจักรอุปกรณ์ในการก่อสร้าง ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการ	

จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคามของอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในภาคเอกชน

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strength) • มีศักยภาพสูง สามารถสร้างงานที่มีคุณภาพได้ในราคาที่เหมาะสม • มีความยืดหยุ่นสูง	จุดอ่อน (Weaknesses) • ความอยู่รอดของธุรกิจขึ้นอยู่กับภาคอสังหาริมทรัพย์ • ขาดอำนาจการต่อรองกับเจ้าของโครงการ โดยเฉพาะกรณีไม่จ่ายเงินงวดงานแก่ผู้ประกอบการ • ความผันผวนของราคาสวัสดุก่อสร้าง ส่งผลต่อสถานการณ์เงิน และการบริหารงานของผู้ประกอบการ • ในสภาวะเศรษฐกิจถดถอย ผู้ประกอบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนยาก
โอกาส (Opportunity) ราคาค่าก่อสร้าง/ ราคาสวัสดุก่อสร้าง	กลยุทธ์ในการใช้จุดแข็งเพื่อสร้างโอกาส • รัฐต้องออกมาตรการช่วยเหลือผู้ลงทุนในด้านภาษี (BOI) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการก่อสร้างโรงแรม ซึ่งใช้เวลา 2-3 ปี และโครงการจะแล้วเสร็จเมื่อพ้นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจไปแล้ว โดยใช้ผู้ประกอบการไทย ซึ่งค่าก่อสร้างถูกคุณภาพดี	กลยุทธ์ในการพลิกวิกฤตเป็นโอกาส • รัฐต้องออกกฎหมายให้เกิดการค้าประกันในมูลค่าก่อสร้าง เพื่อให้ผู้ประกอบการก่อสร้างไม่ต้องกังวลเรื่องการเก็บเงิน และเมื่อผู้ประกอบการก่อสร้างเก็บเงินได้แน่นอน จะทำให้อุตสาหกรรมก่อสร้างภาคเอกชนเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป
ภัยคุกคาม (Threats) • ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองไทย และเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้นักลงทุนหยุดการลงทุน • ปัญหาความตึงเครียดของเศรษฐกิจโลก ทำให้ต่างชาติขาดศักยภาพที่จะลงทุน • มีคู่แข่งจากต่างชาติจำนวนมาก	กลยุทธ์ป้องกันภัยคุกคาม • สร้างเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้นักลงทุนต่างชาติเกิดความมั่นใจกลับเข้ามาลงทุน • แก้ไขระเบียบที่ขัดขวาง เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน	กลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงจุดอ่อนจากภัยคุกคาม • ออกกฎหมายนิรโทษกรรม เพื่อให้ผู้ประกอบการ (ในฐานะผู้ทำสินทรัพย์มีมูลค่า) มีสิทธิในการเรียกร้องค่างานที่ทำไปแล้ว • ออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนภาคอสังหาริมทรัพย์ เพื่อจูงใจให้นักลงทุน

• แก้ไขกฎระเบียบที่ขัดขวางการลงทุน เช่น กฎหมายศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)		สร้างโครงการ และกระตุ้นให้ประชาชนลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ เช่น มาตรการทางภาษีต่าง ๆ

นอกจากนั้นสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ยังได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยโดยมีเป้าหมายเพื่อ (1) ผลักดันให้อุตสาหกรรมก่อสร้างมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสัดส่วนเป็น 6% ของ GDP ภายในปี พ.ศ. 2555 และก่อให้เกิดการจ้างงานไม่ต่ำกว่า 3.5 ล้านคน และ (2) ผลักดันให้ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างทั้งสายวิชาชีพ เช่น วิศวกร สถาปนิก ผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ค้าวัสดุ เกิดการรวมกลุ่มแข่งขันรับงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อผลิตงานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและประหยัด รวมทั้งผลักดันให้เกิดการดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ในการสร้างงาน การจ้างงาน และการกระจายรายได้ เพื่อสนับสนุนการเติบโตและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1 พัฒนาและผลักดันให้เกิดโครงการก่อสร้างทุกขนาด รวมถึงการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เช่น โครงการขนส่งมวลชน ระบบชลประทาน ทางหลวง โครงการก่อสร้างระดับภูมิภาคและโครงการขนาดเล็ก เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน สถานเอนกมัย การผลักดันให้เกิดโครงการก่อสร้างในทุกภาคส่วน จะเป็นการกระจายรายได้และสร้างงานให้ประชาชนอย่างทั่วถึง การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคจะทำให้ประชาชนได้รับบริการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังเป็นการเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันให้กับประเทศ

1.2 ปรับปรุง แก้ไขกฎระเบียบ และวิธีการปฏิบัติด้านการจัดซื้อจัดจ้าง และสัญญาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง และต่อการลงทุนของภาคเอกชน

- ในภาคธุรกิจเอกชน จากปัญหาความตกรุดของเศรษฐกิจโลกทำให้การลงทุนภาคเอกชนชะลอตัว เจ้าของโครงการประสบปัญหาทางการเงิน และผู้ประกอบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนยาก จึงควรมีกฎหมายให้เกิดการค้าประกันในมูลค่าการก่อสร้าง (กฎหมายบุริมสิทธิ) เพื่อให้ผู้ประกอบการมีสิทธิในการเรียกร้องมูลค่างานที่ทำไปแล้วไม่ได้รับการชำระเงิน และควรมีการลดขั้นตอน กระบวนการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) อันเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน

- ในงานภาครัฐ ควรมีการปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ และกฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ การกำหนดราคากลางงานก่อสร้างให้สอดคล้องกับขนาด คุณภาพ และต้นทุนที่แท้จริงของงานที่ต้องการ เพื่อให้ภาครัฐได้งานที่มีคุณภาพ สำเร็จในเวลาที่กำหนด และผู้ประกอบการสามารถอยู่ได้ รวมถึงปรับปรุงสัญญาต่าง ๆ ที่ไม่เป็นธรรม และค่าปรับราคางาน (K)

2. ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน โปร่งใส และคุ้มค่าการลงทุน แม้ว่าอุตสาหกรรมก่อสร้างจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แต่ปัจจุบันยังขาดองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่กำกับ พัฒนา กำหนดนโยบายและทิศทางของอุตสาหกรรม ทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่องและขาดมาตรฐานในการยกระดับอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน โปร่งใส เป็นธรรม จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการตามแนวทางดังนี้

2.1 ให้มีการจัดตั้งองค์กรกลางหรือคณะกรรมการกลางที่มีตัวแทนทั้งจากภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นรูปธรรมภายในปี พ.ศ.2552 เพื่อเป็นองค์กรหลักในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และดูแลผู้ประกอบการให้สร้างงานที่มีคุณภาพ โปร่งใส

2.2 ให้องค์กรกลางตามข้อ 2.1 ดำเนินการร่างกฎหมายธุรกิจก่อสร้าง (Construction Business Law) และนำมาใช้ภายในปี พ.ศ. 2553 เพื่อกำกับดูแลภาคธุรกิจก่อสร้าง ให้ผู้ประกอบการมีการพัฒนาศักยภาพ ยกระดับความสามารถและความเชี่ยวชาญของบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้งานก่อสร้างมีมาตรฐาน คุ้มค่าการลงทุน

2.3 ให้จัดทำระบบการขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการก่อสร้างแบบรวมศูนย์ เพื่อยกระดับและสร้างมาตรฐานผู้ประกอบการก่อสร้าง และผลักดันให้ผู้ประกอบการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขัน

3. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพและยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก่อสร้างทุกระดับอย่างเป็นระบบ ให้สามารถสร้างงานที่มีมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับและให้สามารถออกไปแข่งขันในต่างประเทศได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

3.1 ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเฉพาะด้าน โดยผู้ประกอบการและภาครัฐร่วมกัน สนับสนุนค่าใช้จ่าย ผู้ประกอบการให้สถานที่ในการฝึกงานจริงแก่นักเรียน นักศึกษา และแรงงานที่ต้องการฝึกฝีมือ

3.2 ผู้ประกอบการโดยสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และสถาบันการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ และส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีขั้นสูง

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการลดหย่อนภาษีให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการและพัฒนาเทคโนโลยีการก่อสร้างโดยใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นหลัก

4. ยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการออกไปรับงานก่อสร้างในต่างประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างให้มีความแข็งแกร่งพอที่จะออกไปรับงาน และเป็นผู้เล่นที่สำคัญในตลาดการก่อสร้างในภูมิภาคเอเชีย เป็นปัจจัยและเครื่องมือหลักที่จะนำรายได้เข้าประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยค่าแรงที่ต่ำ มีความยืดหยุ่น มีแหล่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพและราคาต่ำ ดังนั้น การสนับสนุนจากภาครัฐจะเป็นปัจจัยหลักที่จะเกื้อหนุนให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถแข่งขันได้ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 สนับสนุนภาคเอกชนทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ สมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง และกลุ่มผู้ค้าวัสดุก่อสร้าง ให้รวมตัวกันแข่งขัน โดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มในสาขาออกแบบและก่อสร้างแบบครบวงจร

4.2 สร้างโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าสู่ตลาดก่อสร้างในต่างประเทศ โดยการสนับสนุนของภาครัฐ จัดให้มีศูนย์ข้อมูลโอกาสทางธุรกิจในประเทศ และสนับสนุนให้ผู้แทนภาคเอกชนร่วมเดินทางไปกับคณะผู้นำหรือหน่วยงานราชการในการเยือนต่างประเทศ

4.3 สนับสนุนให้มีธนาคารของรัฐเพื่อการก่อสร้าง (Construction Bank) ให้สินเชื่อและแหล่งเงินทุนสนับสนุน เพื่อความทัดเทียมในการแข่งขันกับคู่ค้าในต่างประเทศ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศ

5. ข้อเสนอมาตรการเร่งด่วน เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการและอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยสามารถรักษาสถานภาพของธุรกิจอยู่ได้ ภายใต้สภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น รวมทั้งช่วยลดความเสี่ยงต่อการเลิกจ้างงานสำหรับแรงงานในสถานประกอบการทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมกับอุตสาหกรรมก่อสร้าง ทั้งนี้ สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เสนอรับเป็นองค์กรกลางประสานความร่วมมือกับ 4 สมาคมวิชาชีพ และองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสถาบันการศึกษา เพื่อผลักดันมาตรการต่าง ๆ โดยขอให้รัฐบาลช่วยสนับสนุนมาตรการเร่งด่วน ดังนี้

5.1 เร่งผลักดันให้เกิดโครงการก่อสร้างทุกขนาด ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งโครงการขนาดใหญ่ กลาง และขนาดเล็กที่อยู่ในแผนงาน และเร่งดำเนินการกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้รวดเร็ว ต่อเนื่อง

5.2 ผลักดันโครงการที่มีแบบมาตรฐานแล้ว ให้เข้าสู่กระบวนการประมูล เช่น สถานศึกษา สถานพยาบาล เป็นต้น

5.3 สนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ โดยให้กระทรวงการคลังประสานไปยังสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อให้ปล่อยสินเชื่อภาคการก่อสร้าง

5.4 กำหนดให้ภาคเอกชนที่เป็นคนไทยเป็นผู้ออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างภาครัฐ และกำหนดให้ใช้วัสดุก่อสร้างที่ผลิตในประเทศ (Local Content) เท่านั้น ยกเว้นสินค้าที่มีเทคโนโลยีสูง และจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อให้งานก่อสร้างอยู่ในมือคนไทย

5.5 เร่งรัดให้หน่วยงานเจ้าของโครงการที่มีการประมูลงานแล้วเสร็จ ลงนามในสัญญากับผู้ประกอบการโดยเร็ว และเร่งชำระเงินค่างานก่อสร้างค้างจ่าย ค่าปรับราคางาน (K) ให้กับผู้ประกอบการ รวมถึงชำระค่าก่อสร้างตามงวดงานให้ตรงกำหนดระยะเวลา

6. ข้อเสนอมาตรการระยะกลาง และระยะยาว (2-5 ปี)

6.1 มาตรการเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง

6.1.1 ตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง รวมถึงปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมแนวทางนั้นเมื่อมีเหตุอันสมควร การดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยภาครัฐให้การสนับสนุนและรับฟังผลการดำเนินการ เพื่อพิจารณานำผลต่าง ๆ ไปบริหารจัดการในระดับรัฐบาลต่อไป

6.1.2 ให้สถาบันข้างต้นเฝ้าติดตามดูแลความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมก่อสร้างและรายงานหรือแจ้งให้ภาครัฐและเอกชนได้ทราบ ตลอดจนเสนอมาตรการแก้ไขระยะสั้นและระยะยาว

6.2 มาตรการเพื่อควบคุมส่งเสริมให้การก่อสร้างมีคุณภาพโปร่งใส ได้มาตรฐาน มีพัฒนาการ และยั่งยืน

6.2.1 ตั้งคณะกรรมการกลางหรือองค์กรกลางที่มีกฎหมายรองรับ โดยมีตัวแทนทั้งจากภาครัฐและเอกชน เพื่อทำหน้าที่กำกับ ทบทวน กำหนด และสร้างปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย เช่น มาตรฐานธุรกิจก่อสร้าง กฎระเบียบ กฎหมาย การจดทะเบียน และการให้ใบอนุญาตธุรกิจก่อสร้าง ราคากลาง วิธีการ และขั้นตอนการประกวดราคา ผู้มีสิทธิใน

การประกวดราคา สัญญาและการปรับราคาสัญญา การเบิกจ่ายเงินที่มีขั้นตอนกระชับและรวดเร็ว รวมถึงระเบียบวิธีในการปฏิบัติต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน

6.2.2 ตั้งเกณฑ์คุณภาพของบุคลากรช่างฝีมือ พนักงานและแรงงานต่าง ๆ ในการก่อสร้าง เพื่อออกใบอนุญาตหรือใบรับรองคุณภาพการประกอบวิชาชีพ

6.2.3 ตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานแรงงานและบุคลากร เพื่ออบรมและพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมก่อสร้าง รวมถึงแรงงานฝีมือ พนักงานบังคับเครื่องจักรกล และมาตรฐานความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับงานก่อสร้างที่ได้ตั้งขึ้น

6.2.4 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในทุกระดับ และจำนวนผู้ศึกษา ให้พอเหมาะกับอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย

6.2.5 ร่างกฎหมายธุรกิจก่อสร้าง (Construction Business Law) เพื่อกำหนดคุณสมบัติ การขึ้นทะเบียน หรือถอดถอนผู้ประกอบการก่อสร้าง และนำมาใช้ในปี พ.ศ.2553

6.3 มาตรการเพื่อเพิ่มแหล่งเงินทุน และการค้าประกัน

6.3.1 ตั้งธนาคารของรัฐเพื่อการก่อสร้าง ให้ค้าประกัน สินเชื่อและแหล่งเงินทุน สนับสนุนแก่ผู้ประกอบการก่อสร้างที่ผ่านการคัดเลือกและมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เพื่อสนับสนุนให้ทำงานของรัฐและหรือเอกชนในประเทศ และเพื่อสนับสนุนการทำธุรกิจก่อสร้างของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ

6.3.2 พิจารณาการบังคับใช้กฎหมายบริษัท

6.4 มาตรการเพื่อสร้างโอกาสการลงทุนจากภาคเอกชน

6.4.1 ทบทวนและวางแผนแม่บทโครงการที่มีศักยภาพจะดำเนินการ หรือร่วมดำเนินการ และเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุน หรือร่วมลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ โดยกำหนดวิธีการเข้าร่วมและการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ประโยชน์โครงการก่อสร้างนั้น เพื่อลดภาระของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณเองในการดำเนินการทั้งหมดและหรือเพื่อเร่งรัดดำเนินการโครงการที่มีความจำเป็นได้รวดเร็ว โดยไม่ต้องรอลำดับการจัดสรรงบประมาณ

6.4.2 ทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบ ที่จะเอื้อให้เกิดการดำเนินการดังกล่าวนี้ได้ และมีแผนแม่บทของโครงการที่มีระยะเวลาดำเนินการไว้อย่างชัดเจน

6.4.3 ทบทวนกระบวนการพิจารณาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพื่อให้การลงทุนได้รวดเร็วในเวลาที่เหมาะสม

6.5 มาตรการเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยดำเนินการก่อสร้างในต่างประเทศ

6.5.1 สนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในโครงการของประเทศไทยจากบริษัทที่มีเทคโนโลยีที่มาดำเนินการในโครงการ

6.5.2 ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีศักยภาพด้านเงินทุน และคุณภาพบุคลากร คุณภาพงาน ความปลอดภัย การบริหาร ประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติ

6.5.3 ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ภาษีที่เกี่ยวข้อง และการโอนเงินตราเข้าในประเทศ เพื่อเป็นรายได้เข้าประเทศไทย

6.6 มาตรการเพื่อให้อุตสาหกรรมมีความต่อเนื่องและเติบโต

6.6.1 กำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศ ภาคและพื้นที่สาธิตภูมิภาค พื้นฐานที่ต้องการ เวลา งบประมาณ คาดการณ์วิธีการดำเนินโครงการ และการลงทุน เพื่อให้การลงทุนภาคส่วนเอกชนได้ทราบทิศทางและเวลาในการลงทุนของภาคเอกชนด้วย รวมถึงการตื่นตัวของผู้ประกอบการก่อสร้างด้วย

6.6.2 จัดสรรงบประมาณ และวางแผนหาผู้ร่วมลงทุนในกรณีที่ต้องการให้สอดคล้องกับแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศ และประกาศข้อมูลโครงการที่จะดำเนินการให้ภาคเอกชนทราบโดยเปิดเผย

6.6.3 มีการประชุมและปรึกษาร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง ระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยอาศัยองค์กรกลางหรือสถาบันวิจัยและพัฒนาการก่อสร้างเป็นเวที หรือจัดระดมความเห็นจากภาคเอกชน โดยมีระยะเวลาสม่ำเสมอ

ขณะเดียวกัน TDRI ได้ดำเนินโครงการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคบริการของประเทศและแผนที่นำทาง (Roadmap) สาขาบริการที่มีศักยภาพ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมก่อสร้างเป็น 1 ใน 3 จาก 12 สาขาบริการที่รัฐบาลควรให้ความสำคัญเพิ่มเติม เนื่องจากการก่อสร้างเป็นธุรกิจบริการที่ยังขาดการดูแลอย่างเป็นระบบจากหน่วยงานภาครัฐ เป็นธุรกิจที่มีบทบาทในการช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นธุรกิจที่สร้างรายได้จากการส่งออกและภาคเอกชน ในสาขาการก่อสร้างของไทยยังมีโอกาสในการพัฒนาได้อีกมาก โดยเป้าประสงค์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้าง คือ (1) เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างงานที่มีคุณภาพ ทั้งงานโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและงานก่อสร้างของภาคเอกชน (2) เพื่อพัฒนาให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความโปร่งใส ลดช่องว่างในการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งจะทำให้ภาครัฐได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูง คุ่มค่ากับเงินภาษีของประชาชน และ (3) เพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศในระยะยาว ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างเพื่อให้สามารถสร้างงานที่มีคุณภาพ ทั้งงานโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ และงานก่อสร้างของภาคเอกชน ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีการแข่งขันในตลาดก่อสร้างภายในประเทศโดยเฉพาะในตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งนอกจากจะกระตุ้นให้ธุรกิจก่อสร้างมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถแข่งขันได้กับบริษัทต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยแล้ว ยังทำให้มีการใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า โดยมีมาตรการดังนี้

- เปิดเสรีตลาดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐสำหรับโครงการขนาดใหญ่
- รวมศูนย์การขึ้นทะเบียนผู้รับเหมาก่อสร้างของภาครัฐโดยมีกรมบัญชีกลางเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

- กำหนดราคากลางงานก่อสร้างให้สอดคล้องกับขนาดหรือคุณภาพของงานที่ต้องการซื้อหรือจ้างเพื่อให้ภาครัฐได้งานที่มีคุณภาพ และงานสำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงการปรับราคากลางให้มีความสอดคล้องกับภาวะต้นทุนของอุตสาหกรรมก่อสร้าง

- การลดความล่าช้าของการตรวจรับงานและการพิจารณา EIA

2. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความโปร่งใส ลดช่องว่างในการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งจะทำให้รัฐได้รับสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูง คุ้มค่ากับเงินภาษีประชาชน เนื่องจากภาครัฐยังมีกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ควรมีการปรับปรุงหรือแก้ไข คือ

- แก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 เพื่อวางกติกาลดการกำหนดเงื่อนไขทางเทคนิคที่มีลักษณะกีดกันการแข่งขัน

- การควบคุมดูแลให้หน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติตามระเบียบพัสดุฯ เช่น ระยะเวลาในการเปิดเผยข่าวการจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดเวลาให้ผู้ประกอบการเตรียมข้อเสนอเพื่อเข้าร่วมแข่งขันประกวดราคาให้สอดคล้องกับมูลค่าการก่อสร้าง เป็นต้น

- การจัดให้มีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน และการพิจารณาเรื่องร้องเรียนด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ปราศจากการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจหรือหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนมีการพิจารณาภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

3. ยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศในระยะยาว

3.1 ผลักดันโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของภาครัฐให้สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานและมีความโปร่งใส

3.2 ส่งเสริมให้มีการรับถ่ายทอดเทคโนโลยีการก่อสร้างจากบริษัทต่างประเทศผ่านโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ เพื่อพัฒนาให้ผู้ประกอบการก่อสร้างของไทยมีขีดความสามารถสำหรับงานก่อสร้างที่มีลักษณะเดียวกันซึ่งอาจมีขึ้นอีกในอนาคต

3.3 สนับสนุนให้ภาคเอกชนรวมตัวกันเพื่อร่วมแข่งขันประมูลงานก่อสร้างในต่างประเทศ โดยผ่านการให้สินเชื่อและการอำนวยความสะดวกของธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ ให้ได้เงื่อนไขในการแข่งขันที่ทัดเทียมกับคู่แข่งต่างประเทศ โดยการ

- ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจ (Cluster) ในสาขาก่อสร้างแบบครบทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เพื่อเข้าแข่งขันประมูลงานในต่างประเทศ
- ส่งเสริมให้ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐให้สินเชื่อและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ โดยกำหนดเงื่อนไขให้ทัดเทียมกับคู่แข่งในต่างประเทศ

3.4 สร้างโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าสู่ตลาดก่อสร้างในต่างประเทศโดยการสนับสนุนของภาครัฐ

- จัดให้มีศูนย์ข้อมูลโอกาสทางธุรกิจในต่างประเทศให้แก่ผู้ประกอบการที่สนใจเข้าใช้บริการ
- สนับสนุนให้ผู้แทนจากภาคเอกชนร่วมดำเนินทางไปกับคณะผู้นำในการเยือนต่างประเทศ (Trade Diplomacy)

3.5 สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ประเทศไทยมีบุคลากรด้านการก่อสร้างที่มีความเป็นมืออาชีพ มีความพร้อมที่จะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี สามารถสร้างงานที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยสูง รวมถึงสนับสนุนให้บุคลากรในสายอาชีพนี้สามารถรับงานในต่างประเทศได้เพิ่มมากขึ้น

สาขาบริการการท่องเที่ยว

สาขาการท่องเที่ยวเป็น 1 ในสาขาบริการเร่งรัดที่ไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพในการประสานงานหลัก และเป็นสาขาที่ทำรายได้จำนวนมหาศาลให้กับไทยมาอย่างต่อเนื่องปีละไม่ต่ำกว่า 2-5 แสนล้านบาท ผ่านการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมและธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ที่พัก คมนาคม/ขนส่ง อาหาร บันเทิงและนันทนาการ และบริการอื่น ๆ ดังที่ได้เสนอในแผนภูมิที่ 6 โดยข้อมูลจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2553) ระบุว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาในไทยจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 3,600 บาทต่อวันต่อราย และแต่ละรายจะมีระยะเวลาอยู่ในไทยเฉลี่ยประมาณ 8 วันต่อครั้ง

แผนภูมิที่ 6 แสดงโครงสร้างและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับบริการการท่องเที่ยว

Non-Tourism Sectors										
นักท่องเที่ยว	วางแผนข้อมูล ท่องเที่ยว	คมนาคม/ ขนส่ง	ที่พัก	อาหาร	บันเทิงและ นันทนาการ	Shopping	แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรม ท่องเที่ยว	บริการอื่น ๆ	
ผู้ประกอบการ ธุรกิจท่องเที่ยว (ผู้ให้บริการ)	Tour Operator									
	Travel Agents	สายการบิน	โรงแรม	ภัตตาคาร	Pub/Bar	ห้างสรรพสินค้า	ชายหาด	ดำน้ำ	ห้องน้ำสาธารณะ	
	Tour Guides	รถไฟ	Resort	Fast Food	คาราโอเกะ	ร้านขายของที่ระลึก	แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	เดินป่า/ดูนก	โทรศัพท์สาธารณะ	
	Tourist Info. Center	เรือสำราญ	Guesthouse	Coffee Shop	Discotheque	Supermarket	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ล่องแก่ง	ร้าน Internet	
		เรือโดยสาร	Home Stay	ตลาดโต้รุ่ง	โรงละคร	ตลาดน้ำ	น้ำพุร้อน	นั่งช้าง/ล่องแพ	แลกเปลี่ยนเงินตรา	
	รถโดยสาร	Long Stay	ร้านอาหาร Halal	โรงพยาบาล	OTOP	โบราณสถาน	ปีนหน้าผา	ประกันภัย		
	Taxi/ตุ๊กตุ๊ก	Apartment		สวนสนุก	ร้านขายอัญมณี	น้ำตก	สปา/นวดไทย			
	รถตู้	Camp		สวนสัตว์		ค่ายทหาร	การแพทย์			
	Limousine/รถเช่า	บังกะโล				พิพิธภัณฑ	ทำบุญ/ ไหว้พระ			
							ล่องเรือ			
	หน่วยงาน สนับสนุน	หน่วยงานภาครัฐ								
		สมาคม/องค์กรภาคเอกชน								
สถาบันการศึกษา										

ทั้งนี้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อภาคการท่องเที่ยวมาโดยตลอด โดยเฉพาะภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ที่รัฐบาลกำหนดให้ภาคการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของภาคการขับเคลื่อนหลักทางเศรษฐกิจ และได้ประกาศในปี พ.ศ. 2541-2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางภาคใต้ (ภูเก็ต พังงา กระบี่) จะได้รับผลกระทบจากภัยธรณีพิบัติ (สึนามิ) ในปี พ.ศ. 2547 และเกิดเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 และ 2553 แต่ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวของไทยไม่มาก และสามารถฟื้นตัวได้ในระยะเวลาสั้น อันเนื่องมาจากไทยมีชื่อเสียงด้านความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ รวมทั้งแหล่งช้อปปิ้งที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ไทยยังได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์ที่ดีด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เห็นได้จากการจัดอันดับของ World Travel Mart ที่จัดอันดับให้ไทยเป็นอันดับ 1 ในสาขาความคุ้มค่าเงินในการเดินทางมาท่องเที่ยว อันดับที่ 3 สาขามหานครที่มีวิถีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ และสาขาชุมชนท้องถิ่นเป็นมิตร อันดับที่ 4 สาขาเมืองช้อปปิ้ง สาขาเมืองท่องเที่ยวยามราตรี รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวที่จัดอันดับโดย Travel & Tourism Competitive ที่ไทยอยู่ในลำดับที่ 42 ของโลกในปี พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ไม่รวมที่ประเทศไทยติดอันดับต้น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวในหนังสือแนะนำระดับโลกไม่น้อยกว่า 6 ฉบับ

ในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวของภูมิภาคอาเซียนนั้น ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามามายังภูมิภาค ในระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552 พบว่า ไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเป็นอันดับที่ 2 รองจากมาเลเซีย ในขณะที่สิงคโปร์มีจำนวนผู้เดินทางเข้าท่องเที่ยวมากเป็นอันดับที่ 3 ขณะที่เมียนมาร์เป็นประเทศที่มีจำนวนผู้เดินทางเข้าท่องเที่ยวไม่มากนัก (ตารางที่ 16 ในภาคผนวก) โดยนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่าง ๆ 10 อันดับแรกที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอาเซียนระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552 ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันเอง สหภาพยุโรป จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน อินเดีย ฮองกง ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอาเซียนอาจมีตำแหน่งที่สลับกันบ้างในแต่ละปี ยกเว้นนักท่องเที่ยวจากประเทศในกลุ่มอาเซียน และสหภาพยุโรป ที่ยังคงรักษาตำแหน่งในอันดับที่ 1 และ 2 ในทุกปี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากกลุ่มอาเซียนที่เดินทางไปมาระหว่างกันที่มีสัดส่วนถึง 43.9 46.1 และ 47.1 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด (ตารางที่ 17 ในภาคผนวก)

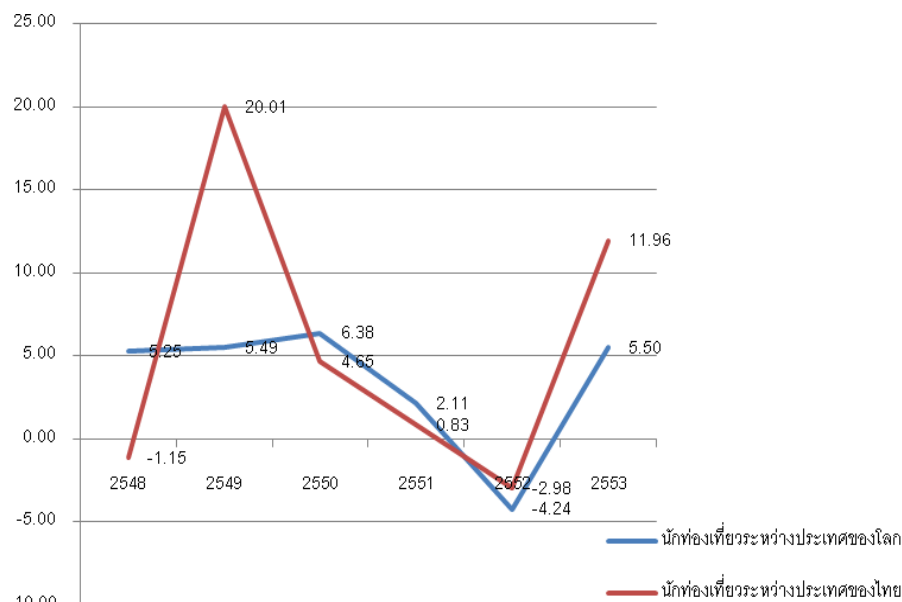
จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2549 -2554 (ไตรมาสที่ 1) พบว่านักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจำนวนนักท่องเที่ยวมี

แนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 13,821,802 คน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 15,936,400 คน ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุด โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณปีละ 7.5% เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวโลก และความเข้มแข็งของปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวของไทย เช่น การเปิดให้บริการของสนามบินสุวรรณภูมิ การมีสินค้าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม นันทนาการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (บริการทางการแพทย์/สปา) ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมระดับ World Event ที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว เช่น มหกรรมพืชสวนโลก งานเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวนมากที่สุดช่วงระยะเวลาดังกล่าว ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออก (รวมทั้งอาเซียน) ยุโรป อเมริกา และเอเชียใต้ ตามลำดับ

ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน จะเห็นว่านักท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้เป็นตลาดที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากมาเลเซีย สิงคโปร์ และลาว ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึง 11.93 4.07 และ 3.83 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในปี พ.ศ. 2549-2553 และยิ่งจะทวีความสำคัญมากขึ้น หากเปรียบเทียบสัดส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาไทยในปี พ.ศ. 2553 กับปี พ.ศ. 2549-2552 ซึ่งเป็นผลมาจากความสะดวกในการเดินทางที่เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 18 ในภาคผนวก)

ขณะเดียวกันกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2554) ได้รายงานสถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติของไทยว่า จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทยเปลี่ยนแปลงตามทิศทางของจำนวนนักท่องเที่ยวโลก จากข้อมูลอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวโลกในระหว่างปี พ.ศ. 2548—2553 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2548 - 2551 โดยมีอัตราการขยายตัวสูงสุดเท่ากับ 6.38% ในปี พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2551 นักท่องเที่ยวโลกเริ่มชะลอตัวและมีจำนวนลดลงในปี พ.ศ. 2552 จากวิกฤติการเงินในสหรัฐอเมริกาและยุโรป (Hamburger Crisis) แต่กลับมาขยายตัวอีกครั้งในปี พ.ศ. 2553 สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทย พบว่า โดยภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวโลก แต่ในบางปีมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่รุนแรงกว่า เช่น ในปี พ.ศ. 2552 ขณะที่นักท่องเที่ยวโลกลดลงเพียง 2.98% แต่นักท่องเที่ยวของไทยลดลง 4.24% จากสถานการณ์การเมืองภายในประเทศ

แผนภูมิที่ 7 แสดงการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ
ของโลกและของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2548-2553

รายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวเฉลี่ย 11.90% และมีรายได้สูงสุด 5.85 แสนล้านบาทในปี พ.ศ. 2553 จากสถิติรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างปี พ.ศ. 2548-2553 พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 367,380.36 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2548 เป็น 585,961.80 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวที่สูงที่สุดของไทย หรือมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยปีละ 11.90% สำหรับภูมิภาคที่ก่อให้เกิดรายได้สูงสุด คือ ยุโรป (227,679.09 ล้านบาท) คิดเป็น 38.86% รองลงมาได้แก่ เอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ตามลำดับ ดังนั้นแม้ว่านักท่องเที่ยวยุโรปจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับที่ 2 และก่อให้เกิดรายได้สูงสุด ขณะที่เอเชียตะวันออกมีจำนวนน้อยกว่านักท่องเที่ยวอาเซียนแต่ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวสูงกว่า นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่า รายได้จากนักท่องเที่ยวเอเชียใต้มีอัตราการขยายตัวสูงสุด (+33.96%) รองลงมาได้แก่ เอเชีย ตะวันออก แอฟริกา ตะวันออกกลาง เอเชียเหนือ เอเชีย ยุโรป และอเมริกา ตามลำดับ

ปี พ.ศ. 2553 นักท่องเที่ยวโดยรวมขยายตัวสูง ยกเว้นในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน ที่ชะลอตัวจากสถานการณ์ภายในประเทศ แต่สามารถฟื้นตัวได้ในเวลาสั้นจากความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน เมื่อพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2553 เป็นราย

เดือนพบว่า โดยภาพรวมจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วง 3 เดือนแรกที่ขยายตัวในอัตราสูง (+27.83%) ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลดลงของนักท่องเที่ยวในปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากสถานการณ์การเมืองภายในประเทศที่เริ่มต้นในเดือนมีนาคม และก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงสำคัญอย่างน้อย 2 ครั้งในเดือนเมษายน และพฤษภาคม มีผลทำให้ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก ตลอดจนเกิดเหตุเพลิงไหม้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในกรุงเทพฯ หลายแห่ง ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเดือนพฤษภาคม มีเพียง 826,610 คน หรือลดลง 10.53% จากปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวเดือนพฤษภาคมที่ต่ำที่สุดในรอบ 5 ปี

สถานการณ์นักท่องเที่ยวกรกฎาคม-ธันวาคม พ้นคืนสู่ภาวะปกติและขยายตัวในระดับสูง (+9.27%) โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม ที่มีจำนวนสูงสุดในรอบ 5 ปี ทั้งนี้แม้ว่าในเดือนธันวาคม นักท่องเที่ยวจะชะลอตัวเล็กน้อยโดยขยายตัวเพียง 6.95% ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการลดลงของนักท่องเที่ยวยุโรปที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวมกราคม-มิถุนายน ในระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 พบว่า นักท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2553 ขยายตัวจากปี พ.ศ. 2552 ซึ่งเกิดเหตุการณ์คล้ายคลึงกัน (+14.38%) แต่ลดลงจากปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นปีที่เหตุการณ์ปกติ (-4.02%) แต่เนื่องจากปี พ.ศ. 2553 จำนวนนักท่องเที่ยวสามารถฟื้นตัวได้เพียง 1 เดือน หลังเหตุการณ์ ขณะที่ปี พ.ศ. 2552 ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเนื่องอีก 4 เดือน จึงกล่าวได้ว่า สถานการณ์การเมืองในประเทศในปี พ.ศ. 2553 ก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงกว่าในปี พ.ศ. 2552 แต่ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวโดยรวมน้อยกว่า โดยส่วนหนึ่งเป็นผลจากบทบาทของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ดำเนินการมาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในเหตุการณ์เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่น ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในช่วงแรกของการชุมนุม

ปี พ.ศ.2554 จำนวนนักท่องเที่ยวคาดว่าจะมีจำนวนประมาณ 16.5-16.6 ล้านคน แม้ว่าในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยจะประสบกับเหตุการณ์ที่มีผลกระทบด้านลบต่อภาคการท่องเที่ยว เช่น สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ การระเบิดของภูเขาไฟในไอร์แลนด์ ค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในตลาดโลก และการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา และยุโรป แต่จากอัตราการขยายตัวในระดับสูงของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2553 สะท้อนให้เห็นถึงความนิยมของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ แม้ว่าปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้ภาวะเงินเฟ้อของไทยเร่งตัวขึ้นสูงกว่าระดับปกติ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553) นักท่องเที่ยวยังคงขยายตัว สำหรับแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังคงประสบกับปัจจัยลบ เช่น ภาวะการณ์ชะลอตัวทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาและยุโรป ภัยธรรมชาติขนาดใหญ่ในต่างประเทศที่มีความถี่เพิ่มขึ้นราคาน้ำมันในตลาดโลก การเก็บภาษีการโดยสารทางอากาศ (Air Passenger Duty) ในยุโรป สถานการณ์การเมืองภายในประเทศไทย และค่าเงินบาทที่มีแนวโน้มผันผวนรุนแรงกว่าปีที่ผ่านมา

สำหรับปัจจัยบวกด้านการท่องเที่ยว คาดว่านักท่องเที่ยวเอเชียจะยังคงขยายตัวต่อเนื่องตามภาวะเศรษฐกิจ เช่น จีน อินเดีย เกาหลี ตะวันออกกลาง และยุโรปบางประเทศ เช่น รัสเซีย สแกนดิเนเวีย ยุโรปตะวันออก เป็นต้น ตลอดจนภาวะเงินเฟ้อที่คาดว่าจะไม่แรงตัวสูงเหมือนในปี พ.ศ. 2552 (รายงานแนวโน้มเงินเฟ้อ, ตุลาคม 2553) และราคาสินค้า/บริการด้านการท่องเที่ยวของไทยที่ยังคงมีความคุ้มค่ากับการใช้จ่าย (Value of Money) สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นอกจากนี้ UNWTO ยังคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2554 จำนวนนักท่องเที่ยวโลกจะขยายตัวประมาณ 4-5% โดยภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะขยายตัวประมาณ 7-9% (UNWTO, January 2011) ดังนั้นผลจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวคาดว่าในปี พ.ศ. 2554 จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทยจะยังคงขยายตัวต่อเนื่องในอัตราที่ชะลอตัวจากปี พ.ศ. 2553 โดยคาดว่าจะขยายตัวประมาณ 4.4-5.0% หรือมีนักท่องเที่ยวประมาณ 16.5-16.6 ล้านคน

สำนักบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2553) ได้แสดงข้อมูลลักษณะและสถานการณ์การประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวของไทยไว้ดังนี้

สาขาธุรกิจ	รายละเอียด
โรงแรม	โรงแรมของไทยได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพมาตรฐานที่สามารถแข่งขันในระดับโลก โดยทุกปีจะมีโรงแรมระดับห้าดาวในประเทศไทยที่ติดอยู่ในการจัดอันดับโลก เช่น โอเรียนเต็ล เพนนินซูลา สุโขทัย และริเจ็นต์ เป็นต้น การขยายตัวของโรงแรมมีการแปรผันโดยตรงกับจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 มีการก่อสร้างโรงแรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยมีนักลงทุนต่างชาติหลายรายเข้ามาลงทุนและบริหารกิจการโรงแรมขนาดใหญ่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีการพยากรณ์ว่าจะเพิ่มขึ้น เช่น Accor Asia, Amari, Hyatt ฯลฯ ทำให้เกิดจำนวนห้องพักในตลาดหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปัจจุบันธุรกิจโรงแรมที่พักเริ่มฟื้นตัวจากภาวะตลาดอีกครั้งหนึ่ง หากแบ่งธุรกิจโรงแรมที่พักตามความหรูหรา พบว่า โรงแรมที่พักในไทยส่วนใหญ่เป็นที่พักราคาถูกซึ่ง 57% เป็นที่พักราคาต่ำกว่า 1,000 บาท/คืน ขณะที่ห้องพักที่มีราคาแพงหรือสูงกว่า 2,500 บาท/คืน จะมีอัตราการเข้าพักสูงกว่าห้องพักราคาถูก

สาขาธุรกิจ	รายละเอียด
	● โรงแรมในประเทศไทยมีความแตกต่างด้านคุณภาพและบริการค่อนข้างมาก มีการกระจุกตัวของโรงแรมที่พักในเขตกรุงเทพฯ และแหล่งท่องเที่ยวหลัก ขณะที่โรงแรมชั้นนำของไทยได้รับการยอมรับระดับโลก แต่โรงแรมระดับล่างยังมีการร้องเรียนด้านคุณภาพการให้บริการ เป็นต้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการไม่มีการจัดอันดับมาตรฐานโรงแรมอย่างเป็นระบบ
นำเที่ยว	● ธุรกิจนำเที่ยวเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยธุรกิจนำเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ตามลักษณะใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ได้แก่ ● ธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่ โดยจัดนำเที่ยวจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งที่สำนักงานท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ และจังหวัดใกล้เคียงที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ซึ่งแยกเป็นการนำเที่ยวน้อยกว่า 20 คน และนำเที่ยวมากกว่า 20 คน โดยผู้ขอใบอนุญาตประเภทนี้ต้องวางเงินมัดจำ 10,000 บาท ● ธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ โดยจัดนำเที่ยวไปสถานที่ต่าง ๆ ทั่วไปได้เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น โดยผู้ขอใบอนุญาตประเภทนี้ต้องวางเงินมัดจำ 50,000 บาท ● ธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ แยกเป็น Inbound ซึ่งจัดนำเที่ยวให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางไปท่องเที่ยวภายในประเทศไทย โดยผู้ขอใบอนุญาตประเภทนี้ต้องวางเงินมัดจำ 100,000 บาท และ Outbound ซึ่งจัดนำเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในต่างประเทศ โดยผู้ขอใบอนุญาตประเภทนี้ต้องวางเงินมัดจำ 200,000 บาท และสามารถประกอบธุรกิจได้ทั้ง Inbound และ Outbound สำหรับโครงสร้างตลาดธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยนั้น พบว่า มีผู้ประกอบการจำนวนมากถึง 6,692 ราย ส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็ก มีการแข่งขันด้านราคากันอย่างรุนแรง ขาดการควบคุมมาตรฐาน
ร้านอาหาร	● เป็นอุตสาหกรรมที่มีจุดแข็ง เนื่องจาก - มีประเภทร้านอาหารที่หลากหลาย ทั้งร้านอาหารที่มีการจัดการแสดงเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ไปจนถึงรถเข็นขายอาหารที่เป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวที่ขอความแปลกหรือชობลอง นอกจากนี้ในเขตกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ยังมีร้านอาหารของต่างชาติอีกด้วย - รสชาติอาหารไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล - มีการสร้างสีสันโดยจัดเทศกาลอาหารแต่ละภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น งานเทศกาลอาหารจีนที่เยาวราช งานเทศกาลกินเจที่ตรังและภูเก็ต งานเทศกาลอาหารนานาชาติที่หัวหิน เป็นต้น ● กระทรวงพาณิชย์มีนโยบายส่งเสริมการจัดตั้งร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้พ่อครัวไทยไปทำงาน และใช้ร้านอาหารเป็นช่องทางในการจำหน่ายสินค้า

สาขาธุรกิจ	รายละเอียด
	อาหารไทยในต่างประเทศ โดยได้พัฒนาต้นแบบร้านอาหารไทยในต่างประเทศเป็น 3 รูปแบบ คือ แบบหรรษา (Golden Leaf) แบบร่วมสมัย (Cool Basil) และแบบร้านอาหารจันทวน (Elephant Hump) โดยใช้ระบบแฟรนไชส์ในการช่วยในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจ
MICE (Meeting, Incentive, Convention and Exhibition ¹⁵)	● ปัจจุบันไทยมีศูนย์การประชุมและศูนย์จัดแสดงสินค้าในระดับนานาชาติทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ (1) ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติกรุงเทพมหานคร (Bangkok International Trade and Exhibition Convention: BITEC) (2) IMPACT เมืองทองธานี และ (3) ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ (Queen Sirikit National Convention Center) และมีโรงแรมระดับ 5 ดาวในกรุงเทพฯ อย่างน้อย 50 แห่งที่มีห้องประชุมรองรับผู้ร่วมงานถึง 5,000 คนได้ นอกจากนี้ยังมีแผนในการสร้างศูนย์ประชุมระดับนานาชาติที่เชียงใหม่และภูเก็ตด้วย ● เมื่อเปรียบเทียบกิจกรรม MICE ในภาพรวมของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียพบว่า ปัจจุบันไทยมีกิจกรรม MICE เป็นอันดับ 2 รองจากสิงคโปร์ และสูงกว่าญี่ปุ่น ฮองกง จีน เกาหลี มาเก๊า และฟิลิปปินส์ ซึ่งทำให้รัฐบาลเห็นว่ากิจกรรม MICE เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน
สวนสนุกและสถานที่พักผ่อนใน ¹⁶	● เป็นกิจกรรมที่สร้างความหลากหลายให้การท่องเที่ยว ปัจจุบันไทยมีสวนสนุก อาทิ ดรีมเวิลด์ สวนสยาม ซาฟารีเวิลด์ โน้ตซาฟารี สวนเสือศรีราชา สวนนกนุช สวนสามพราน ภูเก็ตแฟนตาซี และเมืองโบราณ ซึ่งธุรกิจสวนสนุกและสถานพักผ่อนหย่อนใจมีการแข่งขันไม่สูงนัก เนื่องจากสวนสนุกแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์ของตนเอง เหมาะสำหรับกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน ● อย่างไรก็ตาม ไทยยังไม่มีสวนสนุกที่มีชื่อเสียงหรือมาตรฐานระดับโลก ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่จะพิจารณาส่งเสริมการลงทุนและกระตุ้นการแข่งขันในด้านนี้ให้มากขึ้น
ขายของที่ระลึก ¹⁷	● การจับจ่ายใช้สอยและซื้อของที่ระลึกเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศใช้จ่ายในไทยมากที่สุดคือประมาณ 30% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเอเชีย เนื่องจากไทยมีจุดขายด้านสินค้าที่เป็นของฝากราคาถูก มีความหลากหลาย สินค้าบางประเภทมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับโลก อาทิ ผ้าไหม เสื้อผ้า และอัญมณีและเครื่องประดับ เป็นต้น ● อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการขายของที่ระลึกยังมีปัญหาในด้านลบที่สำคัญ ได้แก่ การ

¹⁵ MICE (Meeting, Incentive, Convention and Exhibition) เป็นธุรกิจที่อยู่ในสาขาสหกิจธุรกิจ (Business Services)

¹⁶ สวนสนุกและสถานพักผ่อนหย่อนใจ เป็นธุรกิจที่อยู่ในสาขาสหกิจบริการนันทนาการ วัฒนธรรม และกีฬา (Recreational, Cultural and Sporting Service)

¹⁷ ขายของที่ระลึก เป็นธุรกิจที่อยู่ในสาขาสหกิจจัดจำหน่าย (Distribution Services)

สาขาธุรกิจ	รายละเอียด
	หลอกลวงนักท่องเที่ยวด้านราคาและคุณภาพสินค้า คุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐาน และการผลิตของที่ระลึกยังขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

นโยบายด้านการท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นโยบายด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2550 – 2554 ประกอบด้วย

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของไทย และเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ
2. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นการขยายฐานตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ ทั้งในพื้นที่ใหม่และในตลาดเฉพาะกลุ่ม ภายใต้การสร้างความเข้มแข็งของตราสินค้า (Brand) ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง
3. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย
4. ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กระจายตัวสู่แหล่งท่องเที่ยวรองมากขึ้น เพื่อสร้างสมดุลระหว่างพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัดและข้ามภูมิภาค
5. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านโดยการทำการตลาดร่วมกัน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวทั้งภายในภูมิภาคและภายนอกภูมิภาค อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของภูมิภาคนี้ในตลาดท่องเที่ยวโลก
6. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อเป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (Driving Force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการตลาด

7. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (e-Tourism) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทย และเสริมสร้างศักยภาพในการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อสารสนเทศ

8. ส่งเสริมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

ขณะที่กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์

1. ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับโลก
2. อุตสาหกรรมภาพยนตร์ ของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันระดับ นานาชาติ และเป็นหนทางสำคัญของการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ

พันธกิจ

1. สร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวให้แก่ทุกภาคส่วน
3. พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน
4. พัฒนา ยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
5. สร้างความมั่นใจ อำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
6. พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว
7. ส่งเสริม สนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย
8. ส่งเสริม สนับสนุน อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. การขจัดความยากจนระดับชุมชนด้วยการท่องเที่ยว
2. การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สมดุล และแข่งขันได้ยั่งยืน
3. การต่างประเทศ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว
4. การพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์

เป้าประสงค์

1. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว
2. มีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย เพื่อนำรายได้เข้าประเทศ

3. บทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวในเวทีโลก
4. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่สอดคล้องระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น (จังหวัดที่มีโอกาสทางการท่องเที่ยวสูงและกลาง 80% โอกาสน้อย 20%)
5. พัฒนามาตรฐานในด้านการบริการ (40%) ความปลอดภัย (20%) และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (40%)
6. พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อภารกิจทั้ง 3 ด้าน
7. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
กลยุทธ์
 1. พัฒนาขีดความสามารถของชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นให้สามารถพัฒนารูปแบบสินค้า และบริการท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้
 2. สร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล
 3. พัฒนายกระดับมาตรฐาน การให้บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว
 4. พัฒนารัฐกิจบริการถ่ายทำภาพยนตร์ ให้มีศักยภาพ และส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทย
 5. ผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
 6. สร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวในการบริหารวิกฤติ อำนาจความสะดวและให้ความปลอดภัย

ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ขึ้น เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2551 เพื่อให้มีกลไกในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศให้เป็นไปอย่างมีระบบสอดคล้องและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับชาติระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารและพัฒนากการท่องเที่ยวมีเอกภาพและมีความต่อเนื่อง ตลอดจนเพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและเหมาะสมพระราชบัญญัติดังกล่าว มีสาระสำคัญโดยสรุป คือ

1. ให้มีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “ท.ท.ช.” มีอำนาจและหน้าที่ (1) จัดทำและเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือมาตรการเพื่อส่งเสริมการบริหารและพัฒนากการท่องเที่ยวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ (2) จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ (3) เสนอนโยบายและแนวทางการจัดทำความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่อคณะรัฐมนตรี (4) ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว (5) พิจารณาให้ความเห็นชอบและกำกับดูแลการดำเนินการตาม

แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว (6) กำหนดและจัดให้มีการรับรองมาตรฐานเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยว (7) อำนาจการ ติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และนโยบายหรือมาตรการเพื่อการส่งเสริมการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยว (8) กำกับกับการจัดการและบริหารกองทุน และ (9) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ให้สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูลและกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

2. ให้คณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติ โดยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยว วิธีปฏิบัติ และความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจน และเมื่อได้มีการประกาศแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติในราชกิจจานุเบกษาแล้ว และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐ เพื่อจัดทำแผนงานหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

3. เพื่อประโยชน์ในการรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว หรือการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ คณะกรรมการอาจกำหนดให้เขตพื้นที่ใดเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวได้ โดยพิจารณาร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตพื้นที่ ทั้งนี้ ให้มีการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนในพื้นที่เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวจะกำหนดเป็นกลุ่มจังหวัด จังหวัด หรือพื้นที่เฉพาะก็ได้ โดยให้ออกเป็นกฎกระทรวงระบุชื่อของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และในกรณีจำเป็น เมื่อมีการออกกฎกระทรวงกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวใดให้รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการประจำเขตดังกล่าวขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว” ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ดำเนินการ

จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว¹⁸ ภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวของตน เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเมื่อได้ประกาศแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวใดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายในเขตดำเนินการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นเรียกว่า “กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย” เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาทักษะด้านการบริหาร การตลาด หรือการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการดูแลรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในท้องถิ่น โดยให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่งมีอำนาจหน้าที่ (1) บริหารและควบคุมการปฏิบัติงานกองทุนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ (2) วางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และลำดับความสำคัญในการใช้จ่ายเงินกองทุน ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (3) วางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานกองทุน (4) พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเพื่อใช้จ่ายตามกิจการที่กำหนดไว้ (5) ควบคุม ติดตามผล และประเมินผลการใช้จ่ายเงินกองทุน และ (6) ปฏิบัติการอื่นตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรี) เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2554 ได้เห็นชอบในหลักการ (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 แล้ว และให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้แนวทางในการจัดทำแผนงานด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555- 2559 ตามที่คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเสนอ สาระสำคัญของ (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์: ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน

¹⁸ แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องจัดทำให้สอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ภายในเขตและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานในการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตของตน หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการ

เป้าประสงค์: (1) ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น (2) รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นโดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าและคุณค่า และ (3) สร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน

เป้าหมาย

1. อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 15 อันดับ หรือเป็น 1-5 ของทวีปเอเชีย

1) อันดับขีดความสามารถด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 15 อันดับ หรือเป็น 1-5 ของทวีปเอเชีย

2) อันดับขีดความสามารถด้านสภาวะแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 10 อันดับ หรือเป็น 1-5 ของทวีปเอเชีย

3) อันดับขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ธรรมชาติ และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 10 อันดับ หรือเป็น 1-5 ของทวีปเอเชีย

2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

3. กลุ่มคลัสเตอร์ด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา 14 กลุ่มคลัสเตอร์

ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาและข้อจำกัด ในโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่อาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การกำหนดมาตรการในการแก้ไขกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยสามารถมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานของสินค้าบริการ ความปลอดภัย และการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประชาสัมพันธ์ ดึงงาน และจัดงานแสดง

ต่างๆ (event) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น มีการใช้จ่ายมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว มุ่งเน้นให้การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การกำหนดภารกิจ ขอบเขตของงานการพัฒนาให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

สาขาบริการสุขภาพและบริการที่เกี่ยวข้อง

บริการสุขภาพ เป็นหนึ่งในสาขาบริการเร่งรัด ตาม AEC Blueprint นอกเหนือจาก e-ASEAN (โทรคมนาคม และบริการคอมพิวเตอร์) ท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดตลาดบริการสุขภาพของประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้มีนโยบายในการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “Thailand as World Class Healthcare Destination” และกำหนดให้ไทยเป็น “Academic Medical Hub of Asia” เพื่อเพิ่มและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์

ทั้งนี้ ข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการของไทยยังเป็นการเปิดในกรอบที่กฎหมายปัจจุบันอนุญาตไว้ โดย

- ในสาขา Hospital Services และบริการแพทย์และทันตแพทย์ จะไม่กีดกันการเดินทางไปรับบริการของคนไทย และให้ต่างชาติเข้ามาจัดตั้งธุรกิจโดยมีสัดส่วนหุ้นต่างชาติไม่เกิน 49%
- บริการวิชาชีพด้านการแพทย์ทั่วไป และบริการวิชาชีพด้านการแพทย์เฉพาะทาง มีเงื่อนไขเพิ่มเติมว่าจะต้องจัดตั้งรูปแบบ Out Patient (OP) Clinic ในโรงพยาบาลเท่านั้น
- บริการวิชาชีพด้านทันตกรรม และบริการวิชาชีพด้านพยาบาล มีเงื่อนไขเพิ่มเติมว่าจะต้องจัดตั้งในรูปแบบ Department ในโรงพยาบาลเท่านั้น
- บริการด้านโรงพยาบาล มีข้อสงวนให้ไทยยังสามารถกำหนดพื้นที่ จำนวน และประเภทบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลได้
- บริการวิชาชีพด้านการแพทย์ทั่วไป บริการวิชาชีพด้านการแพทย์เฉพาะทาง บริการวิชาชีพด้านทันตกรรม บริการวิชาชีพด้านพยาบาล และบริการด้านโรงพยาบาล มีเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า

ผู้ที่จะดำเนินการธุรกิจนั้น ต้องมีใบอนุญาตดำเนินการและเป็นผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องด้วย

นอกจากนี้อาเซียนโดยองค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมในคุณสมบัติทางวิชาชีพ ในสาขาวิชาชีพหลัก ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยได้ลงนาม MRA สาขาวิชาชีพการพยาบาล การแพทย์ และทันตแพทย์แล้ว โดยภาพรวมบริการสุขภาพของไทย¹⁹ มีดังนี้

จากสถิติของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ณ เดือนกันยายน 2553 ธุรกิจโรงพยาบาลและสถานพยาบาลเอกชน²⁰ ในประเทศไทยมีผู้ประกอบการ จำนวน 316 ราย รวม 32,872 เตียง อยู่ในเขตกรุงเทพฯ 95 แห่ง และ ภูมิภาค 221 แห่ง โดยมีทั้งที่เป็นโรงพยาบาลเดี่ยวและกลุ่มเครือข่ายโรงพยาบาล ในปัจจุบันโรงพยาบาลเอกชนและคลินิกทันตกรรมที่มีความพร้อมในการให้บริการชาวต่างชาติมีประมาณ 5 ราย

จำนวนสถานพยาบาลประเภทที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน (โรงพยาบาล) พ.ศ. 2546–2553

ปี	กรุงเทพมหานคร		ภูมิภาค		รวมทั้งหมด	
	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง	แห่ง	เตียง
2546	100	15,227	246	19,636	346	34,863
2547	105	15,258	241	20,009	346	35,267
2548	103	15,480	242	20,026	345	35,506
2549	102	15,500	242	20,306	344	35,806
2550	99	15,625	234	20,167	333	35,792
2551	98	15,748	232	20,256	330	36,004
2552	96	13,933	226	19,472	322	33,405
2553	95	13,512	221	19,360	316	32,872

ที่มา: กองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ณ เดือนกันยายน 2553

¹⁹ รวบรวมโดยสำนักการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2553)

²⁰ บริการทางการแพทย์ทางของไทย แบ่งกลุ่มให้บริการเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) สถานพยาบาลภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนแพทย์ โรงพยาบาลขนาดใหญ่/เฉพาะทาง โรงพยาบาลชุมชน สถานีอนามัย และศูนย์บริการสุขภาพชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการคนไทย (2) สถานพยาบาลภาคเอกชน ประกอบด้วย โรงพยาบาล และคลินิก มีบทบาทในการให้บริการผู้ป่วยสิทธิประกันสังคม และผู้ป่วยที่จ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง รวมทั้งชาวต่างชาติที่มาใช้บริการ

โดยในส่วนของภาคเอกชนนั้น หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา โรงพยาบาลเอกชนได้เร่งปรับตัวเพิ่มกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อขยายการบริการและรองรับคนไข้ต่างชาติที่มาใช้บริการในไทย กอปรกับที่รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาประเทศ ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการทางการแพทย์ในไทยจึงมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี หากพิจารณาจากสถิติจำนวนผู้ป่วยชาวต่างชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2544–2548

จำนวนผู้ป่วยชาวต่างชาติ พ.ศ. 2544–2552²¹

พ.ศ.	จำนวนผู้ป่วยชาวต่างชาติ	อัตราการขยายตัว (% ต่อปี)
2544	550,161	
2545	630,000	14.55
2546	973,532	54.53
2547	1,103,095	13.31
2548	1,249,948	13.32
2549	1,330,000	6.40
2550	1,373,807	3.29
2551	1,380,000	
2552	1,390,000	

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ในปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนผู้ป่วยชาวต่างชาติที่มาใช้บริการรักษาพยาบาลในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้นกว่า 1.37 ล้านคน ในจำนวนนี้มีชาวญี่ปุ่นเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็น 17% รองลงมาคือชาวอเมริกัน 9.9% และชาวอังกฤษ 8.0% ขณะที่ผู้ป่วยชาวต่างชาติจากประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะชาวมลายู และกัมพูชา มีจำนวนประมาณ 40,000 และ 28,000 คน ตามลำดับ

ขณะที่ ข้อมูลจากผลการศึกษาโครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์บริการของประเทศ ซึ่ง TDRI เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2552 แสดงให้เห็นว่าจำนวนชาวต่างชาติจากประเทศสมาชิกอาเซียนที่มาใช้บริการทาง

²¹ สถิติที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูลที่โรงพยาบาลรายงาน ซึ่งในช่วงระหว่างปี 2544 – 2549 การจัดเก็บข้อมูลมาจากหลายแหล่ง ซึ่งอาจยังไม่ครบถ้วน ในปี 2550 การจัดเก็บข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สำหรับปี 2551 – 2552 เป็นตัวเลขประมาณการ

การแพทย์ในโรงพยาบาลเอกชนไทยระหว่างปี พ.ศ. 2546–2550 เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยมีชาวต่างชาติจากอาเซียนเข้ามารับบริการในโรงพยาบาลเอกชนไทยรวม 36,708 คน ในปี พ.ศ. 2546 และเพิ่มขึ้นเป็น 115,531 คน ในปี พ.ศ. 2550 ถือเป็นตลาดสำคัญอันดับ 4 ของไทยรองจากญี่ปุ่น ตะวันออกกลาง และสหรัฐอเมริกา ซึ่งกลุ่มผู้ป่วยจากอาเซียนมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นไปได้อีกมากในอนาคต โดยเฉพาะเมื่ออาเซียนเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กอรปกับโรงพยาบาลเอกชนไทยหลายแห่งได้หันมาให้ความสำคัญกับผู้ป่วยในกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเห็นได้จากการที่โรงพยาบาลไทยจัดบุคลากรที่มีความรู้ด้านภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น Bahasa Indonesia เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ป่วยจากอินโดนีเซียและประเทศมุสลิมที่สื่อสารด้วยภาษาดังกล่าว เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถแบ่งลักษณะของชาวต่างประเทศที่มาใช้บริการรักษาพยาบาลในไทยในปี พ.ศ. 2550 ออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) ชาวต่างประเทศที่ทำงานอยู่ในประเทศใกล้เคียงหรือทำงานอยู่ในประเทศไทย (Expatriates) 41.4% (2) นักท่องเที่ยวต่างชาติ 32% และ (3) ผู้ที่เดินทางมาจากต่างประเทศเพื่อเข้ามาใช้บริการสุขภาพ 26.6%

จำนวนผู้ป่วยชาวต่างประเทศที่เข้ามารักษาพยาบาลในไทยในปี พ.ศ. 2550 จำแนกตามสัญชาติ

ประเทศ	คน	สัดส่วน (%)	ประเทศ	คน	สัดส่วน (%)
ญี่ปุ่น	233,389	16.99	อินเดีย	36,645	2.67
สหรัฐอเมริกา	136,248	9.93	โอมาน	34,356	2.52
สหราชอาณาจักร	110,286	8.04	บังคลาเทศ	32,313	2.35
ยู.เอ.อี	91,859	6.70	กัมพูชา	28,080	2.06
ออสเตรเลีย	42,668	3.15	เกาหลีใต้	26,259	1.95
เยอรมนี	41,313	3.02	จีน	24,392	1.79
พม่า	40,338	2.95	แคนาดา	22,097	1.68
ฝรั่งเศส	37,251	2.72	อื่นๆ	435,503	31.48
รวม				1,373,807	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

หากพิจารณาจากจำนวนผู้ป่วยชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ไทยประสบผลสำเร็จในการผลักดันประเทศให้เป็นศูนย์บริการกลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) ตามแผนยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำหนดไว้ในระดับหนึ่ง โดยในปัจจุบันบริการทางการแพทย์ของประเทศไทยมีชื่อเสียงและก้าวหน้าสู่มาตรฐานสากลจนเป็นที่นิยมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเป็นลำดับต้นๆ สามารถสร้างรายได้จากบริการสุขภาพและ

บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าประเทศไม่ต่ำกว่า 1 แสนล้านบาทต่อปี สำหรับประเทศคู่แข่งที่สำคัญของไทยในอาเซียน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ซึ่งข้อมูลสถานการณ์ของแต่ละประเทศ มีดังนี้

รายการ	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์
จำนวนคนไข้ชาวต่างชาติ (โดยประมาณ)	660,000 (เฉพาะคนไข้ที่เดินทางเพื่อมารับการรักษาโดยเฉพาะ)	450,000	300,000	100,000-200,000
รายได้จากคนไข้ชาวต่างชาติ (ล้านดอลลาร์สหรัฐ) (พ.ศ.2549)	750 (เฉพาะคนไข้ที่เดินทางเพื่อมารับการรักษาโดยเฉพาะ)	425	54	125
ค่าใช้จ่ายต่อหัว (ดอลลาร์สหรัฐต่อคน)	1,140	940	180	1,000
รายได้จากคนไข้ชาวต่างชาติ (%)	20-40%	30-50%	5-30%	น้อยกว่า 5%
จำนวนโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐาน JCI	3	11	0	2
การยอมรับ	ติดอันดับ 1 ใน 10 ชาวต่างชาติต้องการเดินทางมารักษามากที่สุด Newsweek	จุดหมายที่ดีที่สุดในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Travel Weekly 2007		เป็นประเทศที่ใหม่ในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังไม่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับสากล
Positioning	ความมีประสิทธิภาพในการรักษาโรคเฉพาะทางและรวมเป็นเลิศในการให้บริการ	การรักษาในโรคที่ซับซ้อนและคุณภาพในการรักษาพยาบาล	ยังไม่มี Positioning ที่ชัดเจน	บริการทางการแพทย์ราคาต่ำสำหรับชาวฟิลิปปินส์ที่อยู่ต่างประเทศ และ Micronesia
จุดขายสำคัญ	การบำบัด การรักษาโรคเฉพาะทางและตติยภูมิ (Tertiary)	การรักษาแบบจตุภูมิ (Quaternary) และตติยภูมิ	การรักษาโรคเฉพาะทางและตติยภูมิ	การบำบัด การรักษาโรคเฉพาะทางและตติยภูมิ
ค่ารักษาพยาบาล	☆☆	☆	☆☆☆☆	☆☆☆
คุณภาพของบริการทางการแพทย์	☆☆☆	☆☆☆☆	☆☆☆	☆☆☆
การบริการ	☆☆☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆☆
โครงสร้างพื้นฐานทางการแพทย์	☆☆☆	☆☆☆☆	☆☆☆	☆

รายการ	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์
ปัญหาและอุปสรรค	ขาดแคลนแพทย์และพยาบาล การรักษาสมดุระหว่างคนไทยและคนใช้ต่างชาติ	ตลาดมีขนาดเล็ก ทำให้มีปัญหาเรื่องขนาด (Scale)	ขาด Positioning ที่ชัดเจนเมื่อเทียบกับคู่แข่ง ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ	โครงสร้างพื้นฐาน เช่น สนามบินและการจราจร ยังไม่ดีพอ ปัญหาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ ภาครัฐขาดการประสานงานที่ดีในการให้การสนับสนุน
ทิศทางในอนาคต	มีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง การเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหม่ การสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐในการเจาะกลุ่มตลาดใหม่ โรงพยาบาลจะเจาะตลาดคู่สัญญากับบริษัทในต่างประเทศ	มีชื่อเสียงและเน้นการรักษาโรคเฉพาะทางหรือโรคที่รุนแรง เป็นที่ยอมรับในระดับสากล มุ่งสร้างเครือข่ายในภูมิภาค เน้นเจาะตลาดคู่สัญญากับบริษัทและกลุ่มคนใช้ที่มีประกันในต่างประเทศ	มีศักยภาพที่ขยายการให้บริการชาวต่างชาติที่เป็นมุสลิมแต่อาจจะไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งอื่นๆ ที่พยายามขยายตลาดนี้เช่นกัน	มีแนวโน้มที่จะโตในตลาดหลักคือชาวฟิลิปปินส์ที่อยู่ในต่างประเทศและเกาะกวม และจากธุรกิจประกัน แต่การขยายตัวจะชะงัก ถ้าปัญหาต่างๆ ไม่ได้รับการแก้ไข

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวบรวมจาก The Boston Consulting Group. Overview of Medical of Tourism. February 2008

ดังนั้น เพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดในธุรกิจบริการสุขภาพ TDRi เห็นว่าประเทศไทยต้องเร่งการพัฒนาบริการเพื่อคงมาตรฐานความเป็นเลิศ มีบุคลากรและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีความหลากหลายโดยที่ยังสามารถคงอัตราค่ารักษาพยาบาลให้ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งเพื่อสร้างความได้เปรียบ มุ่งเน้นในสาขาที่ไทยมีความชำนาญ (Niche) รวมทั้งเร่งพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของการให้การรักษาระดับสากล ซึ่งในปี พ.ศ. 2553 มีโรงพยาบาลเอกชนไทยที่ได้รับการรองรับมาตรฐาน JCIA (Joint Commission International Accreditation)²² จำนวน 16 แห่ง และผ่านการรับรองคุณภาพแบบ HA (Hospital Accreditation) หรือ ISO จำนวน 58 แห่ง ดังนี้

²² JCIA (Joint Commission International Accreditation) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นหน่วยงานรับรองมาตรฐานโรงพยาบาล ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับกันทั่วโลก

ประเภทของมาตรฐานที่รับรอง	กรุงเทพมหานคร (แห่ง)	ต่างจังหวัด (แห่ง)
JCIA	12	4
HA / ISO	49	9

ที่มา : กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, ธันวาคม 2553

TDRI ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและภัยคุกคามของบริการสุขภาพของไทย ไว้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ประเทศไทยเป็นประเทศเปิดและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก สถานพยาบาลเอกชนแนวหน้าของไทยได้พัฒนามาเป็นเวลานานกว่า 30 ปี และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ หลักสูตรทางการแพทย์ของไทยเชื่อมโยงกับหลักสูตรแพทย์ตะวันตกสมัยใหม่ มีแพทย์ที่จบจากสถาบันการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลจำนวนหนึ่งที่สามารถรองรับอุปสงค์ของการรักษาพยาบาลของต่างชาติได้ ผู้ให้บริการแทบทุกประเภทมี Service Mind สูง และผู้ประกอบการไทยมีขีดความสามารถในการทำการตลาดในต่างประเทศสูง อัตราค่าบริการรักษาต่ำกว่าในประเทศพัฒนาแล้ว ค่อนข้างมาก ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดสนใจของ ?edicaltourist	ประเทศไทยมีปัญหการขาดแคลนบุคลากรมาตั้งแต่เดิม ปัญหาปรากฏชัดขึ้นเมื่อมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และรุนแรงขึ้นเมื่อมีคนใช้ต่างชาติเข้ามาจำนวนมาก บุคลากรในสถานพยาบาลของไทยมีทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศที่จำกัด (แต่ก็มีแนวโน้มที่ดีขึ้นในระยะหลัง) การขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจบริการสุขภาพเอกชนทำให้มีแพทย์จำนวนมากที่ย้ายออกจากโรงพยาบาลของรัฐไปเอกชนเพิ่มปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในโรงเรียนแพทย์และสถานพยาบาลของภาครัฐ กฎ กติกาของรัฐ/เอกชน ระเบียบแพทยสภากดดันแพทย์ต่างชาติ ซึ่งไม่เอื้อกับการแก้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในระยะสั้น ยังไม่เอื้อกับการจูงใจให้นักรักษาพยาบาลจากภาคเอกชนมาร่วมผลิตบุคลากรทางการแพทย์
โอกาส (Opportunity)	ภัยคุกคาม (Threats)
ตลาด Medical Tourism มีขนาดใหญ่และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลและองค์กร/บริษัทประกันสุขภาพในประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศสนับสนุนการรักษาพยาบาลในต่างประเทศเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข	การขยายตัวอย่างรวดเร็วของธุรกิจบริการสุขภาพเอกชน ทำให้มีอาจารย์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากออกไปทำงานบริการในโรงพยาบาลเอกชน ส่งผลให้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสถานพยาบาลของภาครัฐรุนแรงขึ้น มีผลต่อบริการที่คนไทยได้รับและอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการผลิต

โอกาส (Opportunity)	ภัยคุกคาม (Threats)
● มีโอกาสเติบโตแม้กระทั่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจโลก ● ตลาดที่เกี่ยวข้อง (เช่น สปา บ้านพักผู้สูงอายุ ผลิตภัณฑ์และสมุนไพร) ของไทยยังมีโอกาสขยายได้อีกมาก โดยจะมีผลกระทบด้านการขาดแคลนบุคลากรไม่มาก	แพทย์ในระยะยาว ● ราคาค่าบริการที่เพิ่มขึ้นมากจากชาวต่างชาติที่กำลังซื้อสูง ทำให้ต้นทุนการให้บริการของภาครัฐและเอกชนในโครงการประกันสังคมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจส่งผลต่อต้นทุนค่าแรงงานและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจและประเทศในระยะยาว ● ความผันผวนของลูกค้านักท่องเที่ยวที่ขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจโลก และการพัฒนาหรือปรับตัวของประเทศคู่แข่ง ทำให้ธุรกิจ Medical Tourism มีความเสี่ยงต่อความผันผวนของรายได้สูง ปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศ (ซึ่งมีความเสี่ยงที่สูงกว่าในอดีต)

หน่วยงานเดียวกันนี้ได้เสนอยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบริการด้านสุขภาพ โดยเห็นว่าไทยควรจะให้ความสำคัญแก่ 2 ยุทธศาสตร์ ต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสาขาบริการสุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1.1 สร้างความชัดเจนในเชิงนโยบาย มาตรการที่ควรดำเนินการในเรื่องนี้ได้แก่ ใช้กลไกระดับชาติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มากำหนดนโยบายร่วมและประสานหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐให้มีเอกภาพทางนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพที่มองจากภาพรวมของประเทศ และมีการกำหนดลำดับความสำคัญของเป้าหมายต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านสุขภาพในปัจจุบัน

1.2 เพิ่มอุปทานของบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอสำหรับการจัดบริการที่มีคุณภาพสำหรับคนในประเทศไทย และเพื่อรองรับความต้องการของชาวต่างชาติได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของคนไทย

- เพิ่มการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ในสาขาที่อาจมีการผลิตต่ำกว่าศักยภาพ เช่น พยาบาล (ซึ่งบางสถาบันกำหนดปริมาณการผลิตจากอัตรากำลังของหน่วยงาน) และทันตแพทย์ (ซึ่งมักมีนักศึกษาปีหนึ่งลาออกไปเรียนสาขาอื่น)

- ลงทุนขยายการผลิตบุคลากรทางการแพทย์/สาธารณสุขต่าง ๆ ที่ขาดแคลน โดยเฉพาะแพทย์ ทันตแพทย์ และพยาบาล เพื่อที่จะสามารถผลิตบุคลากรเหล่านี้เพิ่มขึ้นได้ โดยที่ยังสามารถรักษาคุณภาพพื้นฐานเอาไว้ได้²³
- พิจารณาเก็บค่าธรรมเนียมการรักษาพยาบาลจากคนไข้ชาวต่างชาติที่เดินทางมาเพื่อรับการรักษาในประเทศไทย และบริการทางการแพทย์อื่นใดที่มีขึ้นเพื่อตอบสนองคนไข้ในต่างประเทศโดยเฉพาะ²⁴ และนำรายได้ส่วนนี้มาลงทุนและสร้างแรงจูงใจในการรักษาหรือเพิ่มจำนวนอาจารย์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียนแพทย์
- ยกย่องคุณภาพการรักษาพยาบาลในระบบบริการของรัฐ ให้มีการกระจายของศูนย์ความเป็นเลิศ (Excellent Center) ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเข้าถึงบริการที่จำเป็นในด้านเหล่านี้ของประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ
- ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์/สาธารณสุข รวมถึงการร่วมผลิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางกับโรงพยาบาลเอกชน
- ปรับปรุงกฎระเบียบหรือกระบวนการของภาครัฐที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าแพทย์ต่างชาติที่จะมาให้บริการรักษาคนไข้ชาวต่างชาติ²⁵ เพื่อเอื้อให้สถานพยาบาลเอกชนสามารถขยายบริการรักษาคนไข้ชาวต่างชาติเพื่อหารายได้เข้าประเทศ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของคนไทยมากเกินไป
- ขยายการผลิตแพทย์ Track พิเศษที่ให้ทุนนักเรียนในท้องถิ่นมาเรียนแพทย์แล้วทำสัญญากลับไปใช้ทุนสองเท่า (10 ปี) ในชนบท
- ผลิต/ฝึกอบรมพยาบาลเวชปฏิบัติเพื่อมาทำหน้าที่คัดกรองและรักษาคนไข้จำนวนมากที่เป็นโรคพื้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานพยาบาลระดับต้นที่ไม่มีแพทย์เต็มเวลา

2. ยุทธศาสตร์ในการสร้างรายได้จากการให้บริการสุขภาพ

2.1 ส่งเสริมให้ชาวต่างชาติได้รับความสะดวกมากขึ้นในการเข้ามาใช้บริการสุขภาพ

²³ ซึ่งหมายความว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีคุณภาพมากพอ ดังนั้นจึงต้องมีระบบแรงจูงใจที่ดีพอที่จะรักษาหรือดึงดูดอาจารย์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในโรงเรียนแพทย์

²⁴ ทั้งนี้ ควรได้มีการศึกษา พิจารณาและเตรียมการ แต่ยังไม่นำมาตรการนี้มาใช้จนกว่าจะเห็นแนวโน้มว่าจำนวนคนไข้หรือบริการเหล่านี้เพิ่มกลับขึ้นมาสูงกว่าระดับที่เคยมีในปี พ.ศ.2550 และในอนาคตควรยกเลิกมาตรการนี้หลังจากที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนว่าปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ได้หมดไป

²⁵ ข้อกำหนดของแพทยสภาที่กำหนดให้แพทย์ต้องสอบใบประกอบโรคศิลป์เป็นภาษาไทยเท่านั้น

- ปรับปรุงกฎ ระเบียบ กระบวนการ และขั้นตอนในด้านการตรวจคนเข้าเมือง (เช่น การให้วีซ่าเพื่อการรักษาพยาบาลที่ให้ความสะดวกในการต่อวีซ่าเป็นพิเศษถ้ามีความจำเป็นด้านการแพทย์) เพื่ออำนวยความสะดวกกับคนไข้ชาวต่างชาติที่ต้องการมารับการบริการด้านรักษาพยาบาลในประเทศไทย

- ผลักดันให้มีการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้าในการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีเพื่อที่จะให้ผู้ป่วยจากประเทศคู่ค้าที่มาใช้บริการสุขภาพกับสถานพยาบาลในประเทศไทยสามารถเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากระบบประกันสุขภาพของภาครัฐได้เช่นเดียวกับกรณีที่ใช้บริการในประเทศตนเอง

2.2 ส่งเสริมบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ และที่มีบุคลากรเพียงพอหรือสามารถผลิตเพิ่มได้ง่ายและรวดเร็ว

- ส่งเสริมบริการด้านสปา บ้านพักผู้สูงอายุ นวดแผนไทย/นวดเพื่อบำบัดรักษา และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพต่าง ๆ เช่น สมุนไพร

2.3 ส่งเสริมการลงทุนในด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้ประกอบการชาวไทยในต่างประเทศ

- เจรจาต่อรองให้ผู้ประกอบอาชีพบริการด้านสปาและนวดแผนไทย/นวดเพื่อบำบัดรักษา ฯลฯ ที่มีทักษะที่เป็นที่ต้องการของต่างชาติ สามารถเข้าไปประกอบอาชีพในต่างประเทศได้โดยสะดวก เพื่อที่จะส่งเสริมการแผ่ขยายของธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของไทยในต่างแดน โดยอาจมีการรับรองมาตรฐานวิชาชีพร่วมกัน

- จัดทำมาตรฐานวิชาชีพของวิชาชีพที่ต้องการจะส่งออก ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยอาจดำเนินการร่วมกันระหว่างกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกระทรวงสาธารณสุข

สำหรับการเตรียมความพร้อมอื่น ๆ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2547-2551) ในการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย หรือ Center of Excellent Health Care of Asia โดยมีบริการหลัก 3 ด้าน คือ ธุรกิจบริการรักษาพยาบาล ธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพ และธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพร ต่อมากระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการด้าน Medical Hub ด้วยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2553-2557) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ ฉบับที่ 2 โดยยังคงกำหนดผลผลิตหลักเดิม 3 ผลผลิต และเพิ่มผลผลิตด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ มุ่งเน้นเฝ้าระวังไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพหลักของ

ประเทศทั้งทางบกและทางลพ รวมทั้งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเพิ่มมูลค่าผลผลิตบริการด้วย
ฐานความรู้ (Value Creation From Knowledge Application) สร้างเอกลักษณ์ของการบริการให้
โดดเด่นบนแนวคิดของการสร้างสรรค์คุณค่าของบริการทางการแพทย์ โดยใช้ Knowledge Based
ผสม Local Content สร้าง Value Creation ลงทุนในบริการเพื่อให้ได้ Product Differentiation
ตลอดจนก้าวไปในสาขาที่ประเทศไทยมีความชำนาญ (Niche) อย่างแท้จริง กำหนดเป้าหมายเพื่อ
พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ โดยใช้ทรัพยากรบุคคล และ
ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทย รูปแบบศูนย์กลาง
สุขภาพระดับนานาชาติ ประกอบด้วย

1. บริการรักษาพยาบาล:

- 1.1 ศูนย์กลางบริการรักษาพยาบาลทันตกรรม
- 1.2 ศูนย์กลางบริการรักษาพยาบาลเฉพาะทาง (Excellent Center)
- 1.3 ศูนย์กลางบริการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion)
- 1.4 ศูนย์กลางบริการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุแบบ Long Term Care

2. บริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ:

- 2.1 ศูนย์กลางบริการสปาเพื่อสุขภาพ
- 2.2 ศูนย์กลางบริการนวดเพื่อสุขภาพ
- 2.3 ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพแบบพำนักระยะยาว (Long Stay for Health)

3. บริการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก:

- 3.1 ศูนย์กลางบริการแพทย์แผนไทย
- 3.2 ศูนย์กลางบริการแพทย์ทางเลือก
- 3.3 ศูนย์กลางบริการเพื่อสุขภาพของการใช้ชีวิตและสุขภาพอย่างสมดุล

4. สมุนไพรไทยและผลิตภัณฑ์สุขภาพ:

- 4.1 ศูนย์กลางการปลูกสมุนไพรไทยที่ผ่านมาตรฐาน GAP
- 4.2 ศูนย์กลางของโรงงานการผลิตสมุนไพรไทยที่ผ่านมาตรฐาน GAP
- 4.3 ศูนย์กลางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ได้มาตรฐาน
- 4.4 ศูนย์กลาง Clinical Trial รองรับสมุนไพรไทย

ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้

- 1. ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจสุขภาพ

- การจัดตั้งสำนักงานบริหารแผนยุทธศาสตร์ฯ เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/โครงการทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดำเนินงานในลักษณะเป็นหน่วยงานบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อกำหนดทิศทางของประเทศไทย โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ตลอดจนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศไทยด้านบริการสุขภาพ
- การพัฒนาศักยภาพของสถานบริการสุขภาพ/สถาบันการศึกษาให้มีขีดความสามารถในการจัดบริการสุขภาพและการจัดการศึกษาประเภทต่าง ๆ ในรูปแบบ Cluster ตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่เพื่อให้อาจสามารถสร้างเป็นรายได้แก่ประเทศไทยได้
- การกำหนดรูปแบบการจัดบริการสุขภาพที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาระบบ Privatization ในสถานบริการสุขภาพภาครัฐ หรือการพัฒนาระบบ Private Public Partnership พร้อมจัดทำเป็นข้อเสนอแนะหรือข้อกำหนดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ และกำหนดแนวทางการเยียวยาที่เหมาะสม
- การศึกษาและติดตามนโยบายด้านสุขภาพของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศที่ประกาศนโยบาย Medical Hub เช่นเดียวกับไทย
- การจัดทำ Country Profile ของประเทศต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงาน
- การจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อรองรับการดำเนินงานด้าน Medical Hub ด้วยการกำหนดกำลังการผลิต การกระจายที่เหมาะสม
- การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในศาสตร์สุขภาพประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่สถาบันการศึกษา หลักสูตร ผู้เรียน แบบครบวงจร
- การจัดทำคลังข้อมูลงานวิจัยในศาสตร์ต่าง ๆ ที่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์และมีประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ ด้วยวิธีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาที่มีภารกิจในการวิจัยและพัฒนา
- การพัฒนาระบบการเรียนการสอนนอกห้องเรียนด้านบริการสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ
- การปรับปรุงกฎหมาย เพื่อสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจสุขภาพ และส่งเสริมช่องทางการตลาด อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

- การกำหนดสาระัตถะของประเทศไทยด้านบริการสุขภาพ มีความถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้การเจรจาการค้าเสรีภาคบริการใน Mode 1 Mode 2 Mode 3 Mode 4 ตามกรอบความตกลงต่าง ๆ
- ผลักดันให้มีผู้แทนหลักของประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในกรอบความตกลงระดับนานาชาติ
- การเตรียมความพร้อมของสถานบริการ ผู้ประกอบการ และอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่การเจรจาการค้าเสรีด้านบริการสุขภาพ
- การกำหนดมาตรการเยียวยาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเจรจาการค้าเสรีภาคบริการ
- การจัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพแบบครบวงจร (One Stop Service Center) ของประเทศไทย ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ประกอบด้วย การให้บริการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ที่มีความต้องการใช้บริการทางการแพทย์ บริการสุขภาพ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ตลอดจนธุรกิจที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย แบบ On Line และ Off Line เพียงจุดเดียว (Single Window)
- การจัดตั้งศูนย์สารสนเทศสุขภาพระดับชาติ (Cockpit Center) ประกอบด้วย ข้อมูลที่เป็น One Single Completed Data Bases เพื่อก่อให้เกิดคลังข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับบริการสุขภาพ คลังความรู้ด้านการแพทย์และบริการสุขภาพที่มีความสามารถในการสืบค้น วิเคราะห์ข้อมูล ติดตามและพยากรณ์ข้อมูล เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปสู่การตัดสินใจในทางนโยบาย ตลอดจนสามารถนำเสนอการเปรียบเทียบมาตรฐาน (Benchmarking) ด้านธุรกิจบริการสุขภาพในขอบเขตที่ไทยสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การกำหนดมาตรฐานการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพแบบ HL7 และส่งเสริมพัฒนาให้สถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงข้อมูลและจัดทำข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ
- การประชุมวิชาการด้านธุรกิจสุขภาพนานาชาติ

2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล

บริการรักษาพยาบาล

- การส่งเสริมพัฒนาสถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่การรับรองคุณภาพและมาตรฐานในการจัดบริการระดับสากล

- การส่งเสริมพัฒนาสถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีการจัดบริการสุขภาพประเภทต่าง ๆ ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ หรือจัดให้มีรูปแบบพิเศษได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก
 - การพัฒนาต้นแบบสถานบริการสุขภาพที่มีความสามารถในการจัดให้มีบริการสุขภาพแก่ชาวต่างชาติได้
 - การพัฒนาสถานบริการสุขภาพให้สามารถจัดบริการรักษาพยาบาลแบบ Long Term Care เพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลก หรือการพัฒนาบริการแบบ Geriatric Care
 - การพัฒนาระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากรัฐบาลในประเทศกลุ่ม สแกนดิเนเวีย หรือจากประเทศสหรัฐอเมริกา ในกลุ่มโรคหรือหัตถการที่ประเทศไทยมีความเชี่ยวชาญ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ รวมทั้งขยายระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากระบบประกันสุขภาพของประเทศต่าง ๆ
 - การพัฒนาสถานบริการสุขภาพในแถบพื้นที่ชายทะเลให้สามารถจัดบริการสุขภาพแบบ Climato Therapy
 - การพัฒนารูปแบบ Public Private Partnership ระหว่างสถานบริการสุขภาพทั้ง ภาครัฐและเอกชนเพื่อเสริมขีดความสามารถและศักยภาพในการจัดบริการสุขภาพ
- บริการส่งเสริมสุขภาพ*
- การส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เข้าสู่ระบบการรับรองคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลและระดับนานาชาติ
 - การส่งเสริมและพัฒนาสถานประกอบการประเภทพำนักระยะยาวเพื่อสุขภาพที่เปิดดำเนินการในประเทศไทย ให้มีการจัดบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐาน หรือนำเสนอโปรแกรมสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ และสามารถเชื่อมโยงกับระบบบริการสุขภาพปกติของประเทศไทยได้
 - การพัฒนาศักยภาพของชุมชนไทยในต่างประเทศโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานแบบบูรณาการในลักษณะบ้าน วัด ชุมชน
 - การดำเนินงานด้านบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพพร้อมกับองค์กรที่เป็นตัวแทนหลักของธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - การจัดตั้งศูนย์สถิติการประกอบธุรกิจบริการสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาและเป็นแหล่งเรียนรู้

บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

- การจัดตั้งโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย หรือโรงพยาบาลการแพทย์ทางเลือกในภาครัฐและเอกชนระดับ Excellent Center ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค
- การส่งเสริมให้โรงพยาบาลภาครัฐและเอกชนสามารถเปิดให้บริการคลินิกแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลให้ครอบคลุมทุกแห่งการแพทย์แผนไทย หรือโรงพยาบาลการแพทย์ทางเลือก
- การนำร่องเพื่อพัฒนาระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากระบบประกันสุขภาพจากต่างประเทศ ในกรณีที่ได้รับบริการเป็นชาวต่างชาติแล้วเข้ามารับบริการจากโรงพยาบาลแพทย์แผนไทยหรือโรงพยาบาลการแพทย์ทางเลือก
- การพัฒนาระบบการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย หรือโรงพยาบาลการแพทย์ทางเลือก
- การพัฒนา Clinical Practice Guideline ของบริการแพทย์แผนไทยและบริการการแพทย์ทางเลือก
- การพัฒนารูปแบบการบริการเพื่อสุขภาพด้วยการใช้ชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างสมดุล
- การพัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิบัตรและภูมิปัญญาอันเกิดจากงานวิจัยหรือการสืบทอดองค์ความรู้กันมาแต่โบราณ

สมุนไพรไทยและผลิตภัณฑ์สุขภาพ

- จัดทำมาตรฐาน GAP ของสมุนไพรตามบัญชียาหลักแห่งชาติสำหรับประเทศไทย โดยประยุกต์จากหลักเกณฑ์ของต่างประเทศเพื่อให้ได้สาระสำคัญที่สูงที่สุด
- การนำมาตรฐานไปประยุกต์ใช้ในแหล่งปลูกสมุนไพรเพื่อสนับสนุนและให้ความรู้แก่เกษตรกรพร้อมทั้งรับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- การพัฒนาหน่วยงานให้เป็น Certified Body กลางของประเทศไทย เช่น ทำหน้าที่เหมือนกับหน่วยงาน IFOM ของยุโรป
- การจัดตั้งศูนย์กลางการรับซื้อและขายสมุนไพรจากแหล่งปลูกที่ผ่านเกณฑ์ GAP
- การพัฒนาโรงงานผลิตยาสมุนไพรให้ผ่านมาตรฐาน
- การประสานงานและสนับสนุนแหล่งเงินเพื่อใช้ในการปรับปรุงโรงงานเพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

- การสร้างโรงงานกลางเพื่อรับจ้างผลิตยา เครื่องสำอางค์ อาหารเสริม ผลิตภัณฑ์สุขภาพ จากผู้ประกอบการที่ไม่สามารถปรับปรุงโรงงานให้ผ่านเกณฑ์ GMP
- การพัฒนาตำรับยาสมุนไพรให้มีประสิทธิภาพหรือมาตรฐานสูงขึ้น
- การพัฒนาความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลในการทดสอบตัวยาสสมุนไพร
- กำหนดให้มีจำนวนยาสมุนไพรเพิ่มเติมโดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาดำรับยาแห่งชาติ (ถ้ามี)

3. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดงานมหกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพและมาตรฐาน การจัดนิทรรศการ หรือนัดพบคู่เจรจา เป็นต้น

สาขาบริการโทรคมนาคม

ธุรกิจโทรคมนาคม คือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการรับ-ส่งสัญญาณระหว่างผู้ใช้บริการสองฝ่ายหรือหลายฝ่าย โดยอาศัยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าหรือตัวกลางประเภทอื่นเป็นสื่อส่งสัญญาณ บนพื้นฐานหน้าที่ของการเป็นตัวกลางรับ-ส่งสัญญาณ

บริการโทรคมนาคมเป็นบริการที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นตัวกลางและเป็นต้นทุนในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทอื่น ๆ เป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในทุกระดับ อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้บทบาทของบริการโทรคมนาคมมีความสำคัญยิ่งขึ้นอย่างมาก

ธุรกิจโทรคมนาคม อาจจะแบ่งเป็น 2 ระดับ นั่นคือ

1. ธุรกิจด้านโครงข่ายโทรคมนาคม (Network Provider) หรือเรียกว่า Bearer Services เป็นการให้บริการโครงสร้างพื้นฐานการสื่อสารโทรคมนาคม ที่ทำให้มีการโทรคมนาคมระหว่างจุดปลายทางของเครือข่ายที่กำหนดไว้ เป็นส่วนที่เป็นฉากหลังของบริการโทรคมนาคมที่ผู้ใช้บริการอาจไม่ได้สัมผัสโดยตรง แต่มีบทบาทสำคัญในฐานะกระดูกสันหลังของธุรกิจโทรคมนาคม และถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ รวมทั้งอาจมีนัยยะด้านความมั่นคงด้วย

2. ธุรกิจด้านการบริการโทรคมนาคม (Service Provider) เป็นการให้บริการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างสองจุดหรือหลายจุดเชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้บริการ โดยไม่มีการเปลี่ยนรูปแบบหรือเนื้อหาของข้อมูลระหว่างผู้ใช้บริการต้นทางและปลายทาง เป็นส่วนที่เป็นฉากหน้าของบริการโทรคมนาคม ที่ผู้ใช้บริการสามารถเลือกใช้บริการได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ บริการรับ-ส่ง/Download ข้อมูล และบริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ธุรกิจโทรคมนาคมใน

ส่วนของบริการโทรคมนาคมนี้เอง ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเจรจาการค้าด้านโทรคมนาคม เนื่องจากเป็นส่วนที่ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ สามารถสร้างสรรค์การให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการตลาด และมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสารรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการทั้งขนาดใหญ่และเล็ก

ในส่วนของประเทศไทย บริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) หรือ CAT เป็นผู้ให้บริการโครงข่ายโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ (ยกเว้นโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศที่ TOT ให้บริการอยู่) โดย CAT เป็นเจ้าของโครงข่ายในส่วนที่เป็นจุดเชื่อมต่อกับโครงข่ายโทรศัพท์ระหว่างประเทศ (International Gateway) เพียงรายเดียวในประเทศไทย ดังนั้น การเชื่อมต่อจากโครงข่ายโทรศัพท์ภายในประเทศกับโครงข่ายโทรศัพท์ระหว่างประเทศ (รวมถึงการเชื่อมต่อเพื่อรับ-ส่งข้อมูลผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ต) ของผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายต่าง ๆ จะต้องดำเนินการผ่านการให้บริการโครงข่ายของ CAT จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ให้บริการของ CAT คือ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมรายอื่น ๆ ที่ต้องการเชื่อมบริการของตนเข้ากับโครงข่ายระหว่างประเทศผ่าน International Gateway ของ CAT ในขณะที่ประชาชนทั่วไปจะใช้บริการของ CAT ทางอ้อมโดยผ่านผู้ให้บริการโทรคมนาคมที่เชื่อมต่อ กับ International Gateway ของ CAT นั่นเอง (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2553)

สภาพตลาดโทรคมนาคมในประเทศ

ปัจจุบันสถานการณ์ของการบริการโทรคมนาคมไทยถือว่ามีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยตลาดโทรคมนาคมในไทย ณ สิ้นไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2553 ซึ่งรายงานโดยสำนักพัฒนานโยบายและกฎกติกา สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม (สำนักงาน กทช.) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. ตลาดบริการโทรศัพท์ประจำที่ภายในประเทศ ในปัจจุบันผู้ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ในประเทศไทยมีทั้งหมด 5 ราย ทุกรายให้บริการในลักษณะที่เป็น Network Provider คือเป็นผู้ให้บริการด้านโครงข่ายโทรศัพท์ที่ใช้สาย และเป็น Service Provider ในส่วนที่เชื่อมต่อกับผู้ใช้บริการ มีจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์ประจำที่ประมาณ 7 ล้านราย รายได้เฉลี่ยต่อเลขหมายต่อเดือนของผู้ให้บริการอยู่ที่ 287 บาท มีการแข่งขันในตลาดในระดับต่ำ และมีแนวโน้มของการกระจุกตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยผู้ให้บริการรายสำคัญ จำนวน 3 ราย มีดังนี้

- 1.1 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) หรือ TOT เป็นผู้ให้บริการโครงข่ายโทรศัพท์ภายในประเทศ และบางส่วนของโครงข่ายโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ (เฉพาะโทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศ ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย ได้แก่ มาเลเซีย

ลาว กัมพูชา และพม่า) โดย TOT เป็นเจ้าของโครงข่ายที่ตนเองให้บริการอยู่ มีส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุด 57.35%

1.2 บริษัท ทู คอรัปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ TRUE เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์ใช้สายหรือโทรศัพท์บ้านในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล โดย TRUE ให้บริการภายใต้สัญญาสัมปทานที่ตกลงไว้กับ TOT (สัญญาสัมปทานมีอายุ 25 ปี นับจากวันที่ 29 ตุลาคม 2553) โดยโครงข่ายโทรศัพท์ใช้สายที่ TRUE สร้างขึ้นมาได้ถูกโอนให้กับ TOT แล้วตามที่ตกลงไว้ในสัญญาสัมปทาน ดังนั้น TRUE จึงให้บริการโทรศัพท์ใช้สายโดยไม่ได้เป็นเจ้าของโครงข่าย แต่ดำเนินการบนโครงข่ายของ TOT คือ เป็น Service Provider ที่ให้บริการโทรศัพท์บ้าน มีส่วนแบ่งตลาด 28.68%

1.3 บริษัท ทีทีเอ็นดี จำกัด (มหาชน) หรือ TT&T เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์ใช้สายในส่วนภูมิภาค โดย TT&T ได้รับสัมปทานให้ติดตั้งโทรศัพท์ใช้สายใน 69 จังหวัดนอกเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในลักษณะเดียวกับ TRUE การให้บริการของ TT&T อยู่ในลักษณะที่เป็น Service Provider ที่ให้บริการโทรศัพท์ใช้สายโดยอาศัยโครงข่ายที่ TOT เป็นเจ้าของ เนื่องจาก TT&T ได้โอนโครงข่ายโทรศัพท์ใช้สายที่ตนติดตั้งให้กับ TOT แล้วตามที่ตกลงไว้ในสัญญาสัมปทาน (สัญญาสัมปทานมีอายุ 25 ปี นับจากวันที่ 25 ตุลาคม 2536) มีส่วนแบ่งตลาด 13.97%

สำหรับอีก 2 รายที่เหลือ คือ บริษัท ทริปเปิ้ลที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน) หรือ TTTBB และบริษัท ทูยูนิเวอร์แซลคอนเวอร์เจนซ์ จำกัด (มหาชน) หรือ TUC เป็นผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาต ประมาณปี พ.ศ. 2549 ให้บริการทั้งโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์สาธารณะ VOIP โครงข่ายประจำที่ บริการข้อมูลและอื่น ๆ แต่มีจำนวนการให้บริการที่น้อยมากเมื่อเทียบกับ 3 รายแรก

2. โทรศัพท์เคลื่อนที่ จำนวนผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ณ สิ้นไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนประมาณ 69.68 ล้านราย หากพิจารณาในรายละเอียดของสัดส่วนโครงสร้างรายได้ที่มาจากการให้บริการ 3 บริการ คือ บริการทางเสียง (Voice) บริการที่ไม่ใช่เสียง (Non-voice) หรือบริการ SMS และ MMS และบริการอื่น ๆ เช่น การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และบริการรอสาย รายได้จากบริการ Voice ยังคงมีสัดส่วนสูงที่สุด 71.01% รองลงมาได้แก่บริการอื่น ๆ 15.41% และบริการ Non-voice มีสัดส่วน 13.54% ทั้งนี้ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย มีทั้งหมด 7 ราย โดยมีการแข่งขันระหว่างกันมากกว่าผู้ให้บริการโทรศัพท์ใช้สาย เพราะไม่มีการแยกกลุ่มผู้ให้บริการอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับโทรศัพท์ใช้สาย ส่วนแบ่งตลาดของผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีดังนี้

2.1 บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ AIS ให้บริการโดยใช้ระบบ GSM 900 ถือเป็นผู้ให้บริการที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดในสัดส่วนราว 43.66%

2.2 บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ DTAC ให้บริการโดยใช้ระบบ PCN 1800 มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 30.04%

2.3 บริษัท ทรูมูฟ จำกัด หรือ True Move ให้บริการโดยใช้ระบบ GSM 1800 มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 23.73%

2.4 บริษัท CAT & Hutch มีส่วนแบ่งตลาดประมาณ 2.30%

2.5 บริษัท ดิจิตอลโฟน คอมพานี จำกัด หรือ DPC ให้บริการโดยระบบ PCN 1800 ส่วนแบ่งตลาดประมาณ 0.11%

2.6 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) หรือ TOT3G ส่วนแบ่งตลาดประมาณ 0.15% การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้ประกอบการแต่ละราย มีความเชื่อมโยงกับ รัฐวิสาหกิจ 2 แห่ง คือ TOT และ CAT อย่างใกล้ชิด ในฐานะที่หน่วยงานรัฐวิสาหกิจทั้ง 2 เป็นเจ้าของ สัมปทาน หรือเป็นผู้ให้บริการด้วยตนเอง (ในกรณีของ TOT และ Thai Mobile) ซึ่งการที่ ผู้ประกอบการแต่ละรายดำเนินกิจการภายใต้เงื่อนไขในสัญญาสัมปทานที่มีรายละเอียดที่ต่างกัน ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายมีความรู้สึกว่าการแข่งขันที่เกิดขึ้นมีความไม่เท่าเทียมกัน และได้เรียกร้อง อย่างต่อเนื่องให้มีการปรับเงื่อนไข หรือให้มีการแปรสัญญาสัมปทานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น โดยผู้ประกอบการเหล่านี้เห็นว่าเมื่อ TOT และ CAT อยู่ในสถานะที่เป็นผู้ประกอบการอย่าง เต็มตัว ก็ไม่ควรนำส่วนแบ่งรายได้จากคู่แข่งมาใช้เป็นข้อได้เปรียบเหนือคู่แข่งที่เป็นคู่สัญญา ประเด็นความขัดแย้งเรื่องความไม่เป็นธรรมจากเงื่อนไขในสัญญาสัมปทานเป็นประเด็นความขัดแย้ง ที่มีมานาน และยังไม่สามารถหาทางออกได้ การที่ไม่สามารถหาทางออกในเรื่องนี้ได้ อาจส่งผลกระทบต่อ สภาวะการแข่งขันในตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ในอนาคตได้ โดยเฉพาะเมื่อมีการให้บริการโดย ผู้ประกอบการรายใหม่ (สำนักการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

3. ตลาดอินเทอร์เน็ต ธุรกิจอินเทอร์เน็ตในไทยกำลังขยายเข้าสู่ยุคของการรับ-ส่งข้อมูลผ่าน โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) จากเดิมที่ส่วนใหญ่เป็นตลาดอินเทอร์เน็ต โดยการต่อผ่านโมเด็ม (Dial-up Internet) ซึ่งการขยายตัวเข้าสู่บริการ Broadband Internet จะ ส่งผลกระทบต่อธุรกิจโทรคมนาคมประเภทอื่น ๆ อย่างมีนัย เนื่องจากการรับ-ส่งสัญญาณ ไม่ว่าจะเป็น สัญญาณเสียงหรือข้อมูลผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จะสามารถเข้ามาทดแทนโครงข่าย โทรคมนาคมอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขยายตัวของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ใน อัตราเฉลี่ยประมาณ 10% ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2548 ประชากรประมาณ 12% หรือราว ๆ 720,000 คน สามารถเข้าถึงบริการทางด้านอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ของประชากรในภูมิภาค เช่น มาเลเซีย และเกาหลีใต้ ที่มีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต อยู่ที่ 34.41% และ 60% ตามลำดับ ก็ถือได้ว่าอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำ (สำนักงานการต่างประเทศและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554) อย่างไรก็ตาม ไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2553 มีผู้ลงทะเบียนใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจำนวนทั้งสิ้น 2.67 ล้านราย เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 ถึง 23.61% ในส่วนของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider: ISP) ในประเทศไทยมีมากกว่า 20 ราย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้บริการรายหลักยังคงอยู่ในกลุ่มของผู้ให้บริการโทรศัพท์ประจำที่ โดย TOT มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด รองลงมาคือ True Internet และ TTTBB ที่ให้บริการในนาม 3BB โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ให้บริการ 659 บาท ลดลงจากปีที่ผ่านมา 1.49%

4. สภาพตลาดบริการโทรคมนาคมระหว่างประเทศ อัตราค่าบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศโดยเฉลี่ยอยู่ที่นาทีละ 17.39 บาท ลักษณะของบริการโทรคมนาคมระหว่างประเทศสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

4.1 ระบบต่อตรง (International Direct Dialing: IDD) ผ่าน Access Code หรือ IDD Prefix ให้บริการระบบต่อตรงอัตโนมัติผ่านระบบเลขหมาย 3 หลัก ผ่านจากการใช้บริการผ่านโทรศัพท์ประจำที่ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านไปยังชุมสายโทรศัพท์ระหว่างประเทศแล้วเชื่อมต่อไปยังเคเบิลใยแก้วใต้น้ำ มีผู้ให้บริการจำนวน 6 ราย ที่มี IDD Prefix ได้แก่ CAT TOT DTAC บริษัท เอไอเอ็น โกลบอลคอม จำกัด (AIN) และ บริษัท ทริปเปิ้ลที โกลบอลเน็ต จำกัด

4.2 ระบบการสื่อสารทางเสียงผ่านอินเทอร์เน็ต (VoIP) เป็นลักษณะการเชื่อมต่อผ่านโครงข่ายอินเทอร์เน็ตโพรโทคอล (Internet Protocol: IP) ซึ่งเป็นการใช้บริการผ่านโทรศัพท์ประจำที่ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านไปยังชุมสายโทรศัพท์ระหว่างประเทศแล้วเชื่อมต่อไปยังเกตเวย์และโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศที่มีระบบ IDD

4.3 ระบบบัตรโทรศัพท์ (International Calling Card) เป็นการโทรออกต่างประเทศผ่านระบบเชื่อมต่อส่วนกลาง ซึ่งจะใช้เลขหมายกลางของศูนย์บริการเป็นเลขหมายศูนย์กลางสำหรับเชื่อมต่อไปยังเกตเวย์ โดยผู้ให้บริการจะอาศัยการเช่าช่วงสัญญาจากเจ้าของโครงข่ายและเกตเวย์เพื่อเชื่อมต่อออกต่างประเทศ

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 (และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2549) ถือเป็นกฎหมายหลักของธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศไทย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการในการทำธุรกิจโทรคมนาคม รวมถึงหลักการในการกำกับดูแล เนื้อหาที่สำคัญของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว คือ บทบัญญัติว่าด้วยการอนุญาตให้ประกอบกิจการ

โทรคมนาคม การใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม มาตรฐานของโครงข่ายโทรคมนาคมและอุปกรณ์ สิทธิของผู้รับใบอนุญาต สิทธิของผู้ให้บริการ สัญญาให้บริการโทรคมนาคม ค่าธรรมเนียมและค่าบริการในกิจการโทรคมนาคม และการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม โดยได้กำหนดให้ใบอนุญาตการประกอบกิจการโทรคมนาคมมี 3 แบบ รวมทั้งมีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตในแต่ละแบบ ดังนี้

ใบอนุญาต	คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตการประกอบกิจการโทรคมนาคม	
	เงื่อนไขโครงข่ายโทรคมนาคมและลักษณะบริการ	เงื่อนไขนิติบุคคล
แบบที่ 1	● ไม่มีโครงข่ายโทรคมนาคมเป็นของตนเอง ● มีลักษณะของกิจการที่สมควรให้มีการให้บริการโดยเสรี	● ต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย
แบบที่ 2	● มีหรือไม่มีโครงข่ายโทรคมนาคมเป็นของตนเอง ● ให้บริการจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคล ● ไม่มีผลกระทบโดยนัยสำคัญต่อการแข่งขันเสรีอย่างเป็นธรรมหรือต่อประโยชน์สาธารณะและผู้บริโภค	● ต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ● ต้องมิใช่เป็นคนต่างด้าว ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
แบบที่ 3	● มีโครงข่ายโทรคมนาคมเป็นของตนเอง ● ให้บริการแก่บุคคลทั่วไปจำนวนมาก ● มีผลกระทบโดยนัยสำคัญต่อการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมหรือต่อประโยชน์สาธารณะหรือมีเหตุจำเป็นต้องคุ้มครองผู้บริโภคเป็นพิเศษ	● ต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ● ต้องมิใช่เป็นคนต่างด้าว ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม ยังได้ให้อำนาจคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) หรือคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสชท.) ในปัจจุบันในการประกาศรายละเอียด กำหนดกฎเกณฑ์วิธีการที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม รวมถึงเงื่อนไขในการห้ามการกระทำที่มีลักษณะครอบงำกิจการโดยคนต่างชาติไว้ด้วย

ข้อผูกพันของไทยในเวทีต่าง ๆ²⁶

ไทยได้เข้าร่วมการเจรจาเปิดเสรีธุรกิจบริการ และบริการโทรคมนาคมอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การเจรจารอบอุรุกวัย การเจรจาภายใต้กรอบอาเซียน และการเจรจาความตกลงการค้าเสรีในระดับทวิภาคีหลายฉบับ ล่าสุดไทยได้ตกลงผูกพันทั้งประเด็นด้านการกำกับดูแลและประเด็นด้านการเปิดตลาด ดังนี้

ข้อผูกพันของไทยด้านการกำกับดูแล

ในช่วงที่ไทยมีการเจรจาเปิดเสรีธุรกิจโทรคมนาคม ตั้งแต่รอบอุรุกวัยเป็นต้นมานั้น ไทยยังไม่มีกฎหมายที่ใช้ในการกำกับดูแลธุรกิจโทรคมนาคมเป็นการเฉพาะ ดังจะเห็นได้ว่าหลังจากรอบอุรุกวัยถึง 5 ปี จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นและกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ในปี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม ในปี พ.ศ. 2544 (และกฎหมายทั้ง 2 ก็ยังไม่มีผลใช้บังคับในทางปฏิบัติจนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 ที่มีการจัดตั้ง กทช.) ดังนั้น ในช่วงเริ่มต้นของการเจรจา ไทยจึงไม่สามารถเข้าผูกพันยอมรับพันธกรณีด้านการกำกับดูแลได้อย่างเต็มที่ เพราะไทยย่อมไม่ต้องการให้กฎหมายด้านโทรคมนาคมและกฎเกณฑ์ที่จะกำกับธุรกิจโทรคมนาคม ต้องถูกจำกัดแนวทางไว้การออกกฎหมายไว้โดยความตกลงระหว่างประเทศ

สิ่งที่ไทยได้ตกลงกับประเทศคู่เจรจาในช่วงที่ผ่านมา จึงเป็นได้เพียงข้อผูกพันกว้าง ๆ ที่ระบุว่าในอนาคตไทยจะพิจารณาหลักการในการกำกับดูแลที่มีการหารือกัน และจะผูกพันหลักการเหล่านั้นตามที่ปรากฏในกฎหมายไทย

สิ่งที่ไทยผูกพันไว้ภายใต้ WTO เกี่ยวกับการกำกับดูแลภาคโทรคมนาคม คือ ในอนาคตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ไทยจะพิจารณายอมรับข้อผูกพันด้านการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างให้มีการแข่งขัน การเชื่อมต่อโครงข่าย การให้บริการอย่างทั่วถึง การให้ข้อมูลเรื่องใบอนุญาต ความอิสระขององค์กรกำกับดูแล และการจัดสรรทรัพยากรคลื่นความถี่ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายด้านโทรคมนาคมแล้ว ซึ่งข้อผูกพันด้านการกำกับดูแลข้างต้นเป็นข้อผูกพันที่ปรากฏภายใต้กรอบการเจรจา AFAS ของไทยเช่นกัน ซึ่งจนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2549 ไทยยังไม่มีมีการปรับเปลี่ยนข้อผูกพันในด้านนี้แต่อย่างไร

สำหรับการเจรจาจัดทำ FTA ไทยและคู่เจรจาได้หยิบยกประเด็นเรื่องการกำกับดูแลภาคโทรคมนาคมขึ้นมาหารือในหลายกรอบ แต่ยังไม่สามารถบรรลุความตกลงกันได้ เนื่องจากไทยอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการบังคับใช้กฎหมายโทรคมนาคมจึงยังไม่พร้อมจะผูกมัดหลักการด้านกำกับดูแล

²⁶ ข้อมูลจากสำนักการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ได้มากเท่าใดนัก ในขณะที่เดียวกันประเด็นด้านการกำกับดูแลที่มีการหารือกันในการจัดทำ FTA นั้นค่อนข้างละเอียด ซึ่งในหลายประเด็นหน่วยงานกำกับดูแลของไทย กสทช. ก็ยังมีท่าทีไม่ชัดเจนว่าจะสามารถยอมรับหลักการการออกกฎกติกาในแนวทางที่คู่เจรจาเสนอได้หรือไม่

ปัจจุบันประเทศไทยมีข้อผูกพันการเปิดเสรีธุรกิจโทรคมนาคมภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศ 7 กรอบ โดยในส่วนของ AFAS มีข้อผูกพันการเปิดตลาด ดังนี้

กิจกรรม	การบริการข้ามพรมแดน	การบริโภคในต่างประเทศ	การจัดตั้งธุรกิจ	การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา
บริการโทรศัพท์ บริการโทรพิมพ์ บริการโทรเลข บริการโทรสาร บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ บริการรับฝากข้อความ บริการประมวลผลข้อมูลออนไลน์	ไม่มีข้อจำกัด ²⁷	ไม่มีข้อจำกัด ²⁶	ไทยจะกำหนดเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาดในภายหลัง ²⁸	ตามที่ได้ระบุในข้อผูกพันทั่วไป (HZ)
บริการรับ-ส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีแบบ Packet-switched บริการรับ-ส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีแบบ Circuit-switched บริการรับ-ส่งข้อมูลผ่านระบบ Electronic Data บริการให้เช่าวงจรสำหรับใช้เฉพาะกลุ่ม บริการโทรสารที่มีการใช้งานพิเศษเพิ่มเติมจากเดิม เช่น การจัดเก็บโทรสารเพื่อส่งต่อ หรือการจัดเก็บโทรสารเพื่อการสืบค้น บริการเปลี่ยนรหัสหรือรูปแบบของข้อมูล	ไม่ผูกพัน	ไม่ผูกพัน	ไม่ผูกพัน	ไม่ผูกพัน
บริการข้อมูลออนไลน์ หรือสืบค้นฐานข้อมูล	ใช้เครือข่ายตามที่กำหนด	ไม่มีข้อจำกัด	สัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติไม่เกิน 25%	ตามที่ได้ระบุในข้อผูกพันทั่วไป (HZ)
วิดีโอเท็กซ์/การประชุมทางไกล/บริการให้เช่าวงจรในประเทศ การสื่อสารผ่านดาวเทียมภายในประเทศ	ใช้เครือข่ายตามที่กำหนด ²⁹	ไม่มีข้อจำกัด	สัดส่วนการถือหุ้นต่างชาติได้ไม่เกิน 40% ^{30 31}	ตามที่ระบุในข้อผูกพันทั่วไป (HZ)

²⁷ ปริมาณการใช้วงจรบนโครงข่ายจะต้องผ่านชุมสาย Gateway

²⁸ ปัจจุบันกฎหมายโทรคมนาคมมีผลใช้บังคับแล้ว อย่างไรก็ตามกฎระเบียบจะได้มีการทยอยกำหนดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา ไทยจะกำหนดเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาดตามที่ปรากฏในกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องของตารางข้อผูกพันที่เกี่ยวกับการให้บริการโทรคมนาคมพื้นฐาน

²⁹ ผู้ให้บริการจะต้องใช้เครือข่ายโทรคมนาคมสาธารณะภายใต้กำกับของหน่วยงานกำกับดูแลด้านโทรคมนาคมแห่งชาติ

กิจกรรม	การบริการข้ามพรมแดน	การบริโภคในต่างประเทศ	การจัดตั้งธุรกิจ	การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา
ผ่านจานดาวเทียมขนาดเล็ก (VSAT) การให้บริการเน็ตเวิร์ค				
บริการอื่น ๆ บริการขายอุปกรณ์โทรคมนาคม และ บริการให้คำปรึกษาด้านโทรคมนาคม บริการลิขสิทธิ์อุปกรณ์สถานีโทรคมนาคม	ไม่มีข้อจำกัด (ขึ้นกับสัญญาที่ทำ ให้กับผู้ให้บริการที่ได้รับ อนุญาต) ใช้เครือข่าย ตามที่กำหนด ²⁸	ไม่มีข้อจำกัด	ไม่มีข้อจำกัด สัดส่วนการถือหุ้น ต่างชาติไม่เกิน 40% ^{29 30}	ตามที่ได้ระบุในข้อผูกพัน ทั่วไป (HZ)
วิดีโอเท็กซ์/การประชุมทางไกล-บริการให้ เช่าวงจรในประเทศ การสื่อสารผ่านดาวเทียมภายในประเทศ ผ่านจานดาวเทียมขนาดเล็ก (VSAT) การให้บริการเน็ตเวิร์ค				

นอกจากประเด็นเรื่องการเปิดเสรี และประเด็นเรื่องการกำกับดูแลธุรกิจโทรคมนาคม ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าระหว่างประเทศฉบับต่าง ๆ แล้ว อาจมีการหยิบยกประเด็นอื่น ๆ ขึ้นมาหารือได้ด้วย เช่น การจัดหมวดหมู่ธุรกิจโทรคมนาคม (Classification) ความร่วมมือด้านต่าง ๆ ความเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจอื่น ข้อมูลสภาพธุรกิจโทรคมนาคม และการหลอมรวมทางเทคโนโลยี ผลลัพธ์ของการเจรจาในประเด็นเหล่านี้ อาจไม่ได้อยู่ในรูปพันธกรณีที่แต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติตาม โดยอาจเป็นเพียงการแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือการสร้างความเข้าใจในตลาดโทรคมนาคมของคู่เจรจาเท่านั้น

พฤติกรรมการแข่งขันของผู้ให้บริการ (Market Conduct) ในตลาดไทย

สำนักการค้าบริการและการลงทุน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2554) ได้ระบุว่า กิจกรรมหรือรูปแบบของการแข่งขันของภาคบริการโทรคมนาคมสามารถสะท้อนออกมาได้ทั้งทางด้านราคาและมีใช้ทางด้านราคา โดยพฤติกรรมการแข่งขันด้านราคา ตัวชี้วัดจะแสดงออกมาในรูปของอัตราค่าบริการหรือการนำเสนอรายการส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ ในการตั้งราคา (Pricing) ของบริการต่าง ๆ ได้แก่ การตั้งราคาแบบสองส่วน (Two-part Tariff) การตั้งราคาแตกต่าง

³⁰ บริษัทที่ดำเนินธุรกิจต้องเป็นนิติบุคคลจดทะเบียนในไทย โดยมีสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติไม่เกินร้อยละตามที่กำหนดของทุนจดทะเบียน

³¹ บริษัทที่ดำเนินธุรกิจ จะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการภายใต้เงื่อนไข สร้างดำเนินการ-โอน โดยหน่วยงานกำกับดูแลด้านโทรคมนาคมแห่งชาติ

กัน (Price Discrimination) การตั้งราคาแบบขายพ่วง (Bundle Pricing) และการตั้งราคาแบบเหมาจ่าย เป็นต้น สำหรับพฤติกรรมการแข่งขันด้านที่มีใช้ด้านราคา ตัวชี้วัดจะแสดงออกมาในหลายรูปแบบ เช่นเดียวกัน ได้แก่ การนำเสนอรายการส่งเสริมการขายในลักษณะลดแลกแจกแถม การพัฒนาหรือเสนอเทคโนโลยีใหม่ การโฆษณาโต้ตอบระหว่างกันของผู้ให้บริการ และพฤติกรรมในเชิงกลยุทธ์โดยอาศัยความได้เปรียบด้านโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการแข่งขันที่เกิดขึ้นเฉพาะตลาดค้าปลีกบริการโทรคมนาคม ได้แก่ บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ บริการโทรศัพท์ประจำที่ และบริการอินเทอร์เน็ต นั้น มีรายละเอียดดังนี้

บริการ	พฤติกรรมการแข่งขันด้านราคา	พฤติกรรมการแข่งขันด้านมิใช่ราคา
โทรศัพท์ประจำที่	● การกำหนดค่าบริการโดยเก็บค่าใช้สิทธิและคิดราคาต่อหน่วยเมื่อใช้บริการ (Two-part Tariff) ● การกำหนดค่าบริการแบบเหมาจ่ายรายเดือน	● การนำเสนอรายการส่งเสริมการขายในลักษณะพ่วงกับบริการอินเทอร์เน็ต ● การนำเสนอรายการส่งเสริมการขายในลักษณะลด แลกและแถม ได้แก่ การให้สิทธิค่าโทรฟรี ส่วนลดจากยอดการใช้งานและการโทรไม่จำกัดจำนวน
โทรศัพท์เคลื่อนที่	● การกำหนดอัตราค่าบริการในลักษณะแตกต่างกัน (Price Discrimination) ได้แก่ รายการส่งเสริมการขายโทรภายในเครือข่าย (On-net) ต่ำกว่านอกเครือข่าย (Off-net) และรายการส่งเสริมการขายให้อัตราค่าบริการในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน (Peak-off Peak) ● การกำหนดอัตราค่าบริการโดยการเก็บค่าใช้สิทธิและคิดราคาต่อหน่วยเมื่อใช้บริการ ● การกำหนดราคาแบบรวมหลายบริการ (Package) ไว้แบบจ่ายเหมา เช่น ระหว่างเสียงและข้อมูล หรือระหว่าง SMS MMS และ EDGE/GPRS	● การนำเสนอรายการส่งเสริมการขายในลักษณะลด แลกและแถม ได้แก่ การให้สิทธิใช้ส่ง SMS ฟรี หรือในอัตราค่าบริการที่ต่ำกว่าปกติ บริการพ่วงกับบริการอื่น ๆ ● สร้างความแตกต่างของบริการ (Product Differentiation) หรือสร้างตราสินค้าและจุดเด่นของบริการในเครือข่ายตน ● การเพิ่มเทคโนโลยีบนโครงข่าย 3G
อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง	● การกำหนดอัตราค่าบริการแบบเหมาจ่ายรายเดือน แต่ราคาแตกต่างกันระหว่างผู้ให้บริการ อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมการณ์คิดอัตราค่าเช่าใช้โครงข่ายโทรคมนาคมในราคาสูงกว่าที่ควร	● พฤติกรรมการแข่งขันในเชิงกลยุทธ์ใช้ความได้เปรียบจากการเป็นผู้มีอำนาจควบคุมโครงสร้างพื้นฐาน ● การเพิ่มความเร็วในการรับส่งข้อมูลโดยจ่ายค่าบริการเท่าเดิม

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจโทรคมนาคม และสำนักพัฒนานโยบายและกฎกติกา สำนักงาน กทช.

ทั้งนี้ ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2553) ได้วิเคราะห์สถานะและการเพิ่มศักยภาพบริการด้านโทรคมนาคมของไทยและอาเซียนไว้ ความโดยสรุปว่า

การเปิดเสรีของแต่ละประเทศตามตารางข้อผูกพันในการเปิดตลาดการค้าบริการ ชุดที่ 7 พบว่า สิงคโปร์และฟิลิปปินส์มีการเปิดเสรีในหมวดต่าง ๆ ของบริการโทรคมนาคมมากที่สุดในอาเซียน สำหรับประเทศไทยมีการเปิดเฉพาะส่วนของบริการโทรคมนาคม ได้แก่ บริการโทรศัพท์ บริการรับ-ส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีแบบ Packet-switched บริการรับ-ส่งข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีแบบ Circuit-switched บริการโทรพิมพ์ บริการโทรเลข บริการโทรสาร และบริการเกี่ยวกับที่ปรึกษา ด้านโทรคมนาคม เป็นต้น

การบริการโทรคมนาคมของไทย พบว่า ไทยมีจุดแข็งที่สำคัญในเรื่องความพร้อมของภาคเอกชนในการร่วมมือกับภาครัฐ การรวมตัวของภาคเอกชนเป็นไปอย่างเข้มแข็งสามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ และการพัฒนาให้มีความรู้ด้านอื่นอีกทั้งสถาบันการศึกษามีความพร้อมในการผลิตบุคลากรที่มีความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางใน 2 สาขานี้ และมีหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลเป็นการเฉพาะ คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช)

นอกเหนือจากจุดแข็งดังกล่าว สาขาบริการด้านโทรคมนาคมของไทยก็ยังคงพบปัญหาหลายด้าน คือ

1. ขาดการวางนโยบายอย่างจริงจังจากรัฐบาล
2. การพัฒนาและความพร้อมของไทยยังน้อยกว่าสิงคโปร์และมาเลเซีย
3. เงินทุนของไทยยังมีไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ที่มีเงินทุนหลักพันล้าน
4. การเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติระดับปฏิบัติการยังไม่มีแยกแยะอย่างชัดเจนในการควบคุมและติดตามการเข้ามา
5. ยังมีข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคภายในประเทศที่ทำให้ยังไม่สามารถแข่งขันได้ยังปิดกั้นภาคเอกชนอยู่ แม้ว่าไทยจะเปิดรับเทคโนโลยีเข้ามามากแล้วก็ตาม
6. โครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมของไทยยังมีไม่ครอบคลุมทั้ง 76 จังหวัด จึงเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ

ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้เสนอยุทธศาสตร์การแข่งขันของบริการด้านโทรคมนาคมไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน

1.1 จัดตั้งองค์การความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดแนวทาง มาตรการและนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในภูมิภาคหรืออยู่ในระดับแถวหน้าของภูมิภาค

1.2 ปรับปรุงและพัฒนาศูนย์ให้บริการข้อมูลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนในการเข้าถึงข้อมูล โดยการจัดตั้งแหล่งรวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยของประเทศ รวมทั้งให้บริการสินค้าหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปสามารถสืบค้นงานวิจัยได้สะดวก เพื่อส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยไปสู่การประยุกต์เพื่อประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้เป็นผู้นำในภูมิภาคอาเซียน

1.4 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge-based Economy) และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้ต้องใช้เทคโนโลยีสูง และต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

1.5 เสริมสร้างความเข้มแข็งของตลาดภายในประเทศ ยุทธศาสตร์นี้เป็นการสร้างตลาดภายในประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เมื่อตลาดภายในประเทศแข็งแกร่งแล้ว ก็จะเป็นโอกาสที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีศักยภาพในการแข่งขันในภูมิภาคอาเซียนได้เพิ่มขึ้น

1.6 ผลักดันให้บริษัทไทยให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์กรของตนให้เข้าสู่มาตรฐานด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Total Quality Management หรือ TQM และ The Capability Maturity Model หรือ CMM เนื่องจากมาตรฐานดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่สามารถรับรองคุณภาพของบริษัทได้ และเมื่อบริษัทไทยได้เข้าสู่มาตรฐานนั้นแล้ว จะก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น และส่งผลให้บริษัทไทยมีความน่าเชื่อถือและมีความโดดเด่นมากขึ้นในอาเซียน

2. ด้านการพัฒนาบุคลากร

2.1 จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง และถ้ามีการคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นมา ควรมีการจัดอบรมอย่างทันทั่วถึง

2.2 ผลักดันให้บุคลากรไทยมีโอกาสคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ด้วยตัวเอง โดยรัฐบาลต้องอำนวยความสะดวกทางด้านการจัดหาเงินทุน การประชาสัมพันธ์ และการเผยแพร่ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการคิดค้นเทคโนโลยีเป็นของคนไทยขึ้นมา

2.3 สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจ โดยภาคเอกชนต้องสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าฝึกงานบริษัทของตนระหว่างกำลังศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาก่อนการเข้าปฏิบัติงานจริง อีกทั้งควรสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีการเพิ่มเติมหลักสูตรการปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

2.4 ผลักดันให้มีการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากยิ่งขึ้น และกระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามาใช้ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ เพื่อเป็นการส่งเสริม พัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมนี้โดยอาศัยองค์กร สถาบันการศึกษา ที่มีความพร้อมด้านบุคลากร ห้องปฏิบัติการ ให้บริการด้านให้คำปรึกษา ฝึกอบรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ด้านเงินทุน

3.1 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนผ่านศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ ผ่านทางสถาบันการศึกษาให้คนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสในการทำงาน

3.2 จัดตั้งกองทุนสำหรับพัฒนาธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะ รวมทั้งควรจัดตั้งกองทุนเพื่อวิจัยและพัฒนา เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีให้ผู้ประกอบการสามารถนำเงินทุนที่ได้มาไปใช้ในการพัฒนากิจการให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

4. ด้านกฎหมาย

4.1 เร่งดำเนินการปรับปรุง แก้ไข เร่งรัดการออกกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน เป็นธรรมและทันสมัยมากยิ่งขึ้น ประกอบกับควรมีการยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย

4.2 กฎหมาย กฎระเบียบที่ประกาศออกมาบังคับใช้ควรเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการประกอบธุรกิจมากกว่าเป็นการกำกับ ควบคุม ดูแล เพื่อรองรับการดำเนินธุรกิจทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย

4.3 รัฐต้องออกกฎหมายมาควบคุม เช่น กฎหมายความรับผิดของผู้ประกอบการ ความปลอดภัยข้อมูลควบคุมทิศทางการต่างชาติดึงดูดการลงทุนในสิ่งที่เป็นไทยชาติ โดยต้องคำนึงถึงศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย

บริการโลจิสติกส์

โลจิสติกส์ หรือ ลอจิสติกส์ (Logistics) เป็นระบบการจัดการการส่งสินค้า ข้อมูลและทรัพยากร อย่างอื่นจากจุดต้นทางไปยังจุดบริโภคตามความต้องการ โดยประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ คือ

1. การจัดการการรับหรือส่งสินค้าและการบริการลูกค้า (Order Management/Customer Service)
2. การคัดเลือกบรรจุภัณฑ์เพื่อมาใช้บรรจุสินค้า (Packaging)
3. การขนถ่ายวัสดุภายในโรงงานหรือในคลังสินค้า (Material Handling)
4. การขนส่งสินค้าระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ (Transportations/Mode of Transportations/Domestic and International)
5. การจัดการคลังสินค้า ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนสินค้าหรือสถานที่ที่จะตั้งคลังสินค้า (Warehouse Management: Layout, Locations, Control Technology/Equipment, Facility)
6. ระบบในการบริหารสินค้าคงคลัง เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนหรือกระจายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Inventory Control Systems (Qty)/Material Management)
7. การบริหารจัดการผู้ผลิตวัตถุดิบ (Supplier) เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการในเวลาที่เหมาะสม (Supplier Management/Material Management)
8. การกำหนดแหล่งที่ตั้งในการกระจายสินค้าเพื่อให้เกิดการกระจายสินค้าได้อย่างทั่วถึง (Distribution Center/Distribution Hub)
9. ระบบควบคุมการผลิต (Manufacturing/Production Control)

โลจิสติกส์เกี่ยวข้องกับ AEC ใน 2 บริบทด้วยกัน ดังนี้ (สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, 2554)

บริบทแรกเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ธุรกิจการให้บริการด้านโลจิสติกส์ (Logistics Service Providers: LSPs) เป็นหนึ่งในสาขาบริการที่ต้องเปิดเสรีภายใต้กรอบความตกลงอาเซียน หรือ AFAS โดยถูกกำหนดให้อยู่ในสาขาเร่งรัด (Priority Sector) ที่ต้องเปิดโอกาสให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาทำธุรกิจและถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่า 49% ในปี พ.ศ. 2551 51% ในปี พ.ศ. 2553 และ 70% ในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งจากบริบทนี้ทำให้ผู้ประกอบการโลจิสติกส์ของไทยต้องเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีสาขาบริการด้านโลจิสติกส์ เช่น การเข้ามาลงทุนของผู้ให้บริการรายใหญ่ในประเทศอาเซียนและประเทศนอกอาเซียนเพื่อตั้งบริษัทเสมือนเป็นนิติบุคคลสัญชาติอาเซียนในประเทศสมาชิกอาเซียนที่เปิดให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนได้อย่างเสรี อาทิ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งบริษัทขนาดใหญ่เหล่านี้มีความพร้อมทั้งด้านเงินทุน เทคโนโลยี การให้บริการครบวงจร มีความชำนาญเฉพาะด้าน จึงอาจส่งผลกระทบต่อผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของไทยที่ส่วนใหญ่เป็น SMEs ที่มีความพร้อมไม่เท่าบริษัทขนาดใหญ่เหล่านั้น

บริบทที่สอดคล้องของในประเด็นที่การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management) ถูกจัดเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญหรือเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า เนื่องจากการจัดการโลจิสติกส์เกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผน ดำเนินงาน และควบคุมการเคลื่อนย้ายของสินค้าบริการ ข้อมูลและการเงิน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการผลิตไปสู่จุดสุดท้ายของการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการ และมีต้นทุนที่แข่งขันได้ โดยจะเห็นว่าการจัดการโลจิสติกส์ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น หากประเทศไทยมีระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางราง ทางอากาศ และทางน้ำ ที่ทำให้การขนส่งสินค้า/บริการภายในประเทศและระหว่างประเทศเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว มีระบบสารสนเทศการเชื่อมโยงข้อมูลการให้บริการระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่ช่วยเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกิจ ฯลฯ อีกทั้งถ้าสถานประกอบการอุตสาหกรรมของไทยมีการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ จะทำให้สามารถลดต้นทุนโลจิสติกส์ เพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตการผลิต ทำให้สินค้า/บริการมีต้นทุนโดยรวมที่ถูกลง เสริมสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยในการเข้าสู่ AEC ได้

Roadmap บริการโลจิสติกส์ในอาเซียน

เพื่อให้การเปิดเสรีบริการโลจิสติกส์ดำเนินการได้ตามเป้าหมายในปี พ.ศ. 2558 ผู้แทนอาเซียนได้วางแผนงานบริการโลจิสติกส์ (Roadmap of Logistics Services Integration) เพื่อกำหนดหลักการ ทิศทางและขอบเขตของแผนบริการโลจิสติกส์อาเซียนใน 5 ด้าน ได้แก่

1. แผนงานการเปิดตลาดบริการโลจิสติกส์ (Logistics Services Liberalization) อาเซียนได้เปิดตลาดบริการโลจิสติกส์ ในสาขาต่อไปนี้

- 1) บริการยกขนสินค้าที่ขนส่งทางทะเล (Maritime Cargo Handling Services)
- 2) บริการโกดังและคลังสินค้า (Storage and Warehousing Services)
- 3) บริการตัวแทนบริหารจัดการขนส่งสินค้า (Freight Transport Agency Services)
- 4) บริการเสริมอื่น ๆ (Other Auxiliary Services) เช่น การตรวจสอบใบขน นายหน้า ค่ำระวาง การตรวจสอบค่ำระวาง การชั่งน้ำหนักและสุ่มตรวจ การรับและยอมรับค่ำระวาง การจัดเตรียมเอกสารการขนส่ง
- 5) บริการจัดส่งพัสดุ (Courier Services) โดยบริการจัดส่งด่วน (Express Delivery Services: EDS) จะถูกรวมไว้ในรายการบริการที่จะต้องมีการเปิดเสรีต่อไป
- 6) บริการด้านบรรจุภัณฑ์ (Packaging Services)
- 7) บริการบริหารจัดการพิธีศุลกากร (Customs Clearance Services)

- 8) บริการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศ ไม่รวมขนส่งภายในประเทศ
(International Maritime Freight Transportation Excluding Cabotage)
 - 9) การปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยการเปิดเสรีบริการขนส่งทางอากาศของอาเซียน
(Air Freight Services)
 - 10) บริการขนส่งทางรางระหว่างประเทศ (International Rail Freight Transport Services)
 - 11) บริการขนส่งสินค้าทางถนนระหว่างประเทศ (International Road Freight Transport)
2. แผนงานอำนวยความสะดวกด้านการค้าและโลจิสติกส์ (Trade and Logistics Facilitation)
 - 1) การอำนวยความสะดวกด้านการค้าและพิธีการศุลกากร (Trade and Customs Facilitation)
 - การออกกฎระเบียบเพื่อปฏิบัติตามความตกลง WTO ว่าด้วยการประเมินราคาศุลกากร และกฎระเบียบภายใต้องค์การศุลกากร (World Custom Organization: WCO)
 - การส่งเสริมการใช้เอกสารและธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์
 - การส่งเสริมการเปิดด่านศุลกากรที่มีการให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง
 - การพัฒนาระบบตรวจสอบพิธีการสินค้าระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านศุลกากรโดยใช้คลื่นความถี่วิทยุ (RFID) และระบบบ่งชี้ตำแหน่งผ่านดาวเทียม (Global Positioning System: GPS)
 - การใช้ระบบการจัดการความเสี่ยงในการตรวจสอบสินค้า (Risk Management)
 - 2) การอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์ (Logistics Facilitation)
 - เพิ่มความโปร่งใสเกี่ยวกับกฎระเบียบภายในด้านโลจิสติกส์
 - การส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากความตกลงการขนส่งสินค้าผ่านแดนในอาเซียน
 - การปรับปรุงโครงข่ายสาธารณูปโภคสำหรับการขนส่งทางบกเพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน
 - การส่งเสริมการเดินเรือภายในภูมิภาคอาเซียน
 - การส่งเสริมให้มีการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

- การส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาโครงข่ายพื้นฐานและการให้บริการโลจิสติกส์

- การจัดทำกลไกเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรผู้ให้บริการโลจิสติกส์

3. แผนงานส่งเสริมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในอาเซียน (Logistics Service Provider)

- การนำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ในการให้บริการโลจิสติกส์มาใช้
- สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพขนาดกลางและขนาดย่อมในสาขาบริการโลจิสติกส์
- การพัฒนาและยกระดับฐานข้อมูลผู้ให้บริการโลจิสติกส์เพื่อก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในอาเซียน

4. แผนงานเพิ่มศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านโลจิสติกส์ (Human Resource Development) อาทิ

- การฝึกอบรมพัฒนาและยกระดับทักษะทรัพยากรมนุษย์ด้านโลจิสติกส์ในอาเซียน
- ส่งเสริมการจัดทำระบบมาตรฐานแรงงาน/ผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการด้านโลจิสติกส์
- ส่งเสริมการจัดทำระบบการออกใบรับรองทักษะให้แก่ผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์
- ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านโลจิสติกส์ในอาเซียน

5. แผนงานส่งเสริมการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Enhance Multi-model Transport)

- การพัฒนาโครงข่ายเส้นทางการค้าหลักของอาเซียน (ASEAN Transport Logistics Corridor Network)
- การเชื่อมโยงการขนส่งหลายรูปแบบของอาเซียน

จากข้อมูลของธนาคารโลกที่ได้ทำการสำรวจและจัดลำดับประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Logistics Performance Index: LPI) ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จำนวน 155 ประเทศ พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยถูกจัดให้อยู่ในลำดับที่ 35 โดยได้คะแนน 3.29 จากคะแนนเต็ม 5 ลดอันดับจากปี พ.ศ. 2551 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 31 ขณะที่ประเทศเยอรมนีก้าวขึ้นมาครองอันดับที่ 1 ของโลก ด้วยคะแนน 4.11 และประเทศสิงคโปร์ตกลงมาอยู่ในอันดับที่ 2 มีคะแนน 4.09 ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (ยกเว้น ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม เนื่องจาก World Bank ไม่ได้รวบรวมข้อมูลไว้) พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 3 ของกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นรองจากประเทศสิงคโปร์ (อันดับที่ 2 ของโลก) และ มาเลเซีย (อันดับที่ 29 ของโลก) โดยปัจจัยที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ชี้วัด ได้แก่ พิธีการศุลกากร (Customs) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) การส่งสินค้าระหว่างประเทศ (International

Shipments) ขีดความสามารถให้บริการโลจิสติกส์ (Logistics Competence) ระบบการติดตามและตรวจสอบสินค้า (Tracking and Tracing) และการส่งมอบที่ตรงเวลา (Timeliness) ซึ่งจากการพิจารณาเปรียบเทียบเกณฑ์ชี้วัดในด้านต่าง ๆ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียพบว่า เกณฑ์ชี้วัดที่ประเทศไทยมีการพัฒนาต่ำกว่าทั้งสองประเทศมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและเทคโนโลยีสารสนเทศ ขีดความสามารถให้บริการโลจิสติกส์และพิธีการศุลกากร ตามลำดับ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพในด้านเหล่านี้ให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งสำคัญในอาเซียนได้

เปรียบเทียบดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (LPI) ของประเทศในกลุ่มอาเซียน

รายการ	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ไทย	ฟิลิปปินส์	เวียดนาม	อินโดนีเซีย	ลาว	กัมพูชา	พม่า
Overall LPI	4.09	3.44	3.29	3.14	2.96	2.76	2.46	2.37	2.33
Rank	2	29	35	44	53	75	118	129	133
1) Customs	4.02	3.11	3.02	2.67	2.68	2.43	2.17	2.28	1.94
2) Infrastructure	4.22	3.50	3.16	2.57	2.56	2.54	1.95	2.12	1.92
3) International Shipments	3.86	3.50	3.27	3.40	3.04	2.82	2.70	2.19	2.37
4) Logistics Competence	4.12	3.34	3.16	2.95	2.89	2.47	2.14	2.29	2.01
5) Tracking & Tracing	4.15	3.32	3.41	3.29	3.10	2.77	2.45	2.50	2.36
6) Timeliness	4.23	3.86	3.73	3.83	3.44	3.46	3.23	2.84	3.29

ที่มา: สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2553) ในปี พ.ศ. 2552 ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีมูลค่ารวมประมาณ 1.5 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับ 16.8% ของ GDP ลดลงอย่างมากจาก 18.6% ของ GDP ในปี พ.ศ. 2551 โดยประกอบด้วย ต้นทุนค่าขนส่งสินค้า 746.5 พันล้านบาท (8.3% ของ GDP) ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง 633.3 พันล้านบาท (7.0% ของ GDP) และ ต้นทุนการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ 138.0 พันล้านบาท (1.5% ของ GDP) มูลค่าต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 หดตัวลงกว่า 10% เมื่อเทียบกับมูลค่าต้นทุนโลจิสติกส์ปี พ.ศ. 2551 ทั้งนี้ มีสาเหตุสำคัญมาจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ (1) การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย ทำให้อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจในภาพรวมหดตัวลง ซึ่งกระทบต่อไปยังปริมาณผลผลิตในสาขาต่าง ๆ ปริมาณขนส่งสินค้าและมูลค่าสินค้าคงคลังที่ลดลง รวมทั้งมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี (Minimum Loan Rate; MLR) ตามสถานการณ์สภาพคล่องของเงินทุนในตลาดอีกด้วย และ (2) การปรับตัวทางธุรกิจของผู้ประกอบการไทยเพื่อรับมือกับ

การชะลอตัวของอุปสงค์ในภาพรวม โดยมีความพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการเคลื่อนย้าย จัดเก็บ และบริหารจัดการสินค้าคงคลัง รวมทั้ง ได้ดำเนินมาตรการประหยัดต้นทุนการดำเนินงานภายในสถานประกอบการซึ่งรวมไปถึงต้นทุนโลจิสติกส์อย่างเต็มที่ เพื่อลดความเสี่ยงและเพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจจากการได้รับปริมาณคำสั่งซื้อที่ลดลงอย่างมาก

เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2550 โครงสร้างต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 ยังคงมีสัดส่วนใกล้เคียงกับปีก่อนหน้า โดยต้นทุนการขนส่งสินค้าเป็นองค์ประกอบที่ใหญ่ที่สุดคิดเป็นสัดส่วน 49.4% ของต้นทุนโลจิสติกส์รวม รองลงมา คือ ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังคิดเป็น 41.7% และส่วนที่เหลือ 8.9% เป็นต้นทุนจากการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างการขนส่งปัจจุบันที่ยังไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้ประกอบการปรับพฤติกรรมมาใช้รูปแบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพด้านพลังงานได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่สัดส่วนต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังเริ่มมีแนวโน้มลดลงตามลำดับอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่มีสัดส่วน 43.6% ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 41.7% ในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งถือว่าผู้ประกอบการในภาพรวมมีความตระหนักถึงความสำคัญและสามารถปรับรูปแบบธุรกิจในลักษณะที่ลดปริมาณสินค้าคงคลัง รวมทั้งบริหารจัดการต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังให้ลดลงมาโดยตลอด สำหรับต้นทุนการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์มีสัดส่วนเกือบเท่าเดิมที่ประมาณ 9% ของต้นทุนโลจิสติกส์รวม

การขนส่งสินค้าภายในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2552 ปริมาณการขนส่งสินค้าภายในประเทศทุกประเภทลดลง โดยมีปริมาณรวมอยู่ที่ 505.8 ล้านตัน ลดลงจาก 515.0 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2551 หรือหดตัวลง 1.8% ซึ่งการขนส่งด้วยระบบราง (13.0%) มีการหดตัวลงมากที่สุด รองลงมา คือการขนส่งทางน้ำภายในประเทศ (12.8%) สำหรับปริมาณการขนส่งทางถนนและทางชายฝั่งทะเล หดตัวลงเล็กน้อย

ภายใต้โครงสร้างการคมนาคมขนส่งปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงใช้รูปแบบการขนส่งทางถนนในสัดส่วนสูงสุดถึง 83% ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด จากการสอบถามผู้ประกอบการเอกชนหลายราย พบว่า ในปี พ.ศ. 2552 เกิดปรากฏการณ์ที่ผู้ประกอบการบางส่วนที่เคยใช้บริการขนส่งสินค้าทางรถไฟได้หันมาใช้รถบรรทุกมากขึ้น เนื่องจากผู้ให้บริการรถบรรทุกมีการแข่งขันด้านราคากันอย่างรุนแรงตลอดช่วงที่ปริมาณสินค้าชะลอตัวลง โดยดูจากดัชนีค่าบริการขนส่งสินค้าทางถนนในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 119.4 ลดลงมากจากระดับ 132.5 ในปี พ.ศ. 2551 (ที่มา กระทรวงพาณิชย์) จึงทำให้ค่าระวางสินค้าทางรถไฟในปี พ.ศ. 2552 มีราคาสูง ในขณะเดียวกันกับที่บริการขนส่งทางรถไฟยังคงมีข้อจำกัดซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบจากหน่วยงานรัฐที่

รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตารางเวลาและความถี่ในการให้บริการ การขาดแคลนหัวรถจักรและ
แคร่บรรทุก รวมทั้งระบบรถไฟทางคู่ในเส้นทางขนส่งสำคัญซึ่งยังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง

การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2552 ปริมาณการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศเกือบทุกประเภทยกเว้นการขนส่ง
ทางถนนหดตัวลงอย่างชัดเจน โดยมีปริมาณการขนส่งสินค้ารวมอยู่ที่ 204 ล้านตัน ลดลงจาก 210
ล้านตันในปี 2551 หรือหดตัวลงประมาณ 3% โดยการขนส่งสินค้าทางรถไฟ มีปริมาณหดตัวสูงสุด
(49%) รองลงมาได้แก่การขนส่งทางอากาศ (15%) และทางเรือระหว่างประเทศ (6%) ตามลำดับ
โครงสร้างการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศของไทยมีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับ โดยเป็นการขยายตัว
ของการขนส่งทางถนนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 กล่าวคือ มีอัตราการขยายตัว 44% และ
32% ต่อปี ตามลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีปริมาณการขนส่งสินค้าข้าม
ชายแดนทางรถบรรทุก รวมกว่า 21 ล้านตัน โดยคิดเป็นสัดส่วนการขนส่งทางถนนที่ขยับเพิ่มขึ้นเป็น
เท่าตัวจาก 5% ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 10% ของปริมาณขนส่งสินค้าระหว่างประเทศรวมในปี พ.ศ.
2552

รูปแบบการขนส่ง	2550		2551		2552	
	ปริมาณ (ล้านตัน)	อัตราการ ขยายตัว	ปริมาณ (ล้านตัน)	อัตราการ ขยายตัว	ปริมาณ (ล้านตัน)	อัตราการ ขยายตัว
ทางถนน	11.2	-	16.1	44.2	21.3	32.0
ทางราง	0.76	-	0.37	-52.0	0.19	-48.6
ทางเรือระหว่างประเทศ	194.6	-	193.3	-0.7	182.4	-5.6
ทางอากาศ	0.22	-	0.24	8.5	0.21	-15.2
รวมปริมาณการขนส่งสินค้าระหว่าง ประเทศ	206.7	-	210.0	1.6	204.1	-2.8

สาเหตุสำคัญที่การขนส่งสินค้าระหว่างประเทศทางถนนของไทยขยายตัวอย่างชัดเจนแม้จะ
อยู่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเนื่องมาจากความก้าวหน้าและสภาพความพร้อมของโครงข่ายเชื่อมโยง
ทางถนนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงและภูมิภาคอาเซียน ซึ่งการขยายตัว
ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวโน้มการขนส่งทางบกของทั้งภูมิภาคเอเชียที่เพิ่มขึ้นกว่า 30% ตั้งแต่ช่วง
ครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2552 นอกจากนี้ ยังเห็นได้ชัดจากการที่ผู้ให้บริการโลจิสติกส์รายใหญ่หลาย
รายทั้งของไทยและต่างชาติ เริ่มให้บริการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศแบบต่อเนื่องหลายรูปแบบ

ด้วยการเชื่อมการขนส่งทางถนนให้ต่อการขนส่งทางเรือและทางอากาศ จนทำให้สามารถส่งสินค้าไปถึงมือผู้รับปลายทาง (Door-to-door Shipment) ได้อย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายได้กว่า 30%

เป็นที่น่าสังเกตว่า ทิศทางการขนส่งสินค้าข้ามแดนและผ่านแดนของไทยกับประเทศในภูมิภาคมีความไม่สมดุลกันระหว่างปริมาณสินค้าขาเข้าและขาออก จากเดิมในปี พ.ศ. 2550 ที่เคยมีการขนส่งสินค้าขาออกมากเป็นสองเท่าของสินค้าขาเข้า กลับเริ่มเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2552 ปริมาณขนส่งสินค้าขาเข้ามายังประเทศไทยกลับแซงหน้าสินค้าขาออก โดยมีปริมาณสินค้าขาเข้า 12.1 ล้านตันมากกว่าสินค้าขาออก 9.1 ล้านตัน หรือมีสัดส่วนของปริมาณสินค้าขาเข้าสู่สินค้าขาออกอยู่ที่ 1.3 ต่อ 1 ตัวเลขดังกล่าวสามารถสะท้อนข้อเท็จจริงในประเด็นที่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคของไทยเริ่มได้ประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้านำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคมากขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในมุมกลับกันอาจทำให้เห็นถึงศักยภาพของประกอบการไทยในอีกแง่มุม

ในปี พ.ศ. 2552 ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังอยู่ที่ระดับ 633.3 พันล้านบาท หรือหดตัวลง 10.6% ทั้งนี้ ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ต้นทุนการถือครองสินค้าและต้นทุนบริหารสินค้าคงคลัง โดยสัดส่วนใหญ่ที่สุด ได้แก่ ต้นทุนการถือครองสินค้า มีมูลค่า 627.3 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งลดลงจาก 702.0 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2551 สำหรับต้นทุนบริหารสินค้าคงคลังในปี พ.ศ. 2552 มีมูลค่า 6.0 พันล้านบาทลดลงจาก 6.5 พันล้านบาทในปี พ.ศ. 2551

ในปี พ.ศ. 2552 ต้นทุนการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์มีมูลค่าเท่ากับ 138.0 พันล้านบาท ลดลงจาก 153.5 พันล้านบาทในปี 2551 หรือหดตัว 10.1% ในทิศทางเดียวกับการหดตัวของต้นทุนค่าขนส่งและต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง โดยในปัจจุบันประเทศไทยยังอ้างอิงสมมติฐานการคำนวณต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ เท่ากับ 10% ของผลรวมต้นทุนค่าขนส่งและต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง

สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP ของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยลดลงจาก 19.0% ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 18.8% ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 18.6% ในปี พ.ศ. 2551 และเหลือ 16.8% ในปี พ.ศ. 2552 นอกจากนี้ จากการประมาณการภาวะเศรษฐกิจของไทย ในปี พ.ศ. 2553 ที่คาดว่าเศรษฐกิจจะขยายตัว 7.9% ต่อปี พบว่า เมื่อพิจารณาแนวโน้มการขยายตัวขององค์ประกอบหลักของต้นทุนโลจิสติกส์ในระยะที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2553 คาดว่าจะมี

ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP อยู่ที่ระดับประมาณ 17.9% ต่อ GDP เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2552 เป็นผลจากกิจกรรมการค้าและการขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ประกอบกับปัจจัยที่เน้นองค์ประกอบสำคัญของต้นทุนโลจิสติกส์คือ ราคาน้ำมันในปี พ.ศ. 2553 ที่ปรับตัวสูงขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการผลักดันการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยในช่วงต่อไปว่ายังต้องให้ความสำคัญกับประเด็นการพัฒนา ดังต่อไปนี้

- การเร่งพัฒนาขีดความสามารถของกำลังคนด้านโลจิสติกส์ไปสู่ความเป็นมืออาชีพ ที่สามารถพร้อมรับมือกับภาวะการแข่งขันระดับภูมิภาคภายหลังจากที่เศรษฐกิจโลกและภูมิภาคฟื้นตัวแล้ว นอกจากนี้ รูปแบบการแข่งขันที่ระดับห่วงโซ่อุปทานของประเทศไทยยังคงเป็นกระแสหลักของการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจทั่วโลกซึ่งรวมถึงประเทศไทย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเริ่มเตรียมกำลังคนรองรับอย่างจริงจัง
- มาตรการสนับสนุนให้เอกชนมีความตื่นตัวและมีความสามารถ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ด้วยตนเอง เนื่องจากเห็นได้อย่างชัดเจนว่าแนวทางการพัฒนากำลังคนหรือการยกระดับประสิทธิภาพของธุรกิจด้วยโครงการที่ภาครัฐดำเนินการเพียงลำพังคงไม่สามารถสร้างธุรกิจไทยให้มีศักยภาพในการแข่งขันได้ทันกับสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นได้ ดังนั้นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นมาตรการสำคัญ คือ การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมของไทยเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ประเมินความสามารถของตนเองว่ามีประสิทธิภาพแต่ละด้านเป็นอย่างไรเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการรายอื่นในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน และเพื่อนำมากำหนดแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพของตนเอง
- การเร่งพัฒนางานด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า และสนับสนุนให้มีการใช้รูปแบบการขนส่งที่ประหยัดพลังงานทั้งระบบรางและระบบน้ำ รวมถึงการใช้เทคนิคและเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับบริหารกิจกรรมโลจิสติกส์แต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพยังคงเป็นมาตรการที่ต้องผลักดันอย่างต่อเนื่องเพราะเป็นการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างและสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- นอกจากนี้ แนวโน้มการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่องในธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ อันเนื่องมาจากการที่บริษัทข้ามชาติรายใหญ่ ๆ จากทั่วโลกใช้ประเทศไทยเป็นฐานธุรกิจเพื่อบุกตลาดในภูมิภาค กลายเป็นปัจจัยคุกคามความอยู่รอดของผู้ประกอบการไทยอย่างเห็นได้ชัด แต่ใน

ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นโอกาสที่จะขยายพื้นที่ตลาดให้กว้างขวางและเพิ่มโอกาสในการอยู่รอดทางธุรกิจมากขึ้นหากมีการดำเนินกลยุทธ์อย่างเหมาะสม ดังนั้น แนวนโยบายในช่วงต่อไปที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน คือ การสนับสนุนและเร่งเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการไทยทั้งภาคการผลิต การค้า และบริการให้มีความพร้อมที่จะออกไปสู่ตลาดในระดับภูมิภาค

ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2553) ได้ศึกษาศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจโลจิสติกส์และขนส่งทางบกไทยของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าการเปิดเสรีของแต่ละประเทศสำหรับบริการโลจิสติกส์ ตามข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน โดยสาขาที่ทุกประเทศมีการเปิดเสรี ได้แก่ การขนส่งสินค้าทางทะเล และบริการจัดเก็บและดูแลคลังสินค้า สำหรับประเทศไทยสาขาที่เปิดเสรี ได้แก่ การขนส่งทางทะเล ทางถนน และบริการเสริมด้านการขนส่งทุกประเภท ส่วนสาขาที่ไทยยังไม่มีเปิดเสรี ได้แก่ การขนส่งสินค้าทางราง และบริการลากจูงห้วงจักร (Pushing and Towing Services) สำหรับสิงคโปร์และมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่มีศักยภาพด้านบริการโลจิสติกส์มากที่สุดในภูมิภาค เมื่อพิจารณาตามข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 พบว่า สิงคโปร์เปิดเสรีในสาขาการขนส่งสินค้าทางเรือและทางถนน รวมถึงเปิดเสรีบริการเสริมด้านการขนส่งทุกประเภท ซึ่งได้แก่ การจัดเก็บสินค้า คลังสินค้าและบริการตัวแทนขนส่งสินค้า เป็นต้น ในขณะที่มาเลเซียเปิดเสรีในการขนส่งสินค้าทางเรือ และบริการเสริมด้านการขนส่ง ซึ่งสามารถสรุปเปรียบเทียบการเปิดเสรีของแต่ละประเทศตามตารางข้อผูกพันชุดที่ 7 ได้ดังต่อไปนี้

สาขาบริการโลจิสติกส์	ไทย	บรูไน	กัมพูชา	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	พม่า	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	เวียดนาม
1. บริการขนส่งทางทะเล (Maritime Transport Services)										
1.1 การขนส่งสินค้าทางเรือ (Freight Transportation)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. บริการขนส่งทางราง (Rail Transport Services)										
2.1 การขนส่งสินค้าทางราง (Freight Transportation)		✓		✓				✓		✓
2.2 บริการลากจูง (Pushing and Towing Services)		✓		✓						
3. บริการขนส่งทางถนน (Road Transport Services)										
3.1 การขนส่งทางถนน (Freight Transportation)	✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓

สาขาบริการโลจิสติกส์	ไทย	บรูไน	กัมพูชา	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	พม่า	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	เวียดนาม
4. บริการสนับสนุนการขนส่งทุกหมวด (Services Auxiliary to All Modes of Transport)										
4.1 บริการขนสินค้า(Cargo-handling Services)	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓
4.2 บริการจัดเก็บและจัดการคลังสินค้า (Storage and Warehouse Services)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.3 บริการตัวแทนขนส่งสินค้า (Freight Transport Agency Services)	✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓
5. บริการอื่นๆ									✓	✓

ที่มา: ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

จากการเปรียบเทียบศักยภาพของธุรกิจขนส่งทางบกและบริการด้านโลจิสติกส์ของไทยกับประเทศในอาเซียน โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดของแบบจำลองไดมอนด์ (Diamond Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองสำหรับการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ พิจารณาและประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจที่สำคัญ 4 ด้าน อันได้แก่ (1) ด้านปัจจัยการผลิต (Input Factor Conditions) ที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัท (2) การแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ (Firm Strategy, Structure and Rivalry Context) (3) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) ที่เป็นการตอบสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศในด้านต่าง ๆ และ (4) อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries) โดยศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศที่เป็นคู่แข่งสำคัญด้านโลจิสติกส์และขนส่งทางบกในปัจจุบัน และคาดว่าอาจจะเป็นคู่แข่งได้ในอนาคต ประกอบด้วย ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม เท่านั้น

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีระบบโลจิสติกส์และการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ที่ดีที่สุดในอาเซียน โดยรัฐบาลของสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโลจิสติกส์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งในด้านปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในระบบการบริหารจัดการ รวมทั้งมีการปรับปรุงรูปแบบของพิธีการทางศุลกากรให้มีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใสอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ภาครัฐยังได้มุ่งเน้นให้มีการวิจัยด้านโลจิสติกส์อย่างเต็มที่ มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ส่วนมาเลเซียนั้น เป็นอีกประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศโดยพัฒนาระบบโลจิสติกส์ไปสู่ระบบ Externality Logistics Network ซึ่งเป็นระบบที่มีการพัฒนาต้นทุนโลจิสติกส์ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบเครือข่ายซัพพลายเชน เพื่อสร้างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโลจิสติกส์ของมาเลเซียนับว่ามีความก้าวหน้ามาก ในขณะเดียวกันมาเลเซียยังให้ความสำคัญกับการปกป้องผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ในประเทศ เช่น ในด้านธุรกิจคลังสินค้า หรือธุรกิจขนส่ง เป็นต้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น เมื่อมีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจขนส่งทางบกและบริการด้านโลจิสติกส์ของไทยและมาเลเซียด้วยเช่นกัน ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบศักยภาพของธุรกิจขนส่งทางบกและบริการด้านโลจิสติกส์ของไทยกับมาเลเซีย ซึ่งถือได้ว่าเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยประเทศหนึ่ง

สำหรับเวียดนามเป็นประเทศหนึ่งที่เน้นส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างชาติ โดยปัจจัยที่เอื้ออำนวยคือ เวียดนามมีสถานการณ์ทางการเมืองที่มั่นคง และมีนโยบายเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ จึงส่งผลให้ในภาคอุตสาหกรรมและภาคการก่อสร้างของเวียดนามมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่หากพิจารณาในธุรกิจการขนส่งสินค้าทางบกและธุรกิจด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย เวียดนามในปัจจุบัน ยังถือว่ามีพัฒนาน้อยกว่าประเทศไทยมาก ทั้งในด้านของโครงสร้างพื้นฐานทางถนน รวมถึงระบบการขนส่งสินค้าทางบกและระบบโลจิสติกส์ที่ยังมีไม่เพียงพอ โดยลักษณะของธุรกิจขนส่งสินค้าทางบกและโลจิสติกส์ของเวียดนามนั้น มีทั้งที่ดำเนินการโดยบริษัทของเวียดนามเอง และบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนที่มีการนำเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในธุรกิจด้วย

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของธุรกิจโลจิสติกส์และการขนส่งทางบกของไทย เปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย และเวียดนาม สามารถสรุปศักยภาพความได้เปรียบเสียเปรียบในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

รายการ	ไทย-สิงคโปร์ (ธุรกิจโลจิสติกส์)	ไทย-มาเลเซีย (ธุรกิจขนส่งทางบก)	ไทย-เวียดนาม (ธุรกิจขนส่งทางบก)
1) ด้านปัจจัยการผลิต			
แรงงาน	- ความสามารถด้านภาษาน้อยกว่า + มีทักษะและความชำนาญด้านขนส่งสินค้ามากกว่า	- ความสามารถด้านภาษาน้อยกว่า - ใช้เทคโนโลยีได้ไม่เท่าที่ควร	- ค่าจ้างแรงงานสูงกว่าแรงงานมีน้อยกว่า + แรงงานมีความรู้มากกว่าใช้เทคโนโลยีได้ดีกว่า
บุคลากร / ผู้บริหาร	- มีศักยภาพและวิสัยทัศน์ด้านการบริหารจัดการน้อยกว่า - ความสามารถภาษายังสู้ไม่ได้ - ความสามารถและความสัมพันธ์หรือเครือข่ายการติดต่อทางธุรกิจ (Connection) กับผู้ว่าจ้าง (Supplier) น้อยกว่า	- ความสามารถด้านภาษาหลากหลายน้อยกว่า	- ความรู้ทางภาษาดีน้อยกว่า (เวียดนามมี CEO เป็นต่างชาติ) - ความสัมพันธ์หรือเครือข่ายการติดต่อทางธุรกิจ (Connection) น้อยกว่า
แหล่งเงินทุนการเข้าถึงแหล่งทุน	- ระบบการเงิน/บัญชี ไม่ชัดเจน ยากต่อการเข้าถึงแหล่งทุน	- ระบบการเงิน/บัญชีไม่ชัดเจน ยากต่อการเข้าถึงแหล่งทุน	ไม่สามารถสรุปได้
โครงสร้างพื้นฐาน	+/- ใกล้เคียงกัน - Internet ยังไม่ทั่วถึง	+/- ใกล้เคียงกัน	+ มีประสิทธิภาพมากกว่า
เทคโนโลยี	+/- ใกล้เคียงกัน - ศักยภาพของผู้ใช้เทคโนโลยีดีกว่า	+/- ใกล้เคียงกัน	+/- ใกล้เคียงกัน
การบริหารจัดการ	- รูปแบบการบริหารจัดการมีความหลากหลายไม่เป็นระบบ	+/- ใกล้เคียงกันแต่มาเลเซียมีความเป็นระบบมากกว่า	ไม่สามารถสรุปได้
2) การแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ			
การแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ	+/- เป็นพันธมิตรที่ดีของสิงคโปร์ - อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของสิงคโปร์มาเป็นเวลานาน	ไม่สามารถสรุปได้	+/- ใกล้เคียงกัน
ลักษณะและบรรยากาศของการแข่งขันทางธุรกิจ	- ผู้ประกอบการมีจำนวนมากและเป็นรายเล็ก - ส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการที่มีเจ้าของเป็นคนไทยมีน้อย การแข่งขันสูง	ไม่สามารถสรุปได้	ไม่สามารถสรุปได้
ประสิทธิภาพการให้บริการ	- การนำเทคโนโลยีเข้ามาในระบบขนส่งทางบกยังมีไม่มาก	+ มาเลเซียมีความเป็นระบบมากกว่า	ไม่สามารถสรุปได้
3) ด้านอุปสงค์			
ทัศนคติและรสนิยมของผู้บริโภคและผู้รับบริการ	- ผู้ว่าจ้าง (Supplier) ต่างชาติมีความเชื่อมั่นในธุรกิจของสิงคโปร์มากกว่าไทย + ได้รับความไว้วางใจจากสิงคโปร์ในการเรียกใช้บริการขนส่งทางบก	ไม่สามารถสรุปได้	- ความสัมพันธ์กับประเทศจีนและลาวดีกว่าเวียดนาม ทำให้การขนส่งข้ามแดนไม่ค่อยสะดวก

รายการ	ไทย-สิงคโปร์ (ธุรกิจโลจิสติกส์)	ไทย-มาเลเซีย (ธุรกิจขนส่งทางบก)	ไทย-เวียดนาม (ธุรกิจขนส่งทางบก)
4) อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงและสนับสนุนกัน			
การรวมกลุ่มของ ผู้ประกอบการ	- ไม่เข้มแข็ง มีความขัดแย้งกันเอง สูง	- ไม่เข้มแข็ง มีความขัดแย้ง กันเองสูง	- ไม่เข้มแข็ง มีความขัดแย้ง กันเองสูง
5) นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบของภาครัฐ			
นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบของภาครัฐ	- การดำเนินนโยบายของภาครัฐ ขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาล ที่เข้ามาบริหารประเทศ	- ไม่มีการบังคับใช้กฎระเบียบ อย่างเคร่งครัด - การเมืองไม่มั่นคง ขาดความ มีเสถียรภาพทำให้นโยบาย ดำเนินไปไม่ราบรื่น	- ไม่มีการดำเนินงานอย่าง จริงจัง เปลี่ยนแปลงบ่อยตาม รัฐบาลผู้ประกอบการไม่ เชื่อถือ

ที่มา: ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 2553

ทั้งนี้ จากการเปรียบเทียบศักยภาพระหว่างธุรกิจโลจิสติกส์ของไทยกับสิงคโปร์ และธุรกิจขนส่งสินค้าทางบกของไทยกับมาเลเซีย และเวียดนาม จึงได้ข้อสรุปว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบและเสียเปรียบในธุรกิจโลจิสติกส์และการขนส่งทางบก คือ ประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศสิงคโปร์ในธุรกิจโลจิสติกส์ ในขณะเดียวกันก็ยังมีควมเสียเปรียบประเทศมาเลเซียในธุรกิจการขนส่งทางบกด้วยเช่นเดียว ส่วนประเทศเวียดนาม ไทยยังมีความได้เปรียบในธุรกิจการขนส่งทางบก ดังนั้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจขนส่งสินค้าทางบกและโลจิสติกส์ของไทยภายหลังจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มีความเห็นว่ามีควมจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องประโยชน์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่ผู้ประกอบการโลจิสติกส์และขนส่งทางบกทราบอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการจัดอบรมหรือสัมมนาให้แก่ผู้ประกอบการโดยเป็นการจัดร่วมกันเพื่อให้งานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ทั้งสองฝ่าย ส่วนภาคเอกชนควรรวมตัวกันเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของธุรกิจโลจิสติกส์และขนส่งทางบกของไทยให้มากกว่าในปัจจุบัน รวมทั้งรัฐควรสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันให้เข้มแข็ง โดยจูงใจการให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ภาษี สิทธิพิเศษด้านการลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาจีน หรือภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มความสามารถในการเจรจาและดำเนินธุรกิจได้ดีขึ้น ในขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายหรือการติดต่อ (Connection) ด้านการขนส่งในต่างประเทศ เช่น ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทยไปลงทุนตั้งโรงงานผลิตในต่างประเทศ จากนั้นการขนส่งของไทยก็จะสามารถตามไปให้บริการ โดยรับขนส่งสินค้าหรือวัตถุดิบให้กับโรงงานของไทย เป็นต้น

ขณะที่สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ แสดงผลการวิเคราะห์ SWOT analysis ความพร้อมของโลจิสติกส์ไทย เปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย ดังนี้

	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย
จุดแข็ง	● มีความชำนาญด้านบริการขนส่งทางถนน เนื่องจากเป็นระบบการขนส่งสำคัญภายในประเทศและมีเครือข่ายทั่วประเทศ ● คู่แข่งกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศ ● คู่แข่งกับประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว) เนื่องจากมีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน และผู้ประกอบการไทยได้เข้าไปลงทุนบ้างแล้ว	● มีความสามารถในการแข่งขันด้านการขนส่งทางทะเลและอากาศ มีการให้บริการครบวงจร นอกจากนั้นมีอุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นของตัวเองด้วยมาตรฐานระดับโลก ● มีความเชี่ยวชาญด้านการขนส่งน้ำมันและก๊าซ ● ผู้ประกอบการมีทักษะในการบริหารจัดการและมีประสบการณ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ และใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาและยกระดับการให้บริการ ● ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ประเทศมีนโยบายเปิดรับการเข้ามาดำเนินกิจการของต่างชาติด้วยนโยบายเปิดเสรีและโครงสร้างภาษีที่เป็นมิตรกับภาคธุรกิจ ● มีเครือข่ายและพันธมิตรทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ	● มีความสามารถในการแข่งขันด้านการขนส่งทางทะเลและมีประสบการณ์มายาวนาน ● รัฐให้การสนับสนุน อาทิ การพัฒนาท่าเรือและการขนส่งทางทะเล ● มีความเชี่ยวชาญด้านการขนส่งน้ำมันก๊าซ ● ผู้ประกอบการมีทักษะในการบริหารจัดการและมีประสบการณ์ด้านการค้าระหว่างประเทศ และใช้เทคโนโลยีมาพัฒนาและยกระดับการให้บริการ ● มีเครือข่ายธุรกิจระหว่างประเทศในธุรกิจขนส่งทางทะเลและอากาศ ● มีการดำเนินการเชิงรุก คือออกไปลงทุนในต่างประเทศ อาทิ ธุรกิจสายการบิน
		● มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับสากลด้านการทำธุรกิจระหว่างประเทศ การขนส่งทางทะเลและทางอากาศ ● บุคลากรมีการศึกษาและทักษะ	● มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับสากลด้านการทำธุรกิจระหว่างประเทศ การขนส่งทางทะเล และทางอากาศ ● บุคลากรมีการศึกษาและทักษะด้านภาษา และ

	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย
			เทคโนโลยี โลจิสติกส์ห่วงโซ่อุปทาน และการบริหารจัดการ
จุดอ่อน	● ผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศส่วนใหญ่มีขนาดเล็กดำเนินธุรกิจแบบไม่ครบวงจรและมีเครือข่ายไม่เพียงพอ และยังขาดการพัฒนาคุณภาพการให้บริการโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ● ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐเนื่องจากไม่มีหน่วยงานกลางดูแลรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ● ขาดศักยภาพในการแข่งขันและการให้บริการที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับการขนส่งรูปแบบอื่น ๆ ● ผู้ประกอบการขาดความตระหนักถึงประโยชน์ด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ ● ขาดผู้ประกอบการที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในระดับสากล ● บุคลากรในอุตสาหกรรมขาดทักษะและความรู้ด้านภาษา เทคโนโลยี สารสนเทศ และห่วงโซ่อุปทาน และไม่คุ้นเคยกับการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ	● ไม่คุ้นเคยกับการทำธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนา และการทำธุรกิจในระดับท้องถิ่นที่ยังขาดการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ● พึ่งพิงตลาดต่างประเทศเป็นหลักเนื่องจากตลาดในประเทศมีขนาดเล็ก ● ใช้เงินลงทุนในการขยายธุรกิจสูงในธุรกิจเดินเรือและสายการบินซึ่งมีความยืดหยุ่นน้อย ● ต้นทุนด้านบุคลากรสูง	● ไม่คุ้นเคยกับการทำธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาและการทำธุรกิจในระดับท้องถิ่นที่ยังขาดการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ● ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสูงอาจนำไปสู่ความเสี่ยงและความอ่อนแอในการประกอบธุรกิจ ● กิจการขนาดใหญ่ใช้เงินลงทุนสูงอาจมีความยืดหยุ่นต่อการให้บริการน้อยในประเทศที่เฟื่องเติบโตและความต้องการยังไม่มากพอให้เกิดการคุ้มทุน ● ต้นทุนบุคลากรสูง

	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย
โอกาส	• ธุรกิจการขนส่งชายแดนและผ่านแดนมีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคอินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งมีเครือข่ายการขนส่งทางถนนที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศจีน • พื้นที่ติดชายฝั่งทะเลทั้ง 2 ด้านโดยเฉพาะด้านอันดามัน ที่มีโอกาสในการพัฒนาเป็นท่าเรือน้ำลึก • ความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจการค้า ระหว่างประเทศและภูมิภาคเอเชียรวมทั้งปัจจัยหนุนจาก FTA • โอกาสในการรับจ้างช่วงจากผู้ประกอบการชาวต่างชาติ หรือผู้ให้บริการโลจิสติกส์บุคคลที่สาม เพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายการลงทุนของฐานการผลิตในอินโดจีน	• การเชื่อมโยงการให้บริการจัดการห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก • ศักยภาพในการเติบโตด้านการให้บริการโลจิสติกส์ Outsource ในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ • ใช้ประโยชน์จากพันธมิตรต่างชาติที่เข้ามาตั้งสำนักงานในสิงคโปร์ เพื่อขยายเครือข่ายการให้บริการในต่างประเทศ • โอกาสในการสร้างชื่อเสียงในการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ที่มีความปลอดภัยและน่าเชื่อถือ • ความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจการค้า ระหว่างประเทศและภูมิภาคเอเชีย	• โอกาสขยายการให้บริการสู่ฐานการผลิตใหม่ ๆ ที่มีการขยายการลงทุน อาทิ ลาว และเวียดนาม • ความต้องการที่สูงขึ้นจากการขยายตัวของตลาดน้ำมันและก๊าซในประเทศจีนและอินเดีย • ความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศและภูมิภาคเอเชีย
อุปสรรค	• ต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันจากต่างประเทศ ทั้งในอาเซียนและนอกอาเซียน • การแข่งขันที่สูงขึ้น จากภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนและความต้องการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค	• การแข่งขันสูงขึ้นจากการย้ายฐานการผลิตและศูนย์กระจายสินค้าสู่ศูนย์กลางแห่งอื่น อาทิ จีน • การแข่งขันที่สูงขึ้น เนื่องจากหลายประเทศที่มีศักยภาพในการขนส่งทางอากาศและทางทะเล • การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	• หลายประเทศประกาศตัวเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ในภูมิภาค • การแข่งขันจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่าและการย้ายฐานการผลิตไปประเทศอื่นๆ อาทิ ออสเตรเลีย อิเล็กทรอนิกส์ย้ายไปจีน เป็นต้น

	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย
	● ความผันผวนของราคาพลังงาน ● กฎระเบียบและมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษีเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศ รวมทั้งปัญหาด้านความปลอดภัย สุขภาพสิ่งแวดล้อมและชุมชน ส่งผลให้การขนส่งมีขั้นตอนและต้นทุนมากขึ้น	ใหม่ๆ ในหลายประเทศ อาจเป็นทางเลือกใหม่และลดความต้องการขนส่งทางทะเล ● ความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและการค้าระหว่างประเทศทำให้เกิดความเสี่ยงโดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพิงรายได้จากการค้าระหว่างประเทศสูง ● การกีดกันทางการค้ารูปแบบต่าง ๆ ส่งผลต่อต้นทุนการดำเนินการ	● ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับการขนส่งทางถนน ● ราคาพลังงาน ● ความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและการค้าระหว่างประเทศ ทำให้เกิดความเสี่ยง โดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพิงรายได้จากการค้าระหว่างประเทศสูง ● การกีดกันทางการค้ารูปแบบต่าง ๆ ส่งผลต่อต้นทุนการดำเนินการ

ศักยภาพในการเป็น ASEAN Logistics Hub ของประเทศไทย

ด้านทำเลที่ตั้ง/เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค

สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้วิเคราะห์ว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ทำเลที่ตั้งและมีศักยภาพในการเป็นประตูการค้าของภูมิภาคอินโดจีนหรือเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาคที่มีอาณาเขตติดต่อกับพรมแดนประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศดังนี้ (1) ทิศเหนือ ติดกับประเทศพม่าและลาว (2) ทิศตะวันออก ติดกับประเทศลาวและกัมพูชา (3) ทิศตะวันตก ติดกับประเทศเมียนมาร์ และ (4) ทิศใต้ ติดกับประเทศมาเลเซีย โดยมีการเชื่อมโยงการขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งทางถนนและทางน้ำ

นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ติดทะเลทั้งทางด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามัน ทำให้สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้โดยรอบ รวมทั้ง สามารถเชื่อมต่อประเทศจีนตอนใต้ทางด้านเหนือ และเวียดนามทางด้านตะวันออกได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงมีศักยภาพด้านทำเลที่ตั้งในการเป็นประตู (Gateway) สู่ออาเซียน

ศูนย์กลางความร่วมมือเศรษฐกิจภูมิภาคอาเซียน

จากกรอบความร่วมมือเหลี่ยมเศรษฐกิจ 5 กรอบ ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่อยู่ในทุกกรอบเหลี่ยมเศรษฐกิจ โดยมีลักษณะเป็นหน้าด่านของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้ (1) ภาคเหนือ มีความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ (Upper Mekong Economic Cooperation Strategy: UMEC) ในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนระหว่างภาคเหนือของไทยกับภาคใต้ของจีน พม่า และลาว (2) ภาคตะวันออก มีความร่วมมือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยกับจีนตอนใต้ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และมีความร่วมมือห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ประกอบด้วย ประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม (3) ภาคตะวันตก มีความร่วมมือเจ็ดเหลี่ยมเศรษฐกิจในอนุทวีปเอเชียใต้ (Bangladesh-India-Myanmar-Sri Lanka-Thailand Economic Cooperation: BIMSTEC) และ (4) ภาคใต้ มีความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT)

การมีเส้นทางเชื่อมโยงคมนาคมกับภูมิภาค

เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ (Economic Corridor) ที่ผ่านประเทศไทย มีดังนี้

- เส้นทางเศรษฐกิจแนวเหนือ-ใต้ (R3E) เป็นเส้นทางระหว่างประเทศไทย-ลาว-จีนตอนใต้ (คุนหมิง-ห้วยทราย-เชียงใหม่)
- เส้นทางเศรษฐกิจแนวเหนือ-ใต้ (R3W) เป็นเส้นทางระหว่างประเทศไทย-พม่า-จีนตอนใต้ (เชียงใหม่-ท่าขี้เหล็ก-แม่สาย)
- เส้นทางเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (R9) เชื่อมโยงทะเลจีนใต้กับทะเลอันดามัน ผ่านพม่า ไทย ลาว และเวียดนาม (เกาะลันเตา-เมียวดี-แม่สอด-มุกดาหาร-สะพานมิตรภาพ-เว้-ดานัง)
- เส้นทางเศรษฐกิจแนวใต้ (R1) เชื่อมโยงเส้นทางระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา-เวียดนาม (อรัญประเทศ-ปอยเปต-พนมเปญ-โฮจิมินห์ซิตี้)
- เส้นทางเศรษฐกิจแนวใต้ (R10) ระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา (ตราด-เกาะกง-นามคาน)

อุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ถึงแม้ว่าโดยภาพรวมประเทศไทยจะมีโครงสร้างพื้นฐานที่ค่อนข้างพร้อม แต่การพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งบางรูปแบบยังเป็นไปอย่างจำกัด เช่น ระบบขนส่งทาง

รางซึ่งมีสัดส่วนน้อยมากเพื่อเทียบกับการขนส่งทางถนน ส่วนการขนส่งทางทะเลยังขาดท่าเรือน้ำลึก โดยท่าเรือแหลมฉบังมีศักยภาพรองรับความต้องการได้อย่างจำกัด และต้องเผชิญกับความแออัดของการขนส่งแบบอื่น ๆ ที่เชื่อมกับท่าเรือ เช่น ทางถนน ทำให้ต้องใช้ระยะเวลามากขึ้นในการขนส่ง ส่วนการพัฒนาท่าเรือด้านฝั่งทะเลอันดามันต้องใช้เวลา เนื่องจากมีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ชุมชนและสุขภาพ ซึ่งการพัฒนาที่จำกัดนี้ทำให้การขนส่งรูปแบบต่าง ๆ ขาดความเชื่อมโยงกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย พบว่า มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง โดยเฉพาะท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่หลายแห่ง ส่วนประเทศเวียดนามและพม่า มีแผนที่จะพัฒนาท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ในอนาคต ทำให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในส่วนนี้ และจำเป็นต้องเร่งพัฒนาการเชื่อมโยงการขนส่งกับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อส่งเสริมศักยภาพของระบบโลจิสติกส์ไทย เช่น เส้นทางขนส่งทางถนน รวมทั้งกฎระเบียบที่อำนวยความสะดวกมากขึ้น ตัวอย่างปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่พบ เช่น

- การขนส่งสินค้าทางรถไฟไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการปรับปรุงบริการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์ได้อย่างเต็มที่
- ช่องทางผ่านเข้าออกท่าเรือแหลมฉบังมีความแออัด ไม่สอดคล้องกับปริมาณสินค้าที่มาใช้บริการและการขยายตัวในอนาคต
- ถนนทางผ่านเข้า-ออกศูนย์กระจายสินค้าที่ลาดกระบังมีสภาพชำรุด การจราจรติดขัด ทำให้การขนส่งสินค้าล่าช้าหรือเกิดความเสียหายจากการขนส่ง

2. ด้านบุคลากรและองค์ความรู้ทางโลจิสติกส์ ปัญหาหลักในด้านบุคลากรโลจิสติกส์ เช่น

- ผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ และการนำเทคโนโลยีมาใช้กับโลจิสติกส์ให้เกิดประโยชน์
- ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการจัดการโลจิสติกส์ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการทั้งในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ
- ขาดทักษะความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษซึ่งจำเป็นต่อการสื่อสารและการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ
- ขาดข้อมูลด้านโลจิสติกส์ ทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค รวมถึงข้อมูลของทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน วิเคราะห์และปฏิบัติการด้านโลจิสติกส์ให้มีความเหมาะสม
- การขาดความรู้ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อรับมือกับการแข่งขันกับธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่

3. ด้านกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับ ประเทศไทยยังมีปัญหาด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อความสะดวกทางการค้า ยกตัวอย่างเช่น

- กฎหมายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีการศุลกากรหรือระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก ยังไม่รองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
- กฎหมายเกี่ยวกับน้ำหนักบรรทุกและความสูงของรถบรรทุก เช่น การจำกัดน้ำหนักรวมสำหรับรถบรรทุกสิบล้อ ไว้ไม่เกิน 21 ตัน และความสูงไม่เกิน 4 เมตร ซึ่งผู้ประกอบการต้องการให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความสูงของรถบรรทุก โดยเห็นว่าจะช่วยลดต้นทุนในการขนส่งสินค้า
- ขาดมาตรฐานที่เป็นสากล เช่น มาตรฐานบรรจุภัณฑ์ ขนาดที่หลากหลายและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้ยากต่อการจัดการ ทั้งในเรื่องของการบรรจุในรถขนส่งให้ประหยัดพื้นที่และการส่งสินค้าระหว่างประเทศ

4. การพัฒนาของผู้ให้บริการทางโลจิสติกส์ ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กที่ให้บริการโลจิสติกส์ในกลุ่มการขนส่งเท่านั้น จึงมีทักษะความรู้ในการให้บริการด้านโลจิสติกส์อย่างจำกัด ในขณะที่ผู้ประกอบการต่างชาติมีชื่อเสียงและประสบการณ์ในการให้บริการ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านโลจิสติกส์ที่ทันสมัย มีเครือข่ายหรือขอบเขตการให้บริการกว้างขวางทั่วโลก และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้หลากหลายรูปแบบ ด้วยเหตุนี้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยต้องเร่งพัฒนาศักยภาพเพื่อรับมือกับการแข่งขันและการเข้ามาแย่งตลาดของผู้ให้บริการโลจิสติกส์สัญชาติอาเซียนที่มีศักยภาพ ตัวอย่างปัญหาที่พบของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทย เช่น

- ขาดความรู้ ความชำนาญ รวมถึงทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงาน
- ขาดกฎหมายที่เอื้อต่อการประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการดำเนินกิจการ
- ขาดการส่งเสริมทางด้านสิทธิพิเศษเพื่อช่วยเหลือและจูงใจในการส่งเสริมให้เกิดผู้ให้บริการเพิ่มมากขึ้น
- ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนจากธนาคาร เนื่องจากขาดหลักทรัพย์ที่ใช้ในการค้ำประกัน และธนาคารขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการด้านโลจิสติกส์ที่ดีพอ
- ขาดการนำไปปฏิบัติที่ดีและการกำหนดดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานในการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์

- ขาดเครือข่ายในการเชื่อมต่อกับต่างประเทศ เนื่องจากไม่มีพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ ส่งผลให้มีเครือข่ายการจัดการด้านโลจิสติกส์ที่แคบกว่าผู้ประกอบการจากต่างประเทศ
- ลูกค้านขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่เห็นประโยชน์ในการใช้บริการด้านโลจิสติกส์จากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว
- ภาครัฐขาดการกำหนดมาตรฐานการพัฒนาส่งเสริมระดับการให้บริการด้านโลจิสติกส์

แผนงานการพัฒนาโลจิสติกส์อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC

กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ โดยหนึ่งในแผนงานหลักด้านโลจิสติกส์อุตสาหกรรมที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำลังเร่งดำเนินการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการเปิดเสรี AEC คือ การลดต้นทุนโลจิสติกส์ในส่วนของ การถือครองสินค้าคงคลัง (Inventory Carrying Cost) ให้แก่อุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีต้นทุนการถือครองสินค้าคงคลังสูง จากกลุ่มอุตสาหกรรม 6 กลุ่ม ที่มีมูลค่าการถือครองสินค้าสูงประกอบด้วย (1) อาหาร (2) ปิโตรเลียมและพลาสติก (3) เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (4) ชิ้นส่วนยานยนต์ (5) สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และ (6) ยางพาราและผลิตภัณฑ์จากยางพารา โดยกำหนดเป้าหมายดำเนินการลดต้นทุน 10% ต่อปี หรือ 18,000 ล้านบาทต่อปี ด้วยวิธีการพัฒนาความสามารถด้านการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของสถานประกอบการอย่างน้อยปีละ 1,800 ราย บนเงื่อนไขของการลดต้นทุนโลจิสติกส์ 10 ล้านบาทต่อราย ทำให้เป้าหมายการในดำเนินงาน 5 ปี (2555 -2559) รวมเป็นการลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ทั้งสิ้น 90,000 ล้านบาท หรือกึ่งหนึ่งของมูลค่าการถือครองสินค้าคงคลังในปัจจุบัน ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมตั้งเป้าหมายว่าการลดต้นทุนโลจิสติกส์ดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคอุตสาหกรรมของไทย รับมือกับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นในตลาดเสรี AEC และตลาดโลก นอกจากแผนงานการลดต้นทุนโลจิสติกส์ดังกล่าวข้างต้น ยังมีแผนงานด้านโลจิสติกส์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมรับมือการเปิดเสรี AEC ที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้ดำเนินการ โดยสรุปดังนี้

1. การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรตลอดโซ่อุปทาน (Supply Chain Optimization) การพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลด้วยมาตรฐาน Rosettanet ของอุตสาหกรรมยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า/อิเล็กทรอนิกส์

2. การปรับปรุงประสิทธิภาพโลจิสติกส์ภายในองค์กร (Internal Process Improvement) เป็นเรื่องของหลักการบริหารปฏิบัติและโลจิสติกส์คลีนิก ให้คำแนะนำและให้ความรู้ความเข้าใจในองค์กร

3. การพัฒนาขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์ (Logistics Capacity Building)

- การสร้างที่ปรึกษาด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน เพื่อใช้เป็นเครือข่ายในการให้บริการ วินิจฉัยและให้คำปรึกษาแก่สถานประกอบการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์

- การสร้างนักจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนมืออาชีพ เพื่อรองรับ AEC 2558

4. การสร้างปัจจัยเอื้อเพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจของภาคอุตสาหกรรม (Industrial Trade Facilitation)

- ศูนย์บริการข้อมูลด้านโลจิสติกส์ (Logistics Service Information Center: LSIC) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

- ปรับปรุงเพิ่มประเภทกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุน หมวด 7 กิจการบริการและสาธารณูปโภค ได้แก่ (1) อาคารของโรงงานอุตสาหกรรมและ/หรือคลังสินค้าหากตั้งในเขตอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ (Logistics Park) (2) คลังสินค้าทัณฑ์บนสำหรับประกอบการค้าเสรี (Free Trade Zone และ Free Zone) และ (3) เขตอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ (Logistics Park)

- การพัฒนามาตรฐานและความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์ ผ่านการจัดทำข้อตกลง การยอมรับร่วม (MRAs) ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่จัดทำ MRAs แล้วเสร็จ ได้แก่ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

- จัดทำระบบเอกใบอนุญาตและใบรับรองเพื่อการส่งออกและนำเข้าสินค้าและ เชื่อมโยงกับ National Single Window ของกรมศุลกากรจำนวน 7 หน่วยงาน ประกอบด้วย

- การเชื่อมโยงข้อมูลใบรับรองและหรือใบอนุญาตเพื่อการนำเข้าหรือการส่งออกของ ออกจากเขตประกอบการเสรี (ดำเนินการเชื่อมโยงตั้งแต่เดือนมีนาคม 2552)

- การเชื่อมโยงข้อมูลใบแจ้งข้อเท็จจริงตามแบบ วอ./อก.6 สำหรับนำเข้าส่งออก วัตถุอันตราย (ดำเนินการเชื่อมโยงตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2552)

- การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ภายในองค์กร เพื่อลดการถือครอง สินค้าคงคลังของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย

- การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการโลจิสติกส์ (ERP) สำหรับ SMEs

- การเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตส่งออกน้ำตาลทรายไปนอกราชอาณาจักร (อยู่ ระหว่างการทดสอบการเชื่อมโยง)

- การเชื่อมโยงข้อมูลการเอกใบอนุญาตส่งออกนอกราชอาณาจักรและ ใบอนุญาตนำเข้าในราชอาณาจักร (อยู่ระหว่างการทดสอบการเชื่อมโยง)

- การเชื่อมโยงข้อมูลการส่งปล่อยสินค้าที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน (อยู่ระหว่างการทดสอบการเชื่อมโยง)
 - การเชื่อมโยงข้อมูลใบรับรองการยกเว้นภาษีนำเข้าอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (อยู่ระหว่างการขอสับสนุนงบประมาณเพื่อจัดทำระบบการเชื่อมโยง)
 - การเชื่อมโยงข้อมูลใบรับรองการอนุญาตตรวจปล่อยสินค้านำเข้า (อยู่ระหว่างการศึกษาแนวทางการเชื่อมโยง)
- (สำนักโลจิสติกส์ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม, 2554)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังได้ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2554 เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้ประกอบการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิต (Business Logistics Improvement) เพื่อให้ธุรกิจในสาขาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์มีการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน

1.1 ส่งเสริมให้สถานประกอบการทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการมีการประยุกต์ใช้เทคนิคการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่ทันสมัย ทั้งโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพของการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารโลจิสติกส์ให้กับเจ้าของกิจการ การสนับสนุนให้มีการประยุกต์ใช้วิธีการบริหารที่ดีที่สุดของธุรกิจ (Best Practice) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือซอฟต์แวร์ด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์และการขนส่งในสถานประกอบการ รวมทั้งการใช้บริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (Outsourcing)

1.2 สนับสนุนการพัฒนาระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงถึงกันตลอดห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Supply Chain Optimization) และสามารถตรวจสอบการเคลื่อนย้ายของสินค้าได้ ทั้งนี้โดยการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) การพัฒนามาตรฐานร่วมเกี่ยวกับเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ การสนับสนุนให้สมาคมหรือผู้ผลิต หรือสมาคมธุรกิจเฉพาะด้านเข้ามามีบทบาทในการจัดระบบการบริหารโลจิสติกส์ของสาขา การพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) การติดตามการขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสินค้า (Tracking Ability) และการพัฒนาระบบขนส่งที่มีการควบคุมอุณหภูมิสำหรับสินค้าเกษตรเน่าเสียง่าย (Perishable) หรือสินค้าแช่แข็ง (Frozen) เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์ (Transport and Logistics Network Optimization) เพื่อให้มีระบบเครือข่ายและการบริหารโลจิสติกส์แบบบูรณาการทั้งในการรวบรวมขนส่ง ถ้ายลำ และกระจายสินค้าทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค สามารถรองรับและสนับสนุนบทบาทของไทยในการเป็นศูนย์กลางธุรกิจและการค้า (Trading Hub) ของอินโดจีน

2.1 พัฒนาเครือข่ายโลจิสติกส์ในประเทศให้เชื่อมโยงอย่างบูรณาการ (Logistics Network Integration) ทั้งเครือข่ายภายในและการเชื่อมโยงต่อไปสู่ต่างประเทศ โดยการพัฒนาระบบการขนส่งเชื่อมโยงหลายรูปแบบ (Multimodal) ระบบการขนส่งสนับสนุน (Feeder) ทางด่วนพิเศษ (Motorway) รวมทั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าตามจุดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ภายในประเทศ ได้แก่ บริเวณที่เป็นประตูการค้า หรือศูนย์กลางกิจกรรมการผลิตและการค้าของภูมิภาค และเมืองศูนย์กลางการบินสุวรรณภูมิ

2.2 สนับสนุนการใช้รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการขนส่งเพื่อการประหยัดพลังงาน (Transport Management for Energy Saving) เพื่อนำไปสู่การลดต้นทุนการขนส่งทั้งในระดับธุรกิจและระดับประเทศ โดยให้รัฐเป็นผู้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเดินรถไฟ และปรับบทบาทการรถไฟแห่งประเทศไทยทำหน้าที่บริหารโครงข่ายทางรถไฟและขนส่งผู้โดยสาร และให้เอกชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดหาหัวรถจักร แคร่บรรทุกสินค้า และดำเนินการให้บริการขนส่งสินค้า ตลอดจนสนับสนุนระบบขนส่งทางน้ำและทางท่อ การประยุกต์ใช้วิธีการจัดการขนส่งที่ทันสมัย รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีการขนส่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพภายในการบริหารจัดการและลดต้นทุน

2.3 พัฒนาเส้นทางการค้า (New Trade Lanes) สู่ตะวันออกกลาง แอฟริกา และยุโรป ผ่านทางฝั่งทะเลอันดามัน เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมใหม่และการขยายตัวของปริมาณการค้าระหว่างประเทศในระดับโลกและระดับภูมิภาค โดยการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกที่มีศักยภาพฝั่งตะวันตก และการพัฒนาเส้นทางขนส่งเชื่อมโยงท่าเรือกับเส้นทางขนส่งหลักของประเทศและภูมิภาค (Economic Corridor) ทั้งนี้ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีศักยภาพของประเทศในลักษณะรวมกลุ่มพื้นที่ (Cluster) ในนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมไปพร้อมกัน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจโลจิสติกส์ (Logistics Service Internationalization) เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล และสร้างมูลค่าเพิ่มให้ภาคธุรกิจบริการโลจิสติกส์ในประเทศ

3.1 ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในธุรกิจผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ทั้งในลักษณะกลุ่มหรือเขตอุตสาหกรรมและรายธุรกิจ รวมทั้งการสนับสนุนการร่วมลงทุนและความร่วมมือเชิงพันธมิตร (Strategic Alliance) ระหว่างผู้ให้บริการของไทย และระหว่างผู้ให้บริการของไทยกับผู้ให้บริการขนาดเล็กหรือขนาดกลางของต่างประเทศ โดยส่งเสริมสิทธิประโยชน์กับการลงทุนเพื่อการพัฒนา

เขตอุตสาหกรรมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (Logistics Park) และสนับสนุนบทบาทขององค์กรภาควิชาการ สมาคมและองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Partnership) ระหว่างผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยและระหว่างผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยกับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ (Business Matching) เพื่อเพิ่มศักยภาพการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ร่วมกัน (Cost Sharing)

3.2 ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์เฉพาะด้านตามความต้องการของธุรกิจในประเทศ ซึ่งได้แก่ บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จเพื่อรองรับ SMEs และ OTOP บริการด้านโลจิสติกส์ในสินค้าเกษตรทั้งในด้านการตรวจสอบสินค้า การรับรอง HACCP , GMP และ GAP บริการโลจิสติกส์แบบเบ็ดเสร็จสำหรับการรวบรวม เคลื่อนย้าย จัดเก็บ และนำส่งสินค้าเกษตรในลักษณะ Door-to-door บริการขนส่งหลายรูปแบบ การบริการรับส่งสินค้าหรือตัวแทนออก และบริการด้านการประกันภัยขนส่งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อนำระบบประกันภัยเข้ามารองรับความเสี่ยงให้แก่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับระบบโลจิสติกส์

4. ยุทธศาสตร์การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation Enhancement) เพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการทำธุรกรรมเพื่อการส่งออกและนำเข้า

4.1 พัฒนาระบบการนำส่งและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในกระบวนการโลจิสติกส์ให้เป็นอิเล็กทรอนิกส์ (e-Logistics) และพัฒนาระบบ Single Window Entry เป็นศูนย์กลางของระบบสำหรับให้บริการเพื่อการส่งออก นำเข้าและโลจิสติกส์

4.2 ปรับปรุงระบบภาษีและพิธีการศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าออก นำเข้า และการขนส่งสินค้าถ่ายลำให้เอื้ออำนวยต่อกระบวนการส่งออก นำเข้า

4.3 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้า (Distribution and Logistics Centers) ในตลาดเป้าหมายหลัก เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศของธุรกิจไทย

4.4 ส่งเสริมการทำธุรกิจผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) เพื่อลดต้นทุนการจัดทำเอกสารและการนำส่งข้อมูลและมีการเชื่อมโยงข้อมูลทั้งระหว่างหน่วยงานผู้ให้บริการภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รัฐ-ธุรกิจ และธุรกิจ-ธุรกิจ (G2G , G2B และ B2B) ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยเร่งรัดการออกพระราชกฤษฎีกาที่จะทำให้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มีผลบังคับใช้จริงในทางปฏิบัติ การปรับแก้กฎหมายและระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

4.5 เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการให้บริการด้านการตรวจสอบแมลงศัตรูพืช สารพิษตกค้างและสารปนเปื้อนของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทั้งเพื่อการนำเข้าและส่งออก เพื่อ

ให้ผลการตรวจได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้า เพิ่มความเร็วในการส่งสินค้าจากผู้ผลิตถึงลูกค้า

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Capacity Building) เพื่อให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านโลจิสติกส์ทั้งในภาคการผลิต และในอุตสาหกรรม ให้บริการโลจิสติกส์เพียงพอกับความต้องการ และให้ประเทศไทยมีระบบข้อมูลและกลไกเพื่อการวางแผน และติดตามการดำเนินงานของยุทธศาสตร์โลจิสติกส์

5.1 เร่งรัดขยายการฝึกอบรมให้กับบุคลากรทั้งในภาคการผลิตและในธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ โดยการอบรมและรับรองให้ผู้บริหารในสถานประกอบการเห็นความสำคัญ และเข้าใจแนวทางและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ การรับรองให้บริษัทส่งพนักงานไปอบรมและนำค่าใช้จ่ายด้านการฝึกอบรมมาลดหย่อนภาษี

5.2 ปรับปรุงกระบวนการการผลิตบุคลากร การวิจัยและพัฒนา และวิชาชีพโลจิสติกส์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจและได้มาตรฐานสากล และเอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีระดับทักษะสูงขึ้น สามารถแข่งขันได้ในเวทีธุรกิจและการค้าระหว่างประเทศ โดยสนับสนุนให้มีการร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย สถาบันพัฒนาบุคลากรของภาคเอกชน และสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานสากล

5.3 สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลโลจิสติกส์สำหรับการบริหารจัดการโลจิสติกส์ทั้งในระดับมหภาคและธุรกิจเพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยที่สำคัญและเป็นข้อมูลในระดับประเทศ ได้แก่ ระบบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเคลื่อนย้ายสินค้าของประเทศ (Commodity Flow) ข้อมูลต้นทุนและมูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์

5.4 สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลไกการประสานงานและกำกับนโยบายอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ร่วมเป็นองค์ประกอบและทำหน้าที่ในการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยให้มีความต่อเนื่อง

จากตัวอย่างสถานการณ์ปัจจุบันของภาคบริการในบางสาขาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการปรับโครงสร้างภาคบริการ โดยเฉพาะการพัฒนาผู้ประกอบการ การแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค การสร้างบริการที่มีความแตกต่างหรือการขับเคลื่อนธุรกิจโดยใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์/นวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งเร่งหามาตรการสนับสนุนเพื่อให้สามารถขยายฐานการผลิตและการตลาด รองรับารวมกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดขึ้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะนอกจากภาคบริการจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างงาน สร้างรายได้ สามารถดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศแล้ว ยังเป็นองค์ประกอบที่

ช่วยสนับสนุนภาคการค้า อาทิ การค้าส่ง การค้าปลีก ซึ่งส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ภาคบริการจะเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ และประเด็น AEC ก็เป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องเตรียมความพร้อม แต่จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการในภาคบริการของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2553) กลับพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประมาณ 74.8% ยังไม่มีความเข้าใจในรายละเอียดของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ขณะที่ผู้ประกอบการเพียง 25.2% ที่ตอบว่ามีความเข้าใจในรายละเอียดของ AEC โดยจากผลสำรวจนี้แสดงให้เห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับ AEC ในปัจจุบันยังเป็นปัญหาสำหรับสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการยังขาดความรู้ความเข้าใจศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศฯ สรุปว่าเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

- ภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์และช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่มากนัก ทำให้ส่วนมากผู้ประกอบการต้องติดตามข้อมูลด้วยตนเองจึงจะทราบข้อมูล
- ผู้ประกอบการยังมองว่า AEC เป็นเรื่องไกลตัว จึงไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้ความสนใจติดตามข้อมูลมากนัก
- การสื่อสารหรือการนำเสนอข้อมูลหรือสื่อประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจได้ยาก เน้นการนำเสนอด้านวิชาการมากเกินไป

สำหรับประเด็นความพร้อมของภาคบริการไทยกับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ในธุรกิจบริการประเภทต่าง ๆ ประมาณ 76.7% เชื่อว่ามีความพร้อมในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่ส่วนมากมีความพร้อมทั้งในด้านเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ศักยภาพของบุคลากรทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ มีระดับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีความพร้อมด้านต้นทุนการผลิตต่อหน่วย รวมถึงสินค้าที่มีคุณภาพและระบบการบริหารจัดการที่ดี ขณะที่ผู้ประกอบการที่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก และขนาดกลางของไทยประมาณ 62.9% ยังไม่มีความพร้อมกับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยกเว้นในธุรกิจท่องเที่ยว ร้านอาหาร โรงแรม และธุรกิจด้านการเงิน ที่เชื่อว่าจะมีความพร้อมกับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับหนึ่ง

ถ้าพิจารณาความพร้อมของผู้ประกอบการภาคบริการในประเด็นชี้วัดความพร้อมต่าง ๆ ทั้งในด้านจำนวนเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ศักยภาพของบุคลากร ระดับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการบริหารจัดการ ต้นทุนการบริการต่อหน่วย คุณภาพสินค้าและบริการ ศักยภาพในการบริหารจัดการของธุรกิจ การส่งเสริมของภาครัฐในการใช้ประโยชน์จากการมีประชาคมเศรษฐกิจโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศ มีรายละเอียดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. จำนวนเงินทุน และการเข้าถึงแหล่งเงินทุน พบว่า ปัจจุบันผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดใหญ่ส่วนมากมีความพร้อมด้านเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เนื่องจากธุรกิจมีเงินทุนสำรองที่เพียงพอ มีแหล่งเงินทุนที่เข้าถึงได้ง่าย มีผลดำเนินงานดี ทำให้มีทุนสำรองมากขึ้น ธุรกิจมีความพร้อมด้านเงินทุนในการขยายการลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียน และธุรกิจได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ส่วนผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนมากมีปัญหาด้านจำนวนเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เนื่องจากธุรกิจมีเงินทุนสำรองจำกัด เข้าถึงแหล่งเงินทุนยากซึ่งมีสาเหตุจากสถาบันการเงินมีขั้นตอนและหลักเกณฑ์การพิจารณายุ่งยากและมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

2. ศักยภาพของบุคลากร พบว่า ธุรกิจบริการทั้งธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ของไทย ส่วนใหญ่มีความพร้อมในประเด็นศักยภาพของบุคลากรในระดับบริหารเนื่องจากบุคลากรมีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์การบริหารมานาน และธุรกิจมีแผนงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ศักยภาพของบุคลากรระดับปฏิบัติการ พบว่า ธุรกิจบริการขนาดใหญ่ส่วนมากยังมีความพร้อม เนื่องจากธุรกิจมีการอบรมเพิ่มทักษะความรู้ให้กับพนักงานต่อเนื่อง มีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่นในภูมิภาคอาเซียน บุคลากรมีประสบการณ์ มีความชำนาญในการทำงาน และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ รวมถึงสามารถหาแรงงานได้เพียงพอกับความต้องการ แต่สำหรับธุรกิจบริการขนาดเล็กและขนาดกลาง พบว่า ธุรกิจบริการมากกว่า 50% ยังไม่มีความพร้อมในบุคลากรระดับปฏิบัติการ เนื่องจากขาดแรงงานที่มีความรู้ความสามารถ พนักงานมีการเข้าออกบ่อยจึงขาดความชำนาญ หาแรงงานได้ยาก พนักงานไม่มีความอดทน และขาดทักษะด้านภาษา

3. ระดับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการบริหารจัดการ พบว่า ธุรกิจขนาดใหญ่ส่วนมากมีความพร้อมด้านระดับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการบริหารจัดการ เนื่องจากธุรกิจมีแผนก IT ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการผลิตอยู่ตลอด มีความพร้อมในการนำเทคโนโลยีเข้ามาจัดการในการบริหารและการบริการเพื่อให้รวดเร็วและแม่นยำ มีการนำเข้าเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัยจากต่างประเทศ มีการเปิดเว็บไซต์เพื่อขยายฐานลูกค้า ทำให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ประหยัดเวลาและลดต้นทุนได้มากขึ้น แต่สำหรับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง พบว่า ผู้ประกอบการบางกลุ่มมีความพร้อมด้านเทคโนโลยี แต่บางกลุ่มยังไม่มีความพร้อม ซึ่งกลุ่มที่ยังไม่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีมีสาเหตุมาจากการพัฒนาด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพราะมีเงินทุนน้อย รวมถึงเป็นธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากนัก

4. ต้นทุนการบริการต่อหน่วย พบว่า ธุรกิจบริการขนาดใหญ่ ส่วนมากมีความพร้อมด้านต้นทุนการบริการต่อหน่วย เนื่องจากการบริหารและควบคุมต้นทุนอย่างเป็นระบบต้นทุนที่ลดลงจากการลดภาษีนำเข้าและการได้รับการส่งเสริมจาก BOI ขณะที่ธุรกิจบริการขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนมาก ยังไม่มีความพร้อมด้านต้นทุนการบริการต่อหน่วย เนื่องจากธุรกิจยังคงมีต้นทุนค่าขนส่งที่สูงจากปัญหาค่าน้ำมัน มีลูกค้ามาใช้บริการน้อยจากปัญหาภาวะเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศทำให้มีต้นทุนต่อหน่วยสูง วัตถุดิบที่ใช้มีราคาสูง ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนทำให้ควบคุมต้นทุนได้ยาก

5. คุณภาพสินค้าและบริการ ปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจภาคบริการทั้งในขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ส่วนมากเชื่อว่าการบริการของธุรกิจตนมีความพร้อมด้านคุณภาพในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากพนักงานที่ให้บริการมีการผ่านการอบรมเป็นประจำทุกเดือน ทำให้มีความพร้อมในการให้บริการลูกค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ การบริการมีคุณภาพและตรงกับความต้องการของลูกค้า และมีการพัฒนารูปแบบการบริการและควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

6. ศักยภาพในการบริหารจัดการของธุรกิจบริการทั้งในขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าธุรกิจมีความพร้อมด้านศักยภาพในการบริหารจัดการ ธุรกิจ เนื่องจากพนักงานที่ให้บริการผ่านการอบรมเป็นประจำทุกเดือน มีความพร้อมในการให้บริการลูกค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ได้รับ ISO 9002 รับรองจากประเทศอังกฤษ และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมซึ่งการันตีด้านคุณภาพและการบริการได้ ธุรกิจมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและมีการเติบโตในองค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการเปิดรับข้อติชมจากลูกค้าเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการในธุรกิจ

7. การส่งเสริมของภาครัฐในการใช้ประโยชน์จากการมีประชาคมเศรษฐกิจ นอกจากตัวชี้วัดที่แสดงความพร้อมของธุรกิจ ยังมีตัวชี้วัดที่แสดงความพร้อมของปัจจัยภายนอกธุรกิจ ซึ่งตัวชี้วัดหนึ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดความพร้อม คือ การส่งเสริมของภาครัฐ โดยจากการศึกษาความพร้อมของภาครัฐในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการมีประชาคมเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจบริการขนาดใหญ่ส่วนมากมองว่าภาครัฐมีความพร้อมในการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการมีประชาคมเศรษฐกิจ เนื่องจากภาครัฐมีความพร้อมด้านพิธีการศุลกากร มีความพร้อมด้านวิชาการ และการส่งเสริมของภาครัฐทำให้ธุรกิจสามารถขยายฐานการผลิตและบริการได้ แต่สำหรับธุรกิจบริการขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนใหญ่ มองว่าภาครัฐยังไม่มีความพร้อมในการส่งเสริมการใช้

ประโยชน์จากการมีประชาคมเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ AEC ซึ่งเกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ดีนัก เข้าไม่ถึงผู้ประกอบการ การสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลขาดรายละเอียดที่ชัดเจน ไม่ทันต่อเหตุการณ์ บางครั้งดูเป็นวิชาการมากเกินไปยากแก่การเข้าใจ

8. โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศ พบว่า ทั้งผู้ประกอบการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มองว่าโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของไทยมีความพร้อมในการสนับสนุนธุรกิจ เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานของประเทศมีความสะดวกและเชื่อมต่อกันทั้งในการขนส่งทางบก ทางเรือและทางอากาศ ระบบไฟฟ้าและน้ำประปาต่าง ๆ มีความพร้อม มีศูนย์กลางกระจายสินค้าที่มีมาตรฐานและรัฐมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง

จากรายละเอียดทั้งหมดที่กล่าวในข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัจจุบันผู้ประกอบการในธุรกิจบริการของไทยยังไม่เข้าใจรายละเอียดของ AEC มากนัก โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่นอกจากยังไม่เข้าใจใน AEC แล้ว ยังขาดความพร้อมในการแข่งขันในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในส่วนของการเข้าถึงเงินทุน ศักยภาพบุคลากร ระดับเทคโนโลยี ฯลฯ ส่งผลให้ภาครัฐควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และชี้แจงข้อดีข้อเสีย รวมทั้งแนะนำการเตรียมความพร้อมกับการแข่งขันใน AEC ให้แก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งมีแผนงานและนโยบายส่งเสริมและช่วยเหลือที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยขณะนี้หลายหน่วยงานได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาภาคบริการของประเทศไว้ในหลากหลายประเด็น ดังเช่น สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มธุรกิจบริการเพื่อกำหนดตำแหน่งและสถานะเชิงยุทธศาสตร์ของแต่ละธุรกิจให้มีความชัดเจน โดยใช้กรอบแนวคิด Thailand Competitiveness Matrix (TCM) และการวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการของโลก มาจัดกลุ่มธุรกิจบริการออกตามความสนใจ (Attractiveness) ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) และแนวโน้มความต้องการและอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ สามารถจัดแบ่งได้ 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีศักยภาพสูง (High Potential Industry) เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับธุรกิจบริการอื่น ๆ ทั้งในด้านความสนใจ (Attractiveness) และขีดความสามารถ (Competitiveness) โดยสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพในการแข่งขันในระดับภูมิภาคได้ ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจค้าส่ง-ค้าปลีก

2. กลุ่มธุรกิจเฉพาะด้านที่มีศักยภาพ (Potential Niche Industry) เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพปานกลางควรเพิ่มความชำนาญในบางกลุ่ม (Niche Segment) ที่มีศักยภาพให้โดดเด่นมากขึ้น

ได้แก่ ธุรกิจขนส่งและการสื่อสาร ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจบริการศึกษา และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการสังคมและชุมชน

3. กลุ่มที่มีศักยภาพที่เน้นการให้บริการในประเทศหรือบริการสาธารณะ (Domestic Focus Industry and Public Services) ได้แก่ Financial Intermediation , Utility , Health and Social Work , และ Private Households with employed persons

4. กลุ่มธุรกิจใหม่ ๆ ที่มีแนวโน้มมาแรง (Emerging Industry) เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีแนวโน้มความต้องการและอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตามปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบอินเทอร์เน็ต การค้าไร้พรมแดน และการเข้าสู่ยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ เป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันการเติบโตของธุรกิจกลุ่มนี้ให้เพิ่มสูงขึ้น ได้แก่ ธุรกิจศูนย์บริการทางโทรศัพท์ (Call Center Services) และ BPO (Business Process Outsourcing) การพัฒนาระบบและติดตั้งซอฟต์แวร์ การบริการด้านธุรกิจ ศูนย์บริการการวิจัย ศูนย์บริการซ่อมบำรุง

ขณะเดียวกัน หน่วยงานเดียวกันนี้ได้ประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT) ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาภาคบริการของไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) โดยปัจจัยภายในประเทศพิจารณาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร ด้านกฎระเบียบของรัฐ ส่วนปัจจัยภายนอกประเทศพิจารณาถึงกระแสโลกาภิวัตน์ของโลก การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ และแนวโน้มของตลาดโลกเป็นหลัก ดังนี้

จุดแข็ง

1. ความเหมาะสมด้านทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ (Geo-strategic Location) ประเทศไทยมีที่ตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้มีความได้เปรียบในการเป็นศูนย์กลางของธุรกิจบริการต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ และอยู่ในเขตภูมิอากาศร้อนชื้นทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ความเป็นไทย (Cultural Uniqueness) ลักษณะนิสัยของชาวไทยมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี (Hospitality) ในการต้อนรับคนต่างถิ่น และมีจิตใจรักในการให้บริการ (Service Mind) รวมทั้ง มีประเพณีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งสามารถนำมาสร้างสรรธุรกิจบริการที่สนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

3. แรงงานไทยมีทักษะเฉพาะด้าน ที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจบริการให้มีความสามารถในการแข่งขันได้ อาทิ บริการสุขภาพ ก่อสร้าง อาหาร และการออกแบบ นอกจากนี้

ประเทศไทยยังมีค่าจ้างแรงงานด้านบริการค่อนข้างต่ำทั้งยังมีต้นทุนระบบประกันสังคมไม่สูงนัก³² ที่นายจ้างต้องจ่ายให้กับลูกจ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างของประเทศไทยยังมีความสัมพันธ์อันดี³³ มีเหตุการณ์ประท้วงของแรงงานน้อย

4. ผลผลิตในภาคการเกษตรของไทย มีคุณภาพและความหลากหลายสูงกว่าหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าและพัฒนาธุรกิจในสาขาบริการของประเทศ อาทิ ธุรกิจบริการสุขภาพ ภัตตาคารและอาหาร รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจบริการเพื่อสนับสนุนการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

5. ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางถนน ทางน้ำ และทางอากาศ มีศักยภาพและความพร้อมที่เพียงพอในการให้บริการทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ

6. อัตราค่าบริการของไทยสมเหตุสมผล (Reasonable Price) และต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ในระดับคุณภาพและมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน เช่น บริการธุรกิจสปา บริการสปา รักษา ธุรกิจโรงแรม ก่อสร้าง การออกแบบ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีค่าครองชีพต่ำ เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเดินทาง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว

7. ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาชาวต่างชาติ ทำให้มีชื่อเสียงติดอันดับโลก และได้รับรางวัลนานาชาติหลายประเภทอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี อาทิ ความเป็นเมืองน่าอยู่³⁴ ความสวยงามน่าประทับใจและน่าท่องเที่ยว เป็นต้น

8. สังคมไทยมีลักษณะที่เปิดกว้าง ทำให้ผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนความต้องการสินค้าตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี ทำให้อุปสงค์ภายในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงและสร้างโอกาสทางการตลาด ก่อให้เกิดธุรกิจบริการใหม่ ๆ

จุดอ่อน

1. การส่งเสริมพัฒนาภาคบริการยังไม่มีกรอบทิศทาง นโยบาย และกลไกการพัฒนาโดยรวม เพื่อสร้างให้เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ อีกทั้งที่ผ่านมายังมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับภาคบริการในลักษณะที่เป็นบริการขั้นพื้นฐาน (บริการสาธารณะ และสวัสดิการสังคม) ทำให้ขาดความพร้อมของระบบข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวางแผน และขาดกลไกการประสานงานความร่วมมือ

³² ข้อมูลการจัดอันดับใน World Competitiveness Yearbook (IMD) , ปี 2551 พบว่าไทยมีค่าจ้างแรงงานต่ำอยู่ในลำดับที่ 8 จาก 55 ประเทศที่ได้ทำการสำรวจ

³³ ข้อมูลการจัดอันดับใน World Economic Forum (WEF) , ปี 2550 – 2551 พบว่าลูกจ้างไทยมีความสัมพันธ์อันดีอยู่ในลำดับที่ 14 จาก ทั้งหมด 131 ประเทศที่ได้ทำการสำรวจ

³⁴ จากการจัดอันดับของนิตยสาร TRAVEL&LEISURE ปี 2551 พบว่ากรุงเทพฯ เป็นเมืองน่าอยู่ในลำดับ 1

ระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการขับเคลื่อนธุรกิจบริการที่มีลักษณะที่เฉพาะของตนเอง

2. ปัจจัยแวดล้อมด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาคบริการยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาภาคบริการบางสาขาที่ต้องได้รับการปรับปรุง อาทิ พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในภาคบริการ พ.ศ. 2542 พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ในมาตร 6 และระเบียบของสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่เข้มงวดทำให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ ส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลงานและผลิตภัณฑ์ด้านบริการใหม่ ๆ กฎระเบียบด้านการลงทุน การเคลื่อนย้ายเงินทุนและแรงงาน ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายการลงทุน และรองรับแรงงานที่มีทักษะเข้ามาทำงานทดแทนในสาขาที่ประเทศไทยขาดแคลน

3. ประเทศไทยมีการลงทุนในสาขาการสื่อสารและโทรคมนาคมต่ำ³⁵ และโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม ยังมีปัญหาในเรื่องการกระจายตัวของโครงข่าย โดยโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมจะกระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองสูง และยังด้อยกว่าคู่แข่งในเรื่องอัตราค่าบริการ³⁶ ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง

4. ผู้ประกอบการไทยมุ่งเน้นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการตลาดภายในประเทศขาดทักษะในการทำตลาดต่างประเทศ ทำให้สินค้าของไทยไม่เป็นที่รู้จักในตลาดสากล รวมทั้งในบางสาขาธุรกิจยังขาดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการแข่งขันด้านราคา ขาดการพัฒนาตราสินค้า ประกอบกับอุปสงค์ภายในประเทศของผู้บริโภคยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพมาตรฐานของการให้บริการเท่าที่ควร ทำให้ธุรกิจบริการของไทยขาดมาตรฐานการให้บริการในระดับสากล นอกจากนี้การรวมกลุ่มทางธุรกิจในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ยังอยู่ในวงจำกัด

5. ผลผลิตภาพแรงงานในภาคบริการยังต่ำ เนื่องจากความอ่อนด้อยของประสิทธิภาพระบบการศึกษาไทย ทำให้บุคลากรไทยขาดความพร้อมทั้งทักษะและองค์ความรู้ในการเข้าสู่ตลาดแรงงานส่งผลให้แรงงานไทยมีผลิตภาพแรงงานต่ำ ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญด้าน

³⁵ ข้อมูลการจัดอันดับใน World Competitiveness Yearbook (IMD) ปี 2551 พบว่า ไทยมีค่าบริการค่อนข้างสูงอยู่ในลำดับที่ 31 จาก 46 ประเทศที่ได้ทำการสำรวจ

³⁶ ข้อมูลการจัดอันดับใน World Competitiveness Yearbook (IMD) ปี 2551 พบว่า ไทยมีสัดส่วนการลงทุนในภาคการสื่อสารโทรคมนาคมต่ำอยู่ในลำดับที่ 47 จากทั้งหมด 55 ประเทศ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการเงิน การบริหารจัดการ ทักษะด้านภาษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ³⁷

6. ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีธุรกิจไทยอยู่ในระดับต่ำ การวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ยังมีจำนวนน้อย

7. การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการรายย่อยเป็นไปได้ยาก ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนา ส่งผลให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ระดับต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง

8. ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง³⁸ และปัญหาคอร์รัปชันของไทย³⁹ รวมทั้งการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของระบบราชการ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและเกิดภาวะต้นทุนแก่ธุรกิจ ขาดแรงจูงใจในการมาลงทุนในประเทศไทย เนื่องจากหวั่นเกรงประเด็นการขาดความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ และต้นทุนที่จำเป็น (Unnecessary Burden)

โอกาส

1. นโยบายเปิดการค้าเสรีภาคบริการ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มประเทศในภูมิภาค และการเติบโตของตลาดเอเชีย ทำให้ธุรกิจบริการของไทยมีโอกาสในการขยายฐานการลงทุนและการตลาด

2. การก้าวสู่สังคมองค์ความรู้ ทำให้ต้องการธุรกิจบริการด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ และบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องผนวกรวมกับการประกอบธุรกิจที่สามารถเชื่อมโยงกับโลกได้ เช่น Business Outsourcing หรือการให้บริการในลักษณะที่ควมรวมระหว่าง Service – Management – Engineering

3. ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการขนส่ง ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายข้อมูลและคนข้ามแดนด้วยต้นทุนที่ต่ำลงและมีความรวดเร็วมากขึ้น บริการบางประเทศซึ่งเดิมไม่สามารถค้าขายระหว่างประเทศได้ (Non-tradable Goods) กลายเป็นสินค้าที่ค้าขายข้ามพรมแดนได้ อาทิ ธุรกิจบริการการรับจ้างบริหารระบบธุรกิจ ธุรกิจบริการเพื่อบริหารจัดการความเสี่ยง การให้บริการของธนาคาร การศึกษาและธุรกิจการให้คำปรึกษาทางการแพทย์ การบัญชี

³⁷ ข้อมูลการจัดอันดับใน World Competitiveness Yearbook (IMD) ปี 2551 พบว่า ไทยมีความพร้อมด้านทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างต่ำอยู่ในลำดับที่ 49 จากทั้งหมด 55 ประเทศ

³⁸ ข้อมูลการจัดอันดับใน World Competitiveness Yearbook (IMD) ปี 2551 พบว่า ไทยไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองอย่างมาก โดยอยู่ในลำดับที่ 52 จากทั้งหมด 55 ประเทศ

³⁹ ข้อมูลการจัดอันดับใน World Competitiveness Yearbook (IMD) ปี 2551 พบว่า ไทยมีปัญหาคอร์รัปชัน อยู่ในลำดับที่ 84 จากทั้งหมด 179 ประเทศ

กฎหมายทางอินเทอร์เน็ต ธุรกิจบริการสุขภาพ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพสูง

4. ประเทศไทยเป็นแหล่งรวมของอุตสาหกรรมที่มีความเหมาะสม และมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพใหม่ ๆ ของประเทศ เป็นการสร้างโอกาสให้เกิดบริการทางธุรกิจที่สนับสนุนและเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมดังกล่าวมากขึ้น

5. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในตลาดการเงินโลก ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น เงินทุนสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างอิสระมากขึ้น และสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้นและรวดเร็ว

6. โครงสร้างประชากรทั่วโลกที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้ตลาดบริการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุขยายตัวมากขึ้น ดังนั้น จึงควรหันมาให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงการพัฒนาตลาดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เพื่อบริการขยายตัวของประชากรผู้สูงอายุภายในประเทศและต่างประเทศที่จะเข้ามาใช้บริการในประเทศไทยมากขึ้น เช่น บริการด้านสุขภาพ บริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

7. การขยายตัวของอุตสาหกรรมการบินต้นทุนต่ำ ช่วยส่งเสริมธุรกิจบริการภายในประเทศ ธุรกิจการค้าบริการข้ามพรมแดนได้

8. การขยายตัวของเศรษฐกิจและระดับรายได้ของประชาชน ทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าบริการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มมากขึ้น อาทิ บริการสุขภาพรูปแบบใหม่ ๆ ที่ช่วยชะลอความชรา และเสริมบุคลิกภาพ บริการด้านการศึกษา และธุรกิจบันเทิง เป็นต้น

ภัยคุกคาม

1. วิกฤตราคาน้ำมันส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสร้างสรรค์สินค้าใหม่ ๆ รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม

2. ภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว สินค้าทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบของสินค้าบริการ และการคมนาคมขนส่ง อีกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วได้หันมาให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจะเข้มข้นขึ้น อาทิ การเก็บภาษีจากสายการบินที่บินผ่านประเทศตามปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นทุนของผู้ประกอบการไทยในการปรับตัวตามมาตรการทางการค้าของประเทศคู่ค้าหลัก

3. การเปิดเสรีการค้าบริการทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี จะให้สิทธิประโยชน์กับนักลงทุนต่างชาติและสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ทำให้การ

เคลื่อนย้ายทุนและแรงงานทำได้สะดวกขึ้น เพราะมีการผ่อนปรนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนั้น หากเมื่อใดที่มีแรงกดดันจากต่างประเทศให้ไทยเปิดเสรีการค้าบริการที่มีขอบเขตกว้างขึ้น ไทยย่อมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการเข้ามาลงทุนของธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่ (MNCs) ส่งผลให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยที่ไม่สามารถปรับตัวให้แข่งขันได้ ต้องเลิกกิจการ

4. ประเทศไทยต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านจากต่างประเทศสูง ทำให้เกิดต้นทุนในด้านทรัพย์สินทางปัญญาและค่าจ้างแรงงานทักษะเพิ่มขึ้น รวมทั้งกระแสการแข่งขันในธุรกิจบริการที่มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้มข้น ซึ่งผู้ประกอบการไทยมีความเสียเปรียบในเชิงการแข่งขัน

5. สถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศและการก่อการร้ายข้ามชาติ ทำให้ต่างประเทศขาดความมั่นใจในการลงทุนและการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย

ประเด็นสำคัญ (Critical Issues) ของการพัฒนาภาคบริการ

1. การปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และแนวโน้มการขยายตัวของอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ทำให้ประเทศไทยสามารถใช้ความได้เปรียบของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงความโดดเด่นของความเป็นไทย วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มาสร้างสรรคสินค้าและธุรกิจบริการใหม่ ๆ เพื่อรองรับแนวโน้มความต้องการดังกล่าว อาทิ ธุรกิจการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการสุขภาพ เป็นต้น

2. ประเทศไทยสามารถใช้ความได้เปรียบในความสามารถให้บริการที่มีมาตรฐาน เป็นที่พอใจ ด้วยอัตราค่าบริการที่ต่ำกว่า มีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาชาวต่างชาติ มีสังคมที่เปิดกว้างและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแรงงานไทย เป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดเงินลงทุนจากต่างชาติ โดยอาศัยกระแสการเปิดเสรีทางการค้า และข้อตกลงภายใต้ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นสิ่งกระตุ้นอีกทางหนึ่ง รวมทั้งการอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างความแตกต่างและความชำนาญเฉพาะด้านของธุรกิจบริการที่ไทยมีศักยภาพ อาทิ ธุรกิจการออกแบบ การก่อสร้าง ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจอาหาร และธุรกิจบริการสุขภาพ เป็นต้น

3. การเชื่อมโยงระหว่างการผลิตในภาคบริการกับภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมทั้งในลักษณะของการพัฒนาต่อยอดและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ทางเศรษฐกิจและความต้องการทางการตลาดเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องขึ้นมารองรับอีกเป็นจำนวนมาก อาทิ บริการโลจิสติกส์ บริการทางการเงิน บริการสื่อสาร และโทรคมนาคม บริการประกันภัย บริการค้าส่งค้าปลีก เป็นต้น

4. ที่ผ่านมามาประเทศไทยยังขาดความชัดเจนของกรอบทิศทาง นโยบายและกลไกการพัฒนาภาคบริการโดยรวมที่สามารถใช้จุดแข็งและโอกาสที่มีอยู่ เช่น การเป็นศูนย์กลางทางการบิน (Aviations Hub) เพื่อสร้างให้เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ รวมทั้งการสนับสนุนความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ

5. สภาพแวดล้อมภายในประเทศยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนทั้งในด้านกฎระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น การวิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการรายย่อย ทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากร ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย รวมทั้งการขาดประสิทธิภาพของระบบราชการไทย

6. ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย ยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ให้สามารถพึ่งพาตนเอง ก้าวทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง และมีการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดโลกได้อย่างรวดเร็ว

7. แรงงานไทยในสาขาบริการมีผลิตภาพต่ำ โดยเปรียบเทียบกับภาคการผลิตอื่น ๆ รวมถึงประเทศคู่แข่งที่สำคัญ เนื่องจากขาดทักษะและองค์ความรู้ในสาขาบริการที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นและทักษะด้านภาษาต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษาไทยและการพัฒนาฝีมือแรงงานไทย เพื่อผลิตแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการในธุรกิจสาขาบริการต่าง ๆ ที่ไทยมีศักยภาพ

8. ประเทศไทยจะต้องมีการวางแผนเตรียมการรองรับภาวะวิกฤตต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงกระแสกดดันทางการค้าระหว่างประเทศ ทั้งวิกฤตราคาน้ำมัน ภาวะโลกร้อน สถานการณ์ความไม่สงบภายในประเทศ การก่อการร้ายข้ามชาติ และนโยบายการเปิดการค้าเสรีเพื่อบรรเทาผลกระทบหรือลดภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับธุรกิจบริการของประเทศ

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2552) ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคบริการของประเทศ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของสาขาบริการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและภาคบริการของไทย

1.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริการสาธารณูปโภคพื้นฐาน

- ยกเลิกการผูกขาดของรัฐวิสาหกิจในธุรกิจบริการสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เอกชนสามารถดำเนินการได้ในเชิงพาณิชย์

- ทบทวนสัญญาความร่วมมือระหว่างรัฐวิสาหกิจกับเอกชนที่ทำให้เกิดปัญหาในการกำกับดูแลกิจการที่เป็นระบบ และที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันตลาด
- ผลักดันร่าง พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจการขนส่ง พ.ศ. ... และร่าง พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจการประปา พ.ศ. ...
- ส่งเสริมให้มีการรวบรวมธุรกิจสำหรับบริการที่จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายในการให้บริการที่กว้างขวางหรือต้องมีขนาดใหญ่เพื่อสร้างความได้เปรียบ เช่น ธุรกิจบรรทุกสินค้าธุรกิจการเงิน เป็นต้น

1.2 ส่งเสริมตลาดการจัดซื้อจัดจ้างบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ

ยกเลิกสิทธิพิเศษของรัฐวิสาหกิจในการตลาดบริการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ

1.3 ส่งเสริมการสร้างและใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ

- มีการศึกษารายละเอียดของทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น
- มีการปรับปรุงระบบการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตรและมีการนำเสนอนโยบายและมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ “ต่อยอด” สิทธิบัตร
- ปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตรเพื่อเอื้อให้มีการทำ Reverse Engineering อย่างถูกกฎหมายเพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมในด้านวิจัยและพัฒนามากขึ้น

1.4 ปรับปรุง กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับบริการของภาครัฐ

ปรับปรุงกระบวนการทางศุลกากร และบริการตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยของภาครัฐให้เป็นลักษณะของ One Stop Shop

2. ยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

2.1 การพัฒนาฐานข้อมูลสาขาบริการ

- ปรับชุดรหัสข้อมูล TSIC ให้เทียบเท่า ISIC Revision 4
- กำหนดวิธีการจำแนกสาขาบริการในการเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานกลาง เพื่อให้ข้อมูลที่จัดเก็บโดยหน่วยงานต่างๆ
- เพิ่มงบประมาณในการจัดทำฐานข้อมูลบริการที่สมบูรณ์มากขึ้น ให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นในการศึกษาสถานภาพ โครงสร้างและศักยภาพในการแข่งขันของภาคบริการที่มีรายละเอียดในรายการธุรกิจ เช่น การจ้างงาน รายได้ การเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น การนำเข้า การส่งออก

- ทำวิจัยและพัฒนา การสร้างทรัพย์สินทางปัญญา การลงทุนในประเทศและ จากต่างประเทศ การกระจายงบประมาณ ฯลฯ

- จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจบริการใน ต่างประเทศสำหรับบริการที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูง เช่น การก่อสร้าง ร้านอาหารไทย สปา ฯลฯ

2.2 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและการทำนวัตกรรม

- ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของมาตรการของภาครัฐที่ใช้ในการส่งเสริม การวิจัยและพัฒนา และการทำนวัตกรรม เช่น มาตรการลดหย่อนภาษี และมาตรการอื่น ๆ ที่ใช้ในการ ส่งเสริมอยู่ในปัจจุบัน

- จัดทำแผนพัฒนาสาขาบริการที่ใช้ความรู้เข้มข้นเป็นพิเศษโดยมีการกำหนด เป้าหมายอัตราการขยายตัวของสาขาบริการเหล่านี้ที่ชัดเจน

- ส่งเสริมให้ภาครัฐมีการ Outsource งานด้าน Certification หรือ Accreditation ที่ต้องใช้ทักษะความรู้ระดับสูงให้แก่ภาคเอกชน

- ส่งเสริมความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญจากต่างประเทศในการ พัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ ให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันให้กับธุรกิจบริการ ของประเทศ

2.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบธุรกิจ

- ผลักดันให้มีการลงทุนในโครงข่ายการสื่อสารทันสมัยโดยรัฐวิสาหกิจและ เอกชนโดยการออกหลักเกณฑ์ในการเข้าใช้และในการคำนวณค่าเช่าในการใช้สิทธิแห่งทาง (Right of Way)

- ให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่ 3G อย่างเร่งด่วน

- ผลักดันให้ภาครัฐการ Outsource บริการที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ ให้บริการที่รวดเร็วหรือมีประสิทธิภาพสูง เช่น การทำบริการ Single Window ซึ่งต้องมีระบบสารสนเทศที่ สามารถเชื่อมต่อฐานข้อมูลและการติดต่อสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วย เป็นต้น

2.4 ผลักดันให้มีการผลิตแรงงานที่มีทักษะเพื่อรองรับพัฒนาการของสาขาบริการ

- ส่งเสริมให้มีการร่วมทุนระหว่างสถาบันการศึกษาต่างประเทศและสถาบันการศึกษาไทยเพื่อที่จะปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจในปัจจุบันมากขึ้น
- ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันอบรมทักษะเฉพาะด้าน เช่น ด้านการเงิน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรัฐอาจให้เงินสนับสนุนค่าเล่าเรียนบางส่วนแก่ผู้ที่มีความสนใจในการเข้าเรียนในสถาบันเอกชนเพื่อที่จะพัฒนาทักษะของตนเอง
- สานต่อการสนับสนุนโครงการของรัฐที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ซอฟต์แวร์ในการประกอบธุรกิจ
- กำหนดมาตรการชัดเจนในการให้การสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของแรงงานไทย

2.5 ส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจบริการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กำหนดมาตรการในการให้แรงจูงใจทางด้านภาษีแก่การประกอบธุรกิจบริการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

2.6 ส่งเสริมการขยายธุรกิจบริการไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

- ประสานงานกับสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) หรือ สพพ. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการขยายธุรกิจไทยไปยังต่างประเทศ
- กำหนดกรอบนโยบายในการเจรจาการค้าด้านสาขาบริการเพื่อที่จะเสริมยุทธศาสตร์ในการขยายสาขาบริการของไทยไปยังต่างประเทศ
- สนับสนุนการรวมตัวระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจบริการที่มีความเกี่ยวข้องกันในการขยายตัวไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและต่อช่องทางธุรกิจ
- กำหนดมาตรฐานบริการไทยและมีการรับรองมาตรฐานดังกล่าวโดยหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้บริการไทยมีความน่าเชื่อถือ มีการส่งออกไปยังต่างประเทศ

3. ยุทธศาสตร์ในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ

3.1. การปรับปรุง กฎ กติกาภาครัฐ

- ทบทวน พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพื่อผ่อนปรนการถือหุ้นต่างชาติในสาขาบริการที่ต้องการเทคโนโลยีจากต่างประเทศ
- พิจารณาผ่อนปรนกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ที่กำหนดให้การจ้างงานของคนต่างด้าวต้องมีอัตราส่วนจำนวนไม่เกิน 1 ต่อ 4 ของการจ้างงาน

- มีมาตรการในการส่งเสริมการลงทุนในบริการที่มี Forward และ Backward Linkage สูงกับอุตสาหกรรมหลักของประเทศ

3.2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านสาธารณสุขภาค

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กระบวนการและขั้นตอนการขนส่งสินค้าให้เพียงพอต่ออุปสงค์และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ เช่น โครงสร้างการขนส่งทางราง

3.3. การเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจในประเทศไทย

จัดตั้งศูนย์ข้อมูล (Information Center) ที่มีลักษณะครบวงจร เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนจากต่างประเทศ

3.4. การยกระดับมาตรฐานภาคบริการ

- จัดตั้งหน่วยงานกลางของภาครัฐในการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นความร่วมมือในการพัฒนาภาคธุรกิจภาคบริการอย่างเป็นระบบ

- ผลักดันให้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งสมาคมภาคเอกชน ให้สามารถแข่งขันกับธุรกิจบริการจากประเทศอื่น ๆ และสนับสนุนการประกอบธุรกิจซึ่งกันและกัน

4. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาธุรกิจบริการเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

4.1 ส่งเสริมการพัฒนาสาขาบริการสุขภาพเพื่อรองรับประชากรผู้สูงอายุ

- กำหนดแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของเอกชน
- กำหนดแนวนโยบายและมาตรการในการผลักดันให้มีผลิตภัณฑ์จำนวนมากขึ้น เพื่อรองรับอุปสงค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.2 ส่งเสริมการพัฒนาสาขาบริการด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากร

- ส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาให้มีมาตรฐานสากล โดยเน้นการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์
- กำหนดแนวนโยบายให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน

4.3 ปรับปรุงประสิทธิภาพของบริการสาธารณสุขภาคพื้นฐานเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน

ผลักดันให้มีกฎ กติกาในการกำกับดูแลกิจการ สาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อให้บริการมีคุณภาพ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ในราคาที่เป็นธรรม

4.4 ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจบริการด้านสิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมและสนับสนุนบริษัทต่างชาติให้เข้ามาลงทุนธุรกิจบริการด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบในการประกอบธุรกิจและการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติและให้ภาครัฐเป็นผู้กำกับดูแลให้มีการพัฒนาและวิจัยร่วมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยี

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(Small and Medium Enterprises: SMEs)

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ถือเป็นกลไกหลักในการเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยสร้างรายได้และจ้างงาน อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีจำนวนวิสาหกิจรวมทั้งสิ้นประมาณ 2.9 ล้านราย โดย 99.8% เป็น SMEs การจ้างงานของ SMEs คิดเป็น 78% ของการจ้างงานรวมของประเทศไทย GDP ของ SMEs คิดเป็นสัดส่วน 37.1% ของทั้งประเทศ และมูลค่าการส่งออกคิดเป็น 28.4% ของมูลค่าส่งออกรวมของประเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2554)

จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พบว่า SMEs ของไทยมีจุดแข็งด้านความคล่องตัว ยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านทักษะงานฝีมือและงานบริการ (Craftsmanship and Hospitality) และด้านการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย ในขณะที่มีจุดอ่อนด้านการบริหารจัดการธุรกิจ ความสามารถในการพัฒนาสินค้าและบริการ โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินธุรกิจ และขาดโอกาสทางการตลาดและการเข้าถึงข้อมูล การตลาดเชิงลึก อย่างไรก็ตาม รูปแบบการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งการรับช่วงการผลิต (Outsource) และการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายทางธุรกิจ นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังได้รับโอกาสจากนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญและสนับสนุน สำหรับภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สำคัญ ได้แก่ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรีที่อาจก่อให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจสูงขึ้น นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกทั้งในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจ

การดำเนินการพัฒนา SMEs ภายใต้ AEC นั้น ได้ยึดการดำเนินงานตามพิมพ์เขียวนโยบายของอาเซียนด้านการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ASEAN Policy Blueprint for SMEs Development: APBSD) 2004 - 2014 ซึ่งพันธกิจของการจัดทำ APBSD ประกอบด้วย (1) การพัฒนาและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการเป็นผู้ประกอบการ และนวัตกรรมสำหรับ SMEs ในภูมิภาค (2) การช่วยเหลือ SMEs ในอาเซียนให้เรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ และมองการณ์ไกล และ (3) การสนับสนุนการร่วมมือและการสร้างเครือข่ายของ SMEs ในอาเซียน รวมทั้งความร่วมมือกับธุรกิจภายนอกภูมิภาค

เป้าหมายของการจัดทำ APBSD มีดังนี้

- การเร่งการพัฒนา SMEs ในแต่ละประเทศไปพร้อม ๆ กัน โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน
- การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ SMEs ในภูมิภาค ด้วยการสนับสนุนให้เข้าถึงข่าวสาร การตลาด การพัฒนาบุคลากร การเงิน และเทคโนโลยี
- การเสริมสร้างความยืดหยุ่นของ SMEs เพื่อความสามารถในการปรับตัวเข้ากับเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง และอุปสรรคทางการเงินต่าง ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีความท้าทายขึ้น
- การเพิ่มสำคัญของ SMEs ในอาเซียน ต่อการเติบโตและการพัฒนาของเศรษฐกิจโดยรวม

ยุทธศาสตร์และกิจกรรมการดำเนินงานด้าน SMEs ภายใต้ AEC

1. การดำเนินงานตาม APBSD 2004 – 2014

- ส่งเสริมเครือข่าย SMEs และการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายผลผลิตและกระจายสินค้าของภูมิภาค
- ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา SMEs รวมถึงแหล่งลงทุนของ SMEs
- ภารกิจหลักที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของ ASEAN SME Agencies Working Group
- การดำเนินโครงการตาม AEC Blueprint
- จัดตั้งหลักสูตรร่วมกันสำหรับผู้ประกอบการในอาเซียน
- จัดตั้งศูนย์ให้บริการครบวงจรสำหรับ SMEs ที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคและภูมิภาคย่อยของประเทศสมาชิก ซึ่งอยู่ระหว่างการรออนุมัติงบประมาณจากกองทุน Japan-ASEAN Integration Fund (JAIF)
- จัดตั้งการให้บริการทางการเงินสำหรับธุรกิจ SMEs ในแต่ละประเทศสมาชิก

- จัดตั้งโปรแกรมส่งเสริมการฝึกปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับภูมิภาคเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่
 - จัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนา SMEs ในระดับภูมิภาค เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs ที่ประกอบธุรกิจในภูมิภาคอาเซียน
 - ส่งเสริมเครือข่าย SMEs และการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายผลผลิตและกระจายสินค้าของภูมิภาค
 - ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา SMEs รวมถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs
2. การยกร่าง ASEAN Common White Paper ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษารูปแบบ และข้อมูลพื้นฐานที่จะบรรจุไว้ ทั้งนี้ได้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการไปแล้ว 1 ครั้งถึงแนวทางในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งพบว่าปัญหาหลักของการจัดทำ White Paper ของอาเซียน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ประชุมจึงได้มอบหมายให้ไทยเป็นเจ้าภาพการจัดประชุมระหว่าง ASEAN SME Agencies Working Group และ Working Group on FDI Statistics เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การยกร่างดัชนีชี้วัด (KPI) ด้าน SMEs ของอาเซียน
4. การศึกษาแนวทางในการจัดตั้ง ASEAN SME Regional Development Fund ซึ่งเป็นโครงการภายใต้ AEC Blueprint ที่ไทยเป็นประเทศหลักในการดำเนินโครงการ

แผนการดำเนินงานด้าน SMEs ภายใต้ AEC ในแผนการดำเนินงานในปี ค.ศ. 2008–2015 และสถานะของโครงการ

ปี (ค.ศ.)	โครงการ	สถานะล่าสุด
2008 – 2009	จัดตั้งหลักสูตรร่วมกันสำหรับผู้ประกอบการในอาเซียน	ที่ประชุม ASEAN SME Agencies Working Group เห็นชอบที่จะดำเนินโครงการนี้ ควบคู่ไปกับโครงการ ASEAN Brand ที่ทางญี่ปุ่นได้เสนอมาก่อนหน้านี้ โดยได้เสนอเพิ่มเติมว่าคณะวิจัยจะต้องหารือกับหน่วยงานส่งเสริม SMEs ในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดทำ Curriculum ก่อประโยชน์แก่ SMEs ในอาเซียนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม รวมทั้งการเสนอให้มี Successful Showcase เพื่อสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนไปสู่แผนธุรกิจได้ และสามารถนำไปทดสอบกับการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ อาทิ ญี่ปุ่น
2010-2011	จัดตั้งศูนย์ให้บริการครบวงจรสำหรับ SMEs ที่เชื่อมโยง	ไทยได้จัดทำข้อเสนอโครงการเรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการของบประมาณสนับสนุนจาก Japan ASEAN Integration Fund (JAIF) โดยโครงการนี้จะเป็นการศึกษา Best Practices ในประเทศต่าง ๆ อาทิ

ปี	โครงการ	สถานะล่าสุด
	ระหว่างภูมิภาคและภูมิภาคย่อยของประเทศสมาชิก	เช่น ญี่ปุ่น และสหรัฐฯ และนำรูปแบบการดำเนินการในประเทศเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับอาเซียนแต่ละประเทศ และสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในอาเซียน ซึ่งการสร้างเครือข่ายที่จะเกิดขึ้นของโครงการนี้ จะเป็นการเชื่อมโยงของข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการโดยผ่านทาง Website ของอาเซียนเข้าไว้ด้วยกัน โดยการศึกษาจะต้องบ่งชี้และแยกแยะข้อมูลที่มีความเหมาะสมที่จะบรรจุไว้เพื่อที่จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานส่งเสริม SMEs ที่จะใช้ให้บริการแก่ SMEs นอกจากนี้จะต้องสามารถแนะแนวทางว่าศูนย์บริการในภูมิภาคนั้น ควรจะมีแนวทางการให้บริการอย่างใดบ้าง
	จัดตั้งการให้บริการทางการเงินสำหรับธุรกิจ SMEs ในแต่ละประเทศสมาชิก	● เป็นโครงการสนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนมีสถาบันทางการเงินเพื่อ SMEs อาทิเช่น SME Bank และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม โดยในส่วนของไทยได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ● ประเทศมาเลเซียได้แจ้งว่า จะส่งแบบสอบถาม (Fact Finding Survey) ไปยัง Focal Point ของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน เพื่อส่งต่อไปยังสถาบัน องค์การทางการเงินที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อที่จะได้ทราบสถานะและความต้องการของสถาบันทางการเงินเหล่านั้น
2012-2013	จัดตั้งโปรแกรมส่งเสริมการฝึกปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับภูมิภาคเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่	อาเซียนมีความเห็นพ้องกันว่าควรมีโครงการส่งเสริมการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานเดียวกัน โดยอาเซียนได้มอบหมายให้เมียนมาร์และฟิลิปปินส์เป็นผู้ร่วมกันดำเนินโครงการ โดยจะมีการจัดทำแบบฟอร์ม (Template) ที่จะใช้ในการบันทึกและติดตามกิจกรรมการฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนบุคลากรและการเยี่ยมชม เพื่อการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ซึ่งจะเสนอในที่ประชุม ASEAN SME Agencies Working Group ครั้งต่อไป
2014-2015	จัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนา SMEs ในระดับภูมิภาค เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs ที่ประกอบธุรกิจในภูมิภาคอาเซียน	การจัดตั้งกองทุนดังกล่าวเป็นแนวคิดที่ริเริ่มในการสัมมนาระดับสูงเพื่อส่งเสริมการพัฒนา SMEs และการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 1 ที่จัดขึ้น ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งไทยได้รับมอบหมายจากอาเซียนให้ดำเนินโครงการนี้ร่วมกับลาว โดยในขณะนี้ได้รับอนุมัติการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงการต่างประเทศแล้ว และอยู่ในระหว่างการจัดจ้างคณะที่ปรึกษาในการดำเนินการ ซึ่งคาดว่าจะดำเนินโครงการในระยะที่ 1 (ศึกษาแนวทางและรูปแบบของกองทุน)

ในปัจจุบันนี้อาเซียนได้กำหนดตัวชี้วัดด้านการพัฒนา SMEs ภายใต้ AEC ไว้ดังนี้

1) Average Labor Productivity of SMEs ซึ่งช่วยวัดขีดความสามารถในการแข่งขันของ SMEs

2) Value of Microfinance Loans or % of Microfinance Loans in Total Outstanding Loans และ Share of Small Business with Bank Loans ซึ่งช่วยวัดขีดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs

โดยที่ตัวชี้วัดดังกล่าวยังไม่สามารถชี้วัดว่า SMEs มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมอย่างไร ดังนั้นควรจะมีการเพิ่มตัวชี้วัดอีก อย่างน้อย 2 ตัว เพื่อช่วยให้ภาครัฐตระหนักถึงความสำคัญของ SMEs ในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งเป็นวิสาหกิจที่มีสัดส่วนมากกว่า 95% ในอาเซียน และเพื่อเป็นการผลักดันให้มีการพัฒนา SMEs ให้มีความแข็งแกร่งและสามารถเติบโตในอาเซียนได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการลดช่องว่างในการพัฒนาในอาเซียนได้ต่อไป ตัวชี้วัดดังกล่าว คือ สัดส่วนการส่งออกของ SMEs ต่อปริมาณการส่งออกทั้งหมด และสัดส่วนของ GDP ที่มาจาก SMEs

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559)

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ สสว. ได้จัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) ทิศทางการส่งเสริม SMEs ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพ SMEs ให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพ การสร้างสรรค์และนวัตกรรมให้กับ SMEs และวิสาหกิจรายย่อย กระตุ้นให้เกิดการรวมตัวและเชื่อมโยงกันทางธุรกิจ เน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ในด้านการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมสู่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรี จะมุ่งเน้นการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการค้าและดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ

เพื่อให้การดำเนินงานของแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) มุ่งสู่วิสัยทัศน์ “พัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทย” สสว. ได้กำหนดพันธกิจของการพัฒนา ดังนี้

1. สนับสนุนปัจจัยเกื้อหนุนที่จำเป็นและเหมาะสมต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ทั้งภาคการผลิต การค้าและบริการ

2. เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย โดยใช้องค์ความรู้ ทักษะฝีมือ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม

3. ส่งเสริมบทบาทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยแต่ละพื้นที่ในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

4. ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ให้มีศักยภาพในทางการค้าและการลงทุนทั้งในและต่างประเทศ

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ระบุสาขาธุรกิจที่ได้รับความสำคัญเป็นพิเศษได้ ดังนี้

1. กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรม
2. กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป
3. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
4. กลุ่มธุรกิจการค้าปลีกและค้าส่ง
5. กลุ่มธุรกิจบริการและท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การส่งเสริม SMEs ดังนี้

1. สนับสนุนปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ

1.1 พัฒนาศักยภาพหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนา SMEs

1.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูล SMEs และองค์ความรู้ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมและดำเนินธุรกิจ SMEs

1.3 ทบทวนปรับปรุง และผลักดันกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาษีและการให้สิทธิประโยชน์เพื่อเอื้อและลดอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของ SMEs

1.4 เสริมสร้างระบบและเตรียมความพร้อมเพื่อให้ SMEs สามารถเข้าถึงเงินทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทางการเงิน

1.5 สร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกและเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลักดันให้การส่งเสริม SMEs เป็นวาระแห่งชาติ และส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นำแผนการ SMEs ไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานและจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชน ร่วมทั้งสร้างกลไกการติดตามและประเมินผล และพัฒนาตัวชี้วัดการส่งเสริม SMEs

1.6 ส่งเสริม SMEs ให้ดำเนินธุรกิจ โดยใช้หลักธรรมาภิบาล และสนับสนุนการประกอบธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริม SMEs ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและใช้ธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ เช่น การสนับสนุนเงินทุน และการให้สิทธิประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ (ภาษี การส่งเสริมการลงทุน ค่าธรรมเนียม) เป็นต้น

1.7 สร้างกลไกและระบบการยกระดับความรู้ความสามารถทักษะบุคลากรของ SMEs ด้านการจัดการการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ

1.8 เพิ่มประสิทธิภาพหน่วยให้บริการด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมทรัพย์สินทางปัญญา คุณภาพมาตรฐาน และสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง สนับสนุนให้ SMEs นำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยการให้ความรู้ สนับสนุนเงินทุนสิทธิประโยชน์ และข้อมูลให้แก่ SMEs พร้อมทั้งสนับสนุนการเพิ่มศักยภาพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของหน่วยที่ให้บริการด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม ทรัพย์สินทางปัญญา และการรับรองมาตรฐาน เพื่อให้มีความเพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1.9 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการตลาดให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งเสริมการสร้างเครื่องมือและกลไกเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านการตลาด โดยการสร้างองค์ความรู้ด้านการตลาดเพื่อให้บริการแก่ SMEs การส่งเสริมพื้นที่ทางการค้าสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดย จัดให้มีบริการทางการค้าอย่างครบวงจร การส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโลจิสติกส์ การสร้างกลไกตลาดที่มีจริยธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส รวมทั้งส่งเสริม SMEs ให้มีบทบาทในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมากขึ้น เช่น การกำหนดสัดส่วนการจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดโครงการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นการเฉพาะ การปรับปรุงกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ การให้สิทธิพิเศษในการยื่นข้อเสนอโครงการ เป็นต้น

1.10 สร้างภูมิคุ้มกัน ฟื้นฟู และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ SMEs สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภัยธรรมชาติ การชุมนุมต่าง ๆ ความผันผวนทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถแก้ไข ฟื้นฟู และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ SMEs

2. เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

2.1 เพิ่มผลิตภาพและพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ มีการวิเคราะห์ ประเมินศักยภาพของธุรกิจ เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการดำเนินธุรกิจ และนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลผลิต โดยในระยะเริ่มต้น

ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาหรืออาจนำรูปแบบธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ และประเมินศักยภาพของธุรกิจ

2.2 ส่งเสริมการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ การรวมกลุ่มและการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ โดยการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ เพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ เป้าหมาย และพัฒนาผู้ประกอบการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ ให้เป็นผู้นำในการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

2.3 พัฒนาสินค้าและบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม ภูมิปัญญา และทุนทางวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการโดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงการคุ้มครองทางกฎหมายในสินค้าและบริการที่ได้พัฒนาขึ้น สนับสนุนให้มีการทำวิจัยและพัฒนาเชิงประยุกต์และใช้ประโยชน์จากงานศึกษาวิจัยที่มีอยู่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายนักออกแบบนักการตลาด และนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) เพื่อให้มีบทบาทในการริเริ่มผลิตสินค้าและบริการใหม่

2.4 ยกกระดับคุณภาพสินค้าและบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้ได้มาตรฐานสากล ภาครัฐควรสนับสนุนให้ SMEs เข้าถึงบริการของหน่วยงานรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว และส่งเสริมให้ SMEs ที่มีศักยภาพได้รับการรับรองมาตรฐานระดับสากล รวมทั้งส่งเสริมให้ธุรกิจบริการนำแนวทางวิศวกรรมและการจัดการบริการมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ธุรกิจมีการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือ

2.5 สร้างโอกาสและเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการให้ความรู้พื้นฐานด้านการตลาด สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด พัฒนาตราสินค้า และเพิ่มช่องทางการตลาดอย่างทั่วถึงในประเทศและระหว่างประเทศ เช่น การค้าผ่านระบบสารสนเทศ และกิจการการค้าระหว่างประเทศ (Trading Firm) เป็นต้น โดยการพัฒนาร้านค้าส่งให้สามารถช่วยเหลือและเชื่อมโยงกับร้านค้าปลีกดั้งเดิม เพื่อยกระดับภาคการค้าในภาพรวม และสนับสนุนให้มีการนำข้อมูลด้านการตลาดเชิงลึกมาใช้ประโยชน์ประกอบในการดำเนินธุรกิจ

2.6 พลิกฟื้นธุรกิจเพื่อความอยู่รอด โดยการสนับสนุนที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนสนับสนุนด้วยมาตรการทางการเงิน เพื่อให้ SMEs สามารถฟื้นฟูธุรกิจและปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งส่งเสริมให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล

ประสานงานเพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการปรับปรุงธุรกิจและขายหรือซื้อกิจการ

2.7 สร้างและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่ โดยการสร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ เสริมสร้างทัศนคติและประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป เสริมสร้างความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่มีความแตกต่างและมีมูลค่าสูง และส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนนิติบุคคล สนับสนุนให้มีวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) และเครือข่ายของวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ รวมทั้งสร้างผู้ประกอบการการค้า (Merchandiser) เพื่อกระตุ้นและเชื่อมโยงให้ผู้ผลิตสินค้าสามารถจำหน่ายสินค้าและบริการได้มากขึ้น

3. ส่งเสริม SMEs ไทยให้เติบโตอย่างสมดุลตามศักยภาพของพื้นที่

3.1 ส่งเสริม SMEs และผู้ประกอบการชุมชน ให้พัฒนาบนพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยการส่งเสริมการค้าในธุรกิจที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างคุณค่าทางสังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความแตกต่างของพื้นที่ใช้ประโยชน์ จากข้อมูลในพื้นที่ พัฒนาความรู้และทักษะฝีมือแรงงานในแต่ละพื้นที่ สนับสนุนการนำภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการ พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็น แหล่งจำหน่ายสินค้าและหรือแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ตลอดจน ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรการเงินระดับฐานราก

3.2 เพิ่มศักยภาพของ SMEs ในเขตเศรษฐกิจชายแดนและพื้นที่ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ ให้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมรับและพร้อมรุกภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะเกิดขึ้น ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาค ตลอดจน พัฒนาพื้นที่ให้เอื้อต่อการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว

3.3 สนับสนุน SMEs ในการใช้ประโยชน์และบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ เห็นถึงความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการที่มีคุณลักษณะพิเศษ ซึ่งสะท้อน ลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ตามแหล่งภูมิศาสตร์ รวมทั้งผลักดันให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

3.4 การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายการส่งเสริม SMEs ไทยในระดับพื้นที่

4. เสริมสร้างศักยภาพของ SMEs ไทยให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

4.1 เสริมสร้างความพร้อมให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเข้าสู่การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เสริมสร้างองค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศซึ่งมีผลต่อการประกอบธุรกิจในหลายๆ สาขาธุรกิจเช่น ข้อตกลงภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเปิดเสรีทางการค้าให้แก่ SMEs สนับสนุนการศึกษาทิศทางผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อชี้นำสาขาธุรกิจที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ ตลอดจนปรับปรุงการประกอบธุรกิจให้สามารถรองรับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4.2 เสริมสร้างความรู้ความสามารถให้กับ SMEs ในการดำเนินธุรกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งการสร้างโอกาสในการขยายตลาดไปยังต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ

4.3 สร้างความร่วมมือระหว่าง SMEs กับธุรกิจในต่างประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน เพื่อการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ และสร้างความเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานทั้งในระดับภูมิภาคอาเซียนและระดับโลก

แรงงานไทย

ตามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Bali Concord II) ได้กำหนดให้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (MRAs) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ หรือแรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีดังกล่าว เป็นการเคลื่อนย้ายเฉพาะแรงงานฝีมือและต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในข้อตกลงยอมรับร่วมกันของอาเซียน

ปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนได้จัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (MRAs) ใน 7 สาขาด้วยกันคือ วิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม การสำรวจแพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี ส่วนสาขาอื่น ๆ ยังอยู่ระหว่างการพิจารณา ทั้งนี้ผู้ที่เคลื่อนย้ายไปทำงานในประเทศอื่น (ในกลุ่มอาเซียน) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่อาเซียนกำหนด

กระทรวงแรงงาน นำเสนอข้อมูลเบื้องต้นกำลังแรงงาน การมีงานทำและการว่างงาน ประจำปี พ.ศ. 2553 ซึ่งพบว่าในช่วงมกราคม-ธันวาคม 2553 ประเทศไทยมีประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 53.46 ล้านคน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 38.64 ล้านคน โดยจำแนกเป็นผู้มีงานทำ 38.04 ล้านคน (98.45%) ขณะที่เป็นผู้ว่างงาน 4.02 แสนคน (1.04%) และผู้รอฤดูกาล 2.00 แสนคน (0.52%) สำหรับตัวเลขในกลุ่มของผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงานซึ่งมีจำนวน 14.82 ล้านคน พบว่าเป็นผู้ทำงานบ้าน เรียนหนังสือ และเด็ก คนชราที่ไม่สามารถทำงานได้ จำนวน

31.85% 28.55% และ 30.90% ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า พ.ศ. 2553 อัตราการมีงานทำ ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนผู้มีงานทำต่อผู้อยู่ในกำลังแรงงานมีอัตรา 98.43% หมายความว่าในปี พ.ศ. 2553 ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 100 คน จะมีงานทำประมาณ 98-99 คน ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าปีที่แล้วที่มี 98.06% ส่วนอัตราว่างงานซึ่งคำนวณจากผู้ว่างงานต่อผู้อยู่ในกำลังแรงงานมีอัตรา 1.04% มีสัดส่วนน้อยกว่าปีที่แล้วที่มีอัตราว่างงานภาพรวม 1.54%

สำหรับผู้มีงานทำ 38.04 ล้านคน พบว่า ทำงานในภาคเกษตรกรรม 14.55 ล้านคน (38.25%) ส่วนผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมมีจำนวน 23.49 ล้านคน (61.75%) โดยกลุ่มผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมจะทำงานในสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ รถจักรยานยนต์ จำนวน 6.24 ล้านคน คิดเป็น 26.55% รองลงมาคือ การผลิต 5.35 ล้านคน (22.77%) สาขาโรงแรมและภัตตาคาร 2.65 ล้านคน (11.30%) สาขาการก่อสร้าง 2.33 ล้านคน (10.03%) สาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ 1.49 ล้านคน (6.34%) เมื่อพิจารณาผู้มีงานทำตามอาชีพในปี 2553 พบว่าอาชีพที่มีผู้ทำงานมากที่สุด 5 อันดับแรกคือ

1. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรและการประมง 13.23 ล้านคน (34.77%)
2. พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด 6.85 ล้านคน (18.00%)
3. อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในด้านการขายและให้บริการ 4.59 ล้านคน (12.06%)
4. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง 4.53 ล้านคน (11.92%)
5. ผู้ปฏิบัติงานโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ 3.03 ล้านคน (7.96%)

หากศึกษาถึงระดับการศึกษาของผู้มีงานทำ พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา 10.80 ล้านคน (28.39%) รองลงมาเป็นผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อุดมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8.7 6.04 และ 5.97 ล้านคน (22.87 16.32% และ 15.68%)

ในด้านสถานภาพการทำงานของผู้มีงานทำ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างเอกชน 13.29 ล้านคน (34.9%) รองลงมาทำงานส่วนตัว 12.08 ล้านคน (31.8%) ช่วยธุรกิจครอบครัว 7.97 ล้านคน (21.00%) ลูกจ้างรัฐบาล 3.60 ล้านคน (9.50%) ส่วนผู้มีงานทำที่มีสถานภาพเป็นนายจ้างมีเพียง 1.04 ล้านคน (2.70%) นอกจากนี้ ยังพบว่าการรวมกลุ่มมี 0.05 ล้านคน (0.10%) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอัตราว่างงานตามภูมิภาค พบว่า ภูมิภาคที่มีอัตราการว่างงานสูงสุด ได้แก่ ภาคใต้ 1.34% รองลงมา คือ ภาคกลาง 1.07% ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.02% กรุงเทพมหานคร 0.97% สำหรับภาคเหนือมีอัตราการว่างงานน้อยที่สุด 0.86% ในจำนวนผู้ว่างงานที่มี 4.02 แสนคน พบว่า ผู้ว่างงานที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนสูงสุด 1.32 แสนคน (32.88%) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9.01 หมื่นคน (22.53%) มัธยมศึกษาตอนปลาย 7.13 หมื่นคน (17.73%) ระดับประถมศึกษาที่มี 6.71 หมื่นคน (16.67%) ขณะที่ผู้ไม่มีงานทำที่ไม่มีการศึกษาและมีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา 4.04 หมื่นคน (10.05%)

สำหรับแรงงานนอกระบบ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ โดยมีการสำรวจในไตรมาส 3 ปี พ.ศ. 2553 ผู้มีงานทำที่เป็นแรงงานนอกระบบมีจำนวน 24.13 ล้านคน ลดลงจากการสำรวจในปี 2552 จำนวน 1.8 แสนคน คิดเป็นสัดส่วน 0.76% ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบเหล่านี้ทำงานในภาคเกษตรกรรมซึ่งได้แก่ทำการเกษตรกรรมและการประมงเป็นส่วนใหญ่ 14.49 ล้านคน (60.0%) ขณะที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 9.65 ล้านคน (40.0%) โดยกลุ่มนอกภาคเกษตร เมื่อพิจารณาจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมที่มีจำนวนแรงงานนอกระบบสูงสุด 5 อันดับแรก คือ (1) การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ฯ 4.04 ล้านคน (41.83%) (2) โรงแรมและภัตตาคาร 1.86 ล้านคน (19.30%) (3) การผลิต 1.10 ล้านคน (11.43%) (4) การก่อสร้าง 0.97 ล้านคน (10.05 %) และ (5) การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม 0.52 ล้านคน (5.41%) เมื่อพิจารณาแรงงานนอกระบบจำแนกตามอาชีพ พบว่า มีงานทำในอาชีพต่าง ๆ สูงสุด 5 อันดับแรก คือ

1. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านเกษตรและประมงจำนวน 13.82 ล้านคน (57.26%)
2. พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด 4.95 ล้านคน (20.50%)
3. อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ด้านการขายและบริการ 1.83 ล้านคน (7.57%)
4. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือ 1.74 ล้านคน (7.21%)
5. ผู้ปฏิบัติการ/โรงงาน เครื่องจักร 7.2 แสนคน (3.0%)

เมื่อพิจารณาแรงงานนอกระบบจำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 40 - 44 ปี กล่าวคือ ผู้มีอายุ 40 - 44 ปี จำนวน 3.25 ล้านคน (13.46%) รองลงมาคือ ผู้มีอายุ 45-49 ปี จำนวน 3.13 ล้านคน (12.97%) อายุ 35-39 ปี จำนวน 2.88 ล้านคน (11.95%) สำหรับช่วงอายุที่มีแรงงานนอกระบบน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 15-19 ปี จำนวน 8.5 แสนคน (3.54%)

ในส่วนตำแหน่งงานว่างตามระดับการศึกษา พบว่า ตำแหน่งงานว่างในรอบปี พ.ศ. 2553 เป็นตำแหน่งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) อนุปริญญา มากที่สุด 183,253 อัตรา (37.63%) รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษา 162,771 อัตรา (33.42%) ปริญญาตรี 67,605 อัตรา (13.88%) ประถมศึกษาและต่ำกว่า 71,434 อัตรา (14.67%) สำหรับระดับปริญญาโทขึ้นไปมีน้อยที่สุด 1,927 อัตรา (0.40%) แสดงให้เห็นว่าตลาดแรงงานมีความต้องการคนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีในอัตราสูง โดยมีถึง 85.72% หรือ 417,458 อัตรา โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษามีความต้องการมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ที่วิเคราะห์ว่าแนวโน้มการจ้างงานระยะกลาง (พ.ศ. 2550-2554) และระยะยาว (พ.ศ. 2555-2559) ต้องการคนระดับกลาง-ล่าง คือ ผู้จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากกว่าระดับสูงคือปริญญาตรีขึ้นไป จึงต้องเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการทำงานต่ำระดับ ซึ่งเป็นการสูญเสียทรัพยากรของประเทศ ทั้งนี้ การมุ่งให้วัยแรงงานสนใจศึกษาในระดับอาชีวศึกษาต้องเร่งส่งเสริมให้ประชากรวัยแรงงานมีค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาในสายช่างและอาชีว นอกจากนี้ ภาครัฐต้องแก้ปัญหาสำคัญของนักศึกษาในกลุ่มอาชีวศึกษา ลดปัญหาการขัดแย้งและทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันการศึกษา ขณะเดียวกันต้องจูงใจให้ผู้ปกครองและเด็กมั่นใจว่าเมื่อเรียนจบจะมีงานรองรับได้จริง

ผู้สมัครงานส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด 195,734 คน (37.18%) รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า 130,035 คน (24.70%) ปริญญาตรี 114,857 คน (21.81%) และระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญา 81,492 คน (15.48%) ประเด็นที่น่าสังเกต คือ ผู้สมัครงานทุกระดับการศึกษามีสัดส่วนสูงกว่าตำแหน่งงานว่าง ยกเว้นระดับ ปวช. ปวส. อนุปริญญา ที่มีสัดส่วนตำแหน่งงานว่างสูงกว่าผู้สมัครงานและเป็นจำนวนที่มาก สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการแรงงานในระดับ ปวช. ปวส./อนุปริญญาได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ระบบการศึกษาต้องเร่งผลิตคนในระดับ ปวช. ปวส. อนุปริญญาเพื่อรองรับตลาดแรงงานควบคู่กับการสร้างค่านิยมในเรื่องการศึกษาให้เยาวชนเห็นคุณค่าของการศึกษาระดับปวช. หรืออาชีวศึกษา แทนการส่งเสริมค่านิยมที่มุ่งเน้นให้ศึกษาระดับปริญญาตรี และต้องชี้แนะแนวทางว่าระดับอาชีวศึกษาสามารถหางานได้มากและง่ายกว่า เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากกว่านั่นเอง ที่ผ่านมายุวชนและผู้ปกครองมักจะให้ค่านิยมกับการศึกษาต่อเนื่องถึงระดับปริญญาตรีสูงมาก เมื่อตำแหน่งงานที่รับไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่จบจึงส่งผลต่อการทำงานต่ำระดับการศึกษาตามมา อีกประเด็นที่น่าจะหยิบยกมาวิเคราะห์ คือ อัตราของผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างมีสัดส่วนสูงกว่า 100%

โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับปริญญาโทขึ้นไป (227.45%) แสดงว่าผู้จบการศึกษาระดับนี้มีตำแหน่งรองรับน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

ด้านอาชีพ พบว่า อาชีพที่มีตำแหน่งงานว่างสูงสุด 5 อันดับแรกคือ

1. อาชีพงานพื้นฐาน ได้แก่ อาชีพด้านการขายและการให้บริการ เช่น ผู้จำหน่ายสินค้าอาหาร ผู้ส่งเอกสาร รวมถึงแรงงานด้านเกษตร ก่อสร้างและขนส่ง ฯลฯ 142,108 อัตรา (29.18%)
2. อาชีพพนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด 92,220 อัตรา (18.94%)
3. เสมียน/เจ้าหน้าที่ 68,399 อัตรา (14.05%)
4. ช่างเทคนิคผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง 50,133 อัตรา (10.29%)
5. ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ 43,755 อัตรา (8.98%)

หากศึกษาในด้านอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมที่มีตำแหน่งงานว่างสูงสุด 5 อันดับแรก ในปี 2553 คือ (1) การผลิต 213,216 อัตรา (43.78%) (2) การขายส่ง ขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ฯ 116,961 อัตรา (24.02%) (3) บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ 45,395 อัตรา (9.32%) (4) โรงแรมและภัตตาคาร 34,053 อัตรา (6.99%) และ (5) การก่อสร้าง 15,053 อัตรา (3.09%) ซึ่งอันดับ 1-4 สอดคล้องกับการบรรจุนาน ที่พบว่า อุตสาหกรรมที่บรรจุนานได้สูงสุด คือ การผลิต 155,166 คน (48.70%) รองลงมาคือ การขายส่ง ขายปลีก ซ่อมแซมยานยนต์ 71,151 คน (22.33%) การบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจ 25,538 คน (8.01%) และโรงแรมและภัตตาคาร 15,506 คน (ร้อยละ 4.87)

สำหรับอาชีพที่มีผู้สมัครงานสูงสุดคืออาชีพงานพื้นฐาน 193,186 คน (36.69%) รองลงมา คือ อาชีพเสมียน/เจ้าหน้าที่ 84,096 คน (15.97%) พนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด 74,890 คน (14.22%) ช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง 50,258 คน (9.55%) ส่วนการบรรจุนาน มีการบรรจุนานในอาชีพงานพื้นฐานสูงสุดเช่นกัน 121,093 คน (38.00%) รองลงมาคือ อาชีพเสมียน/เจ้าหน้าที่ 53,293 คน (16.73%) อาชีพพนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด 43,816 คน (13.75%) และช่างเทคนิคและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง 31,727 คน (9.96%)

ช่วงอายุที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในปี พ.ศ. 2553 ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 18-39 ปี โดยที่อายุ 18-24 ปี ต้องการสูงสุด 183,028 อัตรา (37.58%) รองลงมาคืออายุ 25-29 ปี 143,061 อัตรา (29.38%) และอายุ 30-39 ปี 103,041 อัตรา (21.16%) สำหรับผู้สมัครงานส่วนใหญ่จะมีอายุ 30-39 ปี สูงสุด 157,886 คน (29.99%) รองลงมาได้แก่ ผู้มีอายุ 18-24 ปี 144,665 คน (27.48%) ผู้มีอายุ 25-29 ปี มี 144,665 คน (27.48%) ตามลำดับ สำหรับการบรรจุนานผู้มีอายุ 30-

39 ปี ได้รับการบรรจุงานสูงสุด จำนวน 94,990 คน (29.81%) รองลงมาคือช่วงอายุ 25–29 ปี 93,024 คน (29.19%) และอายุ 18–24 ปี จำนวน 92,089 คน (28.90%)

สำหรับแรงงานไทยในต่างประเทศปี พ.ศ. 2553 มีแรงงานไทยที่ลงทะเบียนแจ้งความประสงค์ไปทำงานต่างประเทศผ่านกรมการจัดหางานทั้งสิ้น 125,474 คน เป็นเพศชาย 102,208 คน (81.46%) ขณะที่เพศหญิงมีเพียง 23,266 คน (18.54%) โดยแรงงานที่แจ้งความประสงค์เดินทางไปทำงานต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 80,719 คน (84.33%) รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร จำนวน 29,333 คน (23.38%) 9,599 คน (7.65%) และ 3,638 คน (2.90%) ตามลำดับ ส่วนภูมิภาคที่แจ้งความประสงค์น้อยที่สุดคือภาคใต้ 2,185 คน (1.74%) แรงงานไทยที่ลงทะเบียนไปทำงานต่างประเทศในปี พ.ศ. 2553 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2552 ในภาพรวม พบว่า มีจำนวนลดลง 0.35% และเมื่อพิจารณาตามภูมิลำเนา พบว่า ภาคใต้และภาคเหนือมีผู้แจ้งความประสงค์เพิ่มขึ้น แต่กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราลดลง ผู้แจ้งความประสงค์ไปทำงานต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 53,829 คน (42.90%) รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา 47,739 คน (38.05%) และระดับ ปวช.ปวส. อนุปริญญา 15,232 คน (12.14%) ขณะที่ระดับปริญญาตรี 8,674 คน (6.91%) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าแรงงานส่วนใหญ่นิยมไปทำงานต่างประเทศจะเป็นแรงงานระดับล่างหรือไร้ฝีมือ ซึ่งอาจจะมีผลมาจากประเทศเหล่านั้นขาดแคลนแรงงานไร้ทักษะฝีมือ เช่น งานก่อสร้าง กรรมกร หรือผู้รับใช้ในบ้าน และหากแรงงานเหล่านี้ออกไปทำงานต่างประเทศจำนวนมากก็ส่งผลให้แรงงานในประเทศไทยขาดแคลน ต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติในประเทศใกล้เคียง ในส่วนของการอนุญาตให้ไปทำงานต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2553 พบว่ามี 143,795 คน (114.60 %) จะเห็นได้ว่าตัวเลขของผู้ได้รับอนุญาตไปทำงานสูงกว่าจำนวนผู้แจ้งความประสงค์ เนื่องจากผู้แจ้งความประสงค์ในปีที่แล้วและได้รับอนุญาตในปีนั้น จึงทำให้ตัวเลขสูงกว่าผู้แจ้งความประสงค์ และหากพิจารณาตามวิธีการเดินทาง พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 ส่วนใหญ่เป็นประเภท Re-Entry คือกลับไปทำงานอีกครั้งหนึ่งโดยการต่ออายุสัญญา 64,003 คน (44.51%) รองลงมาคือ บริษัทจัดหางานจัดส่ง 52,971 คน (36.84%) เดินทางด้วยตนเอง 10,343 คน (7.19%) นายจ้างพาไปฝึกงาน 7,492 คน (5.21%) นายจ้างพาไปทำงาน 5,995 คน (4.17%) และกรมการจัดหางานจัดส่ง 2,991 คน (2.08%) ตามลำดับ แรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศตามที่ได้รับอนุญาตในปี 2553 ส่วนใหญ่จะไปทำงานอยู่ในภูมิภาคเอเชีย 88,817 คน (61.77%) รองลงมาคือภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 27,543 คน (19.15%) และแอฟริกา 12,429 คน (8.64%) นอกจากนั้นก็กระจายในภูมิภาคอื่น ๆ 15,006 คน (10.44%) โดยในภูมิภาคเอเชีย ประเทศที่แรงงานไทยเดินทางไปทำงาน

มากที่สุด คือ ไต้หวัน 40,927 (46.08 %) รองลงมาคือสิงคโปร์ 14.32% (12,719 คน) เกาหลีใต้ 9.68% (8,595 คน) ส่วนภูมิภาคตะวันออกกลาง ประเทศที่แรงงานไทยไปทำงานมากที่สุดในปีนี้ คือ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 8,308 คน (30.16%) รองลงมาคืออิสราเอล 8,136 คน (21.54%)

แรงงานไทยที่ได้รับอนุมัติให้เดินทางไปทำงานต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2553 ถ้าพิจารณาอาชีพที่เดินทางไปพบว่าอาชีพที่เดินทางไปสูงสุด 5 อันดับแรก คือ

1. ผู้ปฏิบัติงานในโรงงาน ผู้ควบคุมเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานด้านการปกครองฯ 49,588 คน (34.49%)
2. ผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ฝีมือในธุรกิจต่าง ๆ ได้แก่ การก่อสร้างปฏิบัติงานในเหมืองแร่ งานโลหะ เครื่องจักร การพิมพ์ ฯลฯ 33,804 คน (23.51%)
3. อาชีพงานพื้นฐาน 18,917 คน (13.16%)
4. ผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตรและประมง 14,820 คน (10.31%)
5. พนักงานบริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาด 13,116 คน (9.12%)

สำหรับแนวโน้มสถานการณ์กำลังแรงงาน การมีงานทำและการว่างงาน ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งกระทรวงแรงงาน ได้ประมาณการโดยใช้สมการของโอกูน (Okun's Equation) ในการคำนวณ คาดว่า ประเทศไทยจะมีกำลังแรงงาน ประมาณ 39.1 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 4.5 แสนคนคิดเป็น 1.2% มีผู้มีงานทำประมาณ 38.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 4.6 แสนคน หรือ 1.2% โดยเป็นผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรม 14.7 ล้านคน และนอกภาคเกษตรกรรม 23.8 ล้านคนแยกเป็นผู้ทำงานในภาคอุตสาหกรรม จำนวน 8.0 ล้านคน และภาคบริการ จำนวน 15.8 ล้านคน มีผู้ว่างงานเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 4.1 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงาน 1.1%

การลงทุน

การลงทุน ในที่นี้หมายถึงการลงทุนระหว่างประเทศซึ่งรัฐบาลหรือเอกชนของประเทศหนึ่ง นำเงินไปลงทุนดำเนินธุรกิจ เพื่อแสวงผลกำไรในอีกประเทศหนึ่ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การลงทุนโดยตรง (Direct Investment) และการลงทุนโดยอ้อม (Indirect Investment) โดยข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอเฉพาะการลงทุนโดยตรงเท่านั้น

จากรายงานภาวะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 ของสำนักงานความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2554) ได้

อ้างอิงสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทยว่า เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิในไทยในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่ารวม 167,799.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากสถิติในปี พ.ศ. 2552 8.9%

เงินลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศในไทย ปี 2552-2553 จำแนกตามแหล่งที่มา

ลำดับที่	ปี พ.ศ. 2553		ปี พ.ศ. 2552	
	แหล่งที่มา	มูลค่า	แหล่งที่มา	มูลค่า
1	ญี่ปุ่น	33,183.1	ญี่ปุ่น	93,130.5
2	เนเธอร์แลนด์	25,010.7	สิงคโปร์	19,740.7
3	ฮ่องกง	16,246.0	เนเธอร์แลนด์	13,080.5
4	ฝรั่งเศส	7,378.0	ฝรั่งเศส	5,567.8
5	สหราชอาณาจักร	4,910.4	สเปน	4,382.4
6	เบลเยียม	4,523.6	ฮ่องกง	4,271.8
7	เกาหลีใต้	4,428.9	เกาหลีใต้	3,616.0
8	เดนมาร์ก	4,087.4	เยอรมนี	3,340.5
9	ลักเซมเบิร์ก	3,400	เดนมาร์ก	3,306.2
10	สวิตเซอร์แลนด์	3,240.8	ลักเซมเบิร์ก	3,141.2
รวม		167,799.1		154,014.5

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554

เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิที่มีมูลค่าสูงสุดในปี พ.ศ. 2553 ยังคงได้แก่ ญี่ปุ่น เช่นเดียวกับสถิติในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 ด้วยมูลค่า 33,183.1 ล้านบาท แต่เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าสุทธิในปี พ.ศ. 2552 จะเห็นได้ว่า มีมูลค่าลดลงถึง 64.4% รองลงมาได้แก่ เนเธอร์แลนด์ ซึ่งมีมูลค่าสุทธิเพิ่มขึ้นถึง 91% และฮ่องกง ซึ่งมีมูลค่าสุทธิเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่าตัว หากพิจารณามูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิจำแนกตาม ประเภทธุรกิจ จะเห็นว่า มูลค่าสูงสุดได้แก่การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม รองลงมาได้แก่ กิจการ อสังหาริมทรัพย์ และกิจการการค้า ตามลำดับ โดยในส่วนของการค้าอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรม เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งยังคงมีมูลค่าสูงสุดเช่นเดียวกับสถิติในปี พ.ศ. 2552 รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรม เครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้า และเคมีภัณฑ์ ตามลำดับ

เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิ ในปี 2552-2553 จำแนกตามสาขาการลงทุน

ลำดับที่	ปี พ.ศ. 2553		ปี พ.ศ. 2552	
	สาขา	มูลค่า	สาขา	มูลค่า
1	อุตสาหกรรม	108,456.48	อุตสาหกรรม	133,246.52
2	อสังหาริมทรัพย์	19,325.84	อสังหาริมทรัพย์	24,973.93
3	กิจการการค้า	15,387.95	กิจการเหมืองแร่	18,896.01
4	กิจการบริการ	13,261.67	กิจการการค้า	11,201.66
5	กิจการเหมืองแร่	10,077.65	กิจการก่อสร้าง	754.90
6	สถาบันการเงิน	1,868.63	เกษตรกรรม	253.56
7	เกษตรกรรม	548.89	กิจการการลงทุน	31.65
8	กิจการการลงทุน	-6,834.05	กิจการบริการ	-7,372.16
9	กิจการก่อสร้าง	-7,367.53	สถาบันการเงิน	-36,534.14
10	อื่นๆ	13,073.56	อื่นๆ	8,562.52
รวม		167,799.11		154,014.47

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554

ทั้งนี้ในส่วนของภาวะการลงทุนโดยตรงจากอาเซียนในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 สำนักความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2554) ได้อ้างอิงภาพรวมการลงทุนจากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า เงินลงทุนโดยตรงจากอาเซียนในประเทศไทยปี พ.ศ. 2553 มี มูลค่า 11,739.98 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2553 เงินลงทุนไหลเข้าที่สำคัญจากอาเซียนในไทย ได้แก่ สิงคโปร์ และมาเลเซีย ตามลำดับ

จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน พบว่าในปี พ.ศ. 2553 ปริมาณการลงทุนจากอาเซียนเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาในชั้นอนุมัติส่งเสริมการลงทุน โดยครองตำแหน่งผู้ลงทุนอันดับ 4 ของไทยในแง่ของมูลค่าการลงทุน รองจากญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และเนเธอร์แลนด์ ตามลำดับ ในแง่ของจำนวนโครงการของอาเซียนนับเป็นผู้ลงทุนอันดับที่ 3 ของไทย รองจากญี่ปุ่น และ สหภาพยุโรป ตามลำดับ ทั้งนี้ สิงคโปร์เป็นประเทศในอาเซียนที่เข้ามาลงทุนในไทยมากที่สุด ทั้งในแง่ของจำนวนโครงการ ซึ่งมีทั้งสิ้น 62 โครงการ และมูลค่าการลงทุนทั้งสิ้น 19,170 ล้านบาท

ประเทศผู้ลงทุนหลักของอาเซียนในไทย ปี พ.ศ. 2553 พิจารณาจากมูลค่าเงินลงทุน

ลำดับที่	จำนวนโครงการ		มูลค่าการลงทุน	
	ประเทศ	จำนวนโครงการ	ประเทศ	มูลค่าการลงทุน
1	สิงคโปร์	62	สิงคโปร์	19,170
2	มาเลเซีย	39	มาเลเซีย	4,808
3	อินโดนีเซีย	2	อินโดนีเซีย	360
4	เมียนมาร์	2	เมียนมาร์	3

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กุมภาพันธ์ 2554

โครงการลงทุนจากอาเซียนในปี พ.ศ. 2553 ที่ขอรับส่งเสริมส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กที่มีเงินลงทุนต่ำกว่า 50 ล้านบาท คิดเป็น 39.0% ของจำนวนโครงการจากอาเซียนที่ยื่นขอรับการส่งเสริม ทั้งหมด ส่วนโครงการที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดกลางที่มีเงินลงทุน 100- 499 ล้านบาท คิดเป็น 35.2% ของจำนวนโครงการจากอาเซียนที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมทั้งหมด

ในปี พ.ศ. 2553 มีโครงการขนาดใหญ่ที่มีเงินลงทุนสูงกว่า 1,000 ล้านบาท ซึ่งได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมทั้งสิ้น จำนวน 4 โครงการ มีมูลค่าการลงทุนรวมทั้งสิ้น 7,951.5 ล้านบาท โครงการขนาดใหญ่ที่ได้รับการส่งเสริม ได้แก่

1. โครงการลงทุนในกิจการศูนย์กระจายสินค้าระหว่างประเทศ 3,453.5 ล้านบาท ของ Katoen Natie Services (Thailand) Ltd. เป็นการลงทุนของสิงคโปร์ทั้งสิ้น เป็นโครงการขยาย มีการจ้างแรงงานไทย 115 คน
2. โครงการลงทุนในกิจการผลิตสุกซ์ภัณฑ์มูลค่า 1,900 ล้านบาท ของ Toto Manufacturing (Thailand) Co., Ltd. เป็นการลงทุนร่วมระหว่างไทยกับสิงคโปร์ เป็นโครงการใหม่ มีการจ้างแรงงานไทย 661 คน
3. โครงการลงทุนในผลิตสารให้ความหวานมูลค่า 1,322 ล้านบาท ของ Alemendra (Thailand) Ltd. เป็นการลงทุนของสิงคโปร์ทั้งสิ้น เป็นโครงการใหม่ มีการจ้างแรงงานไทย 58 คน
4. โครงการลงทุนผลิต Caroteniod, Crude Cateteniod, Mixed phytonutr มูลค่า 1,276 ล้านบาท ขอรับการส่งเสริมในนามของนายวีรศักดิ์ ไชยสิทธิ์ไพศาล เป็นการลงทุนร่วมระหว่างไทยกับสิงคโปร์ เป็นโครงการใหม่ มีการจ้างแรงงานไทย 39 คน

ในปี พ.ศ. 2553 นักลงทุนจากอาเซียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนใน สาขาบริการและสาธารณูปโภคมากที่สุดเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา โดยมีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 31โครงการ คิดเป็น 28.7% ของจำนวนโครงการจากอาเซียนที่ยื่นขอรับการส่งเสริมทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ สาขาผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักร มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 22 โครงการคิดเป็น 20.4% สาขาเคมีภัณฑ์และกระดาษมีจำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการคิดเป็น 16.7% สาขาการเกษตรและผลิตทางการเกษตรมีจำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการ คิดเป็น 6.7% สาขาอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนทั้งสิ้น 13 โครงการ คิดเป็น 12.0% และสาขาอุตสาหกรรมเบา และเหมืองแร่และเซรามิกส์มีจำนวนโครงการ เท่ากันอย่างละ 4 โครงการ คิดเป็น 3.7% ของจำนวนโครงการที่ขอรับการส่งเสริมทั้งหมด

ในด้านเงินลงทุน สาขาที่มีมูลค่าเงินลงทุนจากอาเซียนสูงที่สุด ได้แก่ สาขาการเกษตรและผลิตทางการเกษตร มีเงินลงทุน 3,927.4 ล้านบาท คิดเป็น 25.8% ของมูลค่าการลงทุนรวมจากอาเซียน รองลงมาได้แก่ สาขาเคมีภัณฑ์และกระดาษมีเงินลงทุน 3,588.4 ล้านบาท คิดเป็น 23.6% สาขาบริการมีมูลค่า 2,910.6 ล้านบาท คิดเป็น 19.1% สาขาอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าการลงทุน 1,173.3 ล้านบาท คิดเป็น 7.7% สาขาเหมืองแร่และเซรามิกส์มีมูลค่าการลงทุน 794 ล้านบาท คิดเป็น 5.2% และสาขาอุตสาหกรรมเบาที่มีมูลค่าการลงทุน 385.3 ล้านบาท คิดเป็น 2.5%

บทที่ 4

แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

รัฐบาลของไทยได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของอาเซียนเป็นลำดับแรกมาโดยตลอด ในฐานะที่อาเซียนเป็นกลุ่มภูมิภาคที่มีความใกล้ชิดทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยได้ใช้นโยบายอาเซียนต้องมาก่อน หรือ ASEAN First Policy เนื่องจากการรวมตัวอย่างแน่นแฟ้นของอาเซียนจะช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของไทย ในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ รวมทั้งช่วยสร้างอำนาจในการต่อรองในกรอบการเจรจาระดับภูมิภาค และพหุภาคี อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของหน่วยงานต่าง ๆ ในไทยยังมีให้เห็นไม่มากนัก โดยเฉพาะแผนที่นำทาง (Road Map) หรือนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม แผนงานรับมือที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงยังมีอยู่น้อย ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีลักษณะแยกส่วน หรือมีความร่วมมือเฉพาะบางสาขาในลักษณะหลวม ๆ ไม่ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบหรือแผนบูรณาการที่แต่ละหน่วยงานควรจะดำเนินงานร่วมกัน ในภาพรวมให้ชัดเจนครอบคลุม แม้กระทั่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไปได้รับรู้ก็ยังมีอยู่น้อย ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลการศึกษาและข้อเสนอแนะโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งถึงผลกระทบและแนวทางการปรับตัวในสินค้าหลัก ๆ ดังเช่น สรุปผลกระทบของการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของ ASEAN ที่มีต่อสินค้าและบริการของไทย ของกลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการค้า สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ (2553) ดังนี้

รายการสินค้า	ผลกระทบ	
	บวก	ลบ/แนวทางการปรับตัว
ข้าว	เพิ่มการส่งออกข้าว และขยายตลาดข้าวไทยในอาเซียนได้มากขึ้น	• ระวังข้าวคุณภาพปานกลาง-ต่ำ โดยเฉพาะจากเวียดนาม จะเข้ามาแข่งขันกับตลาดในประเทศ • ลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และสร้างภาพลักษณ์ข้าวไทยให้มีคุณภาพ
ถั่วเหลือง	หากมีการนำเข้าจากถั่วเหลืองจากอาเซียนมากขึ้น ต้นทุนอาหารสัตว์จะลดลง	• อาจจะไม่กระทบ เนื่องจากไทยและกลุ่มประเทศอาเซียนพึ่งพาการนำเข้าจากแหล่งอื่น เช่น บราซิล สหรัฐอเมริกา และอาร์เจนตินา • พัฒนาพันธุ์ถั่วเหลืองเพื่อลดต้นทุน

รายการสินค้า	ผลกระทบ	
	บวก	ลบ/แนวทางการปรับตัว
ปาล์มน้ำมัน	ผู้ประกอบการมีทางเลือกมากขึ้น	ผลกระทบเกษตรกรและโรงสกัด/กลั่น เนื่องจากมาเลเซียและอินโดนีเซียเป็นผู้นำด้านการผลิต ไทยต้องพัฒนาพันธุ์ปาล์มเพื่อลดต้นทุน
กาแฟและกาแฟสำเร็จรูป	ผู้ประกอบการ/โรงงานแปรรูปสามารถนำเข้าวัตถุดิบผลิตกาแฟสำเร็จรูปได้มากขึ้น เนื่องจากความต้องการในประเทศมีมากกว่าปริมาณที่ผลิตได้เอง	ผู้ประกอบการกาแฟไทยจะได้รับผลกระทบจากเวียดนามซึ่งผลิตด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าและส่งออกขายใหญ่ของโลกในตลาดเมล็ดกาแฟดิบ (ทั้งนี้คุณภาพโดยรวมกาแฟไทยดีกว่ากาแฟที่ผลิตจากเวียดนาม) ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพการผลิต เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน
ชา	ผู้ประกอบการสามารถสร้าง Product Network กับประเทศอินโดนีเซีย และเวียดนามเพื่อพัฒนาการแปรรูปชาได้มากขึ้น	เกษตรกรไทยจะประสบการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากอินโดนีเซียและเวียดนาม ให้ความรู้ด้านการเพาะปลูกและกระบวนการผลิตรวมถึงการเพิ่มความรู้ด้าน Packaging เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของไทย
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	ขยายตลาดไปยังอาเซียนได้เพิ่มขึ้น ต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบลดลง	มีการพึ่งพาเส้นใยที่ใช้ในการผลิตจากอาเซียน (ฝ้าย ไหม ลินิน ขนสัตว์ และป่าน เป็นต้น) จัดทำโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานในเขตพื้นที่ที่ขาดแคลน และพิจารณาความเป็นไปได้ในการสร้างนิคมอุตสาหกรรมแถบชายแดน หรือในประเทศเพื่อนบ้าน
ไหม	ผู้ประกอบการสามารถผลิตผ้า/เครื่องแต่งกายจากไหมได้ในราคาต้นทุนที่ต่ำลง แข่งขันได้มากขึ้น	เกษตรกรไทยอาจจะต้องแข่งขันกับเส้นไหมนำเข้าของเวียดนาม พิจารณาแนวทางการประกันราคาไหมดิบ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในประเทศ (ในกรณีที่ราคาขายของเกษตรกรไทย ถูกลดลงเท่ากับราคาสลัด)
ผลิตภัณฑ์ยานยนต์และชิ้นส่วน	โอกาสในการส่งออกรถยนต์เพิ่มขึ้นจากต้นทุนที่ลดลง เกิดการกระจายการผลิตในภูมิภาคอาเซียนเพิ่มมากขึ้น	มีการย้ายฐานการผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนบางประเภทไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีความต้องการสูงและต้นทุนการผลิตต่ำกว่า เพิ่มการวิจัยและพัฒนา และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อต่อยอดเทคโนโลยีการผลิต

รายการสินค้า	ผลกระทบ	
	บวก	ลบ/แนวทางการปรับตัว
ผลิตภัณฑ์ยา	โอกาสการขยายตลาดเวชภัณฑ์ไทยไปยังอาเซียนมีมากขึ้น หากสามารถยอมรับมาตรฐานร่วมกัน	• ต้นทุนในการผลิตทั้งยาสามัญและยาแผนโบราณจะเพิ่มขึ้นจาก ACTD and GMP • โรงงานผลิตยาสามัญและยาแผนโบราณขนาดเล็กจะประสบปัญหาในการปรับปรุงการผลิตให้ได้มาตรฐาน PIC/S GMP • เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพของโรงงานผลิตวิจัยตำรับยาใหม่โดยใช้ทรัพยากรที่มีในประเทศ
ผลิตภัณฑ์ประมง	ได้รับประโยชน์จากต้นทุนการนำเข้าที่ลดลงเนื่องจากไทยนำเข้าวัตถุดิบเพื่อแปรรูปจากอาเซียน อาทิ มาเลเซีย เมียนมาร์ และอินโดนีเซีย	อาจได้รับผลกระทบจากประเทศอินโดนีเซียและพม่า หากผู้ประกอบการย้ายฐานไปยังแหล่งวัตถุดิบ
เครื่องใช้ไฟฟ้า	การส่งออกสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทยแข่งขันได้มากขึ้น (TV เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น และเตาไมโครเวฟ) เนื่องจากวัตถุดิบบางส่วนนำเข้าจากประเทศอาเซียน โดยเฉพาะมาเลเซีย	• ต้นทุนการผลิตอาจเพิ่มสูงขึ้น ในกรณีปรับมาตรฐานให้สอดคล้องร่วมกันในอาเซียน • ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาศักยภาพการผลิต เพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน
ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	ประเทศไทยสามารถขยายตลาดเครื่องสำอางไปยังอาเซียนได้มากขึ้น	• ผู้ผลิตอาจย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอาเซียนอื่นที่ตลาดใหญ่กว่า เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น เนื่องจากผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์ทุกชนิดเป็นสินค้าควบคุม • ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจะเพิ่มขึ้นมากจากการปรับปรุงการผลิตให้ได้มาตรฐาน GMP • เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพของโรงงานผลิต การพัฒนาคุณภาพให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้เครื่องสำอางไทย และสร้างตราสินค้าเพื่อสร้างเอกลักษณ์
บริการเกี่ยวกับสุขภาพมนุษย์ เช่น	• สามารถพัฒนาให้ไทยเป็น Medical Hub of Asia และเป็นฐานสร้างงาน เพิ่มรายได้เข้าสู่	• เกิดความเหลื่อมล้ำและปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพระหว่างคนไทยในประเทศกับผู้ใช้บริการจากอาเซียนอื่น

รายการสินค้า	ผลกระทบ	
	บวก	ลบ/แนวทางการปรับตัว
โรงพยาบาล แพทย์และทันต แพทย์	ประเทศ ● ได้ประโยชน์จากความหลากหลายของผู้ให้บริการที่มีความชำนาญเฉพาะทางต่อผู้ให้บริการไทยได้มากขึ้น	● เกิดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ในกรณีที่ชาวไทยเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศ ● เพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์และบุคลากรสนับสนุนเพื่อรองรับกับความต้องการของประเทศ
สัตว์แพทย์ ทั้ง สำหรับสัตว์ เลี้ยง และสัตว์ แพทย์สำหรับ สัตว์อื่น	● ได้ประโยชน์จากความหลากหลายของผู้ให้บริการที่อาจมีความชำนาญเฉพาะทาง ● ขยายโอกาสการให้บริการแก่ตลาดในอาเซียน	● การเดินทางไปใช้บริการของชาวไทยในอาเซียนมีมากขึ้น ● สร้างความรู้ความเข้าใจให้สัตวแพทย์ไทยในการรุกรตลาดอาเซียน โดยเฉพาะ CLMV
บริการทาง สังคม	ส่งเสริมการเป็น Medical Hub of Asia และเป็นฐานสร้างงานเพิ่มรายได้เข้าสู่ประเทศ ● คนไทยได้ประโยชน์จากความหลากหลายของบริการต่างชาติที่อาจแตกต่างจากผู้ให้บริการไทย	● เกิดความเหลื่อมล้ำและปัญหาการเข้าถึงบริการสุขภาพระหว่างคนไทยในประเทศ ● สนับสนุนเชื่อมโยงบริการสุขภาพกับธุรกิจท่องเที่ยว ● “Medical Holiday/Vacation packages”
บริการที่ ปรึกษา เกี่ยวกับการ ติดตั้งอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์	ปัจจุบันยังไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้บริการในอาเซียน เนื่องจากสาขาบริการดังกล่าวถูกควบคุมทิศทาง โดยบริษัทข้ามชาติที่ไม่ใช่สัญชาติอาเซียน ซึ่งแนวโน้มในอนาคตจะเป็นเช่นนี้ต่อไป (ยกเว้นจีนและอินเดียที่จะมีบทบาทมากขึ้นจากการพัฒนาผ่านธุรกิจประเภท Open Source)	
บริการ ดำเนินการด้าน ซอฟต์แวร์ (ยกเว้นบริการ ออกแบบและ พัฒนา โปรแกรม)		
บริการ ออกแบบและ พัฒนา โปรแกรม	ไทยมีโอกาสไปลงทุนในประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยเฉพาะอินโดนีเซีย (ยกเว้นสิงคโปร์และมาเลเซีย)	● ผู้ประกอบการไทยจะต้องเผชิญกับการแข่งขันของธุรกิจสิงคโปร์และมาเลเซียที่เข้ามาให้บริการในประเทศเพิ่มมากขึ้น ● ขยายตลาด/การลงทุนไปต่างประเทศ โดยสร้าง

รายการสินค้า	ผลกระทบ	
	บวก	ลบ/แนวทางการปรับตัว
		พันธมิตรทางธุรกิจในประเทศ
บริการคอมพิวเตอร์ อื่น ๆ	คนไทยมีทางเลือกในการใช้บริการด้านคอมพิวเตอร์ในอาเซียนเพิ่มมากขึ้น	ผู้ประกอบการไทยจะต้องเผชิญความเสี่ยงในการเข้ามาแข่งขันของสิงคโปร์และมาเลเซียเพิ่มขึ้น พัฒนาฝีมือแรงงานในอุตสาหกรรม IT

การศึกษาและประเมินศักยภาพสินค้าและบริการนำร่อง จำนวน 11 สาขา ของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2553) ที่พบว่า

สินค้าและบริการที่ไทยมีศักยภาพ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เกษตร ผลิตภัณฑ์ประมง ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยางพารา สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม บริการด้านสุขภาพ และบริการการท่องเที่ยว

กลุ่มสินค้าและบริการของไทยที่ต้องเพิ่มศักยภาพ ได้แก่ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ บริการการบิน และโลจิสติกส์

โดยข้อมูลการเปรียบเทียบสินค้าและบริการนำร่องทั้ง 11 สาขา กับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน พบว่า

ระดับศักยภาพ	ประเทศ
ผลิตภัณฑ์เกษตร	
ประเทศที่มีศักยภาพในผลิตภัณฑ์เกษตรสูง	ไทย เวียดนาม
ประเทศที่มีศักยภาพในผลิตภัณฑ์เกษตรปานกลาง	มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
ประเทศที่มีศักยภาพในผลิตภัณฑ์เกษตรต่ำ	เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว
ผลิตภัณฑ์ประมง	
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องสูง	ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องปานกลาง	เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่ำ	เมียนมาร์ ⁴⁰
ผลิตภัณฑ์ไม้: ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้	
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้และอุตสาหกรรมต่อเนื่องสูง	มาเลเซีย เวียดนาม ⁴¹ อินโดนีเซีย ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้และอุตสาหกรรมต่อเนื่องปานกลาง	-
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ไม้และอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่ำ	-

⁴⁰ พบว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องใน ระดับต่ำ แต่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก สามารถพัฒนาการผลิต และเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญของอาเซียนในอนาคต

⁴¹ มาจากความได้เปรียบที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ ทักษะแรงงานสูง

ระดับศักยภาพ	ประเทศ
ผลิตภัณฑ์ยางพารา	
ประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางสูง	ไทย มาเลเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางปานกลาง	อินโดนีเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางต่ำ	ประเทศอื่นๆ
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	
ประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สิ่งทอสูง	ประเทศไทย อินโดนีเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สิ่งทอปานกลาง	เวียดนาม มาเลเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สิ่งทอต่ำ	กัมพูชา เมียนมาร์ ลาว
ธุรกิจไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์สูง	สิงคโปร์
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง	ไทย มาเลเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต่ำ	ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม
ธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพ	
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพสูง	สิงคโปร์ ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพปานกลาง	มาเลเซีย เวียดนาม ลาว
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพต่ำ	กัมพูชา
ธุรกิจการท่องเที่ยว	
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่องสูง	ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่องปานกลาง	มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่ำ	เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา
บริการการบิน: ธุรกิจการบริการขนส่งทางอากาศ	
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจการขนส่งทางอากาศสูง	สิงคโปร์ มาเลเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจการขนส่งทางอากาศปานกลาง	ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพในธุรกิจการขนส่งทางอากาศต่ำ	ฟิลิปปินส์
เทคโนโลยีสารสนเทศ	
ประเทศที่มีศักยภาพในเทคโนโลยีสารสนเทศสูง	สิงคโปร์ มาเลเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพในเทคโนโลยีสารสนเทศปานกลาง	ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพในเทคโนโลยีสารสนเทศต่ำ	ประเทศอื่นๆ
ธุรกิจบริการโลจิสติกส์ ระบบการขนส่งทางบก	
1. ด้านการให้บริการโลจิสติกส์ครอบคลุม ครบวงจร (Variety of Logistics Services)	
ประเทศที่มีศักยภาพด้านการให้บริการโลจิสติกส์ครอบคลุม ครบวงจรสูง	สิงคโปร์ มาเลเซีย

ระดับศักยภาพ	ประเทศ
ประเทศที่มีศักยภาพด้านการให้บริการโลจิสติกส์ครอบคลุม ครอบคลุม ครบวงจรปานกลาง	ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพด้านการให้บริการโลจิสติกส์ครอบคลุม ครอบคลุม ครบวงจรต่ำ	CLMV บรูไนฯ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
2. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	
ประเทศที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสูง	สิงคโปร์ มาเลเซีย
ประเทศที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศปานกลาง	ไทย
ประเทศที่มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่ำ	CLMV บรูไนฯ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์กระจายสินค้า Cross Docking Facility	
ประเทศที่มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสูง	สิงคโปร์
ประเทศที่มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกปานกลาง	มาเลเซีย ไทย บรูไนฯ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์
ประเทศที่มีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่ำ	CLMV

ทั้งนี้ หน่วยงานหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ก็ได้มีการวิเคราะห์ กำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ดำเนินงานด้านการค้าการลงทุนของไทยในภาพกว้างไว้หลายหน่วยงาน เริ่มตั้งแต่การประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคทางเศรษฐกิจและการค้าของประเทศ โดยผลการวิเคราะห์เหล่านั้นมีทิศทางที่ใกล้เคียงและสอดคล้องซึ่งกันและกันพอจะทำให้มองเห็นภาพสถานการณ์โดยรวมของไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนดมาตรการต่าง ๆ ต่อไปได้ ดังเช่นที่หอการค้าไทย (2553) ได้ประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการค้าไทยไว้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
1. พื้นฐานทางด้านการเกษตรที่หลากหลายและแข็งแกร่ง 2. มีที่ตั้งภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของภูมิภาค 3. มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและดึงดูด และคนส่วนใหญ่มีใจบริการ 4. มีฐานการค้าและบริการระหว่างประเทศที่มีศักยภาพ 5. มีวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ	1. การเมืองไม่มีเสถียรภาพ 2. ระบบ Logistics ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการเชื่อมโยงและต้นทุนสูง 3. ระบบการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพคนขาดประสิทธิภาพ 4. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย 5. R&D ไม่เพียงพอ 6. พึ่งพาสินค้าต่างประเทศสูง 7. Law Enforcement ไม่ดี 8. มีปัญหาคอรัปชั่น

โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
1. เศรษฐกิจโลกโดยเฉพาะเศรษฐกิจอาเซียนจะขยายตัวสูง 2. โลกมีความต้องการอาหารและพลังงานทดแทน 3. โลกมีระบบการค้าเสรีมากขึ้น 4. การรวมกลุ่มการค้าเสรีทำให้ตลาดภูมิภาคมีขนาดใหญ่ 5. โลกมีความต้องการสินค้าสุขภาพ 6. การเพิ่มขึ้นของประชากรและกำลังซื้อของประชากรในโลกที่ 3	1. สถานการณ์เศรษฐกิจโลกยังมีความผันผวนในระยะสั้น 2. ราคาน้ำมันมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น 3. ปัญหาภาวะโลกร้อน 4. การใช้ NTB ของประเทศคู่ค้า 5. การแข่งขันในตลาดโลกที่รุนแรงขึ้น 6. ความสามารถในการแข่งขันของไทยที่ลดลง 7. กฎระเบียบทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 8. ค่าแรงของประเทศเพื่อนบ้านถูกกว่าประเทศไทย

ในขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือ BOI ได้ประเมินจุดแข็งของประเทศไทย ประกอบด้วย

1. ประตูสู่เอเชีย ประเทศไทยได้เปรียบด้านยุทธศาสตร์ที่ตั้งซึ่งเปรียบเป็นประตูสู่ใจกลางเอเชีย ศูนย์กลางตลาดทางเศรษฐกิจที่มีอัตราการเติบโตสูงที่สุดในปัจจุบัน ไทยยังเป็นเส้นทางการค้าขายที่สะดวกกับจีน อินเดีย และประเทศสมาชิกอาเซียน และเส้นทางเปิดกว้างสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพทางธุรกิจสูง
2. ศูนย์กลางของอาเซียน ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกก่อตั้งอาเซียน และมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งและพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ สินค้าและบริการของไทยได้เข้าสู่ตลาดอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ
3. ความมั่นคงทางสังคมและการเมือง ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธที่เป็นมิตรและต้อนรับชาวต่างชาติ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประชาชนให้ความเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสูงและมีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา ทั้งนี้ แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจะนับถือศาสนาพุทธ แต่ประเทศไทยเปิดกว้างยอมรับทุกศาสนาโดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก
4. เศรษฐกิจที่เติบโต ประเทศไทยมีประชากร 67 ล้านคน มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง การส่งออกที่แข็งแกร่ง และตลาดผู้บริโภคภายในประเทศที่ตื่นตัว มีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับแรงงานที่มีฝีมือและประสิทธิภาพช่วยดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ เสริมสร้างความมั่งคั่งให้ธุรกิจ และพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ
5. โครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งที่ทันสมัย การคมนาคม และโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าเพื่อสร้าง

บรรยากาศในการดำเนินธุรกิจและการดำรงชีวิตที่ดีที่สุด มีนิคมอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกที่น่าเสนอ
สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการของทั้งบริษัทข้ามชาติขนาด
ใหญ่ และบริษัทขนาดกลางและขนาดย่อม

6. นโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ นโยบายการลงทุนของประเทศไทยมีความ
ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการเปิดเสรีและส่งเสริมการค้าเสรี รัฐบาลส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศที่
นำไปสู่การพัฒนาทักษะ เทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างจริงจัง ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจาก
ผลสำรวจนานาชาติให้เป็นแหล่งรองรับการลงทุนที่น่าดึงดูดที่สุดแห่งหนึ่งอย่างต่อเนื่อง รายงาน
ธนาคารโลกว่าด้วยความสะดวกในการประกอบธุรกิจประจำปี พ.ศ. 2553 ได้จัดให้ไทยเป็นประเทศ
ที่มีความสะดวกในการดำเนินธุรกิจมากเป็นอันดับที่ 12 ของโลก

7. การสนับสนุนและสิทธิประโยชน์ภาครัฐ หน่วยงานรัฐหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน
นักลงทุน ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้า และบริการสนับสนุนแก
กิจการลงทุนหลากหลายประเภท ในอุตสาหกรรมการผลิต บริษัทสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ด้านการ
ลงทุนได้โดยไม่กำหนดสัดส่วนผู้ถือหุ้น เงื่อนไขการใช้เงินในประเทศ หรือเงื่อนไขส่งออก

8. อุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทยได้เติบโตใหญ่และแตกแขนงออกไปอย่างรวดเร็ว
ทั้งในสาขาอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนามายาวนานและอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพในการขยายตัว
อย่างรวดเร็ว รัฐบาลให้ความสำคัญในการส่งเสริมและชักจูงอุตสาหกรรม 6 สาขาหลัก ซึ่งถือเป็น
หัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ (1) เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร (2) พลังงาน
ทดแทน (3) ยานยนต์ (4) อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (5) แพชั่น และ
(6) บริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง ซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมบันเทิง บริการเพื่อสุขภาพ และการท่องเที่ยว

9. วัฒนธรรมที่เป็นมิตรและหลากหลาย ประเทศไทยมีชื่อเสียงระดับโลกในเรื่องมารยาท
ในการต้อนรับ ยิ่งไปกว่านั้นความเป็นมิตรของคนไทยและความหลากหลายทางวัฒนธรรมทำให้นัก
ลงทุนในประเทศไทยรู้สึกอุ่นใจและผ่อนคลาย

10. การศึกษาและบริการเพื่อสุขภาพ มาตรฐานการศึกษาของไทยเป็นที่ยอมรับจาก
สถาบันระหว่างประเทศ โรงเรียนและวิทยาลัยนานาชาติในประเทศไทยให้การศึกษาระดับโลก
ขณะที่มหาวิทยาลัยก็มีความโดดเด่นไม่แพ้กัน ในส่วนของบริการเพื่อสุขภาพ ประเทศไทยได้พัฒนา
และมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก เนื่องจากแพทย์และบุคลากรการแพทย์ได้รับการรับรองจากนานาชาติ
สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ที่ทันสมัย บริการเพื่อสุขภาพของไทยมีความแข็งแกร่ง ส่งผลให้
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพกลายเป็นหนึ่งในสาขาการท่องเที่ยวที่ขยายตัว
เร็วที่สุดของไทย ผู้ป่วยจำนวนมากจากนานาประเทศเดินทางมาประเทศไทยเพื่อรับบริการสุขภาพ
มาตรฐานระดับโลกในราคาที่คุ้มค่า

11. โครงสร้างพื้นฐาน รัฐบาลได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศอย่างต่อเนื่องทั้งใน กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านโครงการขนส่ง การสร้างถนนสายใหม่ และขยายถนนสายเดิมที่มีอยู่เพื่อรองรับจำนวนยานพาหนะ

12. สนามบิน ประเทศไทยพัฒนาเครือข่ายการขนส่งทางอากาศที่กว้างขวาง ประกอบด้วย สนามบินพาณิชย์ 28 แห่ง และสนามบินนานาชาติ เช่น ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิซึ่งเป็น สนามบินหลัก ได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในสิบสนามบินที่ดีที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2553 สามารถ รองรับผู้โดยสารได้ 45 ล้านคน สินค้า 3 ล้านตันต่อปี และเที่ยวบิน 76 เที่ยวบินต่อชั่วโมง อาคาร ผู้โดยสารภายในประเทศหลังใหม่คาดว่าจะสร้างเสร็จภายในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งจะช่วยให้รองรับ ผู้โดยสารเพิ่มเป็น 65 ล้านคนต่อปี ท่าอากาศยานดอนเมืองอาจเปิดให้บริการอีกครั้งสำหรับการ เดินทางภายในประเทศโดยจะยังคงรักษามาตรฐานระดับนานาชาติเช่นเดิม สามารถรองรับเที่ยวบิน 60 เที่ยวบินต่อชั่วโมง ผู้โดยสาร 11.5 ล้านคนต่อปี และสินค้าในประเทศ 12,490 ตันต่อปี ท่าอากาศยานภูเก็ตสามารถรองรับผู้โดยสารได้ 12.5 ล้านคนภายในปี พ.ศ. 2561 ท่าอากาศยาน เชียงใหม่สามารถรองรับผู้โดยสารได้ 8 ล้านคนต่อปี ท่าอากาศยานนานาชาติแห่งอื่น ๆ ได้แก่ หาดใหญ่ เชียงราย และเกาะสมุย

13. โครงข่ายถนน ประเทศไทยมีชื่อเสียงด้านโครงข่ายการขนส่งทางถนนที่ครอบคลุม คิด เป็นระยะทางกว่า 390,026 กิโลเมตร ในจำนวนนี้ 384,176 กิโลเมตร หรือ 98.5% เป็นถนน คอนกรีตหรือถนนลาดยางมะตอย และมีโครงข่ายทางหลวงระยะทาง 51,776 กิโลเมตร ที่เชื่อมโยง ภาคต่าง ๆ ของประเทศเข้าด้วยกัน

14. ท่าเรือ ประเทศไทยมีท่าเรือประเภทต่าง ๆ ซึ่งให้บริการเรือขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ 122 ท่า รวมถึงท่าเรือน้ำลึกระหว่างประเทศ 8 ท่า ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แหลมฉบังและมาบตาพุด ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก สงขลา สตูล นราธิวาส ภูเก็ต และระนองในภาคใต้ สามารถ รองรับสินค้าได้ 8.5 ล้านตันต่อปี ตัวเลขดังกล่าวคาดว่าจะเพิ่มเป็นสองเท่าเมื่อโครงการขยายท่าเรือ เสร็จสมบูรณ์ ขณะที่ท่าเรือแหลมฉบังประกอบกำลังพัฒนาท่าบริการตู้สินค้า 6 ท่าโดยใช้อุปกรณ์ ทันสมัยที่จะช่วยรองรับเรือสินค้ารุ่นใหม่ล่าสุดได้ ประกอบด้วยการบรรทุกขนถ่ายและกระจายสินค้า ด้วยความร่วมมือของการท่าเรือแห่งประเทศไทยและกรมศุลกากร สินค้านำเข้าและส่งออกสามารถ ผ่านพิธีการศุลกากรภายใน 1 วัน

15. Rail and Mass Transit Systems ระบบขนส่งทางรถไฟของประเทศไทยครอบคลุม ระยะทาง 4,044 กิโลเมตร ใน 3 เส้นทาง ซึ่งมาตัดกันที่กรุงเทพมหานคร ระบบรถไฟให้บริการขนส่ง ในราคาอย่างมีเยื่อ จากพรมแดนประเทศมาเลเซียไปจนถึงจังหวัดตอนเหนือสุดของประเทศ และ กาญจนบุรีในภาคตะวันตก และเชื่อมต่อกับระบบขนส่งทางรถไฟของประเทศมาเลเซีย ทำให้

สามารถเชื่อมต่อไปถึงประเทศสิงคโปร์ ขณะนี้ เส้นทางรถไฟข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัดหนองคายกำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างเพื่อบรรเทาภาวะการจราจร ในกรุงเทพมหานครรัฐบาลได้พัฒนาระบบขนส่งมวลชน 2 ระบบ ระยะทางรวม 42.9 กิโลเมตร คือ รถไฟฟ้าบีทีเอส รองรับผู้โดยสารวันละประมาณ 450,000 คน และรถไฟฟ้าใต้ดินหรือ MRT รองรับผู้โดยสาร 50,000 คนต่อชั่วโมงต่อเที่ยว

16. ระบบโทรคมนาคมขนส่ง รวมถึงโทรศัพท์พื้นฐาน ซึ่งสามารถโทรออกต่างประเทศโดยตรงได้ในอัตราไม่แพง นอกจากนี้ยังมีระบบอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อผ่านระบบเอทีเอสแอล ดาวเทียมและสายโทรศัพท์พื้นฐานให้บริการด้วย ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมีความรวดเร็วมากขึ้นขณะที่ค่าบริการลดลง

17. โรงเรียนนานาชาติ ประเทศไทยมีโรงเรียนนานาชาติที่ดำเนินการในระบบอเมริกัน อังกฤษ และญี่ปุ่น และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเหล่านี้ได้รับการตอบรับให้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับโลก

กระทรวงพาณิชย์ (2553) ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของระบบเศรษฐกิจ ความท้าทายและโอกาสของประเทศไทย ไว้ดังนี้

จุดอ่อน

1. ต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศ
2. ขาดบุคลากรที่จะรองรับโอกาสทางธุรกิจศักยภาพ
3. การเมืองขาดเสถียรภาพ
4. เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราที่ลดลงเมื่อเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค
5. สินค้าใช้แรงงานเข้มข้นไทยเป็นรองประเทศเกิดใหม่ และเพื่อนบ้าน
6. สินค้าเทคโนโลยีไทยยังดึงดูดนักลงทุนต่างชาติได้น้อยกว่าประเทศอาเซียนอื่น เช่น

มาเลเซีย สิงคโปร์

7. ต้นทุน Logistics ไทยยังสูงกว่าอีกหลายประเทศ (16- 9% ของ GDP)
8. ขาดการบูรณาการยุทธศาสตร์ในภาพรวม
9. ระบบเศรษฐกิจมีความอ่อนไหวต่อภาวะวิกฤตในระดับภูมิภาคและระดับโลกค่อนข้างสูง

โดยเฉพาะในภาคการเงินและภาคการส่งออก

จุดแข็ง

1. ไทยมีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ในการเป็นศูนย์กลางของอาเซียน/ภูมิภาค/อนุภูมิภาค
2. เป็นจุดเชื่อมต่อ Economic Corridors ของภูมิภาค
3. เป็นหนึ่งในประเทศผู้นำในอาเซียนในหลายด้าน

4. ศักยภาพการค้าชายแดนสูง
5. มีระบบการค้าเสรี
6. มี Sector สินค้าศักยภาพที่หลากหลาย และยังมีสินค้าที่เป็นอันดับ 1 ของโลกหลาย

รายการ

7. เป็นแหล่งวัตถุดิบและสามารถผลิตอาหารป้อนตลาดเดิม ตลาดใหม่ โลกมุสลิมและตลาดเกษตรอินทรีย์
 8. เป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีศักยภาพในธุรกิจบริการที่หลากหลายเป็นที่ยอมรับทั่วโลก
 9. มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
 10. มีความร่วมมือทางการค้าเพื่อใช้พัฒนาธุรกิจภายในให้ขยายตลาดต่างประเทศได้ทั่วโลก
- ความท้าทายและโอกาสของประเทศไทย*

1. ประชากรสูงอายุของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ
2. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. แนวโน้มปัญหาด้านพลังงาน
4. ปัญหาภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อน
5. การรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาค
6. การเคลื่อนตัวอย่างเสรีของบุคลากรที่มีศักยภาพและแรงงานที่มีทักษะระหว่าง

ประชาคมอาเซียน

7. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและภาคบริการของประเทศที่อยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
8. การพัฒนาและปรับปรุงระบบการขับเคลื่อนของภาครัฐและการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อร่วมสร้างมิติใหม่ในการทำงานร่วมกัน
9. การสร้างความอยู่ดีกินดีให้กับประชาชนโดยการกระจายโอกาสและรายได้ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศอย่างเท่าเทียม

หอการค้าไทย (2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำของภูมิภาคที่มีความแข็งแกร่ง มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ มีระบบการเมืองและการปกครองที่มั่นคงและมุ่งจัดคอร์ปชั่น” โดยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคเอกชนพัฒนาธุรกิจและขับเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน กำหนดเป็น 6 แผนยุทธศาสตร์หลัก 7 แผนยุทธศาสตร์กลุ่มธุรกิจ และ 18 แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ทั้ง 3 แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้อง สอดประสานและเชื่อมโยง

กันในทุกมิติ โดยการดำเนินงานใน 7 แผนยุทธศาสตร์กลุ่มธุรกิจ มีคณะกรรมการสาขาธุรกิจทำหน้าที่ติดตามและผลักดัน ขณะที่แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน (กรอ.) ในระดับภูมิภาคและจังหวัดมากขึ้น ในที่นี้ ขอนำเสนอแผนยุทธศาสตร์หลัก 6 ยุทธศาสตร์ แผนยุทธศาสตร์ 7 กลุ่มธุรกิจซึ่งหอการค้าไทยได้จัดทำไว้ ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์หลัก 6 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

เป้าหมายคือ ผลักดันและสนับสนุนให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในอันดับที่สูงขึ้น เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง

กลยุทธ์/แผนงาน ประกอบด้วย

1. ศักยภาพวิจัยและพัฒนา

1.1 จัดทำฐานข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนที่นักลงทุนและนักธุรกิจสามารถเข้าถึงได้เป็นภาษาไทย

1.2 จัดทำการเผยแพร่ข้อมูลการศึกษวิจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

1.3 ทำการประเมินผลการศึกษวิจัยโดยภาคเอกชน ถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามแนวทางการวิจัยดังกล่าว

1.4 ตรวจสอบความต้องการของภาคเอกชนถึงการวิจัยที่ต้องการให้มีการพัฒนาและศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของเอกชน

1.5 ศึกษาและติดตามการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในด้านของเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

1.6 ผลักดันให้มีการใช้นวัตกรรมและงานวิจัยให้ใช้ในสถานที่ประกอบการอย่างแพร่หลาย

2. เสริมสภาพคล่องทางการเงิน

2.1 มี Export Insurance โดยให้ธนาคาร EXIM Bank สนับสนุน

2.2 Finance for SMEs

2.3 ลดระยะเวลาและขั้นตอนการโอนเงินระหว่างประเทศ

2.4 ผ่อนเงื่อนไข/รายละเอียดในการฝากเงินในรูปเงินตราต่างประเทศ

3. สร้างโอกาสเพื่อการตลาดใหม่

3.1 จัดทำฐานข้อมูลของประเทศตลาดใหม่เพื่อเตรียมพร้อมและวางแผนการลงทุนและการค้า

3.2 จัดทำแผนงานที่ชัดเจนในการเข้าไปทำตลาดใหม่

- 3.3 ดำเนินการสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศ
- 3.4 Road Show ตลาดใหม่ในต่างประเทศ
- 3.5 สร้าง Business Matching ผู้ประกอบการ
4. สร้างโอกาสเพื่อรักษาตลาดเก่า
 - 4.1 ทำการจัด Event สำหรับตลาดเดิมเพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าของไทย
 - 4.2 จัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าในประเทศที่มีศักยภาพ
 - 4.3 ติดตามและตรวจสอบสถานการณ์ของตลาดเป็นประจำ
 - 4.4 Brand Thailand คู่มือตลาด
 - 4.5 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคู่ค้า สานสายใย
5. สร้างมาตรฐาน
 - 5.1 จัดทำการเทียบมาตรฐานสากลและประเทศไทย
 - 5.2 ประชาสัมพันธ์มาตรฐานประเทศไทยให้เป็นที่รู้จัก
 - 5.3 สร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบมาตรฐานไทย
 - 5.4 สร้างมาตรฐานการผลิตตลอดห่วงโซ่อาหาร
 - 5.5 ตรวจสอบการผลิตสินค้าเป็นประจำเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ
 - 5.6 ปรับปรุงมาตรฐานของไทยให้ได้มาตรฐานสากลในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ
6. สร้างพันธมิตรทางการค้าและการลงทุน
 - 6.1 สร้างกิจกรรมร่วมกันระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน
 - 6.2 Road Show สินค้าและบริการระหว่างประเทศคู่ค้า
 - 6.3 ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพที่ประเทศไทยมี
 - 6.4 ดำเนินการสายสัมพันธ์ทางการทูตเพื่อการค้าและการลงทุน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

เป้าหมายคือ ปรับปรุงพื้นฐานของประเทศไทยให้แข็งแกร่งเพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กลยุทธ์/แผนงาน ประกอบด้วย

1. การปรับโครงสร้างการผลิต

- 1.1 ส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้เข้มแข็ง

- 1.2 สร้างการผลิตและการจัดการที่ทันสมัย (Modernisation) ในด้านการเกษตร
อุตสาหกรรมและบริการ
 - 1.3 ปรับรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าวัตถุดิบ
 - 1.4 จัดทำ Plantation ของภาคการเกษตร
 - 1.5 สร้างมาตรฐานการผลิตสินค้าทั้งเกษตร อุตสาหกรรมและบริการให้เป็นที่ยอมรับใน
สากล
 - 1.6 เกษตรเหมาะสมพื้นที่
 - 1.7 สร้างเครือข่าย Cluster เพื่อให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันทั้งในและต่างประเทศ
เพื่อรองรับการเปิด AEC
 - 1.8 จัดทำแผนนำที่มีความครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ
 - 1.9 ส่งเสริมการสรรหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพและต้นทุนที่เหมาะสมในต่างประเทศ
 - 1.10 จัดทำผลการศึกษาและนำผลการศึกษาไปใช้ในเรื่องของการผลิตที่เป็นมาตรฐาน
ตลอดห่วงโซ่อุปทาน
 - 1.11 สนับสนุนการลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียน
 - 1.12 พัฒนาการผลิตเพื่อป้อนสินค้าชั้นกลางเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน
2. การปรับโครงสร้างการค้า
 - 2.1 สร้างภูมิคุ้มกันและพึ่งตนเอง โดยผลักดันให้ตลาดในประเทศมีขนาดใหญ่ขึ้นและมี
ความสำคัญขึ้น
 - 2.2 ขยายตลาดส่งออกไปยังตลาดใหม่เพื่อกระจายความเสี่ยง
 - 2.3 ส่งเสริมการส่งออกที่ใช้เงินตราสกุลอื่นที่ไม่ใช่ดอลลาร์สหรัฐมากขึ้น เพื่อลดแรง
กดดันของค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับสหรัฐฯ
 - 2.4 ผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จาก FTA อย่างเต็มที่
 - 2.5 ส่งเสริมการค้าชายแดน
 - 2.6 ใช้ช่องทาง AEC ในการขยายตลาด
 - 2.7 ร่วมมือกลุ่ม AEC ในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นการ
ขยายฐานการค้าของประเทศ
 - 2.8 การสร้างมาตรฐานสินค้านำเข้าผ่าน NTB เพื่อชะลอการนำเข้ามาแข่งขันใน
ประเทศที่รวดเร็ว
 3. การปรับโครงสร้างการเงิน

3.1 รักษาเสถียรภาพค่าเงินบาท ให้มีการปรับตัวในทิศทางและระดับเดียวกับค่าเงินของประเทศคู่แข่ง

3.2 ส่งเสริมตลาดเงินและตลาดทุนให้มีศักยภาพในระดับนานาชาติ

3.3 สร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ทันสมัย

3.4 ลดอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายเงินทุนของนักลงทุนไทย

3.5 เพิ่มศักยภาพด้านการเงินให้กับผู้ประกอบการไทย

3.6 มีสินเชื่อเฉพาะธุรกิจสาขานั้น ๆ หรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

4. การปรับโครงสร้างกฎระเบียบและภาษี

4.1 ทำการปรับปรุงหรือชำระกฎหมายทางการค้า การลงทุน และการบริการให้เพื่อความทันสมัย

4.2 ปรับปรุงโครงสร้างภาษีในด้านการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

4.3 ปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจและการส่งออกให้เทียบเท่าประเทศชั้นนำ

4.4 สร้างแผนการแข่งขัน ตลอดจนบังคับใช้กฎหมายพื้นฐานความเป็นธรรม ไม่เปิดโอกาสให้มีการตีความ ทำให้เกิดช่องว่างการคอร์รัปชัน

5. การปรับโครงสร้างการใช้พลังงาน

5.1 ผลักดันการใช้พลังงานทดแทนอย่างจริงจัง

5.2 จัดทำนโยบายและแผนงานของพลังงานทดแทนอย่างจริงจัง

5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงเครื่องมือเครื่องจักรในการผลิตที่มีการใช้พลังงานทดแทน

5.4 นำเทคโนโลยีที่อนุรักษ์พลังงานทดแทนและสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต

5.5 จัดการวัตถุดิบด้านพลังงานทดแทนให้เพียงพอกับการผลิต

5.6 ผลักดันให้เกิดพลังงานนิวเคลียร์ และพลังงานบริสุทธิ์

6. การปรับโครงสร้างด้าน Logistics (ให้ต้นทุน Logistics ลดลงจาก 19% ต่อ GDP ในปัจจุบันเหลือ 15% ต่อ GDP ในปี พ.ศ. 2555)

6.1 สร้างระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิต การค้าและบริการ

- ระบบราง

- สร้างทางหลักของรถไฟเพิ่มเติม เพื่อให้การเดินทางของรถไฟสะดวก

- สร้างรางรถไฟ 3 ราง เพื่อให้ระบบรางของไทยสามารถเชื่อมโยงกับ

ต่างประเทศได้

- เร่งจัดทำรถไฟรางคู่ทั่วประเทศ โดยเริ่มต้นในเส้นทางยุทธศาสตร์โลจิสติกส์
สำหรับการผลิต การค้าและบริการของประเทศ

- จัดทำแผนพัฒนารถไฟความเร็วสูง
- สร้างระบบรถไฟความเร็วสูง

- ทางน้ำ

- ส่งเสริมการขนส่งทางเรือในแม่น้ำโดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยา
- สร้างท่าขนถ่ายสินค้าทางน้ำที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน
- ศึกษาความเป็นไปได้ในการผลักดันแก้ไขสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็น

อุปสรรคต่อการเดินเรือ

- ส่งเสริมให้มีกองเรือไทย ที่มีสัญชาติไทยจำนวนมาก

- ทางอากาศ

- ส่งเสริมให้มี Air Cargo ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ
- ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการบินภายในประเทศ เพื่อใช้ศักยภาพของ

สนามบินที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

- ด้านอื่น ๆ

- สร้างจุดเชื่อมโยงระบบการขนส่งทั้งทางราง ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

ให้มีประสิทธิภาพ

- จัดตั้งศูนย์กลางขนส่งและกระจายสินค้าเพื่อการส่งออกตามจุดต่าง ๆ เช่น

ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ เป็นต้น

- สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงฝั่งอันดามัน-อ่าวไทย
- สร้างคลังสินค้าบริเวณชุมทางและศูนย์กลางการขนส่งทางรถไฟ โดยฟื้นฟู

จากสิ่งที่มีอยู่หรือสร้างชุมชนใหม่ที่มีศักยภาพ

- สร้างท่าเรือทางฝั่งอันดามัน

6.2 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์

- การเพิ่มประสิทธิภาพการออกเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว
- พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการรถไฟ
- ให้เอกชนร่วมลงทุนหรือบริหารจัดการการเดินรถไฟ โดยมีโครงการนำร่องบางสาย
- พัฒนาระบบการขนส่งมวลชนให้มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการ
- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการขนส่งทางแม่น้ำโขง

- การพัฒนากฎหมายทางด้านการขนส่งทางน้ำ ทางบก ทางอากาศ
- ขุดลอกแม่น้ำลำคลองเพื่อการขนส่งทางน้ำ
- เพิ่มประสิทธิภาพระบบการขนถ่ายและขนส่งทางชายแดนของประเทศไทย
- ลดต้นทุน ณ ท่าเรือให้ต่ำลงเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขันสำหรับผู้ส่งออก
- สนับสนุนการเดินเรือชายฝั่งทะเลโดยการอุดหนุนและลดต้นทุนต่ำกว่าปัจจุบัน
- ขุดลอกร่องน้ำเพื่อการขนส่ง
- ปรับปรุงการคมนาคมขนส่งทางอากาศเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการบิน

ของภูมิภาค

- เร่งรัดการจัดตั้งซื้อห้วงจักรและเครือข่ายให้เพียงพอต่อความต้องการ
- พัฒนาเส้นทางทางรถไฟ(สงขลาไปสตูล) ในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ (5

จังหวัดชายแดน)

6.3 การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า

- การจัดตั้งระบบ National Single Window ให้สมบูรณ์
- ส่งเสริมการจัดตั้งระบบ ASEAN Single Window

6.4 การพัฒนากลไกขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์

- ติดตามและประเมินผลการดำเนินการยุทธศาสตร์ด้านโลจิสติกส์
- ประเมินปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านโลจิสติกส์
- จัดตั้งหน่วยงานด้านโลจิสติกส์ของประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้

เป้าหมายคือ แรงงานของประเทศไทยมีทักษะและความชำนาญรวมทั้งมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ

กลยุทธ์/แผนงาน

1. ผลักดันคุณภาพ/มาตรฐานของบัณฑิต

1.1 พัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ให้ความรู้และทักษะความชำนาญ

1.2 ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็นสากลและมาตรฐานเดียวกัน

1.3 ตรวจสอบมาตรฐานบัณฑิตและสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาเพิ่ม

ทักษะวิชาชีพตามสายงานให้กับบัณฑิต

1.4 สร้างบัณฑิตหรือแรงงานที่ตรงกับความต้องการ

- 1.5 โครงการจบแล้วมีงานทำตามสายอาชีพ
2. **ฐานข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวางแผน**
 - 2.1 ฐานข้อมูลด้านการผลิต การค้า การลงทุนและการตลาดทั้งในและต่างประเทศ
 - 2.2 แนวคิดทางด้านกลยุทธ์ของประเทศต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมและปรับตัวรับมือ
 - 2.3 จัดทำสถิติความต้องการแรงงานของภาคเอกชนตามสาขาวิชาชีพและเผยแพร่เพื่อเป็นฐานการตัดสินใจของนักเรียน นักศึกษาในการเรียน
3. **สร้างความชำนาญและทักษะเฉพาะด้านสำหรับแรงงาน**
 - 3.1 สร้างทักษะการควบคุมการผลิตให้กับแรงงาน
 - 3.2 พัฒนาทักษะแรงงานเฉพาะด้านให้มีความชำนาญ
 - 3.3 จัดหลักสูตรเฉพาะด้านก่อนการทำงานจริงสำหรับผู้จบการศึกษา
 - 3.4 สร้างการเรียนรู้รูปแบบการพัฒนามาตรฐานการผลิต การค้า และการบริการสำหรับแรงงาน
 - 3.5 พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ SMEs ให้เป็นมืออาชีพ
4. **ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่รุ่น**
 - 4.1 เกี่ยวกับด้านเทคนิคการค้า เทคนิคการตลาด
 - 4.2 สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสร้างนวัตกรรมให้มากขึ้น
 - 4.3 ผู้ชำนาญการสอนน้อง
 - 4.4 ลงมือจริงกับผู้ชำนาญการ
 - 4.5 จัดทำหลักสูตรชำนาญการพิเศษเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้
 - 4.6 เทิดทูนผู้ชำนาญการพิเศษ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมจริยธรรมและธรรมาภิบาล

เป้าหมายคือ ลดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจและสร้างเศรษฐกิจฐานให้ชาวสะอาด มีความเป็นธรรม รวมทั้งเพื่อสังคมเป็นสุข

1. **สร้างจิตสำนึกของเยาวชนให้มีจริยธรรมและธรรมาภิบาล**
 - 1.1 สร้างคุณค่าของผู้ที่ทำความดี
 - 1.2 ประสพการณ์สอนน้อง
 - 1.3 ประกาศนียบัตรยกย่องเยาวชน ผู้ทำความดี
 - 1.4 ปัญหาต้องมีทางออก สำหรับเยาวชนผู้ทำความดี
 - 1.5 ยกย่องบุคคลและองค์การที่กระทำความดีเพื่อปรับทัศนคติและค่านิยมของสังคม

- 1.6 ครอบคลุมตัวอย่างสุพรรณิ
 2. ตรวจสอบและประเมินผลของทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
 - 2.1 ร่วมประเมินผลการทำงานของรัฐบาลเพื่อความโปร่งใส
 - 2.2 ยกย่องมาตรฐานการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพโปร่งใสและมีความรวดเร็วมากขึ้น
 - 2.3 เอกชนตรวจสอบเอกชนเพื่อสร้างธุรกิจจริยธรรมและธรรมาภิบาล
 - 2.4 เยาวชนและการทุจริตเพื่อช่วยชาติ
 - 2.5 ภาครัฐตรวจสอบเอกชนเพื่อความโปร่งใส
 3. ผลักดันสู่มาตรฐานสากลด้วยจริยธรรมและธรรมาภิบาล
 - 3.1 เปิดเผยข้อมูลด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาลของประเทศไทยโดยหน่วยงานกลางในการประเมิน
 - 3.2 ประชาสัมพันธ์หน่วยงานและองค์การรวมทั้งระบบการประเมินความโปร่งใสให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
 4. CSR เพื่อสังคมเป็นสุข
 - 4.1 ส่งเสริมการสร้างควมรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลให้มากขึ้น
 - 4.2 สร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 4.3 ยกย่องการสร้าง CSR ดีเด่น
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 รักษาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต
- เป้าหมาย คือ ส่งเสริมการค้าและการลงทุนที่รักษาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
1. สิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมพันธมิตรที่เกื้อกูล
 - 1.1 ปรับปรุงการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรและบริการเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้อยู่อย่างยั่งยืน
 - 1.2 ประเมินศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมและการก่อสร้างอย่างโปร่งใสและตรงไปตรงมา
 - 1.3 ปรับปรุงภูมิทัศน์ของอุตสาหกรรมให้มีความเขียวขจี
 2. ตรวจสอบและประเมินสภาพแวดล้อม
 - 2.1 ประเมินมลพิษของอุตสาหกรรมโดยหน่วยงานกลาง (หน่วยงานที่รัฐและเอกชนเห็นชอบร่วมกันไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง)
 - 2.2 ตรวจสอบและลงโทษหน่วยงานที่ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและรุนแรง

2.3 ร่วมมือภาคประชาชนในการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดการกระทำผิด

3. สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนธรรมชาติ

3.1 โฆษณาผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์

3.2 สร้างวัฒนธรรมและค่านิยมในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนไทย

3.3 เผยแพร่ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

3.4 ให้ความรู้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับการผลิตและการจัดการด้านอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม

4. สร้างธรรมชาติขึ้นเพื่อทดแทนและเพิ่มเติมจากแหล่งธรรมชาติเดิม

4.1 จัดทำเทศกาลปลูกป่า ปลูกต้นไม้ในบ้าน และพื้นที่สาธารณะ

4.2 คีนชีวิตป่าด้วยต้นไม้

4.3 ทำดีเพื่อสิ่งแวดล้อมและสร้างบุญเพื่อชีวิตสัตว์

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา

เป้าหมายคือ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไม่คาดคิด

1. เตรียมความพร้อมในทุกมิติ เพื่อรองรับสถานการณ์

1.1 มี Early Warning System เพื่อติดตามภาวะเศรษฐกิจ ฐกิจ และการค้าระหว่าง

ประเทศในมุมมองของผู้ประกอบการ

1.2 การประชุมหารือการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง

1.3 ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐ-ภาคเอกชน ระหว่างส่วนกลาง-ภูมิภาค

2. สร้างความเชื่อมั่นในทุกสถานการณ์

2.1 สร้างความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ของรัฐบาลของประเทศ

2.2 สร้างมาตรการรองรับสถานการณ์การเปิดการค้าเสรี ถึงแนวทางมาตรการรองรับ

ต่อผู้ประกอบการ

2.3 การตอบสนองด้วยความรวดเร็ว ในแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน และเป็น

ระบบร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน

2.4 คาดการณ์และสร้างแนวทางการดำเนินงานก่อนล่วงหน้าเพื่อเหตุการณ์ยังไม่เกิด เพื่อ

รองรับสถานการณ์

2.5 จัดตั้งหน่วยงานติดตามและเฝ้าระวังที่ชัดเจน และเป็นผู้ประสานได้รวดเร็ว

สำหรับแผนยุทธศาสตร์ 7 กลุ่มธุรกิจนั้น ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตรและอาหาร

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนากลุ่มธุรกิจเกษตรและอาหาร

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ฐานการผลิต และแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร และอาหารเพื่อการส่งออก	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
ภาคการเกษตรสามารถผลิตอาหารได้เพียงพอสำหรับการบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออกลำดับต้น ๆ ของโลก ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และระบบนิเวศของไทยเหมาะสมต่อการผลิตและการลงทุนทางการเกษตร การเกษตรที่ใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีระบบควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบสินค้าเกษตรและอาหาร	ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ พึ่งพารัฐอุดหนุน เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากต่างประเทศทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนแรงงานเกษตรในช่วงการผลิตของบางกิจกรรมการเกษตร ขาดองค์ความรู้และเงินทุนเพื่อปรับปรุงการผลิต
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
ความต้องการสินค้าเกษตรและอาหารมีความหลากหลายมากขึ้น มีโอกาสในการสร้างมูลค่าจากพืชทดแทนพลังงานมากขึ้น ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสร้างนวัตกรรมให้แก่ภาคเกษตร การจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศและพันธกรณีต่าง ๆ จะทำให้ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน	ในอนาคตมีจำนวนผู้ผลิตภาคการเกษตรลดลง ทำให้ต้องการเรื่องของ Farming กับ Plantation Farming ส่วนใหญ่เป็นรายย่อย และนำรายย่อยมาแข่งขันกันซึ่งในปัจจุบันไม่สามารถที่จะแข่งขันกัน จึงควรที่จะมีการปรับให้มีการรวมกันเป็นเจ้าของ

1.1 วิสัยทัศน์: เป็นผู้นำด้านการผลิตและจำหน่ายสินค้าอาหารที่ปลอดภัย มั่นคงและยั่งยืน ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

1.2 เป้าประสงค์: เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานโลก ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหารกับประเทศไทย และส่งเสริมให้ภาคการผลิตเกษตรและอาหารเติบโตอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำร้ายสิ่งแวดล้อม

1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา: ศักยภาพที่โดดเด่นคือที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และระบบนิเวศของไทยเหมาะสมต่อการผลิตและการลงทุนทางด้านเกษตรและอาหาร อีกทั้งภาคการเกษตรของไทยสามารถผลิตอาหารได้เพียงพอสำหรับการบริโภคทั้งในประเทศและเพื่อการส่งออกลำดับต้น ๆ ของโลก หอการค้าไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์เป็น 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.3.1 การผลิตอาหารปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานโลก

- บังคับให้ผู้ผลิต ผลิตตามมาตรฐานขั้นต่ำที่ทำการบังคับใช้ในปัจจุบัน ตามข้อตกลงองค์การมาตรฐานสากล

- ส่งเสริมให้มีการผลิต ให้ได้มาตรฐานของประเทศผู้นำเข้าและมาตรฐานเอกชน เช่น Thai GAP เป็นต้น (หอการค้าไทย โดยความร่วมมือของภาครัฐ)

- การผลักดันให้เกิดกฎหมายใหม่ที่สอดคล้องกับกฎระเบียบและมาตรฐานความปลอดภัยของโลก (รัฐร่วมกับเอกชน)

- สร้างกระบวนการผลิตให้เกิดความปลอดภัยทั้งระบบห่วงโซ่

1.3.2 การสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบ เพื่อรักษาสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศเป็นอย่างน้อย โดยไม่พึ่งพาสินค้าจากต่างประเทศ

- ส่งเสริมระบบ Plantation ให้มีมากขึ้น ผ่านการผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยมารวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกร เช่น สหกรณ์การเกษตร บริษัทร่วมทุนระหว่างเกษตรกรกับเอกชน เป็นต้น

- ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีความเข้มแข็งในการจัดหาวัตถุดิบในต่างประเทศ

- ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประเทศผู้ผลิตวัตถุดิบให้ไทย ผลิตวัตถุดิบตามมาตรฐาน

- สนับสนุนด้านการเงินและการคลังให้เอกชนสามารถลงทุนในประเทศผู้ผลิต

1.3.3 พัฒนาตลาดสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มธุรกิจเกษตรและอาหาร

- พัฒนาผู้ส่งออกให้เกิดความชำนาญในตลาดที่มีความต้องการแตกต่างกัน โดยแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

- ขยายตลาด

- พัฒนาช่องทางการตลาดโดยเชื่อมโยงกัน

- สร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีความปลอดภัยอย่างยั่งยืน พร้อมประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกชนิดให้แพร่หลายทั่วโลก

1.3.4 ปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจการเกษตรและอาหารทั้งในปัจจุบันและอนาคต

- ติดตามมาตรการทางการค้า (NTM) ให้ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์

- การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและการบังคับใช้กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

- สร้างแรงจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่ม

1.3.5 สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการผลิตและการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจเกษตรและอาหารต่อไป

- ส่งเสริมให้มีระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมพัฒนาระบบการเงินเพื่อสินค้าเกษตรและอาหาร

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจบริการสุขภาพ

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาธุรกิจบริการสุขภาพ

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ศูนย์กลางบริการทางการแพทย์และรักษาสุขภาพชั้นนำ	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
• ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของบุคลากรทางการแพทย์และคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาตรฐานสากล • ค่าบริการและราคาต่ำกว่าประเทศคู่แข่งที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน • สปาทไทยและการวางแผนไทยมีชื่อเสียงแพร่หลายไปทั่วโลก • มีกำลังการผลิตที่เพียงพอและสามารถยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออกได้	• นโยบายด้านสาธารณสุขและแนวทางการปฏิบัติไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ เนื่องจากการผลิตยังจำกัดอยู่ในภาครัฐเกือบทั้งหมด • บุคลากรยังขาดทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศทั้งการพูดและการติดต่อสื่อสาร • ขาดการส่งเสริมการทำ R&D ในบริการสุขภาพให้เป็นการค้าได้
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
• ภูมิภาคเอเชียกลายเป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ของโลก • ธุรกิจการท่องเที่ยวมีพื้นฐานที่ดีและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงทำให้ประเทศไทยเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางของธุรกิจและการลงทุนด้านสุขภาพ • โอกาสเป็นศูนย์กลางการลงทุนจากความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์	• กฎระเบียบของรัฐเป็นอุปสรรคต่อภาคเอกชนในการแข่งขันทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ • มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTB) • ประเทศไทยพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก จึงได้รับผลกระทบจากความผันผวนของสถานะเศรษฐกิจโลกและการกีดกันทางการค้าด้านมาตรฐานจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

2.1 วิสัยทัศน์: The Excellent Medical and Health Destination

2.2 เป้าประสงค์: (1) เป็นผู้นำของธุรกิจการให้บริการทางการแพทย์ของภูมิภาคอาเซียน (2) สปาทไทยได้รับมาตรฐานระดับสากลและเป็นอันดับ 1 ใน 3 ของโลก (3) เป็นผู้นำด้านการผลิตยาและเวชภัณฑ์ในภูมิภาคอาเซียน (4) เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสินค้าสมุนไพรเพื่อสุขภาพในภูมิภาคอาเซียน (5) เป็นศูนย์กลางการพัฒนาธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย และ (6) เป็นศูนย์ปฏิบัติการทางการแพทย์อันทันสมัยในภูมิภาคอาเซียน

2.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา: ภายใต้อำนาจของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและมีคุณภาพ มีการบริการที่ดี ค่าบริการและราคายังต่ำกว่าประเทศคู่แข่งที่อยู่ใน

ภูมิภาคเดียวกัน ประกอบกับสปป.ไทยและการวางแผนไทยมีชื่อเสียงแพร่หลายไปทั่วโลก รวมถึงความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทย หอการค้าไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐกิจบริการสุขภาพเป็น 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

2.3.1 ปรับปรุงกฎระเบียบของรัฐและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดและสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจ

- จัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการร่วมอย่างเสมอภาค เพื่อบูรณาการทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และระดับปฏิบัติการระหว่างภาครัฐและเอกชน
- ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของภาคเอกชน
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

2.3.2 พัฒนาคุณภาพ/มาตรฐานของผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน

- ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานทั้งในด้านสถานประกอบการ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- ยกระดับสปป.ไทยสู่มาตรฐานระดับสากลทั้งในด้านการให้บริการ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ การบริหารจัดการ สถานที่และสิ่งแวดล้อม

2.3.3 พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและทำการตลาดเชิงรุก เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และช่วยขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น

- ส่งเสริมและสนับสนุนการขยายกลุ่มของผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ ทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย รวมถึงผลักดันโรงพยาบาลเอกชนและธุรกิจสปาของไทยออกสู่ตลาดต่างประเทศ

- จัดตั้งหน่วยงาน Referral Center ในการค้นหาข้อมูลและการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

2.3.4 พัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรบุคคล เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพ และเอื้อต่อการดำเนินกิจการ โดยมีกลยุทธ์ดังนี้

- จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของเอกชนและพอเพียงตามนโยบายด้านสุขภาพของรัฐ
- การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและความสามารถด้านภาษาแก่บุคลากร

2.3.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างมูลค่าสินค้า

- สร้างความร่วมมือในการถ่ายทอดเทคโนโลยี งานวิจัยระหว่างภาครัฐและเอกชน
- สนับสนุนการผลิตงานวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีด้านสุขภาพทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
- พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าเชื่อถือในคุณภาพ มาตรฐานความปลอดภัย และประสิทธิผลในการรักษา
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ภายในประเทศอันเกิดจากผลการวิจัยและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ศูนย์กลางการผลิต และการค้าอัญมณีและเครื่องประดับ	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
• ทักษะฝีมือแรงงานอยู่ในระดับต้น ๆ ของโลก • ศูนย์กลางการค้าพลอยสีของโลก • เชี่ยวชาญการผลิตที่มีความวิจิตร มีเอกลักษณ์โดดเด่นระดับโลก • อัญมณีไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะ สวยงามโดดเด่นมีเทคโนโลยีเฉพาะตัวในการหุ้พลอย • มีงานแสดงอัญมณียิ่งใหญ่ระดับโลกเป็นช่องทางสำคัญของสินค้ากลุ่มนี้	• ภาคราชการที่เกี่ยวข้องขาดการประสานงานและการปฏิบัติที่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมในทิศทางที่ถูกต้อง • ยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาครัฐไม่ชัดเจน ไม่ต่อเนื่อง ไม่บูรณาการ • การขาดแคลนวัตถุดิบในประเทศ • ขาดการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์อย่างบูรณาการที่มีประสิทธิภาพโดยภาครัฐ
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
• ประเทศไทยยังมีโอกาสในการเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในตลาดโลก • รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเพิ่มมากขึ้นและได้มีการออกมาตรการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องมากขึ้น • ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเอเชียแปซิฟิก มีนักท่องเที่ยวเข้าปีละกว่า 10 ล้านคน เป็นปัจจัยส่งเสริมให้ตลาดอัญมณีมีขนาดใหญ่ดึงดูดนักลงทุน	• การขาดเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศ • การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกอาจส่งผลกระทบต่อสินค้ากลุ่มนี้จะเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย • ผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันอย่างรุนแรงในตลาดโลก

3.1 วิสัยทัศน์: ศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

3.2 เป้าประสงค์: (1) ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ให้อัตราการขยายตัวในระยะสั้นของการส่งออก การค้าในประเทศและการจ้างงานมีอัตราการขยายตัวต่อปีเท่ากับเป้าหมายที่ตั้งไว้ (2) ประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับที่ติดอันดับ 1 ใน 10 (Top Ten) ของผู้ส่งออกมากที่สุดในโลก (3) การส่งออกจะมีสัดส่วนการครองตลาดไม่ต่ำกว่า 4% ของการส่งออกโลก โดยในปี พ.ศ. 2558 จะมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 810,000 ล้านบาท (อัตราการขยายตัว 18% ต่อปี) และ (4) ประเทศไทยจะเป็น World Gems&Jewelry Hub ทั้งด้านการผลิตและการค้า ซึ่งสามารถแข่งขันกับฮ่องกงและอินเดียได้

3.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา: ในการจัดทำยุทธศาสตร์อัญมณีและเครื่องประดับนั้น ได้มีการแบ่งประเด็นยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ประเด็นยุทธศาสตร์หลักในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าและการผลิตอัญมณีเครื่องประดับของโลก ดังนี้

3.3.1 พัฒนากฎระเบียบและกลไกของรัฐ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ภาคเอกชนสามารถที่จะทำการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพให้ผู้ประกอบการไทย ทั้งการค้า และผลิตนั้นมีความเข้มแข็งมากขึ้น

- ผ่อนคลายกฎระเบียบเพื่อเอื้อต่อการแข่งขัน
- ผลักดัน และการขับเคลื่อน รวมทั้ง การสนับสนุนอุตสาหกรรมฯ
- จัดตั้งหน่วยงานอำนวยความสะดวกของอุตสาหกรรมฯ

3.3.2 จัดหาวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบบางชนิดนั้นไม่สามารถหาได้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งในบางครั้งทำได้ลำบาก ทำให้ต้องจัดทำยุทธศาสตร์ในการจัดหาวัตถุดิบขึ้น

- เตรียมความพร้อมจัดหาวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
- ปรับปรุงและสร้างเพื่อรองรับการแข่งขัน
- สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อการลงทุนในวัตถุดิบ

3.3.3 ขยายตลาดอัญมณีและเครื่องประดับ เนื่องจากสถานการณ์ของอัญมณีและเครื่องประดับสามารถที่จะดำเนินการได้ในหลากหลายรูปแบบและมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทั้งจากคู่แข่งเดิมและคู่แข่งใหม่ จึงต้องมีการเน้นการขยายการตลาดใหม่ รวมทั้ง การรักษาตลาดเก่าให้อยู่ในระดับเดิมหรือเพิ่มขึ้น

- ขยายตลาด/เพิ่มส่วนแบ่งตลาดให้กับอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
- รักษาตลาดเดิม/และเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในตลาดเดิมให้กับอุตสาหกรรมฯ
- รักษามาตรฐาน และการสร้าง Brand อัญมณีและเครื่องประดับไทย

3.3.4 เพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน สถานการณ์ในปัจจุบันอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับไทยที่มีขนาดย่อมมีการขาดสภาพคล่อง ในการดำเนินธุรกิจในด้านต่าง ๆ ประกอบกับสถาบันการเงินของไทยนั้นไม่ได้มีการผ่อนปรนกฎระเบียบสำหรับอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับมากนัก ดังนั้นกลยุทธ์การเพิ่มศักยภาพทางการเงินเพื่อการแข่งขันนั้นจึงมีดังนี้

- เพิ่มสภาพคล่องด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการ
- จัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจอัญมณีและเครื่องประดับ

3.3.5 พัฒนาแรงงานฝีมือและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสถานการณ์แรงงานในอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องอาศัยความชำนาญอย่างมากในการผลิต และการหาแรงงานขึ้นมาแทนที่ในปัจจุบันนั้นค่อนข้างที่จะหาได้ยาก ดังนั้นจึงมีกลยุทธ์ที่สำคัญดังนี้

- สร้างแรงงานให้มีความชำนาญ
- สร้างความภูมิใจของช่างฝีมือ
- พัฒนาด้านผลิตภัณฑ์อัญมณีและเครื่องประดับไทย

4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาธุรกิจสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ศูนย์กลางการออกแบบ & ฐานการผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเพื่อการส่งออก	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
● อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญมากต่อเศรษฐกิจไทยในสามมิติ ได้แก่ การผลิต การส่งออก และการจ้างงาน ● อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยมีการผลิตครบวงจร ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ	● ขาดแคลนแรงงานฝีมือด้านการออกแบบสิ่งทอ ● ขาดการทำตลาดเชิงรุก ส่วนใหญ่เป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ● เครื่องจักรมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ส่งผลต่อผลิตภาพการผลิต ● โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอถูกมองว่าเป็นต้นเหตุของมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
● การเปิดเสรีการค้าภายใต้การตกลง จะทำให้มีการค้าการลงทุน การจ้างงานขยายตัวมากขึ้น ● เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ของสินค้าสิ่งทอไทย ● การที่ประเทศจีนและอินเดียหันมาทำการตลาดภายในประเทศมากขึ้น จะเป็นการผลักดันให้ผู้ประกอบการไทยเร่งช่วงชิงตลาดต่างประเทศ	● มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (NTB) ● อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยตกอยู่ในสภาพ Nut Craker ● อุตสาหกรรมสิ่งทอไทยพึ่งพาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจากเงินบาทมากเกินไป ● โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอถูกมองว่าเป็นต้นเหตุของมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

4.1 วิสัยทัศน์: มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางธุรกิจสิ่งทอและแฟชั่นของภูมิภาคอาเซียน

4.2 เป้าประสงค์: (1) การส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจะมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 9,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (2) การส่งออกไปยังตลาดอาเซียนคิดเป็นมูลค่าไม่ต่ำกว่า 2,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ (3) ส่วนแบ่งการตลาดสิ่งทอในระดับโลกสูงขึ้น ร่วมกับประเทศอาเซียนในกรอบ AEC

4.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ภายใต้ศักยภาพของผู้ประกอบการไทยที่มีความสามารถและมีเทคโนโลยีในการผลิตค่อนข้างสูง ประกอบกับในภูมิภาคอาเซียนมีเพียงประเทศไทยและอินโดนีเซียเท่านั้นที่มีอุตสาหกรรมสิ่งทอตลอดห่วงโซ่การผลิต จึงทำให้ไทยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ตลอดห่วงโซ่ และสามารถตอบสนองความต้องการที่รวดเร็วของคู่ค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ หอการค้าไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็น 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

4.3.1 สร้างความเข้มแข็งให้กับคลัสเตอร์สิ่งทอฯ ในประเทศและกับประเทศอาเซียน เพื่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของธุรกิจสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

- พัฒนารูปแบบพันธมิตรธุรกิจข้ามประเทศ ตามความถนัดของแต่ละประเทศ
- พัฒนารูปแบบพันธมิตรธุรกิจภายในประเทศตามแนวระนาบและแนวตั้ง
- ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการของภาครัฐและเปิดโอกาสการมีส่วนร่วม

ของภาคเอกชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.3.2 เพิ่มผลผลิตการผลิตและนำ Nanotech เข้ามาพัฒนาสินค้าให้มี Innovation เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และช่วยขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น

- จัดตั้งสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
- ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนจากนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศใน

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

4.3.3 พัฒนากำลังคนทุกระดับให้เหมาะสมกับการค้าระหว่างประเทศ เพื่อรองรับความต้องการที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- ยกกระดับสถาบันสิ่งทอ เป็นสถาบันสิ่งทอเชิงสร้างสรรค์แห่งอาเซียน

4.3.4 ขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีข้อตกลง FTA กับไทย เพื่อสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจ

- รณรงค์ให้คนไทยใช้สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่ผลิตโดยคนไทย
- สร้างตราสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยเป็นของตัวเอง
- เพิ่มมูลค่าการค้าจาก FTA

5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
• มีเอกลักษณ์ และวัฒนธรรม รวมถึงประเพณีที่โดดเด่น • ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เหมาะที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว • ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทย (Land of Smile) • อาหารไทยมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์	• ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ • ขาดความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพ • ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง • บุคลากรด้านการท่องเที่ยวยังไม่มีความรู้ตามมาตรฐานสากล
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
• การขยายตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย • การเพิ่มขึ้นของกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชิงวัฒนธรรม • การจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศและพันธมิตรต่าง ๆ • การเปิดเส้นทางคมนาคม และการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย	• ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง • ความผันผวนของสภาวะเศรษฐกิจโลก • ผลกระทบราคาน้ำมันสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนของผู้ประกอบการสูงขึ้น • ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

5.1 วิสัยทัศน์: มุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความคุ้มค่าที่สุดในเอเชีย

5.2 เป้าประสงค์: (1) เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (2) เพิ่มรายได้รวมจากการท่องเที่ยว (1.5 ล้านล้านบาท/ปี) และ (3) เป็นศูนย์กลางการจัดประชุมและจัดแสดงนิทรรศการและสินค้าระดับนานาชาติ

5.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา: ภายใต้ความมีเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และประเพณีที่โดดเด่น รวมถึงความมีอัธยาศัยไมตรีของคนไทย และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลก ประกอบกับมีแนวโน้มการขยายตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย และการเปิดเส้นทางคมนาคม เชื่อมโยงระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ได้กำหนดยุทธศาสตร์เป็น 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

5.3.1 กระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย

- สร้างสรรค์กิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และทำการตลาดการท่องเที่ยวไทยเชิงรุก
- เสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อการพัฒนาการค้าและการลงทุนด้านการท่องเที่ยว

5.3.2 พัฒนาและพัฒนาศูนย์ท่องเที่ยว รวมถึง ยกย่องคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษาภาพการท่องเที่ยวไทย ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

- การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน
- ยกย่องคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวให้

เทียบเท่ามาตรฐานระดับสากล

5.3.3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจท่องเที่ยว

- การพัฒนาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมขนส่ง และปัจจัยพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว
- การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค
- การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร โทรคมนาคม และระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

5.3.4 พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นคงในทรัพยากรบุคคลทางการท่องเที่ยว

- การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งการมีจิตใจในการให้บริการ (Service Mind) ให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- เร่งพัฒนาศักยภาพแรงงานวิชาชีพและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการพัฒนาธุรกิจก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เป็นภาคธุรกิจที่เข้มแข็งสำหรับตลาดในประเทศ	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
• ประเทศไทยมีที่ดินที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์อยู่เป็นจำนวนมาก • เป็นภาคธุรกิจที่ก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม • มีผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างที่มีศักยภาพอยู่เป็นจำนวนมาก • ต้นทุนค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าประเทศคู่แข่งที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน • มีวัตถุดิบด้านการเกษตรที่มีคุณภาพสูง และมีปริมาณ	• ประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดินของไทยยังอยู่ในระดับต่ำ • ขาดสถาบัน/องค์กรกลางในการกำหนดนโยบายของทั้งอุตสาหกรรมทำให้ขาดทิศทาง และเสถียรภาพในการพัฒนา • ขาดแคลนแรงงานชาวไทย (ทั้งที่มีทักษะ และไม่มีทักษะ) เนื่องจาก Supply ของแรงงานชาวไทยมีความผันผวนตามฤดูกาลเพาะปลูก

เพียงพอต่อการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร	แรงงานชาวไทยยังมีข้อจำกัดเรื่องการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
ปริมาณโครงการก่อสร้าง และพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในภูมิภาคอาเซียนและตะวันออกกลาง มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น บรรษัทข้ามชาติมีแนวโน้มจะย้ายฐานการผลิตมายังภูมิภาคเอเชีย การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนทำให้เกิดโอกาสธุรกิจสูงขึ้น ประเทศไทยมีกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับเพื่อนบ้าน เช่น GMS BIMSTEC ACMECS และ IMT GT เป็นต้น	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ยังมีความล้าหลัง และกฎกระทรวงที่ใช้บังคับอยู่ก็ไม่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน การพัฒนาาระบบสาธารณูปโภคยังไม่มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ต่างคนต่างทำ และไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้อนุญาตด้านการก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

6.1 วิสัยทัศน์: เป็นภาคธุรกิจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

6.2 เป้าประสงค์: มูลค่าสัญญารับเหมาก่อสร้างในต่างประเทศ เพิ่มขึ้นเป็น 30,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2560 มูลค่าเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (FDI) เพิ่มขึ้น 7.5% ต่อปี และครัวเรือนไทยเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยครบ 100% ในปี 2563

6.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา: ภายใต้ศักยภาพของประเทศไทยที่มีข้อได้เปรียบในเชิงต้นทุนค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าประเทศคู่แข่งที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน และยังมีข้อได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ เนื่องจากตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งผู้ประกอบการไทยมีความโดดเด่นในด้านการออกแบบ มีวิศวกรควบคุมงาน และมีช่างก่อสร้างที่มีฝีมือ ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ได้กำหนดเป็น 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

6.3.1 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้าง และพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าของโครงการในการเลือกใช้บริการ

- สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับเหมาก่อสร้างที่มีศักยภาพออกไปประมูลงานก่อสร้างในต่างประเทศ

6.3.2 พัฒนาศักยภาพของแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพและเชื่อต่อการดำเนินกิจการ

6.3.3 ปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบ เพื่อขยายโอกาสทั้งฝั่งผู้สร้างและฝั่งผู้ซื้อในการขยายตลาดและสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจ

- ผลักดันให้ภาครัฐออกมาตรการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาธุรกิจฯ
- ปรับปรุง และแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจฯ

6.3.4 พัฒนา และปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยเสริมสร้างความร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ

7 ยุทธศาสตร์การค้าชายแดน

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคการค้าชายแดน

ตำแหน่งการพัฒนาในปัจจุบัน	
ศูนย์กลางการค้า การลงทุน และการคมนาคมของภูมิภาคอินโดจีน	
จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
● ทำเลที่ตั้งอยู่กึ่งกลางของภูมิภาค และมีระบบคมนาคมเชื่อมโยงอย่างทั่วถึง ● มีกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น GMS BIMSTEC ACMECS และ IMT-GT เป็นต้น ● มีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางยาวกว่า 5,300 กม. ● มีวัฒนธรรมและประเพณีที่คล้ายคลึงกันกับประเทศเพื่อนบ้าน ● ประชาชนและนักธุรกิจตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	● ไม่มีช่องทางพิเศษสำหรับขนส่งสินค้าเป็นการเฉพาะ ● ประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ด่านการค้ายังอยู่ในระดับต่ำ ● กฎระเบียบของรัฐยังมีความซับซ้อน ไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวในการทำการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวระหว่างประเทศในกลุ่มอินโดจีน ● ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจยังมีมากเกินไป ● ขาดงบประมาณสนับสนุนให้เอกชนใช้ขับเคลื่อนความร่วมมือ
โอกาส (Opportunity: O)	อุปสรรค (Threat: T)
● การรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนจะทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น ● สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร (GSP) ที่ประเทศเพื่อนบ้านได้รับเอื้ออำนวยต่อการใช้เป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออกไปประเทศที่สาม ● กลุ่มอาเซียนและ GMS มีตลาดที่มีขนาดใหญ่มาก ● ประชาชนในประเทศเพื่อนบ้าน มีค่านิยมที่ติดต่อกับสินค้าจากประเทศไทย ● ประเทศเพื่อนบ้านมีต้นทุนวัตถุดิบและแรงงานต่ำกว่าไทย	● ประเทศเพื่อนบ้านมีความแตกต่างกันด้านภาษา ● กฎระเบียบทางการค้าของประเทศเพื่อนบ้าน มีความแตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า) ● ประเทศเพื่อนบ้านเริ่มมีศักยภาพในการผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ● เจ้าหน้าที่รัฐของประเทศเพื่อนบ้าน มองว่าประเทศไทยไม่มีความจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน

7.1 วิสัยทัศน์: ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน การท่องเที่ยว และบริการต่อเนื่องของภูมิภาคอินโดจีน

7.2 เป้าประสงค์: มูลค่าการค้าชายแดนไทย-พม่า ไทย-ลาว ไทย-กัมพูชา ไทย-มาเลเซีย เพิ่มขึ้น 8% ต่อปี

7.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา: ภายใต้ศักยภาพของทำเลที่ตั้งที่อยู่กึ่งกลางของภูมิภาค และมีระบบคมนาคมเชื่อมโยงอย่างทั่วถึง ประกอบกับมีแนวโน้มการลงทุนในพื้นที่ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น GMS BIMSTEC ACMECS และ IMT-GT หอการค้าไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าชายแดนเป็น 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

7.3.1 ยกระดับด้านการค้าชายแดน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

7.3.2 เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม เพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

- กำหนดยุทธศาสตร์การคมนาคมทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งระหว่างกันกับประเทศเพื่อนบ้านในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจตั้งแต่กรอบเล็ก (ACMECS, IMT.GT) ไปจนถึงกรอบใหญ่ และต้องให้สอดคล้องกัน
- เร่งรัดโครงการและงบประมาณในการปรับปรุงและสร้างถนน ทางรถไฟ และสะพาน เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางบกภายในประเทศ
- สร้างความร่วมมือในการสร้างถนน ทางรถไฟ และสะพานเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้านบริเวณชายแดน
- ปฏิรูปเส้นทางการคมนาคมทางรถไฟ และยกระดับการขนส่งทางรถไฟสู่มาตรฐานสากล เพื่อรองรับการเชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน
- สร้างความร่วมมือในการเปิดเส้นทางการบินเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

7.3.3 ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาด และสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจบริเวณชายแดน

7.3.4 เสริมสร้างความร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสร้างแหล่งงานในพื้นที่ชายแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

7.3.5 ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การท่องเที่ยว การขนส่งระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการค้า การลงทุน และการบริการของประเทศ

ในส่วนของกระทรวงพาณิชย์ได้มีโครงการสร้างเครือข่ายและขยายความร่วมมือทางธุรกิจ ในอาเซียน หรือ ASEAN Hub ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์ที่มีต่ออาเซียนไว้ 4 ด้าน คือ

1. การเป็นพันธมิตรและหุ้นส่วน คือ ต้องทำให้อาเซียนเป็นทั้งพันธมิตรและหุ้นส่วนเพื่อให้ประเทศไทยเป็น Gateway ของอาเซียน ทั้งการค้าและการลงทุน โดยการใช้เวทีทวิภาคีที่มีอยู่และ

ความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ACMECS GMS และ IMT-GT เป็นตัวช่วยผลักดัน และต้องเปลี่ยนแนวคิดการมองอาเซียนจากคู่แข่งมาเป็นหุ้นส่วน การสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นทั้งแก่คนไทยและผู้ประกอบการไทย โดยการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้าน การเข้าไปลงทุนผลิตสินค้าเกษตรที่ขาดแคลน และการชักจูงประเทศที่สามเข้าร่วมในการพัฒนา เป็นต้น

2. การเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ ต้องยอมรับว่าประเทศในอาเซียนมีความหลากหลายและความพร้อมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไป มีทั้งกลุ่มที่มีความชำนาญในด้านเทคโนโลยี กลุ่มที่เป็นฐานการผลิต และกลุ่มที่มีทรัพยากรและแรงงานสำหรับการผลิต ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่ของแต่ละประเทศให้เหมาะสม

3. การเป็นฐานการผลิตให้อุตสาหกรรมไทย ซึ่งอาจจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการย้ายฐานการผลิตของบางอุตสาหกรรมออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและแรงงานกึ่งฝีมือ เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร สิ่งทอ เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์ไม้ หรือการร่วมลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน

4. การเป็นตลาดที่มีประชากรกว่า 550 ล้านคน ซึ่งไทยจะต้องรักษาตลาดเดิมนี้อย่างมั่นคงและพยายามขยายออกไปให้กว้างขวางมากขึ้น

ขณะที่กระทรวงพาณิชย์ได้จัดทำยุทธศาสตร์การค้าไทยปี พ.ศ. 2553–2558 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “เศรษฐกิจการค้าของประเทศมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อความอยู่ดีกินดีของคนทั้งประเทศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยการสร้างความเข้มแข็งจากระบบเศรษฐกิจและธุรกิจภายในประเทศ
2. กระตุ้นการบริโภคในประเทศให้ขยายตัว
3. กระตุ้นการลงทุนในประเทศ โดยมุ่งเน้นให้เกิดธุรกิจใหม่เพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับประเทศ
4. สนับสนุนและพัฒนากิจการระหว่างประเทศให้ขยายตัวอย่างมั่นคง

ภาคการค้า: สร้างความเข้มแข็งและขยายฐานการค้าในประเทศให้เติบโตพร้อม ๆ กับการให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศ

ภาคการผลิต: เน้นส่งเสริมการผลิตที่คนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์ เช่น เกษตร เกษตรอุตสาหกรรม (Food and Non-food) รวมถึงการผลิตที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์สูง และธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์การค้าไทย ดังนี้

1. ปรับปรุงโครงสร้างการผลิต และกระตุ้นให้เกิดการลงทุน โดยเน้นการปรับปรุงและพัฒนาตัวสินค้าและธุรกิจเพื่อเพิ่มผลิตภาพและลดต้นทุนการผลิต

- การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- การสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดวงจรสินค้า (Value Chain)
- การพัฒนา Supply Chain และ Clusters
- การเพิ่มสัดส่วนและมูลค่าของ Local Contents
- การพัฒนามาตรฐาน/คุณภาพสินค้าและบริการ

2. พัฒนาการค้าให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และสร้างประสิทธิภาพกลไกการตลาด เพื่อเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร โดยเน้นการสร้างความเป็นธรรมทางการค้าให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่ เกษตรกร ผู้ประกอบการ (ผู้ค้า ผู้ผลิต ผู้ส่งออก) และผู้บริโภค ตลอดจนประชาชนทั่วไป

- พัฒนาศักยภาพเกษตรกรเพื่อให้รู้ทันการเปลี่ยนแปลง และเสริมสร้างความรู้ด้านการตลาด
- ดูแลรักษาเสถียรภาพสินค้าเกษตร ใช้กลไกตลาด โดยการใช้ระบบการประกันราคา การส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้เกษตรกร
- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องเย็น ไซโล พัฒนาสถานที่เก็บรักษาผลผลิต ฯลฯ

สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ (ผู้ผลิต ผู้ส่งออก ผู้ค้า) มีกลยุทธ์ ดังนี้

- การจัดระเบียบและบริหารการนำเข้าส่งออก
- การส่งเสริมพัฒนาระบบธุรกิจและอำนวยความสะดวกทางการค้า
- การกำกับดูแลให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม

3. พัฒนาระบบตลาดและขยายช่องทางการค้า โดยเน้นพัฒนาระบบตลาดให้กับผู้ซื้อผู้ขาย ผู้บริโภค Trader

- ส่งเสริมพัฒนาตลาดและช่องทางการจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมระบบตลาดชุมชน ย่านการค้า ยกกระดับตลาดชายแดนและตลาดภูมิภาค และส่งเสริมการประกอบธุรกิจในต่างประเทศ
- ส่งเสริม/สนับสนุนช่องทางตลาดที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การพัฒนาตลาดซื้อขายล่วงหน้า ตลาดออนไลน์ ตลาด Auction ต่าง ๆ

- สร้างความแข็งแกร่งและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันธุรกิจการค้าปลีก ค้าส่ง เช่น กฎหมายแข่งขันทางการค้า พระราชบัญญัติค้าปลีก ค้าส่ง

4. เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและการแข่งขันของผู้ประกอบการทุกระดับ โดยเฉพาะ SMEs โดยเน้นการพัฒนาธุรกิจ SMEs แบบครบวงจร

- สร้างความพร้อมในการเริ่มต้น/พัฒนาประกอบธุรกิจ โดยการอบรมให้ความรู้ในการเริ่มต้นธุรกิจ
- ยกระดับการบริหารจัดการและมาตรฐานธุรกิจในระดับสากล ตลอดจนการส่งเสริมศักยภาพและโอกาสทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการ
- ส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง SMEs และพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจในประเทศและต่างประเทศ
- พัฒนาปัจจัยพื้นฐานให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจสู่สากล เช่น การพัฒนากฎระเบียบที่เอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน และช่วยเหลือให้เข้าถึงสินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ

5. สนับสนุนให้องค์ประกอบทางการค้าเอื้อต่อความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการเกิดความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ โดยเน้นการบูรณาการขั้นตอนและกระบวนการทางการค้า

- เพิ่มความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ
- พัฒนาระบบโลจิสติกส์การค้าให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- ลดอุปสรรคทางการค้าภายในประเทศ
- การประกันความเสี่ยงทางการค้าและการขนส่ง
- สนับสนุนสภาพคล่องและเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภค
- การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการค้าและพัฒนาข้อมูลด้านการค้าและตลาดเชิงลึก (Trade Intelligence)
- การจัดการระบบคลังสินค้าที่มีประสิทธิภาพ

6. เสริมสร้างพาณิชย์ภูมิปัญญา เป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เศรษฐกิจบนฐานความรู้ และเศรษฐกิจภูมิปัญญา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยจะต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ร่วมด้วย นอกจากนี้ ยังมุ่งสร้างธุรกิจและผู้ประกอบการใหม่

โดยเฉพาะทางด้าน Content Industry การพัฒนารูปลักษณ์ การออกแบบตราสินค้า การคุ้มครอง ส่งเสริม และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ และสนับสนุนสินค้านวัตกรรมแห่งอนาคต เช่น Biotech, NanoTech, Infotech และ Info Structure

- ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยเข้ากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมสมัย

- เสริมสร้างธุรกิจใหม่ ๆ ที่เน้นศักยภาพศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของไทย
- ส่งเสริมการออกแบบโดยเน้นความคิดสร้างสรรค์
- สนับสนุนธุรกิจและสินค้านวัตกรรมแห่งอนาคต
- คุ้มครอง ส่งเสริมและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์

7. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการค้าภูมิภาคและค้าชายแดน โดยมุ่งสร้างรายได้จากการค้าชายแดนซึ่งสามารถประหยัดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ และสนับสนุนการค้าการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงทางการค้าในภูมิภาค เช่น ASEAN APEC GMS ACMECs เป็นต้น

- เสริมสร้างการค้าและการลงทุนในเขตชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาคภายใต้กรอบต่าง ๆ
- ลดปัญหาอุปสรรคทางการค้าและอำนวยความสะดวกการค้าภูมิภาคและพื้นที่ชายแดน
- พัฒนาระบบขนส่งและเชื่อมโยงระบบ Logistics การค้าชายแดน
- พัฒนาระบบข้อมูลและหน่วยงานสนับสนุนด้านการค้าชายแดน

8. พัฒนาการค้าระหว่างประเทศของไทยให้ก้าวหน้า โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการเจรจาทางการค้า และส่งเสริมการส่งออก

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม เพื่อร่วมกันศึกษาและพิจารณาความเป็นไปได้ ผลดี ผลเสียในการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้า
- ส่งเสริมการส่งออกและการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ โดยเน้นกลยุทธ์ ดังนี้
 - ยกระดับคุณภาพและภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการของไทยสู่ตลาดระดับบน (Upper Markets)
 - ส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของตลาด (Customization)

- กระจายตลาดส่งออกของไทยและสร้างฐานการนำธุรกิจไทยในทุกภูมิภาคของโลก
- เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวและการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในตลาด

โลก (Capacity Building)

- เจรจาเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของไทย

9. สร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตภาวะโลกร้อน โดยเน้นการผลิตสินค้า บริการ และอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งควรส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนา รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยการกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ การเป็นพันธมิตรร่วมทุนกับประเทศที่มีความก้าวหน้าใน Green Technology สร้างตลาดรองรับธุรกิจใหม่ รวมทั้ง สนับสนุนธุรกิจการค้า Carbon Credit รวมถึงการบริหารจัดการและเตรียมการรองรับผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนในอนาคต เช่น เรื่องความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) เป็นต้น

- สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจและสินค้าที่มิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์
- ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเพื่อต่อยอดด้านการค้า การลงทุน
- เพิ่มแรงจูงใจการบริหารจัดการและสร้างตลาดรองรับธุรกิจใหม่เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- บริหารจัดการและเตรียมการรองรับผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบทางการค้า

10. รองรับและใช้ประโยชน์การเข้าสู่การเป็น AEC โดยเน้นการบริหารจัดการเพื่อใช้ข้อตกลง AEC ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- ประชาสัมพันธ์/เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีต่อภาคธุรกิจ และประชาสังคม
- สร้างความพร้อมและพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
- ศึกษาผลกระทบและกำหนดแผนกลยุทธ์รายสินค้า
- กำหนดมาตรการเยียวยาในสินค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
- แสวงหาโอกาสและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้า เช่น การสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน การใช้ประเทศอาเซียนเป็นฐานการผลิต แรงงานและ

เทคโนโลยีร่วมกัน การขยายช่องทางการดำเนินธุรกิจผ่านเส้นทางการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ (GMS, ACMECS, IMT-GT เป็นต้น)

สรุปสาระสำคัญทิศทางและยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำร่างทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) โดยมีหลักการสำคัญคือมุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนในทุกระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติ อย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวม และยึดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 ดังนี้

“คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

การจัดทำเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาวดังกล่าว มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

วิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

พันธกิจ

1. สร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ ควบคู่กับการสร้างสังคมคุณธรรม เพื่อให้คนกินดี อยู่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติเหตุ ยาเสพติดและอบายมุข คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีวัฒนธรรมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาล

2. พัฒนาศูนย์การผลิตและบริการให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพบนฐานความรู้และการสร้างสรรค์ของคนไทย ขยายหลักประกันทางสังคมให้ครอบคลุมประชาชนทุกคน สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งยารักษาโรคจากสมุนไพรบนฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ พร้อมทั้งปรับโครงสร้างสาขาการผลิตและการบริโภคของประเทศให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. สร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งสามารถป้องกันและรองรับผลกระทบและความเสี่ยงจากวิกฤตเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ และทักษะ สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเหตุผล

เป้าหมายหลัก

1. ความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ การประกอบอาชีพ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและกระบวนการยุติธรรม ลดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชน เพิ่มคะแนนภาพลักษณ์การทุจริตคอร์รัปชันให้ไม่ต่ำกว่า 5.0 คะแนน

2. ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ลดอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ เพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักทุกระดับสูงกว่า 50% และความอบอุ่นของครอบครัวเพิ่มขึ้น

3. เศรษฐกิจเติบโตเฉลี่ย 5% ต่อปี อัตราเงินเฟ้ออยู่ในกรอบเป้าหมาย ผลผลิตการผลิตรวมสูงขึ้นไม่ต่ำกว่า 3% ต่อปี เพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจ รักษาปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้พอเพียงต่อความต้องการของผู้บริโภค และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

4. รักษาสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ไว้ไม่ต่ำกว่า 33.5% ของพื้นที่ประเทศ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ที่มีลำดับความสำคัญสูง 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
3. ยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยและมั่นคงของอาหารและพลังงาน
4. ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้
5. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค
6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเตรียมความพร้อมทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อม หรือกฎหมาย เพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น มีความเกี่ยวข้องในแทบทุกยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค และยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดแนวทางดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน มั่นคง มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ลดความเหลื่อมล้ำ และกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
2. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างระบบการแข่งขันเสรี และเป็นธรรมที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม
3. เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคอาเซียนบนฐานปัญญา นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายการพัฒนา

ด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจ

1. รักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจให้สามารถเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนในประเทศ

ด้านการผลิตและบริการ

2. รักษาอัตราการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการให้เติบโตอย่างยั่งยืน มีคุณภาพ และมีการใช้องค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ โดยพัฒนาภาคบริการในสาขาที่มีศักยภาพ พัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ และพัฒนาภาคเกษตรให้มีมูลค่าสูง รวมทั้งยกระดับอุตสาหกรรมสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และมีมูลค่าสูง

ด้านการใช้จ่ายและการลงทุน

3. ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้นและเป็นธรรม
4. เพิ่มสัดส่วนการผลิตพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกอื่น เพื่อตอบสนองความต้องการใช้พลังงาน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกภาคส่วน

ด้านรายได้

5. เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แนวทางการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาให้ความสำคัญกับปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชีย ตะวันออกกลาง และเศรษฐกิจภายในประเทศ เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในทุกชั้นตอนตลอดห่วงโซ่อุปทาน ที่เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ ๆ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ช่วยการสร้างงานและรายได้ ตลอดจนพัฒนาระบบการแข่งขันที่เป็นธรรม ทัวถึง และบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ และสามารถใช้ออกาสจากการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกให้เกิดประโยชน์กับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เศรษฐกิจไทยมีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้

1. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบสมดุล เท่าเทียม ยั่งยืน มีนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ มีสมรรถนะในการแข่งขันสูงในระยะยาว โดย

1) ปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุน ให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเอเชีย ตะวันออกกลาง และเศรษฐกิจภายในประเทศ โดย

1.1) เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาด โดยส่งเสริมภาคเอกชนในการกระจายตลาดสินค้าไปสู่ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ ทั้งตลาดเอเชียและตะวันออกกลาง และกลุ่มเศรษฐกิจต่าง ๆ ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี สร้างโอกาสทางการตลาด และดูแลรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร เชื่อมโยงการกระจายผลผลิตจากแหล่งผลิตไปยังผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาการให้บริการของกิจการคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น ตลอดจนพัฒนาสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าของตนเองที่เน้นคุณภาพและมาตรฐาน มีการวางระบบการขายและกระจายสินค้าอย่างครบวงจร ด้วยการสนับสนุนการใช้กลไกการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในต่างประเทศ

1.2) ผลักดันการจัดทำความตกลงการค้าเสรี และเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้ว พร้อมทั้งวางแนวทางป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น โดยเร่งขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจผ่านความตกลงเขตการค้าเสรี และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้า การลงทุนที่มีผลบังคับใช้แล้ว พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับ

ผลกระทบ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดท่าทีเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความตกลงการค้าเสรีต่าง ๆ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับกฎระเบียบ มาตรฐานต่าง ๆ รวมทั้งบริบทของการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลต่อความต้องการของตลาดในอนาคต

1.3) ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในทุกขนาดและระดับการเติบโตของธุรกิจ ให้สามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ โดยสร้างแรงจูงใจในการประกอบธุรกิจ พัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนช่วยเหลือผู้ประกอบการที่อยู่ในภาวะถดถอยให้สามารถประกอบตัวหรือปรับเปลี่ยนธุรกิจได้

1.4) พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทย โดยสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระบวนการจัดการและการตลาด ยกกระดับทักษะฝีมือแรงงานและผู้ประกอบการ ทั้งในด้านการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด ที่เน้นการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยมีมาตรการทางการเงินที่เหมาะสม

2) ปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพ บนฐานของความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ที่เน้นการใช้องค์ความรู้สมัยใหม่ ภูมิปัญญา ทักษะสังคม ทักษะวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อปรับตัวให้ก้าวทันบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก และเป็นทางเลือกใหม่ที่สร้างรายได้และดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ รวมถึงเป็นกลไกกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง โดย

2.1) เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการเชิงสร้างสรรค์ โดยอาศัยความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทย ผสมกับองค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อสร้างความแตกต่างหรือเอกลักษณ์เฉพาะด้านให้กับสินค้าและบริการอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในธุรกิจที่มีศักยภาพ ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ การถ่ายทำภาพยนตร์ การจัดประชุมและแสดงนิทรรศการนานาชาติ เป็นต้น

2.2) ขยายฐานการผลิตและการตลาดภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดต่างประเทศ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่การผลิตและบริการ ให้การสนับสนุนมาตรการด้านการเงินและภาษีให้ทัดเทียมกับประเทศคู่แข่ง ส่งเสริมการขยายตลาดใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการลงทุน

ในตลาดต่างประเทศ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะการบริหารและความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ และพัฒนามาตรฐานธุรกิจและวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2.3) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศและการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพบริการสาธารณูปโภคพื้นฐาน พัฒนาระบบฐานข้อมูล ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมธุรกิจบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผลิตและพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการเพื่อสนับสนุนการดำเนินธุรกิจบริการ

2.4) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด รวมทั้งส่งเสริมการตลาดให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาฐานตลาดเดิม ขยายตลาดใหม่ๆ และกระจายรายได้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคทั่วประเทศ

2.5) บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งบูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวกับสาขาการผลิตและบริการอื่นๆ

2.6) เสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชน โดยใช้แนวคิดการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ พัฒนาในเชิงกลุ่มพื้นที่ พัฒนาเชื่อมโยงกับสาขาการผลิตและบริการที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามกฎระเบียบใหม่ของโลก

3) พัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อสร้างอีกทางเลือกหนึ่งในการสร้างงาน สร้างรายได้ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดย

3.1) พัฒนาปัจจัยสนับสนุน ที่เอื้อต่อพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สาธารณะรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นเวทีการสร้างนักคิดและนักสร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัย และทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบ และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อดึงดูดบริษัทข้ามชาติหรือนักลงทุนจากต่างประเทศให้ร่วมลงทุนกับภาคเอกชนและชุมชนไทยในการพัฒนาสินค้าบริการเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนพัฒนาสถาบันและบูรณาการบทบาทของสถาบันที่เกี่ยวข้องให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย

นอกจากนี้ปรับระบบการศึกษาในทุกระดับ เพื่อพัฒนาเป็นกำลังคนรองรับการเติบโตของธุรกิจ สร้างสรรค์สาขาต่าง ๆ

3.2) เสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการทุกสาขา โดยพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ในด้านการออกแบบ การใช้เทคโนโลยี การค้นหาจุดขาย และการสร้างนวัตกรรม โดยเฉพาะผู้ประกอบการใหม่และ SMEs ให้สามารถเจริญเติบโตได้

3.3) สนับสนุนความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาเมือง ชุมชน สร้างสรรค์ และผลักดันกลุ่มสินค้าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีศักยภาพของประเทศ โดยศึกษาวิจัยเชิงลึกถึงแนวทางการผสมผสาน เพื่อการเชื่อมโยงระหว่างทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเอกลักษณ์ความเป็นไทยกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเมืองที่มีศักยภาพให้เป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น กรุงเทพมหานคร และเมืองที่มีศักยภาพในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นต้น

4) พัฒนาภาคเกษตร บนฐานของการเพิ่มผลิตภาพในการผลิตและยกระดับการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการผลิตและการส่งออกสินค้าเกษตรมูลค่าสูง รวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกในระยะยาว โดยมีแนวทางพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

4.1) ผลักดันการเพิ่มผลิตภาพการผลิตและการตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร โดยสนับสนุนแรงจูงใจแก่ภาคเอกชนในการเพิ่มผลิตภาพการผลิตและการตลาด ทั้งในการพัฒนาองค์ความรู้โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตและการตลาดให้ตรงกับความต้องการของตลาด และการพัฒนากระบวนการผลิตและขยายตลาดสินค้าเกษตรให้กว้างขวาง ด้วยการสนับสนุนสินเชื่อผ่อนปรนและมาตรการทางด้านภาษีแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรที่มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและคุ้มค่าเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและขยายการลงทุนให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแข่งขันในตลาดโลก

4.2) พัฒนาคูณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยพัฒนาระบบควบคุมและกระบวนการตรวจสอบรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) และความสามารถในการติดตามการขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสินค้า (Tracking ability) เพื่อสร้างการยอมรับในตลาดผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนลดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรองเพื่อจูงใจกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมเกษตรในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานอย่างกว้างขวาง

4.3) สนับสนุนการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร โดยการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ต่อยอดเพื่อการผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูงและมีโอกาสทางการตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์ยาง สินค้าจำพวกวัสดุชีวภาพ ผลิตภัณฑ์ยาและอาหารเสริมเพื่อสุขภาพ เป็นต้น รวมถึงการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรชนิดใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าสูงเพื่อรองรับความต้องการของตลาดเฉพาะกลุ่มและตลาดโลก และการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการนำองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าเกษตร โดยการส่งเสริมสถาบันการศึกษาในพื้นที่เข้ามาร่วมทำการศึกษาร่วมกับภาคเอกชน ควบคู่กับการใช้มาตรการด้านสินเชื่อผ่อนปรนและมาตรการด้านภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาสินค้าที่มีมูลค่าสูง

4.4) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านการเกษตรเพื่อสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร โดยสนับสนุนการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงการผลิตและการแปรรูปสู่ตลาดผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (Supply Chain Optimization) และพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรและบุคลากรให้มีทักษะและมีจำนวนเพียงพอสำหรับการประกอบธุรกิจได้อย่างมั่นคง รวมทั้งการพัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการผลิตและตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร

5) พัฒนาภาคอุตสาหกรรม เพื่อมุ่งสู่อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ และที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าอุตสาหกรรม ยกกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างภูมิคุ้มกันจากปัจจัยภายนอกให้สามารถปรับตัวรองรับกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกได้อย่างยั่งยืน โดย

5.1) พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและพื้นที่พลังงานสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันของอุตสาหกรรมและชุมชน และส่งเสริมให้ภาคเอกชน ชุมชน สถาบันการศึกษาและภาครัฐร่วมกันพัฒนาตั้งแต่การกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา มาตรฐานขององค์ประกอบที่จำเป็นของอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งกำหนดมาตรการการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ โดยให้มีศูนย์เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

5.2) พัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ด้วยการใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมในการพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและสร้างโอกาสทางการตลาด ยกย่องสินค้าให้มีคุณภาพและมีความปลอดภัย ตามมาตรฐานสากล สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มพัฒนา (Cluster) ตั้งแต่ระดับต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

และสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับวิสาหกิจอื่น ๆ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านการผลิต และแปรรูปสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.3) เพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพภาคอุตสาหกรรม โดยการพัฒนาปัจจัย พื้นฐานของการผลิต ด้วยการปรับปรุงกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่ ทั้งในด้านประสิทธิภาพและมาตรฐาน รวมทั้งประสานความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันเฉพาะทางในการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์และองค์ความรู้ เพื่อให้สามารถรองรับต่อกระแสทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่มุ่งสู่การเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน ตลอดจนรองรับต่อกฎกติกาการค้าและการลงทุนในสภาวะแวดล้อมการแข่งขันในรูปแบบใหม่ ๆ

5.4) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงการผลิตภาคอุตสาหกรรมกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค โดยเน้นการพัฒนาระบบห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการ SMEs และ OTOP กับภาคอุตสาหกรรม และเน้นการส่งเสริม SMEs ที่ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม ควบคู่ไปกับการสร้างการจับคู่ทางธุรกิจเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นช่องทางในการพัฒนาคุณภาพสินค้าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมและรายได้ให้กับท้องถิ่นมากขึ้น

5.6) เตรียมพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจหลักแห่งใหม่ โดยมีการกำหนดเขตพื้นที่สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ชัดเจน ในแต่ละพื้นที่ที่มีขนาดที่เหมาะสมสอดคล้องกับขนาดของชุมชนและขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และจัดทำข้อมูลขีดความสามารถการรองรับมลพิษของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อเป็นเกณฑ์กำกับการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีสมดุลกับพื้นที่และชุมชน รวมทั้งใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เชื่อมโยงเศรษฐกิจนานาชาติ ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนามีความสมดุล ยั่งยืน และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การปรับระบบการแข่งขัน ให้มีประสิทธิภาพ กระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

1) พัฒนาตลาดเงินและตลาดทุน ให้เป็นแหล่งเงินทุนที่เอื้อต่อการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ และเป็นช่องทางการออมเงินของประชาชน โดย

1.1) พัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพและลดต้นทุน โดยสนับสนุนการให้บริการทางการเงินด้วยช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบรักษาความปลอดภัยที่เอื้อต่อให้บริการ และพัฒนาบุคลากรในภาคการเงิน นอกจากนี้ต้อง

ปฏิรูประบบกำกับดูแลและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินให้มีความเข้มงวดและครอบคลุมมากขึ้น (Macro Prudential)

1.2) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างเท่าเทียมด้วยต้นทุนที่เหมาะสม โดยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐเข้ามาเติมเต็มช่องว่างการให้บริการของสถาบันการเงินเอกชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการอิสระรายย่อย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ให้สามารถมีเงินทุนในการประกอบอาชีพและเป็นแหล่งเสริมสภาพคล่องในยามฉุกเฉิน นอกจากนี้สนับสนุนการประกอบธุรกิจร่วมลงทุน แพลตฟอร์มและลีสซิ่ง ให้มีบทบาทเพิ่มขึ้น

1.3) สนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและสหกรณ์ทุกระดับ โดยสร้างความเข้มแข็ง ยกระดับมาตรฐานการดำเนินงาน และสร้างกลไกเชื่อมโยงเงินทุนในกลุ่มการเงินด้วยกัน และระหว่างกลุ่มการเงินกับสถาบันการเงิน เพื่อให้เป็นแหล่งสนับสนุนเงินทุนและเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังนิสัยการออมเงินและการบริหารจัดการในระดับครัวเรือน ซึ่งช่วยพัฒนาศักยภาพของชุมชนและครัวเรือน และยังลดโอกาสการกู้ยืมเงินนอกระบบ

1.4) พัฒนาความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Financial Literacy) ให้กับประชาชน เพื่อสร้างศักยภาพในการวางแผนทางการเงินในระดับบุคคล ครัวเรือน สร้างวินัยทางการเงิน

2) พัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ที่เน้นการนำความคิดสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา วิจัยและพัฒนา ไปต่อยอด ถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ประโยชน์ทั้งเชิงพาณิชย์ สังคมและชุมชน โดย

2.1) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม โดยเพิ่มมาตรการจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ภาคเอกชนและนักลงทุนต่างชาติลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะโครงการลงทุนวิจัยและพัฒนาขนาดใหญ่ในสาขาที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ รวมทั้งมีมาตรการดูดซับเทคโนโลยีจากการลงทุนตรงจากต่างประเทศ ตลอดจนสร้างความเชื่อมโยงและร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบเครือข่ายวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ภาคการผลิตและชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจต่าง ๆ และสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการจัดการความเสี่ยงและผลประโยชน์ที่ชัดเจน

2.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้ทั่วถึงและเพียงพอ โดย

2.2.1) เร่งพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์ความเป็นเลิศ ศูนย์บ่มเพาะสถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัยเฉพาะทางในสาขาวิทยาศาสตร์ และศูนย์บริการวิเคราะห์ทดสอบให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการ ในลักษณะของความร่วมมือ

ระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเสริมให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศจัดตั้งศูนย์วิจัยในประเทศไทย นอกจากนี้ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมที่มีบูรณาการระหว่างการเรียนรู้กับการทำงานจริงในสถานประกอบการ โดยจัดให้มีกองทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ สนับสนุนนักเรียนทุนและผู้มีความสามารถพิเศษ พัฒนาครูวิทยาศาสตร์ รูปแบบและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสร้างความตระหนักของประชาชนให้เรียนรู้ คิดและทำอย่างเป็นวิทยาศาสตร์

2.2.2 ปรับปรุงการจัดทำฐานข้อมูลให้มีความเชื่อมโยงกัน มีดัชนีชี้วัดที่ทันสมัยและครบถ้วนสอดคล้องตามมาตรฐานสากล และกำหนดตัวชี้วัดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการให้สิทธิประโยชน์แก่บริษัทลงทุนข้ามชาติที่ชัดเจน รวมถึงส่งเสริมให้มีระบบมาตรฐานและการรับรองคุณภาพที่มีความเชื่อมโยงและมีบูรณาการ

3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ เพื่อให้สามารถรองรับต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ และลดภาระการลงทุนของภาครัฐ โดย

3.1) ผลักดันการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของประเทศ โดย

3.1.1) เน้นการพัฒนาให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง (Modal-shift) ไปสู่การขนส่งในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำและมีการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าการขนส่งทางถนน

3.1.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) ที่เชื่อมโยงการขนส่งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศในลักษณะบูรณาการ และสามารถรองรับปริมาณความต้องการขนส่งสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งด้านความเร็ว ความปลอดภัย และความตรงต่อเวลา

3.1.3) พัฒนาระบบเครือข่ายการรวบรวมและกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศในภาพรวม

3.2) ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรโลจิสติกส์ โดยพัฒนาระบบเครือข่ายและการบริหารเครือข่ายธุรกิจของภาคบริการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน และปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการผลิตบุคลากรด้านโลจิสติกส์ที่มีความเป็นมืออาชีพ ตลอดจนยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการอำนวยความสะดวกทางด้านการค้าและการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน เช่น การพัฒนาระบบ National Single Window เป็นต้น

3.3) พัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะทางราง โดยปรับปรุงโครงข่ายทางรถไฟที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ขยายโครงข่ายระบบรางให้มีความครอบคลุมพื้นที่บริการเพิ่มขึ้น ทั้งการก่อสร้างโครงข่ายระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และการพัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูงเพื่อกระจายความเจริญไปสู่เมืองต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางจากรถยนต์ส่วนบุคคลเป็นระบบขนส่งสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม

3.4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัย โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อให้บริการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูง หรือบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ บนพื้นฐานของการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการที่เท่าเทียมกัน และเอื้อต่อพัฒนาฐานความรู้ของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศ

3.5) พัฒนาศักยภาพการให้บริการน้ำอุปโภค บริโภคทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่มีมาตรฐานสากล ครอบคลุมทั้งในเขตเมืองและพื้นที่ชนบท

3.6) วางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยของรัฐและเอกชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งในเชิงพื้นที่ ขนาด ปริมาณ ความหนาแน่น สภาพแวดล้อม

4) สร้างความมั่นคงด้านพลังงาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ และลดมลพิษ โดย

4.1) ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดและพัฒนาพลังงานทางเลือก โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานทดแทน ทั้งในภาคการผลิตไฟฟ้าและภาคขนส่ง โดยเฉพาะเชื้อเพลิงชีวภาพและชีวมวล เช่น แก๊สโซฮอลล์ ไบโอดีเซล ชยะและมูลสัตว์ เป็นต้น รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ให้กับประชาชน

4.2) กำกับดูแลกิจการพลังงานให้มีราคาที่เหมาะสม มีเสถียรภาพ และเป็นธรรมต่อผู้ใช้และผู้จัดหาพลังงาน โดยกำหนดโครงสร้างราคาพลังงานที่สะท้อนต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

4.3) กำหนดโครงสร้างราคาพลังงานทดแทนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงศักยภาพการผลิตพลังงานทดแทนของประเทศ ควบคู่ไปกับพิจารณาต้นทุนการผลิต เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพลังงานทดแทนอย่างยั่งยืน และมีราคาที่เป็นธรรมทั้งต่อผู้ผลิต และผู้บริโภค

4.5) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการผลิตพลังงานจากแหล่งธรรมชาติเพื่อทดแทนเชื้อเพลิงจากฟอสซิล เช่น พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ และสิ่งเหลือใช้ต่าง ๆ เป็นต้น ควบคู่ไปกับกำหนดมาตรการส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิจัย สนับสนุนเงินทุน และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

4.6) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกระดับ โดย สร้างแรงจูงใจในการลดการใช้พลังงานตั้งแต่วัตถุบุคคล ครัวเรือน ชุมชน องค์กร และประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในภาคการผลิตที่ก่อให้เกิดการประหยัดและใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า ตลอดจนพัฒนาสินค้าประเภทอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในระดับครัวเรือน ที่จะนำไปสู่การลดการใช้พลังงาน

5) ปฏิรูปกฎหมายเศรษฐกิจและกฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ และเป็นธรรม โดย

5.1) การประกอบธุรกิจการค้า การลงทุน โดยเร่งปรับปรุงกฎหมาย ทั้งที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า การลงทุน รวมทั้งผลักดันให้มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรี เช่น กฎหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น เพื่อลดอุปสรรคและขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ

5.2) การผลิตและบริการ โดยปรับปรุงและออกกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และผังเมืองให้ส่งเสริมการพัฒนาเมือง/เขต/นิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เช่น กฎหมายดูแลอุตสาหกรรมที่ย้ายฐานการผลิตมาประเทศไทยและปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น และปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงสินเชื่อเพื่อประกอบธุรกิจทั้งของภาครัฐและเอกชน การประกันความเสี่ยงในภาคการค้าการลงทุน การเข้าสู่ตลาด และการทำวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานความรู้ เพื่อสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าให้สามารถแข่งขันได้ในเชิงธุรกิจ

5.3) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และสิทธิประโยชน์ เพื่อส่งเสริมภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้น รวมทั้งเพื่อกระตุ้นให้ต่างประเทศมาจัดตั้งศูนย์วิจัยในประเทศ ตลอดจนการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว และเอื้อต่อการปฏิบัติจริง

5.4) เสริมสร้างธรรมาภิบาลด้วยการใช้กฎระเบียบต่าง ๆ ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยการสร้างกระบวนการตรวจสอบให้เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อตอบสนองต่อกระแสเรียกร้องความรับผิดชอบต่อสังคมที่ขยายวงกว้างขึ้น และต่อมาตรการระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

5.5) สร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายของผู้ปฏิบัติ ให้มีความเป็นเอกภาพและเสมอภาค โดยมีกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิทักษ์และป้องกันการละเมิดให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม และความตกลงระหว่างประเทศ อย่างมีประสิทธิภาพ

5.6) เร่งรัดการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายให้มีศักยภาพสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

3. การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมให้มีเสถียรภาพ เพื่อเป็นฐานรากที่มั่นคง มีประสิทธิผล/ประสิทธิภาพ และมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับความผันผวนจากวิกฤติและผลกระทบจากปัจจัยภายนอก และการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึงและเป็นธรรม โดย

1) การบริหารจัดการด้านการเงิน โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

1.1) รักษาเสถียรภาพของราคาควบคู่ไปกับการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินโดยรวม (Financial Stability) ดำเนินนโยบายการเงินที่มีความยืดหยุ่น ครอบคลุมความเสี่ยงภาคการเงินที่เกิดขึ้นในหลากหลายรูปแบบ และสามารถปรับตัวตามสถานการณ์แวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งสื่อสารให้สาธารณะทราบถึงเป้าหมายและเหตุผลของการดำเนินนโยบายเพื่อสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และมีวินัย

1.2) สร้างความสมดุลระหว่างตลาดเงินและตลาดทุน เพื่อลดความเสี่ยงจากการเคลื่อนย้ายเงินทุน

1.3) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ให้รองรับบรรยากาศของการแข่งขันคุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันความเสี่ยง โดยปรับปรุงกฎหมายทางการเงิน กฎ ระเบียบ และการกำกับดูแลที่มีความชัดเจน โปร่งใส รวมทั้งส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลทั้งในภาครัฐและเอกชน

1.4) พัฒนาระบบสัญญาณเตือนภัยให้ครอบคลุมความเสี่ยงทุกรูปแบบ ทั้งความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง เนื่องจากระบบต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น โดยจัดเก็บข้อมูลเชิงลึก และประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตัดสินใจได้อย่างทันทั่วทั้งที่จะบรรเทาความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจโดยรวม

1.5) มีระบบบริหารจัดการเงินทุนจากต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ เช่น สร้างช่องทางการไหลออกของเงินทุน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนเสรี ลดความไม่สมดุลจากการเงินทุนไหลเข้า และลดภาระในการรักษาเสถียรภาพค่าเงินของภาครัฐ รวมถึงมีการบริหารจัดการเงินทุนสำรองระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการจัดตั้งกองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund)

1.6) เพิ่มบทบาทของอาเซียนในระบบเศรษฐกิจการเงินโลก เพื่อให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนสามารถปรับตัวรับกับบริบททางการเงินใหม่ ทั้งการเปิดเสรีทางการเงินและบัญชีทุน อีกทั้งพัฒนาตลาดทุนในระดับภูมิภาค โดยพัฒนากลไกในการแก้ไขและป้องกันวิกฤติเศรษฐกิจ และสนับสนุนการจัดตั้งประชาคมการเงินเอเชีย โดยอาศัยบทบาทของญี่ปุ่น จีน และเกาหลี ในการสร้างความร่วมมือทางการเงินเพื่อสร้างสภาพคล่องทางการเงินภายในภูมิภาคร่วมกัน และเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกและกระบวนการสอดส่องดูแลความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

1.7) ส่งเสริมการออมในทุกระดับและทุกกลุ่มอาชีพ

2) บริหารจัดการด้านการคลัง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นทางเลือกในการบริหารเศรษฐกิจในกรณีที่เกิดวิกฤต และทำงานประมาณแบบสมดุลได้ภายในสิ้นสุดแผนฯ 11 (ปีงบประมาณ 2559) และการรักษาระดับหนี้สาธารณะต่อ GDP ให้อยู่ในกรอบความยั่งยืนทางการคลัง (ไม่เกิน 55%) ซึ่งมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

2.1) ปรับระบบการจัดเก็บรายได้ของประเทศ โดยปรับโครงสร้างภาษีให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเร่งรัดการนำภาษีใหม่ ๆ ที่สร้างความเป็นธรรมในสังคม เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีทรัพย์สิน และภาษีสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตลอดจนเพิ่มรายได้อื่นที่ไม่ใช่ภาษี เช่น รายได้จากทรัพย์สินของรัฐ และการปรับการส่งรายได้ของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

2.2) เพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ โดย

2.2.1) จัดทำกรอบงบประมาณรายจ่ายระยะปานกลาง (Medium-term Expenditure Framework: MTEF) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณรายจ่าย โดยให้ความสำคัญกับงบประมาณรายจ่ายที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ด้านการวิจัยและพัฒนา และการเพิ่มผลผลิตการผลิต รวมทั้งเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.2.2) ลดภาระการลงทุนภาครัฐ โดยปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐเพิ่มขึ้น (Public-Private Partnership) รวมทั้งพัฒนารูปแบบหรือวิธีการให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการให้บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐ โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและสาธารณสุขที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ของภาครัฐ มีความโปร่งใสในการดำเนินการ ตลอดจนมีกระจายความเสี่ยงที่ชัดเจนและเป็นธรรมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2.3) พิจารณาความเสี่ยงทางการคลังและนำรายงานความเสี่ยงทางการคลังมาใช้ให้เกิดประโยชน์

2.4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเงินนอกงบประมาณและกองทุนนอกงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส เพื่อสนับสนุนความมั่นคงฐานะการคลัง

2.5) พัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุงการบริหารจัดการการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการลดต้นทุน การบริหารความเสี่ยง การกำกับดูแล และมีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในการให้บริการของภาคเอกชน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการ ตลอดจนกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพย์สินและรายได้ให้กับภาครัฐ

2.6) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังของภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเร่งส่งเสริมการบริหารจัดการทางการเงินการคลังของ อปท. ทั้งทางด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ การบริหารจัดการรายจ่าย ปรับปรุงกฎหมายที่สนับสนุนให้ อปท. พัฒนาการจัดเก็บให้ดีขึ้น โดยมีแนวทาง ดังนี้

2.6.1) พัฒนาแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพิงรายได้ที่จัดเก็บเองได้มากกว่าเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง

2.6.2) ปฏิรูปโครงสร้างภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ และแบ่งแยกประเภทการจัดเก็บภาษีโดยรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นอย่างชัดเจน

2.6.3) สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน และมีความโปร่งใสในกระบวนการในการจัดทำงบประมาณ การบริหาร และประเมินผลการใช้จ่าย

2.6.4) จัดทำกรอบงบประมาณที่ครอบคลุมงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรภายใต้ยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อให้สะท้อนกรอบวงเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่แท้จริง

2.6.5) กระจายอำนาจด้านการก่อกำหนดและการบริหารหนี้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดและการรักษาเสถียรภาพโดยรวมของประเทศ โดยที่รัฐบาลไม่ค้ำประกันเงินกู้

ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค

วัตถุประสงค์

1. เสริมสร้างขีดความสามารถแข่งขันเศรษฐกิจจากศักยภาพที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจของประเทศที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียนและเอเชียแปซิฟิกให้สามารถใช้ประโยชน์จากภูมิภาคได้อย่างสูงสุด

2. เตรียมพร้อมและปรับตัวเข้าสู่บริบทโลกและภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อเสริมสร้างประโยชน์ของไทยในด้านการค้า การลงทุน การเงินและโอกาสด้านการตลาดระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการสร้างความเชื่อมโยงด้านการค้าการลงทุน กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่

3. เสริมสร้างบทบาทของไทยเพื่อให้ไทยเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคต่อภูมิภาค โดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียนและพันธมิตร และเอเชียแปซิฟิก โดยสามารถแสดงบทบาทที่เด่นชัดในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศในภูมิภาค

4. ส่งเสริมบทบาทของไทยในกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่นำไปสู่การพัฒนา ร่วมกันที่ยั่งยืนบนพื้นฐานของความเท่าเทียมและความไว้วางใจ โดยสร้างสัมพันธ์ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาที่มีคุณภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. เสริมสร้างความสามารถในการแก้ไขผลกระทบเชิงลบและประเด็นปัญหาร่วมระหว่างประเทศที่เป็นประเด็นจุดรั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน อันเนื่องมาจากบริบทโลกและภูมิภาคที่เปลี่ยนแปลงไป

เป้าหมายการพัฒนา

1. สร้างความมั่นคงของระบบห่วงโซ่อุปทานรองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

2. ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางธุรกิจและการค้าของภูมิภาค โดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกัน และการเป็นภาคีการพัฒนาที่ดี อันจะนำสู่ความมั่นคงและความรุ่งเรือง ร่วมกันของภูมิภาค

3. เพิ่มการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงทางการค้าเสรีให้มากในทุกกรอบที่เจรจาแล้วเสร็จ ให้มีสัดส่วนการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีต่อมูลค่าส่งออกรวมเพิ่มขึ้นเป็น 50% ในปี พ.ศ. 2559 และเพิ่มโอกาสและทางเลือกบนพื้นฐานของประโยชน์และข้อจำกัดของประเทศในการเข้าถึงตลาดใหม่ที่เป็นกรอบการค้าเสรีที่จะมีบทบาทมากขึ้นในอนาคต

4. ลดต้นทุนการประกอบธุรกิจในประเทศและระหว่างประเทศภายในภูมิภาคให้เข้าสู่มาตรฐานสากล เพื่อให้สามารถดึงดูดเงินลงทุนในภูมิภาค

5. เพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนและการลงทุนโดยตรงของไทยในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น 15% และ 10% ต่อปี ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะแผนงานการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

6 ประเทศ (GMS) ร่วมกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอล สำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC) และความร่วมมือภายใต้ คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์ร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (Thailand-Malaysia on Joint Development Strategy for Border Areas: JDC) โดย

- 1) พัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล โดยเฉพาะรูปแบบบริการขนส่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การพัฒนาระบบเครือข่าย และการบริหารเครือข่ายธุรกิจของภาคบริการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาค เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกันและเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ซึ่งจะนำไปสู่การลดต้นทุนการทำธุรกิจ การปรับปรุงประสิทธิภาพระบบอำนวยความสะดวกการเดินทาง การค้า และการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน โดยใช้ศักยภาพการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานในแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่มีอย่างสูงสุด และพัฒนาความเชื่อมโยงเพิ่มเติมตามกรอบแผนแม่บทการเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียน
- 2) ปรับปรุงกฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดจำนวนเอกสาร ต้นทุนการดำเนินงาน และระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการขนส่งผ่านแดนและข้ามแดน เพื่อขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยและอนุภูมิภาคโดยรวมในด้านการลดต้นทุนค่าขนส่งและโลจิสติกส์
- 3) พัฒนาศักยภาพในธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคเอกชนไทย ทั้งในด้านทักษะภาษาต่างประเทศ และความรู้ด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการไทยสามารถเชื่อมโยงการค้าในธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ได้ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการโดยเฉพาะระดับ SMEs ให้มีความรู้ด้านศักยภาพการพัฒนาธุรกิจร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจและช่องทางส่งออกในอนุภูมิภาค และพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการในระดับสากลเพื่อให้สามารถริเริ่มธุรกิจระหว่างประเทศได้
- 4) เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวพื้นที่ชายแดน/เขตเศรษฐกิจชายแดนตลอดจนเชื่อมโยงระบบการผลิตกับพื้นที่ตอนในของประเทศ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งที่เชื่อมโยงปัจจัยการผลิต ระบบการผลิต ห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศ และประตูส่งออกตามมาตรฐานสากลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับพื้นที่เศรษฐกิจขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้านกับเขตเศรษฐกิจชายแดนไทยและพื้นที่เศรษฐกิจตอนใน

2. พัฒนาฐานลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในอนุภูมิภาค มุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างฐานการผลิตตามแนว Economic Corridor ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่สามารถสนองตอบการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดย

1) พัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศให้เชื่อมโยงกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การเกษตรและการแปรรูปการเกษตร และการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยเฉพาะการพัฒนาแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงตามแนวตะวันออก-ตะวันตก ตามแนวเหนือ-ใต้ และแนวตอนใต้ของแผนงาน GMS และเชื่อมโยงแนวพื้นที่เศรษฐกิจของ IMT-GT ที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดช่องทางการเชื่อมโยงที่มีความหลากหลายและเป็นทางเลือกให้ไทยในทุกสถานการณ์

2) พัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนและเมืองชายแดนให้มีบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่พัฒนาต่อเนื่องและพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโลจิสติกส์ มาตรฐานการให้บริการและอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน ขีดความสามารถของบุคลากรและผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสามารถในการสกัดกั้นแรงงาน ยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายข้ามแดน โดยคำนึงถึงศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่และความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระหว่างประเทศตามแผนแม่บทการเชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนและยุทธศาสตร์ในภาพรวมอื่นๆ

3) บูรณาการแผนพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชื่อมโยงแผนพัฒนาเพื่อให้บรรลุประโยชน์ร่วมกันทั้งในด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นปัจจัยเริ่มแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และเพื่อให้เกิดการพัฒนาจากระบบการผลิตร่วมที่สร้างสรรค์ประโยชน์ที่ทัดเทียมระหว่างกัน จากการบริการ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน

3. สร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยผลักดันให้ไทยมีบทบาทนำที่สร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการ ได้แก่

1) พัฒนาบุคลากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจ ภาคการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูป รวมทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องประชาคมอาเซียน ให้ได้รับข้อมูลและศึกษากฎระเบียบและข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจชัดเจน เพื่อให้มีความรู้และมีสมรรถนะในการแข่งขันในระบบเสรี เพื่อเตรียมความพร้อมของธุรกิจ ตลอดจนแนวทางการขยายตลาดตามโอกาสและข้อตกลงใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งมีระบบการเยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้างและการแข่งขัน

2) ยกกระดานการให้บริการด้านสุขภาพและบริการด้านสาธารณสุข ทั้งบุคลากรและมาตรฐานการให้บริการเพื่อก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพของภูมิภาค (Medical Hub)

3) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานและทักษะด้านภาษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน โดยไทยมีบทบาทนำในอาเซียนร่วมกับประเทศอื่นที่มีศักยภาพ

4) กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของคุณภาพสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันสินค้าและบริการนำเข้าที่ไม่ได้คุณภาพ ซึ่งอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน และก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกำหนดคุณสมบัติของแรงงานนำเข้า เพื่อให้ได้แรงงานที่มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการ

4. เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างภูมิภาค โดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศในเวทีโลก เพื่อรักษาสันติภาพในปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยและมหาอำนาจต่าง ๆ และประโยชน์อื่น ๆ ของประเทศทั้งในด้านการค้า ความมั่นคงของอาหาร/พลังงาน โอกาสทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไทย การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในกรอบนานาชาติ การรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยและภูมิภาคโดยรวม

1) รักษาบทบาทของไทยในการมีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ของกรอบความร่วมมือที่ดำเนินอยู่ เช่น เอเปค กรอบการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก และกรอบที่เป็นทางเลือกใหม่ เช่น กรอบ Asia-Middle East Dialogue (AMED) และกรอบความตกลง Trans Pacific Partnership หรือ TPP ในลักษณะเชิงรุก เป็นต้น

2) รักษาคุณภาพของปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมและมหาอำนาจใหม่ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน โอกาสในการเข้าถึงนวัตกรรม และโอกาสในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้าง

5. สร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ ในลักษณะเกื้อกูลกัน ผ่านกิจกรรมเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิต และการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างกันอย่างเสรีและมีประสิทธิภาพ โดย

1) เร่งดำเนินการด้านการยอมรับมาตรฐานฝีมือระหว่างประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทยและประเทศเพื่อนบ้านไปพร้อมกัน รองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศและอนุภูมิภาค และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของไทยในอนาคตอันใกล้

2) ส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในการขยายการลงทุนไปสู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบในประเทศ และใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษ (GSP) ของประเทศเพื่อนบ้านในการผลิตเพื่อส่งออก โดยการสร้างตราสัญลักษณ์ และสร้างเครือข่ายธุรกิจโดยการหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศ การสนับสนุนด้านสินเชื่อ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งธุรกิจและการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ การจัดตั้งหอการค้าและสมาคมธุรกิจเอกชนไทยในต่างประเทศ การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไทยใช้สิทธิพิเศษทางการค้าตามข้อตกลงทางการค้าต่าง ๆ

3) คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ และสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนไทยในต่างประเทศ โดยการให้ความรู้ด้านกฎหมายท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมคนไทย เสริมสร้างชุมชนไทยในต่างประเทศให้อยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สนับสนุนการฝึกอบรมทักษะฝีมือและทักษะการใช้ภาษา การสร้างหลักประกันการคุ้มครองดูแลการจัดส่งแรงงานไปทำงานในต่างประเทศ และการติดตามดูแลช่วยเหลือคนไทยที่ประสบปัญหาในต่างประเทศ และคุ้มครองสิทธิประโยชน์แรงงานไทยในต่างประเทศให้ได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด

6. ป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคภัยที่ส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจในระยะยาว จากผลกระทบในด้านความมั่นคงแห่งชีวิต เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภูมิภาค โดย

1) พัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหาข้ามชาติด้านการก่อการร้าย ภัยพิบัติ และยาเสพติด และการหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบการเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน การจัดระบบแรงงานต่างด้าว และการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจน ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบกและทางทะเล

2) เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและเหตุฉุกเฉิน โดยพัฒนาศักยภาพและความร่วมมือภายในภูมิภาค เพื่อพร้อมรับมือต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยทางธรรมชาติ โดยการสร้างความยืดหยุ่นทางธุรกิจ เร่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อปกป้องธุรกิจ การค้า และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3) ร่วมมือในการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่ระบาดของโรคภัยประเภทที่เกิดขึ้นใหม่ในโลก โดยพัฒนาศักยภาพในการเตรียมความพร้อมรับการดูแลด้านสาธารณสุข รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่และโรคระบาดซ้ำ

7. เสริมสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดย

1) ดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและพิธีสารโตเกียว สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมเคลื่อนย้ายและกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของแม่น้ำโขง

2) เสริมสร้างการผลิตและบริโภคสินค้าและบริการที่นำสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ลดมลพิษ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การขยายอุตสาหกรรมสีเขียว การใช้พลังงานทดแทน การผลิตที่มีคาร์บอนต่ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเผยแพร่ความรู้เรื่องเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ได้เหมาะสมและมีต้นทุนที่ต่ำ การสร้างแรงจูงใจในภาคเอกชน และการสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

8. สนับสนุนการเปิดการค้าเสรีและกำหนดแนวทางป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น โดย

1) เร่งปฏิรูปกฎหมายเศรษฐกิจ และกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจการค้า การลงทุน อย่างเป็นธรรม และผลักดันให้มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรี เช่น กฎหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดทำกรอบแนวทางมาตรการตามกฎหมาย เพื่อสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายของผู้ปฏิบัติให้มีความเป็นเอกภาพและเสมอภาค ตลอดจนพัฒนาบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายใหม่ ๆ ที่รองรับการเปิดเสรีทางการค้า

2) ส่งเสริมการจดสิทธิบัตร การคุ้มครองและบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และนักวิจัย รวมถึงสิทธิในการครอบครองลิขสิทธิ์ในผลิตภัณฑ์ที่มีการกลไกสนับสนุนการจดสิทธิบัตรในต่างประเทศ

9. ปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น ให้พร้อมต่อการเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงในบริบทโลก อาเซียนและอนุภูมิภาค โดย

1) เสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้รับรู้และเตรียมพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้ง ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันในระดับประชาชนโดยผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายทางวัฒนธรรม

2) สนับสนุนกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ โดยเฉพาะคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) คณะกรรมการบริหารงานกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (กบก.) คณะกรรมการ กอ. จังหวัด และคณะกรรมการ กอ. กลุ่มจังหวัด รวมทั้งหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ ในการ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดชายแดน ให้สามารถ พัฒนาเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายระหว่างประเทศ

3) ส่งเสริมศักยภาพด้านวิชาการและเครือข่ายของสถาบันการศึกษาของไทย เพื่อ สร้างความใกล้ชิดทางสังคม วัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์กับประเทศในอนุภูมิภาค

สรุปสาระสำคัญนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้จัดทำนโยบายการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 ระหว่าง พ.ศ. 2555-2559 โดยมีพื้นฐาน ดังนี้

1. เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา ประเทศ สามารถเชื่อมโยงกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ความต่อเนื่องของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2554) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ รวมทั้งนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ.2553-2572) โดย การวิจัยจะตอบสนองความต้องการของชุมชนและปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาประเทศ พร้อมกับดำเนินการควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ อันเป็นรากฐานอันสำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้มุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการวิจัย ทั้งจากหน่วยงานที่มีภารกิจประจำตามหน้าที่ (Function) ภารกิจตามนโยบายและ ยุทธศาสตร์ของชาติหรือรัฐบาล (Agenda) และภารกิจในพื้นที่ (Area) ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับหน่วยงานและภูมิภาคเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ งานวิจัยและการบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการ พัฒนาประเทศโดยรวม

2. ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ตลอดจนในพื้นที่ ได้มีส่วนร่วมกันเสนอแนะ ปฏิบัติ และติดตามผล เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในทุกภาคส่วนและทุกระดับของประเทศ อีกทั้งเพื่อ ส่งเสริมให้เกิดงานวิจัยที่มีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและตอบสนองการพัฒนาประเทศมากขึ้น

3. เน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559) ซึ่งมีการกำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณะ ในระดับชุมชนและระดับประเทศ
4. จัดสรรงบประมาณการวิจัยให้กระจายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งในภูมิภาค โดยมีกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน
5. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555-2559) อย่างเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัยและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
6. ให้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นพื้นฐานเชิงนโยบายที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาว (พ.ศ.2553-2572) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนของประเทศ

นโยบายการวิจัยของชาติดังกล่าวรองรับวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ คือ “ประเทศไทยมีและใช้นโยบายการวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีพันธกิจการวิจัยของชาติ คือ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า สามารถประยุกต์และพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสม และแพร่หลาย รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และพันธกิจการวิจัยของชาติ พ.ศ.2555-2559 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ พ.ศ. 2555-2559 รวม 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 1 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม

เป้าประสงค์การวิจัย: สร้างเสริมองค์ความรู้ให้เป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของประเทศ โดยการสร้างความเข้มแข็งของสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและความผาสุกของประชาชน

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต สวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ตลอดจนการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การสร้างความเข้มแข็งและการสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม รวมทั้ง การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ และการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ โดยในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่สำคัญในเรื่องต่าง ๆ รวม 10 กลยุทธ์ ได้แก่

1. ปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน ทั้งในและนอกระบบ ตลอดจนการพัฒนา ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา

1.2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

1.3 การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ เพื่อพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ

1.4 การพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.5 การพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

1.6 การพัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมั่นคงทางอารมณ์ รวมทั้งความสามารถในการบริโภคสื่อและข่าวสารอย่างชาญฉลาด

2 ส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่หลากหลาย ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 การส่งเสริม อนุรักษ์และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 องค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมและสร้างสรรค์งานศิลป์ ระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

2.3 การมีคุณธรรมและจริยธรรม และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคม

2.4 การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

3. ส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคอุบัติใหม่ การรักษาพยาบาลการฟื้นฟูสมรรถภาพทางกายและจิตใจ การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพ รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค

ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

3.1 การป้องกันและส่งเสริมการดูแลสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพ

3.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข

3.3 สุขภาพของประชาชนในภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ

3.4 การเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์

3.5 การป้องกันโรคอุบัติใหม่และโรคติดต่อที่ระบาดต่อเนื่องและโรคเรื้อรังที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมและครอบครัว

3.6 การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพและเสริมสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพอนามัย

3.7 การคุ้มครองผู้บริโภค

3.8 ค่าใช้จ่ายทางสาธารณสุขและระบบการบริหารจัดการด้านบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ

3.9 ความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้บริการสุขภาพ

3.10 การป้องกันและแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็ก เยาวชนและสตรี โดยเน้นในระดับครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน ชุมชน และสังคม

3.11 การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและการปลูกฝังจิตสำนึกเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

3.12 การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการตั้งครกไม่พึงประสงค์ในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

4. พัฒนาและการคุ้มครองภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

4.1 การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก เพื่อสร้างองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการคุ้มครองภูมิปัญญา

4.2 สมุนไพรเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์และสาธารณสุข

5. พัฒนาศักยภาพทางการกีฬา ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

5.1 การกีฬาเพื่อการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี

5.2 วิทยาศาสตร์การกีฬา

5.3 การพัฒนาความเป็นเลิศทางการกีฬาเพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการกีฬา

6. พัฒนาขีดสมรรถนะและศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และการบริหารรัฐกิจบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

6.1 การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐและภาคเอกชน

6.2 การปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย ระบบงานยุติธรรมของประเทศ และกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย

6.3 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริตและการประพฤติดีของภาคราชการ ภาคเอกชน และนักการเมือง

6.4 นโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและการบริหารรัฐกิจที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

6.5 การปรับปรุงกลไกและกฎระเบียบภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

6.6 การมีส่วนร่วมของภาครัฐกับเอกชนต่อการส่งเสริมภาคการเกษตร การผลิต การบริการ และการค้า

6.7 รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการภาครัฐ

7. จัดการปัญหาอาชญากรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาผู้มีอิทธิพล ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

7.1 การพัฒนาเครือข่ายบริหารจัดการปัญหาอาชญากรรม

7.2 การแก้ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

7.3 การป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลโดยใช้มาตรการทางสังคมและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

8. ส่งเสริมความเข้มแข็งและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

8.1 การสร้างเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่น กระบวนการและกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาระเบียบชุมชน

8.2 รัฐสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต

8.3 การพัฒนาระบบกลไกการบริหารท้องถิ่นเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและความมั่นคงในการบริหารและเสริมสมรรถนะการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้การเปลี่ยนแปลง

8.4 การส่งเสริมกระบวนการออมและการสร้างหลักประกันรายได้ ตลอดจนความมั่นคงในครัวเรือน

8.5 การพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุ

8.6 การพัฒนาองค์ความรู้ด้านประชาสังคมและการจัดการความรู้เพื่อจัดการความยากจนและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม

8.7 ค่านิยมของสังคมไทยอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์

8.8 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าบริการทางเพศ

8.9 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการว่างงาน ตลอดจนการจัดการงานและอาชีพ

8.10 การพัฒนาศักยภาพของแรงงานและการส่งเสริมทักษะทรัพยากรบุคคลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

8.11 การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการองค์กรของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร ในระดับชุมชน ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ตลอดจนการสร้างการยอมรับในอาชีพเกษตรกรให้ดำรงอยู่

8.12 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการผังเมือง การจัดการชุมชนชนบท ชุมชนห่างไกล และการเชื่อมโยงการพัฒนาและความเจริญระหว่างจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน

8.13 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว และแนวทางการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

8.14 การเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มคนโดยเฉพาะเยาวชน ผู้พิการและผู้สูงอายุ ให้มีบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

8.15 การวิจัยเพื่อกำหนดนโยบายด้านประชากรอย่างเหมาะสม

9. เสริมสร้างความมั่นคงและการป้องกันประเทศ และบูรณาการการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม การเมือง และความไม่เท่าเทียมในสังคม ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

9.1 การสร้างความเข้าใจและความเป็นธรรมกับชุมชนในการพัฒนาพื้นที่แบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการความขัดแย้ง ลดความเหลื่อมล้ำเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทย

9.2 หลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” คุณภาพชีวิตและสังคม การสร้างความปรองดอง การสร้างความสมานฉันท์และสันติสุขที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนและในประเทศ

9.3 การบูรณาการการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศและการจัดชายแดน

9.4 การบริหารจัดการและผลกระทบอันเนื่องมาจากผู้ลี้ภัยเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว และแรงงานต่างถิ่น

9.5 ศักยภาพและประสิทธิภาพงานการข่าวและการประชาสัมพันธ์ภาครัฐและภาคเอกชน

9.6 การยืดอายุการใช้งาน การผลิต และสร้างชิ้นส่วนอะไหล่ยุทโธปกรณ์ทดแทนการจัดหาจากต่างประเทศ

9.7 หลักการและหลักนิยามเพื่อการใช้กำลังในการรักษาความมั่นคงและป้องกันประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ

9.8 การสร้างและพัฒนาแสนยานุภาพด้านต่าง ๆ ของประเทศ เช่น การพัฒนา ยุทโธปกรณ์ เป็นต้น

9.9 การดูแลรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยทางบก ทางทะเล และทางอากาศ

9.10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อความมั่นคง

9.11 กฎหมายเพื่อการปกป้องและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางบกและทางทะเล และเพื่อรองรับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ทางบกและทะเล

9.12 ปัญหาและการดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการประกาศเขตพื้นที่เหลื่อมทับหรือทับซ้อนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

10. วิจัยเพื่อการปฏิรูปประเทศไทยให้มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล ประกอบด้วย

10.1 การปฏิรูปประเทศไทย

10.2 การปฏิรูปการเมืองโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อวางระบบการบริหารประเทศให้มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในแนวทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

10.3 ความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Connectivity) เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
เป้าประสงค์การวิจัย: สร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นธรรมอย่างสร้างสรรค์ สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ซึ่งครอบคลุมการสร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร ป่าไม้และประมง รวมทั้ง การพัฒนาและจัดการ

องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจ
สร้างสรรค้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทาง
อุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการซึ่งครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านพลังงาน โลจิสติกส์
และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงบทบาทการแข่งขันของประเทศภายใต้การ
เปลี่ยนแปลงทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งสัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้าน และ
สร้างองค์ความรู้เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยดำเนินการบนพื้นฐานของ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งก่อให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ โดยในระดับ
ภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็น ต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้
กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ รวม 8 กลยุทธ์ ได้แก่

1. สร้างมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและการพึ่งพา
ตนเองของสินค้าเกษตร ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การพัฒนาการผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการ
พึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าว (รวมถึงข้าวพื้นเมือง) ยางพารา ข้าวโพด ปาล์มน้ำมัน อ้อย มัน
สำปะหลัง พืชผัก ผลไม้ และไม้ดอกไม้ประดับ

1.2 ปศุสัตว์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งสุกร โคเนื้อ ไก่เนื้อ สัตว์ปีก และแพะ

1.3 ประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและ
การพึ่งพาตนเอง

1.4 การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร

1.5 การพัฒนามาตรฐานด้านการผลิตและผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร

1.6 การผลิตอาหารปลอดภัย

1.7 อาหารไทย และการพัฒนาศักยภาพของอาหารไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถใน
การแข่งขันทางธุรกิจระหว่างประเทศและผลักดันสู่การเป็นครัวของโลก

1.8 การผลิตเกษตรอินทรีย์

1.9 การพัฒนาวิธีการตรวจสอบคุณภาพอาหารอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร

1.10 การรักษาคุณภาพผลผลิตการเกษตรหลังการเก็บเกี่ยว

1.11 การรักษาคุณภาพและการจัดการผลผลิตการเกษตรเพื่อการส่งออก

1.12 ไมโครรีเวิร์และไมยต้นในระบบฟาร์มเพื่อพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่

1.13 การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านความปลอดภัยของ
อาหาร (Food Safety) รวมทั้งความปลอดภัยของภาชนะและวัสดุสัมผัสอาหาร

- 1.14 การเพิ่มศักยภาพของการเป็นฐานความมั่นคงด้านอาหาร (Food Security)
- 1.15 การบริหารจัดการระบบชลประทานที่เหมาะสมในพื้นที่ และการใช้น้ำชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.16 การพัฒนาน้ำใต้ดินมาใช้ในการเกษตร อุปโภคและบริโภค
- 1.17 ศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับต่างประเทศ
- 1.18 มาตรการสงวนรักษาพื้นที่ที่เหมาะสมทางการเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มแนวทางการปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศจากการรุกรานของกิจกรรมเมือง
2. พัฒนาศักยภาพความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้
 - 2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.2 กระบวนการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
 - 2.3 มาตรฐานผลิตภัณฑ์และสินค้าของท้องถิ่น
 - 2.4 การจัดการผลิตและการตลาดสินค้าในระดับชุมชนที่เหมาะสม โดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2.5 การพัฒนาศักยภาพอาหารท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
 - 2.6 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มเครือข่าย (Cluster) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ
 - 2.7 การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจการกลางและขนาดย่อม
3. พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้
 - 3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางอุตสาหกรรมเป้าหมาย
 - 3.2 การเพิ่มศักยภาพของการเป็นฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรม
 - 3.3 การพัฒนาวัตถุดิบในประเทศและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตและการตลาด
 - 3.4 การเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพด้านอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศ
 - 3.5 การเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพเครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการทางการเกษตรสำหรับประเทศไทย
 - 3.6 การพัฒนาและการสร้างตลาดภายในประเทศ

3.7 การพัฒนาและการจัดการนิคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนา เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในอนาคต

3.8 การปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4. พัฒนาศักยภาพระดับคุณภาพบริการในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

4.1 การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

4.2 วิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

4.3 การพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชน เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

4.4 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างรายได้ และการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.5 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.6 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

4.7 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงการสร้างคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม

4.8 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.9 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวทางทะเล

4.10 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4.11 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมด้านการเกษตรและอาหาร

4.12 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

4.13 การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดการประชุมและการจัดแสดงนิทรรศการต่าง ๆ (MICE Tourism - Meeting Intensive Convention Exhibition Tourism)

5. พัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานชีวภาพและพลังงานทางเลือกอื่น ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

5.1 การพัฒนาศักยภาพแหล่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตพลังงานชีวภาพและพลังงานทางเลือกอื่น รวมทั้งการกำหนดเขตการผลิต (Zoning) พืชพลังงาน

5.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานชีวภาพ

5.3 การพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานทางเลือกอื่น

5.4 การอนุรักษ์พลังงานและการประหยัดการใช้พลังงานประเภทต่าง ๆ แบบมีส่วนร่วม

5.5 พลังงานทดแทนในภาคการขนส่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการขนส่งทุกประเภท

5.6 ความมั่นคงทางพลังงาน

5.7 แผนพัฒนาและจัดการพลังงานที่ตอบสนองต่อสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ

6. ยกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการให้บริการด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสาธารณะที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

6.1 การยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสาธารณะ

6.2 การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพระบบขนส่งผู้โดยสารทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

6.3 การพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสาธารณะ

6.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านโลจิสติกส์และการขนส่งสาธารณะ

6.5 การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและการเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งระหว่างภูมิภาคของไทยและระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Connectivity)

6.6 ระบบการจัดส่งและกระจายสินค้าที่มีมาตรฐาน และการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการขนส่งผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ

6.7 ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของวิธีการขนส่งต่าง ๆ

6.8 การพัฒนาการขนส่งระบบรางของประเทศ

6.9 การพัฒนาการขนส่งทางน้ำในประเทศ โดยครอบคลุมถึงด้านกายภาพ ชลศาสตร์ และอุทกวิทยา

7. เพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

7.1 การเพิ่มสมรรถนะและพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

7.2 ระบบฐานข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้ใช้บริการ

7.3 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชุมชน เพื่อผู้ด้อยโอกาส และเพื่อความมั่นคงของประเทศ

7.4 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการแข่งขันและลดต้นทุน รวมทั้งรองรับนโยบายเสรีทางการค้า

7.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์อุปกรณ์โทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

7.6 การสร้างศักยภาพและขีดความสามารถทางอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์

7.7 การป้องกันความเสียหายหรือแก้ไขปัญหาต่ออุปกรณ์หรือเครื่องมือในระบบการสื่อสาร ทั้งภาคพื้นดิน มหาสมุทร และอวกาศ

8. พัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

8.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางการเงิน และแนวทางการแก้ไขปัญหา อันเกิดจากวิกฤตการเงิน

8.2 การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการค้า ข้อตกลงการค้าเสรี และการเชื่อมโยงอาเซียนสู่สากล

8.3 แนวทางการส่งเสริมการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศเชิงรุกและสร้างสรรค์

8.4 การค้าชายแดนในภูมิภาคต่าง ๆ

8.5 การสร้างสัมพันธภาพและการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน

8.6 ระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor) ของอนุภูมิภาคที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

8.7 การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันตก (Western Seaboard)

8.8 รูปแบบและกลไกที่เหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และการพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

8.9 ความพร้อมรับการแข่งขันจากข้อตกลงระหว่างประเทศ และการเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับประเทศ

8.10 การสร้างศักยภาพการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคด้านสุขภาพ (Health Hub) ด้านการแพทย์ (Medical Hub) ด้านการศึกษา (Education Hub) และด้านการบำรุงรักษาเครื่องบิน (Aeronautic Maintenance Hub) และด้านอื่น ๆ ที่มีศักยภาพในอนาคต

8.11 นโยบายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่เหมาะสม

8.12 การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อสร้างศักยภาพของประเทศในเวทีนานาชาติ และสร้างอำนาจต่อรองให้กับประเทศ

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 3 การอนุรักษ์ เสริมสร้างและพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์การวิจัย: พัฒนาศักยภาพและฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ โดยท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคม รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดิน ทรัพยากรธรณี ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรสัตว์น้ำ รวมถึงการแบ่งปันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Meaningful Public Participation) และการวิจัยที่เกี่ยวกับการรองรับและฟื้นฟูหลังภัยธรรมชาติและภัยพิบัติในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น โดยระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ รวม 4 กลยุทธ์ ได้แก่

1. บริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.2 การพัฒนาศักยภาพด้านความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

1.3 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างคุณค่า (Value Creation) ของผลผลิตและทรัพยากรธรรมชาติ

1.4 การใช้มาตรการทางสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหาการกีดกันทางการค้าและมาตรการอื่น ๆ ระหว่างประเทศ

1.5 การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศกับการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรทางการเกษตร ประมงและชายฝั่ง

1.6 การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.7 การอนุรักษ์พื้นที่ที่สำคัญและมีความเปราะบางเชิงนิเวศ รวมทั้งการกักตุนและชายฝั่ง

1.8 การวิจัยเพื่อฟื้นฟูและเพิ่มคุณสมบัติของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าชายเลน ป่าพุ่ม และทรัพยากรชายฝั่ง และการจัดการไฟป่า

1.9 มลพิษ การจัดการมลพิษ และผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากมลพิษ รวมทั้งการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมและชุมชน โดยเฉพาะการบริหารจัดการขยะในเมือง และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.10 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน การสร้างเครือข่ายชุมชนในการสงวน อนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.11 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและการเพิ่มจำนวนสัตว์หรือสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์

1.12 กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

2. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรดินและทรัพยากรธรณี ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 ทรัพยากรดินและวิทยาศาสตร์ทางดิน

2.2 การปรับปรุงคุณภาพและการบำรุงฟื้นฟูทรัพยากรดินให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์

2.3 การป้องกันการแพร่ระบาดของพันธุ์ดินเปรี้ยว ดินเค็ม

2.4 การพัฒนา การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ทรัพยากรธรณี

2.6 การพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับทางสังคมศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด

3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการและสร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำของประเทศ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

3.1 การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและพื้นที่ลุ่มน้ำของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

3.2 ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนและฝาย

3.3 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในเชิงบูรณาการศาสตร์ทางอุทกนิเวศวิทยา อุทกวิทยา และชลศาสตร์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.4 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการบูรณาการระหว่างน้ำใต้ดินและน้ำผิวดินในการจัดการน้ำ

4. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติจากธรรมชาติและอุตสาหกรรม รวมทั้งระบบบริหารจัดการน้ำท่วมมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

4.1 ภัยพิบัติจากธรรมชาติ การสร้างองค์ความรู้และการป้องกันภัยพิบัติธรรมชาติและผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติธรรมชาติ

4.2 การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบการพยากรณ์เตือนภัยและระบบการเฝ้าระวังเกี่ยวกับอุบัติภัยทางธรรมชาติ

4.3 โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและเกี่ยวข้องในพื้นที่ที่มีความเปราะบางหรือเสี่ยงต่อภัยพิบัติอันเกิดจากภาวะโลกร้อน ตลอดจนกรณีพิบัติและการเกิดคลื่นยักษ์ในทะเล

4.4 ภัยพิบัติจากอุตสาหกรรมและสร้างองค์ความรู้และการป้องกันภัยจากอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology) และเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Technology/Green Technology)

4.5 การรองรับสถานการณ์และการฟื้นฟูที่เหมาะสมเมื่อเกิดสาธารณภัย และภายหลังการเกิดภัยธรรมชาติและภัยพิบัติ

4.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรด้านสุขภาพในการจัดการและการฟื้นฟูเมื่อเกิดพิบัติภัยและสาธารณภัย

4.7 ผลกระทบด้านสุขภาพกาย จิต สังคมและจิตวิญญาณของผู้ประสบภัยพิบัติและสาธารณภัย

4.8 การดูแลและฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติและสาธารณภัย

4.9 การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการรับสถานการณ์ภัยพิบัติและสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 4 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย

เป้าประสงค์การวิจัย: พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ฐานความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ อย่างสมดุลและเหมาะสม

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศและสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ โดยในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นในประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ รวม 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1. พัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่เชิงพาณิชย์ รวมทั้งองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์ ทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในวิทยาการต่าง ๆ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์และองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ วัสดุศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร นาโนเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข สัตว์ทดลองและวิธีการอื่นเพื่อทดแทนการใช้สัตว์ เทคโนโลยีด้านอวกาศอวกาศอวกาศ เป็นต้น

1.2 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์และองค์ความรู้ใหม่ทางสังคมศาสตร์

1.3 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และองค์ความรู้ใหม่ทางวิทยาการอื่น ๆ

1.4 การสร้างองค์ความรู้จากการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและของประเทศด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและเพื่อการพึ่งพาตนเอง

1.5 การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาวัฒนธรรมและองค์ความรู้ อย่างเป็นรูปธรรมที่เหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่นด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์

1.6 การสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ด้านเทคโนโลยีสะอาด และเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmentally Friendly Technology / Green Technology)

1.7 การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร ชีวสารสนเทศ (Bioinformatics) ภูมิสารสนเทศ (Geoinformatics) และวิทยาการปัญญา (Cognitive Science) เพื่อการแข่งขันและรองรับนโยบายเขตการค้าเสรี

1.8 การเสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการทหาร

1.9 การวิจัยในเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ภาคการผลิตและเศรษฐกิจ

2. สร้างศักยภาพและความสามารถของทรัพยากรบุคคลทางการวิจัยในวิทยาการต่าง ๆ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 ความต้องการนักวิจัยในวิทยาการสาขาต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคเอกชน และการพัฒนาแผนความต้องการกำลังคนด้านการวิจัยของประเทศ

2.2 การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของนักวิจัยรุ่นใหม่ นักวิจัย และนักบริหาร การวิจัยให้มีมาตรฐานของวิชาชีพในวิทยาการต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนนักวิจัยในชุมชนท้องถิ่นในภาคประชาชน ที่ควรเน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ รวมถึงมีช่องทางความก้าวหน้าของอาชีพนักวิจัย

2.3 การพัฒนาผู้ช่วยนักวิจัยในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 5 การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากรและภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม ที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

เป้าประสงค์การวิจัย: พัฒนาระบบและกลไกการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อบริหารจัดการความรู้ของประเทศอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การวิจัยนี้ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ โดยในระดับภูมิภาคอาจมุ่งเน้นประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นต้องการผลงานวิจัยในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์การวิจัยที่ให้ความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ รวม 2 กลยุทธ์ ได้แก่

1. วิจัยเพื่อการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

1.1 การพัฒนาระบบบริหารการวิจัยของประเทศในแต่ละระบบ เช่น ระบบนโยบายการวิจัย ระบบสนับสนุนทุนวิจัย ระบบทุนอุดหนุนการวิจัย ระบบสถาบันการวิจัย ระบบบุคลากรวิจัย ระบบโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการวิจัย ระบบมาตรฐานการวิจัย ระบบการจัดการผลผลิตการวิจัย และระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

1.2 การบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ การใช้ประโยชน์โดยชุมชน ท้องถิ่นและสาธารณะ

1.3 การพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัย (Research Network) เพื่อเสริมรอยต่อที่ขาดหาย (Missing Links) ของห่วงโซ่คุณค่าการวิจัย (Research Value Chain)

1.4 ระบบการส่งเสริมการวิจัยในภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี

1.5 ระบบการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนในต่างประเทศมาลงทุนวิจัยในประเทศ

1.6 ระบบการคุ้มครองสิทธิประโยชน์และทรัพย์สินทางปัญญา และแนวทางการผลักดันสู่การสร้างทรัพย์สินทางปัญญา

1.7 การนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์และสาธารณะ

1.8 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อสร้างความพร้อมและสร้างขีดความสามารถของประเทศ

1.9 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารการวิจัยของประเทศ

1.10 การเข้าถึงทรัพยากรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาการสาขาต่าง ๆ ของประชาชน ตลอดจนการเข้าถึงองค์ความรู้ในประเทศและจากต่างประเทศ

1.11 การพัฒนาองค์การวิจัยระดับชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยในระดับภูมิภาค

1.12 ระบบการบริหารการวิจัยในระดับภูมิภาค

1.13 การพัฒนาองค์ความรู้ คุณค่าทางภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ทางศิลปะ วัฒนธรรม หัตถกรรม และความหลากหลายของกลุ่มคน สร้างมูลค่าสู่การตลาด ด้วยกระบวนการบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ ลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ

1.14 การจัดการองค์ความรู้สู่การสื่อสารระดับชุมชนฐานรากด้วยภูมิปัญญาและวิทยาการสู่การจัดการอย่างเหมาะสม

1.15 การพัฒนากลไกการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา และเอกชน รวมทั้งต่างประเทศ

1.16 การปฏิรูประบบกฎหมายให้เอื้อต่อการประกอบการและการส่งเสริมการลงทุนวิจัยพัฒนาของภาคเอกชน

2. วิเคราะห์และประเมินผลเพื่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการวิจัยของประเทศที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยแผนงานวิจัย ดังนี้

2.1 ระบบการวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการวิจัยของประเทศที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การพัฒนามาตรฐานการวิจัยของประเทศ

2.3 การพัฒนาดัชนีด้านการวิจัยที่เหมาะสมแก่การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการและการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขา (กลุ่มเรื่องที่ควรมุ่งเน้น)

จาก 5 ยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าว เมื่อพิจารณาความสำคัญกลุ่มเรื่องวิจัยที่ควรมุ่งเน้น โดยคำนึงถึงวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ความต้องการผลงานวิจัยและความรู้เพื่อเร่งแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การเสริมสร้างและการพัฒนาประเทศโดยเร็ว กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยหรือกลุ่มเรื่องที่ควรมุ่งเน้น 15 กลุ่มเรื่อง ดังนี้

1. ด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ดีกินดี มีความสุขของประชาชนและเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

มีวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ด้านธุรกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและสร้างรายได้
- 2) ด้านการบริหารจัดการการศึกษาให้เข้มแข็ง
- 3) ด้านการสร้างชุมชนสุขภาพแข็งแรง

- 4) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) ด้านการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัย
- 6) ด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 7) ด้านการเสริมสร้างระบบการออมและ/หรือสวัสดิการชุมชน

2. ด้านความมั่นคงและวัฒนธรรมของชาติและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

การวิจัยด้านความมั่นคงและวัฒนธรรมของชาติและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

ประกอบด้วย 3 หัวข้อ ดังนี้

1) การปฏิรูปภาครัฐ (Public-Sector Reforms) และการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

2) นโยบายสาธารณะ (Public Policies) ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democratic Government)

3) ระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)

กรอบการวิจัย

1) การสร้างความโปร่งใสบนพื้นฐานของความเป็นธรรม ความเสมอภาค และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อย ได้แก่

1.1) แนวทางบูรณาการการทำงานของกลไกการตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอันประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

1.2) แนวทางการตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

1.3) แนวทางการสื่อสารเพื่อปรับกระบวนการทัศน์การอยู่ร่วมกันด้วยสันติวิธีในกรณีของ

1.3.1) ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีแนวโน้มนำไปสู่การใช้ความรุนแรง

1.3.2) ความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.3) การเห็นคุณค่าของพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย

2) การเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขของประชาชนทุกกลุ่มอย่างเสมอภาคและมีประสิทธิภาพ

3) การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคม วัฒนธรรม และความยั่งยืนของการพัฒนาของภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อยได้แก่

3.1) บทบาทภาคธุรกิจเอกชนในการพัฒนา: จากบรรษัทภิบาล (Corporate Social Responsibility) สู่อการสร้างค่านิยมร่วมกัน (Creating Shared Value) เพื่อการอยู่ร่วมกับชุมชนและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

3.2) บทบาทของชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ภาคธุรกิจพื้นฐานของท้องถิ่น ในการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

3.3) บทบาทของสภาองค์กรชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการสร้างความปรองดองในชาติ

4) นโยบายแรงงานต่างด้าว: ความสมดุลระหว่างความมั่นคง วัฒนธรรม การพัฒนา และสิทธิมนุษยชน

5) แนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติและภัยธรรมชาติอย่างบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคประชาชน

6) การวิจัยเพื่อผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่เกิดประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคง และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในด้านความมั่นคงของประเทศ

7) การสร้างความเชื่อมโยงกับประชาคมระหว่างประเทศในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ประกอบด้วย 2 หัวข้อย่อย ได้แก่

7.1) การสร้างความสัมพันธ์ในระดับภูมิภาคเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ใน 3 วงรอบ ได้แก่ ASEAN และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (APEC)

7.2) ความสัมพันธ์กับประชาคมโลกมุสลิมเพื่อการพัฒนาความร่วมมือในมิติต่าง ๆ เช่น ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

3. ด้านปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้

1) การเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม และคุณค่าทางวัฒนธรรมประชาชน เพื่อความมั่นคงของประเทศ

2) ระบบการเรียนการสอน (หลักสูตร สื่อ การประเมินผล) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ ได้แก่

2.1) นโยบายการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่สนองความต้องการของประเทศ (อดีต ปัจจุบัน และอนาคต)

2.2) การสร้างสื่อเทคโนโลยีการศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะในการสอนของผู้สอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3) การพัฒนาศักยภาพของครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2.4) การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องของระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับโรงเรียนและระดับชาติ

2.5) ความสามารถในการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากทรัพยากรบุคคลหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาติและนานาชาติหรือจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3) การพัฒนาระบบข้อมูลการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

4) การจัดการศึกษาสำหรับประชากรกลุ่มพิเศษ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) การศึกษาเพื่อความเข้มแข็งของคนไทยในประชาคมอาเซียน ได้แก่

5.1) การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนที่มีคุณภาพ

5.2) การวิเคราะห์สภาพและแนวโน้มการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับที่สนองการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของประชาคมอาเซียน

5.3) แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเข้มแข็งของคนไทยและประเทศในประชาคมอาเซียน (ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ สมรรถนะข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Competency) ทักษะชีวิต ฯลฯ)

4. ด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ

การกำหนดทิศทางของนโยบายการบริหารจัดการน้ำระดับประเทศ (National Policy/ National Master Plan) และการศึกษาวิจัยเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติ โดยหาระบบที่เหมาะสมสำหรับการประกันภัยและการชดเชย การกระจายความช่วยเหลือให้ทั่วถึงผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ รวมทั้งเพื่อจัดทำบทเรียนในการจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาวิจัยหาทิศทางที่เหมาะสมของนโยบายการบริหารจัดการน้ำระดับประเทศเพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญของการบริหารจัดการน้ำ การขาดแคลนน้ำ ปัญหาลุทภัย คุณภาพน้ำ การจัดการในขณะเกิดภัยพิบัติ (Extreme Events) และการจัดลำดับความสำคัญของ

การใช้น้ำในภาคส่วนต่าง ๆ ขณะเกิดการขาดแคลนน้ำ (Equitable Water Management) การจัดการฐานข้อมูลกลางด้านน้ำ (ข้อมูลด้านภูมิอากาศ น้ำท่า น้ำใต้ดิน น้ำทะเล) ระดับประเทศ

2) เพื่อศึกษาวิจัยหาโครงสร้างและกลไกที่เหมาะสมของการบริหารจัดการน้ำระดับประเทศ เช่น บทบาทของคณะกรรมการน้ำแห่งชาติและคณะกรรมการลุ่มน้ำ การแบ่งภารกิจของหน่วยงานราชการ ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น และเครือข่ายองค์กรวิจัยน้ำระดับประเทศ เป็นต้น ทั้งในสถานการณ์ปกติและช่วงที่เกิดภัยพิบัติ

3) เพื่อศึกษาวิจัยหาระบบที่เหมาะสมสำหรับการประกันภัยและการชดเชย การกระจายความช่วยเหลือให้ทั่วถึงให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ รวมทั้งเส้นทางการเข้าถึงพื้นที่ประสบภัย

4) เพื่อศึกษาบทเรียนในการจัดการภัยพิบัติของต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางสำหรับปรับใช้กับประเทศไทย

5) เพื่อถอดบทเรียนหลังจากการเกิดภัยพิบัติจากน้ำที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย (Problem Base Learning)

5. ด้านภาวะโลกร้อนและพลังงานทางเลือก

1) การวิจัยเชิงนโยบายแนวทางการจัดการขยะชุมชนเพื่อการผลิตพลังงานและใช้ประโยชน์ในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด (การนำไปใช้ประโยชน์ การเพิ่มมูลค่า ในด้านอุตสาหกรรม)

2) การวิจัยเชิงนโยบายการทบทวนส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้าของพลังงานทางเลือกชนิดต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งทำการประเมินศักยภาพพลังงานทางเลือกที่ได้ ทบทวนส่วนเพิ่มราคารับซื้อไฟฟ้าตามอัตราที่เพิ่มขึ้นในระดับต่าง ๆ

3) การวิจัยเชิงนโยบายการประเมินศักยภาพการผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำทำอย่างเก็บน้ำของประเทศที่มีการก่อสร้างและใช้งานอยู่แล้ว โดยให้ศึกษาศักยภาพด้านเทคนิคด้านทรัพยากรด้านเศรษฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมาย

4) การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อประเมินศักยภาพด้านทรัพยากร (Resource Potential Assessment) พืชน้ำมัน (ปาล์มน้ำมัน) ของประเทศเพื่อการผลิตไบโอดีเซล โดยเน้นการใช้พลังงานทางเลือกในภาคขนส่งในระยะ 10 ปี ของประเทศ

5) การวิจัยโครงการต้นแบบนำร่องการจัดการขยะระดับมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจรและเหมาะสม

6) การวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิต (Process) ไบโอดีเซลที่เหมาะสมและลดต้นทุนที่สามารถขยายผลในระดับโครงการต้นแบบนำร่องได้

7) การสำรวจและประเมินศักยภาพพันธุ์พืชน้ำมันทางเลือกชนิดใหม่เพื่อเป็นวัตถุดิบผลิตไบโอดีเซล เช่น สบู่แดง สบู่เลือด มะกอกฝรั่ง (ฝิ่นต้น) หนุมานนั่งแท่น เข็มปัตตาเวีย เมล็ดยางพารา หรือชนิดอื่นที่น่าสนใจ โดยงานวิจัยดังกล่าวต้องมีข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น แสดงผลยืนยันได้ว่าพันธุ์พืชชนิดนั้น ๆ มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ในการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบ

6. ด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกและลดการนำเข้า

1) แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร

1.1) การพัฒนาการผลิตพืช 29 ชนิด

- กลุ่มพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด สับปะรด และพืชตระกูลถั่ว (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และถั่วลิสง)
- กลุ่มไม้ผล ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ มะละกอ มังคุดทุเรียน มะพร้าว มะม่วง ลองกอง ลางสาด พุทรา มะยงชิด ฝรั่ง ส้ม ส้มโอ เงาะ และกล้วย (กล้วยไข่ กล้วยหอม และกล้วยน้ำว้า)
- กลุ่มพืชผัก และเห็ด ได้แก่ พืชตระกูลผัก หน่อไม้ฝรั่ง พริก กระเจี๊ยบเขียว มันฝรั่ง และเห็ด
- กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กล้วยไม้
- กลุ่มพืชพลังงาน ได้แก่ อ้อย และปาล์มน้ำมัน
- กลุ่มพืชตัดต่อพันธุกรรม ได้แก่ พืช GMOs

1.2) การพัฒนาการผลิตสัตว์ และผลิตภัณฑ์สัตว์เศรษฐกิจ (สุกร สัตว์ปีก และสัตว์เคี้ยวเอื้อง)

1.3) การพัฒนาการผลิตสัตว์น้ำเศรษฐกิจ และพรรณไม้น้ำเศรษฐกิจ

2) แผนงานการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง (สัตว์วัสดุเหลือทิ้งจากอุตสาหกรรมเกษตร และพืช ยกเว้น ข้าว มันสำปะหลัง และยางพารา)

7. แผนงานวิจัยการป้องกันโรค การรักษาสุขภาพ และการฟื้นฟูสุขภาพ

1) การป้องกันโรคและสุขภาพ

1.1) โรคติดเชื้อที่ยังคงเป็นปัญหาของประเทศ

- ระบาดวิทยาของโรคติดเชื้อที่ยังคงเป็นปัญหาในประเทศไทย

- การจัดอันดับความสำคัญทบทวนหาความสำคัญของโรคดังกล่าวเพื่อการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม

- การศึกษาเชิงลึกเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาวัคซีน
- การพัฒนายาและวัคซีนในการดูแลรักษาและป้องกัน
- ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการป้องกันและดูแลรักษาโรคดังกล่าว
- การสร้างระบบกลไกทางการวิจัยและการรักษาด้านวิทยาศาสตร์

การแพทย์ที่เหมาะสมของประเทศ

1.2 โรค Metabolic Syndrome

- ระบาดวิทยา ปัจจัยเสี่ยงและแนวทางการป้องกันและแก้ไข
- มาตรการเฝ้าระวังโรค Metabolic Syndrome ในชุมชน
- การรักษาโรคโดยการออกกำลังกายหรือกิจกรรมต่าง ๆ เชิงวิทยาศาสตร์

การกีฬาเพื่อป้องกันและรักษาโรค

- ปัญหา Metabolic Syndrome ในประชากรวัยเด็ก วัยเจริญพันธุ์ และวัยแรงงาน
- ความสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรม และ Metabolic syndrome

1.3 การใช้แพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกในการรักษาโรค

- การศึกษาการใช้การแพทย์แผนไทย หรือแพทย์ทางเลือก และภูมิปัญญาไทย เช่น การนวดในการบำบัดความเจ็บปวดเรื้อรังจากระบบกระดูกและปวยเรื้อรัง การฝังเข็ม การใช้ยาสมุนไพรร่วมกับการรักษาแผนปัจจุบัน
- การศึกษาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนกลไกการออกฤทธิ์ และพิษวิทยาแบบครบวงจรของสมุนไพรและตำรับแผนโบราณที่บรรจุเข้าบัญชียาหลัก เพื่อนำมาใช้เป็นยาใหม่ในการรักษาโรคต่าง ๆ

1.4 อุบัติการณ์ของโรคที่เกิดขึ้นใหม่ และโรคที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคม

- การคาดการณ์จากการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมของพาหะนำโรคในภาวะโลกร้อนที่จะก่อให้เกิดปัญหาให้กับคน
- การศึกษาเกี่ยวกับพาหะนำโรค เช่น ยุง นก หนู และหอย เป็นต้น
- การรักษาโรคที่เกิดจากพาหะนำโรคในข้อ (2)
- การคาดการณ์การใช้สารเสพติดชนิดใหม่ ๆ

1.5 ปัญหาโรคทางพันธุกรรมในประเทศไทย

- การวิจัยเพื่อแก้ไขและป้องกันโรคพันธุกรรมที่เป็นปัญหาของประเทศ เช่น โรคเลือด โรคคอทิสติก และโรคปัญญาอ่อน
- บทบาทของพันธุกรรม กับการเกิดโรคมะเร็งของระบบ และอวัยวะต่าง ๆ เช่น มะเร็งช่องปาก มะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม ระบบทางเดินอาหาร และอื่น ๆ
- การวิจัยทางเภสัชพันธุศาสตร์ (Personalized Medicine)

2) เวชภัณฑ์และวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์

- 2.1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และเครื่องมือที่มีอยู่แล้วให้มีคุณภาพดีขึ้น แต่ราคาถูกลง
- 2.2) ค้นหาลิขสิทธิ์ใหม่ ๆ อุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ ๆ โดยดำเนินการแบบบูรณาการของสหวิทยาการ เช่น การประดิษฐ์เครื่องมือตรวจสอบ/ตรวจวัดทางชีววิทยา เพื่อใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์
- 2.3) ใช้หลักการและพื้นฐานของวิศวกรรมศาสตร์ผสมผสานกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำหรับการประดิษฐ์คิดค้นสร้างเครื่องมือต้นแบบ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวินิจฉัยโรค และรักษาโรคที่พบได้บ่อย
- 2.4) การผลิตและพัฒนาอุปกรณ์สำหรับคนพิการ เพื่อช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของบุคคลเหล่านี้ดีขึ้น เช่น ผลิตเครื่องมือช่วยการเดินของคนตาบอด และคนพิการอันเกิดจากโรคหรืออุบัติเหตุ และพัฒนาอุปกรณ์ช่วยฟังสำหรับคนหูหนวก เป็นต้น
- 2.5) การพัฒนาชุดทดสอบ (Test kit) ที่มีประสิทธิภาพและราคาถูกลง สำหรับวินิจฉัยโรคต่าง ๆ เช่น ชุดตรวจโรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และวัณโรค เป็นต้น

8. ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ

- 1) การวิจัย “เพื่อเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในลักษณะการบูรณาการและการถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่นและชุมชน” เช่น
 - การสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมฯ ทุกระดับ
 - การถ่ายทอดความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมฯ ทุกระดับ
 - การสร้างจิตสำนึก ความตระหนักเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

- การบูรณาการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมฯ และพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชน

- การพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (การเชื่อมโยงฐานทรัพยากร จากองค์กรในท้องถิ่น เช่น เยาวชน ชุมชน โรงเรียน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โครงการพระราชดำริ หน่วยงานสนองพระราชดำริฯ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

2) การวิจัย “การป้องกัน การลด การบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อม และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม” เช่น

- ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการบำบัดมลพิษจากกิจกรรมภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและชุมชน หรือภาคบริการ

- จุลินทรีย์ และสัตว์ (ชีวภาพบำบัด)
- พืชบำบัด (สาหร่าย แฝก พืชพื้นเมืองอื่น ๆ ฯลฯ)
- การจัดการมลพิษและของเสียสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
- การบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น เหมืองแร่ พื้นที่ดินเค็ม และปนเปื้อนมลพิษ เป็นต้น

- การใช้ประโยชน์จากของเหลือใช้ และของเสียจากภาคส่วนต่าง ๆ

3) การวิจัย “ผลกระทบและการแก้ไขสภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม” เช่น

- ผลผลิตพืชอาหารและผลผลิตสัตว์ (โคนม โคเนื้อ สุกร กระบือ เป็ด ไก่ ฯลฯ)
- ฤดูกาลเพาะปลูก การปรับปรุงระบบการจัดการฟาร์ม
- การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ให้สอดคล้องกับฤดูกาล
- การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล (Phenology) ของพืชและสัตว์ (การปรับตัว)
- Cropping System
- การปรับตัวของสิ่งแวดล้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสภาวะโลกร้อน (เช่น ภัย และโรคระบาดต่าง ๆ)

- CDM , GHG inventory และ Carbon footprint เป็นต้น

- ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

4) การวิจัย “การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเพิ่มมูลค่าความหลากหลายทางชีวภาพ” เช่น

- พืชสมุนไพรในการผลิตอาหาร ยา และเครื่องสำอาง

- พืชและสัตว์ เพื่อการอนุรักษ์ ปรับปรุงพันธุ์และเพิ่มผลผลิต
 - การกำหนดมาตรฐานคุณภาพพืชสมุนไพรในการผลิตอาหาร ยา และเครื่องสำอาง
 - การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในชุมชน
 - การต่อยอดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน
- 5) การวิจัย “ด้านการอนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์” เช่น
- สัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายาก
 - ประมง/ปะการัง และสัตว์ทะเลเศรษฐกิจ
 - จุลินทรีย์
 - พืชผักพื้นบ้าน (เห็ด ผักหวาน ฯลฯ)
 - พืชสมุนไพร
 - ระบบนิเวศ/ห่วงโซ่อาหาร (การเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ การพึ่งพาอาศัยในระบบ เป็นต้น)

6) นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อป้องกันและบำบัดมลพิษสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมเทคโนโลยีชีวภาพ ในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น

- เทคโนโลยีพื้นบ้าน การพัฒนาและต่อยอด
- เทคโนโลยีที่มีต้นทุนต่ำ
- เทคโนโลยีสะอาดหรือเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- เทคโนโลยีทางชีวภาพ (เน้นการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากร การเก็บรักษา การอนุรักษ์ การพัฒนา การปรับปรุงขยาย การนำไปใช้ประโยชน์และเพิ่มมูลค่า)

9. เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม

1) แผนงานวิจัยด้านเทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1.1) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญ เพื่อการเกษตรอย่างครบวงจร เพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร (คนและสัตว์) ด้านพลังงานหมุนเวียน และสุขภาพ ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ โดยการสร้างมูลค่าใหม่ เพิ่มมูลค่า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเน้นเรื่องข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์ม อ้อย มะพร้าว และพืชสมรณะสูงในการ

ดูดซับคาร์บอน การถนอมอาหาร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์การเกษตร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการปรับปรุงพันธุ์ เช่น การใช้อนุภาคไอออนทำให้ได้พันธุ์พืชใหม่ระยะเวลาเพาะปลูกอันสั้น เป็นต้น

1.2) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญเพื่อการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เพื่อเพิ่มปริมาณ คุณภาพ และความปลอดภัยทางอาหารทั้งมนุษย์และสัตว์ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ในการเลี้ยงสัตว์ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ

1.3) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญ เพื่อผลิตเครื่องจักรกลการเกษตร เช่น การศึกษาและพัฒนาการสร้างเครื่องมือจักรกลอุตสาหกรรมในการผลิต การศึกษากระบวนการจัดการผลิตสินค้าด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมและลดต้นทุนและขั้นตอนการผลิต

1.4) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญ เพื่อใช้ในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เน้นทางด้านการพัฒนาวัสดุที่ใช้ในกระบวนการผลิต ชิ้นส่วนเครื่องจักรกล เครื่องมือวัดและควบคุมการผลิต ที่มีผลต่อการเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์

1.5) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญ เพื่อเพิ่มสมรรถนะกำลังคนและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการพัฒนาวัยเด็ก รวมทั้งการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือคนพิการ เช่น การศึกษาและพัฒนาโปรแกรม หรือหลักสูตรเพื่อพัฒนาคนด้าน IT การพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

1.6) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันอาชญากรรม เช่น พัฒนาเครื่องตรวจจับระเบิด เครื่องเก็บกู้ระเบิด

1.7) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่และสำคัญ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การศึกษาวิจัยพัฒนาวัตถุดิบด้านอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อเพิ่มมูลค่าการพัฒนาวัตถุดิบเพื่อทดแทนอัญมณีธรรมชาติ ได้แก่ พลอยสังเคราะห์และพลอยเลียนแบบ (Synthetic and Imitation) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีใหม่เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยว

2) วัสดุและนาโนเทคโนโลยี

2.1) การวิจัยและพัฒนาโดยใช้นาโนเทคโนโลยีในการพัฒนาพลังงานทดแทน เช่น เซลล์แสงอาทิตย์ การสังเคราะห์แสง ชีวมวล เซลล์เชื้อเพลิง พลังงานน้ำ Solar cells / Thermoelectricity / Rechargeable batteries and Supercapacitors / Heat insulation and Conductance

2.2) การวิจัยและพัฒนาการผลิตวัสดุต่าง ๆ ในระดับนาโนเมตร เช่น การผลิตวัสดุพื้นฐานต่าง ๆ ในระดับนาโนเมตร และด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น Nanoporous / Nanoparticles / Nanocomposites / Dendrimers / Thin Film & Coatings

2.3) การวิจัยและพัฒนาใช้นาโนเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพและการแพทย์ เช่น Drug Encapsulation / Drug Delivery / Drug Targeting/ Molecular Imaging / Bio-photonics / Medical Imaging/ Biochips / High-throughput Screening / Lab-on-a-chip Devices / Bio-Molecular Sensors การผลิตอุปกรณ์เพื่อสุขภาพและการแพทย์ (เช่น การผลิตเครื่องฟอกอากาศรอบ ๆ ตัวขนาดเล็กสามารถพกพา การกำจัดจุลินทรีย์ในห้องต่าง ๆ เป็นต้น)

2.4) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ เพื่อเพิ่มคุณค่า และมูลค่าของผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพและความงาม เช่น การวิจัยและพัฒนาสารชีวภาพออกฤทธิ์จากแหล่งผลิตใหม่ หรือด้วยเทคโนโลยีใหม่ เช่น จากเซลล์ต้นกำเนิดจากพืช จุลินทรีย์ เทคโนโลยีนาโน ฯลฯ เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบในผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และเครื่องสำอาง รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาสูตรสำหรับต้นแบบใหม่ และน่าสนใจแตกต่างจากท้องตลาด เพื่อดึงดูดผู้บริโภคซื้อใช้ส่งเสริมสุขภาพและความงาม

2.5) การวิจัยและพัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยด้านนาโนเทคโนโลยี เช่น การผลิตและพัฒนาเครื่องมือ และอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการด้านนาโนเทคโนโลยีในราคาที่ถูกลงและมีใช้อย่างกว้างขวาง การพัฒนาบุคลากรด้านนาโนเทคโนโลยีให้สามารถพัฒนาเครื่องมือใช้เองและซ่อมแซมเครื่องมือได้ การผลิตและพัฒนาเครื่องมือ และอุปกรณ์ด้านนาโนเทคโนโลยีในการปรับปรุงพันธุ์พืช

2.6) การพัฒนานาโนเทคโนโลยีเพื่อใช้ในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม การจัดการหลังการ เก็บเกี่ยว การเคลือบผิวผลไม้ การวิจัยการใช้ปุ๋ย การแปรรูปสินค้าเกษตร การถนอมอาหาร การฆ่าเชื้อในอุตสาหกรรมอาหาร การกำจัดจุลินทรีย์ในการส่งออกสินค้าเกษตร การใช้นาโนเทคโนโลยีแม่เหล็กในการคัดเลือกพันธุ์พืช

3) แผนงานวิจัยด้านวัสดุย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

3.1) การผลิตพลาสติกชีวภาพจากวัสดุย่อยสลายได้ทางชีวภาพในระดับต้นน้ำ (Fermentation and Polymerization)

3.1.1) การคัดเลือกจุลินทรีย์ การหมักและการผลิตสารตั้งต้นวัสดุชีวภาพ (Screening, Fermentation and Production) เช่น การหาวิธีที่เป็น Rapid Screening สำหรับการตรวจหาจุลินทรีย์ ที่ผลิต PHA , PHB การผลิต Succinic acid/ Propanediol การผลิต D-LA หรือ L-LA จากจุลินทรีย์หรือวิธีการแยกที่มีประสิทธิภาพ การผลิตโดยการหมักเพื่อให้ได้ PHA , PHB

หรือ LA ในปริมาณที่สูง การกลายพันธุ์จุลินทรีย์ให้ผลิต PHA , PHB หรือ LA ได้มากขึ้น การสังเคราะห์พอลิเมอร์โดยการปรับแต่งพันธุกรรมในพืช โดยใช้ยีนจากจุลินทรีย์

3.1.2) การแยก การสกัด การทำผลิตภัณฑ์ให้บริสุทธิ์ หลังการหมัก (Separation / Extraction / Purification) ทั้งในระดับ Lab / Pilot Scale

3.1.3) Polymerization Step เช่น การทำ PLA ให้มีขนาดโมเลกุลสูงขึ้น Ring Opening Polymerization (ROP), Direct Condensation, Addition การศึกษาวิจัยความบริสุทธิ์ของสารที่ได้ หลังการทำ Polymerization

3.1.4) Copolymerization โดยใช้ PLA based หรือ PHA based เป็นต้น

3.2) การผลิตพลาสติกชีวภาพจากวัสดุย่อยสลายได้ทางชีวภาพในระดับปลายน้ำ (Compounding การขึ้นรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์) เช่น การปรับปรุงคุณสมบัติของ PLA ให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง (Hi-end) การทำบรรจุภัณฑ์อาหารที่ทำจากโปรตีนสัตว์ การพัฒนาสูตรเม็ดคอมพาวนด์ Plastic Bag, Film, Thermoforming etc. การพัฒนากระบวนการขึ้นรูป การฉีด การเป่า การอัดรีด เส้นใย การพัฒนาเครื่องมือการผลิต

3.3) การศึกษาวิจัยและจัดทำมาตรฐานการทดสอบ (Standard and Testing) เช่น การศึกษาการย่อยสลายวัสดุพอลิเมอร์ที่ผลิตได้ การศึกษาวิธีการ/เทคโนโลยีใหม่ ที่ลดระยะเวลาการทดสอบ ตามมาตรฐาน การศึกษา LCA (Life Cycle Assessment)

10. ด้านสังคมผู้สูงอายุ

1) การวิจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับผู้สูงอายุ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุและบริบทของสังคมไทย ในมิติสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีสุขภาพ อาหาร ระบบการเฝ้าระวัง ระบบบริการและผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี (effect of free trade agreement) ต่อผลิตภัณฑ์ การบริการและการดูแลผู้สูงอายุ

2) การวิจัยเพื่อเพิ่มโอกาส/ศักยภาพทางสังคมให้ผู้สูงอายุ ในกลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ (Active aging) กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ (Need a little help) และผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ (Need help) เพื่อให้มีสุขภาพ/คุณภาพชีวิตที่ดี และมีโอกาสในการทำงานตามศักยภาพและความต้องการ ในประเด็น

2.1) การบริการสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ (ทั้งกายและใจ) และการดูแลระยะยาวในสังคมผู้สูงอายุ

2.2) การให้การศึกษาตลอดชีวิต การเสริมทักษะ/ความรู้

2.3) การจัดการและการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ

- 2.4) การดำรงซึ่งความเป็นไทย
- 2.5) กลไกการจัดสวัสดิการในสังคม
- 2.6) การขยายโอกาสในการทำงานให้ผู้สูงอายุ

11. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

- 1) การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ กำหนดและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยในภาคสาขาการท่องเที่ยว (Tourism Sectors) ที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาประเทศ
- 2) การวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมของทุนมนุษย์ (Human Capital) ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อผลกระทบจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
- 3) การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Economic Impacts) เพื่อคาดการณ์และวางแผนการเพิ่มมูลค่าคงเหลือทางการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Retained Value)
- 4) การวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวของชาติ (Tourism Value Adding)
- 5) การวิจัยเพื่อค้นหา อารมณ์ศักยภาพและรักษาสถานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชาติ
- 6) การวิจัยเพื่อศึกษาและค้นหาศักยภาพทางการตลาดการนักท่องเที่ยว โดยเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ (High Quality Niche Markets) เช่น กลุ่มบราซิล รัสเซีย อินเดียและจีน (BRIC) และกลุ่มประเทศ GCC (Gulf Cooperation Council: การ์ตา โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน คูเวตและซาอุดีอาระเบีย)

ขอบเขตด้านรูปแบบและวิธีวิทยาวิจัย

การวิจัยต้องเป็นการวิจัยร่วมสาขา (Trans-disciplinary) ที่เป็นชุดโครงการ (Research Program) และบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ โดยเน้นวิธีวิทยาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยยกระดับผลการปฏิบัติจริงแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action) จากกระบวนการวิจัย (Research Process) สู่ “การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ” ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตสาขาการท่องเที่ยวที่สนับสนุน (Tourism Sectors)

เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของชาติดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด (Marine and Beach Tourism) การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการจัดประชุมและการจัดนิทรรศการต่าง ๆ (MICE Tourism-Meeting,

Incentive, Convention, Exhibition Tourism) การท่องเที่ยวด้านการช้อปปิ้ง (Shopping) และความบันเทิง (Entertainment) การท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพความงาม (Spa and Wellness) การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหาร (Gastronomic Tourism) การบำเพ็ญประโยชน์ (Voluntary Tourism) การท่องเที่ยวที่วางอยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom-Based Tourism)

ขอบเขตด้านพื้นที่ที่สนับสนุน (Area-Based)

เน้นให้การสนับสนุนทุนและดำเนินการวิจัยในพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและพื้นที่เชื่อมโยงเท่านั้น โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มคลัสเตอร์ภูมิสังคมการท่องเที่ยว ใช้แนวคิดกลุ่มคลัสเตอร์ด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2552-2555 โดยแบ่งเป็น 14 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) กลุ่มท่องเที่ยวน้ำพุร้อน (2) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (3) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา (4) กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (5) กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตป้าร้อนขึ้น (6) กลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง (7) กลุ่มท่องเที่ยว Royal Coast (8) กลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์สองสมุทร (9) กลุ่มท่องเที่ยวเลียบฝั่งแม่น้ำโขง (10) กลุ่มท่องเที่ยวเส้นทางไดโนเสาร์ (11) กลุ่มท่องเที่ยวมหัศจรรย์เส้นทางบุญ (12) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ (13) กลุ่มท่องเที่ยวเส้นทางอัญมณีและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ (14) กลุ่มท่องเที่ยว Active Beach

2) กลุ่มคลัสเตอร์ตามระบบโลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว เน้นให้การสนับสนุนทุนและดำเนินการวิจัยในเส้นทางคมนาคมที่มีศักยภาพซึ่งเชื่อมโยงภายในและนอกประเทศ อาทิ เส้นทางทางอากาศกรุงเทพมหานคร-สิงคโปร์ กรุงเทพมหานคร-เลียมเรียบ เป็นต้น เส้นทางทางบก R3A (ไทย-ลาว-จีน) East-West Economic Corridor (จีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชาและไทย) North-South Economic Corridor (ไทย-ลาว-จีน) เส้นทางทางบกและทางน้ำตามกรอบความร่วมมือ IMT-GT (อินโดนีเซีย มาเลเซียและไทย) และเส้นทางทางน้ำภูเก็ต-สิงคโปร์ สตูล-ลังกาวิ เป็นต้น

12. ด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

1) การสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงมหภาคของประเทศไทยเพื่อวิเคราะห์บนบริบทโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของ AEC เช่น

- การศึกษาบทบาทของระเบียบด้านโลจิสติกส์ที่ไม่เอื้อต่อการค้าและการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอาเซียน

- การศึกษาประมวลผลบนบริบทโซ่อุปทาน AEC เพื่อหาแนวทางให้ผู้ประกอบการไทยได้รับประโยชน์

- การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน
- 2) การใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เช่น
- การสร้างมูลค่า มุ่งเน้นการสร้างรายได้ให้กับประเทศการบริหารจัดการเชิงมหภาคและพื้นที่ มีรูปแบบการบริหารจัดการเชิงมหภาคของประเทศไทยเพื่อรองรับ AEC เกิดมาตรฐานการขนส่งสินค้า (Standard) มุ่งเน้นถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับ
 - การศึกษาระบบโลจิสติกส์และ Supply Chain ของประเทศไทยบนเส้นทางการค้าเชื่อมโยงกับประเทศในอนุภูมิภาคอาเซียนตะวันออก (BIMP-EAGA) บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคธุรกิจไทย โดยครอบคลุมทั้งระบบการขนส่งสินค้า ระบบการอำนวยความสะดวกทางการค้า และความสัมพันธ์ของธุรกิจและผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน
- 3) ศึกษาบทบาท อุตสาหกรรมไทย เพื่อการเตรียมความพร้อมสู่ห่วงโซ่อุปทาน AEC เช่น
- การศึกษาเพื่อปรับปรุงระบบโลจิสติกส์และ Supply Chain การนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมข้ามแดนจากอาเซียน (Cross Border) และจีน เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
 - การศึกษาแนวทางการใช้ Incoterm 2011 ที่เหมาะสมกับธุรกิจแต่ละประเทศของไทยเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคเอกชนไทย
- 4) การส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่าง Node ที่สำคัญบนเส้นทางทางการค้าและคมนาคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น
- การศึกษา Design / Redesign Node และ Sub Nodes ต่าง ๆ ที่สำคัญบนเส้นทางการค้าและคมนาคมที่มีศักยภาพ ให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการขนส่งสินค้าทั้งภายในประเทศ และการเชื่อมโยงไปยังต่างประเทศ และลดต้นทุนให้แก่ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการ
 - การศึกษาเรื่องของการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม หรือ เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- 5) การจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) กรณีศึกษาโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานสุขภาพ (Health Care Supply Chain) เช่น
- Supply Chain

- การจัดการโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย ศึกษาคลังรายละเอียดยของโลจิสติกส์และโซ่อุปทานสุขภาพ (Health Care Logistics and Supply Chain) มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในโซ่อุปทานและประโยชน์ต่อผู้รับบริการ

- การเชื่อมโยงระหว่าง Player ในโซ่อุปทาน หรือรูปแบบการรวมกลุ่มภายในโซ่อุปทาน เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการแข่งขันภายในประเทศ และระหว่างประเทศ

- การจัดการข้อมูลและปัญหาความคลาดเคลื่อนทางยาระดับชุมชนหรือกลุ่มอุตสาหกรรม

- การจัดการโลจิสติกส์ขนย้ายผู้ป่วย/ชิ้นส่วนส่งตรวจ/โลหิต/และผลิตภัณฑ์โลหิต

- การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของเครื่องมือแพทย์

- การยกระดับสู่สากล

● Information Technology

- การปรับปรุงทางด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศ อาทิ เช่น การสร้างรหัสมาตรฐานสากล เพื่อใช้ในการจัดการการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในโซ่อุปทาน

- การแชร์ข้อมูลในกลุ่มโรงพยาบาลและตลอดโซ่อุปทาน

6) การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) กรณีศึกษาโลจิสติกส์และโซ่อุปทานท่องเที่ยว เช่น

● Supply Chain

- การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย ศึกษาคลังรายละเอียดยของโลจิสติกส์และโซ่อุปทานท่องเที่ยวในเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

- การวัดสมรรถนะในโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Performance Measurement)

- การพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลด้านสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และภูมิภาคอาเซียน ให้เกิดการเชื่อมโยงกัน

- การเปรียบเทียบเคียง (Benchmarking) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

- ศึกษา Best Practices ขององค์กรชั้นนำในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

- การสร้างพันธมิตร (Alliance) และ Time Sharing และ Space Management สำหรับธุรกิจท่องเที่ยว

- AEC

- พิจารณาถึงผลกระทบของการเปิดการค้าเสรี AEC ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

- Value Chain

- โอกาสในการสร้างคุณค่าของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

7) เทคโนโลยีการสร้าง Cluster อุตสาหกรรมการศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนให้เกิดการสร้างคลัสเตอร์ของกลุ่มอุตสาหกรรม เช่น

- วิจัยและพัฒนาตัวกลางการเชื่อมโยงของกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรม

8) การวิจัยเพื่อสร้างคุณค่าและจัดการคุณค่าในโซ่อุปทานสินค้าเกษตรและอาหาร เช่น

- การศึกษาเพื่อปรับปรุงระบบโลจิสติกส์และ Supply Chain การนำเข้าสินค้าเกษตรข้ามแดน จากอาเซียน (Cross Border) และจีน เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการบริโภคในประเทศ

- ต้นทุนโลจิสติกส์เกษตรราย Sector ของกลุ่มสินค้าเกษตรเป้าหมาย ภายใต้บริบท AEC

- การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain Analysis) โดยตลาดในประเทศจะเน้นสินค้าเกษตรประเภทอาหาร ส่วนตลาดต่างประเทศ อาจเน้นทั้งอาหารและพืชเศรษฐกิจ เช่น

- ตลาดส่งออกเดิม เช่น ญี่ปุ่น จีน สหภาพยุโรป
- ตลาด Niche เช่น Halal
- ตลาดเกิดใหม่ อันเป็นผลจาก AEC

(กลุ่มสินค้าเกษตรเป้าหมาย :

1- สินค้าที่มีโอกาส มีศักยภาพในการส่งออกไปยังต่างประเทศและครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุด

ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ทุเรียน มังคุด สับปะรด และยางพารา

2- สินค้าเบาเสี้ง่ายและอ่อนไหวต่อกระบวนการขนส่งและโลจิสติกส์ ได้แก่ น้ำยางสด เนื้อไก่ กุ้ง

อ้อย มันสำปะหลัง ผักและผลไม้

3- สินค้าสร้างรายได้ มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด ได้แก่ ข้าว ยางธรรมชาติ ปลาและผลิตภัณฑ์ กุ้ง

และผลิตภัณฑ์อ้อย ไก่เนื้อ และสับปะรด)

(พืช 32 ชนิดตามประกาศกรมวิชาการเกษตร

ไม้ผล : ลำไย ทุเรียน ลิ้นจี่ มังคุด มะม่วง ส้มโอ

พืชผักกินใบ : ผักชีไทย ผักชีฝรั่ง ใบกะเพรา ใบโหระพา ผักแขยง ใบสาระแหน่ ผักแพรว ต้นหอม , ผักคื่นช่าย ใบกุยช่าย ดอกกุยช่าย ชะอม ผักบุ้ง ผักแว่น ผักกระเฉด ใบบัวบก ใบชะพลู ผักโสมแดง คะนํ้า ผักปลัง

พืชผักอื่นๆ : ถั่วฝักยาว)

9) การวิจัยเพื่อยกระดับผลผลิตด้านโลจิสติกส์ (Logistics Productivity) ของสินค้าเกษตรไทย เช่น

- การวางแผนรักษาสมดุลระหว่าง Demand และ Supply
- การเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งด้วยการเลือกรูปแบบการขนส่ง (Mode) กลยุทธ์การรวบรวมสินค้า (Consolidation Strategies) การพัฒนาผู้ให้บริการขนส่ง
- การลดความสูญเสียของตัวสินค้าที่เกิดระหว่างการขนส่ง (Product Loss During Transportation)
- Stock and Warehouse Management โดยเฉพาะสินค้าเน่าเสียง่าย
- การออกแบบและการใช้บรรจุภัณฑ์
- การปรับปรุงกระบวนการจัดซื้อวัตถุดิบหรือปัจจัยการเพาะปลูก เช่น การร่วมกันซื้อ เป็นต้น

10) การวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร เช่น

- ศึกษาความต้องการด้านคุณภาพของแต่ละตลาดเป้าหมาย (ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต)
- ออกแบบและกำหนดระบบการจัดการคุณภาพและระบบการตรวจสอบย้อนกลับที่สอดคล้องกับลักษณะสินค้าและความต้องการของตลาด (เน้นการศึกษาวิจัยในระดับ Farm)

11) การวิจัยเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกในโซ่อุปทาน เช่น

- ศึกษาลักษณะและรูปแบบความเสี่ยงที่น่าจะเกิดขึ้นในโซ่อุปทาน
- การศึกษาแสวงหาแนวทางในการใช้การจัดการโซ่อุปทานในการจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น
- การศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงระบบเครือข่ายและระบบบริหารจัดการของสหกรณ์การเกษตร เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ของเกษตรกร ในภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลางและภาคใต้

12) อื่น ๆ เช่น

- การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการโลจิสติกส์ในระดับปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพในสถานการณ์วิกฤติ กรณีศึกษา น้ำท่วมภาคใต้และภาคกลาง
- การศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ แนวทาง และรูปแบบการจัดการโลจิสติกส์รองรับการจัดมหกรรมระดับโลก ในประเทศไทย เช่น World Expo, the Olympic Games.

13. ด้านข้าว

- 1) การวิจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมชาวนา
- 2) การวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว
- 3) การวิจัยด้านนโยบายภาครัฐ
- 4) การวิจัยพันธุ์ข้าวที่ทนต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Adaptation)
- 5) การวิจัยพันธุ์ข้าวที่ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation)
- 6) การวิจัยพันธุ์ข้าวลูกผสมเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และเพิ่มคุณภาพที่เหมาะสมเพื่อ

การแปรรูป เชิงอุตสาหกรรม

- 7) การวิจัยการจัดการก่อนและระหว่างการเก็บเกี่ยวเพื่อลดความสูญเสียเชิง

ปริมาณ

- 8) การวิจัยการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อลดความสูญเสียเชิงปริมาณ
- 9) การวิจัยการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวลดความสูญเสียเชิงคุณภาพ
- 10) การวิจัยการแปรรูปเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง
- 11) การวิจัยเพื่อการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยเกษตรกร

14. ด้านมันสำปะหลัง

- 1) การพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังให้มีผลผลิตสูงขึ้น (น้ำหนัก, ปริมาณแป้ง) ความต้านทานโรคและแมลง และปรับปรุงพันธุ์เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ

- 2) การป้องกันและกำจัดเพลี้ยแป้งและแมลงหริ่ง และการเตรียมความพร้อมและศึกษาเพื่อป้องกันและกำจัดโรคที่ยังไม่พบแต่มีแนวโน้มอาจจะระบาดได้ในอนาคต เช่น โรคใบด่าง Witches' broom เป็นต้น

- 3) การบริหารจัดการเทคโนโลยีการปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่และประสิทธิภาพการผลิต

- 4) รวบรวมและประเมินเชื้อพันธุกรรม

- 5) วิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลการเกษตรสำหรับปลูก การกำจัดวัชพืช การเก็บเกี่ยวและการลำเลียง มันสำปะหลังจากไร่

- 6) วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง
- 7) พัฒนฐานข้อมูล/การเข้าถึงข้อมูลพื้นฐานด้านการผลิตมันสำปะหลังในแต่ละพื้นที่เพาะปลูกโดยรวม ปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปริมาณน้ำฝน ปุ๋ย เป็นต้น ความต้องการของตลาด การรับรองมาตรฐานสินค้าและค่าการตลาด
- 8) ศึกษาระเบียบกฎเกณฑ์ของภาครัฐที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเข้า แปรรูป และส่งออกวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ

15. ด้านยางพารา

- 1) การวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อศึกษาหาแนวทางการสนับสนุนด้านการผลิตยางพาราของประเทศทั้งระบบ
- 2) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมและผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีศักยภาพ
- 3) ด้านการกำหนดมาตรฐานยางดิบและผลิตภัณฑ์ยาง
- 4) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีประสิทธิภาพ
- 5) การวิจัยเชิงนโยบาย เพื่อศึกษาเรื่อง คาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) คาร์บอนฟุตพริ้นต์ (Carbon Footprint) และ วอเตอร์ฟุตพริ้นต์ (Water Footprint) จากการดำเนินการปลูกสร้างสวนยางพารา ระยะที่ 3 แปรแผนไร่ และต่อเนื่องจากระยะที่ 2 หนึ่งล้านไร่

บทที่ 5

บทวิเคราะห์และกรอบประเด็นการวิจัย

จากการประมวลข้อมูลศักยภาพและขีดความสามารถของไทยในอาเซียน ได้ชี้ให้เห็นว่าไทยยังมีจุดด้อยและอุปสรรคที่จำเป็นต้องหาแนวทางและวางมาตรการในการปรับปรุงแก้ไข ขณะเดียวกันก็ได้ชี้ให้เห็นถึงจุดแข็งที่โดดเด่นและโอกาสด้านการค้าสินค้า บริการ การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานที่จะได้รับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะด้านการส่งออกสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามสินค้าอุตสาหกรรมที่ทำรายได้จากการส่งออกของไทยในมูลค่าสูงส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมของต่างชาติที่ใช้ไทยเป็นฐานการผลิตหรือเป็นผู้รับจ้างผลิตโดยใช้หรือนำเข้าเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ รายได้หรือเงินกำไรจากผลประกอบการจะถูกส่งกลับไปยังเจ้าของกิจการในต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการส่งออกใน 2 ลำดับแรกและถือเป็นอุตสาหกรรมที่ไทยมีความโดดเด่นและมีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ประเด็นดังกล่าวเป็นข้อบ่งชี้ว่า ไทยยังขาดเสถียรภาพความมั่นคงด้านการส่งออกหากมีการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าแรงราคาถูกกว่า และจำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมด้วยการยกระดับเทคโนโลยีให้สูงขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันไทยยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมภาคการผลิตที่เป็นของตนเองและจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างชาติในระดับสูง สาเหตุดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากการขาดโอกาส แรงจูงใจ ความสามารถในการเรียนรู้ เงินทุนและศักยภาพของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะความสามารถในการวิจัยพัฒนา การออกแบบทางวิศวกรรม การสร้างผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิตใหม่ การสร้างความน่าเชื่อถือของสินค้าและบริการ การสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาและสร้างเทคโนโลยีให้มีความก้าวหน้าหรือมีประสิทธิภาพสูงขึ้นไม่เพียงพอ ดังนั้น การที่จะให้ไทยยืนหยัดและรักษาตำแหน่งผู้นำการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมในภูมิภาคอาเซียนได้อย่างมั่นคง นอกจากจะต้องรักษาฐานการผลิตของบริษัทต่างชาติให้คงอยู่และจูงใจให้มีการขยายฐานในไทยเพิ่มขึ้นในอนาคตแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงที่มีความซับซ้อนและเป็นสินค้าสำคัญหรือสินค้าจำเป็นเพื่อก้าวไปสู่การเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและแข่งขันได้ในตลาดระดับบน โดยการสร้างโอกาสและแรงจูงใจ รวมทั้งการสนับสนุนการสร้าง การเชื่อมโยงและการถ่ายโอนความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตดังกล่าว ควบคู่ไปกับการ

พิจารณาปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมที่เน้นใช้ศักยภาพหรือความสามารถหลักของไทยมา เชื่อมโยงเข้ากับความต้องการของโลก เช่น อุตสาหกรรมอาหาร หรือมองลู่ทางในอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่มีการใช้วัตถุดิบในประเทศและสามารถเชื่อมโยงกับภาคการผลิตอื่น ๆ เช่น ภาคเกษตร ภาค บริการได้ด้วย นอกจากนี้ในอุตสาหกรรมที่ไทยเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและสามารถผลิตได้เองควร มุ่งเน้นแข่งขันด้านคุณภาพมากกว่าด้านราคา โดยคำนึงถึงความประหยัดโดยเฉพาะด้านพลังงาน

นอกจากการต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง การพัฒนากระบวนการผลิต ตลอดห่วงโซ่ การลดต้นทุนการผลิต รวมถึงการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม หรือ Cluster แล้ว หน่วยงานวิจัยของรัฐจำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาข้อมูล สนับสนุนภาคเอกชนในด้านตลาดและการวางแผนการผลิต เช่น การศึกษาเพื่อกำหนดตำแหน่ง สินค้า การพยากรณ์แนวโน้มความต้องการของตลาด แนวโน้มของอุตสาหกรรมที่จะเป็นโอกาสใหม่ ของนักลงทุน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การผลิตในภาคอุตสาหกรรมนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกระทบ กับคุณภาพสิ่งแวดล้อม และใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง ดังนั้น การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสะอาด เทคโนโลยีสีเขียว ผลกระทบหรืออันตรายจากการผลิตต่อสิ่งแวดล้อม/สุขภาพ ชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการลดการใช้พลังงาน พลังงานทดแทน จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ จะต้องดำเนินการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจเช่นในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ในส่วนของสินค้าเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพและแหล่งจ้างงานของประชากรจำนวนมาก ในชนบทนั้น ไทยยังคงถือว่ามีความศักยภาพในอันดับต้น ๆ แม้ภาคการเกษตรของไทยจะเติบโตน้อยกว่า ภาคการผลิตอื่น ๆ และเริ่มมีบทบาทลดลง ทั้งที่มีโอกาสและปัจจัยสนับสนุนด้านความต้องการ อาหารของประชากรโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ปริมาณผลผลิตพืชอาหารในประเทศต่าง ๆ ลดน้อยลง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะไทยไม่สามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตให้สูงกว่าปัจจุบันได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดและ ปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีอยู่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่การเกษตรที่ลดลง บทบาทของบริษัทขนาดใหญ่ที่เพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มของการผูกขาด ประเทศสมาชิกใน ภูมิภาคเดียวกันที่เติบโต มีกำลังแรงงานมากกว่าและมีพัฒนาการก้าวหน้าจนกลายเป็นคู่แข่งสำคัญ ของไทย และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรรายย่อยลดจำนวนลง เนื่องจากไม่สามารถแบก รับความเสี่ยงและภาวะการแข่งขันที่รุนแรง กำลังคนย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ มากขึ้น กอปรกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่มีความแปรปรวนและภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ฝนทิ้งช่วง ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร ประการสำคัญคือไทยยัง พึ่งพาการส่งออกสินค้าเกษตรในรูปวัตถุดิบ ไม่ได้พัฒนาหรือแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตให้มีราคา สูง ดังนั้น จึงจำเป็นที่ไทยจะต้องพัฒนาและยกระดับความสามารถในภาคการเกษตรให้ครบวงจร

และเป็นระบบหากยังอยากจะรักษาความเป็นผู้นำด้านการเกษตรและรักษาส่วนแบ่งตลาดในภูมิภาค โดยเร่งวิจัยและพัฒนาเพื่อหาแนวทางเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การผลิตนอกฤดู การปรับปรุงพันธุ์ใหม่เพื่อเพิ่มความหลากหลาย การวิจัยพันธุ์พืช/สัตว์ที่สามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้สภาพภูมิอากาศที่มีความแปรปรวนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การรักษาระดับพื้นที่ปลูก การบริหารจัดการระบบน้ำชลประทาน ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพมาตรฐานผลผลิต/ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความแตกต่าง การสร้างมาตรฐานสุขอนามัยและระบบรับรองคุณภาพ การแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปลักษณ์โดดเด่นพร้อมประสิทธิภาพในการยืดอายุผลผลิตให้เก็บรักษาได้นาน การพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาความรู้ ความสามารถของเกษตรกรโดยปรับปรุงกลไกและเพิ่มช่องทางการถ่ายทอดความรู้ควบคู่กับกระบวนการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชน/ยุวเกษตรกร รวมทั้งแรงจูงใจให้กับกำลังคนภาคการเกษตรให้หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้มากขึ้นด้วยการสร้างความมั่นคงในอาชีพ อาทิ การสร้างหลักประกันรายได้ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ลดต้นทุน การพัฒนาการตลาด การรักษาสถานตลาดเดิมและขยายตลาดใหม่ รวมถึงการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ การผลิตที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ภาคเกษตรให้มีต้นทุนต่ำ ยิ่งไปกว่านั้น ต้องพัฒนามาตรฐานระบบการผลิตสินค้าเกษตรให้เทียบเท่ากับระดับสากล พัฒนาระบบตรวจสอบคุณภาพสินค้าให้เป็นไปตามมาตรฐานโลกที่กระจายทั่วถึงในพื้นที่ต่าง ๆ และรณรงค์ให้เกษตรกรผลิตตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อลดข้อกีดกันทางการค้าและสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องคุณภาพ ประเด็นดังกล่าวไม่เพียงแต่รองรับการรวมกลุ่มเป็นมาตรฐานเดียวในภูมิภาคอาเซียนเท่านั้น แต่จะยังส่งผลถึงการแข่งขันกับประเทศอื่นในทวีปเดียวกันซึ่งมีกำลังการผลิตสูงกว่าไทยด้วย

ในขณะที่ ภาคบริการของไทยยังมีบทบาทอย่างสูงต่อการค้าการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากจะเป็นสาขาการผลิตที่สร้างงานและสร้างรายได้ในสัดส่วนที่สูงแล้ว ยังเป็นภาคธุรกิจที่ดึงดูดเงินลงทุนจากต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาทด้วย การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนจะเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างโอกาสการพัฒนาธุรกิจภาคบริการของประเทศไทยให้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หากมีการปรับตัวรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้เหมาะสมทัน่วงที โดยไทยมีศักยภาพสูงในการให้บริการบางสาขา โดยเฉพาะสาขาการท่องเที่ยวและสุขภาพ ไม่เพียงแต่มีมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ รูปแบบที่หลากหลายและการให้บริการอย่างเป็นมิตรเท่านั้น แต่ยังมีจุดเด่นที่ราคาไม่สูงมากด้วย ขณะเดียวกันในบางสาขาที่ต้องใช้ทักษะและเทคโนโลยีระดับสูงก็เป็นรองประเทศอื่น เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย อาทิ ในสาขา

โทรคมนาคม การขนส่งและโลจิสติกส์ ซึ่งสิงคโปร์มีความพร้อมทั้งด้านปัจจัยพื้นฐานและเทคโนโลยีที่เหนือกว่า อย่างไรก็ตามแม้ไทยจะมีความเป็นเลิศในด้านการให้บริการแต่ขีดความสามารถของภาคบริการไทยยังจำกัดอยู่เฉพาะการให้บริการภายในประเทศ การค้าบริการในต่างประเทศมีน้อยและเป็นในลักษณะแรงงานวิชาชีพ การรวมกลุ่มธุรกิจลักษณะ Cluster อยู่ในวงแคบ ขาดมาตรฐานและกลไกการควบคุมกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ และส่วนใหญ่ธุรกิจบริการเป็นของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งมีทุนน้อย ขาดความรู้และประสบการณ์การค้าขายระหว่างประเทศ นอกจากนี้ระบบการศึกษาของไทยให้ความสำคัญกับการผลิตบุคลากรภาคบริการไม่มากเท่าที่ควร การวิจัยและพัฒนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคบริการของประเทศมีไม่เพียงพอ ขาดการศึกษาวิเคราะห์ พยากรณ์ ติดตามข้อมูลอย่างรอบด้าน ฉับไวและสามารถเข้าถึงหรือสืบค้นข้อมูลได้ง่าย ประกอบกับการขาดจุดเด่นที่สามารถสร้างความแตกต่างและความประทับใจด้านการบริการ ทำให้ในอนาคตไทยอาจเสียเปรียบด้านการแข่งขันหากต้องเปิดเสรีการค้าบริการตามแนวทางที่อาเซียนได้กำหนด ขณะที่หลายประเทศได้กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ดำเนินงานเพื่อก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางธุรกิจด้านค้าบริการอย่างจริงจังแล้ว แต่ไทยยังไม่มีกำหนดทิศทางที่ชัดเจน อาทิ การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการฝีมือแรงงาน โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา การผลักดันและสนับสนุนการพัฒนาที่มุ่งเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย หรือใช้จุดเด่นทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างทางเลือก ความแตกต่างที่คู่แข่งเลียนแบบได้ยาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทการแข่งขันการเปิดเสรีการค้าบริการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ความพร้อมของไทย การเพิ่มประสิทธิภาพ การพยากรณ์แนวโน้ม การพัฒนาฝีมือแรงงานและขีดความสามารถในการให้บริการ ตลอดจนถึงผลกระทบและมาตรการรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นเป็นรายสาขาตามกรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน หรือ AFAS ได้แก่

1. สาขาธุรกิจ (บริการวิชาชีพ บริการด้านคอมพิวเตอร์และที่เกี่ยวข้อง บริการด้านการวิจัยและพัฒนา บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ บริการเช่า/ลิสซิง บริการทางธุรกิจอื่น ๆ เช่น บริการโฆษณา ให้คำปรึกษาด้านการจัดการ/การผลิต บริการด้านการทดสอบและการวิเคราะห์ เป็นต้น)
2. บริการด้านการสื่อสาร (บริการไปรษณีย์ บริการด้านการท่องเที่ยว บริการโทรคมนาคม บริการทัศนโสต)
3. บริการก่อสร้างและด้านวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง (งานก่อสร้างโดยทั่วไป งานก่อสร้างทั่วไป สำหรับวิศวกรโยธา งานติดตั้งและประกอบ งานก่อสร้างอาคารขั้นสุดท้ายและงานเก็บความเรียบร้อย)
4. บริการจัดจำหน่าย (บริการสำนักงานตัวแทน บริการค้าส่ง บริการค้าปลีก แฟรนไชส์)

5. บริการการศึกษา (บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริการการศึกษาระดับมัธยม บริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาอื่น ๆ ครอบคลุมบริการด้านการศึกษาอื่น ๆ ทั้งหมด แต่ไม่รวมถึงบริการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสันถนาการ เช่น การศึกษาที่สอนโดยโรงเรียนสอนการกีฬา-ครูสอนพิเศษตามบ้าน)
6. บริการด้านสิ่งแวดล้อม (บริการบำบัดน้ำเสีย/น้ำทิ้ง บริการกำจัดขยะมูลฝอย บริการด้านสุขาภิบาลและที่เกี่ยวข้อง)
7. บริการทางการเงิน (บริการประกันชีวิต อุบัติเหตุและสุขภาพ บริการด้านธนาคารและธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ)
8. บริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการทางสังคม
9. การท่องเที่ยวและการเดินทาง (โรงแรมและภัตตาคาร บริการตัวแทนการท่องเที่ยวและบริษัททัวร์ บริการมัคคุเทศก์)
10. บริการเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการกีฬา (บริการด้านการบันเทิง บริการข่าวสาร ห้องสมุด หอจดหมายเหตุ และบริการวัฒนธรรมอื่น ๆ กีฬา และนันทนาการอื่น ๆ)
11. บริการขนส่ง (การขนส่งทางทะเล การขนส่งทางน้ำภายในประเทศ บริการขนส่งทางอากาศ การขนส่งอวกาศ การขนส่งทางรถไฟ บริการขนส่งทางถนน การขนส่งทางท่อ บริการเสริม)
12. บริการอื่น ๆ เช่น เสริมสวย รับประทานอาหาร

สำหรับภาคแรงงานของไทยนั้น ปัจจุบันภาคธุรกิจเอกชนมีความต้องการแรงงานในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีในอัตราสูง โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษา ขณะที่ที่ผ่านมาไทยให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตวุฒิปริญญาตรี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข่างเทคนิคที่มีฝีมือและประสบการณ์ในสาขาอุตสาหกรรมเฉพาะด้าน ให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่แท้จริง เช่น วิศวกรรมเครื่องกลโลหะการไฟฟ้า เคมี เครื่องมือวัดและควบคุมโยธาคอมพิวเตอร์ ด้านการตลาดและการจัดการ ธุรกิจท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมการแพทย์ วิศวกรรมเกษตร และเทคโนโลยีการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่ไทยจะต้องปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น ข้อเสนอแนะหนึ่งคือไทยควรจะต้องปรับระบบการศึกษาไม่ให้เกิดการทับซ้อนการผลิตกำลังคนซึ่งจะก่อให้เกิดการขาดแคลนวิชาชีพเฉพาะ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน คือ สถาบันการศึกษาที่เคยมีบทบาทในการผลิตช่างฝีมือแรงงานเฉพาะด้าน เช่น ช่างยนต์ ช่างเทคนิค ช่างเชื่อม ช่างกลหนัก หันไปผลิตกำลังคนในด้านสามัญ เช่น นักสังคม นักรัฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยหลัก ๆ รับหน้าที่ในการผลิตอยู่แล้ว ทั้งนี้ การมุ่งให้เยาวชนสนใจศึกษาในระดับอาชีวศึกษาต้องเร่งส่งเสริมให้มีค่านิยมและ

ทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาในสายช่างและอาชีพ นอกจากนี้ ภาครัฐต้องแก้ปัญหาสำคัญของนักศึกษาในกลุ่มอาชีวศึกษา ลดปัญหาการขัดแย้งและทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันการศึกษา ขณะเดียวกัน ต้องจูงใจให้ผู้ปกครองและเด็กมั่นใจว่าเมื่อเรียนจบจะมีงานรองรับได้จริง สำหรับแรงงานในไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาจนถึงระดับประถมศึกษา และแรงงานไทยในต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในภาพรวมของไทยยังมีแรงงานที่ต้องพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถจำนวนมาก แรงงานส่วนใหญ่ที่นิยมไปทำงานต่างประเทศจะเป็นแรงงานระดับล่าง และหากแรงงานเหล่านี้ออกไปทำงานต่างประเทศจำนวนมากก็ส่งผลให้แรงงานในประเทศไทยขาดแคลน ต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติในประเทศใกล้เคียง ซึ่งแม้จะมีผลดีในแง่อัตราค่าแรงมีราคาถูก ทำให้ต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการลดลง แต่ขณะเดียวกันก็ย่อมส่งผลเสียและสร้างปัญหาให้กับไทยด้วยหากไม่ได้บริหารจัดการให้ดีพอ เนื่องจากแรงงานต่างชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ทักษะ อาจส่งผลต่อผลิตภาพการผลิต คุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ที่สำคัญคือจะทำให้แรงงานไทยถูกกดราคา ค่าจ้างให้ถูกลงตามไปด้วยอย่างไม่มีทางเลือก ไม่รวมถึงผลกระทบและปัญหาทางสังคม ความมั่นคงและการสาธารณสุขที่จะตามมาในภายหลัง โดยเฉพาะกรณีแรงงานที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองและไม่ได้รับการจดทะเบียน จะทำให้การควบคุมกำกับดูแลทำได้ยาก นอกจากนี้ การใช้แรงงานราคาถูกอาจจะทำให้ผู้ประกอบการยึดติดกับการผลิตแบบเดิม ๆ ไม่กระตือรือร้นที่จะแสวงหาข้อได้เปรียบหรือพัฒนากระบวนการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อสร้างแตกต่างหรือนวัตกรรมขั้นสูง และนำมาซึ่งความเสียเปรียบทางการแข่งขันในระยะยาวได้ ทั้งนี้ในโอกาสที่อาเซียนจะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรี มีความเป็นไปได้สูงที่แรงงานทักษะฝีมือ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก จะย้ายอพยพไปทำงานในประเทศที่มีค่าตอบแทนหรือค่าแรงที่สูงกว่า ซึ่งส่งผลให้ไทยต้องเผชิญกับสภาวะสมองไหล ทั้งที่รัฐเป็นผู้ลงทุนด้านการศึกษา ปัญหาดังกล่าวจะเชื่อมโยงไปถึงการขาดแคลนบุคลากรวิชาชีพชั้นสูง ต้องนำเข้าแพทย์ พยาบาล ที่ปัจจุบันไทยยังผลิตได้ไม่พอกจากต่างประเทศ เช่น เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ขณะเดียวกัน กฎเกณฑ์หรือระเบียบปฏิบัติของไทยยังไม่เอื้ออำนวยให้ทำได้โดยสะดวก ยังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการกีดกันการเข้ามาทำงานของแพทย์ต่างชาติไม่ให้เป็นไปได้โดยง่าย เช่น กำหนดให้แพทย์ต้องสอบใบประกอบโรคศิลป์เป็นภาษาไทย ดังนั้น หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับกำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์/แผนแม่บทแรงงานของ ไทยและอาเซียน เพื่อวางแผนรับมือการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีอย่างครอบคลุม จึงเป็นประเด็นที่น่าจะได้ดำเนินการศึกษาวิจัย นอกเหนือจากการเพิ่มศักยภาพ ทักษะความรู้ความสามารถของแรงงานตามมาตรฐานวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานแรงงาน การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว หรือ

การเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรี การพัฒนาระบบฐานข้อมูลหรือสารสนเทศด้านแรงงาน กฎหมาย
คุ้มครองแรงงาน

สำหรับด้านการลงทุนนั้น ปัจจุบันการลงทุนในไทยยังมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะในโครงการ
ขนาดกลางและเล็ก และยังมีปัจจัยเสี่ยงจากทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการเข้ามาลงทุนของ
ต่างชาติ เช่น การชะลอตัวของเศรษฐกิจ ความไม่มั่นคงทางการเมือง ปัญหาบาทตะพุด การ
ประกาศขึ้นเงินเดือน/ค่าจ้างของรัฐบาล เป็นต้นและโดยที่แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน หรือ AEC Blueprint รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ได้ลงนามในความตกลงด้านการ
ลงทุน หรือ ACIA มีหลักการสำคัญว่าการเปิดเสรีให้เป็นไปตามความสมัครใจ ประเทศสมาชิก
อาเซียนสามารถเลือกเปิดในสาขา/เวลาที่พร้อม ตามกรอบเวลาของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
โดยการลดหรือยกเลิกข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน แต่ต้องไม่ออกกฎระเบียบ
ใหม่ ๆ ที่เข้มงวดกว่า หรือสงวนเพิ่มสาขาที่ผูกพันไว้ภายใต้ความตกลง AIA เดิม ยกเว้นแต่มีการจ่าย
ค่าชดเชย ให้ยืดหยุ่นในประเด็นอ่อนไหวของแต่ละประเทศ หรือสงวนสาขาการลงทุนไว้ในรายการ
ข้อสงวน (RL) เป็นการเปิดเสรีแบบก้าวหน้า ยึดหลักมุ่งไปข้างหน้าเพื่อนำไปสู่บรรยากาศการลงทุน
ที่เป็นเสรี ACIA มีรูปแบบการเขียนรายการข้อสงวนที่เป็นแบบเฉพาะตัว เพียง 1 รายการ โดยจะ
ทยอยลดข้อจำกัดในการลงทุนลงเรื่อย ๆ การคุ้มครอง ครอบคลุมทุกสาขาการลงทุน รวมทั้งกิจการ
บริการ ในกรณีของการประติบัติต่อการลงทุนอย่างเท่าเทียมและเพียงพอ ให้การชดเชยค่าเสียหาย
กรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่สงบ การอนุญาตให้นักลงทุนสามารถฟ้องร้องรัฐได้หากทำผิดพันธกรณีและ
ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการลงทุนนั้นภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ รวมทั้ง
ให้นักลงทุนอาเซียนและนักลงทุนต่างชาติที่มีกิจการอยู่ในอาเซียนและต้องการขยายการลงทุนในอีก
ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลง ACIA ด้วย นั้นหมายความว่า
ภายใต้ ACIA รัฐไทยอาจต้องถูกฟ้องร้องจากนักลงทุนต่างชาติได้หากทำผิดสัญญาหรือเกิดความ
เสียหายต่อนักลงทุน ประเทศไทยสามารถสงวนสาขาการลงทุนไว้ในรายการข้อสงวน (RL) ได้หาก
ยังไม่พร้อม ถึงแม้ไม่ว่าช้าหรือเร็วก็จำเป็นต้องเปิดเสรี และไม่เพียงแต่นักลงทุนอาเซียนเท่านั้นที่จะ
ได้รับประโยชน์จากการเปิดลงทุนเสรี แต่รวมถึงนักลงทุนต่างชาติที่ดำเนินกิจการในอาเซียนที่ส่วน
ใหญ่เป็นกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ มีเงินทุนจำนวนมาก ซึ่งแม้จะก่อให้เกิดการสร้างงานให้กับคน
ไทย แต่ก็กลายเป็นคู่แข่งในการทำธุรกิจหรือแย่งชิงอาชีพที่ไทยมีเงินทุนน้อยกว่า รวมถึงแย่งชิง
ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่ไทยมีอยู่ได้เช่นกัน ดังนั้น จึงน่าจะจะได้มีการศึกษาถึงความพร้อมและ
ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการลงทุนในสาขาต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะ
เชิงนโยบายในการเจรจาเปิดเสรีหรือการจัดทำข้อสงวนการเปิดเสรี รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการ
จัดทำสัญญาการลงทุนต่าง ๆ ต่อไป

ส่วนในด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุนนั้น แม้หลายหน่วยงานจะมีความเห็นว่าไทยมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค โดยเฉพาะที่ตั้งซึ่งอยู่ในทำเลจุดกึ่งกลาง มีโครงข่ายถนนที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้รวดเร็ว มีสาธารณูปโภค ไฟฟ้า โทรศัพทครอบคลุมทั่วประเทศ แต่ในทัศนะของผู้จัดทำรายงาน เห็นว่าไทยยังขาดความพร้อมในด้านการขนส่งกระจายสินค้าซึ่งมีต้นทุนที่สูง เนื่องจากการขนส่งทางถนนเป็นหลัก เพราะไม่เพียงแต่จะทำให้สิ้นเปลืองพลังงานเท่านั้น แต่ประเทศยังต้องสูญเสียงบประมาณในการซ่อมบำรุงเส้นทางต่าง ๆ ด้วย ในขณะที่การขนส่งทางรถไฟซึ่งเป็นทางเลือกที่มีต้นทุนต่ำกว่า ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ทำให้น้ำลิกยังไม่สามารถขยายให้เพียงพอกับความต้องการในการขนส่งได้มากพอ นอกจากนี้ไทยยังมีปัญหาด้านโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกทางการค้า กฎระเบียบต่าง ๆ ยังมีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่ไม่เกื้อหนุนในการทำธุรกรรมของภาคธุรกิจ การศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน และการวิจัยเชิงนโยบายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การวางแผนโครงสร้างการขนส่ง รวมทั้งการวิจัยเกี่ยวกับพลังงานทดแทนหรือการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานจึงมีความสำคัญ

สำหรับกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ของไทยที่ตราหรือบัญญัติขึ้นแล้วนั้น แม้จะมีข้อกีดกันทางการค้าและการกีดกันต่างชาติน้อยกว่าประเทศอื่น แต่เมื่อเกิดการรวมตัวทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียน ก็จำเป็นต้องมีการทบทวนและปรับปรุงให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละข้อตกลงหรือกรอบความร่วมมือด้วย

ในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ยังมีปัญหาที่ไทยจะต้องแก้ไขในหลายด้าน ทั้งด้านระบบวิจัย ค่าใช้จ่ายทางการวิจัย บุคลากรทางการวิจัย การพัฒนาและผลิตความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคผลิต ภาคการค้า การลงทุน รวมทั้งจะต้องพัฒนาระบบการถ่ายทอดแพร่กระจายองค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมของประเทศจะเห็นได้ว่าไทยมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการผลิตอาหารสินค้าอุปโภคและบริโภคซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในภูมิภาคและตลาดโลก แม้จะน้อยกว่าเมียนมาร์ และมีความอุดมสมบูรณ์น้อยกว่าลาว เวียดนาม มีสินค้าเกษตรที่หลากหลายได้รับการยอมรับ และเป็นเจ้าของแบ่งส่วนการตลาดในอันดับ 1-3 ของโลก เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด มังคุด มีพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยการผลิตและขนาดของตลาดภายในประเทศที่ใหญ่กว่าสิงคโปร์ แต่น้อยกว่าอินโดนีเซีย ระดับการศึกษาและคุณภาพแรงงานสูง

กว่าเวียดนาม เมียนมาร์ และลาว ในขณะที่เทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานอาจอ่อนด้อยกว่า สิงคโปร์และมาเลเซีย มีปัจจัยการผลิตด้านพลังงานน้อยกว่าบรูไนฯ มาเลเซีย สินค้าส่งออกหลายรายการของไทยได้เปรียบคู่แข่งในอาเซียน ขณะที่สินค้าบางรายการต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ดังที่ได้เสนอผลการวิเคราะห์ของหลายหน่วยงานไปแล้วในบทก่อนหน้านี้

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน นับเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจาก อาเซียนเป็นกรอบความร่วมมือที่มีความใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นในด้านสภาพภูมิศาสตร์ที่ต่างเป็นเพื่อนบ้าน มีพรมแดนติดต่อกันหรืออยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ผู้คนเปรียบเสมือนญาติมิตรโดยเฉพาะบริเวณชายแดนของแต่ละประเทศ มีศิลปะ วัฒนธรรมที่ใกล้เคียง และมีประวัติศาสตร์ร่วมกันมายาวนาน นอกจากนั้น แต่ละประเทศในอาเซียนยังมีสินค้าหรือบริการที่คล้ายคลึงกันหรือสามารถเสริมซึ่งกันและกันได้ ซึ่งหากร่วมมือกันในฐานะหุ้นส่วนหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่งก็จะสามารถสร้างความแข็งแกร่งในด้านอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันได้ โดยผลกระทบในทางบวกที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับไทยจากการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีดังนี้

1. การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่และอาจจะขยายตลาดไปได้มากกว่านั้นภายใต้ความตกลงที่อาเซียนได้ทำกับประเทศคู่ค้าอื่น ๆ เป็นการเพิ่มโอกาสในการส่งออกของไทย การขจัดอุปสรรคทางการค้าทั้งด้านภาษีและด้านที่ไม่ใช่ภาษี รวมทั้ง การลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก ที่จะทำให้ประเทศกลุ่ม CLMV ซึ่งส่วนใหญ่มีพรมแดนติดกับไทยมีกำลังซื้อดีขึ้น ไทยจะได้รับประโยชน์โดยสามารถขยายการส่งออกได้มากขึ้น โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง จากการศึกษาผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อเศรษฐกิจการค้าของไทยใน 6 ปี ข้างหน้าของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2552) พบว่า ภาพรวมการค้าไทยมีผลกระทบต่อ 12 รายการหลัก และหลังจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งจะมีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2558 ไทยจะเกินดุลการค้าในกลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า 8,396.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2551 ที่มีการเกินดุล 1,400.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ การเกินดุลมาจากการส่งออกไทยไปอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จะมีมูลค่า 40,126.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และสินค้าที่ทำให้ไทยส่งออกเพิ่มขึ้นและเกินดุลมากที่สุด คือ กลุ่มยานยนต์และชิ้นส่วน กับกลุ่มเกษตรแปรรูป ส่วนสินค้าที่ไทยจะนำเข้ามากขึ้น เป็นสินค้าประเภทวัตถุดิบ ทำให้ไทยอาจขาดดุลการค้ากับบางประเทศ เช่น อินโดนีเซีย ลาว พม่า และมาเลเซีย

นอกจากนั้น การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวในด้านการค้าและการลงทุนในภาพรวมของไทยในตลาดโลก อันเนื่องมาจากการลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด ทั้งด้านมาตรการภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน

2. การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน จะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่าง ๆ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ ความเชื่อมั่นให้กับไทยและภูมิภาคเกี่ยวกับพัฒนาการและความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ

3. การรวมตัวเป็นตลาดเดียว ประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานและทรัพยากรได้อย่างเสรี จะช่วยดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เข้ามาในอาเซียน รวมทั้งเป็นการสร้างเสริมโอกาสการลงทุนให้กับผู้ประกอบการอาเซียนได้แสวงหาโอกาสใหม่ ๆ เมื่อประเทศอาเซียนมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนได้เสรีมากยิ่งขึ้น เช่น นักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนทำธุรกิจบริการในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ยังมีส่วนแบ่งกำไรสูงกว่าในไทย อาทิ ตัวแทนจำหน่ายสินค้าและห้างสรรพสินค้าในสิงคโปร์ บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและบริการด้านซอฟต์แวร์อินเทอร์เน็ตในมาเลเซีย เป็นต้น

4. การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต ทุน แรงงานได้อย่างเสรี จะทำให้ผู้ประกอบการไทยหรือผู้ผลิตสามารถนำเข้าวัตถุดิบ เทคโนโลยี ได้ในราคาถูกลง รวมทั้งการมีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงทั้งภูมิภาคจะช่วยลดต้นทุนด้าน Logistic สามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพและมีต้นทุนที่ต่ำลง รวมทั้ง เพิ่มพูนขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทย เมื่อมีการใช้ทรัพยากรการผลิตร่วมกัน/เป็นพันธมิตรทางธุรกิจร่วมกับอาเซียนอื่น ๆ หรือสามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของแต่ละประเทศมาสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ประเด็นดังกล่าวกระทรวงพาณิชย์ (2554) ได้ประเมินจุดเด่นของแต่ละประเทศในอาเซียนไว้ดังนี้

กลุ่มที่มีจุดเด่นด้านทรัพยากร วัตถุดิบและแรงงาน: กลุ่ม CLMV

กลุ่มที่เป็นฐานการผลิต: อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย

กลุ่มที่มีความชำนาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม: สิงคโปร์ และมาเลเซีย

5. ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการที่หลากหลายทั้งคุณภาพ รูปแบบและราคา บางชนิดสินค้าจะสามารถซื้อหาได้ในราคาต่ำลง เช่น รถยนต์นั่งจากมาเลเซีย เป็นต้น รวมถึงอาจจะมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มข้นมากขึ้น

นอกเหนือจากผลกระทบในทางบวกดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลกระทบในทางลบที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญ ได้แก่

1. สินค้าและบริการที่ไทยไม่พร้อมในการแข่งขัน หรือที่ไทยไม่มีความได้เปรียบในด้านต้นทุน เช่น อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบและชิ้นส่วนจากภายนอกอาเซียน จะได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวและเปิดเสรีทางการค้าโดยการขจัดอุปสรรคด้านภาษีและด้านที่ไม่ใช่ภาษี สินค้าของประเทศอาเซียนอื่นเข้าสู่ตลาดไทยได้ง่ายขึ้น ซึ่งผลกระทบนี้จะเกิดขึ้นทั้งสินค้าที่จำหน่ายภายในประเทศ และสินค้าเพื่อการส่งออก
2. อาจทำให้มีการย้ายฐานการผลิตหรือการลงทุนจากประเทศไทยไปยังประเทศอื่น ๆ ใน ASEAN ที่มีปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ประสิทธิภาพของแรงงาน (Labor Productivity) และกฎระเบียบ กฎหมายที่มีความพร้อมไม่เป็นอุปสรรคต่อนักลงทุนมากกว่า
3. การเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรี อาจทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือไปกระจุกตัวยังประเทศที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่า และมีการใช้ภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลาย เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน รวมทั้งแรงงานฝีมือของไทย นอกจากปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือที่เรียกว่า ปัญหาสมองไหลแล้วในขณะเดียวกัน แรงงานไทยที่มีค่าแรงสูงอาจถูกทดแทนด้วยแรงงานต่างด้าวที่ค่าแรงถูกกว่า
4. การเคลื่อนย้ายการลงทุนอย่างเสรี จะก่อให้เกิดการซื้อหรือเช่าที่ดินโดยกลุ่มทุนจากต่างชาติ โดยเฉพาะที่ดินทำกินทางการเกษตร การสัมปทานปลูกป่าในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม อาจเป็นการขยายปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินและปัญหาการถือครองเอกสารสิทธิที่ดินทำกินของคนไทยให้ลุกลามมากขึ้น รวมทั้งอาจส่งผลต่อการยึดครองอาชีพและกิจการที่คนไทยเคยสงวนไว้และเจ้าของอาชีพมีกำลังทุนไม่สูงพอ นอกจากนั้นจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของไทยโดยไม่ได้ให้ความสำคัญในการปกป้องดูแล และใช้ประโยชน์จากพันธุกรรมพืชที่สำคัญของไทย เช่น พันธุ์ข้าว พันธุ์ไม้ดอก จนเกิดการนำไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาและผูกขาดสายพันธุ์พืชได้โดยง่าย
5. จะก่อให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงจากการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะในธุรกิจบริการ จากการศึกษาของศูนย์วิจัยธนาคารพาณิชย์ พบว่า AEC จะทำให้ธุรกิจร้านค้าปลีกอาหาร บริการบรรจุภัณฑ์ และโรงแรมและรีสอร์ทของไทยมีแนวโน้มต้องแข่งขันกับเงินทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาจากการเปิดให้นักลงทุนอาเซียนถือหุ้นสัดส่วน 70% เพิ่มขึ้น จาก

ปัจจุบันที่กำหนดสัดส่วนเฉลี่ย 49% ในขณะที่ธุรกิจบริการจะมีโอกาสการลงทุนในประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซียมากขึ้น

6. ผลกระทบจากกรอบเวลาในการเร่งรัดจัดตั้งประชาคมอาเซียนที่เร็วขึ้นจากเดิม จะทำให้ผู้ประกอบการปรับตัวไม่ทัน และอาจจะได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่มีความใกล้เคียงจากประเทศสมาชิกอาเซียน

7. การเคลื่อนย้ายเทคโนโลยีจะเป็นไปอย่างเสรี ในด้านบวกแม้จะทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีในภูมิภาคที่รวดเร็วกว้างขวางมากขึ้น แต่อาจจะทำให้นักวิจัยไทยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญามีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิได้มากขึ้นเช่นกัน

โดยปัญหาที่ไทยยังประสบอยู่ในปัจจุบันในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่

1. ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังมีอยู่น้อย และไม่พร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในขณะที่การรับรู้และความตระหนักของภาคประชาชนก็ยังมีน้อยด้วยเช่นกัน

2. ขาดความชัดเจนในเรื่องนโยบายทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายในแต่ละด้าน โดยเฉพาะกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติเชิงลึก เช่น นโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้แรงงาน ต่างประเทศ (รวมถึงกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับแรงงานต่างประเทศ) ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

3. ขาดหน่วยงานเจ้าภาพที่ชัดเจน ซึ่งหมายถึงสถาบัน/องค์กรกลางในการกำกับดูแลนโยบายและทิศทางการดำเนินงานในภาพรวม รวมทั้งขาดกลไกในการบูรณาการแผนงาน/โครงการ

4. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาปากท้อง อุทกภัยหรือภัยพิบัติ และความไม่มั่นคงทางการเมือง ปัญหาความขัดแย้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ กรณีไทย-กัมพูชา เป็นภาระที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญในลำดับแรก อาจส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายและการเจรจาจัดทำข้อตกลงต่าง ๆ

5. ขาดแคลนบุคลากรทางเทคโนโลยีในภาคผลิต และข้อจำกัดด้านทักษะทางภาษาและคอมพิวเตอร์ของแรงงานไทย

6. ขาดแหล่งข้อมูล/ศูนย์กลางข้อมูลที่ทันสมัย โดยเฉพาะข้อมูลทางการวิจัยที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ข้อมูลการวิเคราะห์ ติดตามและพยากรณ์เพื่อนำผลลัพธ์ไปสู่การตัดสินใจในทางนโยบายยังมีอยู่น้อย นอกจากนี้ศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัย หรือศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ อุทยานวิทยาศาสตร์ หรือศูนย์ตรวจสอบฯ ที่จะช่วยสนับสนุนการฝึกอบรมผู้ประกอบการมีไม่เพียงพอและไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

7. ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ การวิจัยและพัฒนา ยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ขาดความสามารถในการผลิตเทคโนโลยีระดับสูงและซับซ้อน รวมทั้งการถ่ายโอนเทคโนโลยีระหว่างรัฐ เอกชน และชุมชนยังมีอยู่น้อย ขาดกลไกในการเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการพัฒนาการวิจัยระหว่างรัฐและเอกชน ศักยภาพด้านการวิจัยของไทย ไม่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม บริการ การค้า การลงทุน ประกอบกับกลไกและระบบการบริหารจัดการด้านการวิจัยและพัฒนา ยังขาดทิศทางที่ชัดเจนในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงและสนับสนุนภาคเอกชนในการผลิตและบริการ การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนมีน้อย การบริหารจัดการทรัพยากรสิ้นทางปัญญา ยังอ่อนแอ

8. อุตสาหกรรมต้นน้ำและอุตสาหกรรมพื้นฐาน ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เช่น แม่พิมพ์

9. ระบบราชการไม่ทันสมัย ขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติมีความล่าช้า โดยเฉพาะระบบการเบิกจ่ายเงิน การจัดซื้อจัดจ้างจากภาคเอกชน แม้กระทั่งการขับเคลื่อนการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งผ่านแดนมีหลายขั้นตอนกระบวนการ นอกจากนี้ประสิทธิภาพกลไกระบบราชการไม่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศการประกอบธุรกิจที่เป็นธรรม มีปัญหาด้านการทุจริตคอรัปชั่นสูง

10. มีกฎหมาย กฎระเบียบและสัญญาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม การบริการ และการลงทุนที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขหลายเรื่อง กฎหมายที่นักลงทุนสามารถเชื่อมั่นในการลงทุนในไทยยังมีน้อย เช่น กฎหมายให้เกิดการค้าประกันในมูลค่าการก่อสร้าง กฎหมายควบคุมกำกับดูแลเรื่องความปลอดภัยของข้อมูล

11. การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคยังมีความหย่อนยาน ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ มาตรฐานวิชาชีพในสาขางานแต่ละด้านเพื่อป้องกันสินค้าและบริการที่นำเข้าไม่ได้คุณภาพ/มาตรฐาน หรือป้องกันการกำหนดราคาโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และครอบคลุม

12. ผู้ประกอบการไทยยังขาดประสบการณ์และขาดเงินทุนในการค้าระหว่างประเทศ ภาคเอกชนขาดความตระหนักในการพัฒนาศักยภาพด้านเทคโนโลยีของตนเอง มีกิจกรรมพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่พึ่งพากระบวนการผลิตที่ใช้แรงงานทักษะต่ำเป็นหลักความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนยังมีอยู่น้อย ขาดการรวมตัวกันของภาคเอกชนที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในแต่ละกลุ่ม Cluster

13. การให้ข้อมูลและความรู้แก่ภาคเอกชนเพื่อปรับกระบวนการผลิตรองรับมาตรการกีดกันทางการค้าใหม่ ๆ ที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นยังมีน้อย

14. การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะกฎหมายด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการอื่น ๆ ขาดกำลังใจในการผลิต หรือปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างถูกต้อง และทำให้ไม่สามารถส่งเสริมการประกอบธุรกิจในเชิงสร้างสรรค์ได้

ความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงที่ตั้งที่สามารถเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้อย่างสะดวก นับเป็นจุดเด่นที่สำคัญของอาเซียน การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นประชาคมเศรษฐกิจจึงถือเป็นการผนึกกำลังร่วมกันครั้งสำคัญของประเทศในภูมิภาค ซึ่งแม้ว่าการดำเนินงานจะมีความก้าวหน้าและชัดเจนมากกว่าการจัดตั้งประชาคมความมั่นคงอาเซียน และประชาสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน แต่ก็มีอุปสรรคบางประการกว่าอีก 2 เสาข้างต้นด้วยเช่นกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทรัพยากร ชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในแต่ละประเทศ และมีความสัมพันธ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้กับกระแสเศรษฐกิจการค้าโลก การเติบโตของคู่แข่งในเอเชีย เช่น จีน และอินเดีย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสั่นไหว รวมทั้งมีความท้าทายด้านปัญหาในภูมิภาคหลายประเด็นที่ต้องคำนึงถึงและต้องร่วมกันฝ่าฟันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ปัญหาหลัก ๆ และเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จและความคืบหน้าของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของอาเซียนที่ต้องร่วมกันเผชิญ อาทิเช่น

1. โครงสร้างการทำงานของอาเซียน แต่ละประเทศมีฐานะเท่าเทียมกันและทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย การขับเคลื่อนองค์กรต้องได้รับการเห็นชอบโดยเอกฉันท์ในทิศทางเดียวกันจากประเทศสมาชิก ทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างล่าช้า หากบางประเทศมีความเห็นแย้งเนื่องจากเสียผลประโยชน์จะเดินหน้าต่อไปไม่ได้ แตกต่างจากโครงสร้างการทำงานของสหภาพยุโรปซึ่งมีสภาพเป็นองค์กรการเห็นรัฐ ทำหน้าที่บริหาร ตัดสินใจและมีผลผูกพันประเทศสมาชิก นโยบายร่วมหรือนโยบายการต่างประเทศเป็นเรื่องของประชาคมทั้งหมด

2. แต่ละประเทศนโยบายทางเศรษฐกิจต่างมีนโยบายทางเศรษฐกิจเป็นของตนเอง นโยบายร่วมยังมีให้เห็นอยู่ไม่มาก นอกจากนั้นยังมองแต่ละประเทศในลักษณะคู่แข่งและคู่ค้า ไม่ใช่หุ้นส่วนอย่างแท้จริง

3. ปัญหาความขัดแย้งภายในระหว่างประเทศสมาชิก เช่น กรณีความขัดแย้งเรื่องเขตแดนของไทยและกัมพูชา ตลอดจนความวุ่นวายทางการเมืองในแต่ละประเทศ ปัญหาประชาธิปไตยในพม่า การลักลอบค้ายาเสพติดในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาเซียนไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในส่งผลต่อความเชื่อมั่นของต่างประเทศ และความคืบหน้าของการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ในภาพรวมของอาเซียน

4. ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นระหว่างประเทศสมาชิกยังมีไม่มากเท่าที่ควร

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาค และความพร้อมของประชาชนในแต่ละประเทศ ยังมีความเป็นชาตินิยมสูง ความรู้สึกรักชาติ เห็นแก่ผลประโยชน์ของชาติยังฝังลึก ความสัมพันธ์ในลักษณะภูมิภาคหรือกลุ่มยังมีอยู่น้อย ทำให้อาเซียนยังขาดสำนึกของความเป็นหนึ่ง มีการเหยียดหยามชนชาติอื่นในภูมิภาค ความขัดแย้งเรื้อรังในอดีต เช่น ประวัติศาสตร์การสู้รบที่มีความเข้าใจไม่ตรงกัน รวมทั้งใช้ประเด็นเพื่อนบ้านเป็นเครื่องมือทางการเมือง อาจส่งผลก่อให้เกิดข้อขัดแย้งในที่สุด

6. ความพร้อมของสถาบันการเงิน นักลงทุนและผู้ประกอบการในแต่ละประเทศ

7. ความแตกต่างทางภาษา สกุลเงิน/อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ศาสนา ระบบการปกครอง ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของแต่ละประเทศยังมีอยู่มาก

8. ยังไม่มีเอกลักษณ์ร่วม เช่น วัฒนธรรมที่เป็นหนึ่งเดียว ทำให้ Brand ของอาเซียนยังไม่ชัดเจน

ดังจะเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความสามารถของประเทศในกลุ่มอาเซียนแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสทางด้านการค้าและการลงทุนภายในภูมิภาคให้กว้างขวางขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีการลดอุปสรรคต่าง ๆ ลง เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานได้อย่างเสรี ย่อมส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นและหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ผู้ประกอบการภายในประเทศจะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รวมถึงใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่ให้เต็มที่ ในที่นี้ได้มีข้อเสนอแนวทางการปรับตัวจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อเสนอจากกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งมีดังนี้

การปรับตัวในเชิงรุก

1. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Creation) การสร้าง Brand Name ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2. ดำเนินกลยุทธ์การตลาดในเชิงรับ โดยเจาะถึงตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศ และศึกษาความต้องการของผู้ซื้อ เพื่อพัฒนาสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการ

3. นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านสารสนเทศที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ และให้ความสำคัญกับเรื่องวิจัยและพัฒนา (R&D) ให้มากขึ้น เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ

4. พัฒนาและสร้างความสัมพันธ์กับภาคเอกชนของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น เพื่อสร้างเครือข่าย หรือพันธมิตรในการดำเนินธุรกิจ และสร้างอำนาจในการเจรจาต่อรองทางการค้า

5. ศึกษาภาวะเปียบในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจอย่างถ่องแท้และหากพบอุปสรรคเกี่ยวกับมาตรการกีดกันทางการค้าให้ประสานแจ้งหน่วยงานภาครัฐทราบเพื่อแก้ไขปัญหาโดยเร็ว การปรับตัวในเชิงรับ

1. เตรียมแผนการรองรับสำหรับสินค้าที่ไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาระบบบริหารจัดการ การทบทวน/วิเคราะห์ด้านกำลังคน เป็นต้น
2. พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ และช่างเทคนิค ให้สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละสาขาและระดับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการมีความรู้ความสามารถในการใช้ ICT ตรวจสอบภาวะเปียบที่ไม่สอดคล้องกับการเปิดตลาด
3. ศึกษาสู่ทางการค้าใหม่ ๆ รวมถึงช่องทางในด้านธุรกิจอื่น ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง
4. ทบทวนนโยบายการดำเนินธุรกิจให้มีความยืดหยุ่น รวมถึงพิจารณาความเป็นไปได้ในการร่วมทุนกับผู้ประกอบการจากต่างชาติเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะสำคัญเพื่อใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน

ข้อเสนอ	แนวทางการดำเนินงาน
1. ใช้ประโยชน์จากการลดภาษีสินค้าภายในกรอบอาเซียน	● ศึกษารายการสินค้าที่สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้ AFTA ● ขอรับสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าภายใต้ความตกลงได้ที่กรมการค้าต่างประเทศ
2. ขยายตลาดการค้าบริการไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น	● วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ ทั้งในด้านความพร้อมของเทคโนโลยีและ Know-how ศึกษาข้อกำหนด/กฎเกณฑ์ของประเทศสมาชิกอาเซียนในสาขาบริการที่สนใจ รวมทั้งข้อผูกพันในการเปิดตลาดการค้าบริการภายใต้อาเซียน
3. ใช้ประโยชน์จากการรวมกลุ่ม 12 สาขาสำคัญของอาเซียน	● ศึกษาแผนงานการรวมกลุ่ม 12 สาขาสำคัญของอาเซียน (12 Priority Sectors) เพื่อใช้ประโยชน์จากการลดอุปสรรคในด้านภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี รวมทั้งมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้าต่าง ๆ ทั้งนี้ สินค้าที่อยู่ภายใต้การรวมกลุ่ม 12 สาขาสำคัญ ได้ลดภาษีเป็น 0% แล้ว ตั้งแต่ 1 มกราคม 2550
4. การลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในประเทศสมาชิก	● ศึกษารายละเอียดแผนงานการเปิดตลาดด้านการลงทุน ภายใต้ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) ซึ่งประเทศ

ข้อเสนอ	แนวทางการดำเนินงาน
อาเซียนอื่น	สมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ มีเป้าหมายเปิดเสรีภาคการลงทุนทั้งหมดภายในปี 2553 ในขณะที่สมาชิกอาเซียนใหม่มีความยืดหยุ่นได้ถึงปี 2558
5.การออกไปประกอบวิชาชีพยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น	บุคลากรในประเทศที่มีความสนใจจะออกไปประกอบวิชาชีพด้านวิศวกรรมและพยาบาลในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นสามารถสอบถามขั้นตอนและแนวทางได้จากสภาวิศวกร และสภาการพยาบาล ซึ่งขณะนี้ได้มีการจัดทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (MRA) ในสาขาวิชาชีพดังกล่าวของอาเซียนแล้ว
6.การใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (AICO)	ผู้ประกอบการสามารถขอใช้สิทธิประโยชน์เพื่อยกเว้น/ลดภาษีสำหรับสินค้าที่นำเข้าภายใต้โครงการ AICO ได้จากสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
7.การใช้สิทธิประโยชน์ภายใต้เขตการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ	ผู้ประกอบการสามารถใช้สิทธิประโยชน์การลดภาษีสินค้าที่อยู่ภายใต้ความตกลง FTA ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้ที่เจรจาแล้วเสร็จและสามารถขอรับสิทธิประโยชน์ได้แล้ว คือ ภายใต้กรอบอาเซียน-จีน และสำหรับกรอบ อาเซียน-ญี่ปุ่น รวมทั้งอาเซียน-เกาหลี คาดว่า จะสามารถใช้สิทธิประโยชน์ได้ภายในต้นปี พ.ศ. 2552
8.ใช้ประโยชน์จากการจัดทำมาตรฐานการยอมรับร่วม (MRA) ในสินค้าอุตสาหกรรมของอาเซียน	ศึกษากฎเกณฑ์/ข้อกำหนดในด้านมาตรฐานสำหรับสินค้าที่อาเซียนได้จัดทำ MRA ร่วมกันแล้วเพื่อลดขั้นตอน/ระยะเวลาในการตรวจสอบ ซึ่งขณะนี้ สินค้าที่จัดทำ MRA แล้วเสร็จ ได้แก่ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์
9.การแก้ไขปัญหาด้านการค้าและการลงทุนในกรอบอาเซียน	ผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาด้านการค้าและการลงทุนภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) สามารถแจ้งปัญหา/อุปสรรคให้หน่วยงานภาครัฐทราบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยสามารถติดต่อได้ที่กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศในฐานะ National AFTA Unit ของไทย

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2551)

ฉัตรรัตน์ โชคสุชาติ (2553) ได้ให้ข้อเสนอแนะบางประการเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมกับการก้าวสู่การเป็น AEC ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมไทยเพื่อใช้ประกอบการปรับตัวของภาคการผลิต ภาครัฐควรศึกษารายละเอียด รวมถึงมาตรการตั้งรับเพราะภาคแรงงานในอุตสาหกรรมต้นน้ำอาจถูกเลิกจ้าง หากมีการย้ายฐานการผลิตไปหาแรงงานที่ถูกกว่าตลอดจนแรงงานวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร บัญชี และอาจารย์ จากประเทศในอาเซียนจะเข้ามาทำงานในไทยเพิ่มขึ้น

2. นอกจากการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลอย่างต่อเนื่องแล้ว ภาครัฐควรเร่งเสริมสร้างความเข้าใจและความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เพื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านี้จะได้ประโยชน์จากความตกลงต่าง ๆ อย่างเต็มที่

3. การเจรจาเพื่อทำความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ควรให้ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและกำหนดแนวทางการเจรจาก่อนขึ้น เนื่องจากผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง อีกทั้งยังมีประสบการณ์และมีความเข้าใจในเหตุการณ์จริงมากกว่า

4. ภาครัฐควรเร่งออกมาตราการหรือแผนรองรับผู้ประกอบการที่อาจได้รับผลกระทบทางลบจากข้อตกลงในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมอย่างละเอียดและชัดเจน มิใช่แค่จะจัดตั้งกองทุนหรือจัดทำกฎหมายในภาพรวมเชิงนโยบายเท่านั้น นอกจากนี้ภาครัฐควรปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะระบบ Logistic

5. ภาครัฐควรกำหนดแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจให้ชัดเจน และผลักดันการอำนวยความสะดวกทางการค้าตามแนวชายแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งดูแลและปกป้องผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาแรงงานเด็กและแรงงานอพยพ

6. ผู้ประกอบการต้องปรับตัวเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยตนเองก่อนอย่างหวังพึ่งเพียงความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการเร่งพัฒนาตราสินค้า การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิต การพัฒนาในด้านนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรภายในองค์กร

7. ผู้ประกอบการควรสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับภาคเอกชนอื่น ๆ ในภูมิภาค ดำเนินกลยุทธ์การตลาดในเชิงรุก และทำการศึกษาสู่ทางการค้าใหม่ ๆ รวมถึงช่องทางในด้านธุรกิจอื่น ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ขณะที่กลุ่มพหุภาคี สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ (2554) ได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะในการปรับตัวของอุตสาหกรรมไทย ดังนี้

1. การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ทั้งในด้านแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการในตลาดโลกเพื่อที่จะสามารถแข่งขันได้
2. การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและระบบโลจิสติกส์เพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ
3. หาดตลาดส่งออก ปรับปรุงการผลิตให้สามารถปฏิบัติตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าของอาเซียนได้ รวมถึงการบริหารจัดการ การจัดหาวัตถุดิบราคาถูกและมีคุณภาพดีในภูมิภาค
4. การปรับปรุงโครงสร้างภาษีของไทยทั้งระบบเพื่อให้เอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการไทย
5. ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการผลิต (Production Network) เพื่อให้สามารถสร้าง Economy of Scale เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก

6. ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิตการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม
7. มีกลไกที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าสู่ตลาดภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ

ในส่วนของสภาวิจัยแห่งชาติ ซึ่งรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายการวิจัยของประเทศ เห็นควรให้ วช. ซึ่งทำหน้าที่หน่วยงานเลขานุการได้ดำเนินการและปรับบทบาทให้มีความพร้อมและศักยภาพในการกำหนดทิศทาง กำกับดูแล สนับสนุนข้อมูลแก่รัฐและเอกชน และเข้าไปมีบทบาท ‘นำ’ ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานกลางด้านการวิจัยในแต่ละประเทศอาเซียน โดยในระยะแรกมีข้อเสนอที่ควรจะได้ดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำกรอบการวิจัยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งในภาพรวม และในอีก 2 เส้าหลัก คือ “ประชาคมความมั่นคงอาเซียน” และ “ประชาสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน”

2. จัดทำแผนงาน “**ความร่วมมือด้านการวิจัยของอาเซียน**” เสนอต่อนายกรัฐมนตรีผู้กำกับดูแล เพื่อเสนอขออนุมัติให้ วช. เป็นองค์กรในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกลางด้านการวิจัย หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการวิจัยในหมู่ประเทศสมาชิก โดยประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ

- 2.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ยุทธศาสตร์ แนวทางและทิศทางการวิจัย รวมทั้งระบบวิจัยของแต่ละประเทศ

- 2.2 การศึกษาดูงานด้านการวิจัยของแต่ละประเทศ

- 2.3 ศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการร่วมมือทางการวิจัยในระดับอาเซียน ทั้งด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย การพัฒนานักวิจัยและการผลิตนักวิจัย การจัดทำมาตรฐานนักวิจัยหรือมาตรฐานทางการวิจัย การจัดทำฐานข้อมูลการวิจัย หรือการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทางการวิจัย

โดยในเบื้องต้นเห็นควรหาแนวทางร่วมมือในการดำเนินการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

- การอำนวยความสะดวกทางการค้าในอาเซียน
- การค้าสินค้าของอาเซียน
- การพัฒนาบุคลากรอาเซียนให้ทันสมัย

- การพัฒนาระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ ณ จุดเดียวของอาเซียน
- การตรวจสอบและรับรองในอาเซียน
- การปรับประสานมาตรฐาน และกฎระเบียบด้วยเทคนิค
- ความปลอดภัยของสินค้าเกษตรกรรมในอาเซียน
- การค้าบริการของอาเซียน
- การยอมรับร่วมในสาขาบริการ
- การลงทุนของอาเซียน
- การรวมตัวทางการเงินในอาเซียน
- ความร่วมมือด้านอาหาร เกษตรและป่าไม้ของอาเซียน
- ความมั่นคงด้านอาหารของอาเซียน
- ความปลอดภัยของอาหาร
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความปลอดภัยอาหารของอาเซียน
- การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

- นโยบายการแข่งขัน
- การคุ้มครองผู้บริโภค
- สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญาของอาเซียน
- การขนส่งของอาเซียน
- เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- ความมั่นคงด้านพลังงานในอาเซียน

การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

- วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- การรวมกลุ่มอาเซียน และการลดช่องว่างการพัฒนา
- การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในอาเซียน

การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

- เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA)
- ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP)
- เขตการค้าเสรีอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (AKFTA)

- เขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA)

2.4 การจัดประชุมร่วมระหว่างผู้บริหารหน่วยงานวิจัยหน่วยงานกลางด้านการวิจัย หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการวิจัยในหมู่ประเทศสมาชิก

3. พัฒนารฐานข้อมูลด้านการวิจัยที่มีอยู่ให้ครอบคลุม ครบถ้วน สามารถสนองตอบต่อความต้องการของภาคเอกชน โดยเพิ่มคลังข้อมูลงานวิจัยในศาสตร์ต่าง ๆ ที่สามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์และมีประโยชน์ต่อภาคธุรกิจด้วยวิธีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา หรือ เผยแพร่ฐานข้อมูลที่มีอยู่ให้ภาคเอกชนรับทราบโดยกว้างขวาง นอกเหนือจากการเผยแพร่ในภาครัฐ

4. จัดทำหลักเกณฑ์ หรือมาตรฐาน หรือข้อกำหนด หรือข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการ (ข้อผูกพันเฉพาะ) ในสาขาย่อย “การบริการด้านการวิจัยและพัฒนา” ซึ่งเป็นหนึ่งใน 12 สาขาในการเจรจาการค้าบริการ หรือ Service Sectoral Classification List

5. ปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการวิจัยโดยชาวต่างประเทศ ให้เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายนักวิจัยอาเซียนอย่างเสรี

6. วางแนวทางในการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของนักวิจัยไทย

7. จัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ด้านการวิจัยระหว่างนักวิจัยไทย และนักวิจัยอาเซียน การแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างนักวิจัยกับภาคเอกชน รวมทั้งรายการข้อยกเว้นด้านการวิจัยที่ไม่อนุญาตให้ต่างชาติทำการวิจัยในไทย

8. ปรับเปลี่ยนระบบหรือเพิ่มการถ่ายทอดผลงานวิจัย หรือคลื่อนักวิจัยให้เข้าถึงภาคเอกชนและชุมชนมากกว่าในปัจจุบันที่เน้นเฉพาะในหมู่นักวิจัย นักวิชาการด้วยกันเท่านั้น (เริ่มจากการเชิญหน่วยงานภาคเอกชนเข้ารับการประชุม สัมมนา ฝึกอบรมและเยี่ยมชมนิทรรศการให้มากขึ้น อย่างน้อยในอัตราส่วนผู้แทนภาครัฐต่อผู้แทนภาคเอกชน เท่ากับ 4:1

9. ปรับสัดส่วนการอุดหนุนทุนวิจัยให้มุ่งเน้นการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ หรือสนับสนุนการพัฒนาการค้า การบริหารให้มากขึ้น

10. เข้าไปมีบทบาทนำในการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้หน่วยงานวิจัยของรัฐเพิ่มความสามารถในการจัดหารายได้จากภาคเอกชนมากขึ้น รวมทั้งการทบทวนปรับเปลี่ยนกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการวิจัยระหว่างหน่วยงานวิจัยภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการทำงานวิจัยร่วมกัน

ข้อเสนอเพื่อพิจารณาในการพัฒนาระบบวิจัยในภาพรวมของประเทศ

1. สนับสนุนให้หน่วยงานวิจัยของรัฐผลิตงานวิจัยที่ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน พร้อม ๆ กับการมุ่งยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการเอกชนให้สามารถวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย
2. จัดให้มีกลไกสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานวิจัยภาครัฐ และภาคเอกชน และส่งเสริมการถ่ายโอนบุคลากรทางการวิจัยระหว่างหน่วยงานวิจัยของรัฐและของเอกชน
3. ดึงภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้า การลงทุน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ

กรอบประเด็นการวิจัย

จากการศึกษาหลักการความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียน ศักยภาพและขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจโดยรวมของไทย แนวทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานด้านการค้าสินค้า การค้าบริการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นพบว่า หัวข้อกรอบประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับเรื่องดังกล่าวหลายประเด็นได้บรรจุไว้ในนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขาของ วช. แล้ว

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากกรอบประเด็นการวิจัยกว้าง ๆ ที่ได้เสนอไว้ในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ ภาคแรงงาน ในรายละเอียดข้างต้น เห็นว่าควรจะมีเพิ่มเติมกรอบประเด็นการวิจัยเพื่อรองรับความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนี้

จำแนกตามสถานการณ์

1. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้สูงขึ้น

กรอบประเด็นวิจัย

- 1.1 การพัฒนาฐานข้อมูลด้านการค้าและการลงทุนให้ครอบคลุม มีประสิทธิภาพที่นักลงทุนและนักธุรกิจสามารถเข้าถึงได้ เป็นภาษาไทย

- 1.2 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยภาคเอกชน และส่งเสริมให้มีการใช้ผลงานวิจัย และนวัตกรรมในการประกอบการอย่างแพร่หลาย
 - 1.3 ศึกษาวิธีการและกลไกในการเสริมสภาพคล่องทางการเงินทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ให้รวดเร็วและมีขั้นตอนการดำเนินงานให้น้อยที่สุด
 - 1.4 การสร้างโอกาสเพื่อรุกเข้าไปทำตลาดใหม่ โดยการสร้างฐานข้อมูลของประเทศ ตลาดใหม่ การจัดลำดับความสำคัญของตลาดเป้าหมาย และจัดทำแผนงานการเข้าไปทำตลาดที่ชัดเจน
 - 1.5 การรักษาสถานะเดิม โดยเน้นวิธีการประชาสัมพันธ์และการสร้าง Brand Thailand ของสินค้าไทยคู่ตลาด ศักยภาพในการกระจายสินค้า และการติดตามประเมินสถานการณ์ตลาด
 - 1.6 การปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและบริการของไทย ให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล และการสร้างความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบมาตรฐานของไทย
 - 1.7 ศึกษาแนวทางในการสร้างพันธมิตรทางการค้าและการลงทุน เน้นการสร้างกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน
2. การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้พร้อมรับการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
กรอบประเด็นวิจัย
 - 2.1 การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร สินค้าอุตสาหกรรมและบริการให้มีการผลิตและการจัดการที่ทันสมัย มีมาตรฐานเทียบเท่าสากล เน้นการรวมกลุ่มเครือข่าย Cluster ให้มีขนาดใหญ่ (Plantation) และการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า
 - 2.2 การปรับโครงสร้างการค้าให้สามารถพึ่งตนเองมากขึ้นโดยการขยายตลาดในประเทศ
 - 2.3 การปรับโครงสร้างการค้าให้กระจายความเสี่ยง โดยการขยายตลาดการส่งออกไปยังตลาดใหม่ การใช้ช่องทาง AEC และส่งเสริมการค้าชายแดน
 - 2.4 ศึกษาข้อดีข้อเสียในการใช้เงินตราสกุลอื่นนอกจากดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในการส่งออก เพื่อลดแรงกดดันของค่าเงินบาท
 - 2.5 การปรับโครงสร้างการเงิน

- 2.5.1 ศึกษาแนวทาง ทิศทางการปรับตัวของค่าเงินบาทให้มีเสถียรภาพและสอดคล้องกับประเทศคู่แข่ง
- 2.5.2 การพัฒนาตลาดเงิน ตลาดทุน ให้มีศักยภาพในระดับนานาชาติ
- 2.5.3 การสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ทันสมัย
- 2.5.4 การเพิ่มประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายเงินทุนของนักลงทุนไทยและการเพิ่มศักยภาพด้านการเงินให้กับผู้ประกอบการไทย
- 2.5.5 การสร้างสถาบันการเงินเฉพาะกิจหรือสินเชื่อเฉพาะธุรกิจสาขาต่าง ๆ
- 2.6 การศึกษาวิจัยการปรับโครงสร้างกฎระเบียบและภาษี
 - 2.6.1 การปรับปรุงกฎหมายด้านการค้า การลงทุนและการบริการ ให้ทันสถานการณ์
 - 2.6.2 การปรับปรุงโครงสร้างภาษีในการลงทุน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน
 - 2.6.3 การปรับปรุงกฎระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจและการส่งออกให้เทียบเท่าอารยประเทศ
- 2.7 ศึกษาวิจัยการปรับโครงสร้างการใช้พลังงาน
 - 2.7.1 นโยบายและแผนงานการใช้พลังงานทดแทนของประเทศไทยที่มุ่งเป้าอย่างชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
 - 2.7.2 การจัดการวัตถุดิบที่ใช้ผลิตพลังงานทดแทนให้เพียงพอ
 - 2.7.3 การพัฒนาเครื่องจักร เครื่องยนต์ในการผลิต ให้สามารถใช้กับพลังงานทดแทนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 2.8 การปรับโครงสร้างด้านโลจิสติกส์
 - 2.8.1 ศึกษาวิจัยการสร้างระบบโลจิสติกส์ในภาคการผลิต การค้าและบริการ
 - ระบบราง
 - การสร้างระบบรางของไทยให้สามารถเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้าน
 - การสร้างระบบรางคู่ ทางหลักของรถไฟ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว
 - การสร้างระบบรถไฟความเร็วสูง
 - ทางน้ำ
 - การเพิ่มศักยภาพของกองเรือไทย
 - การเพิ่มการขนส่งทางเรือในแม่น้ำสายหลักของไทย

- การเพิ่มการสร้างท่าเรือขนส่งสินค้าทางน้ำที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ
- ศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ
- ทางอากาศ
 - การศึกษาพัฒนาเครือข่ายการบิน เพื่อใช้สนามบินที่มีอยู่ให้ได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่
 - การศึกษา พัฒนา Air Cargo ในภูมิภาคต่าง ๆ
- ด้านอื่น ๆ
 - ศึกษาการสร้างจุดเชื่อมโยงระบบขนส่งทั้งทางราง ทางบก ทางน้ำและทางอากาศ ที่มีประสิทธิภาพ
 - ศึกษาการตั้งศูนย์กลางขนส่งและกระจายสินค้าเพื่อการส่งออกตามภูมิภาคต่าง ๆ
 - ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงฝั่งอันดามัน-อ่าวไทย

2.8.2 การศึกษาวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งและโลจิสติกส์

- การเพิ่มประสิทธิภาพการออกเอกสารต่าง ๆ เพื่อความรวดเร็ว
- การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการรถไฟ
- การพัฒนาการขนส่งทางแม่น้ำโขง และการสร้างสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค
- การพัฒนากฎหมายการขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ
- แนวทางการลดต้นทุน ณ ท่าเรือและการเดินเรือชายฝั่งทะเลให้ต่ำเพื่อสร้างโอกาสการแข่งขันสำหรับการส่งออก
- การปรับปรุงการคมนาคมขนส่งทางอากาศเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาค
- การพัฒนาเส้นทางรถไฟในเขตพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- การพัฒนาระบบ National Single Window ให้สมบูรณ์

2.8.3 การติดตามและประเมินผล ประเมินปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์โลจิสติกส์

3. การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ให้แรงงานไทยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ

กรอบประเด็นวิจัย

3.1 การวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของบัณฑิตหรือแรงงาน

- ศึกษาความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงานว่าต้องการบัณฑิตหรือแรงงานสายวิชาชีพใด ในระยะปัจจุบันและช่วงเวลาต่อไป
- แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ให้ความรู้ ทักษะความชำนาญ
- การพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานสากล
- วิธีการตรวจสอบมาตรฐาน สถาบันการศึกษาและบัณฑิตหรือแรงงานอย่างต่อเนื่อง

3.2 การวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวางแผนและตัดสินใจ

- ฐานข้อมูลสถิติความต้องการแรงงานของภาคเอกชนตามสายวิชาชีพและเผยแพร่เพื่อเป็นฐานการตัดสินใจของนักเรียน นักศึกษา
- ฐานข้อมูลด้านการผลิต การค้า การลงทุนและการตลาดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนแนวคิดด้านกลยุทธ์ของประเทศต่าง ๆ

3.3 การวิจัยพัฒนาวิธีการ เทคนิคการถ่ายทอดองค์ความรู้จากฐานสู่รุ่น เช่น พี่สอนน้อง การลงมือทำจริงกับผู้ชำนาญการ และจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างความชำนาญการพิเศษ

4. การส่งเสริมจริยธรรมและธรรมาภิบาลให้เกิดการสร้างเศรษฐกิจธุรกิจที่มีความเป็นธรรมและเป็นสุข

กรอบประเด็นวิจัย

4.1 การพัฒนาวิธีการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนมีจริยธรรมและธรรมาภิบาล

4.2 พัฒนาระบบการตรวจสอบและประเมินผลความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสำคัญ ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับภาคประชาชนมาก ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

4.3 การพัฒนาวิธีการสร้างแรงจูงใจและสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น

5. การส่งเสริมการค้า การลงทุนที่รักษาสีสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต

กรอบประเด็นวิจัย

- 5.1 การปรับปรุงกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ ที่อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
 - 5.2 ศึกษากระบวนการตรวจสอบและประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้รับการยอมรับร่วมมือจากทุกภาคส่วน และควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน รวมทั้งส่งผลที่ดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน
 - 5.3 ศึกษาวิธีการสร้างจิตสำนึก วัฒนธรรม ค่านิยมในการอนุรักษ์และห่วงใยธรรมชาติ ให้กับผู้ประกอบการผลิตต่าง ๆ ชุมชนในท้องถิ่น
- ## 6. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ
- ### กรอบประเด็นวิจัย
- 6.1 ศึกษาให้มี Early Warning System ติดตามภาวะเศรษฐกิจ ธุรกิจและการค้าระหว่างประเทศทั้งในมุมมองของทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้ประกอบการ โดยมีการเชื่อมโยงถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารกันจากภาครัฐ-ภาคเอกชน และจากส่วนกลาง-ส่วนภูมิภาค
 - 6.2 ศึกษาวิจัยคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ในอนาคตและแนวทางวิธีการที่เตรียมไว้แก้ไขสถานการณ์นั้น ๆ
 - 6.3 ศึกษามาตรการรองรับสถานการณ์ ที่เป็นระบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน

จำแนกตามกลุ่มธุรกิจ

กลุ่มธุรกิจที่ควรดำเนินการศึกษาวิจัยเร่งด่วน เพื่อตอบสนองความต้องการและให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภาคธุรกิจได้แก่

1. กลุ่มธุรกิจเกษตรและอาหาร

มุ่งพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานสากล เกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

กรอบประเด็นวิจัย

- 1.1 การพัฒนาการกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้เกิดความปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยภาครัฐและเอกชนร่วมกันกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ และผลักดันให้ผู้ผลิตดำเนินการตามข้อกำหนด
- 1.2 การพัฒนาระบบความมั่นคงทางวัตถุดิบ เพื่อรักษาฐานการผลิตให้มีความเพียงพอต่อความต้องการบริโภค โดยการรวมตัวของผู้ผลิตรายย่อยเป็นกลุ่มต่าง ๆ การร่วมทุนระหว่างเกษตรกรและเอกชน การส่งเสริมผู้ผลิตวัตถุดิบภายนอกประเทศให้สามารถผลิตตามมาตรฐาน
- 1.3 การพัฒนาตลาดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้โดยเน้นการพัฒนาความชำนาญของผู้ส่งออก และการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างสม่ำเสมอ
- 1.4 การปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่ม และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน
- 1.5 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการผลิตและการตลาดสำหรับสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนธุรกิจต่อไป โดยเน้นการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ และระบบการเงินเพื่อสินค้าเกษตรและอาหาร

2. กลุ่มธุรกิจบริการสุขภาพ

มุ่งพัฒนาให้เป็นผู้นำด้านธุรกิจการให้บริการทางการแพทย์ การผลิตยาเวชภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสินค้าสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ของภูมิภาคอาเซียน

กรอบประเด็นวิจัย

- 2.1 การพัฒนาปรับปรุงกฎระเบียบของรัฐให้เอื้อต่อการแข่งขันของภาคเอกชน นูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์และระดับปฏิบัติการ
- 2.2 การพัฒนาคุณภาพ/มาตรฐานของผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสถานประกอบการ บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ ให้เทียบเท่าสากล
- 2.3 การพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันและทำการตลาดเชิงรุก โดยการศึกษาแนวทางการขยายกลุ่มของผลิตภัณฑ์ปลະการบริการสุขภาพทั้งแผนปัจจุบันและแผนไทย รวมถึงการผลักดันโรงพยาบาลเอกชนและธุรกิจสปาออกสู่ต่างประเทศ

2.4 การจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน และพอเพียงตามนโยบายด้านสุขภาพของภาครัฐ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ

2.5 การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างมูลค่าสินค้า โดยสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพพอในการรักษา ได้มาตรฐานความปลอดภัย

3. กลุ่มธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ

มุ่งพัฒนาเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก
กรอบประเด็นวิจัย

3.1 การพัฒนากฎระเบียบและกลไกของรัฐ เพื่อสนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่ง เช่น ฮองกง และอินเดีย

3.2 การปรับปรุงและสร้างระบบการจัดหาวัตถุดิบของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อให้เพียงพอพร้อมสำหรับการแข่งขัน โดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อการลงทุนเรื่องวัตถุดิบ

3.3 ศึกษาแนวทางการรักษาตลาดเดิม การขยายตลาดใหม่ และการเพิ่มส่วนแบ่งตลาด รวมทั้งการสร้าง Brand ไทย และการรักษามาตรฐานของสินค้า

3.4 ศึกษาแนวทางการสร้างแรงงานฝีมือให้มีความชำนาญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพอเพียงสำหรับอุตสาหกรรมฯ

4. กลุ่มธุรกิจสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

มุ่งพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางธุรกิจสิ่งทอและแฟชั่นของภูมิภาคอาเซียน
กรอบประเด็นการวิจัย

4.1 การพัฒนารูปแบบพันธมิตรธุรกิจข้ามประเทศ ตามศักยภาพ ความถนัดของแต่ละประเทศ และพัฒนารูปแบบพันธมิตรธุรกิจภายในประเทศทั้งแนวนานและแนวตั้งพร้อมทั้งการปรับปรุงการบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชนให้เป็นทิศทางเดียวกัน

4.2 การเพิ่มผลผลิตการผลิต และนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าและช่วยขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น

- 4.3 การพัฒนากำลังคนทุกระดับตลอดห่วงโซ่อุปทานให้เหมาะสมกับการค้าระหว่างประเทศ เพื่อรองรับความต้องการที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.4 การขยายตลาดในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างโอกาสและรายได้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

5. กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว

มุ่งพัฒนาสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความคุ้มค่าที่สุดในเอเชีย

กรอบประเด็นการวิจัย

- 5.1 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จูงใจ คุ้มค่า เพื่อกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวทั้งภายในและต่างประเทศ
- 5.2 การฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน
- 5.3 การยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมความสะอาด ความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยว ให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล
- 5.4 การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง และปัจจัยพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว
- 5.5 การพัฒนาโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค
- 5.6 การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร โทรคมนาคมและระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว
- 5.7 การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านทรัพยากรบุคคลทางการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ให้มีศักยภาพในวิชาชีพ มีจิตในการให้บริการและมีคุณธรรมจริยธรรม

6. กลุ่มธุรกิจก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์

มุ่งสู่การเป็นภาคธุรกิจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

กรอบประเด็นการวิจัย

- 6.1 การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างและพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ให้เข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ โดยเน้นให้มีการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ธุรกิจนี้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการออกไปประมูลงานก่อสร้างในต่างประเทศ

- 6.2 การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ
- 6.3 การปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบให้เอื้อต่อความต้องการของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดการขยายตัวของตลาดและสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจ เน้นการมีมาตรการที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาธุรกิจ และลดอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจ
- 6.4 การพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมรับกับสถานการณ์เน้นการสร้างความร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ

7. กลุ่มธุรกิจการค้าชายแดน

มุ่งพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน การท่องเที่ยวและการบริการต่อเนื่องของภูมิภาคอินโดจีน

กรอบประเด็นการวิจัย

- 7.1 การพัฒนายกระดับด้านการค้าชายแดน ให้มีความสามารถในการแข่งขันทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน
- 7.2 การกำหนดยุทธศาสตร์การคมนาคม ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ที่เชื่อมโยงเครือข่ายการขนส่งกับประเทศเพื่อนบ้าน ในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันตั้งแต่กรอบเล็กไปจนถึงกรอบใหญ่
- 7.3 การปรับปรุงและสร้างถนน ทางรถไฟและสะพานให้เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางบกภายในประเทศ และระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน
- 7.4 ความร่วมมือในการเปิดเส้นทางการบินเพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค
- 7.5 การปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างโอกาสในการขยายตลาดและสร้างรายได้
- 7.6 การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการค้า การท่องเที่ยว การขนส่งระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการค้า การลงทุนและการบริการของประเทศ

กรอบประเด็นวิจัยที่น่าเสนอมานี้ เป็นการเสริมในประเด็นที่ยังขาดไปไม่ได้ระบุไว้ในนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 และเป็นการสนับสนุนในประเด็นที่ระบุไว้แล้วในนโยบายและยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้สามารถใช้อย่างละเอียดต่าง ๆ ได้ในยุทธศาสตร์การวิจัยรายสาขา

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

- กรมการจัดหางาน. กองวิจัยตลาดแรงงาน. 2554. *แนวโน้มสถานการณ์กำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน ปี 2554*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, lmi.doe.go.th/.../8. ..., ค้นเมื่อ 18 เมษายน 2554.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2553. *โครงการศึกษาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การเปิดเสรีการค้า บริการสารสนเทศและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2/tabid/55/ctl/Details/mid/435/ItemID/5214/Default.aspx>, ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2554.
- _____. 2553. *พิธีสารเพื่ออนุวัติข้อผูกพันชุดที่ 8 ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.thaifta.com/thaifta/NewsFTA/tabid/67/ctl/Details/mid/427/ItemID/6280/Default.aspx>, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. 2554. *AEC Factbook*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.dtn.moc.go.th/dtn/index.php>, ค้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *Roadmap บริการโลจิสติกส์ในอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/thaifta/Home/บทความต่าง/tabid/62/.../Default.aspx, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *การจัดทำกฎเกณฑ์การค้าบริการใน WTO*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.dtn.go.th/dtn/.../file/.../การเจรจาการค้าบริการในWTO.doc, ค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2554.
- _____. ม.ป.ป. *ไทย-ประเทศเพื่อนบ้าน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.dft.moc.go.th/level3.asp?level2=112>, ค้นเมื่อ 3 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, pcoc.moc.go.th/wappPCOC/93/upload/File_IPD_FILE9382171.doc, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.

- _____. ม.ป.ป. สถานะการเจรจา. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/NegoLastestStatus/tabid/117/Default.aspx>, ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2554.
- _____. สำนักบริการและการลงทุน. 2553. *บริการท่องเที่ยว*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/บริการท่องเที่ยว.pdf, ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2554.
- _____. 2553. *บริการสุขภาพ*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/บริการด้านสุขภาพ.pdf, ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2554.
- _____. 2554. *บริการก่อสร้างและบริการทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/บริการก่อสร้าง.pdf, ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2554.
- _____. 2554. *บริการท่องเที่ยว*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/บริการท่องเที่ยว.pdf, ค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2554.
- _____. สำนักการค้าบริการและการลงทุน. 2554. *บริการโทรคมนาคม*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file//สาขาโทรคมนาคม.pdf, ค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2554.
- _____. 2554. *บริการสาขาการศึกษา*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/ThaiFTA/Portals/0/service_edu.pdf, ค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2554.
- _____. 2554. *รูปแบบการค้าบริการ*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/ThaiFTA/.../0/รูปแบบและอุปสรรคในการค้าบริการ.pdf, ค้นเมื่อ 24 เมษายน 2554.
- _____. สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน. 2551. *ความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA)*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/tabid/36/ctl/Details/mid/582/ItemID/4602/Default.aspx>, ค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.

_____. สำนักอาเซียน. ม.ป.ป. ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจของไทย. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.dtn.go.th/dtn/tradeinfo/ThaiEconomicInfo_1.php?sub=2, ค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2554.

_____. ม.ป.ป. ข้อมูลสถิติการค้า. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.dtn.go.th/dtn/tradeinfo/trade_statistic.php?sub=3, ค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2554.

_____. สำนักเอเชีย. 2548. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.61.19.225.12:8810/dms/upload/dms/118127002234/ASEAN-Integration15May.pp#256,1>, ค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, สำนักเจรจาการค้าทวิภาคี. 2545. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.moc.go.th/thai/dbe/bilatetal/speech/grp-ecp.htm>, ค้นเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2554.

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. 2554. *AEC Roadmap*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.depthai.go.th/Default.aspx?tabid=477&qCategoryId=236&qKeyword=0>, ค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554.

_____. 2554. สถิติของ AEC. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.depthai.go.th/Asean/tabid/457/Default.aspx>, ค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554.

_____. สำนักงานพัฒนาการตลาดระหว่างประเทศ. 2554. *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.depthai.go.th/Default.aspx?tabid=477&qCategoryId=236&qKeyword=0>, ค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554.

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. สำนักงานคณะกรรมการบริหารศูนย์กลางสุขภาพระหว่างประเทศ. 2553. *สรุป (ย่อ) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ.2553-2557)*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.themedicalhub.net/.../medical_hub_strategic_plans_2554_2557_draft..., ค้นเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2554.

- กรมอาเซียน, กองอาเซียน 3. 2546. *การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.mfa.go.th/asean/asean_web/docs/asean_ecomy.doc, ค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554.
- _____, 2548. *เขตการค้าเสรีอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/internet/document/620.doc>, ค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554.
- _____, 2548. *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/internet/document/740.do>, ค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554.
- กระทรวงการต่างประเทศ. 2547. *เขตการค้าเสรีอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/internet/information/21826.pdf>, ค้นเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554.
- _____. 2552. *กฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.15thaseansummitth.org/thai/PDF/ASEAN_Charter_TH+EN.pdf, ค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/web/1694.php>, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/web/1688.php>, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *ประเทศไทยกับอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.mfa.go.th/web/3020.php?sid=4055>, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *รู้กฎหมายสบายใจ: สนธิสัญญาและข้อตกลง*. บพวิทย์อุทกอากาศทางสถานีวิทยุสุราษฎร์. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <https://history.myfirstinfo.com/history10.aspx>, ค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2554.
- _____. กรมอาเซียน. กลุ่มงานนโยบาย. 2550. *ประชาคมอาเซียน กฎบัตรอาเซียน Frequently Asked Questions*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://thaiblogonline.com/onumaonwan.blog?PostID=40353>, ค้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2554.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554. *สถิติการท่องเที่ยว*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php, ค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2554.
- _____. ม.ป.ป. *สถิติด้านการท่องเที่ยว*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.mots.go.th/ewt_news.php?nid=1971, ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2554.

- _____. กรมการท่องเที่ยว. 2554. *สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ ปี 2548-2553*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2553. *ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- กระทรวงพาณิชย์. 2553. *ยุทธศาสตร์การค้าของไทย ปี 2553-2558*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www2.moc.go.th/more_news.php?cid=234, ค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2554.
- _____. 2554. *สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย (Thailand Trading Report)*, ฐานข้อมูลออนไลน์. www.ops3.moc.go.th/.
- _____. กรมการค้าต่างประเทศ. ม.ป.ป. *การค้าและการลงทุน สถิติการค้าอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.dft.moc.go.th/level3.asp?level2=112>, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. *สถานการณ์สินค้าที่สำคัญ*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.dft.moc.go.th/level3.asp?level2=125>, ค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. สำนักมาตรการทางการค้า. ม.ป.ป. *AFTA (ASEAN Free Trade Area) & AEC (ASEAN Economic Community) จากเขตการค้าเสรีอาเซียนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, [www.dft.moc.go.th/Safeguard/Safeguard/AECฯ.pdf](http://www.dft.moc.go.th/Safeguard/Safeguard/AEC%20ฯ.pdf), ค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2554.
- _____. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. 2550. *การเปิดตลาดการค้าบริการและการเคลื่อนย้ายแรงงาน*. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการเรื่อง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ก้าวใหม่ที่ท้าทาย หรือ ความฝันที่ไกลเกินจริง ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. โรงแรมโซฟิเทลเซ็นทรัล พลาซา กรุงเทพฯ, 20 มิถุนายน.
- _____. 2551. *ASEAN Economic Community: AEC*. ISBN 978-974-9915-42-4. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2552. *แนวทางการเจรจาการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี 2552-56*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.thaifta.com/trade/nego_52-56.pdf, ค้นเมื่อ 3 เมษายน 2554.
- _____. สำนักบริหารกลาง. 2551. *50 คำถาม คำตอบ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

_____. กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ม.ป.ป. การค้าของไทย. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www2.ops3.moc.go.th/>, ค้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2554.

กระทรวงแรงงาน. 2553. สถานการณ์แรงงาน รายปี 2553 (มกราคม-ธันวาคม 2553) 6, 5.

กระทรวงอุตสาหกรรม. กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่. 2554. การกำหนดทิศทางการพัฒนาโลจิสติกส์อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC 2559. รายงานการประชุมระดับความคิดเห็น. ห้องประชุมชั้น 1 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, 17 มีนาคม.

_____. 2554. การพัฒนาโลจิสติกส์อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเปิดเสรี AEC 2558. เอกสารประกอบการประชุม. ห้องประชุมชั้น 1 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, 17 มีนาคม.

_____. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2554. แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. ฝ่ายวิจัยธุรกิจ. ม.ป.ป. ไทยกับ AEC ในยุคสมัยแห่งเอเชีย. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.exim.go.th/narongchai.asp>, ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2554.

_____. ม.ป.ป. โอกาสและความท้าทายของสินค้าไทยในตลาดอาเซียน+6. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.ryt9.com/s/exim/979704, ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2554.

ธิดารัตน์ โชคดี. 2553. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมของไทย. วารสาร มจร. วิชาการ 14, 27 (กรกฎาคม-ธันวาคม):99-112.

นันท์ สุทธิการณนัย และศิวัฒน์ อรรถาเมศร์. ม.ป.ป. วิสัยทัศน์ต่อธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ของไทย ในวงล้อของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.dpim.go.th/articles/article?catid=136&articleid=326>, ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2554.

นิมิตร ลิ้มรัตน์. 2552. บทบาทอาเซียนต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประชาคมเอเชียตะวันออก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่องแผนแม่บทกิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2553). 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนพิเศษ 65 ง (1 เมษายน): 41.

“ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ASEAN Economic Community,” 124 คอมมิวนิเคชั่น, 11 สิงหาคม 2552, ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.ignewscenter.com>, ค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2554.

พรทิวา นาคาศัย. 2553. *อาเซียนตลาดเดียว โอกาสการค้า-การลงทุน ธุรกิจไทย*. โรงแรมสวิสโซเทล เลอคองคอร์ด รัชดา, 11 มีนาคม .

มูลนิธิวิกิมีเดีย. 2554. *กฎบัตรอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99>, ค้นเมื่อ 2 เมษายน 2553.

_____. 2554. *สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%95%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%89%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%95%E0%B9%89>, ค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2554.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2549. *รายงานเรื่อง โครงการปรับปรุงนโยบายการแข่งขันของประเทศ*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

_____. 2552. *รายงานเรื่อง โครงการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากาบริการของประเทศ*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

วิรัช ธเนศวร. ม.ป.ป. *จุลสารเศรษฐศาสตร์: กฎแหล่งกำเนิดสินค้า Rules of Origin*. กรุงเทพฯ:

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริรัตน์ รัชฎาปะนะ. 2554. *การเตรียมความพร้อมของไทยสู่การเป็น AEC*. เอกสารประกอบการบรรยาย ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 28 มีนาคม.

ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2552. *ก้าวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,

<http://dataverse.dvn.utcc.ac.th/dvn/dv/CITS>, ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2554.

- _____. 2552. ตำแหน่งตลาดสินค้าเกษตรของไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://dataverse.dvn.utcc.ac.th/dvn/dv/CITS>, ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2554.
- _____. 2552. ผลกระทบของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ต่อเศรษฐกิจการค้าของไทย ใน 6 ปีข้างหน้า. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://dataverse.dvn.utcc.ac.th/dvn/dv/CITS>, ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2554.
- _____. 2553. ธุรกิจบริการของไทยพร้อมหรือไม่ กับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://dataverse.dvn.utcc.ac.th/dvn/dv/CITS>, ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2554.
- _____. 2553. สถานะและการเพิ่มศักยภาพบริการด้านโทรคมนาคมของไทย ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://dataverse.dvn.utcc.ac.th/dvn/dv/CITS>, ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2554.
- _____. 2553. อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนของไทยในอาเซียน. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://dataverse.dvn.utcc.ac.th/dvn/dv/CITS>, ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2554.
- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. *อภิธานศัพท์*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://tidic.off.fti.or.th/tidic/glossary.aspx>, ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2554.
- _____. สำนักวิชาการ. ม.ป.ป. *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.fti.or.th/2008/thai/ftitechnicalsubdetail.aspx?id=263>, ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2554.
- สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2552. *ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมก่อสร้างไทย*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.tca.or.th/html/news_detail.asp?Lang=&id=3772&category_id=32, ค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงอุตสาหกรรม, กระทรวงพาณิชย์, กระทรวงการต่างประเทศ, กระทรวงการคลัง, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545. *ยุทธศาสตร์เพื่อการแข่งขันของเศรษฐกิจภายใต้สถานการณ์ใหม่ของเศรษฐกิจโลก*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
ระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2554. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=117>, เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
- _____. 2553. ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-
2559). กรุงเทพฯ ม.ป.ท.
- _____. 2553. รายงานความก้าวหน้าการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของ
ประเทศไทย ประจำปี 2553. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2553. รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2553. กรุงเทพฯ ม.ป.ท.
- _____. ม.ป.ป. การปรับโครงสร้างภาคบริการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. ม.ป.ป. การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย เล่มที่ 1: การศึกษาใน
ระดับมหภาค. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=117>, ค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย เล่มที่ 2: กรณีศึกษากลุ่ม
อุตสาหกรรม. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=117>, ค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. แผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตของประเทศ. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต
, <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=117>, เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
- _____. สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ. 2551. ม.ป.ป. ยุทธศาสตร์
การพัฒนาภาคบริการของประเทศ. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,
<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=117>, ค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2553. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8
(พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2554. กรอบการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติให้ทุนอุดหนุน
ปีงบประมาณ 2555 (ทุน 15 กลุ่มเรื่องเร่งด่วน). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. ม.ป.ป. ทำไมต้องลงทุนในประเทศไทย. ออนไลน์.
สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, http://www.boi.go.th/thai/why/thailand_advantages.asp, ค้น
เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2554.
- _____. ม.ป.ป. แนวทางการจัดทำรายการข้อสงวนภายใต้ความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน.
ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.boi.go.th/thai/ACIA.asp>, สืบค้นเมื่อวันที่
15 มิถุนายน 2554.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ม.ป.ป. *การศึกษา: การสร้างประชาคมอาเซียน 2558*.

กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

_____. สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. 2554. *เกี่ยวกับอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,

http://www.bic.moe.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=192&Itemid=148, สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2554.

สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์. 2554. *การเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window)*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต,

http://otp.moc.go.th/index_gen.php?page=news_detail&news_id=300, สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2554.

_____. กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการค้า. 2553. *สรุปผลกระทบของการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของ ASEAN ต่อสินค้าและบริการไทย/แนวทางการปรับตัว*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, otp.moc.go.th/index_gen.php?page=news_detail&news_id=519, ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2554.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2552. *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2551 และแนวโน้มปี 2552*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments/White%20Paper/.../chapter-7.pdf, ค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2554.

_____. 2554 *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2551 และแนวโน้ม ปี 2552*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สำนักพัฒนานโยบายและกฎกติกา ส่วนงานพัฒนากฎกติกาการส่งเสริมการแข่งขัน และสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. 2553. *รายงานสภาพตลาดโทรคมนาคม ณ สิ้นไตรมาสที่ 3 ปี 2553*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สำนักเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ. ส่วนความร่วมมืออาเซียน. 2550. *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www2.oae.go.th/biae/>, ค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2554.

หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. 2554. *AEC ยุทธศาสตร์*. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.thaichamber.org/scripts/strategic.asp?Tag=7>, ค้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2554.

- _____. 2554. ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจประเทศไทยโดยหอการค้าไทย. ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.phuketchamber.com/.../>, ค้นเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2554.
- อัทธ์ พิศาลวานิช และคณะ. 2553. รายงานการวิจัยเรื่อง ตำแหน่งการตลาดและศักยภาพการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมไทยในอาเซียน. คณะกรรมการ AEC Prompt หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2553. รายงานการวิจัยเรื่อง ธุรกิจโลจิสติกส์และขนส่งสินค้าทางบกของไทย และประเทศในอาเซียน. คณะกรรมการ AEC Prompt หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. ISBN 978-974-225-862-7. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- อัทธ์ พิศาลวานิช. 2552. อีก 5 ปี ไทยชนะหรือแพ้ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2553. การวิเคราะห์ตำแหน่งการตลาดและศักยภาพการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมไทยในอาเซียน. เอกสารประกอบการบรรยาย ของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 4 พฤษภาคม.
- _____. 2553. ศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจโลจิสติกส์และขนส่งทางบกไทยของผู้ประกอบการ SMEs ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2554. โครงการจัดทำอุปสงค์สินค้าและบริการเป้าหมาย. ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. 2554. โครงการศึกษาการเตือนภัยภาคอุตสาหกรรมไทยภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. ศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ASEAN Secretariat. 2011. Selected basic Asean indicators. ASEANSTATS. 15 February.
- ASEAN SME Export Network Portal. 2009. สถิติการค้าการบริการ (Trade in Service).
ออนไลน์. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต, <http://www.aseanexporter.com/index.php/2010-12-23-09-12-39>, ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2554.
- Association of Southeast Asian Nations. 2008. *ASEAN Economic Community Blueprint*. Indonesia: The ASEAN Secretariat.

- _____. 2009. *About ASEAN* [Online]. Available URL:
http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html
- _____. 2009. *ASEAN Comprehensive Investment Agreement*. 26th February
- _____. 2009. *ASEAN Economic Community* [Online]. Available URL:
<http://www.aseansec.org/18757.htm>
- _____. 2009. *Fact Sheets* [Online]. Available URL:
<http://www.aseansec.org/20620.htm>
- _____. 2009. *Statistics* [Online]. Available URL: <http://www.aseansec.org/22073.htm>
- _____. 2011. *ASEAN Economic Community Factbook*. Jakarta: The ASEAN Secretariat.
- Delegation to Indonesia and Brunei Darussalam. 2011. *European Union Relations with ASEAN*. Retrieved 29 October 2010.
- IMD. 2010. *World Competitiveness Yearbook 2010* [Online]. Available,
www.imd.org/.../IMD-World-Competitiveness-Yearbook-2010-Rankin
- _____. 2011. *World Competitiveness Yearbook 2011* [Online]. Available,
www.imd.org/.../IMD-World-Competitiveness-Yearbook-2011-Rankin
- OECD. 2011. *Trade in goods and services* [Online]. Available URL: http://www.oecd-ilibrary.org/trade/trade-in-goods-and-services_20743920-table1
- United Nations Conference on Trade and Development. 2011. *UNCTAD HANDBOOK OF STATISTICS 2010* [Online]. Available,
<http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=1584&lang=1>
- World Economic Forum. 2011. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. Geneva: SRO-Kundig.
- World Trade Organization. 1991. *Services Sectoral Classification List*. RESTRICTED MTN.GNS/W/120, 10 July 1991.
- _____. 2011. *General Agreement on Trade in Services (GATS)* [Online]. Available URL:
http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/serv_e.htm
- _____. 2011. *Statistics database* [Online]. Available URL:
<http://stat.wto.org/Home/WSDBHome.aspx?Language=E>

- _____. 2011. *Trade in Commercial Services* [Online]. Available
URL:[http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewDataRprintableVersion.aspx?L
anguage](http://stat.wto.org/StatisticalProgram/WSDBViewDataRprintableVersion.aspx?Language)
- _____. n.d. *Trade in transportation services of selected economics by origin and
destination 2007. Trade in commercial services by category* [Online]. Available.
http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2009_e/its09_trade_category_e.htm

ประวัติผู้จัดทำ

ชื่อ ชื่อสกุล	นายครรชิต พุทธิโกษา
ประวัติการศึกษา	ประถมศึกษา-มัธยมปลาย โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (วท.บ. (พืชไร่)) ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (วท.ม. (พืชไร่นา))
ตำแหน่งหน้าที่ ในปัจจุบัน	ที่ปรึกษาด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เขียวชาญ) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่นของประชากร และการขยายตัวของจำนวนประชากร ของประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี พ.ศ. 2552

ประเทศ	พื้นที่ (กม. ²)	ประชากร (พันคน)	ความหนาแน่น ของประชากร (ต่อ กม. ²)	การขยายตัวของ จำนวนประชากร (%)
บรูไนดารุสซาลาม	5,765	406.2	70	2.1
กัมพูชา	181,035	14,957.8	83	2.1
อินโดนีเซีย	1,860,360	231,369.5	124	1.2
ลาว	236,800	5,922.1	25	2.8
มาเลเซีย	330,252	28,306.0	86	2.1
เมียนมาร์	676,577	59,534.3	88	1.8
ฟิลิปปินส์	300,000	92,226.6	307	2.0
สิงคโปร์	710	4,987.6	7,023	3.1
ไทย	513,120	66,903.0	130	0.6
เวียดนาม	331,212	87,228.4	263	1.2
อาเซียน	4,435,830	591,841.0	133	1.4

ที่มา: ASEAN Secretariat

ตารางที่ 2 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2553 (ไตรมาส 3)

ประเทศ	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)												
	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2552				2553		
							ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3
บรูไนดารุสซาลาม	7,864.2	9,527.9	11,460.2	12,280.7	14,450.6	10,758.6	-	-	-	-	-	-	-
กัมพูชา	5,310.8	6,250.1	7,258.4	8,635.7	11,073.4	10,359.2	-	-	-	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	255,443.7	284,790.2	364,371.3	431,024.1	513,032.3	546,864.6	113,187.0	132,908.6	147,648.7	153,120.3	161,590.2	173,216.9	184,398.0
ลาว	2,517.9	2,860.2	3,521.8	4,127.9	5,285.3	5,579.2	-	-	-	-	-	-	-
มาเลเซีย	124,749.7	137,971.0	157,237.3	187,112.1	222,724.3	193,107.7	43,192.2	45,756.4	49,619.3	54,539.9	54,491.5	57,504.4	61,091.3
เมียนมาร์	10,369.7	10,989.2	13,187.6	19,131.9	22,858.1	24,972.8	-	-	-	-	-	-	-
ฟิลิปปินส์	86,912.4	98,757.3	117,457.1	146,838.6	166,443.7	161,357.6	36,340.2	38,843.0	38,808.3	47,366.1	42,188.8	46,038.3	45,203.2
สิงคโปร์	112,692.1	125,417.1	145,071.8	176,769.6	193,535.4	182,701.7	40,483.2	43,597.5	47,743.5	50,877.4	50,395.8	54,638.0	56,947.0
ไทย	161,385.7	176,340.6	207,467.9	247,095.3	272,788.8	264,322.8	62,087.9	63,553.2	65,927.9	72,753.9	77,814.1	76,109.4	78,795.3
เวียดนาม	45,544.1	52,952.9	60,965.2	70,964.8	90,515.1	96,317.1	18,330.2	24,817.8	25,070.8	28,098.3	20,120.6	26,547.9	27,363.9
อาเซียน	812,790.3	905,856.5	1,087,998.6	1,303,980.7	1,512,707.0	1,496,341.3							

ตารางที่ 3 แสดงมูลค่าและสัดส่วนการส่งออก การนำเข้า การค้าภายในและภายนอกอาเซียนของประเทศสมาชิกอาเซียนในปี พ.ศ. 2552

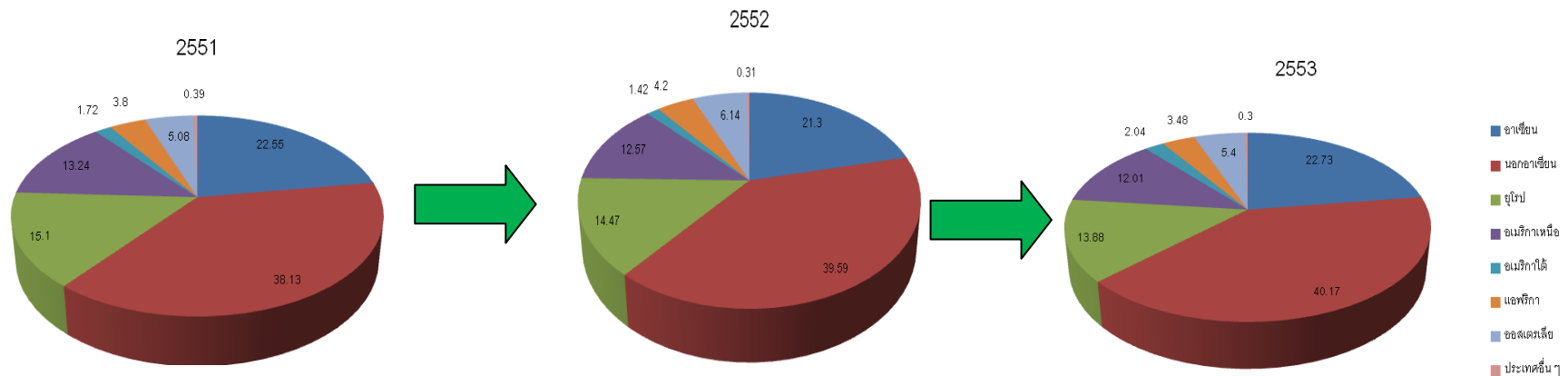
ประเทศ	การส่งออกในอาเซียน		การส่งออกนอกอาเซียน		รวมส่งออก	การนำเข้าภายในอาเซียน		การนำเข้าภายนอกอาเซียน		รวมนำเข้า	การค้าภายในอาเซียน		การค้าภายนอกอาเซียน		รวมการค้า
	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)		มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)		มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	
บรูไนดารุสซาลาม	1,229.3	17.1	5,939.3	82.9	7,168.6	1,242.8	51.8	1,156.8	48.2	2,399.6	2,472.1	25.8	7,096.1	74.2	9,568.2
กัมพูชา	644.6	12.9	4,341.2	87.1	4,985.8	1,453.3	37.3	2,447.6	62.7	3,900.9	2,097.9	23.6	6,788.8	76.4	8,886.7
อินโดนีเซีย	24,623.9	21.1	91,886.1	78.9	116,510.0	27,742.4	28.7	69,086.8	71.3	96,829.2	52,366.3	24.5	160,972.9	75.5	213,339.2
ลาว	997.4	80.6	239.8	19.4	1,237.2	1,480.8	85.8	244.2	14.2	1,725.0	2,478.2	83.7	484.0	16.3	2,962.1
มาเลเซีย	40,365.1	25.7	116,525.8	74.3	156,890.9	31,700.2	25.7	91,630.2	74.3	123,330.5	72,065.3	25.7	208,156.0	74.3	280,221.4
เมียนมาร์	3,196.7	50.4	3,144.8	49.6	6,341.5	2,065.7	53.7	1,784.1	46.3	3,849.9	5,262.4	51.6	4,928.9	48.4	10,191.3
ฟิลิปปินส์	5,838.4	15.2	32,496.2	84.8	38,334.7	11,561.1	25.4	33,972.9	74.6	45,533.9	17,399.5	20.7	66,469.1	79.3	83,868.6
สิงคโปร์	81,646.5	30.3	188,186.0	69.7	269,832.5	59,047.6	24.0	186,737.1	76.0	245,784.7	140,694.1	27.3	374,923.1	72.7	515,617.1
ไทย	32,490.6	21.3	120,006.6	78.7	152,497.2	26,759.5	20.0	107,010.1	80.0	133,769.6	59,250.1	20.7	227,016.7	79.3	286,266.8
เวียดนาม	8,554.8	15.1	48,136.2	84.9	56,691.0	13,566.7	19.6	55,664.2	80.4	69,230.9	22,121.5	17.6	103,800.4	82.4	125,921.9
อาเซียน	199,587.3	24.6	610,901.9	75.4	810,489.2	6,620.1	24.3	549,734.0	75.7	726,354.1	376,207.3	24.5	1,160,635.9	75.5	1,536,843.3

ที่มา: ASEAN Secretariat

ตารางที่ 4 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ตลาด	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วนมูลค่าการส่งออก (%)				
	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
โลก	5,851,371.1	5,194,588.6	6,176,423.7	1,458,339.1	1,720,375.9	10.36	-11.22	18.90	24.69	17.97	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เอเชีย	3,550,310.3	3,162,781.6	3,884,673.9	938,200.6	1,114,933.5	10.62	-10.92	22.82	40.46	18.84	60.67	60.89	62.90	64.33	64.81
อาเซียน	1,319,391.2	1,106,492.0	1,403,597.6	346,061.4	384,399.6	16.85	-16.14	26.85	58.63	11.08	22.55	21.30	22.73	23.73	22.34
นอกอาเซียน	2,230,919.10	2,056,289.60	2,481,076.30	592,139.20	730,533.90	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	38.13	39.59	40.17	40.60	42.46
ยุโรป	883,473.4	751,890.9	857,269.8	189,996.2	250,099.2	6.45	-14.89	14.02	-7.96	31.63	15.10	14.47	13.88	13.03	14.54
อเมริกาเหนือ	774,686.4	652,711.7	741,608.2	169,059.3	190,299.6	0.19	-15.75	13.62	17.62	12.56	13.24	12.57	12.01	11.59	11.06
อเมริกาใต้	100,721.4	73,569.7	125,895.9	27,873.7	34,313.4	21.99	-26.96	71.12	78.89	23.10	1.72	1.42	2.04	1.91	1.99
แอฟริกา	222,359.1	218,318.8	214,901.4	49,002.8	51,066.0	38.03	-1.82	-1.57	-6.67	4.21	3.80	4.20	3.48	3.36	2.97
ออสเตรเลีย	297,210.5	319,189.7	333,397.2	80,097.3	75,114.9	26.47	7.40	4.45	0.30	-6.22	5.08	6.14	5.40	5.49	4.37
ประเทศอื่นๆ	22,610.0	16,126.2	18,677.4	4,109.1	4,549.2	109.19	-28.68	15.82	18.29	10.71	0.39	0.31	0.3	0.28	0.26

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 5 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน มูลค่าการส่งออกจากตลาดโลก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
5*	มาเลเซีย	325,280.10	260,837.28	334,598.49	81,718.00	89,691.96	20.66	-19.81	28.28	63.27	9.76	5.56	5.02	5.42	5.60	5.21
6	สิงคโปร์	332,443.81	257,967.28	285,186.13	68,890.64	75,191.44	0.52	-22.40	10.55	37.17	9.15	5.68	4.97	4.62	4.72	4.37
7	อินโดนีเซีย	208,017.51	158,917.74	232,855.65	62,933.89	79,500.14	25.33	-23.60	46.53	113.09	26.32	3.56	3.06	3.77	4.32	4.62
9	เวียดนาม	165,101.24	159,224.25	184,463.24	41,855.30	46,653.74	26.16	-3.56	15.85	47.60	11.46	2.82	3.07	2.99	2.87	2.71
15	ฟิลิปปินส์	115,197.35	102,928.49	154,914.82	36,878.03	31,594.18	11.00	-10.65	50.51	77.65	-14.33	1.97	1.98	2.51	2.53	1.84
19	เมียนมาร์	43,859.02	52,652.37	65,631.18	17,395.22	20,548.30	32.73	20.05	24.65	47.56	18.13	0.75	1.01	1.06	1.19	1.19
20	ลาว	58,392.22	56,045.34	67,606.28	18,896.64	20,131.78	29.23	-4.02	20.63	37.12	6.54	1.00	1.08	1.09	1.30	1.17
21	กัมพูชา	67,025.57	53,917.76	74,265.29	16,593.34	20,009.70	43.50	-19.56	37.74	29.02	20.59	1.15	1.04	1.20	1.14	1.16
80	บรูไน	4,074.40	4,001.45	4,076.56	900.34	1,078.39	26.90	-1.79	1.88	13.38	19.78	0.07	0.08	0.07	0.06	0.06

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

*เป็นลำดับตลาดส่งออกสินค้าของไทยจากทั้งหมด 224 ประเทศ เรียงลำดับที่มีมูลค่ามากไปน้อย

ตารางที่ 6 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนโครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
รวมทั้งสิ้น		1,319,391.2	1,106,492.0	1,403,597.6	346,061.4	384,399.6	16.85	-16.14	26.85	58.63	11.08	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1	สินค้าเกษตรกรรม	104,152.0	79,763.6	102,612.2	31,127.3	36,021.5	30.86	-23.42	28.65	89.79	15.72	7.89	7.21	7.31	8.99	9.37
	สินค้าเกษตรกรรม	94,878.5	69,378.3	91,943.7	28,427.0	32,909.5	30.46	-26.88	32.53	104.20	15.77	7.19	6.27	6.55	8.21	8.56
	สินค้าประมง	3,882.2	4,061.1	4,552.1	1,302.6	1,025.0	14.45	4.61	12.09	29.26	-21.32	0.29	0.37	0.32	0.38	0.27
	ปศุสัตว์	5,391.3	6,324.2	6,116.4	1,397.7	2,087.0	131.91	17.30	-3.29	-5.03	49.32	0.41	0.57	0.44	0.40	0.54
2	สินค้าอุตสาหกรรมและการเกษตร	89,170.0	86,262.7	117,292.6	34,604.4	33,913.8	19.42	-3.26	35.97	86.70	-2.00	6.76	7.80	8.36	10.00	8.82
	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	2,146.3	2,129.7	2,306.4	596.2	593.9	-1.25	-0.77	8.30	8.28	-0.38	0.16	0.19	0.16	0.17	0.15
	น้ำตาลทรายและกากน้ำตาล	23,517.8	23,371.2	40,619.6	16,792.5	13,162.8	9.29	-0.62	73.80	323.81	-21.62	1.78	2.11	2.89	4.85	3.42
	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	2,435.5	2,401.8	2,882.2	600.0	670.5	35.88	-1.38	20.00	38.88	11.74	0.18	0.22	0.21	0.17	0.17
	ผักกระป๋องและแปรรูป	350.0	527.5	595.6	153.1	155.3	4.27	50.71	12.90	49.56	1.45	0.03	0.05	0.04	0.04	0.04
	ผลิตภัณฑ์ข้าว (แป้งข้าวเจ้า/ข้าวเหนียว เส้นหมี่ ขนมหั้วกรอบ)	1,722.3	2,139.4	2,943.9	601.7	805.7	14.37	24.21	37.60	14.53	33.89	0.13	0.19	0.21	0.17	0.21
	ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่น ๆ (บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อาหารสำเร็จ และผลิตภัณฑ์จากข้าวสาลีอื่น ๆ)	8,587.4	8,118.7	9,816.6	2,231.1	2,571.8	25.94	-5.46	20.91	14.16	15.27	0.65	0.73	0.70	0.64	0.67
	อาหารสัตว์เลี้ยง	5,482.6	5,544.1	5,810.5	1,353.0	1,465.4	18.62	1.12	4.80	15.91	8.31	0.42	0.50	0.41	0.39	0.38
	สิ่งปฐวรอาหาร	2,462.6	3,406.9	3,974.1	972.6	1,119.9	41.88	38.35	16.65	40.44	15.14	0.19	0.31	0.28	0.28	0.29
	นมและผลิตภัณฑ์นม	3,888.7	3,710.9	4,215.2	921.8	1,307.4	-4.53	-4.57	13.59	4.00	41.83	0.29	0.34	0.30	0.27	0.34
	หมากฝรั่งและขนมที่ไม่มีโกโก้ผสม	1,668.0	1,489.8	1,887.0	485.5	481.2	26.26	-10.69	26.66	16.96	-0.88	0.13	0.13	0.13	0.14	0.13
	เครื่องดื่ม (ทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์)	10,430.2	12,257.4	15,550.6	3,970.4	4,872.0	40.47	17.52	26.87	32.40	22.71	0.79	1.11	1.11	1.15	1.27

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	ซูปและอาหารปรุงแต่ง	1,111.1	1,274.4	1,109.0	298.2	287.3	46.72	14.70	-12.98	-32.00	-3.68	0.08	0.12	0.08	0.09	0.07
	ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์(น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง และไขมันจากพืชและสัตว์อื่น ๆ)	10,568.1	5,057.0	6,524.4	1,076.3	905.2	30.64	-52.15	29.02	15.34	-15.90	0.80	0.46	0.46	0.31	0.24
	เนื้อสัตว์และของปรุงแต่งที่ทำจากเนื้อสัตว์	129.1	148.3	157.2	36.6	68.1	-32.95	14.84	5.98	-16.53	86.44	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02
	โกโก้และของปรุงแต่ง	483.5	517.5	575.1	150.8	215.4	32.22	7.03	11.13	9.60	42.82	0.04	0.05	0.04	0.04	0.06
	ไอศกรีม	797.3	774.4	881.5	211.6	209.0	15.86	-2.87	13.83	11.52	-1.22	0.06	0.07	0.06	0.06	0.05
	สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรอื่น ๆ	13,389.5	13,393.8	17,443.9	4,152.9	5,022.8	19.29	0.03	30.24	33.76	20.95	1.01	1.21	1.24	1.20	1.31
3	สินค้าอุตสาหกรรม	930,296.8	790,575.2	977,458.7	238,415.5	268,430.1	11.29	-15.02	23.64	49.79	12.59	70.51	71.45	69.64	68.89	69.83
	สิ่งทอ (เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าผืนและด้าย เคหะสิ่งทอ เส้นใยประดิษฐ์ ผ้าปักและผ้าลูกไม้ ตาข่ายจัมปล่า และอื่นๆ)	33,729.4	34,576.4	43,094.1	9,939.3	12,055.4	5.81	2.51	24.63	42.35	21.29	2.56	3.12	3.07	2.87	3.14
	อัญมณีและเครื่องประดับ	7,265.2	2,506.5	3,723.7	334.2	1,995.5	135.93	-65.50	48.56	-49.10	497.07	0.55	0.23	0.27	0.10	0.52
	เครื่องใช้ไฟฟ้า (รวมทั้งอุปกรณ์และส่วนประกอบ)	98,854.8	90,199.5	106,840.4	25,942.1	28,709.6	-3.65	-8.76	18.45	48.22	10.67	7.49	8.15	7.61	7.50	7.47
	เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ (อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ วงจรพิมพ์ ตลับลูกปืน ฯลฯ)	166,550.4	152,441.9	180,522.0	44,658.2	41,107.4	-1.56	-8.47	18.42	62.31	-7.95	12.62	13.78	12.86	12.90	10.69
	เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน	4,278.8	3,265.1	4,250.2	961.4	992.4	14.99	-23.69	30.17	36.55	3.23	0.32	0.30	0.30	0.28	0.26

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้	7,996.9	7,279.8	8,314.2	2,146.7	1,577.1	0.21	-8.97	14.21	94.22	-26.54	0.61	0.66	0.59	0.62	0.41
	เหล็กเหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	57,334.0	42,930.2	49,341.4	12,694.0	13,979.3	16.51	-25.12	14.93	17.58	10.12	4.35	3.88	3.52	3.67	3.64
	ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม	7,881.3	6,228.3	6,510.6	1,694.1	1,723.7	43.92	-20.97	4.53	49.94	1.74	0.60	0.56	0.46	0.49	0.45
	ก๊อก วาวล์และส่วนประกอบ	2,734.8	2,597.6	3,633.0	839.0	1,032.9	11.02	-5.02	39.86	51.12	23.12	0.21	0.23	0.26	0.24	0.27
	เม็ดพลาสติก	40,581.1	33,090.9	45,282.4	9,072.7	16,346.2	8.12	-18.46	36.84	35.23	80.17	3.08	2.99	3.23	2.62	4.25
	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	22,163.7	20,211.8	23,018.7	5,234.0	6,358.9	14.27	-8.81	13.89	22.14	21.49	1.68	1.83	1.64	1.51	1.65
	เคมีภัณฑ์ (เคมีภัณฑ์อินทรีย์/ อนินทรีย์ ปุ๋ย สี กาว สารฆ่าแมลง)	52,525.6	44,695.1	54,924.8	12,627.8	15,905.3	20.86	-14.91	22.89	43.26	25.95	3.98	4.04	3.91	3.65	4.14
	ดอกไม้ ไม้ ไม้ และต้นไม้	6.8	24.9	6.6	0.9	0.9	-8.36	266.96	-73.32	-2.96	-7.37	-	-	-	-	-
	ประติมากรรม															
	รองเท้าและชิ้นส่วน	1,306.0	1,521.2	1,601.2	353.4	423.9	-0.62	16.48	5.26	1.03	19.94	0.10	0.14	0.11	0.10	0.11
	เครื่องใช้สำหรับเดินทาง	405.0	332.9	516.0	96.7	278.4	3.19	-17.81	55.01	53.45	188.06	0.03	0.03	0.04	0.03	0.07
	(กระเป๋าถือ กระเป๋าเดินทาง เครื่องเดินทางอื่น ๆ															
	หนังและผลิตภัณฑ์หนังฟอก และหนังอัด	5,673.4	4,406.5	5,267.9	1,091.3	1,478.6	20.24	-22.33	19.55	11.89	35.49	0.43	0.40	0.38	0.32	0.38
	ผลิตภัณฑ์ยาง	26,494.5	27,526.9	33,902.9	8,656.3	9,396.4	30.37	3.90	23.16	55.62	8.55	2.01	2.49	2.42	2.50	2.44
	ผลิตภัณฑ์ปอ (กระสอบ ด้าย และเชือก)	7.3	3.8	9.3	2.3	3.7	-78.22	-48.03	144.4	9.45	62.36	-	-	-	-	-
	ผลิตภัณฑ์เซรามิกอื่น ๆ	3,068.5	3,056.3	3,420.1	771.4	1,003.1	22.07	-0.40	11.90	5.74	30.04	0.23	0.28	0.24	0.22	0.26
	เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารในครัว และบ้านเรือน	,214.9	2,246.4	2,331.3	598.6	519.3	20.94	1.43	3.78	18.49	-13.25	0.17	0.20	0.17	0.17	0.14
	ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วน ประกอบ	190,734.0	154,079.3	209,771.4	52,694.6	59,432.1	34.87	-19.22	36.15	76.03	12.79	14.46	13.93	14.95	15.23	15.46
	ของเล่น	203.9	180.7	215.2	54.4	52.0	-48.91	-11.37	19.08	16.99	-4.44	0.02	0.02	0.02	0.02	0.01

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)
	เครื่องกีฬาและเครื่องเล่นเกม	493.8	640.8	752.5	224.2	240.9	29.16	29.78	17.43	172.88	7.43	0.04	0.06	0.05	0.06	0.06
	ประทีปโคมไฟ	484.8	419.9	402.4	97.5	91.7	33.92	-13.38	-4.16	26.73	-5.87	0.04	0.04	0.03	0.03	0.02
	ของใช้ในเทศกาลและงานรื่นเริง	15.7	14.3	11.5	0.9	3.1	-66.33	-8.88	-19.32	-60.73	261.56	-	-	-	-	-
	นาฬิกาและส่วนประกอบ	167.3	525.9	404.8	112.3	157.9	-14.86	214.40	-23.03	-44.66	40.65	0.01	0.05	0.03	0.03	0.04
	เลนส์	1,281.4	1,615.9	2,647.2	706.4	394.1	-3.60	26.10	63.82	232.09	-44.21	0.10	0.15	0.19	0.20	0.10
	กล้องถ่ายรูปและอุปกรณ์	427.6	242.8	188.3	40.5	100.4	5.37	-43.21	-22.44	30.54	147.61	0.03	0.02	0.01	0.01	0.03
	เครื่องสำอาง สบู่ และ ผลิตภัณฑ์รักษาผิว	39,441.2	24,103.7	26,772.8	6,490.8	7,565.8	113.39	-38.89	11.07	13.73	16.56	2.99	2.18	1.91	1.88	1.97
	หมวกและส่วนประกอบ	86.2	115.1	121.0	28.0	41.0	-47.66	33.46	5.12	-0.63	46.55	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	เครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์	1,010.8	1,221.3	1,147.2	270.2	300.0	-32.58	20.83	-6.07	-14.36	11.01	0.08	0.11	0.08	0.08	0.08
	ผลิตภัณฑ์เภสัชภัณฑ์	5,047.2	5,266.4	5,956.8	1,368.4	1,376.7	14.42	4.34	13.11	9.61	0.61	0.38	0.48	0.42	0.40	0.36
	ปูนซีเมนต์	10,191.3	11,106.8	12,659.9	3,197.7	2,778.0	13.82	8.98	13.98	34.24	-13.13	0.77	1.00	0.90	0.92	0.72
	หนังสือและสิ่งพิมพ์	1,226.7	1,006.4	1,486.4	222.7	376.6	38.13	-17.96	47.69	14.29	69.10	0.09	0.09	0.11	0.06	0.10
	เครื่องถ่ายเอกสารส่วน ประกอบและอุปกรณ์	94.2	64.3	30.8	8.5	7.0	2,654.79	-31.70	-52.12	-79.61	-17.87	0.01	0.01	-	-	-
	แก้วและกระจก	4,275.6	5,109.6	5,896.8	1,620.2	1,749.2	14.52	19.51	15.41	62.05	7.96	0.32	0.46	0.42	0.47	0.46
	ผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (แปลงสีพื้น ดินสอพากกา เทียนไข ฯลฯ)	1,498.9	1,539.9	1,598.6	407.7	446.0	15.61	2.74	3.81	23.10	9.41	0.11	0.14	0.11	0.12	0.12
	ผลิตภัณฑ์สิ่งกะสี	261.4	316.9	504.0	146.4	205.6	131.92	21.24	59.05	153.35	40.42	0.02	0.03	0.04	0.04	0.05
	กระดาษและผลิตภัณฑ์ กระดาษ	17,512.0	17,150.2	17,631.6	4,516.4	4,390.8	17.70	-2.07	2.81	28.61	-2.78	1.33	1.55	1.26	1.31	1.14
	ร่ม	16.7	17.5	18.6	4.9	4.2	9.03	4.96	6.33	255.85	-14.37	-	-	-	-	-
	แม่พิมพ์หุ่นแบบหล่อโลหะ	745.6	747.7	767.9	129.5	179.4	8.47	0.29	2.69	-31.49	38.58	0.06	0.07	0.05	0.04	0.05
	ของเบ็ดเตล็ดทำด้วยโลหะ สามัญ	5,969.4	4,672.2	5,617.1	1,276.2	1,507.5	43.31	-21.73	20.22	27.69	18.13	0.45	0.42	0.40	0.37	0.39

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)
	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	51,299.6	38,838.4	55,579.9	16,077.6	14,743.5	-25.97	-24.29	43.11	91.75	-8.30	3.89	3.51	3.96	4.65	3.84
	ส่วนประกอบอากาศยานและอุปกรณ์การบิน	18,414.8	18,226.0	12,939.5	4,314.9	7,808.6	-30.56	-1.03	-29.00	22.51	80.97	1.40	1.65	0.92	1.25	2.03
	เครื่องดนตรีและส่วนประกอบ	9.7	10.9	21.7	2.5	2.1	7.64	12.64	99.11	-14.18	-17.95	-	-	-	-	-
	อาวุธ กระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ	609.6	262.4	399.2	254.1	23.7	135.96	-56.95	52.10	170.42	-90.69	0.05	0.02	0.03	0.07	0.01
	ทองแดงและของทำด้วยทองแดง	9,190.3	5,438.0	8,613.6	2,088.9	2,824.6	-22.79	-40.83	58.39	121.96	35.22	0.70	0.49	0.61	0.60	0.73
	สินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ	28,515.1	18,499.4	28,791.2	4,345.0	6,739.8	68.18	-35.12	55.63	-7.12	55.12	2.16	1.67	2.05	1.26	1.75
4	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	195,768.7	149,890.1	206,230.7	41,914.1	46,031.5	48.04	-23.44	37.59	74.27	9.82	14.84	13.55	14.69	12.11	11.97
	ดีบุก	1,155.8	2,625.5	1,626.0	144.6	1,092.8	-70.41	127.16	-38.07	-75.27	655.54	0.09	0.24	0.12	0.04	0.28
	แร่ใยหิน	1,884.6	1,922.3	2,229.1	563.6	464.2	16.68	2.00	15.96	71.68	-17.64	0.14	0.17	0.16	0.16	0.12
	ก๊าซปิโตรเลียมเหลว	565.5	302.3	593.7	173.9	81.9	-88.10	-46.54	96.37	239.88	-52.90	0.04	0.03	0.04	0.05	0.02
	ก๊าซธรรมชาติเหลว	3.8	6.7	-	-	-	-79.54	77.61	-99.95	-	-	-	-	-	-	-
	สังกะสี	547.7	620.2	666.3	170.8	202.9	-35.33	13.24	7.43	26.89	18.77	0.04	0.06	0.05	0.05	0.05
	น้ำมันดิบ	2,784.7	5,693.0	5,665.9	1,992.5	2,078.0	7.08	104.44	-0.48	57.16	4.29	0.21	0.51	0.40	0.58	0.54
	น้ำมันสำเร็จรูป	150,212.1	109,933.0	161,766.1	29,138.8	33,712.4	64.09	-26.81	47.15	103.29	15.70	11.38	9.94	11.53	8.42	8.77
	สินค้าแร่และเชื้อเพลิงอื่น ๆ	38,313.0	28,511.8	33,354.3	9,651.1	8,328.0	43.44	-25.58	16.98	32.19	-13.71	2.90	2.58	2.38	2.79	2.17
5	อื่น ๆ (ธุรกรรมพิเศษ เช่น ของที่ออกไปกับตน)	0.8	0.3	3.4	0.1	2.9	-99.94	-92.44	1,110.90	184.16	2,398.95	-	-	-	-	-

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส1)	2554 (ไตรมาส1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส1)	2554 (ไตรมาส1)
1	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	129,298.8	105,180.6	149,942.7	38,255.3	42,378.5	36.01	-18.65	42.56	95.97	10.78	9.80	9.51	10.68	11.05	11.02
2	น้ำมันสำเร็จรูป	150,212.1	109,933.0	161,766.1	29,138.8	33,712.4	64.09	-26.81	47.15	103.29	15.70	11.38	9.94	11.53	8.42	8.77
3	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ	74,005.0	67,748.0	77,796.7	20,615.0	17,508.7	-1.46	-8.45	14.83	57.66	-15.07	5.61	6.12	5.54	4.55	4.55
4	เม็ดพลาสติก	40,581.1	33,090.9	45,282.4	9,072.7	16,346.2	8.12	-18.46	36.84	35.23	80.17	3.08	2.99	3.23	2.62	5.25
5	เคมีภัณฑ์	52,525.6	44,695.1	54,924.8	12,627.8	15,905.3	20.86	-14.91	22.89	43.26	25.95	3.98	4.04	3.91	3.65	4.14
6	ยางพารา	40,846.5	31,193.4	46,428.5	11,765.2	15,689.3	12.56	-23.63	48.84	63.46	33.35	3.10	2.82	3.31	3.40	4.08
7	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบ ของเครื่องจักรกล	51,299.6	38,838.4	55,579.9	16,077.6	14,743.5	-25.97	-24.29	43.11	91.75	-8.30	3.89	3.51	3.96	4.65	3.84
8	แผงวงจรไฟฟ้า	54,713.1	52,874.3	59,089.7	14,662.1	14,120.4	-15.47	-3.36	11.75	70.95	-3.69	4.15	4.78	4.21	4.24	3.67
9	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	57,334.0	42,930.2	49,341.4	12,694.0	13,979.3	16.51	-25.12	14.93	17.58	10.12	4.35	3.88	3.52	3.67	3.64
10	น้ำตาลทราย	23,250.3	23,261.2	40,301.7	16,528.0	13,161.3	10.13	0.05	73.26	317.17	-20.37	1.76	2.10	2.87	4.78	3.42
รวม 10 รายการ		674,066.0	549,745.0	740,453.8	181,436.5	197,544.8	15.55	-18.44	34.69	78.98	8.88	51.09	49.68	52.75	52.43	51.39
อื่น ๆ		645,325.2	556,746.9	663,143.9	164,624.9	186,854.8	18.24	-13.73	19.11	40.97	13.50	48.91	50.32	47.25	47.57	48.61
รวมทั้งสิ้น		1,319,391.2	1,106,492.0	1,403,597.6	346,061.4	384,399.6	16.85	-16.14	26.85	58.63	11.08	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.1 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปกัมพูชาจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันสำเร็จรูป	15.20	04.90	182.10
2	น้ำตาลทราย	61.00	100.00	174.90
3	ปูนซีเมนต์	86.20	90.70	83.80
4	เครื่องดื่ม	74.10	93.10	79.00
5	เคมีภัณฑ์	54.50	78.50	74.10
6	เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	42.80	123.10	68.50
7	ผลิตภัณฑ์จากยาง	42.10	56.60	59.70
8	เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	37.00	44.60	53.20
9	ผ้าผืน	37.20	47.30	51.70
10	สินค้าปศุสัตว์	0.20	33.70	45.60
รวม		650.30	1,072.50	872.60

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.2 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปบรูไนจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	29.10	34.00	40.00
2	ข้าว	21.80	39.10	34.30
3	อัญมณีและเครื่องประดับ	0.20	0.40	5.80
4	หม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ	2.50	2.90	2.90
5	น้ำตาลทราย	2.10	2.10	2.40
6	ปูนซีเมนต์	2.20	3.30	2.30
7	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	1.60	1.80	2.20
8	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	1.20	0.30	1.90
9	ผลไม้สดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	1.10	1.70	1.90
10	ผลิตภัณฑ์ยาง	1.40	1.80	1.70
รวม		63.20	87.40	95.40

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.3 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปพม่าจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันสำเร็จรูป	123.20	212.40	239.80
2	เครื่องดื่ม	45.40	76.90	100.90
3	ปูนซีเมนต์	25.90	31.00	84.50
4	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	63.10	73.20	76.70
5	เคมีภัณฑ์	62.20	71.10	72.10
6	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	18.10	27.30	65.80
7	ผ้าผืน	31.60	39.90	54.40
8	ไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์	48.50	103.10	50.30
9	ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูปอื่นๆ	27.20	40.60	50.20
10	เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	28.20	40.80	45.60
รวม		473.40	716.30	840.30

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.4 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปฟิลิปปินส์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	534.50	640.90	658.00
2	แผงวงจรไฟฟ้า	434.00	324.50	297.60
3	น้ำมันสำเร็จรูป	82.30	182.50	137.70
4	เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	88.60	106.80	122.70
5	เม็ดพลาสติก	95.70	111.50	95.30
6	เคมีภัณฑ์	74.90	98.70	88.20
7	เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ	117.50	93.10	83.70
8	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	106.60	105.50	81.20
9	ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลีและอาหารสำเร็จรูป	73.30	95.70	81.20
10	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	68.20	76.20	76.00
รวม		1,675.60	1,835.40	1,721.60

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.5 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปมาเลเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	796.90	804.00	853.30
2	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	653.40	960.40	835.00
3	ยางพารา	905.50	1,033.30	778.40
4	น้ำมันสำเร็จรูป	221.00	463.80	634.00
5	แผงวงจรไฟฟ้า	639.40	473.00	376.70
6	ผลิตภัณฑ์ยาง	179.90	252.60	277.00
7	เคมีภัณฑ์	329.30	400.50	267.40
8	เหล็กและเหล็กกล้า ผลิตภัณฑ์เหล็ก	303.30	271.70	208.30
9	มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า	63.50	153.30	195.50
10	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่อง	201.00	197.90	195.50
รวม		4,293.20	5,010.50	4,621.10

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.6 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปลาวจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันสำเร็จรูป	276.00	395.90	308.00
2	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	138.60	187.80	186.50
3	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	100.70	158.80	115.90
4	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่อง	82.00	104.90	97.40
5	เคมีภัณฑ์	39.90	59.30	60.50
6	ผ้าผืน	55.90	69.30	56.70
7	เครื่องดื่ม	30.90	41.40	46.70
8	เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	28.90	37.10	42.80
9	ยานพาหนะอื่น ๆ และส่วนประกอบ	40.20	46.60	33.60
10	ผลิตภัณฑ์ยาง	24.00	27.30	31.60
รวม		817.10	1,128.40	979.70

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.7 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปเวียดนามจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันสำเร็จรูป	398.10	877.10	441.70
2	เม็ดพลาสติก	342.30	404.40	338.70
3	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	320.40	324.10	289.00
4	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	91.40	142.60	238.50
5	เคมีภัณฑ์	118.60	163.10	213.10
6	ผลิตภัณฑ์ยาง	97.70	140.80	168.50
7	เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ	128.70	157.30	162.00
8	รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	84.30	132.80	152.00
9	กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ	108.60	146.20	148.60
10	เครื่องจักรและส่วนประกอบของเครื่องจักร	128.80	156.50	134.20
รวม		1,818.90	2,644.90	2,286.30

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.8 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปสิงคโปร์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันสำเร็จรูป	1,269.20	1,912.90	1,231.00
2	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,218.00	1,216.10	966.60
3	แผงวงจรไฟฟ้า	774.70	828.70	844.30
4	ส่วนประกอบอากาศยานและอุปกรณ์การบิน	686.20	513.60	516.60
5	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่อง	1,215.60	549.10	321.10
6	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	230.40	338.40	215.50
7	เคมีภัณฑ์	293.60	385.90	205.60
8	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	219.60	312.20	180.30
9	ข้าว	108.20	184.50	147.50
10	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	147.10	188.60	141.10
รวม		6,162.60	6,430.00	4,769.60

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 7.9 แสดงมูลค่าการส่งออกสินค้าของไทยไปอินโดนีเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,027.30	1,530.40	852.10
2	น้ำตาลทราย	360.40	449.60	333.70
3	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	288.80	339.50	329.70
4	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่อง	290.20	417.50	267.40
5	เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ	187.50	344.10	242.80
6	เม็ดพลาสติก	214.40	268.50	207.60
7	เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	259.60	334.90	201.70
8	รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	134.00	209.10	174.40
9	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	112.80	145.60	141.90
10	เครื่องสำอาง สบู่ และผลิตภัณฑ์รักษาผิว	119.60	143.50	133.80
รวม		2,994.60	4,182.70	2,885.10

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 8 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทยในตลาดโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)

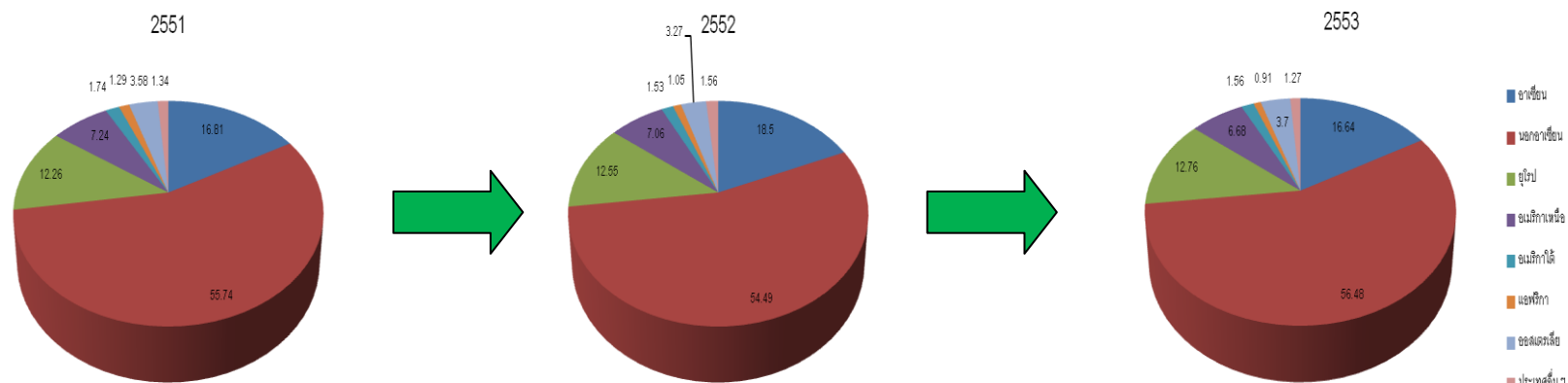
ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส)	2554 (ไตรมาส)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส1)	2554 (ไตรมาส1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส1)	2554 (ไตรมาส1)
1	รถยนต์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	513,154.2	378,348.9	561,106.6	137,677.7	153,402.7	14.77	-26.27	48.30	64.71	11.42	8.77	7.28	9.08	9.44	8.92
2	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	605,314.0	545,468.7	596,674.8	159,952.7	136,038.4	1.38	-9.89	9.39	45.23	-14.95	10.34	10.50	9.66	10.97	7.91
3	ยางพารา	223,628.2	146,188.2	249,262.5	63,355.3	108,567.2	15.07	-34.63	70.51	92.09	71.36	3.82	2.81	4.04	4.34	6.31
4	อัญมณี	274,093.1	333,699.4	366,819.7	53,270.8	107,927.3	48.04	21.75	9.93	-61.05	102.60	4.68	6.42	5.94	3.65	6.27
5	เม็ดพลาสติก	181,158.7	151,978.8	200,324.6	42,544.4	64,750.8	0.92	-16.11	31.81	34.16	52.20	3.10	2.93	3.24	2.92	3.76
6	วงจรไฟฟ้า	237,972.6	219,508.7	255,321.1	60,362.0	61,011.4	-18.04	-7.76	16.31	51.10	1.08	4.07	4.23	4.13	4.14	3.55
7	ผลิตภัณฑ์ยาง	149,894.9	152,799.5	203,428.1	49,787.8	60,022.4	19.00	1.94	33.13	56.16	20.56	2.56	2.94	3.29	3.41	3.49
8	เคมีภัณฑ์	141,693.8	152,208.9	182,464.6	41,965.6	56,420.0	4.90	7.42	19.88	41.93	34.44	2.42	2.93	2.95	2.88	3.28
9	ข้าว	203,219.1	172,207.7	168,193.1	43,389.2	50,437.7	70.46	-15.26	-2.33	9.65	16.24	3.47	3.32	2.72	2.98	2.93
10	น้ำมันสำเร็จรูป	259,739.1	184,620.8	223,131.9	38,518.1	46,921.4	84.58	-28.92	20.86	43.07	21.82	4.44	3.55	3.61	2.64	2.73
รวม 10 รายการ		2,789,867.7	2,437,029.7	3,006,726.9	690,823.7	845,499.4	15.55	-12.65	23.38	22.69	22.39	47.68	46.91	48.68	47.37	49.15
อื่น ๆ		3,061,503.4	2,757,558.9	3,169,696.7	767,515.3	874,876.5	6.02	-9.93	14.95	26.56	13.99	52.32	50.85	52.63	51.32	50.85
รวมทั้งสิ้น		5,851,371.1	5,194,588.6	6,176,423.7	1,458,339.1	1,720,375.9	10.36	-11.22	18.90	24.69	17.97	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 9 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ตลาด	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว					สัดส่วนมูลค่าการนำเข้า				
	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
โลก	5,962,482.5	4,600,547.8	5,839,390.5	1,408,300.2	1,658,615.1	22.43	-22.84	26.93	50.32	17.77	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เอเชีย	4,325,796.0	3,357,571.8	4,269,413.0	1,004,565.1	1,189,876.7	20.62	-22.38	27.16	47.21	18.45	72.55	72.98	73.11	71.33	71.74
อาเซียน	1,002,144.6	850,941.2	971,440.6	236,685.3	292,976.3	14.89	-15.09	14.16	27.10	23.78	16.81	18.50	16.64	16.81	17.66
นอกอาเซียน	3,323,651.40	2,506,630.60	3,297,972.40	767,879.80	3,323,651.40	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	55.74	54.49	56.48	54.53	55.74
ยุโรป	731,016.0	577,286.4	745,096.9	199,595.2	217,348.9	36.64	-21.03	29.07	67.70	8.89	12.26	12.55	12.76	14.17	13.10
อเมริกาเหนือ	431,804.9	324,805.6	390,186.7	97,264.1	118,089.6	17.33	-24.78	20.13	33.76	21.41	7.24	7.06	6.68	6.91	7.12
อเมริกาใต้	103,458.5	70,381.9	91,338.1	15,692.4	22,781.2	51.84	-31.97	29.78	67.57	45.17	1.74	1.53	1.56	1.11	1.37
แอฟริกา	76,678.4	48,119.9	53,331.8	17,974.6	15,698.6	12.90	-37.24	10.83	88.69	-12.66	1.29	1.05	0.91	1.28	0.95
ออสเตรเลีย	213,626.4	150,566.5	216,146.6	56,329.0	77,726.9	35.41	-29.52	43.56	109.97	37.99	3.58	3.27	3.70	4.00	4.69
อื่น ๆ	80,102.3	71,815.6	73,877.5	16,879.7	17,093.2	-7.95	-10.35	2.87	-0.70	1.27	1.34	1.56	1.27	1.20	1.03

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 10 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน มูลค่าการนำเข้าจากตลาดโลก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
4*	มาเลเซีย	322,995.16	295,286.18	343,239.25	88,853.29	88,611.90	7.71	-8.58	16.24	46.55	-0.27	5.42	6.42	5.88	6.31	5.34
6	สิงคโปร์	236,131.91	197,348.17	201,930.76	49,597.14	70,263.77	7.98	-16.42	2.32	-12.23	41.67	3.96	4.29	3.46	3.52	4.24
7	อินโดนีเซีย	180,271.39	130,907.00	181,664.47	44,157.67	69,641.22	30.11	-27.38	38.77	77.57	57.71	3.02	2.85	3.11	3.14	4.20
16	ฟิลิปปินส์	75,660.74	61,276.14	75,987.74	17,970.17	20,985.89	1.48	-19.01	24.01	68.87	16.78	1.27	1.33	1.30	1.28	1.27
17	เมียนมาร์	112,426.00	95,975.92	90,000.45	19,434.21	20,011.28	40.48	-14.63	-6.23	-4.28	2.97	1.89	2.09	1.54	1.38	1.21
25	เวียดนาม	48,110.97	47,743.97	44,717.32	10,694.87	13,472.90	24.46	-0.76	-6.34	34.20	25.98	0.81	1.04	0.77	0.76	0.81
32	ลาว	20,571.63	15,944.04	23,935.72	5,154.53	7,254.27	26.25	-22.50	50.12	38.25	40.74	0.35	0.35	0.41	0.37	0.44
53	กัมพูชา	3,007.48	2,659.58	6,864.41	778.58	1,685.50	78.11	-11.57	158.10	81.84	116.49	0.05	0.06	0.12	0.06	0.10
61	บรูไนฯ	2,969.30	3,800.22	3,100.42	44.81	1,049.59	-23.87	27.98	-18.41	-96.10	2,242.57	0.05	0.08	0.05	0.00	0.06

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

*เป็นลำดับตลาดนำเข้าสินค้าของไทยจากทั้งหมด 228 ประเทศ เรียงลำดับที่มีมูลค่ามากไปน้อย

ตารางที่ 11 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนโครงสร้างสินค้านำเข้าของไทยจากอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
รวมทั้งสิ้น		1,002,144.6	850,941.2	971,440.6	236,685.3	292,976.3	14.89	-15.09	14.16	27.10	23.78	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1	สินค้าเชื้อเพลิง	246,632.2	229,615.2	217,700.0	51,303.7	45,249.3	19.22	-6.90	-5.19	6.26	-11.80	24.61	26.98	22.41	21.68	15.44
	น้ำมันดิบ	76,512.0	88,414.6	75,943.3	21,316.3	9,719.3	6.19	15.56	-14.11	29.02	-54.40	7.63	10.39	7.82	9.01	3.32
	น้ำมันสำเร็จรูป	24,127.3	19,076.2	13,162.3	2,532.0	4,588.0	-22.91	-20.94	-31.00	-64.55	81.20	2.41	2.24	1.35	1.07	1.57
	ก๊าซธรรมชาติปิโตรเลียม	105,612.9	89,301.0	84,669.8	18,752.6	18,560.5	46.67	-15.44	-5.19	3.65	-1.02	10.54	10.49	8.72	7.92	6.34
	ถ่านหิน	29,867.1	27,028.2	30,397.6	6,837.0	8,839.6	56.42	-9.51	12.47	31.20	29.29	2.98	3.18	3.13	2.89	
	อื่น ๆ	10,512.9	5,795.2	13,527.1	1,865.7	3,541.9	-15.40	-44.88	133.42	41.90	89.84	1.05	0.68	1.39	0.79	1.21
2	สินค้าทุน	252,974.2	222,494.4	260,431.0	66,906.7	105,529.8	19.05	-12.05	17.05	25.68	57.73	25.24	26.15	26.81	28.27	36.02
	สัตว์และพืชสำหรับทำพันธุ์	70.3	95.1	170.9	31.4	18.9	-19.73	35.30	79.66	74.32	-39.73	0.01	0.01	0.02	0.01	0.01
	ผลิตภัณฑ์โลหะ	8,833.8	6,917.6	15,697.6	1,788.3	2,873.5	30.98	-21.69	126.92	32.14	60.69	0.88	0.81	1.62	0.76	0.98
	ผลิตภัณฑ์ทำจากยาง	524.4	411.7	559.8	129.3	143.8	29.92	-21.49	35.98	35.15	11.20	0.05	0.05	0.06	0.05	0.05
	เครื่องจักรกลและ	39,819.5	39,280.6	46,464.8	11,187.1	12,226.3	5.01	-1.35	18.29	53.86	9.29	3.97	4.62	4.78	4.73	4.17
	ส่วนประกอบ															
	เครื่องจักรไฟฟ้าและ	68,865.5	60,600.8	69,540.3	17,405.3	16,645.9	33.21	-12.00	14.75	43.13	-4.36	6.87	7.12	7.16	7.35	5.68
	ส่วนประกอบ															
	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์	85,273.0	77,913.9	85,695.4	24,458.4	21,211.1	-10.64	-8.63	9.99	68.24	-13.28	8.51	9.16	8.82	10.33	7.24
	และส่วนประกอบ															
	เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับ	17,757.4	15,325.4	22,777.3	5,648.1	5,395.8	2.92	-13.70	48.62	86.48	-4.47	1.77	1.80	2.34	2.39	1.84
	วิทยาศาสตร์ (เช่นเครื่องมือ															
	แพทย์ ฯลฯ)															
	กล้อง เลนส์และอุปกรณ์การถ่าย	363.9	155.2	214.5	34.8	125.6	167.18	-57.36	38.21	-10.56	261.05	0.04	0.02	0.02	0.01	0.04
	เครื่องบิน เครื่องร่อน อุปกรณ์	874.5	659.3	231.9	150.0	62.4	260.16	-24.61	-64.82	2.95	-58.41	0.09	0.08	0.02	0.06	0.0

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ	28,513.8	18,827.0	14,841.4	5,567.1	46,093.0	2,933.01	-33.97	-21.17	-60.80	727.95	2.85	2.21	1.53	2.35	15.73
	รถไฟ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	27.2	21.3	49.9	13.2	11.4	17.39	-21.88	134.51	166.77	-13.49	-	-	0.01	0.01	-
	สินค้าทุนอื่น ๆ	,050.8	2,286.3	4,187.2	493.5	721.9	27.25	11.48	83.14	30.30	46.28	0.20	0.27	0.43	0.21	0.25
3	สินค้าวัตถุดิบและกึ่งสำเร็จรูป	394,537.4	299,987.2	361,092.0	86,820.4	106,250.7	9.70	-23.96	20.37	35.90	22.38	39.37	35.25	37.17	36.68	36.27
	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็งแปรรูป	10,982.9	9,235.8	8,323.5	1,974.4	2,172.5	10.96	-15.91	-9.88	-4.12	10.03	1.10	1.09	0.86	0.83	0.74
	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	15,885.9	14,226.3	19,510.0	4,088.7	8,512.8	36.08	-10.45	37.14	22.06	108.21	1.59	1.67	2.01	1.73	
	สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์อื่น ๆ	1,907.7	1,427.1	1,432.9	369.8	324.7	28.37	-25.19	0.41	3.22	-12.20	0.19	0.17	0.15	0.16	0.11
	เยื่อกระดาษและเศษกระดาษ	2,085.8	904.3	1,516.8	430.5	382.4	45.56	-56.65	67.74	121.15	-11.16	0.21	0.11	0.16	0.18	0.13
	กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ	9,073.8	8,528.3	10,539.8	2,578.6	2,749.3	16.02	-6.01	23.59	43.95	6.62	0.91	1.00	1.08	1.09	0.94
	ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์	15,112.2	11,549.0	11,963.0	3,401.8	2,653.1	4.04	-23.58	3.58	13.14	-22.01	1.51	1.36	1.23	1.44	0.91
	ด้ายและเส้นใย	6,081.3	4,607.7	6,645.8	1,470.8	2,004.6	24.79	-24.23	44.23	46.67	36.30	0.61	0.54	0.68	0.62	0.68
	ผ้าผืน	2,818.1	2,711.1	3,477.5	803.5	1,009.3	17.49	-3.80	28.27	18.14	25.61	0.28	0.32	0.36	0.34	0.34
	เคมีภัณฑ์	84,065.9	56,335.0	77,042.2	18,876.8	21,947.6	-1.10	-32.99	36.76	74.04	16.27	8.39	6.62	7.93	7.98	7.49
	ผลิตภัณฑ์ทำจากพลาสติก	15,848.0	13,028.4	17,589.7	4,235.9	4,032.0	6.93	-17.79	35.01	55.14	-4.81	1.58	1.53	1.81	1.79	1.38
	เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงิน	8,746.9	6,043.0	8,179.7	1,880.9	2,712.6	59.80	-30.91	35.36	128.22	44.22	0.87	0.71	0.84	0.79	0.93
	แร่และผลิตภัณฑ์จากแร่	629.8	586.7	834.0	166.2	185.3	5.95	-6.84	42.14	18.21	11.51	0.06	0.07	0.09	0.07	0.06
	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	19,361.1	13,301.7	13,214.9	3,400.2	3,329.3	59.19	-31.30	-0.65	53.80	-2.08	1.93	1.56	1.36	1.44	1.14

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะ	57,126.8	41,775.8	64,291.1	14,938.6	23,811.9	13.60	-26.87	53.90	104.95	59.40	5.70	4.91	6.62	6.31	8.13
	หลอดภาพโทรทัศน์และ	4,226.5	2,285.1	1,301.9	421.9	215.1	-40.06	-45.93	-	-34.69	-49.03	0.42	0.27	0.13	0.18	0.07
	ส่วนประกอบ								43.03							
	วัสดุทำจากยาง	1,282.0	1,058.8	1,295.7	346.5	346.4	-14.71	-17.41	22.37	65.58	-0.04	0.13	0.12	0.13	0.15	0.12
	กระจก แก้ว และผลิตภัณฑ์	1,850.6	1,680.0	2,269.8	517.1	711.1	2.82	-9.22	35.10	81.82	37.51	0.18	0.20	0.23	0.22	0.24
	ปุ๋ย และยากำจัดศัตรูพืชและสัตว์	7,721.4	7,625.5	9,729.3	2,766.1	2,237.5	25.15	-1.24	27.59	68.15	-19.11	0.77	0.90	1.00	1.17	0.76
	ฟิล์มถ่ายรูป ถ่ายภาพยนต์	363.9	281.7	302.7	80.3	77.3	46.15	-22.60	7.47	15.20	-3.70	0.04	0.03	0.03	0.03	0.03
	และส่วนประกอบ															
	ปูนซีเมนต์	195.5	190.8	261.2	65.5	69.3	-14.00	-2.42	36.93	46.04	5.70	0.02	0.02	0.03	0.03	0.02
	ซีเมนต์ แอสเบสทอส เมกา	256.5	273.4	278.8	76.1	70.9	-18.13	6.58	1.97	47.89	-6.86	0.03	0.03	0.03	0.03	0.02
	ผลิตภัณฑ์เซรามิก	848.0	854.6	1,023.0	186.6	305.2	9.22	0.78	19.70	35.06	63.57	0.08	0.10	0.11	0.08	0.10
	อุปกรณ์ ส่วนประกอบ	122,292.0	96,554.8	92,985.4	22,063.0	24,287.8	7.18	-21.05	-3.70	-4.96	10.08	12.20	11.35	9.57	9.32	8.29
	เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์															
	วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จ	497.0	513.1	769.6	175.0	220.5	24.03	3.23	50.00	37.06	25.94	0.05	0.06	0.08	0.07	0.08
4	สินค้าอุปโภคบริโภค	72,092.4	69,904.0	83,993.2	19,956.2	24,335.3	9.30	-3.04	20.16	32.30	21.94	7.19	8.21	8.65	8.43	8.31
	สัตว์มีชีวิตไม่ได้ทำพันธุ์	175.7	122.0	226.3	14.3	96.2	27.36	-30.58	85.52	-71.51	572.38	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03
	โค กระบือ สุกร แพะ แกะ	131.5	81.7	168.8	1.9	73.7	23.16	-37.84	106.58	-94.88	3,702.01	0.01	0.01	0.02	-	0.03
	สัตว์น้ำ	40.8	37.5	53.4	10.7	21.8	66.76	-8.06	42.40	-7.13	104.06	-	-	0.01	-	0.01
	สัตว์มีชีวิตอื่น ๆ	3.4	2.6	3.7	1.4	0.7	-48.26	-23.75	44.12	67.09	-49.49	-	-	-	-	-
	นมและผลิตภัณฑ์นม	97.2	109.8	153.0	34.2	42.7	-22.97	12.96	39.32	18.93	24.99	0.01	0.01	0.02	0.01	0.01
	อาหารปรุงแต่ง	2,736.5	2,732.5	2,851.1	620.1	681.0	40.23	-0.15	4.34	9.39	9.81	0.27	0.32	0.29	0.26	0.23
	ข้าวและผลิตภัณฑ์จากแป้ง	2,338.9	2,764.3	2,679.8	658.6	803.1	29.13	18.19	-3.06	1.58	21.95	0.23	0.32	0.28	0.28	0.27
	ผัก ผลไม้และของปรุงแต่ง	2,583.4	2,914.9	3,494.7	825.2	1,479.8	59.31	12.83	19.89	15.29	79.34	0.26	0.34	0.36	0.35	0.51

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภค	3,135.1	3,373.4	3,048.3	653.7	812.8	44.43	7.60	-9.64	-37.18	24.35	0.31	0.40	0.31	0.28	0.28
	กาแฟ ชา เครื่องเทศ	2,744.8	1,993.8	3,163.8	619.6	815.5	53.20	-27.36	58.68	24.45	31.61	0.27	0.23	0.33	0.26	0.28
	เครื่องดื่มประเภทน้ำแร่ น้ำอัดลม	941.1	848.9	935.7	269.5	246.3	-4.46	-9.80	10.22	46.47	-8.58	0.09	0.10	0.10	0.11	0.08
	ขนมหวานและซ็อกโกแลต	1,302.0	1,577.5	1,671.5	378.7	497.9	39.49	21.17	5.96	3.08	31.48	0.13	0.19	0.17	0.16	0.17
	ผลิตภัณฑ์อาหารอื่นๆ	4,474.5	4,327.5	5,284.8	1,098.3	1,573.0	18.78	-3.28	22.12	10.52	43.22	0.45	0.51	0.54	0.46	0.54
	ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	2,842.5	2,530.5	3,148.2	804.1	714.2	-2.07	-10.98	24.41	27.85	-11.19	0.28	0.30	0.32	0.34	0.24
	สบู่ ผงซักฟอกและเครื่องสำอาง	4,047.8	4,013.8	3,995.9	1,038.5	1,218.6	36.29	-0.84	-0.45	1.77	17.34	0.40	0.47	0.41	0.44	0.42
	เสื้อผ้า รองเท้า และผลิตภัณฑ์	3,547.3	3,361.0	3,672.4	883.3	1,011.7	16.48	-5.25	9.27	12.03	14.54	0.35	0.39	0.38	0.37	0.35
	ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและวิตามิน	5,411.3	4,742.9	4,722.7	1,059.6	1,578.6	-7.26	-12.35	-0.43	6.84	48.98	0.54	0.56	0.49	0.45	
	เลนส์ แว่นตาและ	609.8	1,721.1	2,840.7	619.8	720.0	45.21	182.24	65.05	91.18	16.17	0.06	0.20	0.29	0.26	0.25
	ส่วนประกอบ															
	เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด	14,462.4	13,804.3	13,032.4	3,432.4	3,200.1	10.81	-4.55	-5.59	37.03	-6.77	1.44	1.62	1.34	1.45	1.09
	กล้องถ่ายรูป อุปกรณ์และ	7.7	24.7	41.0	9.7	15.5	67.27	218.83	66.25	281.11	60.08	-	-	-	-	0.01
	ส่วนประกอบ															
	เครื่องใช้และเครื่องตกแต่ง	1,090.3	925.4	1,548.0	499.2	357.8	-2.95	-15.12	67.28	121.96	-28.33	0.11	0.11	0.16	0.21	
	ภายใน															
	ผลิตภัณฑ์กระดาษ	1,626.3	1,812.8	2,061.0	483.7	622.5	20.12	11.47	13.69	21.53	28.68	0.16	0.21	0.21	0.20	0.21
	สิ่งพิมพ์	904.0	626.6	705.4	146.0	142.8	18.77	-30.69	12.58	-20.44	-2.23	0.09	0.07	0.07	0.06	0.05
	วัสดุและอุปกรณ์สำนักงาน	1,884.0	1,011.0	829.4	216.5	228.7	-27.59	-46.33	-17.97	-4.77	5.64	0.19	0.12	0.09	0.09	0.08
	เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	13,604.6	13,116.7	21,701.6	5,024.3	6,430.3	-10.53	-3.59	65.45	118.10	27.99	1.36	1.54	2.23	2.12	2.19
	เครื่องประดับอัญมณี	577.7	538.2	1,129.6	344.6	790.2	14.28	-6.83	109.88	61.28	129.32	0.06	0.06	0.12	0.15	0.27
	นาฬิกาและส่วนประกอบ	590.0	596.6	640.9	137.6	139.7	5.13	1.11	7.43	36.51	1.55	0.06	0.07	0.07	0.06	0.05
	สินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ	13.3	15.4	19.8	2.8	3.1	-24.58	15.88	28.52	1.58	9.31	-	-	-	-	-

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
5	ยานพาหนะและอุปกรณ์การขนส่ง	35,694.5	28,087.4	47,103.5	11,280.4	11,351.3	37.99	-21.31	67.70	109.02	0.63	3.56	3.30	4.85	4.77	3.87
	รถยนต์นั่ง	5,391.7	4,269.1	11,577.0	3,056.6	2,316.8	112.09	-20.82	171.18	209.34	-24.20	0.54	0.50	1.19	1.29	0.79
	รถยนต์โดยสารและรถบรรทุก	3,613.2	1,286.5	1,466.0	693.0	669.9	349.68	-64.39	13.95	75.65	-3.34	0.36	0.15	0.15	0.29	0.23
	ยานพาหนะอื่น ๆ	394.5	313.8	399.4	89.4	83.1	-18.95	-20.45	27.25	-5.76	-7.10	0.04	0.04	0.04	0.04	0.03
	ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์	22,787.6	19,122.3	29,474.8	6,451.0	7,203.7	19.37	-16.08	54.14	93.46	11.67	2.27	2.25	3.03	2.73	2.46
	รถจักรยานยนต์	26.0	23.2	160.3	12.6	74.3	135.60	-10.54	590.43	98.14	490.89	-	-	0.02	0.01	0.03
	รถจักรยาน	5.5	10.2	11.1	1.9	5.2	21.30	84.59	8.18	-30.70	176.88	-	-	-	-	-
	ส่วนประกอบและอุปกรณ์	3,476.1	3,062.2	4,014.9	975.9	998.4	18.66	-11.91	31.11	69.56	2.30	0.35	0.36	0.41	0.41	0.34
6	อาวุธ ยุทโธปกรณ์ และสินค้าอื่น ๆ	213.8	852.9	1,120.8	417.9	259.9	-84.85	299.01	31.41	22.79	-37.81	0.02	0.10	0.12	0.18	0.09

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้านำเข้า 10 อันดับแรกของไทยจากอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
1	ก๊าซธรรมชาติ	105,612.9	89,301.0	84,669.8	18,752.6	18,560.5	46.67	-15.44	-5.19	3.65	-1.02	10.54	10.49	8.72	7.92	6.34
2	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	85,273.0	77,913.9	85,695.4	24,458.4	21,211.1	-10.64	-8.63	9.99	68.24	-13.28	8.51	9.16	8.82	10.33	7.24
3	เคมีภัณฑ์	84,065.9	56,335.0	77,042.2	18,876.8	21,947.6	-1.10	-32.99	36.76	74.04	16.27	8.39	6.62	7.93	7.98	7.49
4	น้ำมันดิบ	76,512.0	88,414.6	75,943.3	21,316.3	9,719.3	6.19	15.56	-14.11	29.02	-54.40	7.63	10.39	7.82	9.01	3.32
5	เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ	68,865.5	60,600.8	69,540.3	17,405.3	16,645.9	33.21	-12.00	14.75	43.13	-4.36	6.87	7.12	7.16	7.35	5.68
6	แผงวงจรไฟฟ้า	64,558.5	51,950.0	60,018.1	14,722.3	14,753.4	9.55	-19.53	15.53	36.18	0.21	6.44	6.11	6.18	6.22	5.04
7	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษ โลหะและผลิตภัณฑ์	57,126.8	41,775.8	64,291.1	14,938.6	23,811.9	13.60	-26.87	53.90	104.95	59.40	5.70	4.91	6.62	6.31	8.13
8	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบ	39,819.5	39,280.6	46,464.8	11,187.1	12,226.3	5.01	-1.35	18.29	53.86	9.29	3.97	4.62	4.78	4.73	4.17
9	ถ่านหิน	29,867.1	27,028.2	30,397.6	6,837.0	8,839.6	56.42	-9.51	12.47	31.20	29.29	2.98	3.18	3.13	2.89	3.02
10	เรือและสิ่งก่อสร้าง ลอยน้ำ	28,513.8	18,827.0	14,841.4	5,567.1	46,093.0	2,933.01	-33.97	-21.17	-60.80	727.95	2.85	2.21	1.53	2.35	15.73

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.1 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากกัมพูชาจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	15.10	39.30	30.00
2	ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	1.00	3.60	17.20
3	สินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	5.50	16.90	9.50
4	เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	9.60	15.20	6.60
5	เยื่อกระดาษและเศษกระดาษ	2.50	4.00	2.90
6	ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์	0.60	0.50	2.90
7	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	1.60	1.90	2.30
8	เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภค	1.60	1.10	1.00
9	แร่และผลิตภัณฑ์จากแร่	-	0.40	0.70
10	สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์	0.50	0.80	0.60
รวม		38.00	83.70	73.70

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.2 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากบรูไนจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันดิบ	110.1	86.5	105.9
2	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	0.00	0.00	2.70
3	สินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	0.50	0.10	0.30
4	สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์	0.30	0.20	0.00
5	ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่นๆ	0.00	0.00	0.00
6	เครื่องจักรและส่วนประกอบ	0.00	0.00	0.00
7	เยื่อกระดาษ และเศษกระดาษ	0.00	0.00	0.00
8	ผลิตภัณฑ์โลหะ	0.00	0.00	0.00
9	เสื้อผ้าสำเร็จรูป	0.00	0.00	0.00
10	เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด	0.00	0.00	0.00
รวม		0.80	0.30	3.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.3 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากพม่าจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	ก๊าซธรรมชาติ	2,068.30	3,119.10	2,540.90
2	เนื้อสัตว์สำหรับการบริโภค	40.90	65.80	65.40
3	ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์	85.50	121.20	63.90
4	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	34.80	11.10	23.70
5	ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	7.60	17.60	18.70
6	น้ำมันดิบ	25.50	-	16.80
7	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ	-	-	13.40
8	ข้าวและผลิตภัณฑ์แปรรูป	-	-	10.00
9	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่งสำเร็จรูป	7.90	10.80	9.40
10	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	3.40	5.50	3.90
รวม		2,273.90	3,351.10	2,766.10

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.4 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากฟิลิปปินส์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	แผงวงจรไฟฟ้า	385.70	405.80	325.30
2	ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์	230.90	291.20	217.60
3	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	180.70	227.70	201.60
4	น้ำมันดิบ	203.80	137.20	159.00
5	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	142.70	146.20	144.10
6	รถยนต์นั่ง	40.10	79.10	77.20
7	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	83.30	89.90	71.90
8	เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์	66.10	93.70	71.60
9	เครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ	375.50	198.10	63.60
10	ผลิตภัณฑ์ยาสูบ	78.30	74.00	59.90
รวม		1,787.10	1,742.90	1,391.80

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.5 แสดงมูลค่านำเข้าสินค้าของไทยจากมาเลเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	1,324.10	1,354.20	1,410.10
2	น้ำมันดิบ	1,014.60	1,422.40	1,371.30
3	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	571.60	885.00	851.80
4	สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง	320.70	650.10	569.00
5	เคมีภัณฑ์	704.40	822.70	524.00
6	แผงวงจรไฟฟ้า	544.10	561.00	489.30
7	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	366.00	381.50	402.50
8	เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด	173.40	181.50	226.70
9	เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การ	272.40	261.70	208.10
10	น้ำมันสำเร็จรูป	282.80	175.30	205.40
รวม		5,574.10	6,695.40	6,258.20

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.6 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากลาวจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2546-2550

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	286.00	357.70	230.10
2	เชื้อเพลิงอื่น ๆ	76.10	109.10	92.80
3	ไม้ซุง ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์	60.00	63.90	56.90
4	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	9.70	18.40	31.00
5	ถ่านหิน	6.60	8.30	9.90
6	ผัก ผลไม้และของปรุงแต่งที่ทำจากผัก ผลไม้	2.50	8.90	7.60
7	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	4.60	8.90	6.60
8	ลวดและสายเคเบิล	5.30	9.30	5.80
9	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	4.70	4.90	4.10
10	รถยนต์นั่ง	0.30	6.60	3.90
รวม		455.80	596.00	448.70

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.7 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากเวียดนามจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	น้ำมันดิบ	264.30	220.80	356.20
2	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	294.20	354.20	211.30
3	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	71.80	105.80	115.20
4	เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	9.60	14.00	64.30
5	ถ่านหิน	26.20	32.20	62.50
6	ด้ายและเส้นใย	48.20	65.50	56.50
7	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูป	34.70	46.70	51.50
8	เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การ	46.70	60.10	46.30
9	ส่วนประกอบและอุปกรณ์จักรยานยนต์	24.20	29.90	31.30
10	เลนส์ แว่นตาและส่วนประกอบ	0.10	0.10	31.00
รวม		820.00	929.30	1,026.10

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.8 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากสิงคโปร์จำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	1,115.70	1,234.20	800.70
2	แผงวงจรไฟฟ้า	748.90	955.40	681.40
3	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	673.00	609.10	565.60
4	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ	7.80	279.10	474.50
5	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	478.90	546.20	469.60
6	สื่อบันทึกข้อมูลภาพเสียง	621.00	769.00	435.90
7	น้ำมันสำเร็จรูป	527.80	499.50	341.40
8	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	348.30	353.10	335.90
9	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	90.60	113.50	164.50
10	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	129.40	152.90	155.60
รวม		4,741.40	5,512.00	4,425.10

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 12.9 แสดงมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยจากอินโดนีเซียจำแนกตามรายสินค้า 10 อันดับแรก
ระหว่างปี 2550-2552

ลำดับที่	รายการสินค้า	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)		
		2550	2551	2552
1	ถ่านหิน	512.90	852.80	671.00
2	น้ำมันดิบ	360.20	402.10	540.00
3	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	604.60	673.90	476.40
4	เครื่องจักรและส่วนประกอบ	263.00	334.60	295.40
5	เคมีภัณฑ์	572.00	414.30	264.80
6	ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์	193.80	249.10	215.90
7	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	212.20	377.90	176.30
8	สัตว์น้ำสด แช่เย็น แช่แข็ง แปรรูปและกึ่ง	216.30	200.80	138.80
9	กระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ	81.10	94.80	83.00
10	เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	50.20	81.40	77.70
รวม		3,066.30	3,681.70	2,939.30

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 13 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนสินค้านำเข้า 10 อันดับแรกของไทยจากตลาดโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
1	น้ำมันดิบ	1,002,211.3	657,178.5	762,474.4	158,711.1	211,722.7	41.31	-34.43	16.02	40.58	33.40	16.81	14.28	13.06	11.27	12.77
2	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบ	495,977.4	416,326.9	535,273.0	122,379.7	137,363.4	17.07	-16.06	28.57	19.36	12.24	8.32	9.05	9.17	8.69	8.28
3	เครื่องเพชรพลอย อัญ มณี เงินแท่งและทองคำ	295,287.4	188,032.3	319,317.7	129,365.6	127,070.7	105.89	-36.32	69.82	382.09	-1.77	4.95	4.09	5.47	9.19	7.66
4	เคมีภัณฑ์	420,135.3	298,221.6	403,175.9	99,371.5	111,943.5	20.42	-29.02	35.19	75.89	12.65	7.05	6.48	6.90	7.06	6.75
5	เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ	357,781.2	323,332.4	389,193.6	89,636.6	102,267.8	.14	-9.63	20.37	33.84	14.09	6.00	7.03	6.66	6.36	6.17
6	เหล็ก เหล็กกล้าและ ผลิตภัณฑ์	458,002.0	253,237.5	374,957.6	86,672.4	95,059.3	53.25	-44.71	48.07	83.21	9.68	7.68	5.50	6.42	6.15	5.73
7	แผงวงจรไฟฟ้า	305,853.9	278,742.1	344,838.7	81,550.3	84,238.8	-10.56	-8.86	23.71	75.37	3.30	5.13	6.06	5.91	5.79	5.08
8	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษ โลหะและผลิตภัณฑ์	265,814.0	163,220.2	240,359.7	57,019.1	69,373.9	7.15	-38.60	47.26	94.59	21.67	4.46	3.55	4.12	4.05	4.18
9	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	259,941.0	235,076.2	261,198.6	67,809.8	64,630.0	-0.70	-9.57	11.11	46.46	-4.69	4.36	5.11	4.47	4.82	3.90
10	ส่วนประกอบและ อุปกรณ์ยานยนต์	133,439.3	115,744.7	189,102.4	43,683.8	50,657.0	14.93	-13.26	63.38	111.51	15.96	2.24	2.52	3.24	3.10	3.05

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ตารางที่ 14 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนการค้าของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 (ไตรมาส 1)

รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
ไทย – โลก	11,813,853.63	9,795,136.40	12,015,814.23	2,866,639.25	3,378,990.96	16.14	-17.09	22.67	36.09	17.87	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
การส่งออก	5,851,371.1	5,194,588.6	6,176,423.7	1,458,339.1	1,720,375.9	10.36	-11.22	18.90	24.69	17.97	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
การนำเข้า	5,962,482.5	4,600,547.8	5,839,390.5	1,408,300.2	1,658,615.1	22.43	-22.84	26.93	50.32	17.77	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ดุลการค้า	-111,111.34	594,040.83	337,033.15	50,038.91	61,760.84	-125.72	634.64	-43.26	-78.49	23.43	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ไทย – อาเซียน	2,321,535.81	1,957,433.17	2,375,038.20	582,746.65	677,375.95	16.00	-15.68	21.33	44.11	16.24	19.65	19.98	19.77	20.33	20.05
การส่งออก	1,319,391.2	1,106,492.0	1,403,597.6	346,061.4	384,399.6	16.85	-16.14	26.85	58.63	11.08	22.55	21.30	22.73	23.73	22.34
การนำเข้า	1,002,144.6	850,941.2	971,440.6	236,685.3	292,976.3	14.89	-15.09	14.16	27.10	23.78	16.81	18.50	16.64	16.81	17.66
ดุลการค้า	317,246.65	255,550.76	432,157.09	109,376.15	91,423.32	23.52	-19.45	69.11	242.59	-16.41					
ไทย – บรูไนฯ	7,043.70	7,801.67	7,176.99	945.15	2,127.98	-0.95	10.76	-8.01	-51.34	125.15	0.06	0.08	0.06	0.03	0.06
การส่งออก	4,074.40	4,001.45	4,076.56	900.34	1,078.39	26.90	-1.79	1.88	13.38	19.78	0.07	0.08	0.07	0.06	0.06
การนำเข้า	2,969.30	3,800.22	3,100.42	44.81	1,049.59	-23.87	27.98	-18.41	-96.10	2,242.57	0.05	0.08	0.05	0.00	0.06
ดุลการค้า	1,105.11	201.23	976.14	855.54	28.20	260.22	-81.79	385.08	341.64	-96.63					
ไทย – อินโดนีเซีย	388,288.90	289,824.74	414,520.12	107,091.56	149,141.36	27.51	-25.36	43.02	96.85	39.27	3.29	2.96	3.45	3.74	4.41
การส่งออก	208,017.51	158,917.74	232,855.65	62,933.89	79,500.14	25.33	-23.60	46.53	113.09	26.32	3.56	3.06	3.77	4.32	4.62
การนำเข้า	180,271.39	130,907.00	181,664.47	44,157.67	69,641.22	30.11	-27.38	38.77	77.57	57.71	3.02	2.85	3.11	3.14	4.20
ดุลการค้า	27,746.12	28,010.74	51,191.18	18,776.22	9,858.92	1.19	0.95	82.76	302.36	-47.49					
ไทย – ฟิลิปปินส์	190,858.09	164,204.63	230,902.56	54,848.20	52,580.07	7.02	-13.97	40.62	74.67	-4.14	1.62	1.68	1.92	1.91	1.56
การส่งออก	115,197.35	102,928.49	154,914.82	36,878.03	31,594.18	11.00	-10.65	50.51	77.65	-14.33	1.97	1.98	2.51	2.53	1.84
การนำเข้า	75,660.74	61,276.14	75,987.74	17,970.17	20,985.89	1.48	-19.01	24.01	68.87	16.78	1.27	1.33	1.30	1.28	1.27
ดุลการค้า	39,536.61	41,652.35	78,927.08	18,907.86	10,608.29	35.29	5.35	89.49	86.87	-43.89					

รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วน (%)				
	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
ไทย – กัมพูชา	70,033.05	56,577.34	81,129.70	17,371.92	21,695.20	44.70	-19.21	43.40	30.72	27.89	0.59	0.58	0.68	0.61	0.64
การส่งออก	67,025.57	53,917.76	74,265.29	16,593.34	20,009.70	43.50	-19.56	37.74	29.02	20.59	1.15	1.04	1.20	1.14	1.16
การนำเข้า	3,007.48	2,659.58	6,864.41	778.58	1,685.50	78.11	-11.57	158.10	81.84	116.49	0.05	0.06	0.12	0.06	0.10
ดุลการค้า	64,018.09	51,258.18	67,400.88	15,814.76	18,324.20	42.20	-19.93	31.49	27.20	15.87					
ไทย – ลาว	78,963.85	71,989.38	91,542.00	24,051.17	27,386.05	28.44	-8.83	27.16	37.36	13.87	0.67	0.74	0.76	0.84	0.81
การส่งออก	58,392.22	56,045.34	67,606.28	18,896.64	20,131.78	29.23	-4.02	20.63	37.12	6.54	1.00	1.08	1.09	1.30	1.17
การนำเข้า	20,571.63	15,944.04	23,935.72	5,154.53	7,254.27	26.25	-22.50	50.12	38.25	40.74	0.35	0.35	0.41	0.37	0.44
ดุลการค้า	37,820.59	40,101.30	43,670.56	13,742.11	12,877.51	30.91	6.03	8.90	36.71	-6.29					
ไทย – เมียนมาร์	156,285.02	148,628.29	155,631.63	36,829.43	40,559.58	38.22	-4.90	4.71	14.76	10.13	1.32	1.52	1.30	1.28	1.20
การส่งออก	43,859.02	52,652.37	65,631.18	17,395.22	20,548.30	32.73	20.05	24.65	47.56	18.13	0.75	1.01	1.06	1.19	1.19
การนำเข้า	112,426.00	95,975.92	90,000.45	19,434.21	20,011.28	40.48	-14.63	-6.23	-4.28	2.97	1.89	2.09	1.54	1.38	1.21
ดุลการค้า	-68,566.98	-43,323.55	-24,369.27	-2,038.99	537.02	-45.93	36.82	43.75	76.05	-36.82					
ไทย – มาเลเซีย	648,275.26	556,123.46	677,837.74	170,571.29	178,303.86	13.84	-14.21	21.89	54.11	4.53	5.49	5.68	5.64	5.95	5.28
การส่งออก	325,280.10	260,837.28	334,598.49	81,718.00	89,691.96	20.66	-19.81	28.28	63.27	9.76	5.56	5.02	5.42	5.60	5.21
การนำเข้า	322,995.16	295,286.18	343,239.25	88,853.29	88,611.90	7.71	-8.58	16.24	46.55	-0.27	5.42	6.42	5.88	6.31	5.34
ดุลการค้า	2,284.94	-34,448.90	-8,640.76	-7,135.29	1,080.06	107.54	-1,607.65	74.92	32.55	1,607.65					
ไทย – สิงคโปร์	568,575.72	455,315.45	487,116.89	118,487.78	145,455.21	3.49	-19.92	6.98	11.02	22.76	4.81	4.65	4.05	4.13	4.30
การส่งออก	332,443.81	257,967.28	285,186.13	68,890.64	75,191.44	0.52	-22.40	10.55	37.17	9.15	5.68	4.97	4.62	4.72	4.37
การนำเข้า	236,131.91	197,348.17	201,930.76	49,597.14	70,263.77	7.98	-16.42	2.32	-12.23	41.67	3.96	4.29	3.46	3.52	4.24
ดุลการค้า	96,311.90	60,619.11	83,255.37	19,293.50	4,927.67	-14.05	-37.06	37.34	407.00	-74.46					
ไทย – เวียดนาม	213,212.21	206,968.22	229,180.56	52,550.17	60,126.64	25.77	-2.93	10.73	44.66	14.42	1.80	2.11	1.91	1.83	1.78
การส่งออก	165,101.24	159,224.25	184,463.24	41,855.30	46,653.74	26.16	-3.56	15.85	47.60	11.46	2.82	3.07	2.99	2.87	2.71
การนำเข้า	48,110.97	47,743.97	44,717.32	10,694.87	13,472.90	24.46	-0.76	-6.34	34.20	25.98	0.81	1.04	0.77	0.76	0.81
ดุลการค้า	116,990.27	111,480.28	139,745.92	31,160.43	33,180.84	26.87	-4.71	25.35	52.83	6.48					

ตารางที่ 15 แสดงมูลค่า อัตราการขยายตัว และสัดส่วนโครงสร้างสินค้าเกษตรกรรมของไทยในอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 (ไตรมาส 1)

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วนมูลค่าการส่งออก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
รวมทั้งสิ้น		104,152.0	79,763.6	102,612.2	31,127.3	36,021.5	30.86	-23.42	28.65	89.79	15.72	7.89	7.21	7.31	8.99	9.37
	สินค้าการเกษตร	94,878.5	69,378.3	91,943.7	28,427.0	32,909.5	30.46	-26.88	32.53	104.20	15.77	7.19	6.27	6.55	8.21	8.56
1	ข้าว	34,176.9	15,776.8	22,415.7	8,636.6	11,139.3	73.67	-53.84	42.08	176.19	28.98	2.59	1.43	1.60	2.50	2.90
	ข้าวขาว	23,408.3	2,951.0	11,533.5	5,836.6	8,276.6	116.09	-87.39	290.83	1,430.53	41.80	1.77	0.27	0.82	1.69	2.15
	ข้าวหอมมะลิ	6,944.7	7,767.0	6,015.6	1,541.0	1,433.6	37.45	11.84	-22.55	2.78	-6.97	0.53	0.70	0.43	0.45	0.37
	ปลายข้าว	1,367.7	2,410.4	2,247.7	530.7	950.0	-40.03	76.23	-6.75	14.47	79.00	0.10	0.22	0.16	0.15	0.25
	ข้าวเหนียว	2,086.2	2,409.2	2,438.5	680.9	436.6	71.00	15.48	1.22	-9.43	-35.87	0.16	0.22	0.17	0.20	0.11
	ข้าวนึ่ง	239.0	116.4	8.4	3.0	0.9	32.98	-51.28	-92.76	56.89	-69.77	0.02	0.01	-	-	-
	ข้าวกล้อง	130.9	122.7	171.9	44.3	41.5	89.94	-6.27	40.13	52.34	-6.40	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	ข้าวอื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	200.00	-	-	-	-	-	-	-
2	ข้าวโพด	6,577.5	7,806.2	4,253.0	2,306.1	776.3	95.18	18.68	-45.52	112.38	-66.34	0.50	0.71	0.30	0.67	0.20
	ข้าวโพดสำหรับบริโภค	1.9	2.3	70.6	67.9	0.7	-98.88	17.86	3,034.79	25,425.08	-98.90	-	-	0.01	0.02	-
	ข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์	2,780.8	5,226.5	2,657.6	1,480.3	369.7	339.40	87.95	-49.15	142.50	-75.03	0.21	0.47	0.19	0.43	0.10
	ข้าวโพดสำหรับทำพันธุ์	2,747.9	2,564.9	1,515.3	756.8	404.8	82.61	-6.66	-40.92	60.84	-46.51	0.21	0.23	0.11	0.22	0.11
	ข้าวโพดอื่น ๆ															
3	ถั่ว	235.3	391.5	419.4	113.2	212.5	5.14	66.38	7.12	-17.14	87.81	0.02	0.04	0.03	0.03	0.06
	ถั่วเขียวผิวมัน	145.9	279.1	271.9	57.6	182.3	-0.16	91.29	-2.57	-44.43	216.65	0.01	0.03	0.02	0.02	0.05
	ถั่วเขียวผิวดำ	2.2	11.1	16.3	4.0	1.6	-47.31	392.60	47.50	193.94	-60.13	-	-	-	-	-
	ถั่วเขียวนางแดง	10.4	0.1	12.2	8.2	4.6	275.79	-99.05	12,164.19	-	-43.91	-	-	-	-	-
	ถั่วอื่น ๆ	76.7	101.3	119.0	43.3	24.0	8.60	32.00	17.49	37.20	-44.65	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
4	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	6,959.9	7,606.6	11,285.5	4,332.8	2,815.1	0.86	9.29	48.36	252.57	-35.03	0.53	0.69	0.80	1.25	0.73
5	ผลไม้สดแช่เย็นแช่แข็ง	2,379.2	3,336.0	3,562.1	440.2	879.2	-7.22	40.22	6.78	15.87	99.74	0.18	0.30	0.25	0.13	0.23

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วนมูลค่าการส่งออก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	ผลไม้สด แช่เย็น	2,028.5	2,972.6	3,012.6	344.0	772.6	4.22	46.54	1.35	20.18	124.59	0.15	0.27	0.21	0.10	0.20
	-ลำไย	811.6	1,388.8	1,381.8	92.3	471.5	-8.31	71.11	-0.50	17.77	410.75	0.06	0.13	0.10	0.03	0.12
	-ทุเรียน	487.9	623.1	509.9	25.5	18.8	24.72	27.71	-18.17	-54.48	-26.30	0.04	0.06	0.04	0.01	-
	-มะม่วง	142.8	203.6	201.8	130.9	177.9	44.55	42.60	-0.91	182.18	35.95	0.01	0.02	0.01	0.04	0.05
	-ลิ้นจี่	21.4	64.9	22.1	0.1	-	-39.49	203.91	-65.94	-96.47	-90.18	-	0.01	-	-	-
	-กล้วย	9.2	30.0	47.5	7.6	17.6	63.12	226.65	58.47	39.74	131.37	-	-	-	-	-
	-ผลไม้ประเภทส้ม	159.9	71.9	50.2	10.3	23.2	-30.57	-55.06	-30.07	-59.43	125.47	0.01	0.01	-	-	0.01
	-เงาะ	48.5	37.2	56.3	2.1	1.5	158.98	-23.25	51.34	2,229.69	-27.94	-	-	-	-	-
	-มังคุด	113.1	283.4	460.7	1.3	2.1	70.69	150.59	62.57	-82.90	64.50	0.01	0.03	0.03	-	-
	-สับปะรด	20.2	14.4	15.2	3.3	4.0	48.25	-28.57	5.10	-20.88	20.85	-	-	-	-	-
	-อื่น ๆ	213.9	255.2	267.0	70.8	56.1	6.29	19.31	4.61	14.96	-20.76	0.02	0.02	0.02	0.02	0.01
2	ผลไม้แช่แข็ง	13.7	22.0	33.7	2.9	1.5	30.06	61.22	53.07	80.57	-48.02	-	-	-	-	-
	-ทุเรียน	5.9	12.3	17.0	1.6	1.5	46.37	108.17	38.26	-	-5.82	-	-	-	-	-
	-อื่น ๆ	6.8	8.1	12.9	0.8	-	73.36	19.46	58.19	-39.03	-99.82	-	-	-	-	-
3	ผลไม้แห้ง	281.6	288.4	467.1	83.0	84.8	-50.06	2.42	61.97	-0.60	2.12	0.02	0.03	0.03	0.02	0.02
	-ลำไยแห้ง	95.6	98.3	248.0	4.2	43.3	-76.43	2.86	152.34	-59.23	925.87	0.01	0.01	0.02	-	0.01
	-ผลไม้แห้งอื่น ๆ	186.0	190.1	219.1	78.8	41.5	17.37	2.19	15.24	7.70	-47.36	0.01	0.02	0.02	0.02	0.01
4	ผลไม้อื่น ๆ	55.4	53.0	48.7	10.2	20.3	27.41	-4.35	-8.16	20.34	98.60	-	-	-	-	0.01
5	ผักสดแช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	933.7	705.8	780.4	230.3	718.7	-0.19	-24.40	10.56	-33.69	212.08	0.07	0.06	0.06	0.07	0.19
	ผักสด แช่เย็น	765.5	599.6	673.2	205.8	662.1	-12.10	-21.67	12.27	-33.04	221.70	0.06	0.05	0.05	0.06	0.17
	-หน่อไม้ฝรั่ง	1.9	3.5	3.9	0.9	1.7	-21.96	80.72	11.08	-9.61	89.47	-	-	-	-	-
	-หอมหัวใหญ่ หอมหัวเล็ก กระเทียม	511.5	312.2	361.6	123.4	547.9	-22.70	-38.97	15.84	-48.19	344.01	0.04	0.03	0.03	0.04	0.14

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วนมูลค่าการส่งออก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
6	-พริก	73.2	83.5	71.1	21.4	49.4	73.10	14.04	-14.83	24.00	130.93	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	-เห็ด	94.6	105.6	87.3	21.6	22.7	17.19	11.55	-17.35	-21.16	4.80	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	-ผักสดแช่เย็นอื่น ๆ	80.6	93.6	148.8	38.4	40.5	-1.48	16.03	59.03	64.49	5.35	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	ผักแห้ง	6.6	17.5	9.0	5.5	2.8	55.08	167.14	-48.47	108.37	-49.14	-	-	-	-	-
	ผักอื่น ๆ	124.4	56.7	47.6	10.1	34.8	280.25	-54.44	-15.99	-65.60	244.43	0.01	0.01	-	-	0.01
	เครื่องเทศและสมุนไพร	201.4	204.9	233.3	68.8	59.4	8.07	1.75	13.84	32.46	-13.72	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02
	-พริกไทย	10.3	4.2	5.5	2.5	3.0	6.16	-59.53	33.51	28.14	19.52	-	-	-	-	-
	-มะขามเปียก	.3	0.7	9.3	1.1	10.1	9.84	168.02	1,180.52	2,369.01	797.78	-	-	-	-	-
	-เครื่องเทศ	31.3	38.9	39.4	12.5	12.6	-51.60	23.94	1.43	108.49	1.31	-	-	-	-	-
	-สมุนไพร	13.2	13.0	12.0	2.0	2.0	164.53	-1.50	-7.31	15.42	-3.90	-	-	-	-	-
7	-สารสกัดจากสมุนไพร	27.8	22.8	56.5	8.4	14.1	25.78	-17.94	147.55	104.10	67.31	-	-	-	-	-
8	หมาก	118.5	125.4	110.6	42.2	17.6	40.11	5.79	-11.83	10.95	-58.39	0.01	0.01	0.01	0.01	-
8	กล้วยไม้	86.8	123.9	140.6	33.5	38.0	-1.61	42.71	13.47	15.98	13.34	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	ดอกกล้วยไม้	47.0	80.4	86.9	23.8	27.3	-1.52	70.94	8.10	35.18	14.87	-	0.01	0.01	0.01	0.01
9	ต้นกล้วยไม้	39.8	43.5	53.7	9.7	10.7	-1.71	9.34	23.41	-13.88	9.58	-	-	-	-	-
	ยางพารา	40,846.5	31,193.4	46,428.5	11,765.2	15,689.3	12.56	-23.63	48.84	63.46	33.35	3.10	2.82	3.31	3.40	4.08
	ยางแผ่น	5,731.2	3,862.0	4,032.0	1,437.4	2,040.2	26.23	-32.61	4.40	3.55	41.94	0.43	0.35	0.29	0.42	0.53
	ยางแท่ง	1,258.9	177.3	255.6	107.5	109.4	45.56	-85.92	44.18	448.14	1.77	0.10	0.02	0.02	0.03	0.03
	ยางขึ้น	29,936.4	24,606.9	38,214.4	9,109.2	11,913.8	6.89	-17.80	55.30	77.51	30.79	2.27	2.22	2.72	2.63	3.10
10	ยางพาราอื่น ๆ	3,920.1	2,547.1	3,926.5	1,111.1	1,625.9	36.16	-35.02	54.15	68.85	46.33	0.30	0.23	0.28	0.32	0.42
	กาแฟ	11.4	15.0	27.4	5.5	21.9	24.83	31.66	83.42	30.24	294.25	-	-	-	-	0.01
	กาแฟดิบ	8.2	10.5	11.8	2.8	18.2	15.47	28.39	12.15	-13.30	550.76	-	-	-	-	-
	กาแฟคั่ว	3.2	4.5	15.7	2.8	3.7	57.50	40.01	250.51	165.02	34.49	-	-	-	-	-
11	ใบยาสูบ	1,055.0	814.4	923.0	117.4	172.1	17.26	-22.81	13.34	368.03	46.51	0.08	0.07	0.07	0.03	0.04

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วนมูลค่าการส่งออก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
12	พันธุ์เวอร์จิเนีย	242.4	10.6	242.4	30.1	8.4	1.09	-95.63	2,189.02	595.12	-72.21	0.02	-	0.02	0.01	-
	พันธุ์เบอร์เลย์	90.4	198.0	445.0	71.5	95.7	-26.97	119.06	124.73	-	33.92	0.01	0.02	0.03	0.02	0.02
	พันธุ์โอเรียนตอล	719.9	605.3	218.0	6.4	67.5	35.21	-15.93	-63.98	-69.04	949.78	0.05	0.05	0.02	-	0.02
	เศษใบยาสูบและอื่น ๆ	2.3	0.5	17.6	9.4	0.5	-38.71	-78.88	3,489.37	-	-94.50	-	-	-	-	-
	พืชน้ำมัน	141.6	114.5	196.0	37.4	36.0	-65.49	-19.18	71.23	20.31	-3.74	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	ปาล์มน้ำมัน	69.1	67.1	137.3	18.8	25.5	432.52	-2.80	104.46	-2.91	36.08	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	พืชน้ำมันอื่น ๆ	72.6	47.3	58.7	18.6	10.5	-81.74	-34.77	24.09	58.44	-43.81	0.01	-	-	0.01	-
	เมล็ดมะม่วงหิมพานต์	16.9	5.0	3.8	-	-	1,071.00	-70.20	-24.81	-	-	-	-	-	-	-
	ธัญพืช	101.2	99.0	164.9	50.4	39.2	18.82	-2.18	66.56	189.90	-22.22	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	เมล็ดผักและสปรอตที่ใช้ สำหรับการเพาะปลูก	339.8	400.1	488.6	104.7	122.8	5.15	17.75	22.13	20.85	17.30	0.03	0.04	0.03	0.03	0.03
16	ครึ่ง	0.5	0.1	2.8	-	-	-71.36	-72.06	1,909.61	-	-	-	-	-	-	-
17	ฝ้าย	13.2	15.5	25.0	4.9	29.1	-45.43	17.87	61.10	140.18	499.80	-	-	-	-	0.01
18	สินค้ากสิกรรมอื่น ๆ	801.9	769.6	593.8	179.8	160.6	8.98	-4.03	-22.85	5.14	-10.70	0.06	0.07	0.04	0.05	0.04
สินค้าประมง		3,882.2	4,061.1	4,552.1	1,302.6	1,025.0	14.45	4.61	12.09	29.26	-21.32	0.29	0.37	0.32	0.38	0.27
1	กุ้ง	966.5	1,361.4	1,395.0	459.2	182.5	2.92	40.86	2.47	63.80	-60.27	0.07	0.12	0.10	0.13	0.05
	กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง	866.5	1,297.7	1,318.3	440.8	165.5	0.63	49.76	1.59	70.26	-62.44	0.07	0.12	0.09	0.13	0.04
	-กุ้งกุลาดำ	150.5	127.2	125.3	28.5	33.0	-39.41	-15.49	-1.46	28.46	15.91	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
	-กุ้งก้ามกราม	63.0	138.9	57.5	29.7	0.3	167.66	120.51	-58.61	-57.86	-98.95	-	0.01	-	0.01	0.01
	กุ้งอื่น ๆ แช่เย็นและ แช่แข็ง	653.0	1,031.5	1,135.5	382.6	132.2	10.84	57.97	10.08	130.19	-65.45	0.05	0.09	0.08	0.11	653.0
	กุ้งอื่น ๆ	90.8	63.1	72.7	15.2	16.9	21.76	-30.49	15.22	-28.73	11.43	0.01	0.01	0.01	-	
2	ปลาหมึก	95.1	225.0	346.2	146.4	37.5	-84.71	136.68	53.85	274.10	-74.35	0.01	0.02	0.02	0.04	0.01
	ปลาหมึกสดแช่เย็นแช่แข็ง	88.8	221.4	342.6	144.7	37.3	-85.69	149.47	54.73	269.87	-74.24	0.01	0.02	0.02	0.04	0.01

ชื่อสินค้า		มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (%)					สัดส่วนมูลค่าการส่งออก (%)				
		2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)	2551	2552	2553	2553 (ไตรมาส 1)	2554 (ไตรมาส 1)
	ปลาหมึกแห้ง	6.3	3.6	3.6	1.7	0.3	255.32	-42.86	-0.69	-	-84.67	-	-	-	-	-
3	ปลา	2,584.3	2,386.4	2,665.3	662.6	776.6	-4.18	-7.66	11.68	-0.05	17.19	0.20	0.22	0.19	0.19	0.20
	เนื้อปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง	363.9	288.0	247.3	74.3	46.4	-31.98	-20.84	-14.15	-23.73	-37.64	0.03	0.03	0.02	0.02	0.01
	ปลาสด แช่เย็น แช่แข็ง	1,407.0	1,302.2	1,549.7	386.7	516.3	8.05	-7.45	19.00	12.47	33.49	0.11	0.12	0.11	0.11	0.13
	ปลาแห้ง	717.9	688.8	735.1	167.6	181.5	-7.22	-4.05	6.72	-16.51	8.31	0.05	0.06	0.05	0.05	0.05
	ปลามีชีวิตและพันธุ์ปลา	95.6	107.4	133.2	34.0	32.4	10.84	12.37	24.07	62.08	-4.50	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
4	สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย	179.6	52.7	107.7	22.0	20.5	-28.78	-70.68	104.56	123.43	-7.11	0.01	-	0.01	0.01	0.01
	ปูแช่เย็นแช่แข็งหนึ่งหรือดัม	109.7	5.5	19.2	1.5	3.4	-19.41	-95.02	252.30	17.53	130.30	0.01	-	-	-	-
	หอย	28.5	10.6	34.9	14.9	4.4	-62.91	-62.76	228.40	1,110.74	-70.43	-	-	-	-	-
	อื่นๆ	41.4	36.6	53.6	5.7	12.7	5.60	-11.71	46.55	-23.12	123.39	-	-	-	-	-
5	แมงกระพรุน	9.5	7.5	3.8	1.2	2.7	123.37	-20.85	-49.47	-67.00	126.17	-	-	-	-	-
6	ตะพาบน้ำ	9	3.4	14.7	0.8	4.2	93.26	-41.80	326.32	-7.79	430.74	-	-	-	-	-
7	ประมงอื่น ๆ	40.4	24.4	19.3	10.4	1.0	129.81	-39.60	-20.92	-4.44	-90.58	-	-	-	-	-
	ปศุสัตว์	5,391.3	6,324.2	6,116.4	1,397.7	2,087.0	131.91	17.30	-3.29	-5.03	49.32	0.41	0.57	0.44	0.40	0.54
1	ไก่	2,761.4	2,266.3	2,757.6	644.5	836.8	59.55	-17.93	21.68	-4.11	29.84	0.21	0.20	0.20	0.19	0.22
	ไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง	1,301.4	979.1	1,340.4	284.1	464.2	45.04	-24.77	36.91	-16.31	63.36	0.10	0.09	0.10	0.08	0.12
	ไก่แปรรูป	1,460.0	1,287.2	1,417.2	360.3	372.6	75.17	-11.84	10.10	8.36	3.40	0.11	0.12	0.10	0.10	0.10
2	เป็ดสดแช่เย็นแช่แข็ง	196.6	91.9	46.0	10.4	25.9	45.38	-53.27	-49.97	-78.49	149.40	0.01	0.01	-	-	0.01
3	สุกรสดแช่เย็นแช่แข็ง	24.3	83.1	63.3	11.1	24.2	-39.14	241.35	-23.86	-34.84	117.06	-	0.01	-	-	0.01
4	กระดุกสัตว์และขนสัตว์ปีก	8.0	16.9	71.3	4.1	22.8	-9.52	110.80	321.77	29.74	455.79	-	-	0.01	-	0.01
5	ไข่ไก่สด	12.3	12.3	10.5	1.8	0.9	200.01	-0.57	-14.44	-44.58	-48.94	-	-	-	-	-
6	เนื้อและส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ที่บริโภคได้	67.1	101.9	200.6	13.7	342.7	468.63	51.79	96.89	-36.14	2,400.30	0.01	0.01	0.01	-	0.09
7	อื่นๆ	2,321.5	3,751.9	2,967.0	712.1	833.7	489.18	61.61	-20.92	0.80	17.08	0.18	0.34	0.21	0.21	0.22

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังประเทศในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2552

ประเทศ	จำนวน (พันคน)											
	2549			2550			2551			2552		
	ภายใน อาเซียน	ภายนอก อาเซียน	รวม	ภายใน อาเซียน	ภายนอก อาเซียน	รวม	ภายใน อาเซียน	ภายนอก อาเซียน	รวม	ภายใน อาเซียน	ภายนอก อาเซียน	รวม
บรูไนดารุสซาลาม	68.7	89.4	158.1	84.6	93.9	178.5	98.0	127.7	225.8	77.7	79.7	157.5
กัมพูชา	328.5	1,371.6	1,700.0	410.1	1,605.0	2,015.1	552.5	1,573.0	2,125.5	692.8	1,468.8	2,161.6
อินโดนีเซีย	2,307.1	2,564.2	4,871.4	1,523.4	3,982.3	5,505.8	2,774.7	3,654.3	6,429.0	1,582.4	4,869.6	6,452.0
ลาว	91.8	323.3	1,215.1	1,272.7	351.2	1,623.9	1,285.5	719.3	2,004.8	1,611.0	397.4	2,008.4
มาเลเซีย	13,856.6	4,615.1	18,471.7	15,620.3	4,615.7	20,236.0	16,637.0	5,415.5	22,052.5	18,386.4	5,259.8	23,646.2
เมียนมาร์	56.8	596.1	652.9	53.0	679.1	732.1	462.5	198.3	660.8	524.0	238.5	762.5
ฟิลิปปินส์	202.9	2,485.1	2,688.0	235.6	2,856.4	3,092.0	254.1	2,885.3	3,139.4	-	-	2,705.0
สิงคโปร์	3,555.9	6,195.7	9,751.7	3,724.7	6,562.9	10,287.6	3,571.4	6,545.1	10,116.5	3,650.9	6,030.3	9,681.3
ไทย	3,556.4	10,265.7	13,822.1	3,755.6	10,708.7	14,464.2	4,125.2	10,472.3	14,597.5	4,007.6	10,083.4	14,091.0
เวียดนาม	571.9	3,011.6	3,583.5	661.2	3,488.3	4,149.5	515.6	3,738.2	4,253.7	318.9	3,453.3	3,772.3
อาเซียน	25,396.6	31,517.9	56,914.5	27,341.3	34,943.4	62,284.8	30,276.4	35,329.1	65,605.5	30,851.7	31,880.9	65,437.6

ที่มา: ASEAN Secretariat

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและสัดส่วนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาค/ประเทศต่าง ๆ 10 อันดับแรกที่เดินทางมาท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2552

ภูมิภาค/ประเทศ	2550		ภูมิภาค/ประเทศ	2551		ภูมิภาค/ประเทศ	2552 ¹	
	จำนวน (พันคน)	สัดส่วน (%)		จำนวน (พันคน)	สัดส่วน (%)		จำนวน (พันคน)	สัดส่วน (%)
อาเซียน	27,335.3	43.9	อาเซียน	30,276.4	46.1	อาเซียน	30,851.7	47.1
สหภาพยุโรป	6,566.0	10.5	สหภาพยุโรป	6,936.0	10.6	สหภาพยุโรป	6,606.2	10.1
ญี่ปุ่น	3,926.3	6.3	จีน	4,471.5	6.8	จีน	3,991.9	6.1
เกาหลีใต้	3,701.3	5.9	ญี่ปุ่น	3,623.8	5.5	ญี่ปุ่น	2,826.2	4.3
จีน	3,538.6	5.7	ออสเตรเลีย	2,904.5	4.4	ออสเตรเลีย	2,823.5	4.3
สหรัฐอเมริกา	2,537.2	4.1	เกาหลีใต้	2,657.1	4.1	อินเดีย	2,041.7	3.1
ออสเตรเลีย	2,434.5	3.9	สหรัฐอเมริกา	2,653.3	4.0	สหรัฐอเมริกา	1,951.9	3.0
ไต้หวัน	1,813.6	2.9	อินเดีย	1,984.7	3.0	เกาหลีใต้	1,908.1	2.9
อินเดีย	1,609.9	2.6	ไต้หวัน	1,514.0	2.3	ไต้หวัน	1,247.7	1.9
ฮ่องกง	1,124.2	1.8	เกาหลีเหนือ	911.3	1.4	ฮ่องกง	700.8	1.1
รวมนักท่องเที่ยว 10 อันดับแรก	54,586.8	87.7	รวมนักท่องเที่ยว 10 อันดับแรก	57,932.7	88.3	รวมนักท่องเที่ยว 10 อันดับแรก	54,949.9	84.0
อื่น ๆ	7,685.4	12.3	อื่น ๆ	7,672.8	11.7	อื่น ๆ	10,487.7	16.0
รวม	62,272.3	100.0	รวม	65,605.5	100.0	รวม	65,437.6	100.0

ที่มา: ASEAN Secretariat

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศต่าง ๆ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2554

Nationality	2549	2550	2551	2552	2553	2554*	รวม	สัดส่วน
<i>East Asia</i>	7,622,244	7,611,931	7,601,638	7,076,190	8,167,164	2,546,406	40,625,573	51.89
ASEAN	3,389,342	3,520,051	3,971,429	3,968,579	4,534,235	1,285,874	20,669,510	26.40
Brunei	9,418	8,987	9,055	8,353	7,073	1,975	44,861	0.06
Cambodia	117,100	99,945	85,790	96,586	146,274	35,526	581,221	0.74
Indonesia	219,783	237,592	247,930	227,205	286,072	87,398	1,305,980	1.67
Laos	276,207	513,701	621,564	655,034	715,345	219,544	3,001,395	3.83
Malaysia	1,591,328	1,540,080	1,805,332	1,757,813	2,058,956	587,597	9,341,106	11.93
Myanmar	62,769	72,205	71,902	79,279	90,179	24,498	400,832	0.51
Philippines	198,443	205,266	221,506	217,705	246,430	70,819	1,160,169	1.48
Singapore	687,160	604,603	570,047	563,575	603,538	155,614	3,184,537	4.07
Vietnam	227,134	237,672	338,303	363,029	380,368	102,903	1,649,409	2.11
China	949,117	907,117	826,660	777,508	1,122,219	434,006	5,016,627	6.41
Hong Kong	376,636	367,862	337,827	318,762	316,476	91,426	1,808,989	2.31
Japan	1,311,987	1,277,638	1,153,868	1,004,453	993,674	321,908	6,063,528	7.74
Korea	1,092,783	1,083,652	889,210	618,227	805,445	285,034	4,774,351	6.10
Taiwan	475,117	427,474	393,176	362,783	369,220	120,448	2,148,218	2.74
Others	27,262	28,137	29,468	25,878	25,895	7,710	144,350	0.18
<i>Europe</i>	3,490,779	3,905,271	3,984,614	4,059,988	4,442,375	1,833,847	21,716,874	27.74
Austria	76,106	81,391	80,561	85,786	90,026	40,150	454,020	0.58
Belgium	68,617	72,018	76,132	80,420	80,000	24,294	401,481	0.51
Denmark	128,037	141,110	149,683	144,834	152,398	81,276	797,338	1.02
Finland	110,502	143,266	155,143	156,000	146,946	91,454	803,311	1.03
France	321,278	373,090	398,407	427,067	461,670	181,397	2,162,909	2.76
Germany	516,659	544,495	542,726	573,473	606,874	218,676	3,002,903	3.84
Ireland	68,198	73,734	73,380	65,530	57,515	15,813	354,170	0.45
Italy	150,420	171,328	159,513	170,105	168,203	72,856	892,425	1.14
Netherlands	180,830	194,434	193,541	205,412	196,994	61,534	1,032,745	1.32
Norway	106,314	108,941	124,600	121,575	132,108	61,870	655,408	0.84
Russia	187,658	277,503	324,120	336,965	644,678	310,838	2,081,762	2.66
Spain	69,658	82,111	80,369	75,362	67,242	16,494	391,236	0.50
Sweden	306,085	378,387	392,274	350,819	355,214	204,895	1,987,674	2.54
Switzerland	140,741	146,511	143,065	148,269	155,761	59,350	793,697	1.01
United Kingdom	850,685	859,010	826,523	841,425	810,727	248,891	4,437,261	5.67
East Europe	110,113	148,302	164,029	181,247	211,672	105,896	921,259	1.18
Others	98,878	109,640	100,548	95,699	104,347	38,163	547,275	0.70
<i>The Americas</i>	923,382	920,366	909,017	853,381	844,644	297,949	4,748,739	6.07
Argentina	4,327	6,704	7,132	7,458	10,292	4,315	40,228	0.05
Brazil	11,841	15,056	16,805	17,650	20,390	6,740	88,482	0.11
Canada	183,094	183,440	180,900	169,482	168,393	67,727	953,036	1.22

Nationality	2549	2550	2551	2552	2553	2554*	รวม	สัดส่วน
SA	694,258	681,972	669,097	627,074	611,792	208,739	3,492,932	4.46
Others	29,862	33,194	35,083	31,717	33,777	10,428	174,061	0.22
<i>South Asia</i>	<i>631,208</i>	<i>709,811</i>	<i>711,290</i>	<i>826,437</i>	<i>995,321</i>	<i>254,880</i>	<i>4,128,947</i>	<i>5.27</i>
Bangladesh	40,281	44,789	46,682	53,420	68,081	17,712	270,965	0.35
India	459,795	536,356	536,964	614,566	760,371	192,946	3,100,998	3.96
Nepal	21,180	19,546	20,589	25,499	28,621	7,455	122,890	0.16
Pakistan	46,367	46,656	49,169	63,260	65,171	17,166	287,789	0.37
Sri Lanka	46,557	44,327	38,993	47,138	49,738	12,461	239,214	0.31
Others	17,028	18,137	18,893	22,554	23,339	7,140	107,091	0.14
<i>Oceania</i>	<i>651,262</i>	<i>764,072</i>	<i>794,331</i>	<i>737,459</i>	<i>789,632</i>	<i>219,070</i>	<i>3,955,826</i>	<i>5.05</i>
Australia	549,547	658,148	694,473	646,705	698,046	198,100	3,445,019	4.40
New Zealand	98,786	104,195	97,894	88,398	89,364	20,377	499,014	0.64
Others	2,929	1,729	1,964	2,357	2,222	593	11,794	0.02
<i>Middle East</i>	<i>392,416</i>	<i>436,100</i>	<i>464,330</i>	<i>483,983</i>	<i>569,334</i>	<i>149,429</i>	<i>2,495,592</i>	<i>3.19</i>
Egypt	11,882	13,037	14,122	15,733	16,729	5,114	76,617	0.10
Israel	121,508	128,674	108,275	110,884	116,050	38,643	624,034	0.80
Kuwait	33,934	31,910	32,130	44,500	41,224	11,995	195,693	0.25
Saudi Arabia	20,804	22,483	16,489	10,911	8,463	1,957	81,107	0.10
U.A.E.	69,509	74,957	95,490	83,625	105,162	20,958	449,701	0.57
Others	134,779	165,039	197,824	218,330	281,706	70,762	1,068,440	1.36
<i>Africa</i>	<i>110,511</i>	<i>116,677</i>	<i>119,000</i>	<i>112,403</i>	<i>127,930</i>	<i>32,234</i>	<i>618,755</i>	<i>0.79</i>
S.Africa	47,228	52,788	48,566	43,277	57,100	12,231	261,190	0.33
Others	63,283	63,889	70,434	69,125	70,830	20,003	357,564	0.46
<i>Grand Total</i>	<i>13,821,802</i>	<i>14,464,228</i>	<i>14,584,220</i>	<i>14,149,841</i>	<i>15,936,400</i>	<i>5,333,815</i>	<i>78,290,306</i>	<i>100.00</i>

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

หมายเหตุ * ข้อมูลเดือนมีนาคม 2554 เป็นข้อมูลเบื้องต้น ระหว่างวันที่ 1-25 มีนาคม 2554

ตารางที่ 19 แสดงแผนที่นำทางยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพบริการของประเทศไทย

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
1. ยุทธศาสตร์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของสาขาบริการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการของไทย	
1.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริการสาธารณูปโภคพื้นฐาน	
ยกเลิกการผูกขาดของรัฐวิสาหกิจในธุรกิจบริการสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เอกชนสามารถดำเนินการได้ในเชิงพาณิชย์	- เอกชนเข้ามามีบทบาทในการให้บริการสาธารณูปโภคพื้นฐานในฐานะผู้ประกอบการแทนผู้รับสัมปทานจากรัฐวิสาหกิจ - เอกชนเข้ามามีบทบาทในบริการที่รัฐวิสาหกิจผูกขาดอยู่เดิม เช่น บริการขนส่งสินค้า และผู้โดยสารทางเดินรถไฟ
ทบทวนสัญญาความร่วมมือระหว่างรัฐวิสาหกิจกับเอกชนที่ทำให้เกิดปัญหาในการกำกับดูแลกิจการที่เป็นระบบ และที่เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันตลาด	มีการปรับปรุงสัญญาเพื่อแก้ไขปัญหการกำกับดูแลการเชื่อมต่อโครงข่าย และส่งเสริมให้ผู้รับสัมปทานเอกชนมีอิสระในการพัฒนาธุรกิจบริการเชิงพาณิชย์ตามกรอบของสัญญามากขึ้น โดยมีการเปิดเจรจาระหว่างคู่สัญญา
ผลักดัน ร่าง พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจการขนส่ง พ.ศ. ร่าง พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจการประปา พ.ศ.	มีกฎหมายและองค์กรที่กำกับดูแลกิจการขนส่งและประปาที่เป็นระบบ เช่นเดียวกับในกรณีของกิจการพลังงานและกิจการขนส่ง
ส่งเสริมให้มีการควมรวมธุรกิจสำหรับบริการที่จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายในการให้บริการที่กว้างขวางหรือต้องมีขนาดใหญ่เพื่อสร้างรายได้เปรียบ เช่น ธุรกิจบรรทุกสินค้าธุรกิจการเงิน เป็นต้น	ผู้ประกอบการไทยมีขนาดกิจการที่ใหญ่เพียงพอที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติได้
1.2 ส่งเสริมตลาดการจัดซื้อจัดจ้างบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ	
ยกเลิกสิทธิพิเศษของรัฐวิสาหกิจในการตลาดบริการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ	เอกชนไทยสามารถแข่งขันในตลาดการจัดซื้อจัดจ้างบริการของภาครัฐได้เท่าเทียมกับรัฐวิสาหกิจ เช่น บริการขนส่งสินค้าทางเรือ บริการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ ฯลฯ
1.3 ส่งเสริมการสร้างและใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ	
มีการศึกษารายละเอียดของทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น	ผู้ประกอบการไทยมีการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยที่มีเอกลักษณ์และได้มาตรฐาน
มีการปรับปรุงระบบการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตรและการนำเสนอนโยบายและมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการ “ต่อยอด” สิทธิบัตร	- ฐานข้อมูลสิทธิบัตรสืบค้นได้ง่ายมากขึ้น - มีการดำเนินมาตรการในการส่งเสริมการต่อยอดสิทธิบัตร
ปรับปรุงกฎหมายสิทธิบัตรเพื่อเอื้อให้มีการทำ Reverse Engineering อย่างถูกกฎหมายเพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิด	มีการแก้ไขกฎหมาย

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
กิจกรรมในด้านวิจัยและพัฒนามากขึ้น	
1.4 ปรับปรุง กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริการของภาครัฐ	
ปรับปรุงกระบวนการทางศุลกากร และบริการตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยของภาครัฐให้เป็นลักษณะของ One Stop Shop	กระบวนการทางศุลกากร และกระบวนการในการตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยของภาครัฐให้เป็นลักษณะของ One Stop Shop
2. ยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว	
2.1 การพัฒนาฐานข้อมูลสาขาบริการ	
ปรับชุดรหัสข้อมูล TSIC ให้เทียบเท่า ISIC Revision 4	มีฐานข้อมูลที่เป็นสากล สามารถใช้เปรียบเทียบกับประเทศอื่นได้อย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพ
กำหนดวิธีการจำแนกสาขาบริการในการเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้ข้อมูลที่จัดเก็บโดยหน่วยงานต่างๆ	ประเทศไทยมีฐานข้อมูลสาขาบริการที่มีการจำแนกสาขาย่อยที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับทุกหน่วยงาน
เพิ่มงบประมาณในการจัดทำฐานข้อมูลบริการที่สมบูรณ์มากขึ้น ให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ	สศช. มีข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในรายสาขาบริการและตารางปัจจัยการผลิต ผลผลิต ที่ปลึกย่อยในระดับธุรกิจ
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นในการศึกษาสถานภาพ โครงสร้างและศักยภาพในการแข่งขันของภาคบริการที่มีรายละเอียดในรายธุรกิจ เช่น การจ้างงาน รายได้ การเชื่อมโยงกับธุรกิจอื่น การนำเข้า การส่งออก	ประเทศไทยมีฐานข้อมูลภาคบริการที่เพียงพอในการกำหนดนโยบายในพัฒนาเศรษฐกิจที่ดี
ทำวิจัยและพัฒนา การสร้างทรัพย์สินทางปัญญา การลงทุนในประเทศและจากต่างประเทศ การกระจายงบประมาณ ฯลฯ	
จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจบริการในต่างประเทศสำหรับบริการที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูง เช่น การก่อสร้าง ร้านอาหารไทย สปา ฯลฯ	ธุรกิจไทยมีข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของตลาด กฎ กติกาในการลงทุนและการประกอบธุรกิจในประเทศคู่ค้าที่สำคัญ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับความตกลงทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้านั้น ๆ ที่สามารถสืบค้นและเข้าใจได้ง่าย
2.2 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและการทำนวัตกรรม	
ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของมาตรการของภาครัฐที่ใช้ในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการทำนวัตกรรม เช่น มาตรการลดหย่อนภาษี และมาตรการอื่น ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมอยู่ในปัจจุบัน	ประเทศไทยมีมาตรการในการส่งเสริมการทำวิจัยพัฒนา และการทำนวัตกรรมที่เอกชนสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง
จัดทำแผนพัฒนาสาขาบริการที่ใช้ความรู้เข้มข้นเป็นพิเศษ โดยมีการกำหนดเป้าหมายอัตราการขยายตัวของสาขาบริการเหล่านี้ที่ชัดเจน	ประเทศไทยมีแผนในการผลักดันสาขาบริการหรือธุรกิจบริการที่ใช้ความรู้เข้มข้นและมีการกำหนดมาตรการรองรับที่ชัดเจน
ส่งเสริมให้ภาครัฐมีการ outsource งานด้าน certification	ตลาดภาครัฐเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการบริการที่ใช้

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
หรือ Accreditation ที่ต้องใช้ทักษะความรู้ระดับสูงให้แก่ภาคเอกชน	ทักษะสูง
ส่งเสริมความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญจากต่างประเทศในการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ ให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันให้กับธุรกิจบริการของประเทศ	ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยจากต่างประเทศเพื่อทำวิจัยร่วมกันระหว่างภาคธุรกิจบริการกับมหาวิทยาลัยมากขึ้น
2.3 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบธุรกิจ	
- ผลักดันให้มีการลงทุนในโครงข่ายการสื่อสารทันสมัยโดยรัฐวิสาหกิจและเอกชนโดยการออกหลักเกณฑ์ในการเข้าใช้และในการคำนวณค่าชดเชยในการใช้สิทธิแห่งทาง (Right of Way) - ให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่ 3G อย่างเร่งด่วน	- ผู้ประกอบการรายใหม่ที่ต้องการจะวางโครงข่ายสามารถใช้ประโยชน์จากสิทธิแห่งทางของผู้ประกอบการอื่นได้โดยการจ่ายค่าเช่าใช้เป็นธรรมต่อทั้งสองฝ่าย - มีการเปิดประมูลคลื่น 3G
ผลักดันให้ภาคราชการ Outsource บริการที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการให้บริการที่รวดเร็วหรือมีประสิทธิภาพสูง เช่น การให้บริการ “Single Window” ซึ่งต้องมีระบบสารสนเทศที่สามารถเชื่อมต่อฐานข้อมูลและการติดต่อสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วย เป็นต้น	รัฐบาล outsource งานด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อที่จะปรับปรุงความเร็ว ถูกต้องและแม่นยำของบริการที่ให้แก่ประชาชนแก่ภาคเอกชน
2.4 ผลักดันให้มีการผลิตแรงงานที่มีทักษะเพื่อรองรับพัฒนาการของสาขาบริการ	
ส่งเสริมให้มีการร่วมทุนระหว่างสถาบันการศึกษาต่างประเทศและสถาบันการศึกษาไทยเพื่อที่จะปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจในปัจจุบันมากขึ้น	มีการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพที่เป็นการร่วมทุนระหว่างสถาบันการศึกษาไทยและต่างประเทศที่มีหลักสูตรการสอนทักษะวิชาชีพหรือช่างเทคนิคที่เป็นมาตรฐานสากล
ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันอบรมทักษะเฉพาะด้าน เช่น ด้านการเงิน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรัฐอาจให้เงินสนับสนุนค่าเล่าเรียนบางส่วนแก่ผู้ที่มีความสนใจในการเข้าเรียนในสถาบันเอกชนเพื่อที่จะพัฒนาทักษะของตนเอง	มีการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านที่เป็นนิรนามโดยเอกชนหากแต่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในสาขาวิชาชีพบริการที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย
สานต่อการสนับสนุนโครงการของรัฐที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ซอฟต์แวร์ในการประกอบธุรกิจ	มีการติดตามการใช้ซอฟต์แวร์เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการประกอบธุรกิจของภาคเอกชน
กำหนดมาตรการชัดเจนในการให้การสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของแรงงานไทย	มีโครงการที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของแรงงานที่มีการกำหนดแผนงานและได้รับงบประมาณแล้ว
2.5 ส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจบริการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	
กำหนดมาตรการในการให้แรงจูงใจทางด้านภาษีแก่การประกอบธุรกิจบริการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ฯลฯ	มีมาตรการในการจูงใจให้มีการลงทุนในธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตพลังงานทางเลือก ธุรกิจการ

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
	กำจัดขยะ ธุรกิจบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ
2.6 ส่งเสริมการขยายธุรกิจบริการไปยังประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค	
ประสานงานกับสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์กรมหาชน) หรือ สปป.เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการขยายธุรกิจไทยไปยังต่างประเทศ	มีกรอบการประสานงานและการร่วมมือกันระหว่าง สปป.กับสมาคมก่อสร้างในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสในการเข้าร่วมโครงการก่อสร้างภายใต้เงินช่วยเหลือจากประเทศไทย
กำหนดกรอบนโยบายในการเจรจาการค้าด้านสาขาบริการเพื่อที่จะเสริมยุทธศาสตร์ในการขยายสาขาบริการของไทยไปยังต่างประเทศ	มีแนวนโยบายในการเจรจาการค้าบริการชัดเจน
สนับสนุนการรวมตัวระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจบริการที่มีความเกี่ยวข้องกันในการขยายตัวไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและต่อรองทางธุรกิจ	ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ดีขึ้น
กำหนดมาตรฐานบริการไทยและมีการรับรองมาตรฐานดังกล่าวโดยหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้บริการไทยมีความน่าเชื่อถือ มีการส่งออกไปยังต่างประเทศ	บริการไทยได้รับความน่าเชื่อถือในการประกอบธุรกิจในต่างประเทศ
3. ยุทธศาสตร์ในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ	
3.1. การปรับปรุง กฎ กติกาภาครัฐ	
ทบทวน พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพื่อผ่อนปรนการถือหุ้นต่างชาติในสาขาบริการที่ต้องการเทคโนโลยีจากต่างประเทศ	มีการทบทวนบัญชี 3 ของ พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542
พิจารณาผ่อนปรนกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ที่กำหนดให้การจ้างงานของคนต่างด้าวต้องมีอัตราส่วนจำนวนไม่เกิน 1 ต่อ 4 ของการจ้างงาน	มีการทบทวนความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ ดังกล่าว
มีมาตรการในการส่งเสริมการลงทุนในบริการที่มี Forward และ Backward linkage สูงกับอุตสาหกรรมหลักของประเทศ	มีมาตรการในการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจบริการที่มี Linkage กับภาคอุตสาหกรรมสูง
3.2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานบริการด้านสาธารณูปโภค	
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กระบวนการและขั้นตอนการขนส่งสินค้าให้เพียงพอต่ออุปสงค์และมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการ เช่น โครงสร้างการขนส่งทางราง	มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการของนักลงทุน
3.3 การเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจในประเทศไทย	
จัดตั้งศูนย์ข้อมูล (Information Center) ที่มีลักษณะครบวงจรเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนจากต่างประเทศ	มีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในประเทศไทยที่ต่างชาติสามารถเข้าถึงได้

ยุทธศาสตร์	เป้าหมาย
3.4 การยกระดับมาตรฐานภาคบริการ	
จัดตั้งหน่วยงานกลางของภาครัฐในการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นความร่วมมือในการพัฒนาภาคธุรกิจภาคบริการอย่างเป็นระบบ	มีหน่วยงานกลางของภาครัฐในการรวบรวมข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาธุรกิจภาคบริการและมีการประเมินผลงานของแต่ละหน่วยงาน
ผลักดันให้มีการรวมกลุ่มและจัดตั้งสมาคมภาคเอกชน ให้สามารถแข่งขันกับธุรกิจบริการจากประเทศอื่น ๆ และสนับสนุนการประกอบธุรกิจซึ่งกันและกัน	เกิดความร่วมมือในการประกอบธุรกิจระหว่างบริษัทเอกชน ผู้ประกอบการไทยมีความเข้มแข็ง
4. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาธุรกิจบริการเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ชีวิตของประชาชน	
4.1 ส่งเสริมการพัฒนาสาขาบริการสุขภาพเพื่อรองรับประชากรผู้สูงอายุ	
กำหนดแนวทางในการส่งเสริมธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของเอกชน	- มีแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบริการบ้านพักคนชรา และมีแนวทางในการที่รัฐจะให้การอุดหนุน - ธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุที่ยากจน
กำหนดแนวนโยบายและมาตรการในการผลักดันให้มีผลิตแพทย์จำนวนมากขึ้น เพื่อรองรับอุปสงค์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	มีมาตรการในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาแพทย์ที่สามารถผลิตได้ในแต่ละปีที่ได้รับการเห็นชอบจาก ครม.
4.2 ส่งเสริมการพัฒนาสาขาบริการด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากร	
ส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาให้มีมาตรฐานสากล โดยเน้นการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์	มีหลักสูตรการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
กำหนดแนวนโยบายให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน	มีการพัฒนาคุณภาพของประชาชน
4.3 ปรับปรุงประสิทธิภาพของบริการสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน	
ผลักดันให้มีกฎ กติกาในการกำกับดูแลกิจการ สาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อให้บริการมีคุณภาพ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ในราคาที่เป็นธรรม	มีข้อมูลและมีกฎ กติกาในการกำหนดอัตราค่าบริการตามต้นทุน รับเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ ป้องกันการผูกขาด ฯลฯ ในทั้งสี่สาขาบริการ ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ขนส่ง สื่อสาร
4.4 ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจบริการด้านสิ่งแวดล้อม	
ส่งเสริมและสนับสนุนบริษัทต่างชาติให้เข้ามาลงทุนธุรกิจบริการด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบในการประกอบธุรกิจและการเข้ามาทำงานของคนต่างชาติและให้ภาครัฐเป็นผู้กำกับดูแลให้มีการพัฒนาและวิจัยร่วมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยี	มีกฎระเบียบที่จูงใจให้ผู้ประกอบธุรกิจต่างชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจบริการด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านเงินลงทุน วัตถุดิบ และบุคลากรสำหรับธุรกิจที่มีการลงทุนสูง แต่ต้องมีการแลกเปลี่ยนกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ที่มา โครงการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของประเทศไทย โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552)	

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนแรงงานไทยจำแนกตามระดับการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2549

ปี	ไตรมาส	จำนวน (คน)						
		ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ปวช.	ปวส.และอนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป	รวม
2541	1	22,957,337	3,735,601	1,414,404	931,639	899,444	2,028,383	31,966,808
	2	22,186,175	4,144,389	1,523,193	988,612	959,240	2,211,276	32,012,885
	3	23,541,575	4,095,047	1,471,017	1,023,686	978,848	2,143,878	33,254,052
	4	22,922,050	3,909,649	1,568,677	1,007,114	984,168	2,269,307	32,660,965
2542	1	22,885,911	4,019,066	1,561,211	960,233	961,424	2,205,232	32,593,076
	2	22,749,740	4,031,664	1,696,562	1,022,187	1,051,498	2,247,806	32,799,458
	3	22,965,230	4,095,920	1,681,834	973,517	1,048,262	2,340,863	33,105,626
	4	22,520,658	4,108,440	1,670,213	974,596	1,080,921	2,253,922	32,608,750
2543	1	22,524,195	4,176,473	1,822,093	936,678	1,013,886	2,343,826	32,817,150
	2	22,475,244	4,400,636	1,811,153	982,464	1,069,257	2,387,752	33,126,506
	3	22,994,744	4,389,560	1,914,740	1,024,480	1,089,484	2,435,963	33,848,970
	4	22,254,141	4,459,323	1,854,950	1,027,889	1,139,874	2,435,848	33,172,024
2544	1	22,001,603	4,233,045	2,107,078	1,094,402	1,167,448	2,649,508	33,253,084
	2	22,005,078	4,332,157	2,254,076	1,156,050	1,175,626	2,619,607	33,542,593
	3	22,851,614	4,442,778	2,152,320	1,133,919	1,201,540	2,744,246	34,526,417
	4	22,365,360	4,418,287	2,288,010	1,136,727	1,192,080	2,695,979	34,096,444
2545	1	21,971,175	4,322,684	2,180,193	1,108,100	1,216,143	2,736,036	33,534,331
	2	22,119,948	4,473,961	2,440,968	1,097,023	1,234,119	2,699,790	34,065,808
	3	22,896,822	4,579,731	2,430,929	1,130,390	1,237,400	2,754,045	35,029,317
	4	22,515,952	4,638,920	2,308,372	1,109,659	1,233,942	2,842,489	34,649,334
2546	1	21,803,359	4,539,866	2,466,242	1,158,359	1,259,425	2,910,656	34,137,907
	2	21,905,283	4,827,970	2,708,377	1,175,656	1,292,165	2,923,844	34,833,295

ปี	ไตรมาส	จำนวน (คน)						
		ประถมศึกษา และต่ำกว่า	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ปวช.	ปวส.และอนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป	รวม
2547	3	22,560,137	4,867,466	2,580,822	1,116,824	1,323,682	2,969,039	35,417,971
	4	22,377,597	4,930,267	2,670,864	1,141,797	1,352,475	3,076,627	35,549,627
	1	21,542,462	4,857,803	2,688,780	1,150,981	1,295,918	3,112,884	34,648,829
	2	21,904,721	5,117,795	2,822,007	1,277,294	1,184,385	3,350,077	35,656,279
	3	22,307,936	5,075,356	2,904,259	1,216,225	1,326,205	3,264,828	36,094,809
2548	4	22,135,180	5,146,311	2,921,715	1,147,564	1,385,356	3,394,878	36,131,004
	1	21,192,792	5,130,776	2,891,125	1,186,933	1,367,188	3,476,156	35,244,969
	2	21,477,758	5,088,102	2,999,633	1,277,685	1,361,172	3,637,826	35,842,177
	3	22,173,831	5,188,180	3,035,957	1,245,037	1,417,344	3,551,343	36,611,691
	4	21,837,435	5,313,623	3,069,253	1,234,660	1,409,258	3,506,086	36,370,315
2549	1	20,964,499	5,106,427	3,057,042	1,177,715	1,396,923	3,692,596	35,395,202
	2	21,180,194	5,351,039	3,266,507	1,203,115	1,450,465	3,745,913	36,197,234
	3	21,643,546	5,314,839	3,308,097	1,194,670	1,405,510	3,765,380	36,632,041
	4	21,632,911	5,403,568	3,339,538	1,209,346	1,380,159	3,642,929	36,608,449

หมายเหตุ: รวมลูกจ้างที่ไม่ทราบขนาดกิจการ

ที่มา: 1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย